

RAPORT ewaluacyjny strategii
„BYDGOSZCZ 2030. STRATEGIA ROZWOJU”
przyjętej uchwałą nr XXIV/603/20 Rady Miasta Bydgoszczy
z dnia 27 maja 2020 r.

Opracował zespół

Referatu Strategii i Analiz

Wydziału Funduszy Europejskich

Urząd Miasta Bydgoszczy

www.bydgoszcz.pl

Spis treści

KRYTERIUM: SKUTECZNOŚĆ	6
OBSZAR I. SPRAWNE I EFEKTYWNE ZARZĄDZANIE MIASTEM	7
OBSZAR II. AKTYWNI, OTWARCI I KOMPETENTNI OBYWATELE	33
OBSZAR III. PRZYJAZNE WARUNKI ŻYCIA	56
OBSZAR IV. ZDROWE I BEZPIECZNE ŚRODOWISKO	105
OBSZAR V. NOWOCZESNY TRANSPORT I KOMUNIKACJA	126
OBSZAR VI. NOWOCZESNA GOSPODARKA	145
Badania opinii mieszkańców	172
Porównanie wyników badań bydgoskich maturzystów z lat 2020/2021 i 2024/2025	180
Organizacja procesu wdrażania dokumentu <i>Bydgoszcz 2030. Strategia rozwoju</i>	187
KRYTERIUM: TRAFNOŚĆ	191
Zgodność z obowiązującymi przepisami prawnymi	192
Zmiany uwarunkowań zewnętrznych	193
Aktualność i adekwatność elementów dokumentu <i>Bydgoszcz 2030. Strategia rozwoju</i>	203
PODSUMOWANIE	207
Wykaz skrótów i skrótowców	212

Wprowadzenie

Strategia *Bydgoszcz 2030. Strategia rozwoju* przyjęta Uchwałą nr XXIV/603/20 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 27 maja 2020 r., opisuje zasadnicze, pożądane zmiany i wyznacza kierunki rozwoju Bydgoszczy na następną dekadę tj. do 2030 r., które mają przybliżyć nasze miasto do urzeczywistnienia wizji:

Bydgoszcz w 2030 roku będzie miastem, w którym każda mieszkanka i każdy mieszkaniec znajdzie odpowiednie warunki rozwoju, to miasto zapewniające Bydgoszczankom i Bydgoszczanom najlepsze rozwiązania na każdym etapie życia – dobre miejsce do życia.

Strategia skupia się na sześciu kluczowych obszarach rozwoju miasta. Dla każdego z obszarów określone zostały cele kierunkowe i operacyjne wraz ze wskaźnikami – miarami ich osiągnięcia oraz wskazane zostały kierunki działań. W dokumencie nie zostały określone konkretne projekty do realizacji. W założeniu poszczególne zadania powinny wynikać z programów wdrożeniowych Strategii.

Monitoring oraz ewaluacja Strategii to proces ciągły, natomiast sprawozdania z realizacji Strategii przygotowywane były raz w roku i przedstawiane Radzie Miasta Bydgoszczy jako element *Raportu o stanie gminy* Prezydenta Miasta Bydgoszczy (zgodnie z art. 28aa ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym).

Bieżący monitoring postępów w realizacji Strategii odbywał się na podstawie danych, informacji, sprawozdań, raportów przekazanych przez wydziały i miejskie jednostki organizacyjne, danych z zasobów statystyki publicznej oraz różnorodnych instytucji.

Niniejszy raport, będący wynikiem procesu ewaluacyjnego, został przygotowany w celu oceny skuteczności prowadzonych działań. Jest to raport z ewaluacji on-going przeprowadzonej po pięciu latach obowiązywania dokumentu. Ewaluację często prowadzą zewnątrzni eksperci, szczególnie w przypadku ewaluacji ex-ante (przed rozpoczęciem realizacji) czy ex-post (po zakończeniu realizacji interwencji). W tym przypadku przy ewaluacji on-going (w trakcie wdrażania interwencji) zdecydowano się na przeprowadzenie ewaluacji wewnętrznej przez osoby zaangażowane bezpośrednio w przygotowanie, wdrażanie i monitorowanie Strategii. Podstawowym celem ewaluacji on-going jest odpowiedź na pytanie czy przyjęte cele i podjęte działania zmierzają we właściwą stronę oraz wyznaczenie kierunków ewentualnych zmian, które należałoby wprowadzić z w obowiązującym dokumencie. Do ewaluacji typu on-going przyjęto następujące kryteria:

- ✓ **skuteczności**, badające czy podejmowane działania prowadzą do osiągnięcia celów, w kontekście osiągnięcia zaplanowanych wartości docelowych – weryfikacja stopnia realizacji celów:
 - ✓ w jakim stopniu cele Strategii zostały osiągnięte?
 - ✓ które z celów nie zostały osiągnięte w odpowiednim stopniu i dlaczego?
 - ✓ w jakim stopniu realizacja celów Strategii przybliżyła miasto do przyjętej wizji rozwoju?
- 🔴 **trafności**, badające aktualność istniejących strategii i celów w odniesieniu do zmieniających się wyzwań, potrzeb rozwojowych i uwarunkowań zewnętrznych:
 - ✓ na ile cele Strategii odpowiadają dzisiejszym potrzebom i wyzwaniom miasta oraz rzeczywistości społeczno-gospodarczej, politycznej, środowiskowej? Co się zdezaktualizowało i dlaczego?
 - ✓ czy należy przededefiniować cele, programy, kierunki działań ze względu na zmiany sytuacji społeczno-gospodarczej i zmiany strategicznych kierunków państwa oraz polityki miejskiej?
 - ✓ czy cele Strategii uwzględniają wykorzystanie obecnych potencjałów rozwojowych miasta?

Opis i ocena wdrażania każdego z sześciu obszarów składa się z dwóch części:

- ✓ **analizy wskaźnikowej**, w odniesieniu do wskaźników realizacji celów, przedstawionej opisowo i graficznie,

- ✓ **przeгляdu kierunków działań** poprzez wskazanie podejmowanych przedsięwzięć na rzecz realizacji celów i kierunków działań.

Wartości wskaźników monitorowania Strategii zostały wyliczone w większości na podstawie danych z końca 2024 r. W nielicznych przypadkach, gdy dane pochodzące z badań statystyki publicznej lub innych instytucji zewnętrznych za 2024 r. nie były dostępne, do analizy przyjęto najaktualniejsze z dostępnych danych. Analiza wskaźnikowa została przeprowadzona dla pięciu lat wdrażania Strategii i odnosi się do przyjętych wartości bazowych wskaźników – w większości przedstawiane są dane za lata 2018/2019-2024. W zakresie analizy wskaźnikowej istotnym problemem, poza dostępnością czasową, były zmiany metodologii i źródeł danych utrudniające porównania w czasie (np. zmiana w GUS na dane administracyjne, przebudowy systemów informacji np. SIO czy POL-on). Zmiany te, w niektórych przypadkach uniemożliwiają porównywanie danych w czasie, a w konsekwencji wnioskowanie o zachodzących tendencjach i procesach. Dokument *Bydgoszcz 2030. Strategia rozwoju* uchwalony został w 2020 r., zatem ewaluacji zostały poddane głównie działania podejmowane w latach 2020-2024, w niektórych przypadkach rozszerzono je o informacje z 2025 r.

W badaniu ewaluacyjnym skupiono się na ocenie stopnia realizacji celów oraz przyjętej wizji rozwoju. Ponadto istotna była ocena aktualności potencjałów i wyzwań, które kształtują logikę interwencji. Przedstawione w raporcie działania władz i służb miejskich, a także organizacji społecznych czy jednostek naukowych, podejmowane na rzecz realizacji celów kierunkowych i operacyjnych, wraz z wartościami wskaźników realizacji „Bydgoszcz 2030. Strategia rozwoju”, pozwalały mierzyć postępy w realizacji celów i identyfikować czynniki, które pozytywnie lub negatywnie wpływają na osiągnięcie zamierzonych rezultatów. Natomiast analiza zmian uwarunkowań rozwojowych pozwoliła na ocenę aktualności wyznaczonych w Strategii kierunków rozwoju.

Kryterium: SKUTECZNOŚĆ

Realizacja celów operacyjnych dokumentu **Bydgoszcz 2030. Strategia rozwoju** przebiegała w warunkach dużej zmienności społeczno-gospodarczej. Stopień ich osiągnięcia był zróżnicowany, co wynikało zarówno z poziomu zaangażowania miasta i jego partnerów w realizację poszczególnych działań, jak i z wpływu czynników zewnętrznych, często o charakterze nadzwyczajnym i trudnym do przewidzenia na etapie planowania. Najistotniejsze z nich to m.in. zmiany w systemie podatkowym, wybuch pandemii COVID-19 i agresja Rosji na Ukrainę.

Analiza realizacji strategii wskazuje, że mimo wystąpienia szeregu nieprzewidzianych kryzysów miasto wykazało się zdolnością adaptacyjną i elastycznością w zarządzaniu. Ostatecznie stopień realizacji celów operacyjnych należy rozpatrywać nie tylko w kontekście wskaźników ilościowych, lecz także w odniesieniu do zdolności miasta do reagowania na sytuacje kryzysowe i utrzymania ciągłości świadczenia usług publicznych w warunkach nadzwyczajnych.

Wizja miasta określona w Strategii to miejsce, które zapewnia wszystkim mieszkańcom sprzyjające warunki do rozwoju na każdym etapie życia – miejsce przyjazne do życia dla Bydgoszczanek i Bydgoszczan. Strategia koncentruje się na sześciu głównych obszarach rozwoju. Dla każdego z nich wyznaczono cele strategiczne i operacyjne, określono wskaźniki ich realizacji oraz zaproponowano kierunki działań. Dokument nie zawiera listy konkretnych projektów, wynikają one z programów wdrożeniowych opracowywanych na podstawie Strategii. Powyższa wizja pozostaje aktualna, mimo że jej realizacja przebiegała w okresie znaczących zmian i nieprzewidzianych wydarzeń.

Skuteczność realizacji Strategii i jej celów potwierdza analiza wskaźników określających stopień ich zaawansowania. Zdecydowana większość z nich zmierza w oczekiwanym kierunku z dużym prawdopodobieństwem osiągnięcia oczekiwanych wartości. Część z zakładanych celów została już osiągnięta (np. liczba porozumień zawartych z jednostkami samorządu terytorialnego w obszarze SMB, roczna emisja CO₂ z terenu całego miasta). W przypadku nieznacznej części wskaźników istnieje ryzyko nieosiągnięcia wartości docelowych i utrzymania tendencji do 2030 r. Są wśród nich takie, które wymagają ponownej analizy i działań naprawczych (np. liczba procesów konsultacyjnych prowadzonych w ciągu roku, zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w ciągu roku). Są też takie, w których pomiar nie mógł być wykonany z niezależnych od miasta czynników, m.in. z powodu zmiany metodyki pozyskiwania danych albo zmiany przepisów (np. liczba osób przystępujących do egzaminów potwierdzających klasyfikacje w zawodzie na 1 000 mieszkańców).

OBSZAR I. SPRAWNE I EFEKTYWNE ZARZĄDZANIE MIASTEM

Cel I.1. SPOŁECZEŃSTWO OBYWATELSKIE

2030 STRATEGIA 2.0

I.1.1. Powszechność udziału mieszkańców w wyborach różnych szczebli

I.1.2. Aktywny udział mieszkańców w decyzjach dotyczących funkcjonowania miasta

Cele	Wskaźniki	Wartość bazowa (wartość/rok)	Wartość docelowa/ tendencja do 2030 r.
Cel I.1. SPOŁECZEŃSTWO OBYWATELSKIE			
I.1.1. Powszechność udziału mieszkańców w wyborach różnych szczebli	Frekwencja w wyborach do Rady Miasta Średnia frekwencja dla miast wojewódzkich = 100	53,05% 91,2 (2018)	powyżej średniej dla miast wojewódzkich
	Udział osób głoszących w wyborach do Rad Osiedli wśród pełnoletnich mieszkańców osiedli, na których odbyły się wybory w danym roku	2,0% od 1,3% do 6,3% (2018)	tendencja wzrostowa
	Frekwencja w wyborach do Parlamentu Rzeczypospolitej Polskiej (2019): – Sejm – Senat Średnia frekwencja dla miast wojewódzkich = 100 – Sejm – Senat	66,77% 66,78% 94,2 94,2	powyżej średniej dla miast wojewódzkich
	Frekwencja w wyborach do Parlamentu Europejskiego Średnia frekwencja dla miast wojewódzkich = 100	51,25% 92,0 (2019)	powyżej średniej dla miast wojewódzkich
I.1.2. Aktywny udział mieszkańców w decyzjach dotyczących funkcjonowania miasta	Liczba osób biorących udział w głosowaniu w ramach Bydgoskiego Budżetu Obywatelskiego	24 422 (2018)	tendencja wzrostowa
	Liczba procesów konsultacyjnych prowadzonych w ciągu roku (<i>dane nie obejmują wyłożenia do publicznego wglądu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego</i>)	8 (2018)	powyżej 20

Analiza wskaźnikowa

Sytuacja związana z wybuchem pandemii Covid-19 w istotny sposób wpłynęła na realizację działań związanych z rozwojem społeczeństwa obywatelskiego. Względy bezpieczeństwa sprawiły, że komunikacja z mieszkańcami w tym okresie musiała w wielu przypadkach zostać ograniczona do elektronicznej, a spotkania przybrały formę zdalną, co zmniejszyło możliwości dotarcia do wielu osób i przełożyło się na ograniczenia w organizacji oraz uczestnictwie mieszkańców w procesach konsultacyjnych. Od 2022 r., po zniesieniu stanu epidemii, zauważalny jest wzrost aktywności mieszkańców.

- **Wybory do Parlamentu Rzeczypospolitej Polskiej (2023).** W porównaniu z wyborami z 2019 r. frekwencja wzrosła o prawie 11 p.proc. W stosunku do średniej dla miast wojewódzkich, również nastąpiła poprawa o 1,8 p.proc., jednak w dalszym ciągu frekwencja w Bydgoszczy była niższa niż średnia dla miast wojewódzkich o 4 p.proc.
- **Wybory do Parlamentu Europejskiego (2024).** W porównaniu do wyborów z 2019 r. frekwencja spadła o 6,9 p.proc. Przyczyn tak dużego spadku frekwencji można doszukiwać się m.in. w tym, iż obywatele często postrzegają te wybory jako mniej ważne w porównaniu z krajowymi, przypisując im mniejszy wpływ na codzienne życie. Mieszkańcy mogli także odczuwać zmęczenie częstymi kampaniami wyborczymi (trzy wybory różnych szczebli w trakcie jednego roku).
- **Wybory do Rady Miasta Bydgoszczy (2024).** Porównując do 2018 r. (53,05%) frekwencja spadła o 6,2 p.proc. do 46,90%. Jednym z czynników, który mógł przyczynić się do spadku frekwencji, jest utrwalona struktura lokalnych elit politycznych, te same osoby od lat pełnią kluczowe funkcje samorządowe. Taki stan rzeczy osłabia poczucie sprawczości obywateli i przekonanie, że ich głos ma wpływ na lokalną politykę.
- **Wybory do Rad Osiedli.** W latach 2020-2023 nie odbyły się wybory do żadnej z bydgoskich Rad Osiedli. W 2024 r. przeprowadzono wybory do siedmiu Rad Osiedli: Zimne Wody-Czersko Polskie, Glinki-Rupienica, Flisy, Piaski, Tatrzańskie, Łęgnowo Wieś, Smukała-Optawiec-Janowo. Udział osób głoszących wśród pełnoletnich mieszkańców osiedli, na których odbyły się wybory wzrósł z 2,0% w 2018 r. do 3,2% w 2024 r. Wybory na pozostałych osiedlach zaplanowano na 2025 r.

Obszar I. SPRAWNE I EFEKTYWNE ZARZĄDZANIE MIASTEM

Cel I.1. SPOŁECZEŃSTWO OBYWATELSKIE

I.1.1. Powszechność udziału mieszkańców w wyborach różnych szczebli

	2018	2019	2021	2022	2023	2024
w %						
Frekwencja w wyborach do Rady Miasta	53,05	-	-	-	-	46,90
Frekwencja w wyborach do Parlamentu Rzeczypospolitej Polskiej:						
Sejm	-	66,77	-	-	77,54	-
Senat	-	66,78	-	-	77,50	-
Frekwencja w wyborach do Parlamentu Europejskiego	-	51,25	-	-	-	44,35

wartość docelowa 2030:

powyżej średniej dla miast wojewódzkich

	2018	2019	2021	2022	2023	2024
Średnia frekwencja dla miast wojewódzkich = 100						
Frekwencja w wyborach do Rady Miasta	91,2	-	-	-	-	90,2
Frekwencja w wyborach do Parlamentu Rzeczypospolitej Polskiej:						
Sejm	-	94,2	-	-	95,9	-
Senat	-	94,2	-	-	96,0	-
Frekwencja w wyborach do Parlamentu Europejskiego	-	92,0	-	-	-	87,5

Źródło danych: Państwowa Komisja Wyborcza, Główny Urząd Statystyczny

Liczba osób biorących udział w głosowaniach w ramach **Bydgoskiego Budżetu Obywatelskiego** w analizowanym okresie najwyższy poziom osiągnęła w 2023 r., w którym zagłosowało 27 502 osób (98 300 ważnych głosów). W 2024 r. liczba głoszących spadła o 9,8% i wyniosła 24 805 osób (80 425 ważnych głosów). Na realizację projektów w ramach BBO w 2024 r., podobnie jak w latach 2019-2023, przeznaczono 16 mln zł. Mieszkańcy mieli możliwość zgłaszania projektów w czterech kategoriach: osiedlowych, ponadosiedlowych, społecznych oraz mikroprojektów osiedlowych.

Obszar I. SPRAWNE I EFEKTYWNE ZARZĄDZANIE MIASTEM

Cel I.1. SPOŁECZEŃSTWO OBYWATELSKIE

I.1.1. Powszechność udziału mieszkańców w wyborach różnych szczebli

oczekiwany kierunek trendu do 2030:

tendencja wzrostowa

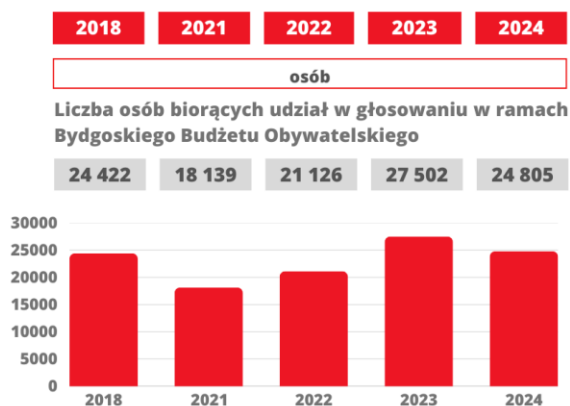
	Liczba osób biorących udział w wyborach	Liczba mieszkańców pełnoletnich	Udział (%)
2024			
Flisy	51	1 122	4,5
Glinki-Rupienica	104	2 446	4,3
Łęgnowo Wieś	80	676	11,8
Piaski	128	1 974	6,5
Smukała-Opławiec-Janowo	128	1 546	8,3
Tatrzańskie	97	11 135	0,9
Zimne Wody - Czersko Polskie	51	866	5,9

Źródło danych: Biuro Rady Miasta Urzędu Miasta Bydgoszczy, Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Bydgoszczy

Obszar I. SPRAWNE I EFEKTYWNE ZARZĄDZANIE MIASTEM

Cel I.1. SPOŁECZEŃSTWO OBYWATELSKIE

I.1.2. Aktywny udział mieszkańców w decyzjach dotyczących funkcjonowania miasta

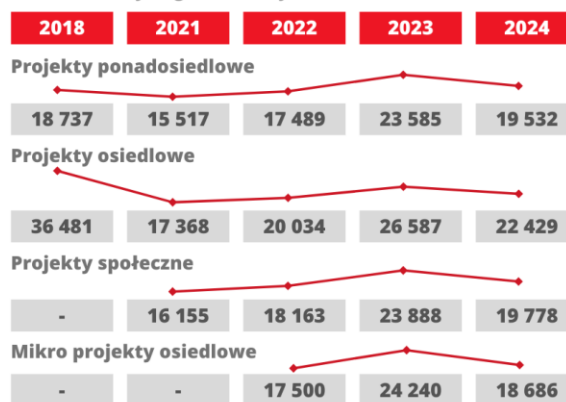

oczekiwany kierunek trendu do 2030:

tendencja wzrostowa

Liczba oddanych głosów w tys.

Źródło danych: Biuro Komunikacji Społecznej Urzędu Miasta Bydgoszczy

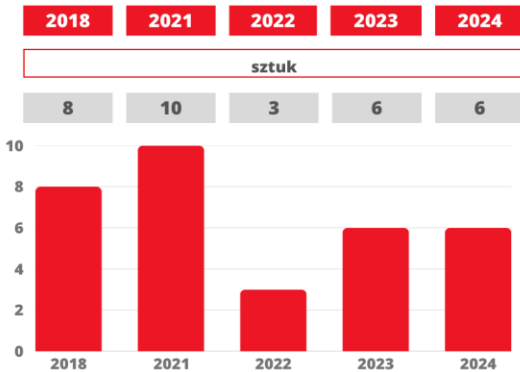
W porównaniu z 2018 r. zmniejszyła się znacznie liczba **procesów konsultacyjnych** realizowanych na podstawie uchwały Nr XLI/879/17 Rady Miasta Bydgoszczy. Większa niż w 2018 r. liczba procesów odbyła się w 2019 r. (12) i 2021 r. (10). W 2022 r. przeprowadzono jedynie trzy procesy konsultacyjne, w trakcie których zebrano 2,8 tys. kart konsultacyjnych, podczas gdy w 2018 r. w trakcie ośmiu procesów zebrano znacznie mniej – 947 ankiet. W 2023 r. i 2024 r. przeprowadzono po sześć procesów konsultacyjnych (1,4 tys. zebranych kart w 2023 r. i 696 zebranych kart w 2024 r.). Warto w tym miejscu zaznaczyć, że partycypacja mieszkańców odbywała się niekiedy poza regulaminem wynikającym z uchwały Rady Miasta, a w trybie przewidzianym w odrębnych przepisach prawa, jak np. zbieranie opinii i uwag do projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego – w oparciu o ustawę o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Obszar I. SPRAWNE I EFEKTYWNE ZARZĄDZANIE MIASTEM

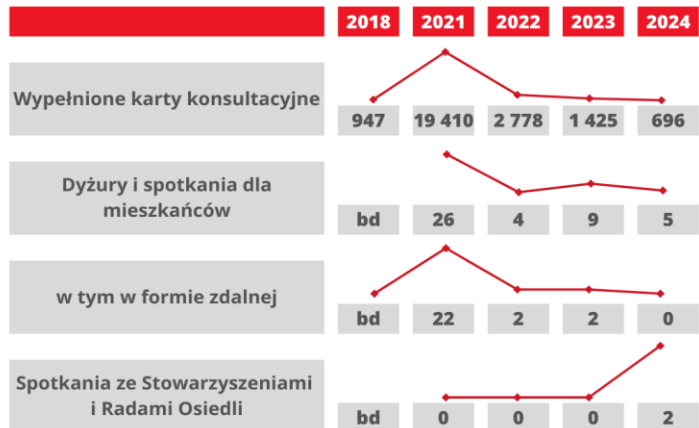
Cel I.1. SPOŁECZEŃSTWO OBYWATELSKIE

I.1.2. Aktywny udział mieszkańców w decyzjach dotyczących funkcjonowania miasta

Liczba procesów konsultacyjnych prowadzonych w ciągu roku

wartość docelowa 2030:
powyżej 20

Źródło danych: Biuro Komunikacji Społecznej Urzędu Miasta Bydgoszczy

Podsumowanie

- Frekwencja w ostatnich wyborach do Rady Miasta, parlamentarnych i do Parlamentu Europejskiego była niższa od średniej dla miast wojewódzkich, jednak osiągnięcie wartości docelowej (powyżej średniej krajowej) pozostaje realne. Wartość wskaźnika określająca relację frekwencji Bydgoszczan w wyborach parlamentarnych do średniej frekwencji dla miast wojewódzkich (100) wzrosła z 94,2 w 2018 r. do 96,0 w 2023 r. Należy także podkreślić rekordową frekwencję w wyborach parlamentarnych w 2023 r. – do urn poszło niemal o 11 p.proc. więcej Bydgoszczan niż w 2019 r.
- Udział osób głoszących w wyborach do Rad Osiedli wśród pełnoletnich mieszkańców osiedli, na których odbyły się wybory wzrósł z 2,0% w 2018 r. do 3,2% w 2024 r. Istnieje duża szansa na utrzymanie zakładanej tendencji wzrostowej w perspektywie do 2030 r.
- W okresie 2018-2024 liczba osób biorących udział w głosowaniu w programie Bydgoski Budżet Obywatelski nie miała jednoznacznej tendencji. Jednak wskaźnik ten w 2024 r. był wyższy o 1,6% niż w 2018 r. Zakładana tendencja wzrostowa w horyzoncie do 2030 r. jest prawdopodobna.
- W latach 2018-2024 liczba przeprowadzonych procesów konsultacyjnych wahała się od 3 do 12. Istnieje ryzyko nieosiągnięcia zakładanej liczby powyżej 20 przeprowadzonych procesów konsultacyjnych w ciągu roku.

Przegląd kierunków działań i programów wdrożeniowych

Rozwój edukacji obywatelskiej dzieci i młodzieży (ze szczególnym uwzględnieniem zasad prawa i szeroko rozumianej ekonomii).

- ✓ W latach 2020-2024 Miasto dofinansowało 449 projektów Bydgoskich Grantów Oświatowych, w których uczestniczyło ponad 170 tys. osób. Projekty obejmowały działania o tematyce obywatelskiej, humanistycznej, społecznej i naukowej, wzmacniając kompetencje społeczne, aktywność uczniowską oraz integrację wokół wartości obywatelskich i demokratycznych.
- ✓ W 16 szkołach ponadpodstawowych w 2025 r. Miasto wdrożyło pilotażową edycję Bydgoskiego Uczniowskiego Budżetu Obywatelskiego, którego celem było rozwijanie kompetencji obywatelskich oraz zaangażowania

zowania społecznego młodzieży. Uczniowie samodzielnie przygotowywali projekty i uczestniczyli w głosowaniu nad ich wyborem. Każda szkoła otrzymała 3 000 zł na realizację wszystkich projektów, przy czym wartość jednego projektu nie mogła przekroczyć 1 500 zł.

Przeprowadzanie akcji i kampanii edukacyjno-informacyjnych dotyczących m.in.: roli mieszkańców w decydowaniu o otaczającym ich świecie, wzmacniania obywatelskiej odpowiedzialności oraz lokalnego patriotyzmu i tożsamości, jak również wspieranie kampanii informacyjnych o wyborach różnych szczebli.

- ✓ Miasto prowadziło kampanie profrekwencyjne i obywatelskie związane z wyborami na różnych szczeblach:
 - Wybory parlamentarne – Bydgoszcz włączyła się w ogólnopolską kampanię *Nie śpij, bo Cię przegłosują*, prowadzoną przez Unię Metropolii Polskich (UMP). Stowarzyszenie Metropolia Bydgoszcz ogłosiło konkurs profrekwencyjny dla gmin członkowskich – nagrodę 10 000 zł na organizację wydarzenia kulturalno-rozrywkowego otrzymała gmina Osielesko, która osiągnęła najwyższą frekwencję w regionie. Miasto realizowało również własną kampanię *Głosuj na Bydgoszcz*, promującą udział mieszkańców w wyborach i wspierającą lokalnych kandydatów bez wskazywania konkretnych nazwisk czy ugrupowań.
 - Wybory samorządowe – Miasto prowadziło lokalną kampanię *Bydgoszcz głosuje w wyborach samorządowych. Kto głosuje, ten się liczy*, nawiązującą do inicjatyw promowanych przez UMP.
 - Wybory prezydenckie – Miasto przystąpiło do ogólnopolskiej kampanii *Głosujemy na 100%* oraz zorganizowało lokalną inicjatywę promującą frekwencję w formie rywalizacji z Toruniem. Zakład profrekwencyjny między prezydentami miast zakładał, że władarz miasta z niższym wynikiem frekwencji odbędzie wyprawę rowerową do miasta zwycięskiego. Frekwencja w drugiej turze wyniosła 73,23% w Bydgoszczy i 74,70% w Toruniu.
- ✓ Miasto promowało Bydgoski Budżet Obywatelski, konsultacje społeczne oraz działania z zakresu planowania przestrzennego poprzez kampanie informacyjne, spotkania z mieszkańcami, publikacje i media społecznościowe. Dzięki temu mieszkańcy byli informowani o możliwościach zgłaszania projektów, opiniowania inwestycji oraz uczestnictwa w życiu miasta.
- ✓ Miasto organizowało wydarzenia rocznicowe, miejskie obchody świąt narodowych oraz kampanie promujące dziedzictwo historyczne, m.in. Bydgoski Wrzesień, rocznicę nadania praw miejskich i Święto Niepodległości. Działania te obejmowały zarówno uroczystości oficjalne, jak i wydarzenia edukacyjne oraz kulturalne, angażujące mieszkańców wszystkich grup wiekowych.

Przeprowadzenie dyskusji społecznej dotyczącej działalności Rad Osiedli i wypracowanie rozwiązań służących zwiększeniu zaangażowania Bydgoszczan w ich działalność.

- ✓ W 2024 r. przeprowadzono konsultacje społeczne projektów statutów bydgoskich osiedli, wykorzystując karty konsultacyjne w formie elektronicznej i tradycyjnej oraz otwarte spotkania z mieszkańcami. Po analizie zgłoszonych uwag Rada Miasta Bydgoszczy przyjęła 29 uchwał nadających statuty poszczególnym osiedlom.

Rozwój zróżnicowanych form partycypacji mieszkańców w decydowaniu o mieście.

- ✓ W Bydgoszczy rozwijano różnorodne formy partycypacji społecznej – od ankiet internetowych, przez warsztaty z mieszkańcami, konsultacje i spacerki badawcze, po wspólne projektowanie przestrzeni miejskich. Działania te umożliwiały mieszkańcom aktywny udział w podejmowaniu decyzji dotyczących rozwoju miasta. Najważniejszym narzędziem angażowania mieszkańców był Bydgoski Budżet Obywatelski. W jego regulaminie wprowadzono zmiany zwiększające rolę mieszkańców i zarządów osiedli w opiniowaniu projektów i decydowaniu o podziale środków. Przykłady zastosowania partycypacji społecznej dotyczą projektowania kąpielisk w Parku Centralnym nad Brdą i nad Bałatonem (2021 r.), ustalenia kolejności realizacji inwestycji miejskich (2021 r.) i debaty na temat zagospodarowania Placu Teatralnego (2024 r.).

- ✓ Działania partycypacyjne wspierała Rada ds. Partycypacji Społecznej – ciało doradcze Prezydenta Miasta, złożone z przedstawicieli organizacji pozarządowych, Rad Osiedli, Rady Działalności Pożytku Publicznego, Młodzieżowej Rady Miasta, Bydgoskiej Rady Seniorów i radnych Rady Miasta. Rada kształtowała kierunki rozwoju dialogu społecznego, opiniowała zmiany w zasadach funkcjonowania Bydgoskiego Budżetu Obywatelskiego, formułowała rekomendacje i wspierała realizację inicjatyw obywatelskich w ramach programu Bydgoskie Konsultacje. Rada wprowadziła nowe kategorie projektów zgłaszanych do BBO – od dużych zadań ponadosiedlowych, przez projekty społeczne, po mikroprojekty osiedlowe – i opracowała zasady podziału środków na zadania osiedlowe z korzyścią dla mniejszych osiedli.

Wypracowanie standardów i szerokiego katalogu narzędzi komunikacji z mieszkańcami.

- ✓ Uruchomiono bezpłatną aplikację *Dbamy o Bydgoszcz*, umożliwiającą mieszkańcom szybką komunikację z Urzędem Miasta oraz zgłaszanie zauważonych problemów w przestrzeni miejskiej. W latach 2020-2024 odnotowano 98 863 zgłoszenia, w tym 32 310 w 2024 r. (średnio prawie 90 dziennie). Najczęściej dotyczyły one nieprawidłowego parkowania, uszkodzeń nawierzchni jezdni oraz chodników, zanieczyszczeń i awarii oświetlenia ulicznego. Za rozpatrywanie zgłoszeń odpowiadały łącznie 24 jednostki, w tym komórki Urzędu Miasta i jednostki miejskie.
- ✓ Bydgoszcz wprowadziła w 2022 r. internetową rezerwację wizyt w Urzędzie Miasta. W okresie 2022-2024 z e-kalendarza Bydgoszczanie skorzystali 128 552 razy, przy czym większość wizyt dotyczyła rejestracji pojazdów. Mieszkańcy mogli umawiać wizyty się w 107 różnych sprawach urzędowych. 77% wizyt (99 440) zostało zarezerwowanych samodzielnie przez stronę internetową um.bydgoszcz.pl, a pozostałe 23% (29 112) umówiono telefonicznie. Po wybuchu wojny w Ukrainie w 2022 r. aplikacja była również wykorzystywana do rozładowania kolejek osób ubiegających się o nadanie numeru PESEL.
- ✓ Za pośrednictwem portali miejskich i mediów społecznościowych informowano mieszkańców o sprawach miasta, wydarzeniach i konsultacjach społecznych. W 2024 r. liczba odsłon miejskich portali przekroczyła 9 mln, a liczba obserwujących kanały społecznościowe miasta (Facebook, Instagram, X, YouTube) wyniosła 361 tys. Od czerwca 2022 r. uruchomiono serwis informacyjny *Bydgoszcz Informuje* oraz jego bezpłatny biuletyn. Był on dostępny online i w wersji drukowanej w 128 punktach w całym mieście m.in. w budynkach Urzędu Miasta, bibliotekach, instytucjach kultury, szpitalach i centrach handlowych. Podstawowe informacje dotyczące funkcjonowania Urzędu, obsługi mieszkańców oraz dostępnych rejestrów zostały opublikowane w *Biuletynie Informacji Publicznej*.
- ✓ W Bydgoszczy funkcjonowały gremia doradcze i opiniujące, wspierające Miasto w realizacji działań strategicznych, programowych oraz konsultacyjnych. W 2024 r. działało 14 gremiów, reprezentujących interesy różnych grup społecznych, w tym seniorów, młodzieży oraz osób z niepełnosprawnościami. Gremia te zajmowały się m.in. tematyką estetyki przestrzeni miejskiej, bezpieczeństwa, polityki rowerowej oraz współpracy z organizacjami pozarządowymi. W poprzednich latach powołano Komisję Dialogu Obywatelskiego ds. Kultury (2020 r.) oraz Radę ds. Estetyki (2021 r.) oraz w ramach projektu *Bez Lipy!* – Zespół ds. Zieleni (2021 r.).

Wspieranie, w tym finansowe, działalności jednostek i organizacji społecznych.

- ✓ Rada Miasta Bydgoszczy co roku uchwałała *Program współpracy Miasta Bydgoszczy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego*, który stanowił fundament współdziałania z tymi podmiotami. Program określał cele, zasady, formy oraz zakres współpracy, a także priorytetowe zadania publiczne. Dokument opracowywany był w sposób partycypacyjny – poddawany konsultacjom społecznym i opiniowany przez Radę Działalności Pożytku Publicznego Miasta Bydgoszczy.

- ✓ Podstawową formą wspierania organizacji pozarządowych przez samorząd było zlecenie realizacji zadań publicznych w otwartych konkursach ofert oraz w ramach tzw. małego grantu. W okresie 2020-2024 Miasto przeznaczyło na realizację tych zadań przez organizacje pozarządowe oraz inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego łącznie 150 013 820 zł. Środki te umożliwiły ubieganie się o dotacje na realizację projektów w różnych obszarach, takich jak kultura, edukacja, pomoc społeczna, integracja społeczna, sport, ochrona środowiska oraz ochrona zdrowia.
- ✓ Bydgoskie Centrum Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu pełniło funkcję punktu wsparcia, konsultacji i doradztwa, a także udostępniało nowoczesną infrastrukturę do organizacji spotkań, szkoleń i wydarzeń społecznych. Centrum wypracowało standardy oraz szeroki katalog narzędzi komunikacji z mieszkańcami. Obejmowały one bezpośrednią obsługę w punkcie powitalnym, promocję działań w mediach, organizację wydarzeń integrujących społeczność oraz szkolenia podnoszące ich kompetencje komunikacyjne.

Wprowadzenie innowacji miejskich opartych na technologiach z wykorzystaniem dobrych praktyk europejskich.

- ✓ Funkcjonowanie Inteligentnych Systemów Transportowych (*ang.* ITS) stanowi przykład wdrażania innowacji miejskich opartych na nowoczesnych technologiach, zgodnie z dobrymi praktykami w Europie. Jego celem było skrócenie czasu przejazdu komunikacją publiczną i samochodową, zwiększenie przepustowości ulic, poprawa jakości środowiska i obniżenie kosztów utrzymania dróg. System rozwijał się stopniowo, wprowadzając m.in. publikowanie komunikatów o osobach poszukiwanych przez policję. Obecnie mieszkańcy mogą na bieżąco sprawdzać natężenie ruchu, dostępność miejsc parkingowych i rzeczywiste odjazdy pojazdów komunikacji miejskiej przez portal its.bydgoszcz.pl. Na koniec 2024 r. ITS obejmował 70 kamer ANPR, 103 kamery obrotowe CCTV, 108 sygnalizacji świetlnych (63,9% wszystkich kamer) oraz 235 przystanków z tablicami informacyjnymi.
- ✓ Miejska spółka MWiK wykorzystywała system SCADA do monitorowania w czasie rzeczywistym 117 obiektów i punktów pomiarowych sieci wodociągowo-kanalizacyjnej, w tym stacji uzdatniania wody, magistral, pompowni, oczyszczalni i przepompowni ścieków. System śledził setki sygnałów pomiarowych i tysiące sygnałów sterujących oraz alarmowych, umożliwiając m.in. zdalne sterowanie przepustnicami i układami pomp. Monitoring wspierał pracę dyspozytorów, służb pogotowia wodno-kanalizacyjnego oraz obsługę sieci nieposiadającej stałej obsługi.
- ✓ MWiK Sp. z o.o. realizowała wieloletni projekt modernizacji i rozbudowy kanalizacji deszczowej (wartość 299,7 mln zł, w tym 178,9 mln zł dofinansowania). Zakres przedsięwzięcia obejmował budowę nowych odcinków sieci, urządzeń retencyjnych i systemów podczyszczania wód. Kluczowym elementem było wdrożenie Systemu Inteligentnego Sterowania Retencją Zbiornikową, wykorzystującego sztuczną inteligencję do automatycznej regulacji gospodarki wodnej na podstawie prognoz i danych pomiarowych. Projekt *Bydgoszcz zielono-niebieska* dodatkowo rozwijał infrastrukturę opartą na przyrodzie – zbiorniki retencyjne, ogrody deszczowe, systemy nawadniania i ponownego wykorzystania wody – wzmacniając odporność miasta na ekstremalne zjawiska pogodowe.
- ✓ Miasto zwiększało produkcję energii elektrycznej z odnawialnych źródeł. Coraz więcej szkół, żłobków, obiektów sportowych i budynków należących do miejskich jednostek organizacyjnych oraz spółek, uzyskało instalacje fotowoltaiczne. Roczna produkcja energii słonecznej szacowana była na poziomie 1,18 GWh. Miasto posiadało w swoich zasobach 66 instalacji fotowoltaicznych o łącznej mocy 1 297,5 kW. Instalacje znajdowały się również w zasobach spółek miejskich:
 - BPPT (biurowiec IDEA, Centrum Technologiczne, przedszkole) – zainstalowano systemy o mocy 118 kW każdy,
 - KPEC – systemy fotowoltaiczne o łącznej mocy 129 kW,
 - Centrum Ekologiczne LPKiW „Myślęcinek” – wyposażono w instalację o mocy 13 kW,

- Centrum Rekreacji „Astoria” – panele fotowoltaiczne o łącznej mocy ok. 137,2 kW. łączna moc wszystkich miejskich instalacji fotowoltaicznych (w tym spółki miejskie) wynosiła 1,45 MW.
- ✓ Miasto wprowadziło innowacyjne w skali kraju rozwiązanie – robota umożliwiającego automatyczne pobieranie, dystrybucję i archiwizację dokumentów dotyczących energii elektrycznej. Robot przetwarza rocznie około 20 tys. wielostronicowych plików PDF. Projekt zdobył liczne nagrody m.in. Smart City Poland Award 2022 (kategoria *E-usługi*), Lider Transformacji Energetycznej 2023, wyróżnienie w konkursie *Innowacyjny Samorząd* oraz tytuł *Kreatora Energii 2024*. Rozwiązanie to zostało rozszerzone na inne obszary, w tym obsługę e-deklaracji składanych przez mieszkańców dot. opłaty za odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych oraz automatyzację pobierania komunikatów dot. windykacji w systemie do komunikacji bankowej.

Określenie standardów udostępniania danych publicznych oraz zakresu danych, które Miasto powinno udostępniać mieszkańcom i odbiorcom instytucjonalnym. Promowanie wykorzystania otwartych danych i budowania rozwiązań ICT (technologie informacyjno-komunikacyjne) w oparciu o te dane. Utworzenie hurtowni danych oraz portalu otwartych danych o mieście.

- ✓ Zgodnie z obowiązującymi przepisami, w tym ustawą o dostępie do informacji publicznej, głównym narzędziem publikowania danych jest Biuletyn Informacji Publicznej Miasta Bydgoszczy (BIP). W BIP zamieszczane są informacje wymagane przepisami prawa oraz mogące mieć istotne znaczenie dla społeczności lokalnej. W przypadku braku publikacji w BIP, dostęp do nich jest możliwy na wniosek zainteresowanego podmiotu. W latach 2020-2024 odnotowano wzrost zapotrzebowania na informacje publiczne – średnio co roku wpływa ponad 500 wniosków o udostępnienie informacji publicznej, z czego ponad 99% wniosków rozpatrywane jest pozytywnie.
- ✓ Procedurę udostępniania informacji publicznej na wniosek reguluje Zarządzenie nr 535/2024 Prezydenta Miasta Bydgoszczy z dnia 23.09.2024 r. Dokument precyzuje m.in. tryb przyjmowania i rozpatrywania wniosków, terminy udzielania odpowiedzi oraz formy przekazywania informacji. Zapewnia to jednolite i przejrzyste zasady obsługi wniosków oraz równy dostęp do informacji dla wszystkich zainteresowanych.
- ✓ W 2024 r. Miasto uczestniczyło jako Partner Biznesowy w roli Odbiorcy Technologii w projekcie *Technopark Kielce Startup Booster Poland*, prowadzonym przez Kielecki Park Technologiczny. Projekt realizowany jest w latach 2024-2026, w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki, Priorytet 2. *Środowisko sprzyjające innowacjom*. Celem przedsięwzięcia jest przyspieszenie rozwoju startupów poprzez indywidualnie dostosowane działania akcelerycyjne, doradztwo i mentoring oraz wsparcie finansowe w formie grantów.
- ✓ W okresie 2020-2024 Urząd Miasta kontynuował działania na rzecz cyfryzacji i wdrażania nowoczesnych technologii, zwiększających transparentność i dostępność informacji publicznych. Zainicjowano projekt standaryzacji danych, będący fundamentem dla planowanej hurtowni danych oraz portalu otwartych danych o mieście. Miasto podpisało deklarację kontynuacji projektu *Infostrada Kujaw i Pomorza 3.0*, zakładającego rozbudowę Platformy Miejskiej o nowe moduły, wdrożenie Karty Mieszkańca, rozwój usług elektronicznych i tworzenie kopii zapasowych w chmurze. Wprowadzone rozwiązania cyfrowe, m.in. autorski system doręczeń elektronicznych Adelajda oraz integracja usług z aplikacją mObywatel przyczyniają się do rozwoju infrastruktury ICT, usprawnienia obsługi mieszkańców i zwiększenia przejrzystości działań administracji. Ponadto w Urzędzie rozpoczęto standaryzację miejskich serwisów internetowych, co umożliwi ich konsolidację na jednej platformie, zapewniając spójność, bezpieczeństwo i łatwiejszy dostęp do danych publicznych.

Wypracowanie standardów przygotowania oraz schematów układu wieloletnich dokumentów rozwojowych.

- ✓ W celu skutecznej realizacji zapisów dokumentu *Bydgoszcz 2030. Strategia rozwoju*, Prezydent Miasta Bydgoszczy wydał Zarządzenie nr 450/2020 z 3.08.2020 r., określające zasady wdrażania i monitorowania Strategii. Dokument obowiązywał do 4.10.2024 r., kiedy wszedł w życie nowy akt – Zarządzenie nr 560/2024, wprowadzający usprawniony system realizacji i monitoringu, dostosowany do aktualnych uwarunkowań organizacyjnych. Nowe standardy ujednoliciły treść i formę dokumentów rozwojowych, obejmując m.in. obowiązek zamieszczania w programach wdrożeniowych diagnozy sytuacji w obszarze, określenie celów ze wskaźnikami bazowymi i docelowymi, kierunki działań, listę zadań z terminami i szacunkowymi kosztami, ramy finansowe powiązane z Wieloletnią Prognozą Finansową oraz opis systemu wdrażania, monitoringu i oceny. Wprowadzenie jednolitych procedur ułatwiło powiązanie dokumentów z celami Strategii oraz monitoring i integrację sprawozdawczości z corocznym *Raportem o stanie miasta*.

I.2.1. Wysoka jakość usług publicznych opartych na kapitale ludzkim i nowoczesnych technologiach

I.2.2. Mocne powiązania funkcjonalne w ramach bydgoskiego obszaru metropolitalnego

I.2.3. Bydgoszcz znaczącym krajowym i europejskim ośrodkiem metropolitalnym

Cele	Wskaźniki	Wartość bazowa (wartość/rok)	Wartość docelowa/ tendencja do 2030 r.
Cel I.2. MIASTO SPRAWNIE ZARZĄDZANE			
I.2.1. Wysoka jakość usług publicznych opartych na kapitale ludzkim i nowoczesnych technologiach	Ocena wiarygodności kredytowej miasta	A- (2018)	najwyższa możliwa ocena w kraju
	Udział jednostek miejskich podłączonych do Miejskiej Sieci Teleinformatycznej	66,7% (2018)	100%
	Liczba osób korzystających z portalu otwartych danych miejskich w ciągu roku	—	15 000
	Udział uchylonych przez organ odwoławczy decyzji administracyjnych w liczbie złożonych odwołań od decyzji	28,8% (2018)	coroczny spadek
I.2.2. Mocne powiązania funkcjonalne w ramach bydgoskiego obszaru metropolitalnego	Liczba porozumień zawartych z jednostkami samorządu terytorialnego w obszarze Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz	45 (2018)	powyżej 50
	Liczba dojeżdżających do pracy do Bydgoszczy z innych gmin Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz	40 017 (2018)	tendencja wzrostowa
I.2.3. Bydgoszcz znaczącym krajowym i europejskim ośrodkiem metropolitalnym	Saldo migracji na pobyt stały mieszkańców obszaru Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz	- 89 (2018)	saldo dodatnie
	Liczba studentów zagranicznych w Bydgoszczy Liczba studentów zagranicznych na 1 000 mieszkańców Bydgoszczy	1 453 (2018) 4,1 (2018)	tendencja wzrostowa

Analiza wskaźnikowa

Reforma podatkowa, która zmniejszyła dochody jednostek samorządu terytorialnego z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych, negatywnie wpłynęła na ocenę wiarygodności kredytowej Miasta. Od lipca 2018 r., kiedy agencja Fitch Ratings podniosła międzynarodowy długoterminowy rating Bydgoszczy dla zadłużenia w walucie krajowej i zagranicznej (ang. Issuer Default Rating – IDR) do poziomu „A-”, rating ten utrzymywał się bez zmian aż do września 2022 r. Jednak perspektywa spadku dochodów z PIT, w połączeniu z wysoką inflacją, spowodowała obniżenie oceny wiarygodności kredytowej Bydgoszczy do poziomu „BBB+”. W 2023 i 2024 r. agencja ratingowa Fitch potwierdziła rating dla Bydgoszczy na poziomie BBB+ (Perspektywa Stabilna).

Obszar I. SPRAWNE I EFEKTYWNE ZARZĄDZANIE MIASTEM

Cel I.2. MIASTO SPRAWNIE ZARZĄDZANE

I.2.1. Wysoka jakość usług publicznych opartych na kapitale ludzkim i nowoczesnych technologiach

Ocena wiarygodności kredytowej miasta

2018	2021	2022	2023	2024
kategoria				
A-	A-	BBB+	BBB+	BBB+

Ocena wiarygodności kredytowej kraju

2018	2021	2022	2023	2024
kategoria				
A-	A-	A-	A-	A-

wartość docelowa 2030:

najwyższa możliwa ocena w kraju

w mln zł	2018	2021	2022	2023	2024
dochody ogółem	2 109	2 544	2 605	2 626	3 225
udział w podatkach z PIT	486	571	559	469	703
dochody majątkowe	179	100	226	192	217
wydatki ogółem	2 087	2 389	2 483	2 757	3 067
wydatki inwestycyjne	389	249	259	449	313

Źródło danych: Fitch Ratings, Budżet Miasta Bydgoszczy

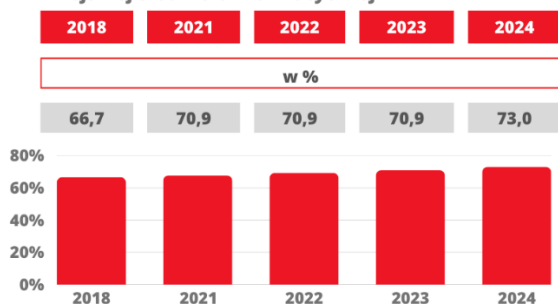
W obliczu rosnących wydatków operacyjnych realizacja zaplanowanych inwestycji oraz działań mających na celu poprawę jakości usług publicznych i cyfryzację Urzędu może okazać się trudniejsza. Jednocześnie doświadczenia ostatnich lat pokazały, jak pilne i istotne są potrzeby w tych obszarach. Tempo przyłączania jednostek do Miejskiej Sieci Teleinformatycznej może okazać się niewystarczające do osiągnięcia celu, jakim jest objęcie siecią 100% jednostek w najbliższych latach. Choć każdego roku przyłączane są nowe jednostki (w okresie 2020-2024 były to m.in.: Schronisko dla Zwierząt, Teatr Kameralny, Centrum Nauki i Kultury Młyny Rothera, Muzeum Okręgowe, Przedszkole nr 34 i Tor Regatowy Brdyujście), to w ciągu sześciu lat odsetek jednostek w sieci wzrósł jedynie o 6,3 p.proc., z 66,7% do 73,0%.

Obszar I. SPRAWNE I EFEKTYWNE ZARZĄDZANIE MIASTEM

Cel I.2. MIASTO SPRAWNIE ZARZĄDZANE

I.2.1. Wysoka jakość usług publicznych opartych na kapitale ludzkim i nowoczesnych technologiach

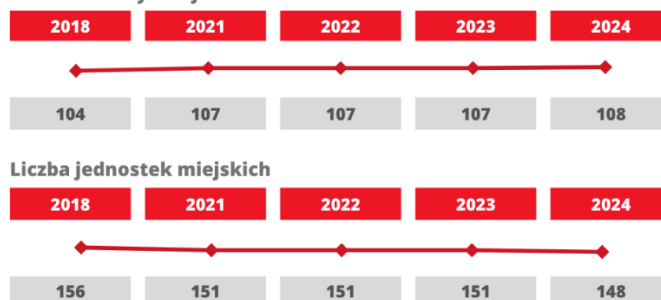
Udział jednostek miejskich podłączonych do Miejskiej Sieci Teleinformatycznej

wartość docelowa 2030:

100%

Liczba jednostek miejskich podłączonych do Miejskiej Sieci Teleinformatycznej

Źródło danych: Wydział Informatyki Urzędu Miasta Bydgoszczy

Analiza efektywności Urzędu na podstawie odwołań od decyzji administracyjnych wskazuje na potrzebę wzmocnienia działań naprawczych. Udział uchylonych przez organ odwoławczy decyzji administracyjnych wzrósł z 28,8% w 2018 r. do 45,1% w 2022 r. Sama liczba złożonych odwołań była w 2022 r. ponad dwa razy większa niż w 2018 r. (wzrost z 364 do 789), natomiast liczba decyzji uchylonych przez organ odwoławczy

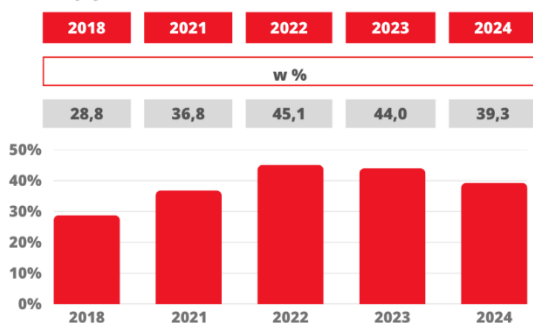
wzrosła ponad 3-krotnie (ze 105 do 356). Wpływ na taką sytuację miało nakładanie przez rząd dodatkowych obowiązków i zadań (np. dodatków osłonowych), na których przygotowanie i realizację samorzady miały krótki czas. Po rekordowym wzroście w 2022 r. nastąpiła poprawa: w 2023 r. liczba uchylonych decyzji spadła do 44,0%, a w 2024 r. do 39,3%.

Obszar I. SPRAWNE I EFEKTYWNE ZARZĄDZANIE MIASTEM

Cel I.2. MIASTO SPRAWNIE ZARZĄDZANE

I.2.1. Wysoka jakość usług publicznych opartych na kapitale ludzkim i nowoczesnych technologiach

Udział uchylonych przez organ odwoławczy decyzji administracyjnych w liczbie złożonych odwołań od decyzji

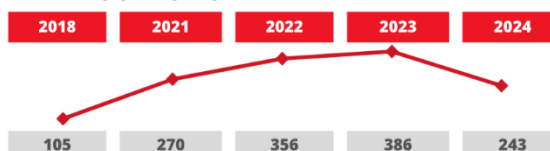

oczekiwany kierunek trendu do 2030:

coroczny spadek

Liczba decyzji uchylonych

Liczba odwołań od decyzji ogółem

Źródło danych: Wydział Organizacyjno-Administracyjny Urzędu Miasta Bydgoszczy

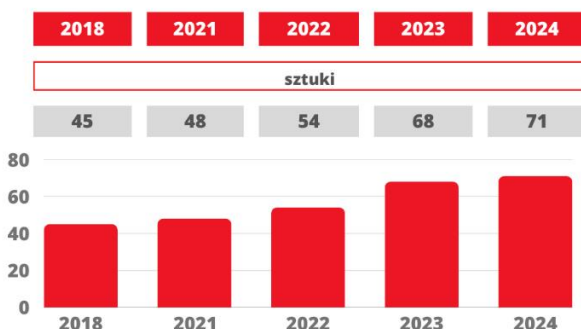
W Stowarzyszeniu Metropolia Bydgoszcz współpraca rozwijała się dynamicznie, czego dowodem były kolejne porozumienia zawierane między jednostkami samorządowymi. Liczba podpisanych porozumień wzrosła z 45 w 2018 r. do 71 w 2024 r. Porozumienia dotyczyły m.in. zatrudniania cudzoziemców, wspólnych zakupów energii elektrycznej i gazu, bezpieczeństwa publicznego, wspólnej gospodarki odpadami komunalnymi oraz rozwoju połączeń aglomeracyjnych (linie międzygminne).

Obszar I. SPRAWNE I EFEKTYWNE ZARZĄDZANIE MIASTEM

Cel I.2. MIASTO SPRAWNIE ZARZĄDZANE

I.2.2. Mocne powiązania funkcjonalne w ramach bydgoskiego obszaru metropolitalnego

Liczba porozumień zawartych z jednostkami samorządu terytorialnego w obszarze Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz

wartość docelowa 2030:
powyżej 50

Stowarzyszenie Metropolia Bydgoszcz

Źródło danych: Biuro Promocji Urzędu Miasta Bydgoszczy

Należy podkreślić znaczenie zawartego porozumienia w sprawie realizacji instrumentu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego w perspektywie finansowej UE 2021-2027,

które powinno sprzyjać intensyfikacji powiązań między gminami SMB. W 2024 r. rozpoczęto prace nad opracowaniem *Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego 2035+*, która ma kompleksowo określać zestaw kierunków i rodzajów działań, jakie w celu rozwiązywania wspólnych problemów mogą podjąć gminy i powiaty obszaru BydOF, dążąc do stworzenia warunków jego rozwoju (strategię uchwalono w 2025 r.).

Już prawie dekadę trwa spadek łącznej liczby mieszkańców gmin Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz. W porównaniu z rokiem 2018 liczba ludności zmniejszyła się o 4,7%. Największe spadki odnotowano w Kcyni (-10,7%), Rojewie (-7,5%) oraz Bydgoszczy (-7,5%). Jednak niemal połowa gmin (8 z 18) może pochwalić się przyrostem ludności względem 2018 r. Najwyższy wzrost odnotowano w Osielesku (+33,5%), Białych Błotach (+21,7%) oraz Dobrczu (+10,9%). W 2024 r. saldo migracji na pobyt stały mieszkańców obszaru Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz, po raz pierwszy od 2018 r., było dodatnie (+64).

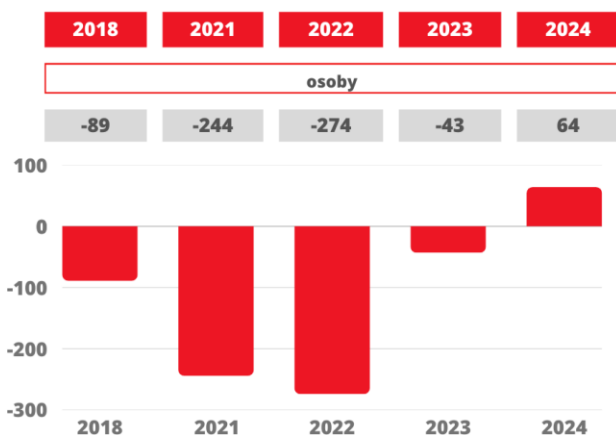
W 2024 r. w gminach SMB zameldowano na pobyt stały 6 945 osób, a wymeldowano 6 881 (w samej Bydgoszczy odpowiednio: 2 512 i 3 603). W latach 2018-2024 odnotowano łącznie 48 386 zameldowań oraz 49 224 wymeldowania na pobyt stały. Mimo ogólnego spadku liczby mieszkańców, w latach 2018-2023 liczba osób zamieszkałych w gminach SMB i pracujących w bydgoskich przedsiębiorstwach i instytucjach wzrosła o 8,3%.

Obszar I. SPRAWNE I EFEKTYWNE ZARZĄDZANIE MIASTEM

Cel I.2. MIASTO SPRAWNIE ZARZĄDZANE

I.2.3. Bydgoszcz znaczącym krajowym i europejskim ośrodkiem metropolitalnym

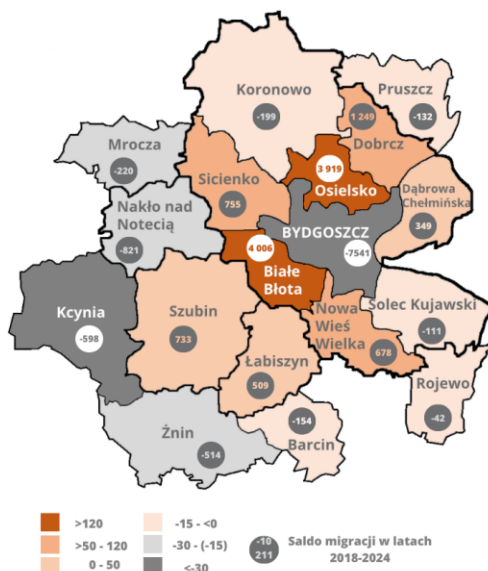
Saldo migracji na pobyt stały mieszkańców obszaru Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz

oczekiwany kierunek trendu do 2030:

saldo dodatnie

Saldo migracji w latach 2018-2024 na 1000 ludności

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

Współpraca z partnerami krajowymi i międzynarodowymi, mająca istotne znaczenie dla budowania rozpoznawalności i wizerunku miasta, przyciągania inwestorów oraz transferu wiedzy i technologii, a także promowania Bydgoszczy wśród turystów, pracowników i studentów, ze względu na wprowadzenie stanu epidemii była mocno ograniczona. Miało to odzwierciedlenie m.in. w liczbie studentów zagranicznych w Bydgoszczy w tym okresie – w roku akademickim 2020/2021 ich liczba spadła do 1 270. W roku akademickim 2023/2024 liczba studentów zagranicznych wyniosła już 1 905 – co stanowi wzrost o ponad 31% w porównaniu do wartości bazowej.

Liczba turystów korzystających z turystycznych obiektów noclegowych systematycznie rośnie. Po zastoju w branży turystycznej spowodowanym pandemią w latach 2020-2021, nastąpiła zdecydowana poprawa: porównując do 2018 r. wzrost nastąpił o 18,4% w 2022 r., o 31,9% w 2023 r. oraz o 36,8% w 2024 r. Jednocześnie

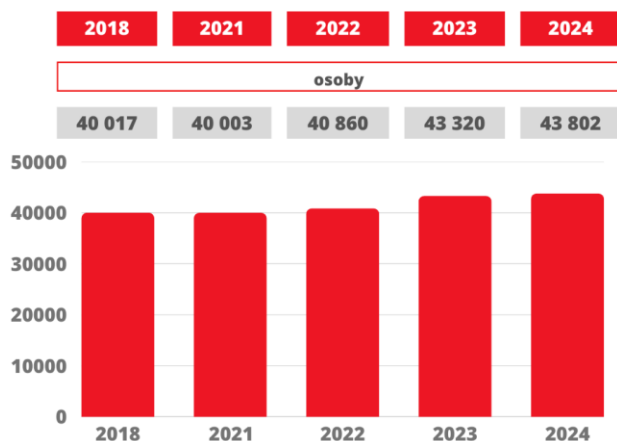
liczba turystów zagranicznych (nierezydentów), mimo tendencji wzrostowej, nie wróciła jeszcze do czasów sprzed pandemii i w 2024 r. (31,5 tys.) była niższa o 16,7% w porównaniu z rokiem bazowym.

Obszar I. SPRAWNE I EFEKTYWNE ZARZĄDZANIE MIASTEM

Cel I.2. MIASTO SPRAWNIE ZARZĄDZANE

I.2.2. Mocne powiązania funkcjonalne w ramach bydgoskiego obszaru metropolitalnego

Liczba dojeżdżających do pracy do Bydgoszczy z innych gmin Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz

oczekiwany kierunek trendu do 2030:

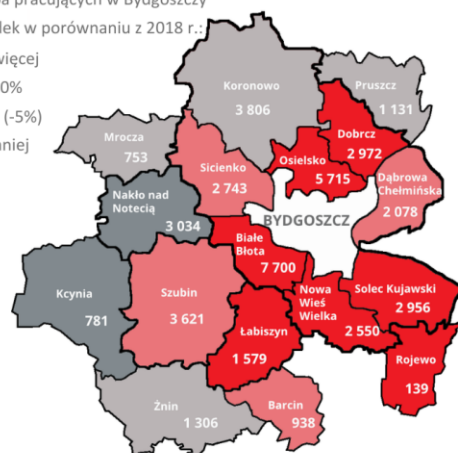
tendencja wzrostowa

Pracujący w Bydgoszczy według gminy zamieszkania w 2024 r.

LEGENDA:

7 700 - Liczba pracujących w Bydgoszczy

Wzrost/spadek w porównaniu z 2018 r.:

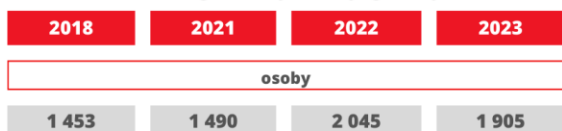
Źródło danych: Izba Administracji Skarbowej w Bydgoszczy

Obszar I. SPRAWNE I EFEKTYWNE ZARZĄDZANIE MIASTEM

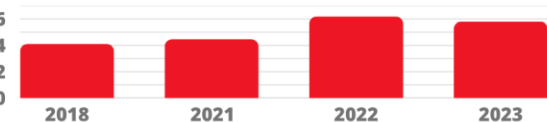
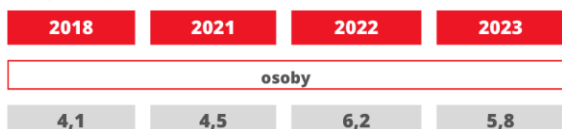
Cel I.2. MIASTO SPRAWNIE ZARZĄDZANE

I.2.3. Bydgoszcz znaczącym krajowym i europejskim ośrodkiem metropolitalnym

Liczba studentów zagranicznych w Bydgoszczy

Liczba studentów zagranicznych na 1 000 mieszkańców Bydgoszczy

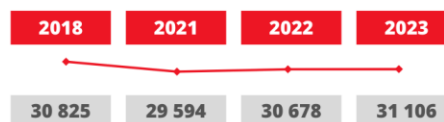

oczekiwany kierunek trendu do 2030:

tendencja wzrostowa

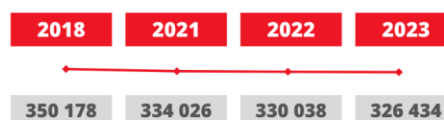
Liczba studentów

w tym studenci zagraniczni

Liczba ludności

Źródło danych: Wydział Edukacji i Sportu Urzędu Miasta Bydgoszczy, Urząd Statystyczny w Bydgoszczy

Podsumowanie

- W 2024 r. agencja ratingowa Fitch potwierdziła rating dla Bydgoszczy na poziomie „BBB+” (Perspektywa Stabilna). Osiągnięcie do 2030 r. zakładanej najwyższej możliwej oceny ratingowej jest w dużej mierze uzależnione od czynników zewnętrznych, będzie ono możliwe w przypadku jednoczesnej poprawy sytuacji finansowej miasta oraz wzrostu ratingu kredytowego Polski. W 2025 r. ocena ratingowa została podniesiona do poziomu „A-” (Perspektywa Stabilna).

- Udział jednostek miejskich podłączonych do Miejskiej Sieci Teleinformatycznej wzrósł z 66,7% (2018) do 73,0% (2024).
- W latach 2018-2022 rósł udział uchylonych przez organ odwoławczy decyzji administracyjnych w liczbie odwołań od decyzji. Od 2023 r. ich udział spadł do poziomu 39,3% w 2024 r. To nadal więcej niż w roku bazowym (28,8%), ale zakładany w perspektywie do 2030 r. coroczny spadek jest możliwy.
- Liczba porozumień zawartych w ramach Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz wzrosła z 45 do 71 w latach 2018-2024. W tym zakresie osiągnięto wartość docelową – powyżej 50 porozumień.
- Liczba mieszkańców gmin SMB dojeżdżających do pracy do Bydgoszczy wzrosła w latach 2018-2023 o 8,2%. Założona tendencja wzrostowa powinna zostać utrzymana do 2030 r.
- Saldo migracji w gminach SMB w latach 2018-2023 było ujemne. W 2024 r. zanotowano saldo dodatnie (+64), co wskazuje na możliwość odwrócenia niekorzystnych trendów demograficznych oraz stopniową stabilizację sytuacji migracyjnej w obszarze SMB.
- W roku akademickim 2023/2024 liczba studentów zagranicznych była o ponad 31% wyższa niż w 2018/2019. Wartość wskaźnika nie wykazywała jednoznacznego trendu w analizowanym okresie, ale osiągnięcie zaplanowanej tendencji wzrostowej w perspektywie 2030 r. jest prawdopodobne.

Przegląd kierunków działań i programów wdrożeniowych

Standaryzacja i doskonalenie usług świadczonych przez Urząd Miasta i miejskie jednostki organizacyjne.

- ✓ W latach 2020-2024 w Urzędzie Miasta systematycznie rozwijano system zapewniania dostępności. W 2020 r. wyznaczono koordynator ds. dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej oraz opracowano *Plan działań na rzecz poprawy dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami na lata 2020-2021*. W 2021 r. powołany Zespół ds. dostępności wspierał wdrażanie zapisów Planu. W 2024 r. wyznaczono dwóch koordynatorów: ds. dostępności architektonicznej oraz ds. dostępności cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej, a także opracowano *Plan działania na rzecz poprawy zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w Urzędzie Miasta Bydgoszczy na lata 2025-2026*. Działania te przyczyniły się do ujednoczenia procedur, podniesienia jakości usług, zwiększenia efektywności administracji i wdrożenia nowoczesnych rozwiązań cyfrowych.

Realizacja projektów e-urząd – zwiększenie wykorzystania nowoczesnych technologii informatycznych do zarządzania Miastem (konsolidacja i unifikacja kluczowych rozwiązań technologiczno-informatycznych i komunikacji elektronicznej wszystkich jednostek miejskich oraz wspólne zarządzanie zasobami i rozwiązaniami informacyjno-komunikacyjnymi Miasta i jednostek, hurtownie danych, analizy BI (analityka biznesowa), IoT (Internet rzeczy), angażowanie społeczności przez otwieranie danych miejskich, elektroniczacja usług dla mieszkańców oraz procesów i procedur).

Uruchomienie zintegrowanego, interaktywnego systemu elektronicznego służącego komunikowaniu się Miasta z mieszkańcami – wielokanałowego centrum obsługi interesanta, pełniącego funkcje informacyjne oraz interwencyjne.

- ✓ W 2021 r. wdrożono Platformę Zakupową Open Nexus <https://platformazakupowa.pl/pn/bydgoszcz> jako nowoczesne narzędzie elektroniczne wspierające procesy zakupowe w Urzędzie. Platforma umożliwiła sprawniejsze nawiązywanie współpracy z wykonawcami oraz kompleksową obsługę postępowań przetargowych i zakupowych. Wdrożenie tego rozwiązania przyczyniło się do usprawnienia zarządzania procesami zakupowymi, zwiększenia transparentności oraz poprawy efektywności wydatkowania środków publicznych.
- ✓ Bydgoszcz była pierwszym miastem w Polsce, które udostępniło mieszkańcom możliwość szybkiego i bezprobowizyjnego opłacania należności podatkowych za pomocą usługi ePłatności w aplikacji mobilnej mOby-

watel oraz na portalu mObywatel.gov.pl. Mieszkańcy mogą sprawdzać kwotę, termin bieżących zobowiązań i historię dokonanych płatności. W 2023 r. z rozwiązania skorzystano 950 razy, dokonując wpłat na łączną kwotę około 100 000 zł. W 2024 r. w aplikacji mObywatel uruchomiono możliwość opłacania podatku rolnego, leśnego, łącznego zobowiązania pieniężnego i opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi. W tym samym roku Ministerstwo Cyfryzacji wyróżniło Miasto Bydgoszcz za wprowadzenie płatności podatku od nieruchomości za pośrednictwem aplikacji mObywatel.

- ✓ W latach 2020-2024 wdrożono aplikacje usprawniające pracę i obsługę klientów Urzędu Miasta, w tym:
 - Sprzedaż preferencyjna paliwa stałego – aplikacja służąca do ewidencjonowania wniosków o preferencyjny zakup paliwa dla gospodarstw domowych,
 - Twoje Transfery – system umożliwiający bezpieczną wymianę plików między Urzędem Miasta, a zewnętrznymi kontrahentami i jednostkami,
 - Twoje Foldery – system zarządzania uprawnieniami do folderów sieciowych wydziałów Urzędu, zwiększający kontrolę właścicieli merytorycznych nad udostępnianymi danymi.
- ✓ W 2023 r. Miasto zorganizowało konferencję *Transformacja cyfrowa miast z wykorzystaniem systemów klasy Enterprise* pod patronatem Unii Metropolii Polskich. Wydarzenie było skierowane do przedstawicieli dużych miast odpowiedzialnych za wdrażanie i modernizację systemów klasy ERP w urzędach miejskich.
- ✓ W 2023 r. powołano pełnomocnika Prezydenta Miasta ds. transformacji cyfrowej oraz utworzono Zespół ds. Transformacji Cyfrowej UMB i Referat Zarządzania Dokumentacją Elektroniczną, który odpowiada za obieg dokumentów elektronicznych. Celem działań była integracja i rozwój systemów informatycznych, modernizacja procesów oraz poprawa efektywności i jakości usług urzędu dla mieszkańców.
- ✓ W 2024 r. w związku z wejściem w życie ustawy o doręczeniach elektronicznych, w Urzędzie wdrożono autorskie oprogramowanie *Adelajda*. System umożliwia wyszukiwanie kontrahentów posiadających Adres do Doręczeń Elektronicznych (ADE), usprawnia i automatyzuje proces wysyłki korespondencji urzędowej, w szczególności decyzji podatkowych, wezwań i innych dokumentów kierowanych do mieszkańców. Rozwiązanie to zwiększyło efektywność pracy urzędu i poprawiło jakość obsługi interesantów w zakresie doręczeń elektronicznych.

Rozwój Systemu Informacji Przestrzennej.

- ✓ Rozbudowano Systemu Informacji Przestrzennej ERGO w ramach projektu *Infostrada Kujaw i Pomorza 2.0*, dodając kolejne moduły i rejestry. System został udostępniony innym jednostkom miejskim: ADM, ZDMiKP, MPG, MPU w celu konsolidacji i unifikacji kluczowych rozwiązań technologiczno-informatycznych oraz umożliwienia wspólnego zarządzania zasobami i rozwiązaniami informacyjno-komunikacyjnymi.

Stosowanie zasady wdrażania nowoczesnych i kompleksowych rozwiązań technologicznych w realizacji inwestycji miejskich.

- ✓ W realizowanych inwestycjach miejskich stosowano nowoczesne technologie, co pozwalało optymalizować koszty, skracać czas realizacji projektów oraz poprawiać jakość infrastruktury. Przykładem są inteligentne systemy zarządzania ruchem i transportem (np. sygnalizacja świetlna w ramach ITS) oraz elektroniczne systemy poboru opłat w strefach płatnego parkowania. Miasto rozwijało również systemy monitorowania infrastruktury i środowiska, wykorzystując m.in. czujniki IoT do pomiaru jakości powietrza oraz systemy zdalnego odczytu wodomierzy wprowadzone przez spółkę MWiK. W realizacji inwestycji drogowych i kubaturowych stosowano nowoczesne technologie budowlane. Przykładem była modernizacja zajezdni tramwajowej przy ul. Toruńskiej, gdzie zastosowano tory tramwajowe w otulinie (technologia ERS), znacząco redukujące hałas i drgania wywoływane przez przejeżdżające wagony. Równocześnie rozwijano cyfryzację procesów administracyjnych, obejmującą m.in. wdrożenie aplikacji mObywatel i ePłatności oraz automatyzację (robotyzację) zadań przy użyciu narzędzi RPA (Robotic Process Automation).

- ✓ W 2024 r. zakończono kompleksową termomodernizację VII LO. Budynek został wyposażony w nowoczesne systemy budowlane i zarządzania energią, w tym instalację fotowoltaiczną, wentylację mechaniczną z pompą ciepła oraz elektroniczny system sterowania. Zainstalowano czujniki komfortu i okienne zintegrowane z systemem pogodowym, co zwiększyło efektywność energetyczną i komfort użytkowników, czyniąc obiekt samowystarczalnym i zeroemisyjnym.
- ✓ Miasto w 2025 r. pozyskało środki finansowe z Krajowego Planu Odbudowy na realizację programu *EkoSzkoła i EkoPrzedszkole*, mającego na celu poprawę efektywności energetycznej obiektów edukacyjnych, obniżenie kosztów energii oraz podniesienie komfortu nauki i pracy uczniów i kadry pedagogicznej. Program przewiduje kompleksowe działania modernizacyjne, w tym docieplenie ścian i dachów, wymianę stolarki okiennej na energooszczędną, montaż instalacji fotowoltaicznych oraz modernizację instalacji grzewczych i elektrycznych. Realizacja inwestycji pozwoli nie tylko ograniczyć emisję gazów cieplarnianych, lecz także uzyskać długofalowe oszczędności w funkcjonowaniu placówek oświatowych. W 2025 r. prowadzone były prace modernizacyjne w następujących obiektach: ZS nr 5 Mistrzostwa Sportowego, ZS Ekonomiczno-Administracyjnych, ZS Chemicznych. Podpisano też umowy na kolejne inwestycje: SP 56, Przedszkole nr 66, w przygotowaniu – SP 41.

Zintegrowane podejście i koordynacja zagadnień rozwojowych.

- ✓ Zintegrowane podejście do rozwoju Bydgoszczy opierało się na planowaniu i realizacji działań miejskich w sposób spójny, obejmujący aspekty społeczne, gospodarcze, przestrzenne oraz środowiskowe. Podstawą była uchwalona w 2020 r. *Bydgoszcz 2030. Strategia rozwoju*, która definiuje kierunki rozwoju miasta w perspektywie do 2030 r. Rozwinięciem zapisów Strategii są programy wdrożeniowe. W latach 2020-2024 przyjęto pięć nowych programów wdrożeniowych: Strategię rozwoju elektromobilności dla Miasta Bydgoszczy do 2030 roku (2020 r.), Plan działań na rzecz zrównoważonej energii i klimatu (SECAP) dla Miasta Bydgoszczy do 2030 roku (2021 r.), Plan zrównoważonej mobilności miejskiej dla Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego (SUMP BydOF) (2023 r.), Strategię Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego 2030+ (2023 r.) oraz Program działań na rzecz równego traktowania dla Miasta Bydgoszczy na lata 2023-2028 (2023 r.). W tym okresie opracowano też 28 aktualizacji lub nowych edycji dokumentów. W końcowej fazie opracowywania w 2024 r. znajdowało się pięć kolejnych programów: Strategia rozwoju ponadlokalnego dla Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego 2035+ (BydOF 2035+), Miejski program ochrony zdrowia psychicznego do 2030 roku, Plan zrównoważonego rozwoju transportu publicznego Bydgoszczy (Plan Transportowy) na lata 2025-2034, Gminny program opieki nad zabytkami dla Miasta Bydgoszczy na lata 2024-2027 oraz Miejski program zapobiegania przestępczości oraz porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli.
- ✓ W latach 2020-2024 zrealizowano szereg działań planistycznych, które zapewniły spójny i zrównoważony rozwój miasta, w tym aktualizacje miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W 2021 r. Rada Miasta Bydgoszczy powołała Park Kulturowy Stare Miasto w celu ochrony walorów historycznych i estetycznych centrum. W 2022 r. przyjęto nowe *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Bydgoszczy*, wyznaczające długofalowe kierunki rozwoju przestrzennego miasta. W związku z reformą planowania przestrzennego przystąpiono do opracowania planu ogólnego dla całej Bydgoszczy. Dokumenty te powstały z aktywnym udziałem mieszkańców poprzez konsultacje społeczne i warsztaty.

Angażowanie przedstawicieli uczelni w prace nad dokumentami strategicznymi oraz ich członkostwo w gremiach opiniotwórczych i doradczych.

- ✓ Przedstawiciele uczelni uczestniczyli w pracach nad dokumentami strategicznymi m.in. *Bydgoszcz 2030. Strategia rozwoju*, *Strategia rozwoju elektromobilności dla Miasta Bydgoszczy na lata 2020-2030*, *Program działań na rzecz równego traktowania dla Miasta Bydgoszczy na lata 2023-2028*. Angażowali się

również w gremia opiniotwórcze i doradcze. Uczestniczyli we wszystkich etapach prac nad nowym dokumentem *Bydgoszcz 2030. Strategia rozwoju*, biorąc udział w konferencji otwierającej *Decydujemy razem*, sześciu debatach strategicznych jako eksperci (w tym w debacie *Gospodarka i szkolnictwo wyższe*), a także w pracach Zespołów Roboczych: Społeczeństwo i Gospodarka, opracowujących szczegółowe elementy Strategii. W ramach konsultacji projektu dokumentu odbyły się spotkania ze środowiskiem naukowym oraz siedem dyżurów na terenie bydgoskich uczelni. Przedstawiciele uczelni byli powoływani do różnych zespołów np. przy przygotowaniu wniosku w konkursie *Urban Lab – Miasto dla Młodych*, opracowaniu *Miejskiego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego do 2030 roku*. Uczestniczyli w sesjach i komisjach Rady Miasta Bydgoszczy, w tym w komisjach wybierających patronów nowych tramwajów oraz opracowywali różne dokumenty np. *Raport o stanie bezpieczeństwa ruchu drogowego w Bydgoszczy 2020* (Politechnika Bydgoska).

Sformalizowanie współpracy samorządu miasta z poszczególnymi uczelniami – wykorzystanie potencjału badawczego i naukowego uczelni w pracach związanych z badaniem sytuacji społeczno-gospodarczej miasta, włączanie uczelni w różnorodne działania realizowane w mieście.

- ✓ W 2021 r. przygotowano porozumienie między Miastem, a bydgoskimi publicznymi uczelniami wyższymi – Akademią Muzyczną, Uniwersytetem Kazimierza Wielkiego i Politechniką Bydgoską – na rzecz realizacji inicjatywy *Akademicka Bydgoszcz*. Porozumienie ostatecznie nie zostało sformalizowane.
- ✓ Powstał nowy miejski dokument *Strategia rozwoju elektromobilności dla Miasta Bydgoszczy do 2030 roku*. Strategia została przygotowana przez Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy – poprzez Spółkę Celową UTP Sp. z o.o., która jako lider konsorcjum współpracowała z Pomorską Grupą Konsultingową S.A.
- ✓ Politechnika Bydgoska opracowała *Raport o stanie bezpieczeństwa ruchu drogowego w Bydgoszczy 2020*.
- ✓ W latach 2020-2024 sformalizowano współpracę samorządu z uczelniami wyższymi poprzez podpisanie szeregu umów z jednostkami miejskimi, ukierunkowanych na wykorzystanie potencjału badawczego i naukowego uczelni. W 2022 r. Pałac Młodzieży podpisał umowę z UKW na realizację cyklu konferencji popularyzacyjnych *Poznajemy świat biologii*. W 2024 r. zawarto kolejną umowę dotyczącą promocji edukacji pozaszkolnej w obszarze nauk społecznych, humanistycznych i sztuki. Innym przykładem była umowa o współpracy zawarta w 2023 r. pomiędzy MZK a Politechniką Bydgoską, obejmująca prowadzenia prac naukowo-badawczych, analiz oraz poszukiwania innowacyjnych rozwiązań.
- ✓ Uczelnie uczestniczyły w życiu miasta poprzez działania edukacyjne, kulturalne, społeczne i współpracę z samorządem. Politechnika Bydgoska, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Collegium Medicum UMK oraz Akademia Muzyczna współpracowały z miejskimi jednostkami i instytucjami, podpisując porozumienia dotyczące wspólnych projektów badawczych, warsztatów edukacyjnych, wydarzeń kulturalnych i działań prozdrowotnych. Politechnika Bydgoska organizowała wydarzenia otwarte dla mieszkańców m.in. Jarmark Akademicki, Inżynieralia, Wagary z Politechniką), prowadziła program *Politechnika z klasą* i udostępniała szkołom infrastrukturę dydaktyczno-badawczą. Uniwersytet Kazimierza Wielkiego realizował projekty popularyzujące naukę i rozwój kompetencji młodzieży takie jak Noc Biologów, konferencje i warsztaty, współpracując z teatrami, bibliotekami i Miejskim Centrum Kultury. Collegium Medicum UMK prowadziło działania prozdrowotne, w tym Medyczną Środę, natomiast Akademia Muzyczna wzbogacała życie kulturalne miasta poprzez koncerty, warsztaty i współpracę z Filharmonią Pomorską, Operą Nova i Pałacem Młodzieży. Wspólne inicjatywy takie jak Bydgoski Festiwal Nauki, umożliwiały wykorzystanie potencjału badawczego uczelni.
- ✓ Bydgoski Park Przemysłowo-Technologiczny współpracował z lokalnymi uczelniami, w tym z Politechniką Bydgoską i Uniwersytetem Kazimierza Wielkiego, w celu wspierania innowacji, rozwoju technologicznego oraz kształcenia przyszłych kadr dla regionalnej gospodarki. Przykładem tej współpracy było podpisanie

w 2025 r. listu intencyjnego między BPPT a UKW, mającego na celu realizację projektów proinnowacyjnych oraz wsparcie przedsiębiorców, startupów i osób planujących założyć działalność gospodarczą.

- ✓ Od 2010 r. środowiska akademickie i pozauczelniane organizują *Bydgoski Festiwal Nauki*, którego celem jest popularyzacja nauki. Organizatorami są: Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Politechnika Bydgoska, Wyższa Szkoła Gospodarki, Collegium Medicum UMK i Bydgoska Szkoła Wyższa. Przy tworzeniu programu współpracują liczne jednostki zewnętrzne, m.in. szkoły, biblioteki, instytucje kultury, straż pożarna, policja, firmy prywatne oraz organizacje pozarządowe. Wydarzenie jest wspierane przez Miasto. Program festiwalu adresowany jest do dzieci i dorosłych, a jego mottem jest hasło: *Złap bakcyła nauki*. Uczestnicy biorą udział w wykładach, warsztatach, pokazach naukowych i wystawach, wysłuchują prelekcji i uczestniczą w zajęciach interaktywnych, rozwijających ciekawość i pasję do nauki. Podczas XIV edycji festiwalu w 2024 r. zorganizowano 300 wydarzeń, w tym 198 zajęć laboratoryjnych w murach pięciu uczelni, w których wzięło udział łącznie ponad 10 000 odbiorców.

Wdrożenie zintegrowanego systemu monitorowania sytuacji społeczno-gospodarczej miasta, realizacji dokumentów strategicznych oraz oceny jakości usług publicznych.

- ✓ Urząd Miasta przygotowuje dokumenty i opracowania statystyczne służące monitorowaniu sytuacji społeczno-gospodarczej miasta oraz realizacji dokumentów strategicznych. Są to m.in.:
 - *Raport o stanie miasta Bydgoszczy* – coroczny dokument (od 2018 r.), stanowiący realizację ustawowego obowiązku przedstawienia podsumowania działalności Prezydenta za poprzedni rok. Raport informuje mieszkańców o najważniejszych przedsięwzięciach realizowanych w danym roku i stanowił podstawę do debaty o stanie miasta oraz wyzwaniach rozwojowych. Jednocześnie pełni funkcję sprawozdania z realizacji dokumentu *Bydgoszcz 2030. Strategia rozwoju*.
 - *Bydgoszcz w liczbach* – coroczna publikacja zawierająca zestawienia danych statystycznych dotyczących miasta, pozwalająca monitorować trendy rozwojowe.
 - *Raport z badania szans i aspiracji zawodowych uczniów klas maturalnych – Bydgoszcz* – dokument przedstawiający plany młodzieży w zakresie dalszej edukacji i kariery zawodowej, opinii o rynku pracy, planów migracyjnych oraz jakości życia w mieście.
 - *Bydgoszczanki i Bydgoszczanie. Sytuacja demograficzna miasta w latach 2017-2021* – analiza zmian demograficznych w mieście.
 - *Bydgoszczanki i Bydgoszczanie w świetle wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021* – dane demograficzne miasta na podstawie wyników spisu powszechnego z 2021 r. w porównaniu z wynikami spisu z 2011 r.
- ✓ Urząd Miasta przeprowadził badania opinii osób z niepełnosprawnościami oraz organizacji pozarządowych i instytucji działających na ich rzecz, w celu zidentyfikowania potrzeb osób z niepełnosprawnościami mieszkających w Bydgoszczy. Wyniki tego badania posłużyły do opracowania *Bydgoskiego programu działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami na lata 2024-2030*.
- ✓ W Urzędzie Miasta opracowano także dokumenty o charakterze diagnostycznym, pozwalające identyfikować potrzeby mieszkańców i środowisk społecznych, które posłużą do tworzenia programów wdrożeniowych. Są to m.in.:
 - *Diagnoza sytuacji grup narażonych na wykluczenie oraz kierunki działań w zakresie polityki równego traktowania dla Miasta Bydgoszczy (2021 r.)* – stanowiła podstawę sformułowania założeń *Programu działań na rzecz równego traktowania dla Miasta Bydgoszczy na lata 2023-2028*.
 - *Diagnoza potrzeb i potencjału seniorów mieszkających na terenie miasta Bydgoszczy (2021 r.)* – wyniki posłużą do przygotowania *Programu wsparcia aktywności seniorów*.
 - *Diagnoza potrzeb i potencjału środowiska organizacji pozarządowych i wolontariatu Miasta Bydgoszczy (2023 r.)* – wyniki posłużą do przygotowania programu *Bydgoski Wolontariat*.

- *Szacowanie rzeczywistej liczby mieszkańców miasta Bydgoszcz (2025 r.)* – który miał na celu oszacowanie rzeczywistej liczby mieszkańców Bydgoszczy oraz określenie ich rozmieszczenia przestrzennego w podziale na 115 jednostek strukturalnych.
- ✓ Fundacja Instytut Badań Rynkowych i Społecznych IBRiS w latach 2022-2024 czterokrotnie przeprowadziła badanie *Jakość życia w Bydgoszczy – badanie opinii mieszkańców*. Pozwoliło ono co roku poznać opinie mieszkańców na temat warunków życia w mieście.
- ✓ Związek Miast Polskich i Fundacja Miasto przeprowadziły badania społeczne mieszkańców i uczniów szkół ponadpodstawowych w obszarze Metropolii Bydgoszcz. Stanowiły one uzupełnienie części diagnostycznej opracowywanej Strategii ZIT dla Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego (BOF). Celem badań było zdobycie lub uzupełnienie wiedzy na temat opinii mieszkańców gmin BOF o miejscu, w którym żyją, oceny czynników dotyczących otoczenia lokalnego oraz głównych potrzeb rozwojowych. Badanie społeczne uczniów szkół ponadpodstawowych miało na celu poznanie planów życiowych i edukacyjnych młodzieży w kontekście ich zamieszkania na obszarze BOF.
- ✓ Dział *Rozwój* na miejskich stronach www.bydgoszcz.pl oraz www.strategia.bydgoszcz.pl zawiera szereg informacji o sytuacji miasta w ujęciu statystycznym.

Kreowanie marki Bydgoszczy oraz promocja miasta w kraju i za granicą.

- ✓ Bydgoszcz była w 2024 r. gospodarzem prestiżowej *Światowej Konferencji Kanałów (World Canals Conference Bydgoszcz – WCC2024)*, zorganizowanej we współpracy z organizacją Inland Waterways International. Wydarzenie zgromadziło ekspertów, naukowców i przedstawicieli miast z całego świata zajmujących się hydrotechniką, żegluga śródlądową oraz turystyką wodną. Konferencja podkreśliła znaczenie Bydgoszczy jako miasta z bogatym dziedzictwem hydrotechnicznym, z historycznymi kanałami i infrastrukturą wodną, które stanowią unikatową atrakcję turystyczną. Uczestnicy poznali lokalne projekty rewitalizacji rzek i kanałów oraz wymienili doświadczenia dotyczące zrównoważonego wykorzystania potencjału wodnego w miastach europejskich i światowych. Organizacja konferencji w Bydgoszczy wzmocniła pozycję miasta na mapie międzynarodowej turystyki wodnej oraz promocji kulturowego i technicznego dziedzictwa regionu.
- ✓ Bydgoszcz wspólnie z gminami Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz promowała się na największych targach turystycznych na świecie – *ITB Berlin*. Zaprezentowano bydogoską ofertę spędzania czasu wolnego zarówno dla turystów indywidualnych, jak i grup zorganizowanych przez niemieckie biura turystyki. Podkreślano rolę rzeki Brdy i Kanału Bydgoskiego w rozwoju turystyki oraz informowano o przystąpieniu Bydgoszczy do sieci miast kreatywnych UNESCO w dziedzinie muzyki.
- ✓ Na terenie Bydgoskiego Parku Przemysłowo-Technologicznego w 2025 r. otwarto Regionalne Biuro Polskiej Agencji Inwestycji i Handlu w Bydgoszczy. Instytucja wspiera lokalnych przedsiębiorców w rozwijaniu działalności na rynkach zagranicznych. Pełni rolę centrum doradczo-informacyjnego dla firm z regionu, zapewnia dostęp do specjalistycznej wiedzy, kontaktów biznesowych i narzędzi ułatwiających ekspansję zagraniczną.
- ✓ Bydgoszcz buduje wizerunek miasta będącego centrum eventowym oraz atrakcyjnego miejsca do organizacji wydarzeń i spotkań biznesowych poprzez udział w wydarzeniach typu Forum Branży Eventowej (FBE). Jest to największe w Polsce spotkanie profesjonalistów związanych z organizacją wydarzeń, gromadzące co roku agencje eventowe, marketingowe, PR oraz organizatorów targów, kongresów i festiwali. Od 2022 r. Bydgoszcz regularnie uczestniczy w kolejnych edycjach FBE, prezentując swoje atuty jako atrakcyjne miejsce do organizacji różnorodnych eventów – od szkoleń, konferencji i targów, po koncerty i różne wydarzenia w przestrzeniach industrialnych. W 2025 r. miasto zaprezentowało się pod hasłem *Rzeka możliwości*.

- ✓ Urząd Miasta organizuje konkurs *Bydgoszcz Zaprasza*, promujący markę miasta na arenie ogólnopolskiej i międzynarodowej. O dofinansowanie mogą ubiegać się organizacje pozarządowe, non-profit, osoby fizyczne i prawne, a także rady osiedli. W 2024 r. wpłynęło 35 zgłoszeń, a dziewięć projektów otrzymało dofinansowanie. Wyróżnionym projektem był Festiwal Podróżniczy *Bydgoszcz Zaprasza*, przyciągający miłośników podróży i kultur różnych stron świata oraz oferujący bogaty program prelekcji, warsztatów i wystaw.
- ✓ Co roku Miasto organizowało festiwal wodny *Ster na Bydgoszcz*, prezentując bogatą tradycję wodną miasta, który przyciągał uczestników w każdym wieku oraz promuje Bydgoszcz jako miejsce otwarte, kreatywne, przyjazne turystom i mieszkańcom. Zmaganiom na wodzie towarzyszy bogata oprawa rozrywkowa i kulturalna, obejmująca koncerty muzyki szantowej i folkowej, pokazy flyboard, wyścigi smoczych łodzi, warsztaty artystyczne i naukowe oraz strefy rekreacji i relaksu.

Udział Bydgoszczy oraz Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz w krajowych i europejskich sieciach współpracy miast/metropolii, współpraca z miastami w kraju i za granicą.

- ✓ BARR Sp. z o.o., w partnerstwie ze Stowarzyszeniem Metropolia Bydgoszcz, w latach 2018-2023 realizował projekt *Wsparcie internacjonalizacji MŚP oraz promocji gospodarczej regionu na obszarze funkcjonowania Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz*. W ramach projektu przedsiębiorcy z jednostek samorządu terytorialnego wchodzących w skład SMB mogli skorzystać ze wsparcia obejmującego udział w wielobranżowych misjach gospodarczych powiązanych z udziałem w wydarzeniach targowo-wystawienniczych. Zorganizowano 36 misji gospodarczych, m.in. do Dubaju na Expo Dubai 2020, do Bolonii na Cosmoprof 2022, do Nowego Jorku na NY Now Winter Market czy do Belgradu na SEE Mobility Belgrade. Przedsiębiorcy mogli także skorzystać z dwóch cykli szkoleń proeksportowych (łącznie 20 szkoleń), podczas których poruszano m.in. zagadnienia dotyczące eksportu na rynki europejskie i pozaeuropejskie – od zagadnień ogólnych, takich jak prawo, podatki i księgowość, po szczegółowe omówienie specyfiki poszczególnych rynków.
- ✓ Bydgoszcz została zakwalifikowana do udziału w sieci tematycznej *Miasto Dostępnych Mieszkań* w ramach drugiej edycji Partnerskiej Inicjatywy Miast na lata 2024-2026, realizowanej przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej. Celem udziału było opracowanie rozwiązań zwiększających dostępność mieszkań – zwłaszcza dla osób z niepełnosprawnościami, seniorów i rodzin z dziećmi – oraz wymiana doświadczeń z innymi samorządami. Bydgoszcz uczestniczyła w cyklu warsztatów, spotkań eksperckich i wizyt studyjnych, których efektem będzie *Miejska Inicjatywa Działania* – dokument operacyjny opisujący wybrane przez miasto wyzwania, sposób jego rozwiązania, propozycje działań i harmonogram ich realizacji. Oprócz Bydgoszczy w sieci uczestniczą m.in. Cieszyn, Jelenia Góra, Kamienna Góra, Olsztyn, Serock, Stargard, Rumia oraz Bielsko-Biała. Ze strony Bydgoszczy w projekcie uczestniczy ADM Sp. z o.o. i BTBS Sp. z o.o.
- ✓ Stowarzyszenie Metropolia Bydgoszcz w 2023 r. przystąpiło do Stowarzyszenia Gmin Polska Sieć *Energie Cities*. Celem członkostwa jest wymiana doświadczeń i współpraca, w tym międzynarodowa, w zakresie efektywności energetycznej, inwestycji w odnawialne źródła energii oraz pozyskiwanie środków w tym obszarze.
- ✓ Bydgoszcz, wspólnie ze Stowarzyszeniem Gmin Polska Sieć *Energie Cities*, w latach 2023-2025 była partnerem w międzynarodowym projekcie *DUET*, którego celem było wzmocnienie efektywności energetycznej oraz zrównoważonego zarządzania energią w jednostkach samorządu terytorialnego. W ramach projektu odbyły się wizyty studyjne w miastach partnerskich m.in. Hamburgu i Dreźnie, podczas których uczestnicy wymieniali spostrzeżenia na temat systemów gospodarowania energią. Zorganizowano także szkolenia dla przedstawicieli gmin Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego. Po wdrożeniu w Bydgoszczy innowacyjnego systemu *Baza Zarządzania Energią*, Miasto podjęło inicjatywę dzielenia się wiedzą z sąsied-

nimi gminami. Przygotowano specyfikację dla pięciu gmin zrzeszonych w SMB: Białe Błota, Dobrcz, Koronowo, Mrocza i Osielsko. Opracowano je w oparciu o funkcjonujący w mieście system zarządzania energią, poprzedzając proces konsultacjami i analizą potrzeb każdej gminy.

- ✓ Miasto jest członkiem czterech organizacji międzynarodowych oraz dziesięciu krajowych, co umożliwia bieżące śledzenie dobrych praktyk oraz wdrażanie innowacyjnych rozwiązań w zarządzaniu miastem.
- ✓ W Bydgoszczy w 2024 r. odbyło się spotkanie członków Stowarzyszenia *Droga ekspresowa S-10*, którzy zabiegali o szybką realizację kolejnych odcinków trasy, łączącej m.in. Bydgoszcz z Pomorzem Zachodnim i Mazowszem. Przedstawiciele samorządów zapoznali się ze stanem prac projektowych oraz harmonogramem budowy kolejnych odcinków drogi.
- ✓ W 2024 r. Miasto przystąpiło do Bydgoskiej Lokalnej Grupy Działania *Dwie Rzeki* jako członek zwyczajny stowarzyszenia. Ustalono przedstawicielstwo Miasta w jego pracach, zaktualizowano zasady współdziałania oraz wysokość składki członkowskiej.
- ✓ Przedstawiciele Urzędu Miasta aktywnie uczestniczyli w pracach Związku Miast Polskich (ZMP) m.in. poprzez delegowanie urzędników i członków Rady Miasta do komisji tematycznych, takich jak Komisja Sportu w 2024 r., Komisja Praw Człowieka i Równego Traktowania w 2025 r. Jednocześnie Bydgoszcz była członkiem Unii Metropolii Polskich (UMP), zasiadając w Radzie UMP (prezydent miasta) oraz Komisji Skarbników (skarbnik). Bydgoszcz było gospodarzem licznych krajowych wydarzeń organizowanych przez ZMP i UMP. Wśród nich znalazły się m.in.: Komisja Skarbników poświęcona analizie stanu finansów polskich samorządów, spotkanie przedstawicieli Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej oraz 16 Związków Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych, konferencja *Transformacja cyfrowa miast z wykorzystaniem systemów klasy Enterprise*, konferencja inaugurująca cykl szkoleń i warsztatów *Planowanie i zarządzanie transformacją energetyczną w JST, ze szczególnym uwzględnieniem Przyspieszonych Obszarów Rozwoju OZE w Polsce*. Odbyły się także obrady członków Komisji Sportu, podczas których przyjęto postulaty dotyczące regulacji ustawowych i pozaustawowych Ministerstwa Sportu i Turystyki. Przedstawiciele Bydgoszczy wzięli udział w podcaście *Miasta pełne energii* oraz wystąpili jako paneliści podczas II i III edycji Europejskiego Forum Samorządowego *Local Trends*, omawiając m.in. Polski Ład, fundusze samorządowe, gospodarkę obiegu zamkniętego, wdrażanie płatności BLIK w samorządach oraz zarządzanie energią. Dodatkowo UMP i ZMP wspierały 5. edycję Rowerowej Stolicy Polski.

Działania na rzecz integracji funkcjonalnej i instytucjonalnej bydgoskiego obszaru funkcjonalnego.

- ✓ Miasto podpisało w 2022 r. porozumienia w sprawie zasad współpracy przy programowaniu, wdrażaniu, finansowaniu, ewaluacji, bieżącej obsłudze oraz rozliczeniach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego, tj. obszaru gmin członkowskich SMB. Porozumienie powierzało Miastu realizację zadań w ramach instrumentu ZIT na latach 2021-2027.
- ✓ Przygotowano trzy dokumenty strategiczne dla Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego (*BydOF*): *Rozwój potencjału turystycznego BydOF 2030+*, *Strategia zarządzania gospodarką odpadami komunalnymi na terenie Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz w perspektywie na lata 2025-2055* oraz *Plan zrównoważonej mobilności miejskiej dla BydOF (SUMP BydOF)*. W 2024 r. rozpoczęto prace nad opracowaniem *Strategii Rozwoju Ponadlokalnego BydOF 2035+*, która będzie dokumentem zintegrowanym łączącym sferę społeczną, gospodarczą oraz środowiskowo-przestrzenną. Dokument określa kierunki i rodzaje działań, które gminy i powiaty mogą podejmować w celu rozwiązywania wspólnych problemów oraz wspierania rozwoju obszaru. Strategia została uchwalona w 2025 r.
- ✓ W 2023 r. obszar Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz, w przyjętej przez Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego *Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspie-*

szenia 2030+, został oficjalnie uznany Miejskim Obszarem Funkcjonalnym Bydgoszczy, z możliwością realizacji najistotniejszego narzędzia dedykowanego wsparciu miast i ich obszarów funkcjonalnych – Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w perspektywie finansowej UE 2021-2027.

- ✓ Zintegrowane Inwestycje Terytorialne dla Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego (ZIT BydOF) zostały związane na mocy porozumienia gmin i powiatów będących członkami Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz. Siedziba instytucji znajduje się w Bydgoszczy, a funkcje administracyjne pełni Biuro ZIT Urzędu Miasta Bydgoszczy. Istotą ZIT BydOF jest realizacja projektów zintegrowanych, które przyczynią się do rozwiązywania bądź zaspokajania potrzeb obszaru objętego ZIT. Samorządy mogą wspólnie realizować inwestycje dofinansowane z programu regionalnego FEoKP 2021-2027. Miasto Bydgoszcz pełni funkcję Instytucji Pośredniczącej, która przejęła część zadań powierzonych przez Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego, związanych z wdrażaniem i wydatkowaniem środków unijnych w ramach alokacji przeznaczonej na ZIT. Do jej głównych zadań należy przygotowanie i ogłaszanie naborów, wybór projektów do dofinansowania, podpisanie umów z beneficjentami, weryfikacja wniosków o płatność oraz kontrola projektów. Alokacja dla IP ZIT BydOF w ramach FEoKP na lata 2021-2027 wynosi: 103,96 mln euro, w tym: 86,16 mln euro dla EFRR i 17,8 mln euro dla EFS+.
- ✓ W ramach ZIT BydOF do końca 2024 r. podpisano 47 umów o dofinansowanie, w tym 31 w ramach EFRR oraz 16 w ramach EFS+. Łączna kwota dofinansowania z UE dla zawartych umów wynosi 178 866 124 zł, co stanowi 40,3% alokacji ZIT BydOF.
- ✓ Nastąpił rozwój połączeń aglomeracyjnych. Liczba linii autobusowych międzygminnych, obsługujących mieszkańców gmin obszaru SMB, wzrosła w ciągu ostatnich 6 lat z 8 linii w 2018 r. do 13 linii w 2024 r., a łączna długość wzrosła o 77,1% do 223,3 km. Uczniowie szkół podstawowych i ponadpodstawowych mogli nabyć bilet okresowy na przejazdy komunikacją miejską (w tym międzygminną), w takiej samej cenie co młodzi mieszkańcy Bydgoszczy – bilet miesięczny za 10 zł i roczny za 100 zł.
- ✓ Rozwój powiązań funkcjonalnych w obszarze energii i środowiska obejmował m.in.:
 - Wspólne zakupy gazu ziemnego i energii elektrycznej w ramach Bydgoskiej Grupy Zakupowej przyniosły oszczędności dla Miasta oraz 12 samorządów z obszaru SMB.
 - Podpisanie porozumienia między 12 gminami SMB a Miastem w sprawie przekazania zadania własnego w zakresie zagospodarowania odpadów komunalnych. Dodatkowo 14 gmin podpisało z Miastem podobne porozumienia dotyczące zagospodarowania bioodpadów w biogazowni, której uruchomienie ma doprowadzić do samowystarczalności w tym zakresie.
 - Korzystanie mieszkańców sześciu gmin ościennych z bydgoskiego systemu oczyszczania ścieków.
 - Realizacja przez KPEC Sp. z o.o. projektu promującego wykorzystanie wysokosprawnej kogeneracji ciepła i energii elektrycznej poprzez budowę źródła ciepła zasilanego gazem ziemnym w czterech gminach i w Bydgoszczy, dofinansowanego ze środków Funduszu Spójności. Budowa elektrociepłowni odbywała się etapami: 2020 r. – Szubin, 2021 r. – Nakło nad Notecią, 2022 r. – Osowa Góra w Bydgoszczy, Solec Kujawski i Koronowo.
- ✓ Uruchomiono aplikację mobilną *Metropolitalna Bydgoszcz*, która umożliwiła mieszkańcom gmin BOF dostęp do kalendarza wydarzeń kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych oraz informacji o atrakcjach dostępnych na terenie metropolii. W ramach inicjatywy wprowadzono także *Metropolitalną Kartę Seniora 60+* oraz akcję rabatową *Metropolia za pół ceny*, umożliwiające korzystanie z atrakcji i usług na preferencyjnych zasadach. Mieszkańcy gmin BOF rywalizowali wspólnie jako drużyna *Metropolitalna Bydgoszcz* w konkursie rowerowym *Rowerowa Stolica Polski*, co sprzyjało rozwojowi współpracy międzygminnej, integracji społeczności lokalnych oraz wspólnemu reprezentowaniu obszaru metropolitalnego w przedsięwzięciach ogólnokrajowych.

- ✓ W 2024 r. Miasto zleciło opracowanie dokumentu *Diagnoza posiadanych zasobów w zakresie możliwości utworzenia społeczności energetycznej dla Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz*. W ramach tego działania przedstawiciele wszystkich członków SMB wzięli udział w zorganizowanym w Bydgoszczy szkoleniu *Transformacja energetyczna w JST*, przeprowadzonym przez zespół ekspertów z ZMP.
- ✓ Fundacja Miasto przeprowadziła badania ankietowe wśród uczniów szkół średnich i mieszkańców Metropolii Bydgoszcz dotyczące planów życiowych i edukacyjnych młodzieży oraz opinii mieszkańców gmin BOF na temat miejsca zamieszkania, otoczenia lokalnego i głównych potrzeb rozwojowych.
- ✓ W 2024 r. BARR Sp. z o.o. w partnerstwie ze Stowarzyszeniem Metropolia Bydgoszcz uzyskała dofinansowanie z Unii Europejskiej na realizację projektu *Regionalne Marki na Eksport*. Celem projektu jest promocja marek regionalnych, podejmowanie działań w celu internacjonalizacji działalności MŚP z obszaru województwa kujawsko-pomorskiego oraz systemowa koordynacja promocji MŚP na rynkach międzynarodowych. Realizacja projektu rozpoczęła się w 2025 r.
- ✓ Wprowadzono Metropolitalną Kartę Uczniowską dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych zamieszkujących gminy, z którymi Miasto zawarło porozumienie dotyczące komunikacji miejskiej (Dobrcz, Nowa Wieś Wielka, Osielsko, Białe Błota, Dąbrowa Chełmińska). Karta umożliwia uczniom korzystanie z komunikacji miejskiej zarówno na liniach międzygminnych, jak i w komunikacji publicznej na terenie Bydgoszczy w atrakcyjnej cenie. W 2020 r. rozszerzono możliwość przystąpienia do programu Metropolitalnej Karty Uczniowskiej gminom, do których nie kursują połączenia międzygminne oparte o bydgoską sieć autobusów. Z tej możliwości skorzystały: Gmina Sicienko (2020 r.), Gmina Mrocza (2021 r.), Nakło Nad Notecią, Koronowo i Solec Kujawski (2023 r.), Pruszcz (2024 r.) oraz Szubin (2025 r.).

Wdrażanie przedsięwzięć na rzecz wzmocnienia pozycji Bydgoszczy i obszaru funkcjonalnego oraz rozwoju metropolitalnych funkcji miasta. Rozwój funkcji regionalnych, ponadregionalnych i międzynarodowych Bydgoszczy jako stolicy województwa kujawsko-pomorskiego.

- ✓ Wybudowano pięć nowoczesnych elektrociepłowni gazowych pracujących w wysokosprawnej kogeneracji, które pozwalają na efektywne wykorzystanie gazu ziemnego do wytwarzania ciepła i energii elektrycznej. W okresie letnim źródła te umożliwiają podgrzewanie wody użytkowej, natomiast zimą wspomagają tradycyjne ciepłownie, ograniczając zużycie węgla i zwiększając efektywność systemu ciepłowniczego.
- ✓ Miasto wraz ze Stowarzyszeniem Metropolia Bydgoszcz uczestniczyło w konsultacjach i pracach nad *Koncepcją Rozwoju Kraju 2050* oraz *Średniookresową Strategią Rozwoju Kraju 2035*, dokumentami przygotowanymi przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej. Działania skupiały się na wskazaniu potencjału oraz znaczenia Bydgoszczy i jej obszaru funkcjonalnego jako ośrodka o znaczeniu ponadregionalnym.
- ✓ W 2021 r. Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy został przekształcony w Politechnikę Bydgoską, co umocniło pozycję miasta jako ośrodka edukacyjno-naukowego. Politechnika stała się największą uczelnią techniczną w województwie kujawsko-pomorskim, oferującą szeroki zakres kierunków studiów. W 2022 r. zakończono budowę budynku dydaktycznego, a w 2024 r. uruchomiono kierunek lekarski. Miasto przekazało uczelni nieruchomości gruntową położoną przy ul. Kaliskiej i ul. Akademickiej, co umożliwiło realizację budowy Akademickiego Centrum Sportu. W tym samym roku Miasto przekazało uczelni także Wielospecjalistyczny Szpital Miejski w formie darowizny, umożliwiając studentom Wydziału Medycznego odbywanie kształcenia praktycznego.
- ✓ W 2019 r. swoją działalność rozpoczął Teatr Kameralny. Od 2021 r. funkcjonuje w nowej, zmodernizowanej siedzibie, co stworzyło warunki do prowadzenia regularnych spektakli oraz organizacji innych wydarzeń kulturalnych. Działania te wzmocniały pozycję Bydgoszczy jako regionalnego ośrodka kultury i edukacji artystycznej.
- ✓ W 2021 r. nastąpiło otwarcie nowej siedziby Delegatury Instytutu Pamięci Narodowej przy ul. Teskowej 1, co umożliwiło rozwinięcie działalności edukacyjnej, archiwalnej i naukowo-badawczej. Jednocześnie

wzmacniało to pozycję Bydgoszczy jako ośrodka pamięci historycznej i naukowej. Wcześniej Delegatura IPN korzystała z pomieszczeń Urzędu Miasta przy ul. Grudziądzkiej.

- ✓ Bydgoszcz w 2023 r. została włączona do Sieci Miast Kreatywnych UNESCO w kategorii Miasto Muzyki. Wyróżnienie to pozwoliło Bydgoszczy dołączyć do prestiżowej grupy miast na świecie, w których muzyka odgrywa istotną rolę w kształtowaniu tożsamości miejskiej, rozwoju kreatywności oraz promocji kultury lokalnej na arenie międzynarodowej. Bydgoszcz została szóstym polskim miastem w Sieci Miast Kreatywnych UNESCO, po Krakowie (literatura 2013), Katowicach (muzyka 2015), Łodzi (film 2017), Wrocławiu (literatura 2019) oraz Gdyni (film 2021).
- ✓ Archiwum Państwowe zostało przeniesione w 2023 r. do nowoczesnego gmachu przy ul. Karłowicza 17, co zapewniło optymalne warunki przechowywania dokumentów. Nowy obiekt pomieści 30 km bieżących akt, umożliwiając powiększenie obecnego zasobu wynoszącego 12 km. Obiekt wyposażono w czytelnie, sale konferencyjne oraz pracownie digitalizacji.
- ✓ Rok 2024 został ustanowiony Rokiem NATO i JFTC przez Radę Miasta Bydgoszczy, w 25. rocznicę przystąpienia Polski do Paktu Północnoatlantyckiego oraz w 20. rocznicę powstania Centrum Szkolenia Sił Połączonych NATO (Joint Force Training Centre – JFTC). Bydgoskie JFTC pełni kluczową rolę w kształceniu kadr wojskowych państw członkowskich NATO, co podkreśla znaczenie miasta w obszarze europejskiego bezpieczeństwa i współpracy międzynarodowej. Bydgoszcz posiada największą w kraju liczbę jednostek organizacyjnych NATO na swoim terenie: Centrum Szkolenia Sił Połączonych NATO, Grupa Integrycyjna Sił NATO, Batalion Łączności NATO, Centrum Eksperymentalne Policji Wojskowych NATO, Zespół Wsparcia Teleinformatycznego NATO oraz Centrum Analiz, Szkolenia i Edukacji NATO-Ukraina. W 2024 r. zakończono modernizację siedziby International School of Bydgoszcz, kształcącej dzieci oficerów NATO stacjonujących w Polsce, dla której Miasto przekazało budynek przy ul. Bośniackiej. W 2025 r. otwarto Centrum Analiz, Szkolenia i Edukacji NATO-Ukraina (JATEC), wspierające Siły Zbrojne Ukrainy w osiągnięciu pełnej interoperacyjności z armiami NATO oraz sprzyjające wymianie doświadczeń między Siłami Zbrojnymi Ukrainy a Sojuszem Północnoatlantyckiego.
- ✓ W 2024 r. przywrócono delegaturę Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego (ABW) w Bydgoszczy, co wzmocniło funkcję administracyjną miasta. Jednocześnie zwiększyło to jego znaczenie jako regionalnego ośrodka bezpieczeństwa państwa. Wcześniej w mieście funkcjonowała delegatura ABW, która została zlikwidowana w 2017 r. Od tego czasu funkcjonował jedynie wydział zamiejscowy delegatury w Gdańsku.
- ✓ W 2025 r. nastąpiło otwarcie nowego kampusu Akademii Muzycznej. Ten ośmiokondygnacyjny budynek mieści niemal 700 pomieszczeń, w tym cztery sale koncertowe: symfoniczną, kameralną, operową i organową. Każda z nich została zaprojektowana z myślą o najwyższych standardach odsłuchowych – zastosowano tu technologię „pudełko w pudełku”, panele akustyczne, komory rozprężne i podwójne drzwi dźwiękochłonne. Dodatkowo kampus oferuje salę prób orkiestry, scenę plenerową, studio nagrań, przestrzenie dydaktyczne i administracyjne oraz Dom Studenta.
- ✓ Bydgoszcz była jedynym w województwie kujawsko-pomorskim ośrodkiem kształcącym lekarzy na dwóch uczelniach: Collegium Medicum UMK oraz Politechnice Bydgoskiej, które prowadziły trzy szpitale kliniczne. W mieście pracowało siedmiu konsultantów krajowych oraz realizowano liczne projekty badawcze w zakresie medycyny. Collegium Medicum odgrywało istotną rolę w badaniach naukowych prowadzonych przez Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu. Prace badawcze wspierała Politechnika Bydgoska. Efektem tej współpracy był m.in. egzoszkielet – przełomowa forma rehabilitacji. Bydgoskie szpitale należały do najlepszych placówek w kraju, uzyskując wysokie pozycje w rankingach, np. w rankingu *Liderzy zarządzania – najlepiej zarządzane szpitale publiczne* Wojewódzki Szpital Dziecięcy zajął 2. miejsce, a Wielospecjalistyczny Szpital Miejski oraz Centrum Onkologii – 3. miejsce. Wśród miast Unii Metropolii Polskich, Bydgoszcz zajmowała 4. miejsce pod względem liczby łóżek na 1 000 mieszkańców. Miasto było znaczącym

ośrodkiem krajowym i międzynarodowym, realizując wysokospecjalistyczne procedury przy zastosowaniu najnowocześniejszych technologii. W Centrum Onkologii funkcjonowało pierwsze w kraju Centrum Chirurgii Robotycznej, dysponujące trzema systemami robotycznymi da Vinci.

- ✓ Bydgoszcz pełniła funkcję hubu technologicznego z wyraźną specjalizacją w sektorze IT i cyberbezpieczeństwa. W mieście działało około 60 centrów usług BPO, SSC, IT i R&D, a liczba miejsc pracy w tym sektorze przekraczała 12 500, z czego ponad 80% generowały usługi IT (w tym 10% R&D). Tworzyło to silną specjalizację, plasując miasto w ścisłej czołówce lokalizacji wybieranych przez globalne firmy technologiczne takie jak Atos, Eviden, Nokia, Asseco czy Sii. Bydgoscy specjaliści mieli znaczący wkład w realizację prestiżowych projektów, m.in. w obsługę IT Igrzysk Olimpijskich. Miasto odgrywało kluczową rolę w kształtowaniu cyberbezpieczeństwa w Polsce, będąc siedzibą istotnych instytucji wojskowych, akademickich oraz firm technologicznych. W Bydgoszczy pracowało ponad 1 000 specjalistów z zakresu cyberbezpieczeństwa. Lokalną specjalizację IT w Bydgoszczy potwierdzały raporty Związku Liderów Sektora Usług Biznesowych (ABSL). Z ich raportu wynikało, że Bydgoszcz zajmowała 8. miejsce w Polsce pod względem liczby pracowników zatrudnionych w centrach IT świadczących usługi w językach obcych. W przeliczeniu na 1 000 mieszkańców Bydgoszcz i Kraków plasowały się na 2. pozycji, tuż za Wrocławiem.
- ✓ Uczelnie rozwijały współpracę międzynarodową poprzez projekty badawcze, wymianę doświadczeń, wdrożenia na skalę światową oraz organizację różnorodnych wydarzeń. Przykłady działań w latach 2020-2024:
 - ośrodek sercowo-naczyniowy Collegium Medicum UMK prowadził szkolenia lekarzy z wielu krajów oraz jako jedyny w Polsce realizował prestiżowe stypendia Europejskiego Towarzystwa Kardiologicznego,
 - bydgoscy naukowcy znajdowali się w prestiżowym gronie najbardziej wpływowych naukowców na świecie pod względem liczby cytowań artykułów,
 - Collegium Medicum UMK, w oparciu o liczne granty badawcze, kilkakrotnie przyczyniło się do zmiany międzynarodowych wytycznych dotyczących leczenia pacjentów z chorobami sercowo-naczyniowymi,
 - sześćcioro badaczy z PBŚ zostało powołanych jako eksperci w Komitetach Naukowych Polskiej Akademii Nauk,
 - Uniwersyteckie Centrum Wsparcia Badań Klinicznych Collegium Medicum UMK uzyskało status Obserwatora Polskiej Sieci Badań Klinicznych utworzonej przez Agencję Badań Medycznych, co umożliwiło pacjentom udział w dużych międzynarodowych badaniach klinicznych oraz dostęp do innowacyjnych terapii bez konieczności opuszczania kraju,
 - w Bydgoszczy organizowane były międzynarodowe konferencje, takie jak: Europejskie Sympozjum Badań nad Bezpieczeństwem Komputerowym ESORICS 2024 (PBŚ) oraz Międzynarodowa Konferencja *Mikotoksyny i pleśnie – aktualne trendy* (UKW).

OBSZAR II. AKTYWNI, OTWARCI I KOMPETENTNI OBYWATELE

Cel II.1. BYDGOSZCZANIE ROZWIJAJĄCY SVOJE TALENTY I WYKORZYSTUJĄCY SVOJE UMIEJĘTNOŚCI

 2030 STRATEGIA 2.0

II.1.1. Wysoki poziom edukacji na wszystkich etapach kształcenia

II.1.2. Dogodne warunki do wszechstronnego rozwoju i ustawicznego kształcenia mieszkańców

Cele	Wskaźniki	Wartość bazowa (wartość/rok)	Wartość docelowa/ tendencja
Cel II.1. BYDGOSZCZANIE ROZWIJAJĄCY SVOJE TALENTY I WYKORZYSTUJĄCY SVOJE UMIEJĘTNOŚCI			
II.1.1. Wysoki poziom edukacji na wszystkich etapach kształcenia	Średni wynik egzaminu ósmoklasisty w stosunku do średniej krajowej (Polska=100):		tendencja wzrostowa
	– z matematyki	104,4 (2019)	
	– z języka polskiego	98,4 (2019)	
	– z języka angielskiego	108,5 (2019)	
	Średni wynik egzaminu maturalnego pisemnego na poziomie podstawowym w stosunku do średniej krajowej (Polska=100)		tendencja wzrostowa
	– z matematyki	101,8 (2018)	
	– z języka polskiego	96,4 (2018)	
	– z języka angielskiego	102,7 (2018)	
	Liczba studentów na 1 000 mieszkańców	88,0 (2018)	powyżej 90
II.1.2. Dogodne warunki do wszechstronnego rozwoju i ustawicznego kształcenia mieszkańców	Liczba uczestników stałych zajęć rozwijających zainteresowania i uzdolnienia na 1 000 dzieci i młodzieży w placówkach prowadzonych przez Miasto		utrzymanie poziomu
	– zajęcia pozalekcyjne (w szkołach dla dzieci i młodzieży oraz policealnych)	538,3 (2018)	
	– zajęcia pozaszkolne (dzieci i młodzież w wieku 3-21 lat)	285,1 (2018)	
	Liczba osób przystępujących do egzaminów potwierdzających kwalifikacje w zawodzie na 1 000 mieszkańców (z wyłączeniem uczniów szkół prowadzących kształcenie zawodowe)	9,2 (2018)	tendencja wzrostowa
	Liczba słuchaczy studiów podyplomowych na 1 000 mieszkańców	11,1 (2018)	15

Analiza wskaźnikowa

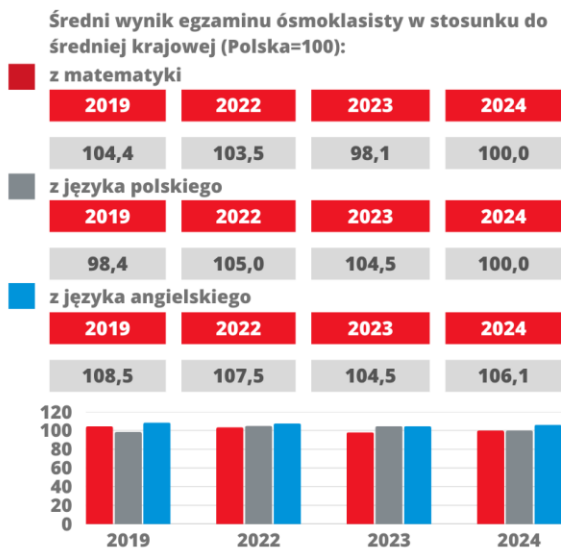
Sytuacja epidemiczna oraz wojna w Ukrainie miały istotny wpływ na funkcjonowanie edukacji. Szkoły i uczelnie stanęły przed wyzwaniami związanymi z organizacją nauczania w trybie zdalnym, a następnie z napływem dzieci i młodzieży z Ukrainy. Ze względu na powyższe wydarzenia, zmieniające się programy nauczania, formaty egzaminów i poziomy trudności, analiza wyników została przeprowadzona na podstawie wartości relatywnych na tle przeciętnych wyników w kraju.

Wyniki egzaminu ósmoklasisty w latach 2019-2024 w bydgoskich szkołach były równe lub wyższe niż średnia w kraju (z wyjątkiem języka polskiego w 2019 r. – 98,4% oraz matematyki w 2023 r. – 98,1% średniej krajowej). Wskaźniki względne obniżyły się w przypadku matematyki i języka angielskiego.

OBSZAR II. AKTYWNI, OTWARCI I KOMPETENTNI OBYWATELE

Cel II.1. BYDGOSZCZANIE ROZWIJAJĄCY SWOJE TALENTY I WYKORZYSTUJĄCY SWOJE UMIEJĘTNOŚCI

II.1.1. Wysoki poziom edukacji na wszystkich etapach kształcenia

oczekiwany kierunek trendu do 2030:

tendencja wzrostowa

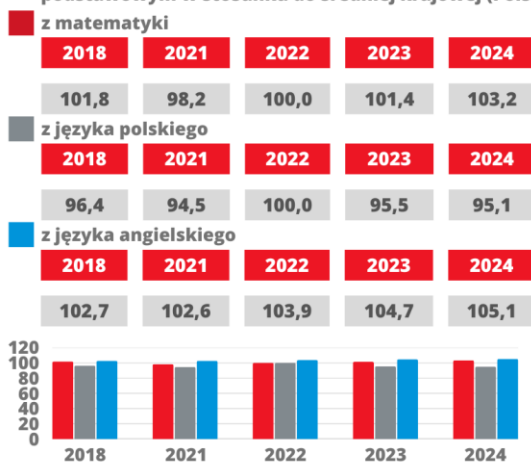
Źródło danych: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku

OBSZAR II. AKTYWNI, OTWARCI I KOMPETENTNI OBYWATELE

Cel II.1. BYDGOSZCZANIE ROZWIJAJĄCY SWOJE TALENTY I WYKORZYSTUJĄCY SWOJE UMIEJĘTNOŚCI

II.1.1. Wysoki poziom edukacji na wszystkich etapach kształcenia

Średni wynik egzaminu maturalnego pisemnego na poziomie podstawowym w stosunku do średniej krajowej (Polska=100)

oczekiwany kierunek trendu do 2030:

tendencja wzrostowa

Źródło danych: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku

Analizując średnie wyniki egzaminu maturalnego na poziomie podstawowym z części pisemnej tą samą metodą, czyli w odniesieniu do wyników krajowych, można stwierdzić, że sytuacja poprawiła się w przypadku matematyki i języka angielskiego. Średni wynik z matematyki był w latach 2018-2024 równy lub nieco wyższy niż średnia krajowa, z wyjątkiem 2021 r. (98,2%). Wyniki z języka angielskiego utrzymują się na

poziomie wyższym niż średnia krajowa w całym analizowanym okresie. Jedynie wyniki egzaminów maturalnych z języka polskiego pozostają na poziomie niższym niż średnia krajowa, wahają się w granicach 94,5% - 100,0%.

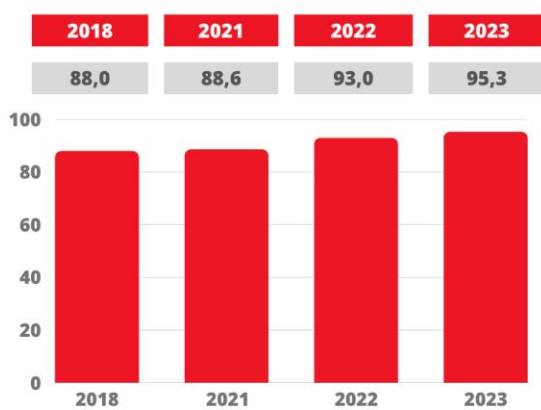
Liczba studentów w Bydgoszczy w roku akademickim 2023/2024 w porównaniu z 2018 r. wzrosła o 0,9%. Na każde 1 000 mieszkańców w roku akademickim 2018/2019 przypadało 88,0 studentów, a w roku 2023/2024 już 95,3 studentów. Na poziom wskaźnika miał wpływ spadek liczby ludności z 350 178 w 2018 r. do 326 434 w 2024 r. (-7,5%), jak również wzrost liczby studentów. W mieście przybyło studentów zagranicznych, w roku akademickim 2023/2024 było ich 1 905, tj. ponad 31% więcej niż w roku bazowym.

OBSZAR II. AKTYWNI, OTWARCI I KOMPETENTNI OBYWATELE

Cel II.1. BYDGOSZCZANIE ROZWIJAJĄCY SWOJE TALENTY I WYKORZYSTUJĄCY SWOJE UMIEJĘTNOŚCI

II.1.1. Wysoki poziom edukacji na wszystkich etapach kształcenia

Liczba studentów na 1 000 mieszkańców

wartość docelowa 2030:
powyżej 90,0

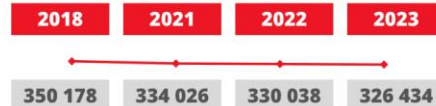
Liczba studentów

w tym studenci zagraniczni

Liczba ludności

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny, Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, Wydział Edukacji i Sportu Urzędu Miasta Bydgoszczy

Po zniesieniu ograniczeń wynikających ze stanu pandemii liczba uczestników zajęć dodatkowych, rozwijających zainteresowania i uzdolnienia, zaczęła wzrastać. Liczba uczniów uczestniczących w **zajęciach pozaszkolnych** stałych (tj. odbywających się z określoną częstotliwością, np. raz w tygodniu) głównie w młodzieżowych domach kultury i Pałacu Młodzieży, w porównaniu z danymi z 2018 r. wzrosła: w 2022 r. o 5,4% do 12,5 tys., w 2023 r. o 6,9% do 12,6 tys. i w 2024 r. o 9,5% do 12,9 tys. Wartość wskaźnika obniżyła się z 285 (2018 r.) do 278 (2022 r.), a w kolejnych latach stopniowo wzrastała i w 2024 r. przekroczyła poziom 290 uczestniczących na 1 000 osób, które miały możliwość skorzystać z zajęć. Wśród miejskich placówek organizujących zajęcia rozwijające zainteresowania i uzdolnienia, największym zainteresowaniem cieszył się Pałac Młodzieży, z którego oferty w 2024 r. skorzystało 41,0% wszystkich uczestników zajęć pozaszkolnych. Porównując rodzaje zajęć, do najczęściej wybieranych zajęć należały artystyczne (40,0%) oraz sportowe (30,0%).

W przypadku **zajęć pozalekcyjnych**, wykraczających poza podstawę programową, rozwijających zainteresowania i uzdolnienia, organizowanych w szkołach, największym zainteresowaniem w 2024 r. cieszyły się zajęcia przedmiotowe (46,9% ogółu uczestników) oraz sportowe (27,5%). Dane nie uwzględniały szkolnych zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, korekcyjno-kompensacyjnych, zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i innych zajęć specjalistycznych. W przypadku zajęć pozalekcyjnych, pandemia mocno odbiła się na wskaźnikach uczestnictwa i liczba uczniów w nich uczestniczących nie powróciła już do stanu sprzed pandemii. W 2020 r. liczba uczestników – 3,4 tys. uczniów, stanowiła tylko 17,4% wartości z 2018 r. W 2022 r. liczba uczestniczących w zajęciach była nadal niższa o 63,0% i wyniosła tylko 7,2 tys. osób. W 2024 r. w porównaniu z rokiem bazowym zanotowano 80% spadek. Tak duży spadek poziomu wskaźnika wynika z wprowadzonych

w 2019 r. zmian w Systemie Informacji Oświatowej, które wpłynęły na sposób raportowania danych o zajęciach pozalekcyjnych.

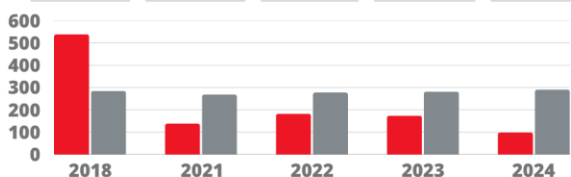
OBSZAR II. AKTYWNI, OTWARCI I KOMPETENTNI OBYWATELE

Cel II.1. BYDGOSZCZANIE ROZWIJAJĄCY SWOJE TALENTY I WYKORZYSTUJĄCY SWOJE UMIEJĘTNOŚCI

II.1.2. Dogodne warunki do wszechstronnego rozwoju i ustawicznego kształcenia mieszkańców

Liczba uczestników stałych zajęć rozwijających zainteresowania i uzdolnienia na 1 000 dzieci i młodzieży w placówkach prowadzonych przez Miasto

zajęcia pozalekcyjne (w szkołach dla dzieci i młodzieży oraz policealnych)					
2018	2021	2022	2023	2024	
538,3	138,8	182,7	174,6	98,9	
zajęcia pozaszkolne (dzieci i młodzież w wieku 3-21 lat)					
2018	2021	2022	2023	2024	
285,1	268,8	277,6	281,8	290,6	

oczekiwany kierunek trendu do 2030:
utrzymanie poziomu

Uczniowie uczestniczący w zajęciach pozalekcyjnych

Liczba dzieci i młodzieży w szkołach prowadzonych przez Miasto

Liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach pozaszkolnych stałych prowadzonych przez Miasto

Liczba dzieci i młodzieży (3-21 lat) w szkołach i przedszkolach prowadzonych przez Miasto

Źródło danych: Wydział Edukacji i Sportu Urzędu Miasta Bydgoszczy

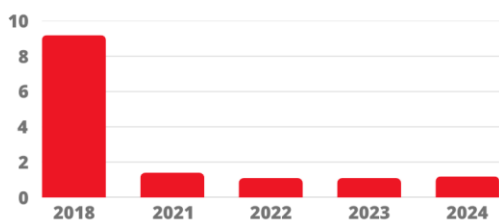
OBSZAR II. AKTYWNI, OTWARCI I KOMPETENTNI OBYWATELE

Cel II.1. BYDGOSZCZANIE ROZWIJAJĄCY SWOJE TALENTY I WYKORZYSTUJĄCY SWOJE UMIEJĘTNOŚCI

II.1.2. Dogodne warunki do wszechstronnego rozwoju i ustawicznego kształcenia mieszkańców

Liczba osób przystępujących do egzaminów potwierdzających kwalifikacje w zawodzie na 1 000 mieszkańców (z wyłączeniem uczniów szkół prowadzących kształcenie zawodowe)

2018	2021	2022	2023	2024
9,2	1,4	1,1	1,1	1,2

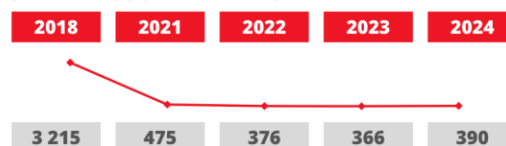

oczekiwany kierunek trendu do 2030:

tendencja wzrostowa

Liczba osób przystępujących do egzaminów potwierdzających kwalifikacje w zawodzie

Liczba ludności

Źródło danych: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku, Główny Urząd Statystyczny

Wskaźnikiem monitorowania rozwoju i ustawicznego kształcenia mieszkańców jest liczba osób przystępujących do egzaminów potwierdzających kwalifikacje w zawodzie (KKZ) na 1 000 mieszkańców (z wyłączeniem uczniów szkół prowadzących szkolnictwo zawodowe). W 2018 r. na 1 000 mieszkańców 9,2 osób przystąpiło do egzaminu KKZ. W 2020 r. wskaźnik ten wyraźnie spadł do poziomu 1,7 osoby i utrzymywał się w latach 2021-2024 na podobnym poziomie. Znacznie niższy poziom wskaźnika względem roku bazowego wynika m.in. ze zmian w prawie oświatowym jakie miały miejsce w 2019 r., które m.in. wprowadziły obowiązkowy

egzamin dla uczniów i słuchaczy kształcących się według nowej podstawy programowej (skutkujące nieuzyskaniem świadectwa ukończenia szkoły ponadpodstawowej w przypadku nieprzystąpienia do egzaminu). Obowiązkowość egzaminu spowodowała, że w kolejnych latach stopniowo absolwenci nie są ujmowani w statystykach OKE.

Liczba słuchaczy studiów podyplomowych na bydgoskich uczelniach po wzroście w 2019 r. o 23,4% w skali roku znacznie się obniżyła. W 2020 r. stanowili oni tylko 53,5% liczby studentów podyplomowych z 2018 r., a rok później nieco więcej – 63,5%. W 2022 r. i 2023 r. nastąpił wyraźny wzrost (o 62,2% i o 54,5% więcej niż w 2018 r.). W 2024 r. liczba słuchaczy studiów podyplomowych spadła, ale porównując do roku bazowego było ich o 28,2% więcej – tj. 15,4 słuchaczy na 1 000 mieszkańców.

OBSZAR II. AKTYWNI, OTWARCI I KOMPETENTNI OBYWATELE

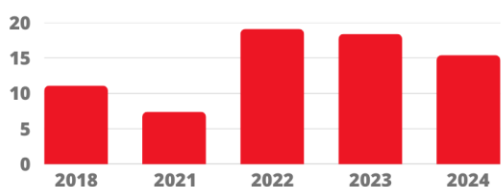
Cel II.1. BYDGOSZCZANIE ROZWIJAJĄCY SWOJE TALENTY I WYKORZYSTUJĄCY SWOJE UMIEJĘTNOŚCI

II.1.2. Dogodne warunki do wszechstronnego rozwoju i ustawicznego kształcenia mieszkańców

Liczba słuchaczy studiów podyplomowych na 1 000 mieszkańców

2018	2021*	2022	2023	2024
11,1	7,4	19,1	18,4	15,4

* Dane nie obejmują studentów Wyższej Szkoły Nauk o Zdrowiu w Bydgoszczy

wartość docelowa 2030:

15

Liczba słuchaczy studiów podyplomowych

2018	2021	2022	2023	2024
3 895	2 475	6 320	6 017	4 992

Liczba ludności

2018	2021	2022	2023	2024
350 178	334 026	330 038	326 434	324 043

Źródło danych: Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, Główny Urząd Statystyczny

Podsumowanie

- Zarówno w przypadku egzaminu ósmoklasisty jak i egzaminów maturalnych wartości wskaźników obrazujące średnie wyniki egzaminów z matematyki, języka polskiego i języka angielskiego w latach 2020-2024 były zmienne, jednakże nie odbiegały istotnie od średnich krajowych. Osiągnięcie zakładanych tendencji wzrostowych do 2030 r. jest realne.
- Wskaźnik określający liczbę studentów na 1 000 mieszkańców 2022 r. i 2023 r. osiągnął poziom 93,0 i 95,3, przekraczając zakładaną wartość docelową powyżej 90 studentów.
- Wyraźny wzrost odnotowano w przypadku studentów zagranicznych, których w roku akademickim 2023/2024 było 1 905, czyli ponad 31% więcej niż w roku bazowym.
- W zakresie edukacji pozaszkolnej liczba uczniów uczestniczących w regularnych zajęciach w młodzieżowych domach kultury i Pałacu Młodzieży systematycznie rosła – w 2024 r. nastąpił wzrost o 9,5% w porównaniu do 2018 r. Dla wskaźnika zakładano utrzymanie jego wielkości, co zostało zrealizowane w omawianym okresie.
- Ze względu na wprowadzone w 2019 r. zmiany raportowania w Systemie Informacji Oświatowej nie można porównać z rokiem bazowym danych dotyczących udziału uczniów w zajęciach pozalekcyjnych. Natomiast patrząc na jego wielkość w latach 2020-2024 obserwowano wzrost wartości wskaźnika do 2023 r. Mimo spadku zanotowanego w 2024 r. przewiduje się możliwość utrzymania poziomu wskaźnika w perspektywie do 2030 r.

- W związku ze zmianami w prawie oświatowym nie można porównać liczby osób przystępujących do egzaminów potwierdzających kwalifikacje w zawodzie na 1 000 mieszkańców (z wyłączeniem uczniów szkół prowadzących kształcenie zawodowe). Wprowadzone w 2019 r. zmiany w egzaminowaniu spowodowały, że w kolejnych latach stopniowo absolwenci nie byli ujmowani w statystykach OKE.
- Liczba słuchaczy studiów podyplomowych na 1 000 mieszkańców w 2024 r. wzrosła o 28,2% w stosunku do roku bazowego, osiągając poziom 15,4 osób. Zakładana wartość docelowa do 2030 r. (15) została osiągnięta.

Przegląd kierunków działań i programów wdrożeniowych

Rozbudowa i modernizacja infrastruktury bydgoskich placówek oświatowych.

- ✓ W latach 2020-2024 zrealizowano szereg inwestycji, które znacząco poprawiły warunki prowadzenia zajęć edukacyjnych, wychowania fizycznego oraz kształcenia zawodowego. Wśród najważniejszych działań można wyróżnić:
 - modernizację obiektów sportowych m.in. zbudowano nowe baseny: *Aqua Fordon* przy SP nr 67 oraz *Łabędź* przy ZS nr 8, powstała hala sportowa z łącznikiem o funkcji rehabilitacyjnej przy SP nr 12, przeprowadzono modernizację hali sportowej i boiska przy I LO oraz sali gimnastycznej w ZS Gastronomiczno-Hotelarskich,
 - termomodernizację placówek oświatowych m.in. w ramach Bydgoskiego Programu Termomodernizacji *Ekoszkola* i *Ekoprzedszkole* zmodernizowano sześć placówek: SP nr 22 oraz przedszkola nr 4, 16, 19, 22 i placówkę przy SP nr 34. Działania te pozwoliły zmniejszyć zużycie energii i obniżyć koszty utrzymania budynków,
 - modernizację warsztatów i pracowni w szkołach zawodowych m.in. przy wsparciu unijnym zmodernizowano warsztaty i pracownie praktyczne: ZS Drzewnych – 12 pracowni, ZS Handlowych – 9, ZS Ekonomiczno-Administracyjnych – 4, ZS Samochodowych – 3, ZS Gastronomiczno-Hotelarskich – 4, ZS Mechanicznych nr 1 – 2, ZS Mechanicznych nr 2 – 3 pracownie (prace w tej ostatniej placówce rozpoczęto w 2025 r.),
 - budowę i adaptację nowych siedzib szkół i placówek edukacyjnych m.in. przebudowano gmach przy ul. Fredry 3, co umożliwiło przeniesienie XIII LO do nowoczesnej siedziby dostosowanej do potrzeb uczniów z niepełnosprawnościami (2022 r.); Miasto przekazało budynek dawnej SP nr 56 przy ul. Bośniackiej 3 na potrzeby International School of Bydgoszcz, w której uczniowie rozpoczęli naukę w 2024 r.; zmodernizowano Młodzieżowy Domu Kultury nr 5 poprzez utworzenie pracowni krawieckiej i sali multimedialnej oraz przebudowę pracowni plastycznej i instrumentalnej, co pozwoliło rozszerzyć ofertę edukacyjną placówki (2024 r.).
- ✓ W ramach rozwoju kształcenia zawodowego rozbudowano Kujawsko-Pomorskie Centrum Kształcenia Zawodowego przy ul. Rajskiej, tworząc sześć nowych pracowni nauki zawodu dla przyszłych kucharzy, cukierników, piekarzy, przetwórców mięsa, fryzjerów i elektryków. Centrum prowadzone przez samorząd województwa kujawsko-pomorskiego, dokształcało uczniów szkół zawodowych z regionu i całego kraju, umożliwiając odbycie praktyk oraz zdobycie wiedzy niezbędnej do zdania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe.

Realizacja ponadstandardowych, innowacyjnych projektów edukacyjnych oraz wykorzystywanie nowoczesnych technik i technologii w procesie kształcenia.

- ✓ W ramach Klubu Kreatorów Innowacyjnych Rozwiązań Edukacyjnych realizowano działania mające na celu podniesienie jakości edukacji poprzez wdrażanie innowacyjnych metod nauczania, rozwój kompetencji kluczowych uczniów i wsparcie kadry pedagogicznej. Klub organizował warsztaty, szkolenia, konkursy

- i debaty dla nauczycieli i uczniów, obejmujące m.in. indywidualizację nauczania, komunikację empatyczną, edukację przyrodniczą i językową, bezpieczeństwo, a także turnieje debat oksfordzkich i historycznych. W okresie 2020-2024 zorganizowano m.in. konkurs i debatę *Views of the UK and USA*, wykłady i pokazy *Czy można ciekawie i innowacyjnie uczyć przedmiotów przyrodniczych?*, Bydgoski Puchar Debat Historycznych, Międzypokoleniowy Kotylion Niepodległościowy, konferencję *Leksykon mediacji*.
- ✓ Miasto realizowało szereg ponadstandardowych i innowacyjnych projektów edukacyjnych z dofinansowaniem unijnym, w tym m.in. *Edu(R)Ewolucja* (2019-2021), *Edu(R)Ewolucja 2* i *Edu(R)Ewolucja 3* (2021-2023), *Akcja kwalifikacja 3* (2020-2022), *Akcja kwalifikacja 4* (2021-2023), a także najnowsze edycje *Edu(R)Ewolucja 2.0* i *Edu(R)Ewolucja 2.1* (2024-2025). Projekty te rozwijały kompetencje kluczowe uczniów, w tym umiejętności przydatne na rynku pracy, takie jak programowanie, robotyka i druk 3D, a także podnosiły kompetencje nauczycieli, wyposażając pracownie w nowoczesne narzędzia ICT (technologie informacyjno-komunikacyjne) i modernizując komputerową sieć LAN w szkołach objętych wsparciem.
 - ✓ Miejski Ośrodek Edukacji Nauczycieli wspierał realizację innowacyjnych projektów edukacyjnych, które wprowadzały nowoczesne metody nauczania i aktywizowały uczestników procesu edukacyjnego. Wśród działań znalazły się projekty rozwijające kompetencje matematyczne (*Poszerzamy granice w matematyce*), wspierające samodzielne eksperymentowanie młodzieży (*Klub Młodego Odkrywcy*), wdrażające narzędzia cyfrowe i aktywne metody nauczania (*Moje E-nauczanie. Kre@tywna edukacja cyfrowa*) oraz projekty koncentrujące się na nowoczesnej aranżacji przestrzeni edukacyjnej w szkołach (*Przestrzeń edukacji na miarę ucznia XXI wieku*).
 - ✓ Od kilku lat Prezydent Miasta patronował ogólnopolskim warsztatom z programowania *Koduj z Gigantami*. Zajęcia były dostosowane do możliwości dzieci i młodzieży w różnym wieku i wykorzystywały popularne gry komputerowe, aplikacje oraz języki programowania. Celem przedsięwzięcia było popularyzowanie programowania wśród uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych oraz inspirowanie ich do tworzenia własnych gier, stron internetowych i aplikacji, aby zmienić bierne korzystanie z Internetu w aktywną twórczość.
 - ✓ W 2022 r. Politechnika Bydgoska wprowadziła nową formułę studiów II stopnia *Studiuj i pracuj*. Program obejmował bezpłatne studia stacjonarne, w ramach których studenci dziesięciu kierunków odbywali zajęcia w godzinach popołudniowych. Umożliwiało to studentom podjęcie zatrudnienia w jednym z ponad 100 przedsiębiorstw z regionu współpracujących z uczelnią. Uczestnicy programu rozwijali także kompetencje menedżerskie, uczestnicząc w kursach z zakresu zarządzania. Formuła „3:2” zakładała trzy dni zajęć stacjonarnych w godzinach 16.00-21.00 oraz dwa dni przeznaczone na zdalne wykłady.

Współpraca środowisk szkolnych, akademickich i biznesowych, w tym partnerstwa międzynarodowe.

- ✓ Uczelnie współpracowały ze szkołami i przedsiębiorstwami, wspierając rozwój młodzieży oraz integrując środowiska edukacyjne i gospodarcze. UKW objął patronatem klasę o profilu ekonomiczno-marketingowym w ZS Ekonomiczno-Administracyjnych (2023 r.) oraz współpracował z Kujawsko-Pomorskim Specjalnym Ośrodkiem Szkolno-Wychowawczym nr 1 dla Dzieci i Młodzieży Słabo Widzącej i Niewidomej (2020 r.), wykorzystując Ogród Botaniczny do celów terapeutycznych i edukacyjnych. UKW prowadził również zajęcia pokazowe, konkursy i warsztaty dla uczniów szkół podstawowych i średnich, popularyzując nauki przyrodnicze, języki obce oraz kompetencje społeczne. PBŚ rozwijała współpracę z biznesem i szkołami technicznymi poprzez programy patronackie i dualny model kształcenia *Studiuj i pracuj*. PBŚ współpracowała z ZS Mechanicznych nr 1, ZS Samochodowych oraz ZS Chemicznych, oferując uczniom praktyki, staże i wspólne projekty technologiczne. Bydgoskie uczelnie współorganizowały konferencje, targi edukacyjne i spotkania popularyzujące naukę, m.in. Bydgoski Festiwal Nauki oraz programy z zakresu innowacji

i przedsiębiorczości. Brały również udział w projektach międzynarodowych (m.in. Erasmus+, NAWA), wymianach studentów i nauczycieli, projektach badawczo-edukacyjnych oraz wizytach studyjnych.

- ✓ Rozwijano partnerstwa międzynarodowe Bydgoszczy z miastami, regionami, uczelniami, instytutami badawczymi, przedsiębiorstwami i fundacjami, ze szczególnym uwzględnieniem zrównoważonego rozwoju, efektywności energetycznej i ochrony środowiska. W ramach programu Horyzont 2020 realizowano projekty *mySMARTLife*, *eNeuron* i *Bydgoszcz Energy*, obejmujące m.in. monitoring miejskich obiektów użyteczności publicznej oraz przygotowanie dokumentacji dla termomodernizacji 50 placówek oświatowych i modernizacji oświetlenia ulicznego. W projektach *DUET (EUKI)* i *Bydgoszcz Miastem Czystej Energii (EUCF)* rozwijano systemy zarządzania energią i przygotowano koncepcję budowy farm fotowoltaicznych. W ramach projektu *Czy wiesz, czym oddychasz? (LIFE)* podnoszono świadomość ekologiczną mieszkańców, a w ramach Funduszu EOG prowadzono termomodernizację placówek oświatowych.
- ✓ Współpraca środowisk szkolnych, akademickich i biznesowych realizowana była poprzez organizację m.in.: staży wakacyjnych i zagranicznych oraz praktyk zawodowych. Uczniowie klas patronackich uczestniczyli w zajęciach dodatkowych, a najlepszym przyznawano stypendia od firm patronackich. Pracodawcy byli włączeni w proces kształcenia kadr i aktywnie uczestniczyli we wspólnym przygotowaniu programów staży oraz realizacji kształcenia praktycznego. Placówki oświatowe współpracowały z lokalnymi firmami w ramach projektów unijnych m.in. *Dzisiaj staż jutro praca (2019-2023)*, który obejmował staże i praktyki u pracodawców. Wsparciem objęto 1 568 uczniów oraz 20 opiekunów staży i praktyk. Grupę docelową stanowili uczniowie uczący się w 67 zawodach, realizujących naukę w 14 bydgoskich placówkach kształcenia zawodowego.
- ✓ W 2025 r. rozpoczęto realizację pilotażowego projektu *Urban Lab – Miasto dla Młodych*, który wspiera partycypację społeczną i zaangażowanie młodych mieszkańców w wieku od 13 do 35 lat w kształtowanie miasta. To instrument współpracy międzysektorowej wielu partnerów: miasta, młodych Bydgoszczan, organizacji pozarządowych, przedsiębiorstw, instytucji kultury oraz podmiotów naukowych – uczelni, szkół, jednostek naukowo-badawczych i ekspertów. Projekt ma na celu poprawę jakości życia mieszkańców poprzez innowacyjne rozwiązania zidentyfikowanych problemów. Realizowane są m.in. inicjatywy takie jak *Urban Cafe – przestrzeń dialogu i współpracy*, *inkubator Praktyka Partycypacji*, *Pracownia Animacji Kultury*, *Akademia Smart City*, *Akademia Komunikacji* oraz granty dla młodych mieszkańców na realizację własnych inicjatyw. Projekt zakłada również możliwość nawiązywania partnerstw międzynarodowych w zakresie wymiany doświadczeń i dobrych praktyk w obszarze partycypacji młodzieży.

Tworzenie warunków w przestrzeni publicznej do wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży: intelektualnego, fizycznego, rozwijającego talenty i zainteresowania.

- ✓ Centrum Nauki i Kultury Młyny Rothera stało się jedną z najważniejszych przestrzeni publicznych w Bydgoszczy, sprzyjających wszechstronnemu rozwojowi dzieci i młodzieży. Centrum oferowało stałe i czasowe wystawy, warsztaty oraz zajęcia edukacyjne, w tym technologiczne – z robotyki, programowania i kreatywnego myślenia – a także zajęcia łączące historię z nauką i sztuką. Program *Młyny na lato* rozwijał kompetencje cyfrowe i logiczne myślenie młodych uczestników. Organizowano również spotkania językowe i dyskusje, takie jak *Młyński rozmownik*, wspierające umiejętności komunikacyjne, dialog międzykulturowy oraz budowanie relacji społecznych. W Młynach realizowano ponadto *Mikrogranty młodzieżowe* – program dofinansowania oddolnych inicjatyw młodych mieszkańców, umożliwiający realizację projektów kulturalnych, edukacyjnych, społecznych i ekologicznych oraz rozwijanie pasji i kompetencji uczestników. We współpracy z Centrum Nauki Kopernik w 2024 r. otwarto wystawę *Strefa Odkrywania, Wyobraźni i Aktywności (SOWA)*, poszerzając ofertę edukacyjną o interaktywne doświadczenia naukowe.

- ✓ W 2024 r. wykonano dokumentację projektowo-kosztorysową i przeprowadzono postępowania przetargowe na roboty budowlane w celu utworzenia *dwóch Branżowych Centrów Umiejętności (BCU)* – w Zespole Szkół Budowlanych (instalacje sanitarne, grzewcze i gazowe) oraz w Zespole Szkół Mechanicznych nr 2 (przetwórstwo tworzyw sztucznych). Placówki, realizowane przy wsparciu środków europejskich z Krajowego Programu Odbudowy, zostaną wyposażone w nowoczesne hale i sprzęt dydaktyczny, które umożliwią młodzieży naukę w warunkach zbliżonych do rzeczywistego rynku pracy. BCU stworzą przestrzeń sprzyjającą wszechstronnemu rozwojowi dzieci i młodzieży, wspierając ich kompetencje intelektualne, praktyczne i techniczne, kreatywność oraz rozwój zainteresowań zawodowych.
- ✓ Dzięki Bydgoskiemu Budżetowi Obywatelskiemu w latach 2020-2024 znacząco zmieniło się otoczenie bydgoskich szkół, tworząc warunki do wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży. Przykładowo przy SP nr 27 w Starym Fordonie przebudowano plac zabaw, a przy SP nr 46 na Kapuściskach rozbudowano park kieszonkowy i powstało miasteczko ruchu drogowego *W cieniu drzew*. Utworzono ogród społeczny przy SP nr 56 na Wzgórzu Wolności, a przy SP nr 58 przy ul. Gdańskiej powstała ekologiczna strefa edukacyjna z ogródkiem warzywnym oraz odnowiono plac zabaw. Inne inwestycje obejmowały m.in. bieżnię tartanową przy ZS nr 24 na Osowej Górze, miniboisko do piłki nożnej przy SP nr 60 na Glinkach, doposażenie infrastruktury rekreacyjnej na terenie SP nr 35 na Okolu, utworzono tęczyowy integracyjny plac zabaw przy SP nr 12 na Górzyskowie oraz strefę relaksu przy SP nr 28 na Kapuściskach.
- ✓ W 2024 r. SP nr 10 wdrożyła autorski Miejski Projekt Edukacyjny *Walizka z podróży* dla dzieci przedszkolnych, wprowadzający elementy wielokulturowości, tolerancji i akceptacji. W ramach projektu powstały cztery specjalne walizki edukacyjne, z których każda prezentowała kulturę innego kraju: Japonii, Meksyku, Hiszpanii oraz Islandii.
- ✓ W 2022 r. w ramach BBO wybudowano nową scenę widowiskową w MDK nr 2 przy ul. Leszczyńskiego 42, co umożliwiło organizowanie wydarzeń o charakterze rekreacyjnym niezależnie od warunków pogodowych.
- ✓ W ramach BBO zrealizowano warsztaty naukowe dla dzieci i młodzieży m.in. *Od fantastyki do nauki* – warsztaty w klimacie Śródziemia (2023 r.) oraz *Avengersi nauki* – warsztaty w klimacie MARVEL Avengers (2024 r.). Zajęcia łączyły naukę z pasją do literatury fantasy i kultury, umożliwiając uczestnikom zdobywanie praktycznej wiedzy z zakresu fizyki, mechaniki i innych dziedzin nauki, rozwijając jednocześnie ich kompetencje intelektualne. Warsztaty prowadzone w formie interaktywnych eksperymentów i ćwiczeń praktycznych rozwijały kreatywność, umiejętności logicznego myślenia oraz pracę zespołową uczestników.
- ✓ W bibliotece osiedlowej przy al. L. Kaczyńskiego 35 otwarto ogólnodostępną Strefę Aktywnego Umysłu. Strefa pełni funkcję pracowni dla działaczy społecznych oraz miejsca spotkań dla środowiska przedszkolnego, szkolnego, studenckiego i senioralnego, sprzyjając integracji i rozwojowi kompetencji intelektualnych uczestników. Zadanie zrealizowano w ramach BBO.
- ✓ W 2022 r. zainaugurowano działalność Centrum Mediacji i Edukacji Prawnej im. Kamili Wyrębskiej przy ZS nr 24, gdzie specjaliści z zakresu prawa, mediacji i psychologii prowadzili zajęcia dotyczące dialogu, rozwiązywania konfliktów i edukacji prawnej. Była to pierwsza tego typu placówka w województwie kujawsko-pomorskim. Projekt był realizowany wspólnie przez Okręgową Radę Adwokacką i ZS nr 24. Miał na celu przeciwdziałanie niewłaściwym postawom wśród młodzieży, takim jak dyskryminacja rówieśników ze względu na pochodzenie, wygląd, niepełnosprawność, ubiór czy trudności edukacyjne.

Poszerzanie bazy edukacji pozalekcyjnej oraz edukacji pozaszkolnej.

- ✓ Placówki wychowania pozaszkolnego – Pałac Młodzieży oraz sześć młodzieżowych domów kultury – systematycznie poszerzały ofertę zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży. Organizowały warsztaty naukowe,

artystyczne, techniczne i społeczne, rozwijając kompetencje intelektualne, kreatywność, umiejętności społeczne oraz talenty uczestników. W ofercie znalazły się m.in. eksperymenty laboratoryjne, zajęcia artystyczne i teatralne, koła zainteresowań technicznych i informatycznych oraz projekty integracyjne i konkursy twórcze. W latach szkolnych 2020-2025 w zajęciach stałych organizowanych przez te placówki uczestniczyło łącznie 65 891 dzieci i młodzieży, z czego największą liczbę – 29 441 osób – odnotowano w Pałacu Młodzieży. Placówki prowadziły także liczne wydarzenia otwarte, takie jak przeglądy teatralne i muzyczne, wystawy, festiwale, konkursy, rozgrywki sportowe, zabawy oraz uroczystości okazjonalne.

- ✓ Bydgoski Festiwal Nauki, organizowany corocznie przez środowiska akademickie i pozauczelniane, w tym Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Politechnikę Bydgoską, Wyższą Szkołę Gospodarki, Collegium Medicum UMK oraz Bydgoską Szkołę Wyższą, angażuje szerokie grono uczestników. W tworzenie programu festiwalu włączyło się wiele jednostek zewnętrznych m.in szkoły, biblioteki, instytucje kultury, straż pożarna, policja, firmy prywatne i organizacje pozarządowe, a Miasto aktywnie uczestniczyło w organizacji wydarzenia. Program festiwalu był skierowany zarówno do dzieci, jak i dorosłych, popularyzując naukę i rozwijając zainteresowania naukowe uczestników. Maksymą festiwalu było hasło *Złap bakcyła nauki*.
- ✓ W Młodzieżowym Domu Kultury nr 2 na Szwederowie powstała w ramach BBO nowa scena widowiskowa. Inwestycja obejmowała dobudowę nowego pomieszczenia scenicznego z zapleczem sanitarnym oraz rozsuwanymi drzwiami, umożliwiającymi prezentacje zarówno wewnątrz budynku, jak i na zewnątrz. Nowa scena umożliwia organizowanie zajęć artystycznych, warsztatów teatralnych, prób zespołów muzycznych oraz wydarzeń integracyjnych. Ponadto służy jako miejsce treningów i zawodów dla szachistów oraz tenisistów stołowych działających w MDK nr 2.

Wspieranie edukacji uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

- ✓ Miasto realizowało prace związane z przystosowaniem obiektów oświatowych do potrzeb dzieci z różnego rodzaju niepełnosprawnościami, w tym:
 - W 2021 r. grupy specjalne Przedszkola nr 31 w ZS nr 29 przeniesiono do wyremontowanej części budynku przy ul. Gałczyńskiego 23. W kolejnych latach realizowano kompleksową rozbudowę i przebudowę obiektu, której efektem było uruchomienie drugiej siedziby Ośrodka Rewalidacyjno-Wychowawczego dla Dzieci i Młodzieży z Autyzmem.
 - W 2022 r. w ZS nr 19 Integracyjnych wymieniono windę oraz zakupiono wyposażenie zwiększające dostępność komunikacyjno-informacyjną placówki, w tym: plany tyflograficzne budynku, pętle indukcyjne dla osób niedosłyszących, tabliczki w alfabecie Braille’a, system dzwonek „bezsresowych” oraz zabezpieczono progi schodów.
 - W ramach prowadzonych prac termomodernizacyjnych wykonano podjazdy oraz dostosowano toalety do potrzeb osób z niepełnosprawnościami w przedszkolach i szkołach m.in. w Przedszkolu nr 4, 16, 19, 22 oraz w SP nr 22.
- ✓ W Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym nr 3 w 2020 r. otwarto oddział przedszkolny, a od 2021 r. funkcjonowało Specjalistyczne Centrum Wspierania Edukacji Włączającej oraz Ośrodek Wsparcia i Testów w ramach programu PFRON. Dzieci i młodzież uczestniczyły w zajęciach edukacyjnych, terapeutycznych i pozalekcyjnych, które wspierały ich rozwój, pasje i zainteresowania. Uczniowie realizowali się m.in. w sferze sportowej i artystycznej. Dla najmłodszych dzieci (2-7 lat) prowadzono program *Młodzi Sportowcy* obejmujący zajęcia z piłki nożnej, koszykówki oraz jazdy na rowerze. Starsi uczniowie uczestniczyli w zajęciach Klubu Olimpiad Specjalnych *Tacy Sami* oraz w grupie biegowej *Biegacze z Granicznej*.
- ✓ Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 1 koordynowała działania związane z rządowym programem *Za życiem*, w ramach którego terapią indywidualną objęto 1 023 dzieci niepełnosprawnych lub zagrożonych niepełnosprawnością w wieku od urodzenia do rozpoczęcia nauki w szkole. Udzielano im pomocy psycho-

logiczno-pedagogicznej poprzez zajęcia grupowe, interwencje kryzysowe, terapie logopedyczne oraz działania wspierające rozwój osobisty, profilaktykę, promocję zdrowego stylu życia i nabywanie kompetencji niezbędnych w procesie rozwojowym.

- ✓ W latach 2021-2023 realizowano projekt *Pilotażowe wdrożenie modelu Specjalistycznych Centrów Wspierających Edukację Włączającą (SCWEW)*, którego celem była poprawa dostępności edukacji dla dzieci, uczniów i słuchaczy ze zróżnicowanymi potrzebami, w tym ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Miasto wyznaczyło Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 3 do pełnienia roli SCWEW. Wsparciem objęto Przedszkola nr 11 i 20, SP nr 10, 27 i 66, VII LO, Technikum nr 4 oraz Branżową Szkołę I stopnia nr 5 w ZS Drzewnych. W 2025 r. rozpoczęto realizację projektu *Budowa skoordynowanego systemu pomocy specjalistycznej opartego na SCWEW*, którego liderem ponownie został SOSW nr 3.

Promocja i tworzenie warunków dla kształcenia przez całe życie (przekwalifikowanie, rozwijanie umiejętności, dokształcanie, rozszerzanie wiedzy).

- ✓ Miasto, działając w partnerstwie z:
 - Bydgoskim Klastrem Przemysłowym Dolina Narzędziowa, prowadzi działania na rzecz utworzenia Branżowego Centrum Umiejętności przy ZS Mechanicznych nr 2,
 - Ogólnopolskim Stowarzyszeniem Firm Instalacyjnych i Serwisowych w Chodzieży, prowadzi działania na rzecz utworzenia BCU przy ZS Budowlanych.

Formuła BCU stanowi nowe rozwiązanie w systemie oświaty, mające na celu wspieranie rozwoju kształcenia zawodowego. Centra przygotowują kadry dla polskiej gospodarki, łącząc biznes z edukacją zawodową oraz tworząc przestrzeń do współpracy pomiędzy branżami, szkołami zawodowymi i uczelniami. Z oferty BCU będą korzystał uczniowie, studenci, nauczyciele, wykładowcy oraz pracownicy sektora. Centrum będzie zaawansowanym technologicznie ośrodkiem kształcenia, szkolenia i egzaminowania w branży. Ponadto będzie prowadziło działalność edukacyjno-szkoleniową, integrująco-wspierającą, innowacyjno-rozwojową oraz doradczo-promocyjną.

- ✓ Miasto aktywnie korzystało z instrumentów finansowanych z Funduszy Europejskich, w szczególności FEKP i EFS+, w celu modernizacji i wzmocnienia szkolnictwa zawodowego. Realizowane projekty obejmowały rozwój kompetencji uczniów szkół zawodowych poprzez kursy, staże i szkolenia, podnoszenie kwalifikacji kadry pedagogicznej, w tym szkolenia dla nauczycieli przedmiotów zawodowych, a także inwestycje w infrastrukturę edukacyjną, w tym modernizację warsztatów i wyposażenie obiektów szkolnych. Wsparcie miało na celu przygotowanie uczniów do uczestnictwa w rynku pracy, co przyczyniło się do wzmocnienia lokalnej gospodarki i odpowiadało na jej rosnące potrzeby. Zrealizowano m.in. projekty: *Dzisiaj staż jutro praca*, *Akcja – kwalifikacja 4*, *Zadanie planowanie*, *Edu(R)Ewolucja 2* oraz *3*.
- ✓ Miasto, wspierając rozwój bydgoskich uczelni, przekazywało im nieruchomości w formie darowizny, tworząc warunki do prowadzenia kształcenia praktycznego i rozwoju kompetencji studentów. W 2021 i 2022 r. Politechnice Bydgoskiej przekazano nieruchomość przy ul. Kaliskiego i ul. Akademickiej, na której wybudowano Akademickie Centrum Sportu oraz rozpoczęto budowę zewnętrznej infrastruktury sportowej. W 2024 r. uczelnia otrzymała również Wielospecjalistyczny Szpital Miejski, umożliwiający studentom Wydziału Medycznego odbywanie praktyk. Wcześniej Akademii Muzycznej przekazano działkę przy ul. Paderewskiego i ul. Kamiennej, gdzie powstał nowoczesny kampus, a Uniwersytetowi Kazimierza Wielkiego przekazano szereg budynków w centrum miasta.

Wspieranie umiędzynarodowienia i interdyscyplinarnych studiów na wszystkich stopniach kształcenia akademickiego.

- ✓ Politechnika Bydgoska, oprócz kierunków technicznych, przyrodniczych i informatycznych, rozwijała obszary projektowe, artystyczne i medyczne. W 2022 r. powstał Wydział Sztuk Projektowych, oferujący studia na

kierunkach: architektura wnętrz, wzornictwo i komunikacja wizualna, zarówno na poziomie licencjackim, inżynierskim, jak i magisterskim. W 2023 r. uczelnia uruchomiła Wydział Medyczny z kierunkiem lekarskim, a w 2025 r. wprowadzono kierunek pielęgniarstwo. Uczelnia aktywnie uczestniczyła również w programie Erasmus+, rozwijała ofertę studiów w języku angielskim oraz realizowała projekty z partnerami zagranicznymi z Europy i Azji.

- ✓ Uniwersytet Kazimierza Wielkiego stawiał na rozwój kierunków interdyscyplinarnych, łączących nauki humanistyczne, społeczne, przyrodnicze i techniczne. Przykładem były studia na kierunkach takich jak kognitywistyka, dietetyka czy badanie i projektowanie gier. Uczelnia współpracowała z zagranicznymi ośrodkami naukowymi w ramach programów Erasmus+, NAWA (Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej) oraz międzynarodowych sieci badawczych, realizując wspólne projekty dydaktyczne i naukowe. Ponadto UKW rozwijał ofertę studiów dla obcokrajowców oraz wspierał integrację studentów zagranicznych w środowisku akademickim.
- ✓ Akademia Muzyczna kładła nacisk na współpracę międzynarodową i interdyscyplinarne podejście do sztuki. Uczelnia organizowała warsztaty, konkursy i koncerty z udziałem artystów z różnych krajów oraz realizowała programy wymiany w ramach Erasmus+. Ponadto rozwijała projekty łączące muzykę z technologią i nowymi mediami.
- ✓ Collegium Medicum stanowiło silne zaplecze naukowo-badawcze w obszarze nauk medycznych, farmaceutycznych i zdrowia publicznego. Uczelnia rozwijała ofertę studiów w języku angielskim, przyciągając studentów z wielu krajów Europy i Azji. Collegium Medicum realizowało liczne projekty badawcze o charakterze interdyscyplinarnym, łączące medycynę, biotechnologię, inżynierię biomateriałów i informatykę, we współpracy z ośrodkami naukowymi w Polsce i za granicą.
- ✓ Powstały punkty obsługi zagranicznych studentów i pracowników naukowych, które zajmowały się m.in. organizacją pobytu, wsparciem w załatwianiu spraw urzędowych i bytowych. W 2021 r. utworzono Welcome Centre na UKW, a w 2023 r. na Politechnice Bydgoskiej. Uczelnie te były beneficjentami programu *Welcome to Poland*, finansowanego przez Narodową Agencję Wymiany Akademickiej, którego celem było umiędzynarodowienie polskich instytucji szkolnictwa wyższego i nauki.

Promowanie studiowania na uczelniach mających siedzibę w Bydgoszczy, w tym realizacja projektów skierowanych do studentów z zagranicy.

- ✓ Politechnika Bydgoska promowała studiowanie w Bydgoszczy poprzez wizyty w szkołach średnich w regionie np. w 2022 r. w Inowrocławiu i Grudziądzu w ramach inicjatywy *Politechnika w drodze, Drzwi Otwarte* oraz udział w targach edukacyjnych. Działania obejmowały prezentację oferty kształcenia, infrastruktury oraz działalności kół naukowych i organizacji studenckich. Dużym zainteresowaniem cieszyła się inicjatywa *Politechnika Bydgoska Młodego Odkrywcy*, popularyzująca naukę i technikę wśród dzieci w wieku 6-12 lat poprzez pokazy, eksperymenty i zajęcia interaktywne. W 2022 r. zorganizowano *Piknik z Wydziałem Sztuk Projektowych* pod honorowym patronatem Prezydenta Miasta, a w kolejnych latach kontynuowano promocję Wydziału, organizując m.in. *Dzień Otwarty Wzornictwa* (2024 r.) oraz *Ferie z WSP* (2025 r.) – cykl kreatywnych warsztatów dla młodzieży szkół ponadpodstawowych.
- ✓ Bydgoskie uczelnie prowadziły kształcenie studentów zagranicznych. W okresie 2020-2024 w Bydgoszczy studiowało około 5 900 obcokrajowców. Na Politechnice Bydgoskiej każdego roku kształciło się ok. 350 studentów m.in. z Turcji, Ukrainy, Rwandy, Gambii, Sri Lanki, Libanu, Hiszpanii i Włoch, natomiast w Collegium Medicum – około 450 studentów z zagranicy.
- ✓ Bydgoskie uczelnie promowały studiowanie poprzez rozwój oferty dydaktycznej (nowe kierunki dostosowane do rynku pracy), modernizację infrastruktury dydaktycznej i naukowo-badawczej oraz adaptację obiektów do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Uczelnie wdrażały systemy wsparcia finansowego dla studentów, rozwijały współpracę z pracodawcami w zakresie praktyk i staży oraz aktywnie uczestniczyły

w programie Erasmus+, zwiększając mobilność akademicką. Prowadziły także działania informacyjne i promocyjne skierowane do studentów zagranicznych, wspierając umiędzynarodowienie środowiska akademickiego.

- ✓ Wyższa Szkoła Gospodarki (WSG) odgrywała wiodącą rolę w kształceniu studentów zagranicznych oraz w międzynarodowej wymianie akademickiej. Uczelnia charakteryzowała się ponadprzeciętnym w skali kraju poziomem umiędzynarodowienia – kształciła około 1 500 studentów z ponad 50 krajów. Była jedyną polską uczelnią prowadzącą wydział zamiejscowy w Ukrainie. Oferowała programy studiów w języku angielskim i w językach słowiańskich, w tym kierunki takie jak Nursing, Informatics and Mechatronics czy Creative Industries Studies. WSG była strategicznym partnerem dla rządowych programów mobilności takich krajów jak Kazachstan, Azerbejdżan czy Zambia. Wspólnie z partnerami akademickimi opracowała modelowy system wsparcia kryzysowego oraz integracji cudzoziemców.
- ✓ Collegium Medicum promowało bydgoskie kierunki medyczne poprzez coroczne *Drzwi Otwarte* oraz udział w targach edukacyjnych. W programach znalazły się: zwiedzanie laboratoriów, ćwiczenia pokazowe, konsultacje z kadrą dydaktyczną oraz spotkania ze studentami. Uczelnia aktywnie rekrutowała studentów zagranicznych, w tym uczestników programów Erasmus+ i NAWA, zapewniając im wsparcie organizacyjne i językowe. Rozwijała ofertę dydaktyczną w języku angielskim. Programy takie jak English Division na kierunku lekarskim umożliwiały kształcenie zgodnie z międzynarodowymi standardami, przyciągając studentów z Europy, Azji i Ameryki Północnej.
- ✓ Akademia Muzyczna prowadziła kształcenie w języku angielskim na kierunkach *Instrumentalistyka* oraz *Jazz i muzyka estradowa*, przyciągając studentów z Korei, Chin, Japonii, Wietnamu, Chile, Finlandii, Hiszpanii i Ukrainy. Uczelnia współpracowała z zagranicznymi uczelniami w ramach programu Erasmus+, umożliwiając międzynarodową wymianę studentów i wykładowców. Dla kandydatów organizowano całoroczne konsultacje z wykładowcami przed egzaminami wstępnymi. Działalność artystyczna Akademii obejmowała liczne koncerty, recitale solowe, występy kameralne, jazzowe i symfoniczne, spektakle operowe oraz *Poranki Muzyczne* dla dzieci, w których udział brali także goście zagraniczni. Wydarzenia te promowały uczelnię wśród młodych muzyków z kraju i zagranicy, przyciągając słuchaczy i kandydatów na studia.
- ✓ Uniwersytet Kazimierza Wielkiego promował ofertę kształcenia wśród uczniów szkół ponadpodstawowych i kandydatów na studia, organizując corocznie *Dzień Otwarty UKW*. Prezentowano ofertę dydaktyczną uczelni, w tym nowe kierunki, umożliwiano rozmowy z wykładowcami i studentami oraz udzielano informacji o rekrutacji i warunkach studiowania. Dodatkowo odbywały się warsztaty rozwijające kompetencje m.in. z zakresu autoprezentacji, wystąpień publicznych, bezpiecznego funkcjonowania w sieci oraz zastosowania sztucznej inteligencji w edukacji. Przygotowano też punkty informacyjne dla studentów zagranicznych i osób z niepełnosprawnościami oraz dotyczące programów wymiany międzynarodowej, w tym Erasmus+.

Realizacja systemu stypendialnego i nagród dla uczniów, studentów i młodych naukowców.

- ✓ W ramach programu *Zdolni znad Brdy* w latach 2020-2024 wręczono nagrody za szczególne osiągnięcia w olimpiadach i konkursach przedmiotowych. Łącznie wyróżniono 407 uczniów oraz 303 nauczycieli z wielu szkół podstawowych i ponadpodstawowych, wspierając realizację systemu stypendialnego i nagród dla młodych talentów.
- ✓ Przyznano *Nagrody Prezydenta Miasta za prace inżynierskie, licencjackie, magisterskie lub doktorskie związane z Bydgoszczą*. Wręczano je corocznie w dwóch kategoriach: prace licencjackie i inżynierskie oraz prace magisterskie i doktorskie, po trzy nagrody w każdej kategorii. Laureatów wyłaniano spośród prac obronionych w danym roku akademickim. Konkurs obejmował prace podejmujące problematykę związaną z Bydgoszczą i najlepiej odpowiadające aktualnym potrzebom miasta. W okresie 2020-2024 przyznano łącznie nagrody dla 30 prac.

- ✓ Co roku Prezydent Miasta przyznawał stypendia wybitnym młodym naukowcom oraz wyróżniającym się studentom bydgoskich uczelni. W 2022 r. dwoje studentów farmacji z Bydgoszczy, jako jedyni studenci farmacji z całej Polski, otrzymało stypendium naukowe Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, a adiunkt Wydziału Farmaceutycznego uzyskał stypendium dla młodych naukowców.

Przedsięwzięcia na rzecz zwiększania roli środowiska akademickiego w życiu miasta.

- ✓ Uczelnie bydgoskie uczestniczyły w projektach realizowanych we współpracy z Miastem, wspierając rozwój przestrzeni miejskich i inicjatyw społecznych. Przykładowo, studenci i pracownicy Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego oraz Politechniki Bydgoskiej angażowali się w działania związane z rewitalizacją Młynów Rothera – studenci UKW przeprowadzali badania preferencji użytkowników przestrzeni, a studenci PBS opracowywali koncepcje zagospodarowania terenów. W efekcie powstały projekty małej architektury, uwzględniające potrzeby mieszkańców i rozwiązania przyjazne dla owadów i ptaków. Innym przykładem jest partnerstwo UKW w pilotażowym projekcie *Urban Lab – Miasto dla Młodych*, który wspiera partycypację społeczną i zaangażowanie młodych mieszkańców (13-35 lat) w kształtowanie miasta. Studenci i pracownicy uczelni uczestniczyli w działaniach takich jak Urban Cafe, Inkubator Praktyki Partycypacji, Pracownia Animacji Kultury, Akademia Smart City, Akademia Komunikacji oraz przyznawanie grantów dla młodzieży. Projekt umożliwia także nawiązywanie partnerstw międzynarodowych w zakresie wymiany doświadczeń i dobrych praktyk w obszarze partycypacji młodzieży.
- ✓ Uczelnie organizowały wykłady otwarte i debaty poświęcone aktualnym wyzwaniom miasta. Mieszkańcy mieli dzięki nim dostęp do wiedzy ekspertów oraz najnowszych trendów badawczych. Przykładem był *Bydgoski Festiwal Nauki* z wykładami, warsztatami i pokazami naukowymi z zakresu ekologii, zdrowia i historii regionu; cykl wykładów *Sztuczna inteligencja dla nieinformatyków* organizowany przez UKW oraz otwarty cykl *Kierunkowsk@z* Uniwersytetu WSB Merito, skierowany do młodzieży i nauczycieli, obejmujący zagadnienia psychologiczne, ekonomiczne, informatyczne i związane z bezpieczeństwem.
- ✓ Studenci i pracownicy uczelni aktywnie angażowali się w działania społeczne i charytatywne. Organizowano zbiórki żywności dla dzieci z domów dziecka, wspierano Wielką Orkiestrę Świątecznej Pomocy oraz akcją honorowego oddawania krwi *Wampirjada*. Funkcjonowały wolontariaty studenckie, realizujące m.in. Piknik Charytatywny *Siła Młodych Serc* dla Ukrainy i warsztaty dla uczniów szkół ponadpodstawowych. Wykładowcy i studenci udzielali także bezpłatnych porad prawnych i pomocy przy rozliczeniach podatkowych.
- ✓ Uczelnie prowadziły działania edukacyjne na rzecz społeczności lokalnej, ze szczególnym uwzględnieniem zdrowia. Organizowano cykliczne wydarzenia popularno-naukowe, m.in. *Medyczne Środy Collegium Medicum*, a wykładowcy i studenci prowadzili zajęcia dla seniorów w ramach Uniwersytetu Trzeciego Wieku.
- ✓ Uczelnie rozwijały współpracę ze szkołami, organizując konkursy dla młodzieży, wydarzenia edukacyjne np. *Inżynieralia* czy *Wagary z Politechniką*. Tworzyły także patronackie klasy oraz prowadziły szkolenia i spotkania naukowe zarówno w szkołach, jak i w murach uczelni. Uczniowie i nauczyciele korzystali z infrastruktury dydaktyczno-badawczej uczelni, co wspierało rozwój edukacyjny młodzieży.
- ✓ Akademia Muzyczna aktywnie uczestniczyła w życiu kulturalnym Bydgoszczy, organizując bezpłatne wydarzenia muzyczne i edukacyjne dla mieszkańców w różnym wieku. W ramach cyklicznych działań odbywały się recitale solowe, koncerty kameralne, symfoniczne, jazzowe oraz spektakle operowe, a większość z nich była bezpłatna, co zwiększało dostęp społeczności lokalnej do kultury muzycznej. Regularnie organizowano także *Poranki Muzyczne dla dzieci z rodzicami*, łączące edukację z muzyką i angażujące najmłodszych wraz z opiekunami, np. *Poranek Wielka Tajemnica Wirtuoza*. Akademia udostępniała również koncerty kameralne studentów, prezentujących zarówno muzykę klasyczną, jak i współczesną. Ponadto uczelnia prowadziła cykle koncertów w miejskich obiektach, m.in. w Młynach Rothera i Zamku Bierzgowskim, realizując je we współpracy z instytucjami kultury, co wzmacniało integrację środowiska akademickiego z życiem kulturalnym miasta.

- ✓ Akademieskie Centrum Sportu Politechniki Bydgoskiej stanowiło istotny element działalności uczelni na rzecz miasta, wzmacniając rolę środowiska akademickiego w życiu społecznym i sportowym Bydgoszczy. Obiekt, uruchomiony w 2023 r., pełnił funkcję ogólnodostępnej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, z której korzystali zarówno studenci i pracownicy uczelni, jak i mieszkańcy miasta. Kompleks zapewniał dostęp do nowoczesnych obiektów sportowych, w tym boiska do piłki nożnej, kortów tenisowych, strefy lekkoatletycznej, boisk do koszykówki i siatkówki plażowej oraz strzelnicy. W Centrum organizowano zajęcia sportowe, wydarzenia rekreacyjne, turnieje i zawody, a także inicjatywy promujące aktywny tryb życia i profilaktykę zdrowotną. Akademieskie Centrum Sportu było również przestrzenią współpracy z miejskimi instytucjami, szkołami i klubami sportowymi, sprzyjając integracji środowiska akademickiego z lokalną społecznością oraz zwiększając obecność uczelni w codziennym życiu miasta.

Cel II.2. OTWARCI I ZAANGAŻOWANI MIESZKAŃCY

II.2.1. Silne i aktywne organizacje społeczne

II.2.2. Otwartość społeczności bydgoskiej na osoby z różnych kręgów kulturowych i społecznych

Cele	Wskaźniki	Wartość bazowa (wartość/rok)	Wartość docelowa/tendencja
Cel II.2. OTWARCI I ZAANGAŻOWANI MIESZKAŃCY			
II.2.1. Silne i aktywne organizacje społeczne	Liczba zarejestrowanych NGO na 1 000 mieszkańców	3,1 (2018)	5,0
	– w tym zarejestrowanych od co najmniej 3 lat	2,4 (2018)	4,5
	Udział bydgoskich podatników, którzy przekazali 1% podatku na organizacje pożytku publicznego – w tym na organizacje bydgoskie	65,6% (2019) 10,6% (2019)	80% 20%
II.2.2. Otwartość społeczności bydgoskiej na osoby z różnych kręgów kulturowych i społecznych	Liczba cudzoziemców zameldowanych na pobyt stały lub czasowy	4 394 (II 2019)	tendencja wzrostowa
	Liczba wszczętych postępowań w zakresie tzw. przestępstw popełnionych na tle nienawiści, homofobii oraz rasizmu z art. 119, 256 i 257 kodeksu karnego	17 (2018)	0

Analiza wskaźnikowa

W ostatnich latach liczba działających w mieście **organizacji pozarządowych** utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Od 2018 r. z roku na rok przybywało zarejestrowanych stowarzyszeń i fundacji, w 2022 r. ich liczba wyniosła 1 217 i była o 12,4% wyższa niż w roku bazowym. W kolejnych latach ich liczba spadła do 1 200 w 2023 r. oraz 1 182 w 2024 r. Mimo to, porównując do roku bazowego wynik z 2024 r. jest o 9,1% wyższy.

OBSZAR II. AKTYWNI, OTWARCI I KOMPETENTNI OBYWATELE

Cel II.2. OTWARCI I ZAANGAŻOWANI MIESZKAŃCY

II.2.1. Silne i aktywne organizacje społeczne

Liczba zarejestrowanych NGO na 1 000 mieszkańców

2018	2021	2022	2023	2024
3,1	3,6	3,7	3,7	3,6

w tym zarejestrowanych od co najmniej 3 lat

2018	2021	2022	2023	2024
2,4	3,1	3,2	3,1	3,1

wartość docelowa 2030:
5,0 / 4,5

2018	2021	2022	2023	2024
------	------	------	------	------

Liczba zarejestrowanych organizacji pozarządowych

1 083	1 215	1 217	1 200	1 182
-------	-------	-------	-------	-------

w tym zarejestrowanych od co najmniej 3 lat

854	1 023	1 049	1 020	1 008
-----	-------	-------	-------	-------

Liczba ludności

2018	2021	2022	2023	2024
350 178	334 026	330 038	326 434	324 043

Źródło danych: Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Bydgoszczy, Główny Urząd Statystyczny

W ciągu ostatnich lat najbardziej wzrosła liczba stowarzyszeń zwykłych wpisanych do ewidencji prowadzonej przez Prezydenta Miasta Bydgoszczy (o 78,3%) oraz fundacji (wzrost o 40,5%). Obniżyła się jedynie liczba stowarzyszeń zarejestrowanych w KRS (o 12,4%). Przybywa organizacji, które są aktywne dłużej niż trzy lata. W 2018 r. stanowiły one 78,9%, podczas gdy w 2024 r. – 85,3% ogółu, a ich liczba wzrosła w ciągu sześciu lat o 18,0%, tj. więcej o 8,9 p.proc. niż liczba wszystkich NGO w Bydgoszczy.

Analizując dane Izby Administracji Skarbowej w Bydgoszczy, dotyczące przekazywania 1% (1,5% od 2022 r.) podatku na organizacje pożytku publicznego można zauważyć, że liczba Bydgoszczan, którzy przekazali część podatku na OPP w porównaniu do roku bazowego spadła: o 10,9% w 2022 r., o 1,1% w 2023 r., a w 2024 r. nastąpił wzrost o 5,0%. W 2024 r. – w stosunku do roku bazowego – o 16,8% spadła natomiast liczba Bydgoszczan, którzy wybrali w sprawozdaniu organizacje z siedzibą w Bydgoszczy, ale jednocześnie przekazana kwota wzrosła o 71,3%. Spadek liczby podatników przekazujących część podatku na OPP wynika m.in. z mniejszej aktywności części osób, jednak łączna kwota wzrosła dzięki temu, że pozostałe osoby mają wyższe dochody, a od 2022 r. odpis został zwiększony z 1% do 1,5% podatku (mniej osób przekazuje środki, ale średnia wartość pojedynczego odpisu jest wyższa).

OBSZAR II. AKTYWNI, OTWARCI I KOMPETENTNI OBYWATELE

Cel II.2. OTWARCI I ZAANGAŻOWANI MIESZKAŃCY

II.2.1. Silne i aktywne organizacje społeczne

Udział bydgoskich podatników, którzy przekazali 1%* podatku na organizacje pożytku publicznego

* Od 2022 roku 1,5%

wartość docelowa 2030:

80%

w tym na organizacje bydgoskie: 20%

* Od 2022 roku 1,5%

Źródło danych: Izba Administracji Skarbowej

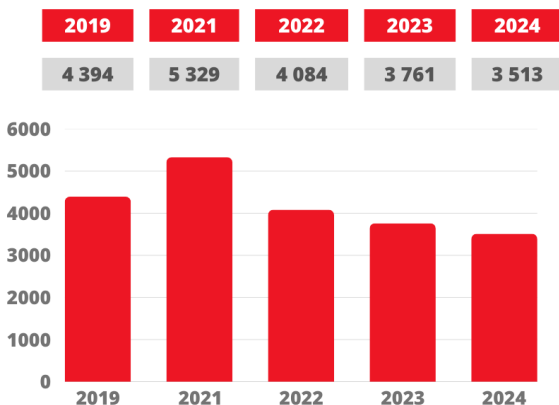
Biorąc pod uwagę dane z rejestru mieszkańców na temat liczby zameldowanych w Bydgoszczy cudzoziemców, na pobyt stały na koniec 2024 r. zameldowane były 862 osoby (o 57,9% więcej niż w lutym 2019 r., z którego pochodzi wartość bazowa), w tym 343 obywatele Ukrainy. Natomiast na pobyt czasowy zameldowanych było 2 651 osób z obcym obywatelstwem (o 31,1% mniej niż w lutym 2019 r.), w tym 1 441 osób z obywatelstwem ukraińskim.

OBSZAR II. AKTYWNI, OTWARCI I KOMPETENTNI OBYWATELE

Cel II.2. OTWARCI I ZAANGAŻOWANI MIESZKAŃCY

II.2.2. Otwartość społeczności bydgoskiej na osoby z różnych kręgów kulturowych i społecznych

Liczba cudzoziemców zameldowanych na pobyt stały lub czasowy

oczekiwany kierunek trendu do 2030:

tendencja wzrostowa

Źródło danych: Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Bydgoszczy

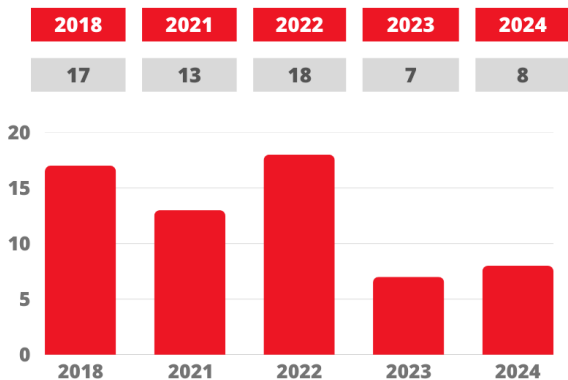
W celu monitorowania realizacji wskaźnika dotyczącego otwartości społeczności bydgoskiej na osoby wywodzące się z odmiennych kręgów kulturowych i społecznych przyjęto miernik odnoszący się do liczby wszczętych postępowań w sprawach tzw. przestępstw z nienawiści, homofobii oraz rasizmu, określonych w art. 119, 256 i 257 Kodeksu karnego. W 2024 r. wszczęto osiem postępowań, z czego dwa związane były z dyskryminacją (przemocą lub groźbą bezprawną) na tle przynależności narodowej, etnicznej, rasowej, politycznej, wyznaniowej lub z powodu jej bezwyznaniowości (art. 119 kk), a pięć dotyczyło napaści i naruszenia nietykalności cielesnej z tych samych powodów (art. 257 kk). Jedno postępowanie wszczęto z powodu propagowania nazizmu, komunizmu, faszystów lub innego ustroju totalitarnego (art. 256 kk). To wskazuje, że największy problem dotyczył bezpośrednich ataków fizycznych na tle dyskryminacyjnym. Najwięcej postępowań łącznie wszczęto w 2022 r. (18), w 2018 r. (rok bazowy) było ich 17. Po rekordowym 2022 r. liczba wszczynanych postępowań spadła do siedmiu w 2023 r. i do ośmiu w 2024 r. W 2021 r. i w 2023 r. wszczęto dodatkowo jedno postępowanie z art. 195 kk za złośliwe przeszkadzanie w wykonywaniu aktów religijnych. Szczyt w 2022 r. może być związany z wydarzeniami społeczno-politycznymi (np. wojna w Ukrainie i obecność uchodźców, napięcia ideologiczne, polaryzacja polityczna). Spadek liczby postępowań w latach 2023-2024 z jednej strony może oznaczać mniejszą liczbę incydentów na tle nienawiści, co sugerowałoby wzrost otwartości społeczności, ale może także wynikać z mniejszej liczby zgłoszeń przestępstw (np. brak wiary w skuteczność postępowań). W Strategii wyznaczono ambitną zerową wartość docelową tego wskaźnika. Wyznaczony cel może być odbierany jako nierealny do osiągnięcia. Należy go jednak rozumieć jako wizję stanu idealnego, do którego Miasto dąży. Tendencja spadkowa obserwowana w ostatnich latach przybliży Bydgoszcz do wyznaczonego celu.

OBSZAR II. AKTYWNI, OTWARCI I KOMPETENTNI OBYWATELE

Cel II.2. OTWARCI I ZAANGAŻOWANI MIESZKAŃCY

II.2.2. Otwartość społeczności bydgoskiej na osoby z różnych kręgów kulturowych i społecznych

Liczba wszczętych postępowań w zakresie tzw. przestępstw popełnionych na tle nienawiści, homofobii oraz rasizmu z art. 119, 256 i 257 kodeksu karnego

wartość docelowa 2030:

0

Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych

Źródło danych: Komenda Miejska Policji w Bydgoszczy

Podsumowanie

- Liczba stowarzyszeń i fundacji w 2024 r. osiągnęła poziom 1 182 (o 9,1% więcej niż w roku bazowym). Liczba zarejestrowanych NGO na 1 000 mieszkańców wzrosła z 3,1 w 2018 r. do 3,6 w 2024 r. W tym samym okresie liczba NGO zarejestrowanych od co najmniej trzech lat wzrosła z 2,4 do 3,1 na 1 000 mieszkańców (wzrost o 18,0%). Przy założeniu, iż zaobserwowana tendencja wzrostowa się utrzyma, szanse na osiągnięcie zakładanych wartości docelowych (5,0 i 4,5) są duże.
- Miasto wspiera NGO głównie poprzez konkursy ofert i „małe granty”. W 2024 r. przeznaczono na ten cel 32,3 mln zł, czyli o 27,1% więcej niż w 2018 r. Jeszcze większy wzrost (48,8%) dotyczył środków na Program „25/75”. Liczba organizacji realizujących zadania wzrosła z 223 w 2018 r. do 259 w 2024 r.
- Udział bydgoskich podatników, którzy przekazali 1% (od 2022 r. 1,5%) podatku na organizacje pożytku publicznego wzrósł z 65,6% w 2019 r. do 77,0% w 2024 r. – w tym przypadku istnieje duże prawdopodobieństwo osiągnięcia założonej wartości docelowej (80,0%). W tym samym czasie liczba osób wskazujących bydgoskie OPP zmalała o 16,8%, ale jednocześnie przekazana im kwota wzrosła aż o 71,3%.
- Na koniec 2024 r. ogólna liczba cudzoziemców zameldowanych w Bydgoszczy na pobyt stały lub czasowy wyniosła 3 513 i była o 20,1% niższa niż w roku bazowym 2019. Wskaźnik ten od 2022 r. wykazuje tendencję spadkową, istnieje ryzyko nieosiągnięcia zakładanej tendencji wzrostowej do 2030 r.
- W 2024 r. wszczęto osiem postępowań, głównie dotyczących napaści i naruszenia nietykalności cielesnej na tle dyskryminacyjnym (art. 257 kk). Od rekordowego 2022 r. (18 spraw) ich liczba systematycznie spada – z 17 w 2018 r. do siedmiu w 2023 r. i do ośmiu w 2024 r. Obserwowana tendencja spadkowa przybliży Miasto do oczekiwanej zerowej wartości wskaźnika.

Przegląd kierunków działań i programów wdrożeniowych

Rozwijanie współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi, ruchami obywatelskimi, grupami formalnymi i nieformalnymi działającymi w mieście.

- ✓ Współpraca Miasta z organizacjami pozarządowymi była prowadzona na podstawie corocznie uchwalanego przez Radę Miasta Bydgoszczy *Programu współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego*. Dokument ten był opracowywany w sposób partycypacyjny – poddawany konsultacjom społecznym oraz opiniowany przez Radę Działalności Pożytku Publicznego Miasta Bydgoszczy.
- ✓ W latach 2020-2024 Miasto aktywnie rozwijało współpracę z organizacjami pozarządowymi, ruchami obywatelskimi oraz grupami formalnymi i nieformalnymi działającymi w mieście. Zadania publiczne były powierzane tym podmiotom w drodze otwartych konkursów ofert oraz w ramach tzw. małych grantów. Na ten cel Miasto przeznaczyło ponad 150 mln zł, wspierając realizację działań w obszarach takich jak: pomoc społeczna, ochrona zdrowia, edukacja, sport, kultura oraz bezpieczeństwo publiczne.
- ✓ Miasto wspierało organizacje pozarządowe w sferze informacyjnej, organizacyjnej i doradczo-szkoleniowej. Publikowano informacje o działalności NGO w Internecie i mediach społecznościowych, umożliwiano ekspozycję plakatów na ekranach LED oraz udzielano wsparcia przy organizacji wydarzeń kulturalnych, sportowych i edukacyjnych. W tym okresie Prezydent Miasta objął patronatem honorowym 439 wydarzeń realizowanych przez NGO, a z tymi podmiotami zawarto łącznie 84 umowy – w tym 55 umów użyczenia lokali użytkowych lub terenów oraz 29 umów najmu.

Rozwój działalności Bydgoskiego Centrum Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu.

- ✓ Działania Bydgoskiego Centrum Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu (BCOPW) koncentrowały się na wspieraniu idei proobywatelskich i prospołecznych oraz lokalnych liderów i wolontariuszy zaangażowanych w działania na rzecz mieszkańców i rozwoju miasta. Centrum było popularnym miejscem spotkań dla przedstawicieli NGO i inicjowało liczne przedsięwzięcia wspierające ich działalność. W latach 2020-2024 w BCOPW zorganizowano łącznie 5 855 spotkań i wydarzeń.
- ✓ U uruchomiono Welcome Desk – punkt powitalno-informacyjny, stanowiący pierwsze miejsce kontaktu dla organizacji pozarządowych. Punkt pełnił funkcję zarówno informacyjną, jak i doradczą, zapewniając NGO kompleksowe wsparcie w zakresie korzystania z zasobów i przestrzeni BCOPW, pozyskiwania funduszy, udziału w szkoleniach oraz promocji własnych działań. Punkt był prowadzony przez organizacje pozarządowe w ramach otwartych konkursów.
- ✓ W 2025 r. we współpracy z IKEA Bydgoszcz otwarto nowe Centrum Wolontariatu przy ul. Gawędy 5 w Fordonie. Oprócz działań wolontariackich, placówka oferowała warsztaty i zajęcia, podczas których uczestnicy mogli rozwijać talenty artystyczne, angażować się w organizację wydarzeń, pomagać seniorom i działać na rzecz zwierząt.

Organizacja kampanii promocyjno-edukacyjnych zachęcających mieszkańców w każdym wieku do działalności społecznej, pozazawodowej, wolontariackiej itp., realizowanej w grupach formalnych i nieformalnych.

- ✓ Miasto prowadziło kampanię informacyjną *Zostaw swoje 1,5% w Bydgoszczy*, zachęcając mieszkańców do wspierania lokalnych organizacji pożytku publicznego oraz angażowania się w życie społeczne miasta. Bydgoskie NGO prowadziły m.in. bezpłatne punkty konsultacyjne (prawne, psychologiczne, księgowo), wspierały osoby z niepełnosprawnościami, chore i starsze, a także organizowały kolonie, wycieczki, turnusy rehabilitacyjne oraz prowadziły świetlice środowiskowe i terapeutyczne.
- ✓ Z okazji Międzynarodowego Dnia Wolontariusza przeprowadzono kampanię *Bydgoszcz dziękuje Wolontariuszom*, mającą na celu uhonorowanie osób angażujących się w pomoc innym oraz budowanie świadomości mieszkańców na temat roli wolontariatu. W ramach kampanii w mediach społecznościowych oraz

w przestrzeni miejskiej – na przystankach komunikacji miejskiej, w autobusach i tramwajach oraz na cyfrowych tablicach informacyjnych – umieszczono plakaty z podziękowaniami dla wolontariuszy. Dodatkowo przygotowano spot radiowy, który był emitowany na antenie Radia PiK.

- ✓ W latach 2022-2024 Miasto zorganizowało trzy edycje *Seniorady* – tygodnia międzypokoleniowego promującego działalność społeczną, edukacyjną i wolontariacką. W wydarzeniach uczestniczyli mieszkańcy w różnym wieku, ze szczególnym uwzględnieniem seniorów. Cykl obejmował warsztaty, szkolenia, pokazy filmowe, zajęcia artystyczne i kulinarne, koncerty, pikniki oraz działania profilaktyczne. Senioradę otworzył Przemarsz Kapeluszy ulicami miasta, a zakończył Piknik Organizacji Pozarządowych na Wyspie Młyńskiej. Każda edycja *Seniorady* odbywała się w kilkudziesięciu lokalizacjach miasta (20–25), obejmując od 70 do 105 wydarzeń i gromadząc 3–3,5 tys. uczestników, z czego ponad trzy czwarte stanowili seniorzy. W organizację przedsięwzięcia włączyli się partnerzy społeczni, instytucje kultury, firmy oraz organizacje współpracujące w ramach Bydgoskiej Karty Seniora. Seniorada była finansowana w ramach otwartych konkursów ofert na realizację zadań publicznych.

Tworzenie miejsc aktywności lokalnej, osiedlowych miejsc na działalność organizacji społecznych.

- ✓ W latach 2022-2024 funkcjonowały Osiedlowe Centra Seniora w ramach projektu *Bydgoszcz Seniorom*, oferując seniorom różnorodne formy aktywności społecznej i edukacyjnej. W programie centrów znalazły się m.in. warsztaty, szkolenia, pogadanki, spotkania integracyjne przy kawie oraz zajęcia sportowe. Zadania były realizowane przy wsparciu finansowym Miasta w trybie otwartego konkursu ofert na realizację zadań publicznych. Łącznie działało 14 centrów, zlokalizowanych w różnych częściach miasta, z których skorzystało 2 691 seniorów – o 291 osób więcej niż przewidywano.
- ✓ W 2023 r. uruchomiono Centrum Seniorów *Dworcowa 3* – ogólnodostępną przestrzeń przeznaczoną do organizacji różnorodnych wydarzeń, warsztatów, zajęć i spotkań. Seniorzy korzystali z sali konferencyjnej, szkoleniowej oraz wyposażenia multimedialnego. Centrum sprzyjało nawiązywaniu relacji międzypokoleniowych. W budynku dyżury pełnili członkowie Bydgoskiej Rady Seniorów, funkcjonowała kawiarnia, a w punkcie powitalnym seniorzy mogli wyrobić Kartę 60+ oraz pobrać Bydgoską Kopertę Życia.
- ✓ W ramach realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Bydgoszczy powstało nowoczesne miejsce aktywności lokalnej przy ul. Terasy 2, będące efektem rozbudowy historycznego budynku Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej. Inwestycja zakończona w 2023 r. umożliwiła stworzenie ogólnodostępnej bazy dla inicjatyw społecznych, integrujących młodzież, społeczników i grupy sąsiedzkie. Obiekt oferuje salę szkoleniową-świetlicę, kawiarenkę społeczną, pomieszczenia biurowe oraz pokoje gościnne. Zachowano historyczny charakter podwórka i utworzono przestrzeń zieloną sprzyjającą rekreacji. Budynek jest dostępny dla osób z niepełnosprawnościami.
- ✓ W 2021 r. otwarto Centrum Edukacyjno-Społeczne w zrewitalizowanym budynku dawnego przedszkola przy ul. Staroszkolnej 10, stanowiącym część Muzeum Kanału Bydgoskiego. Obiekt, przystosowany dla osób z niepełnosprawnością ruchową, oferował nowoczesne sale warsztatowe i konferencyjne. Centrum pełniło funkcję ogólnodostępnej przestrzeni spotkań kulturalnych, edukacyjnych i społecznych, umożliwiając organizację warsztatów, szkoleń, spotkań tematycznych oraz innych inicjatyw dla mieszkańców miasta. W ramach działalności Centrum funkcjonowało również Osiedlowe Centrum Seniora nad Kanałem Bydgoskim, będące jednym z miejsc aktywności społecznej dla seniorów w Bydgoszczy. Centrum Seniora było częścią projektu Osiedlowe Centra Seniora *Bydgoszcz Seniorom*.

Realizacja projektów służących integracji obcokrajowców oraz osób z różnych kręgów kulturowych i społecznych.

- ✓ Od 2022 r. funkcjonował *Punkt informacyjno-doradczy dla cudzoziemców przebywających w Bydgoszczy* przy ul. Jezuckiej 5. W punkcie udzielano wsparcia w zakresie wypełniania dokumentów urzędowych, poszukiwania mieszkań i pracy oraz zapisów dzieci do szkół i przedszkoli.

- ✓ W latach 2022-2024 funkcjonowało *Centrum Integracyjne dla Cudzoziemców* przy ul. Dworcowej 57, prowadzone przez Fundację ADRA Polska. Placówka zapewniała wsparcie integracyjne dla osób przybywających do Polski, umożliwiając im samodzielne funkcjonowanie w społeczeństwie. Placówka w Bydgoszczy była jednym z dwóch tego typu ośrodków prowadzonych przez Fundację w kraju. Centrum oferowało m.in. lekcje języka polskiego, wsparcie finansowe, doradztwo i poradnictwo zawodowe oraz prowadzenie punktów dziennej opieki nad dziećmi.
- ✓ Od 2020 r. funkcjonowała Świetlica Ukraińska, będąca agendą Stowarzyszenia Pracy Społecznej. Placówka prowadziła zajęcia artystyczne, naukę języków (polskiego, ukraińskiego i angielskiego), zajęcia z grafiki komputerowej oraz różnorodne wydarzenia edukacyjne i kulturalne. W związku z napływem uchodźców wojennych Stowarzyszenie uruchomiło filię świetlicy w piwnicach Miejskiego Ośrodka Edukacji Nauczycieli przy ul. Sobieskiego 10, która funkcjonowała do końca czerwca 2022 r. Działalność świetlicy obejmowała także przedsięwzięcia integracyjne, mające na celu włączenie społeczności ukraińskiej w życie lokalne, m.in. wydarzenia dla dzieci, wystawy oraz występy ukraińskich artystów. Przykładem była organizacja Festynu Przyjaźni Trzech Narodów w Muzeum Kanału Bydgoskiego oraz w obiektach sportowych III LO.
- ✓ Miasto dofinansowało wydarzenia realizowane w ramach projektów mających szczególne znaczenie dla promocji i rozwoju współpracy międzynarodowej Bydgoszczy, w tym:
 - kursy języka polskiego dla cudzoziemców, w szczególności uchodźców z Ukrainy, realizowane w ramach projektu *Bydgoszcz – moje miejsce na świecie*,
 - cykl spotkań z praktykami, ekspertami oraz przedstawicielami biznesu, administracji i kultury w ramach projektu *Łączy nas Bydgoszcz*.

Wykorzystanie wszelkich dostępnych miejsc do tworzenia przestrzeni miejskich, traktowanych jako elementy działań prospołecznych, integracyjnych, kulturotwórczych i budujących tożsamość lokalną.

- ✓ W latach 2020-2024 Miasto prowadziło na Wyspie Młyńskiej szereg prac inwestycyjnych, które zwiększyły funkcjonalność, atrakcyjność i dostępność tego obszaru. Zmodernizowano plac zabaw, oddano do użytku nowe schody łączące ul. Ku Młynom z bulwarem TMMB, prowadzono budowę nowej przepławki, zakończono prace projektowe związane z modernizacją oświetlenia, a także rozpoczęto rewitalizację obejmującą odtworzenie historycznego ciekłu „Międzywodzie” oraz modernizację nawierzchni ścieżek i elementów małej architektury. Wyspa stała się miejscem aktywności społecznej mieszkańców Bydgoszczy oraz organizacji licznych wydarzeń plenerowych i spotkań integracyjnych, w tym *Ster na Bydgoszcz*, *Rzeka Muzyki*, *Bydgoskie Impresje Muzyczne*, *Piknik Organizacji Pozarządowych*, a także pikników i warsztatów realizowanych przez instytucje kultury oraz w ramach BBO i inicjatyw lokalnych NGO. Wyspa Młyńska wraz z Młynami Rothera zdobyła liczne nagrody i została uznana za jeden z *Nowych Cudów Polski*.
- ✓ Przeprowadzona rewitalizacja Starego Fordonu objęła modernizację miejskich kamienic oraz przebudowę ul. Bydgoskiej i przyległych terenów, co umożliwiło mieszkańcom dostęp do nowych terenów rekreacyjnych nad Wisłą. Wzdłuż ul. Promenada powstał ciąg pieszo-rowerowy, a do użytku mieszkańców oddano plac zabaw, skatepark, pumtrack, ścianki wspinaczkowe, strefę fitness i alejki spacerowe. Zmodernizowano Rynek, a fragment nabrzeża został umocniony i przystosowany do wodowania łodzi. Na terenie odbywały się różnorodne wydarzenia, m.in. *Festiwal Wisły*, *Jedno Miasto – Trzy Kultury*, rejsy edukacyjne po Wiśle oraz cykl letnich koncertów na rynku w Starym Fordonie. Miasto otrzymało nagrodę główną w XXVII edycji Ogólnopolskiego Konkursu Otwartego *Modernizacja Roku & Budowa XXI wieku* za rewitalizację Rynku w Starym Fordonie.
- ✓ Odmieniono wygląd bulwarów nad Brdą w ścisłym centrum miasta, tworząc infrastrukturę dostosowaną do wszystkich grup wiekowych i wspierającą aktywne spędzanie czasu. Wzdłuż nabrzeża powstały ścieżki

pieszo-rowerowe, place zabaw, strefy rekreacyjne oraz elementy małej architektury, które ułatwiały odpoczynek, spotkania i rekreację fizyczną. Nad rzeką zrealizowano nowoczesne obiekty, w tym w 2021 r. Centrum Rekreacji Astoria z 50 m krytą pływalnią, z której w latach 2021-2024 skorzystało 1 287 832 osób.

- ✓ Kontynuowano rewitalizację Kanału Bydgoskiego, przekształcając go w atrakcyjną przestrzeń miejską o charakterze rekreacyjnym, społecznym i kulturotwórczym. Powstały alejki spacerowe, ścieżki pieszorowerowe, miejsca do wypoczynku oraz elementy małej architektury. Umocniono brzegi, odnowiono zabytkowe śluzy, a wzdłuż kanału posadzono liczne drzewa i krzewy. Kanał stał się miejscem licznych wydarzeń integrujących mieszkańców, m.in. Bydgoskiego Biegu Urodzinowego, kina plenerowego, cyklu koncertów *Kanał Kultura*, potańcówek i pikników. W 2024 r., z okazji 250-lecia Kanału Bydgoskiego, odbyła się rekordowa liczba wydarzeń, w tym spływ kajakowy, koncerty jazzowe oraz wystawy w nowej siedzibie Muzeum Kanału Bydgoskiego, prezentujące historię i dziedzictwo techniczne kanału.
- ✓ Podjęto działania zmierzające do przekształcenia dostępnych przestrzeni miejskich w miejsca aktywności społecznej, integracji mieszkańców i budowania tożsamości lokalnej. Wyłączono z ruchu kołowego odcinek ul. Mostowej wraz z mostem Staromiejskim J. Sulimy-Kamińskiego, tworząc strefę dla pieszych i rowerzystów, która jednocześnie stała się miejscem organizacji wydarzeń społecznych, np. Bydgoskiego Jarmarku Bożonarodzeniowego. W 2024 r. zakończono rewitalizację Rybiego Rynku, który przekształcono w nowoczesną przestrzeń publiczną będącą częścią Salonu Bydgoszczy. Dawny parking zamieniono w plac z małą architekturą, oświetleniem, nową zielenią i podświetlaną różą wiatrów i przeznaczono wyłącznie dla ruchu pieszego. Przebudowano przyległe uliczki Starego Miasta – Pod Blankami, Malczewskiego, Zaułek, Przy Zamczysku, Przyrzecze, Jana Kazimierza i Grodzka. Na ul. Grodzkiej wyłączono parkowanie pojazdów, zawężono jezdnię i poszerzono część przeznaczoną dla pieszych, wprowadzając dodatkowe pasy zieleni.

OBSZAR III. PRZYJAZNE WARUNKI ŻYCIA

Cel III.1. AKTYWNY I ZDROWY STYL ŻYCIA

2030 STRATEGIA 2.0

III.1.1. Zintegrowana opieka zdrowotna

III.1.2. Bogata oferta sportowo-rekreacyjna sprzyjająca aktywności mieszkańców

III.1.3. Szeroki udział mieszkańców w życiu kulturalnym miasta

Cele	Wskaźniki	Wartość bazowa (wartość/rok)	Wartość docelowa/ tendencja
Cel III.1. AKTYWNY I ZDROWY STYL ŻYCIA			
III.1.1. Zintegrowana opieka zdrowotna	Liczba lekarzy na 1 000 mieszkańców miasta wojewódzkie = 100	6,6 (2018) 120,5 (2018)	powyżej średniej w miastach wojewódzkich
	Liczba pielęgniarek i położnych na 1 000 mieszkańców miasta wojewódzkie = 100	12,3 (2018) 117,2 (2018)	powyżej średniej w miastach wojewódzkich
	Liczba łóżek w szpitalach na 1 000 mieszkańców miasta wojewódzkie = 100	9,8 (2018) 116,4 (2018)	powyżej średniej w miastach wojewódzkich
	Liczba zgonów: - niemowląt na 1 000 urodzeń żywych - osób w wieku do 65 lat na 1 000 ludności w tej grupie wiekowej - osób w wieku powyżej 65 lat na 1 000 ludności w tej grupie wiekowej	4,3 (2018) 3,2 (2018) 44,0 (2018)	tendencja spadkowa
	Liczba osób, u których stwierdzono choroby przewlekłe lub inne schorzenia wymagające systematycznej kontroli lekarskiej na 1 000 ludności w danej grupie wiekowej: 0-18 lat w tym po raz pierwszy 19 lat i więcej w tym po raz pierwszy <i>Dane dotyczą osób będących pod opieką lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej.</i>	218,0 (2018) 35,7 (2018) 366,0 (2018) 64,8 (2018)	tendencja spadkowa
	III.1.2. Bogata oferta sportowo-rekreacyjna sprzyjająca aktywności mieszkańców	Liczba osób ćwiczących w klubach sportowych	9 354 (2018)
	Liczba uczestników imprez sportowych dla dzieci i młodzieży organizowanych przez placówki oświatowe	45 725 (2018)	tendencja wzrostowa
	Liczba uczestników ogólnodostępnych zawodów sportowych z kalendarza marki „Aktywna Bydgoszcz”	20,1 tys. (2018)	tendencja wzrostowa

Cele	Wskaźniki	Wartość bazowa (wartość/rok)	Wartość docelowa/tendencja
III.1.3. Szeroki udział mieszkańców w życiu kulturalnym miasta	Liczba widzów w teatrach, słuchaczy w filharmonii, zwiedzających muzea, galerie i salony sztuki	330 43 (2018)	tendencja wzrostowa
	Liczba uczestników imprez w centrach, domach, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach	159 980 (2018)	tendencja wzrostowa
	Liczba widzów w kinach stałych	1 184 887 (2018)	tendencja wzrostowa
	Liczba czytelników w bibliotekach publicznych w ciągu roku	37 627 (2018)	utrzymanie poziomu
	Liczba podmiotów sekcji PKD „Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją”	789 (2018)	tendencja wzrostowa

Analiza wskaźnikowa

W związku z ograniczeniami wprowadzonymi w czasie pandemii Covid-19 realizacja celu *Aktywny i zdrowy styl życia* była znacznie utrudniona w pierwszych latach obowiązywania strategii. W tym okresie priorytetowe dla mieszkańców stały się potrzeby związane z dostępem do świadczeń zdrowotnych, lekarzy, szpitali oraz zapewnieniem bezpieczeństwa zdrowotnego.

W porównaniu z danymi bazowymi (2018) początkowo zwiększyła się liczba zgonów, nie tylko z powodu zakażeń koronawirusem (*SARS-CoV-2*), ale także z powodu chorób współistniejących, czy utrudnionego dostępu do placówek ochrony zdrowia. W 2020 r. liczba zgonów wyniosła 4,7 tys. (wzrost o 13,7%), w 2021 r. zgonów zanotowano aż 5,1 tys. (wzrost o 24,0%). Od 2022 r. liczba zgonów zaczęła spadać i w 2024 r. było ich 3,8 tys. – co stanowi spadek o 6,6% w porównaniu do roku bazowego.

Analiza wartości wskaźników monitorowania celu operacyjnego *Zintegrowana opieka zdrowotna* w latach 2018-2024 potwierdza fakt, że pandemia najdotkliwiej dotknęła osoby starsze. Liczba zgonów osób w wieku 65 lat i starszych w porównaniu do roku bazowego (2018) najbardziej wzrosła w 2021 r. (do 4,2 tys., tj. wzrost o 29,1%), w kolejnych latach ich liczba spadała i w 2024 r. wyniosła 3,2 tys., tj. o 2,1% mniej niż w roku bazowym. Wskaźnik określający liczbę zgonów osób w wieku powyżej 65 lat na 1 000 ludności w tej grupie wiekowej wzrósł z 44,0 w roku bazowym do 55,1 w 2021 r.; od 2022 r. zaczął się obniżać, a w 2024 r. wyniósł 39,9. W tym samym czasie w grupie osób do 65. roku życia zanotowano wzrost wartości wskaźnika z 3,2 (2018) do 3,6 (2021) zgonów na 1 000 osób w tej grupie wiekowej. W 2022 r. i 2023 r. także w tej grupie zaobserwowano spadek wartości wskaźnika; w 2024 r. wyniósł on 2,8 zgonów na 1 000 osób.

Po niepokojącym wzroście wskaźnika zgonów niemowląt na 1 000 urodzeń żywych w latach 2018-2023 (2018 r. – 4,3; 2021 r. – 5,8; 2022 r. – 5,7; 2023 r. – 6,9), w 2024 r. nastąpił spadek wskaźnika do 3,0. W 2018 r. odnotowano 14 zgonów niemowląt, a w kolejnych latach: 18, 17, 16, 14, 15 i 6 w 2024 r. Znaczny spadek liczby urodzeń żywych (w 2022 r. 23,5% mniej, a w 2024 r. 38,2% mniej niż w roku bazowym) spowodował, że mimo powrotu w 2022 r. liczby zgonów niemowląt do poziomu z 2018 r., wartość wskaźnika relatywnego utrzymywała się na wysokim poziomie. Wyraźny spadek wartości wskaźnika – do 3,0 zgonów niemowląt na 1 000 urodzeń żywych – nastąpił w 2024 r., w którym zarejestrowano sześć zgonów niemowląt, czyli o 57,1% mniej niż w roku bazowym.

W porównaniu do roku bazowego (2018) odnotowano wzrost liczby osób, u których stwierdzono choroby przewlekłe lub inne schorzenia wymagające systematycznej kontroli lekarskiej. W grupie dzieci i młodzieży (0-18 lat) wskaźnik wzrósł z 218,0 w 2018 r. do 260,6 na 1 000 mieszkańców w 2023 r. (o 19,5%), natomiast w grupie dorosłych (19 lat i więcej) z 366,0 do 580,4 na 1 000 mieszkańców (o 58,6%). Jednocześnie w obu grupach istotnie zwiększyła się liczba osób, u których chorobę przewlekłą rozpoznano po raz pierwszy – wśród

dorosłych ponad dwukrotnie. Zjawisko to świadczy o pogarszającym się stanie zdrowia mieszkańców, szczególnie w populacji dorosłej. Przyczyn należy upatrywać w konsekwencjach pandemii Covid-19, ograniczonym dostępie do świadczeń zdrowotnych w poprzednich latach, a także w nasileniu chorób cywilizacyjnych związanych ze stanem środowiska czy stylem życia. W analizowanym okresie nie zrealizowano oczekiwanego trendu spadkowego, co wskazuje na potrzebę intensyfikacji działań w zakresie profilaktyki zdrowotnej, promocji aktywności fizycznej oraz poprawy dostępności do podstawowej i specjalistycznej opieki medycznej.

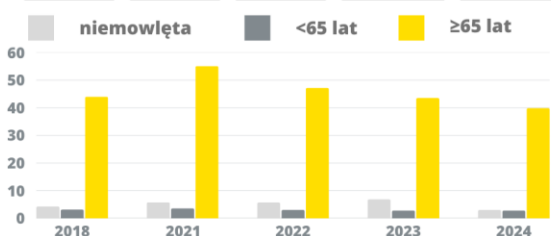
Obszar III. PRZYJAZNE WARUNKI ŻYCIA

Cel III.1. AKTYWNY I ZDROWY STYL ŻYCIA

III.1.1. Zintegrowana opieka zdrowotna

Liczba zgonów

2018	2021	2022	2023	2024
niemowląt na 1 000 urodzeń żywych				
4,3	5,8	5,7	6,9	3,0
osób w wieku do 65 lat na 1 000 ludności w tej grupie wiekowej				
3,2	3,6	3,1	2,8	2,8
osób w wieku powyżej 65 lat na 1 000 ludności w tej grupie wiekowej				
44,0	55,1	47,2	43,6	39,9

oczekiwany kierunek trendu do 2030:

tendencja spadkowa

Liczba zgonów

2018	2021	2022	2023	2024
niemowląt				
14	16	14	15	6
osób w wieku do 65 lat				
878	925	773	687	673
osób w wieku powyżej 65 lat				
3 237	4 179	3 640	3 422	3 170

Liczba ludności

urodzenia żywe				
3 236	2 782	2 474	2 160	2 000
osoby w wieku do 65 lat				
276 602	258 124	252 872	248 013	244 542
osoby w wieku powyżej 65 lat				
73 576	75 902	77 166	78 421	79 501

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

Obszar III. PRZYJAZNE WARUNKI ŻYCIA

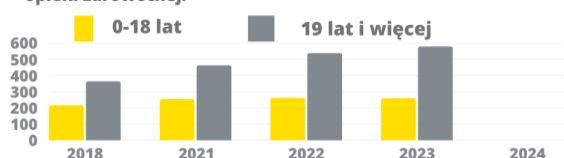
Cel III.1. AKTYWNY I ZDROWY STYL ŻYCIA

III.1.1. Zintegrowana opieka zdrowotna

Liczba osób, u których stwierdzono choroby przewlekłe lub inne schorzenia wymagające systematycznej kontroli lekarskiej na 1 000 ludności w danej grupie wiekowej

2018	2021	2022	2023	2024
0-18 lat				
218,0	255,6	263,3	260,6	bd
w tym po raz pierwszy				
35,7	73,0	77,0	70,8	bd
19 lat i więcej				
366,0	464,4	540,2	580,4	bd
w tym po raz pierwszy				
64,8	103,9	105,7	138,8	bd

Dane dotyczą osób będących pod opieką lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej.

oczekiwany kierunek trendu do 2030:

tendencja spadkowa

Liczba osób, u których stwierdzono choroby przewlekłe lub inne schorzenia wymagające systematycznej kontroli lekarskiej

2018	2021	2022	2023	2024
0-18 lat				
12 809	14 067	14 286	13 881	bd
w tym po raz pierwszy				
2 098	4 016	4 178	3 769	bd
19 lat i więcej				
106 669	129 557	148 970	158 543	bd
w tym po raz pierwszy				
18 898	28 996	29 137	37 921	bd
Liczba ludności				
0-18 lat				
58 752	55 036	54 259	53 267	52 837
19 lat i więcej				
291 426	278 990	275 779	273 167	271 206

Źródło danych: Kujawsko-Pomorskie Centrum Zdrowia Publicznego Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego oraz Główny Urząd Statystyczny

Ostatnie lata uwydatniły potrzeby związane z dostępem do świadczeń opieki zdrowotnej, szczególnie te związane z opieką senioralną. Do analizy przyjęto dane dotyczące lekarzy, pielęgniarek i położnych oraz łóżek w szpitalach, przeliczone na liczbę mieszkańców oraz w relacji do średniej w miastach wojewódzkich. Począwszy od 2021 r. ze względu na zmianę źródła pozyskiwania danych statystyki publicznej o personelu medycznym na źródła administracyjne, nie można ich porównywać z informacjami za lata wcześniejsze. Biorąc pod uwagę dane dotyczące kadry medycznej oraz dostępnych łóżek w szpitalach za lata 2021-2024 w Bydgoszczy nastąpiła poprawa.

W 2024 r. w Bydgoszczy było ponad 2,7 tys. lekarzy (według podstawowego miejsca pracy), tj. o 13,2% więcej niż w 2021 r. Na 1 000 mieszkańców miasta przypadało ośmiu lekarzy (o jednego więcej niż w 2021 r.), natomiast średnia dla miast wojewódzkich wynosiła dziewięć.

W latach 2021-2024 we wszystkich analizowanych miastach wojewódzkich odnotowano znaczący wzrost liczby lekarzy pracujących według podstawowego miejsca pracy. Najwyższą liczbę lekarzy na 1 000 mieszkańców zanotowano w Katowicach (14), Lublinie (14), Warszawie (11), Rzeszowie (11), Białymstoku (10) i Poznaniu (10). Mniejszą niż w Bydgoszczy (9) relatywną liczbę lekarzy odnotowano w Szczecinie i Gorzowie Wielkopolskim. Relacja liczby lekarzy na 1 000 mieszkańców do analogicznego wskaźnika dla miast wojewódzkich wzrosła z 84,6 w 2021 r. do 90,0 w 2024 r.

Obszar III. PRZYJAZNE WARUNKI ŻYCIA
Cel III.1. AKTYWNY I ZDROWY STYL ŻYCIA
III.1.1. Zintegrowana opieka zdrowotna

Liczba lekarzy na 1 000 mieszkańców

	2018	2021*	2022	2023	2024
Bydgoszcz	6,6	7,2	7,6	8,5	8,4
miasta wojewódzkie	5,5	8,5	8,6	9,6	9,3
miasta wojewódzkie = 100	120,5	84,6	89,0	88,8	90,0

* Od roku 2021 GUS oblicza dane dotyczące kadry medycznej na podstawie źródeł administracyjnych. Dane te nie są porównywalne z latami wcześniejszymi.

wartość docelowa 2030:
 powyżej średniej w miastach wojewódzkich

Liczba lekarzy

Liczba ludności

* Od roku 2021 GUS oblicza dane dotyczące kadry medycznej na podstawie źródeł administracyjnych. Dane te nie są porównywalne z latami wcześniejszymi.

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

W analizowanym okresie wzrosła również liczba pielęgniarek i położnych. W 2021 r. było ich 4,2 tys. a w 2024 r. 4,6 tys. (wzrost o 9,0%). Liczba pielęgniarek i położnych na 1 000 mieszkańców wzrosła z 12 w 2021 r. do 14 w 2024 r. W tych samych latach średnia dla miast wojewódzkich wynosiła odpowiednio 12 i 13. Analizując wskaźnik dla poszczególnych miast wojewódzkich był on wyższy niż w Bydgoszczy w pięciu z nich. Najwięcej pielęgniarek i położnych na 1 000 mieszkańców przypadało w Lublinie i Rzeszowie (po 19), Katowicach (18), Kielcach (18), Opolu (16); najmniej w Gdańsku i Gorzowie Wielkopolskim (po 8). Z porównania wskaźników relatywnych wynika, iż relacja liczby pielęgniarek i położnych na 1 000 mieszkańców Bydgoszczy do analogicznego wskaźnika dla miast wojewódzkich wzrosła z 107,7 w 2021 r. do 112,2 w 2024 r. Na koniec 2024 r. w szpitalach ogólnych Bydgoszczy było prawie 3,5 tys. łóżek, a ich liczba wzrosła w porównaniu do 2018 r. o 1,2%. W tym samym okresie liczba łóżek w szpitalach ogólnych wszystkich miast wojewódzkich spadła o 6,9%. Dzięki niewielkiemu wzrostowi liczby bezwzględnej łóżek, dostępność dla mieszkańców Bydgoszczy zwiększyła się, ponieważ liczba ludności obniżyła się prawie o 7,5%. W 2024 r. na

1 000 mieszkańców Bydgoszczy przypadało niemalże 11 łóżek, a sześć lat wcześniej 10. Wskaźnik relatywny dla miast wojewódzkich w tym samym okresie obniżył się z 8,4 do 7,8. Porównanie wskaźników relatywnych wskazuje, że dostępność łóżek w szpitalach ogólnych w Bydgoszczy w latach 2018-2024 poprawiła się na tle miast wojewódzkich (relacja liczby łóżek na 1 000 mieszkańców Bydgoszczy do analogicznego wskaźnika dla miast wojewódzkich wzrosła z 116,4 w 2018 r. do 137,3 w 2024 r.).

Obszar III. PRZYJAZNE WARUNKI ŻYCIA

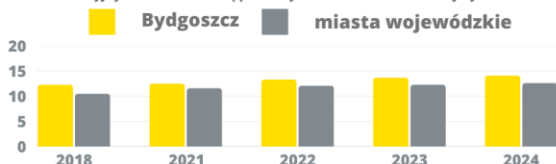
Cel III.1. AKTYWNY I ZDROWY STYL ŻYCIA

III.1.1. Zintegrowana opieka zdrowotna

Liczba pielęgniarek i położnych na 1 000 mieszkańców

2018	2021*	2022	2023	2024
Bydgoszcz				
12,3	12,5	13,3	13,7	14,1
miasta wojewódzkie				
10,5	11,6	12,1	12,3	12,6
miasta wojewódzkie = 100				
117,2	107,7	110,2	112,2	112,2

* Od roku 2021 GUS oblicza dane dotyczące kadry medycznej na podstawie źródeł administracyjnych. Dane te nie są porównywalne z latami wcześniejszymi

wartość docelowa 2030:
powyżej średniej w miastach wojewódzkich

Liczba pielęgniarek i położnych

Liczba ludności

* Od roku 2021 GUS oblicza dane dotyczące kadry medycznej na podstawie źródeł administracyjnych. Dane te nie są porównywalne z latami wcześniejszymi

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

Obszar III. PRZYJAZNE WARUNKI ŻYCIA

Cel III.1. AKTYWNY I ZDROWY STYL ŻYCIA

III.1.1. Zintegrowana opieka zdrowotna

Liczba łóżek w szpitalach na 1 000 mieszkańców

2018	2021	2022	2023	2024
Bydgoszcz				
9,8	10,1	10,3	10,5	10,8
miasta wojewódzkie				
8,4	8,2	8,0	7,8	7,8
miasta wojewódzkie = 100				
116,4	122,3	128,4	134,0	137,3

wartość docelowa 2030:
powyżej średniej w miastach wojewódzkich

Liczba łóżek w szpitalach

Liczba ludności

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

Realizacja celu III.1. Aktywny i zdrowy styl życia oprócz dostępu do wysokiej jakości opieki zdrowotnej dla wszystkich Bydgoszczanek i Bydgoszczan wymaga też działań pobudzających aktywność mieszkańców po-

przez zapewnienie bogatej i różnorodnej oferty w zakresie sportu i rekreacji. Wprowadzenie ograniczeń pandemicznych uniemożliwiło realizację wielu zaplanowanych imprez i zawodów sportowych, co odbiło się na wartościach wskaźników tego obszaru, jednak już w 2022 r. liczba ćwiczących w klubach sportowych (10,7 tys.) przewyższyła tę z 2018 r. (o 14,8%), a w 2024 r. była wyższa o 28,5%. W porównywanym okresie wzrosła także liczba trenerów (25,5%) i instruktorów (13,7%), a liczba innych osób prowadzących zajęcia sportowe utrzymała się na zbliżonym poziomie. Jednocześnie liczba klubów sportowych obniżyła się ze 109 do 101 w 2022 r. , a w 2024 r. wzrosła do 115. Liczba sekcji sportowych po spadku w 2022 r. z 178 do 157 wzrosła do 177 w 2024 r.

Obszar III. PRZYJAZNE WARUNKI ŻYCIA

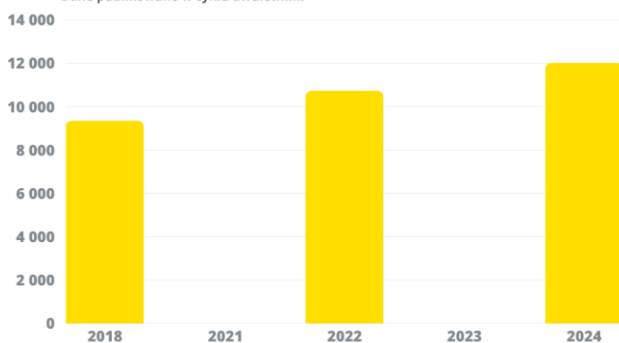
Cel III.1. AKTYWNY I ZDROWY STYL ŻYCIA

III.1.2. Bogata oferta sportowo-rekreacyjna sprzyjająca aktywności mieszkańców

Liczba osób ćwiczących w klubach sportowych

2018	2021*	2022	2023*	2024
9 354	b.d.	10 735	b.d.	12 021

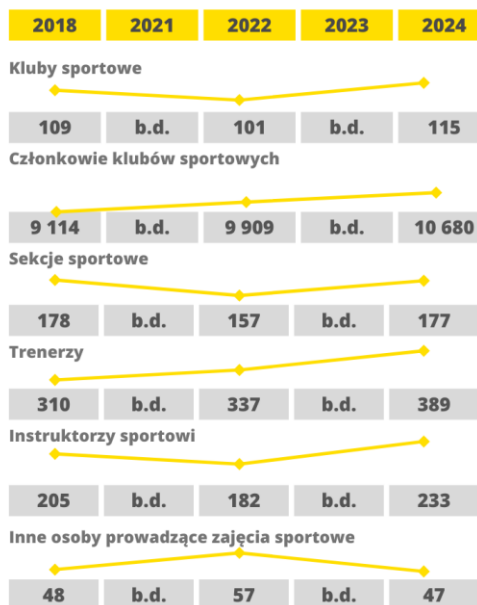
* Dane publikowane w cyklu dwuletnim.

oczekiwany kierunek trendu do 2030:

tendencja wzrostowa

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

Wiele imprez sportowych czy zawodów dla dzieci i młodzieży w wieku 3-21 lat odbywało się w placówkach oświatowych. Liczba uczestników była niższa niż w roku bazowym (45,7 tys.): w 2022 r. uczestniczyło w nich 36,2 tys. osób (o 20,9% mniej), w 2023 r. uczestników było 44,6 tys. (o 2,5% mniej), a w 2024 r. 39,7 tys. osób (o 13,1% mniej). Przedstawione dane wskazują na ogólny spadek liczby uczestników imprez sportowych i zawodów dla dzieci i młodzieży w wieku 3-21 lat w porównaniu z rokiem bazowym. Największy spadek odnotowano w 2022 r., co można wiązać z ograniczeniami pandemicznymi i stopniowym powrotem do normalnego funkcjonowania placówek oświatowych. W 2023 r. nastąpiło ożywienie aktywności sportowej, co sugeruje częściową odbudowę uczestnictwa, jednak dane za 2024 r. ponownie pokazują pogorszenie sytuacji. Do 2022 r. nie odbudował się także poziom uczestnictwa w ogólnodostępnych zawodach sportowych z kalendarza marki „Aktywna Bydgoszcz” – w biegach, wyścigach rowerowych czy zawodach pływackich wystartowało łącznie 16,5 tys. uczestników, tj. o 17,9% mniej niż w 2018 r. Począwszy od 2023 r. liczba uczestników zdecydowanie wzrosła, przewyższając wartość z roku bazowego o 30,8%, tj. 26,3 tys. uczestników, a w 2024 r. wzrosła o 34,0%, tj. 26,9 tys. uczestników. W 2024 r. największym zainteresowaniem cieszyły się kolejne edycje Terenowej Masakry, Runmageddon Bydgoszcz i Enea Bydgoszcz Triathlon, w każdym z nich wzięło udział więcej niż 2 000 zawodników.

Obszar III. PRZYJAZNE WARUNKI ŻYCIA

Cel III.1. AKTYWNY I ZDROWY STYL ŻYCIA

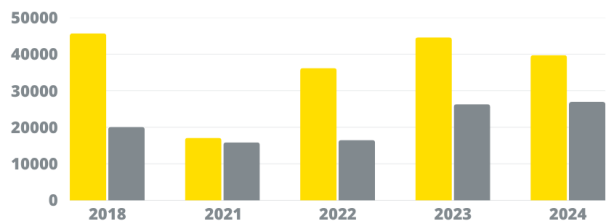
III.1.2. Bogata oferta sportowo-rekreacyjna sprzyjająca aktywności mieszkańców

Liczba uczestników imprez sportowych dla dzieci i młodzieży organizowanych przez placówki oświatowe

2018	2021	2022	2023	2024
45 725	17 123	36 184	44 592	39 714

Liczba uczestników ogólnodostępnych zawodów sportowych z kalendarza marki „Aktywna Bydgoszcz”

2018	2021	2022	2023	2024
20 103	15 872	16 497	26 296	26 941

oczekiwany kierunek trendu do 2030:

tendencja wzrostowa

2018	2021	2022	2023	2024
------	------	------	------	------

Liczba dzieci i młodzieży (3 - 21 lat)

58 024	54 761	54 188	53 581	53 693
--------	--------	--------	--------	--------

Liczba ogólnodostępnych zawodów sportowych z kalendarza marki „Aktywna Bydgoszcz”

30	54	58	45	53
----	----	----	----	----

Źródło danych: <https://wyniki.b4sport.pl>, <http://sts-timing.pl/event/>; Główny Urząd Statystyczny

Poziom uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych odradza się po spadku w okresie pandemii. W roku bazowym 2018 r. liczba widzów odwiedzających teatry, filharmonię, muzea, galerie i salony sztuki wynosiła 330,4 tys. W latach 2020-2021, głównie w wyniku ograniczeń pandemicznych, widzów było zdecydowanie mniej. Według danych statystyki publicznej (uwzględniającej spektakle i widowiska w sali stałej) liczba widzów wynosiła wówczas: w 2020 r. – 116,4 tys. (o 64,8% mniej); w 2021 r. – 169,8 tys. osób (o 48,6% mniej). W 2022 r. odnotowano ich 9,9% mniej – 297,6 tys. osób, a począwszy od 2023 r. liczba widzów zaczęła przewyższać tę z roku bazowego – w 2023 r. było 350,8 tys. (o 6,3% więcej), a w 2024 r. 357,4 tys. widzów (o 8,3% więcej).

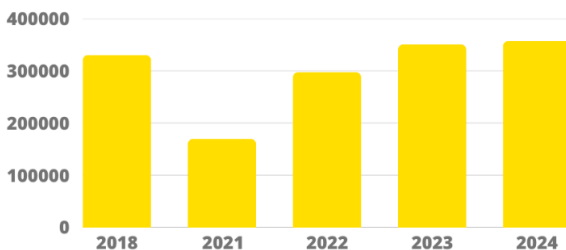
Obszar III. PRZYJAZNE WARUNKI ŻYCIA

Cel III.1. AKTYWNY I ZDROWY STYL ŻYCIA

III.1.3. Szeroki udział mieszkańców w życiu kulturalnym miasta

Liczba widzów w teatrach, słuchaczy w filharmonii, zwiedzających muzea, galerie i salony sztuki

2018	2021	2022	2023	2024
330 443	169 777	297 647	350 782	357 407

oczekiwany kierunek trendu do 2030:

tendencja wzrostowa

Widzowie/zwiedzający	2018	2021	2022	2023	2024
----------------------	------	------	------	------	------

teatr dramatyczny	34 301	4 342	3 841	6 877	9 101
teatr operowy	78 992	34 498	81 355	81 614	82 985
teatr lalkowy	-	1 544	15 112	23 480	21 141
filharmonia	52 739	52 213	61 710	85 120	85 639
muzea	116 141	51 328	104 259	111 226	114 936
galerie i salony sztuki	48 270	25 852	31 370	42 465	43 605

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

Instytucjami kultury, które zgromadziły widownię przekraczającą poziom z 2018 r. były: **Filharmonia Pomorska im. I. J. Paderewskiego**, której koncerty w sali stałej w 2024 r. zgromadziły aż 85,6 tys. osób, tj. o 62,4%

więcej niż w roku bazowym, w którym było 52,7 tys. widzów; **Opera Nova** – 83,0 tys. widzów w 2024 r., tj. o 5,1% więcej niż w 2018 r. (79,0 tys. widzów).

Największą liczbę odwiedzających w latach 2022-2024 odnotowano w muzeach, do których według danych GUS zawitało od 104,3 tys. do 114,9 tys. osób. Porównując do roku 2018 było to jednak mniej o 10,2% w 2022 r., 4,2% mniej w 2023 r. i 1,0% mniej w 2024 r.

W 2024 r. wystawy **Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego**: 12 stałych, 31 czasowych oraz trzy poza siedzibą zwiedziło 93,5 tys. osób – to 24,5% więcej niż w 2018 r., gdy zorganizowano dziewięć wystaw stałych oraz po 16 czasowych i poza siedzibą. W 2020 r., gdy liczba zwiedzających spadła do 17,8 tys., do oferty muzeum włączono wystawy online, których liczba wyświetleń doszła do 39,7 tys. w 2021 r.

Teatr Polski im. Hieronima Konieczki w 2018 r. na ośmiu premierach, 218 spektaklach i 27 innych wydarzeniach kulturalnych zgromadził 34,3 tys. widzów, w 2019 r. zainteresowanych było o 8,7 tys. mniej. W latach pandemii ograniczono o ponad połowę liczbę spektakli, spadła też liczba widzów. W 2022 r. liczba widzów w Teatrze Polskim nadal była znacznie niższa (o 88,8%) od wyników sprzed pandemii i wyniosła ok. 3,8 tys. osób. W latach 2020-2021 poza spektaklami w siedzibie teatru, odbywały się wydarzenia online, które wyświetlono odpowiednio: 3,2 tys. i 1,3 tys. razy. W 2024 r. odbyły się cztery premiery, 80 spektakli i 40 innych wydarzeń, które zgromadziły łącznie 9,1 tys. widzów. Jednak dane te są nieporównywalne ze względu na prowadzoną od 2022 r. gruntową modernizację budynku Teatru.

Działalność sceniczną w 2019 r. rozpoczął **Teatr Kameralny**, od października 2021 r. zyskał siedzibę. W marcu 2022 r., polską prapremierą spektaklu *Matylda*, otworzył się dla widzów i przyciągnął 15,1 tys. osób do obejrzenia pięciu premierowych i 123 wystawionych w ciągu roku spektakli oraz 39 wydarzeń kulturalnych. Liczba widzów Teatru Kameralnego w 2023 i 2024 r. osiągnęła poziom odpowiednio 23,5 tys. i 21,1 tys. osób.

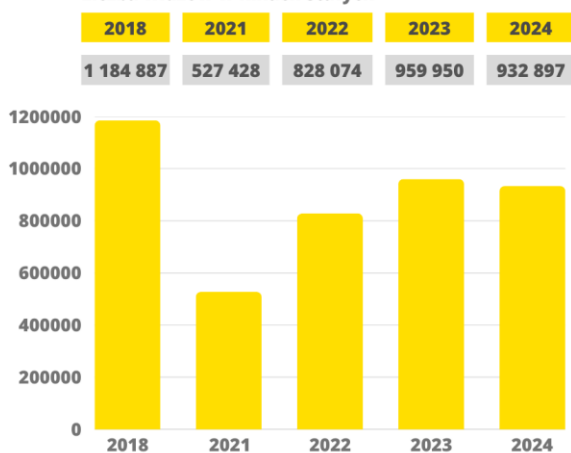
Mniejszym zainteresowaniem mieszkańców niż przed pandemią cieszyły się galerie i salony sztuki. Według danych statystyki publicznej zwiedziło je w 2022 r. 31,4 tys. osób, tj. o 35,0% mniej niż cztery lata wcześniej. W 2024 r. liczba zwiedzających wzrosła do 43,6 tys., ale to nadal o 9,7% mniej niż w roku bazowym. **Galerię Miejską bwa** zwiedziło 20,7 tys. osób w 2022 r., o 38,0% mniej niż w 2018 r. W 2022 r. z powodu prac budowlanych i ograniczenia godzin otwarcia, część wydarzeń nie mogła się odbyć. Wyraźny wzrost liczby odwiedzin nastąpił w 2023 r. (30,3 tys.) i poziom ten utrzymał się w 2024 r. (30,3 tys.).

Obszar III. PRZYJAZNE WARUNKI ŻYCIA

Cel III.1. AKTYWNY I ZDROWY STYL ŻYCIA

III.1.3. Szeroki udział mieszkańców w życiu kulturalnym miasta

Liczba widzów w kinach stałych

oczekiwany kierunek trendu do 2030:

tendencja wzrostowa

Liczba widzów w kinie Orzeł

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

Bydgoszczanie rzadziej chodzili do kin na seanse filmowe. W latach 2018-2019 liczba widzów bydgoskich kin wynosiła około 1,2 mln osób rocznie. W 2020 r. liczba widzów spadła do 394,4 tys., a w 2021 r. do 527,4 tys. Od 2022 r. zauważalny był wzrost liczby widzów: 828,1 tys. w 2022 r., 960,0 tys. w 2023 r. i 932,9 tys. w 2024 r., ale to nadal niższy poziom niż w roku bazowym. Liczba odwiedzających kina pozostawała na niższym poziomie, mimo faktu, iż liczba seansów przekroczyła minimalnie poziom sprzed pandemii (z 52,4 tys. w 2019 r. do 52,8 tys. w 2024 r.). Przyczyn spadku liczby widzów można dopatrywać się przede wszystkim w popularności platform streamingowych, które zmieniły nawyki odbiorców i model dystrybucji filmów.

Według danych GUS liczba uczestników 1,2 tys. imprez, takich jak wystawy, koncerty, prelekcje, pokazy filmowe i teatralne w centrach, domach, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach wyniosła w 2018 r. 160,0 tys. osób łącznie, było to odpowiednio (liczba imprez/liczba uczestników): w 2020 r. 247/23,2 tys., w 2021 r. 525/65,4 tys., w 2022 r. 1,0 tys./137,5 tys., a w 2023 r. 1,6 tys./184,4 tys. W 2024 r. odbyło się 1,5 tys. imprez, w których uczestniczyło 331,3 tys. osób, czyli o 107,1% więcej niż w 2018 r.

W imprezach, wystawach i festiwalach **Miejskiego Centrum Kultury** w 2024 r. wzięło udział 193,1 tys. osób (o 7,1% mniej niż w 2018 r. i o 3,7% mniej niż w roku poprzednim). Wzrosła liczba słuchaczy audycji radiowych i czytelników wydawnictw MCK. W 2020 r. i 2021 r. sporym zainteresowaniem cieszyły się propozycje w formie online, odnotowano odpowiednio 680,5 tys. i 361,5 tys. wyświetleń. W kolejnych latach ich popularność spadła do 68,3 tys. wyświetleń w 2024 r.

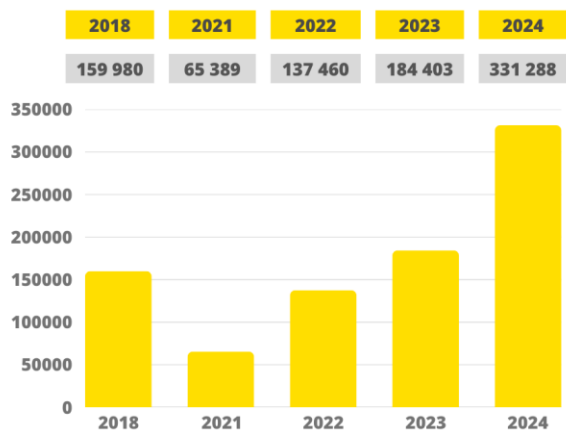
Centrum Nauki i Kultury Młyny Rothera rozpoczęło działalność pod koniec 2019 r. pod nazwą Park Kultury. W organizowanych spotkaniach, wystawach, wydarzeniach artystycznych i edukacyjnych wzięło udział na miejscu 257,8 tys. osób w 2022 r., w następnym roku uczestników było ponad 282,3 tys., a w 2024 r. ich liczba wzrosła do 455,8 tys.

Obszar III. PRZYJAZNE WARUNKI ŻYCIA

Cel III.1. AKTYWNY I ZDROWY STYL ŻYCIA

III.1.3. Szeroki udział mieszkańców w życiu kulturalnym miasta

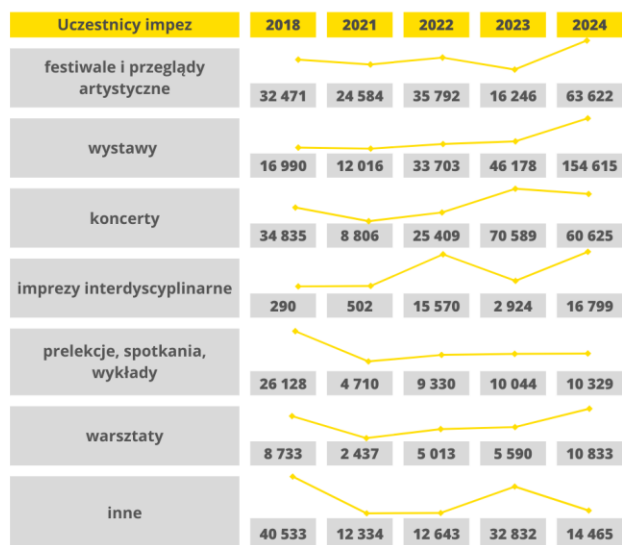
Liczba uczestników imprez w centrach, domach, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach

oczekiwany kierunek trendu do 2030:

tendencja wzrostowa

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

Według danych GUS z oferty bibliotek publicznych w Bydgoszczy korzystało w 2024 r. 20,0% mniej czytelników niż w 2018 r. Za czytelnika uznawano zarejestrowaną osobę, która w danym roku dokonała co najmniej jednego wypożyczenia na zewnątrz. Takich osób w 2024 r. zarejestrowanych było 30,1 tys. Na koniec 2024 r. wszystkich zarejestrowanych czytelników w Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicznej było 38,8 tys., tj. o 15,9% mniej niż w 2018 r. W tym czasie zmniejszyła się także liczba filii biblioteki, ubyły cztery filie dla

dorostych oraz jedna ogólna. Jednocześnie zarejestrowano wzrost liczby wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz o 16,0%, z 731,7 tys. w 2018 r. do 849 tys. w 2024 r. Zatem mamy do czynienia nie z kryzysem czytelnictwa, lecz ze zmianą jego struktury – mniej osób korzysta z biblioteki, ale ci, którzy to robią, wypożyczają więcej. Może to wskazywać na potrzebę dalszego dostosowywania oferty i form działania biblioteki do oczekiwań współczesnych użytkowników.

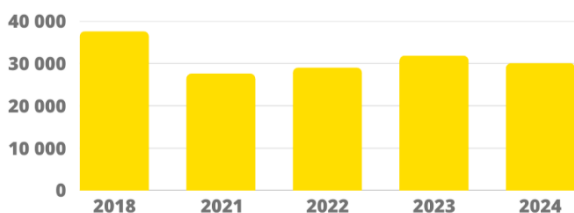
Obszar III. PRZYJAZNE WARUNKI ŻYCIA

Cel III.1. AKTYWNY I ZDROWY STYL ŻYCIA

III.1.3. Szeroki udział mieszkańców w życiu kulturalnym miasta

Liczba czytelników w bibliotekach publicznych w ciągu roku

2018	2021	2022	2023	2024
37 627	27 621	29 046	31 871	30 119

Za czytelnika uznaje się osobę zarejestrowaną, która wypożyczyła na zewnątrz co najmniej jedną pozycję w okresie sprawozdawczym.

oczekiwany kierunek trendu do 2030:
utrzymanie poziomu

Biblioteki publiczne	2018	2021	2022	2023	2024
biblioteki i filie	27	24	23	22	22
Zbiory					
książki	871 588	848 951	845 667	834 141	840 933
czasopisma	62 813	64 727	65 127	65 641	66 111
zbiory specjalne	68 730	74 799	77 028	78 738	80 233
czytelnicy zarejestrowani	46 155	34 683	38 255	42 014	38 831

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny, Biuro Kultury Bydgoskiej Urzędu Miasta Bydgoszczy

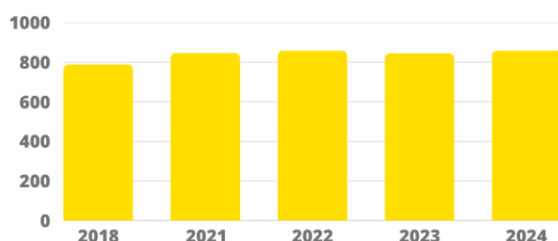
Obszar III. PRZYJAZNE WARUNKI ŻYCIA

Cel III.1. AKTYWNY I ZDROWY STYL ŻYCIA

III.1.3. Szeroki udział mieszkańców w życiu kulturalnym miasta

Liczba podmiotów sekcji PKD „Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją”

2018	2021	2022	2023	2024
789	847	859	845	859

oczekiwany kierunek trendu do 2030:

tendencja wzrostowa

Sekcje PKD	2018	2021	2022	2023	2024
Działalność twórcza związana z kulturą i rozrywką	210	238	249	240	253
Działalność bibliotek, archiwów, muzeów oraz pozostała działalność związana z kulturą	30	35	32	33	33
Działalność związana z grami losowymi i zakładami wzajemnymi	13	10	8	8	8
Działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna	536	564	570	564	565

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

Przedstawiciele bydgoskich środowisk twórczych znacząco wzbogacają ofertę kulturalną miasta, organizując przedsięwzięcia artystyczne, imprezy kulturalne, popularyzując muzykę, plastykę, teatr, literaturę, folklor i sztukę ludową oraz prowadząc działalność wydawniczą. Liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON, zaliczonych do sekcji PKD *Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją* rosła od 2018 r. z roku na rok. Na koniec 2024 r. zarejestrowanych w tej sekcji było 859 podmiotów, o 8,9% więcej niż w 2018 r. (789 podmiotów). Wśród działów składających się na tę sekcję, największą dynamikę odnotowano

w przypadku podmiotów z działu *Działalność twórcza związana z kulturą i rozrywką* tj. z wystawianiem przedstawień artystycznych, indywidualną artystyczną i literacką działalnością twórczą oraz działalność obiektów kulturalnych – wzrost o 20,5% w ciągu sześciu lat z 210 do 253 podmiotów na koniec 2024 r.

Podsumowanie

- W 2024 r. w Bydgoszczy było ponad 2,7 tys. lekarzy (według podstawowego miejsca pracy), tj. o 13,2% więcej niż w 2021 r. Na 1 000 mieszkańców miasta przypadało ośmiu lekarzy. Osiągnięcie zakładanej wartości docelowej do 2030 r. (powyżej średniej w miastach wojewódzkich, która obecnie wynosi dziewięciu lekarzy na 1 000 mieszkańców) jest wysoce prawdopodobne.
- Liczba pielęgniarek i położnych wzrosła o 9,0% z 4,2 tys. w 2021 r. do 4,6 tys. w 2024 r. Wskaźnik określający liczbę pielęgniarek i położnych na 1 000 mieszkańców wzrósł z 12 w 2021 r. do 14 w 2024 r. W tych samych latach średnia dla miast wojewódzkich wynosiła odpowiednio 12 i 13. Wartość docelowa tego wskaźnika, tj. powyżej średniej w miastach wojewódzkich, została osiągnięta.
- Na koniec 2024 r. w szpitalach ogólnych Bydgoszczy było prawie 3,5 tys. łóżek, a ich liczba wzrosła w porównaniu do 2018 r. o 1,2%. W 2024 r. na 1 000 mieszkańców Bydgoszczy przypadało prawie 11 łóżek. W tym przypadku również osiągnięto wartość docelową – powyżej średniej w miastach wojewódzkich.
- Po wzroście wskaźnika zgonów niemowląt w latach 2019-2023, w 2024 r. nastąpiła wyraźna poprawa – wskaźnik obniżył się do 3,0 na 1 000 urodzeń, przy zaledwie sześciu zgonach niemowląt (o 57,1% mniej niż w 2018 r.). To daje szansę na rozpoczęcie trendu spadkowego w zakresie tego wskaźnika.
- W grupie osób do 65. roku życia wskaźnik zgonów wzrósł z 3,2 w 2018 r. do 3,6 w 2021 r., po czym w latach 2022-2024 systematycznie spadał, osiągając 2,8 zgonów na 1 000 osób w 2024 r. Zakładana tendencja spadkowa została osiągnięta.
- Analiza zgonów w latach 2018-2024 potwierdza, że pandemia najdotkliwiej dotknęła osoby w wieku 65+, u których w 2021 r. odnotowano najwyższy wzrost liczby zgonów (o 29,1%) i wskaźnika zgonów (do 55,1), a następnie systematyczny spadek do 2024 r., kiedy liczba zgonów była niższa niż w roku bazowym, a wskaźnik wyniósł 39,9.
- W okresie 2018-2023 zaobserwowano istotny wzrost częstości występowania stwierdzonych chorób przewlekłych wymagających stałej kontroli lekarskiej, przy czym wskaźnik wśród dzieci i młodzieży (0-18 lat) zwiększył się z 218,0 do 260,6 na 1 000 mieszkańców (o 19,6%), a w populacji dorosłych (19+) z 366,0 do 580,4 na 1 000 (o 58,6%). W tym obszarze konieczne jest wzmocnienie i rozszerzenie działań, gdyż ryzyko nieosiągnięcia wartości docelowej, jaką jest tendencja spadkowa jest duże.
- Liczba ćwiczących w klubach sportowych zwiększyła się w 2024 r. o 28,5% w odniesieniu do 2018 r. i wykazuje tendencję wzrostową.
- Po spadku w okresie pandemii, wzrosła liczba uczestników imprez sportowych i zawodów dla dzieci i młodzieży (3-21 lat) organizowanych w placówkach oświatowych. Osiągnięcie tendencji wzrostowej wskaźnika do 2030 r. jest realne.
- Poziom uczestnictwa w ogólnodostępnych zawodach sportowych „Aktywna Bydgoszcz” wzrósł w 2023 r. o 30,8% (26,3 tys. osób), a w 2024 r. o 34,0% (26,9 tys.) w porównaniu z 2018 r. Wskaźnik wykazuje stałą tendencję wzrostową.
- Po pandemicznym spadku frekwencji uczestnictwo Bydgoszczan w wydarzeniach kulturalnych wzrosło – w 2024 r. większość instytucji przekroczyła poziom z 2018 r. (z wyjątkiem kin i galerii), a liczba podmiotów PKD związanych z kulturą, rozrywką i rekreacją zwiększyła się o 8,9% wobec 2018 r.

- W 2024 r. z bibliotek publicznych w Bydgoszczy korzystało o 20,0% mniej czytelników niż w 2018 r., aktywnych czytelników było 30,1 tys., a wszystkich zarejestrowanych 38,8 tys. (spadek o 15,9%). Przyczyn spadku czytelników należy dopatrywać się m.in. w zmniejszającej się liczbie Bydgoszczan (z 350 178 w 2018 r. do 324 043 w 2024 r. – tj. 7,5%), ale także w rozwoju alternatywnych form dostępu do kultury (np. treści cyfrowych) i zmiany struktury czytelnictwa (spadek liczby czytelników przy jednoczesnym wzroście wypożyczeń).
- Liczba podmiotów REGON w sekcji PKD „Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją” systematycznie rosła, osiągając na koniec 2024 r. 859 podmiotów, tj. o 8,9% więcej niż w 2018 r.

Przegląd kierunków działań i programów wdrożeniowych

Działania z zakresu edukacji zdrowotnej, dotyczącej zdrowego stylu życia, w szczególności w zakresie żywności, zasad żywienia, czystego powietrza i wody.

- ✓ W przedszkolach i szkołach realizowano programy edukacyjne promujące zdrowy styl życia wśród dzieci i młodzieży. W ramach tych działań prowadzone były m.in. programy dotyczące prawidłowego odżywiania, takie jak: *Mam kota na punkcie mleka*, *Misje śniadaniowe* oraz *Kluby śniadaniowe*.
- ✓ Młodzieżowe radio internetowe OMG RADIO realizowało audycje poświęcone zdrowemu stylowi życia młodzieży. Programy obejmowały promocję prawidłowego odżywiania, zasady higieny, aktywność fizyczną, zachowania prozdrowotne w czasie pandemii, potrzebę szczepień oraz dbałość o czyste środowisko i wsparcie seniorów.
- ✓ W latach 2020-2023 realizowano kampanię edukacyjno-informacyjną *Czy wiesz, czym oddychasz?*, skierowaną do mieszkańców i mającą na celu zwiększenie ich świadomości na temat jakości powietrza oraz jego wpływu na zdrowie. W ramach kampanii prowadzono różnorodne działania edukacyjne, w tym wykłady i zajęcia – online i stacjonarne – dla uczniów, studentów i dorosłych, poświęcone wpływowi zanieczyszczeń powietrza na zdrowie, a dla dzieci i młodzieży organizowano konkursy plastyczne i literackie, m.in. *Na tropie czystszej powietrza*, *Stwórz Smogoluda*, *Co z tym powietrzem?*, *Nie tylko płuca* oraz *Bajkowe opowieści o powietrzu i jego problemach*. Ponadto zorganizowano wystawę plenerową *Młodzi reporterzy na rzecz poprawy jakości powietrza* oraz przygotowano animowane filmy edukacyjne poświęcone ekologicznym systemom grzewczym i termomodernizacji.
- ✓ W zakresie racjonalnego gospodarowania wodą realizowano projekt *City WaterCircles*, promujący oszczędne korzystanie z wody deszczowej i szarej oraz stosowanie rozwiązań opartych na naturze. Prowadzono szkolenia, ankiety, kampanie informacyjne i przygotowano materiały edukacyjne w szkołach oraz mediach lokalnych. W ramach działań praktycznych powstały ogrody deszczowe przy budynkach miejskich, zorganizowano międzynarodową konferencję *Woda w mieście – jak ją zagospodarować?* oraz opracowano strategię zintegrowanej gospodarki wodnej w obiegu zamkniętym dla Bydgoszczy.
- ✓ Prowadzono działania promujące postawy proekologiczne i prozdrowotne, skierowane do wszystkich mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży szkolnej. W ramach tych działań realizowano m.in.: Bydgoski Grant Ekologiczny, *Czy to SmoK, czy SmoG?*, Ekokluby, Sprzątanie Świata, Międzynarodowy Dzień Ziemi, Zostań EkoSeniorem oraz Leśna Skrzynia Skarbów. Ponadto miejskie spółki MWiK i ProNatura prowadziły różnorodne formy edukacji ekologicznej dla lokalnej społeczności, obejmujące m.in. oszczędzanie wody, ochronę powietrza oraz rozwijanie świadomości na temat bioróżnorodności.

Podniesienie wszechstronnej aktywności fizycznej mieszkańców Bydgoszczy na rzecz prozdrowotnego stylu życia, zapobiegania niepełnosprawnościom i wykluczeniu społecznemu.

- ✓ Podejmowano inicjatywy rozwijające aktywność fizyczną dzieci i młodzieży, w tym gimnastykę korekcyjną, naukę pływania w ramach programu *Umiem pływać* (w latach 2021-2024 z zajęć skorzystało 2 290 dzieci z klas II-III szkół podstawowych), lekkoatletykę w ramach programu *Lekkoatletyka w szkole* oraz projekt

WF poza szkołą, prowadzony na basenie, lodowisku Torbyd i w innych miejskich obiektach sportowych. Wspierano również programy przeciwdziałania zwolnieniom z zajęć wychowania fizycznego, m.in. *Stop zwolnieniom z WF*.

- ✓ Bydgoszcz była pomysłodawcą i organizatorem *Ogólnopolskiej Rywalizacji o Puchar Rowerowej Stolicy Polski*, której celem było promowanie aktywnego wypoczynku, turystyki rowerowej oraz jazdy rowerem jako alternatywnego środka transportu. W trakcie rywalizacji mieszkańcy zbierali kilometry dla swojego miasta lub obszaru metropolitalnego. W 2024 r. w rywalizacji uczestniczyło 149 samorządów (53 miasta i 96 gmin), a 70 026 rowerzystów przejechało łącznie 14,2 mln km.
- ✓ Realizowano inwestycje poprawiające stan przyszkolnej infrastruktury sportowej, służącej zarówno zajęciom wychowania fizycznego, jak i aktywnemu spędzaniu czasu wolnego przez mieszkańców. Wśród tych inwestycji znalazły się m.in.: budowa basenu *Aqua Fordon* przy SP nr 67, basenu *Łabędź* przy ZS nr 8, budowa hali sportowej z funkcją rehabilitacyjną w SP 12 z Oddziałami Integracyjnymi, budowa hali sportowej i modernizacja boiska wielofunkcyjnego przy I LO oraz modernizacja placów zabaw i siłowni plenerowych.
- ✓ Mieszkańcy aktywnie spędzali czas wolny w parkach oraz na terenach osiedlowych wyposażonych w obiekty i urządzenia do rekreacji i wypoczynku, zrealizowane w ramach BBO. W ramach tych projektów prowadzono modernizację i budowę placów zabaw, siłowni zewnętrznych, skateparków, dróg i torów rowerowych, skwerów, parków oraz tężni solankowych. W latach 2020-2024 powstało sześć mini-tężni na osiedlach: Osowa Góra (ul. Wielorybia), Wyżyny (ul. Modrakowa), Niepodległości (ul. Hallera), Stary Fordon (ul. Targowisko), Myślęcinek (Różopole) oraz Szwederowo (skwer A. Bukolta).

Wsparcie sportu dzieci i młodzieży.

- ✓ Miasto rozbudowało infrastrukturę pływacką przeznaczoną dla dzieci i młodzieży, oddając do użytku pływalnię *Aqua Fordon* przy SP nr 67 oraz basen *Łabędź* przy ZS nr 8. Oba obiekty zostały wyposażone w sześciotorowe niecki pływackie oraz udogodnienia dla osób z niepełnosprawnościami, co zwiększyło dostęp młodych mieszkańców do zajęć sportowych.
- ✓ Wspierano kulturę fizyczną dzieci i młodzieży poprzez dofinansowanie zadań związanych z aktywnością ruchową z budżetu Miasta. Środki te trafiały do klubów sportowych, w których najmłodszy mieszkańcy rozwijali swoje talenty w różnych dyscyplinach oraz do szkół realizujących dodatkowe zajęcia sportowe. Placówki oświatowe organizowały różnorodne imprezy sportowe. W latach 2020-2024 przeprowadzono 1 341 zawodów i turniejów, w których uczestniczyło 146 900 uczniów.
- ✓ Miasto organizowało wspólnie z partnerami imprezy sportowe i rekreacyjne o charakterze masowym dla młodych mieszkańców. Do najważniejszych należały m.in. Bydgoska Olimpiada Młodzieży – w 2023 r. odbyła się jubileuszowa XXX edycja zawodów, w której wzięło udział 12 000 uczniów z bydgoskich szkół – oraz Bydgoski Turniej dla Szkół Podstawowych *BIAŁY MIŚ*, najstarszy sportowy turniej w mieście, którego partnerem była *Gazeta Pomorska*.
- ✓ W trakcie całego roku szkolnego na lodowisku *Torbyd* odbywały się lekcje wychowania fizycznego dla uczniów szkół. W latach 2021-2024 z obiektu skorzystało 178 placówek oświatowych. Prowadzono także stałe rozgrywki hokejowe dla grup amatorskich, warsztaty oraz zgrupowania dla dzieci i młodzieży w hokeju oraz łyżwiarstwie figurowym. W ramach ogólnopolskiego programu *Chodź na łyżwy* dzieci mogły bezpłatnie uczyć się jazdy na łyżwach, a najmłodszy uczestniczyli w *Przedszkolnej Akademii Łyżwiarskiej*. Na lodowisku organizowano również zawody i turnieje, m.in. *Halloween Cup*, *Międzywojewódzkie Mistrzostwa Młodzików Północy* oraz *Czerkawski Cup*.
- ✓ Miasto umożliwiało dzieciom i młodzieży bezpłatne korzystanie z basenów przyszkolnych administrowanych przez Bydgoskie Centrum Sportu w wybranych okresach wakacyjnych. Natomiast w czasie ferii zimowych dostępny był bezpłatny wstęp na lodowisko *Torbyd* oraz na lodowisko przy SP nr 65.

Poszerzanie oferty świadczeń profilaktycznych w odniesieniu do chorób cywilizacyjnych oraz uświadamiających mieszkańców o potrzebie uczestnictwa w tych badaniach.

- ✓ Podejmowano działania mające na celu uświadomienie mieszkańców o potrzebie udziału w badaniach profilaktycznych. Informacje o bezpłatnych badaniach mammograficznych i kardiologicznych, Programie KORDIAN oraz innych realizowanych świadczeniach były publikowane na stronie miejskiej www.bydgoszcz.pl oraz w biuletynie *Bydgoszcz Informuje*. Dodatkowo mieszkańcy byli informowani o wydarzeniach i akcjach profilaktycznych, takich jak *Środa z Profilaktyką w NFZ, Program Profilaktyki Raka Płuca, obchody Światowego Dnia Onkologii, Światowego Dnia Walki z Otyłością, Miesiąca Świadomości Raka Piersi, Biała Sobota w Centrum Onkologii, Ogólnopolski Dzień Profilaktyki Grypy oraz Ogólnopolski Dzień Walki z Depresją*.
- ✓ Bydgoska Rada Seniorów oraz Miasto corocznie organizowały Medyczne Forum Seniora *Żyjmy dłużej*, podczas którego eksperci prowadzili wykłady i prelekcje dotyczące profilaktyki zdrowotnej, chorób cywilizacyjnych, zdrowego stylu życia i aktywności fizycznej.
- ✓ W latach 2020-2024 Miasto przeznaczyło ponad 1 mln zł na realizację zadań publicznych w zakresie promocji zdrowia przez organizacje pozarządowe oraz inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego.

Modernizacja i rozbudowa bazy opieki zdrowotnej.

- ✓ W 2020 r. otwarto Centrum Rehabilitacji przy Wielospecjalistycznym Szpitalu Miejskim, zapewniając pacjentom dostęp do nowoczesnych metod leczenia w zakresie rehabilitacji i fizjoterapii. W jego strukturze znalazły się: Zakład Fizjoterapii, Oddział Rehabilitacji Kardiologicznej, Oddział Rehabilitacji Neurologicznej oraz pracownia hemodynamiki. Centrum świadczyło usługi zarówno dla dzieci z zaburzeniami rozwojowymi, jak i dorosłym pacjentom po urazach i wypadkach.
- ✓ Od 2021 r. trwa rozbudowa Szpitala Uniwersyteckiego nr 2 im. dr J. Bizuela, w ramach której powstaje 9-kondygnacyjny budynek szpitala z ładowiskiem dla śmigłowców na dachu. W nowym obiekcie znajdują się: Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii, Blok Operacyjny, Dział Sterylizacji i Dezynfekcji, Klinika Hematologii i Chorób Rozrostowych Układu Krwiotwórczego, Klinika Foniatrii i Audiologii z Oddziałem Otolaryngologii i Onkologii Laryngologicznej z Pododdziałem Chirurgii Szczękowej oraz Oddział Kliniczny Rehabilitacji. Po wybudowaniu nowego budynku (140 łóżek) i modernizacji obecnej struktury klinik i oddziałów (547 łóżek) całkowita liczba łóżek dostępnych dla pacjentów wyniesie 687. Dodatkowo w 2023 r. w Szpitalu otwarto zmodernizowaną Klinikę Okulistyki i Optometrii.
- ✓ Rozbudowano Kujawsko-Pomorskie Centrum Pulmonologii w latach 2020-2022. Nadbudowano zachodni blok szpitala i docieplono starsze części kompleksu od strony ul. Seminaryjnej. W nowej części kompleksu utworzono Oddział Leczenia Niewydolności Oddechowej i Oddział Rehabilitacji Oddechowej, a także Izbę Przyjęć ze specjalnie izolowaną strefą dla pacjentów z chorobami zakaźnymi. W Smukale planowane jest powstanie jedynego w regionie ośrodka zapewniającego kompleksowe leczenie i edukację zdrowotną seniorów – Centrum Rehabilitacji i Edukacji Zdrowotnej *Aktywne starzenie się* – opracowano dokumentację projektową, a procedury administracyjne pozostają w toku.
- ✓ W 2023 r. otwarto Centrum Psychiatrii oraz Centrum Badawczo-Rozwojowe przy Centrum Medycznym Gizińscy przy ul. Leśnej. Centrum badawcze zajmuje się diagnostyką i opracowaniem nowych algorytmów postępowania w leczeniu lekoopornych i wymagających przewlekłego leczenia poważnych zaburzeń psychicznych.
- ✓ Centrum Innowacyjnych Symulacji Medycznych VR i AR przy ul. Gdańskiej – *Wirtualny szpital* – zostało wybudowane i uzyskało pozwolenie na użytkowanie. Obiekt będzie służył do testowania najnowocześniejszych rozwiązań technologicznych oraz prototypowych symulatorów medycznych w oparciu o technologie VR i AR oraz autorskie rozwiązania.

- ✓ Rada Miasta Bydgoszczy zgodziła się w 2023 r. na bezprzetargową sprzedaż działki położonej pomiędzy ul. Górzyskowską i ul. Latawcową na rzecz Okręgowej Izby Pielęgniarek i Położnych. Samorząd zawodowy zamierza na tym terenie utworzyć ośrodek pielęgnacyjno-opiekuńczy.
- ✓ W 2023 r. Wojewoda Kujawsko-Pomorski oraz radni miejscy zgodzili się na sprzedaż nieruchomości należących do Skarbu Państwa i Miasta Bydgoszczy pod inwestycje Centrum Onkologii im. prof. F. Łukaszczyka, z zastosowaniem 90% bonifikaty w drodze bezprzetargowej. Planowana jest budowa Ośrodka Badawczo-Klinicznego Terapii Borowo-Neutronowej dla dzieci i dorosłych oraz ośrodka radiochirurgii nowotworów mózgu. W 2024 r. w CO otwarto Centrum Chirurgii Robotycznej, wyposażone w trzy roboty da Vinci, co znacząco zwiększyło możliwości wykonywania wysokospecjalistycznych zabiegów małoinwazyjnych. Równocześnie uruchomiono pierwszą w Polsce pracownię akceleratora Linac-MR, umożliwiającą precyzyjne obrazowanie i leczenie nowotworów gruczołu krokowego, pęcherza moczowego oraz innych zmian w obrębie miednicy. W tym samym roku CO, UKW oraz Uniwersytet Mikołaja Kopernika podpisali list intencyjny dotyczący utworzenia Centrum Medycyny Translacyjnej i Nowoczesnych Technologii, które połączy świat nauki z praktyką kliniczną.
- ✓ Przy ul. Szubińskiej 4 powstała w 2024 r. nowa siedziba Wojewódzkiego Centrum Powiadamiania Ratunkowego oraz Wojewódzka Dyspozytornia Medyczna. W placówce wdrożono zaawansowane systemy telekomunikacyjne, informatyczne i radiowe.
- ✓ W 2024 r. ogłoszono przetarg na budowę Centrum Leczenia Dzieci Szpitala Uniwersyteckiego Nr 1 im. dr. J. Bizuela, a w 2025 r. podpisano umowę z wykonawcą. Inwestycja obejmuje budowę nowego, oddzielnego budynku szpitalnego, w którym znajdą się kliniki pediatryczne, poradnie specjalistyczne dla dzieci (wraz z częścią dydaktyczną niezbędną do kształcenia kadr medycznych), izba przyjęć, ambulatorium pediatryczne Kliniki Medycyny Ratunkowej, blok operacyjny oraz gabinet zabiegowy. Równoległe, w 2024 r. w Szpitalu otwarto zmodernizowaną Klinikę Kardiologii, w której utworzono nowoczesną hybrydową salę operacyjną i doposażono klinikę w nowoczesną aparaturę medyczną. Klinika prowadzi całodobowy dyżur kardiologiczny dla pacjentów z województwa kujawsko-pomorskiego.
- ✓ W 2025 r. zakończono modernizację Wojewódzkiego Szpitala Obserwacyjno-Zakaźnego im. T. Browicza poprzez przebudowę i nadbudowę zabytkowego budynku B placówki przy ul. św. Floriana 12.
- ✓ W 2025 r. otwarto nowoczesne laboratorium medyczne przy zbiegu ulic Wyzwolenia i Ostromeckiej. Inwestycja obejmowała budowę budynku usługowego o powierzchni 4 000 m². W nowym laboratorium do dyspozycji pacjentów pozostaje osobny punkt pobrań dla dzieci, punkt ginekologiczny, poradnia ortopedyczna oraz rezonans magnetyczny. Planowane jest również uruchomienie pracowni RTG.
- ✓ W 2024 r. Rada Miasta Bydgoszczy wyraziła zgodę na przekazanie budynku przy ul. Przemysłowej 34 na potrzeby powstania Uniwersyteckiego Centrum Stomatologii Collegium Medicum UMK. Ze względu na wysokie koszty remontu tego obiektu, władze uczelni zdecydowały się wybudować nowy budynek Centrum Stomatologii na terenie Szpitala Uniwersyteckiego nr 2. Nowoczesny obiekt, wyposażony w sale dydaktyczne, laboratoria oraz zaplecze kliniczne, umożliwi kształcenie stomatologów dziecięcych, ortodontów, chirurgów stomatologicznych oraz innych specjalistów zgodnie z wysokimi standardami medycznymi. Centrum zapewni również mieszkańcom dostęp do doraźnej i nocnej opieki stomatologicznej, podnosząc jakość i dostępność usług medycznych w Bydgoszczy. Umowa z wykonawcą została podpisana w 2025 r.
- ✓ W Szpitalu Uniwersyteckim nr 1 uruchomiono Salę Doświadczania Świata, w której realizowana jest wielomysłowa terapia Snoezelen, wspierająca proces leczenia dzieci z chorobami nowotworowymi.

Wypracowanie lokalnych standardów poprawiających jakość świadczeń zdrowotnych.

- ✓ Rada Miasta Bydgoszczy wystosowywała apele i stanowiska do Ministra Zdrowia dotyczące poprawy opieki medycznej i finansowania programów profilaktycznych m.in. w 2020 r. w zakresie psychiatrycznej

opieki medycznej oraz w 2022 r. dotyczące finansowania z budżetu państwa „Programu badań przesiewowych raka jelita grubego” i uprawnień kobiet ciężarnych.

- ✓ Centrum Onkologii wdrożyło nowoczesne technologie i procedury lecznicze. W 2024 r. uruchomiono pracownię akceleratora Linac-MR – pierwszą w Polsce i czwartą w Europie, umożliwiającą prowadzenie radioterapii adaptacyjnej z wykorzystaniem rezonansu magnetycznego. Placówka dołączyła do elitarnego grona światowych klinik zrzeszonych w MR-Linac Consortium, oferujących precyzyjne i spersonalizowane leczenie nowotworów z możliwością adaptacyjnego dostosowywania promieniowania w czasie rzeczywistym. Równolegle rozwijana była chirurgia robotyczna – w 2024 r. otwarto Centrum Chirurgii Robotycznej, pierwsze w Polsce publiczne miejsce zdolne do prowadzenia wielu operacji robotycznych jednocześnie. Robotyzacja chirurgii pozwala na większą precyzję operacji, skraca czas pobytu pacjentów w szpitalu, zmniejsza ryzyko powikłań i zwiększa liczbę pacjentów, którzy mogą być leczeni w tej samej jednostce bez konieczności zwiększania liczby łóżek czy personelu. Dodatkowo planowane jest powstanie Centrum Innowacyjnych Terapii Onkologicznych, w którym znajdują się m.in. dwa oddziały onkologii klinicznej, ambulatorium chemioterapii, sale izolacyjne oraz nowoczesne pracownie cytostatyków.
- ✓ W 2024 r. na Górzyszkowie otwarto nową siedzibę Centrum Badawczo-Rozwojowego Ośrodka Okulistycznego *Oculomedica*, które rozwija nowoczesne metody diagnostyki i chirurgii okulistycznej. Placówka posiada umowę z NFZ, certyfikat ISO 9001 oraz jednolity system opieki nad pacjentem, obejmujący kwalifikację przez okulistę i anestezjologa.
- ✓ Naukowcy i lekarze z Centrum Onkologii, 10. Wojskowego Szpitala Klinicznego, Collegium Medicum UMK oraz Politechniki Bydgoskiej opracowali nową metodę diagnostyki glejaków mózgu z wykorzystaniem tomografii pozytonowej (PET) i tyrozyny. Metoda pozwoliła wykrywać guzy wcześniej i dokładniej niż przy użyciu rezonansu magnetycznego, co umożliwiło precyzyjniejsze planowanie zabiegów i radioterapii oraz przyczyniło się do wypracowania lokalnych standardów w leczeniu glejaków.
- ✓ Klinika Pediatrii, Hematologii i Onkologii Szpitala Uniwersyteckiego nr 1 była drugim ośrodkiem pediatrycznym w Polsce (po Wrocławiu), który posiada międzynarodowy certyfikat, uprawniający do stosowania nowoczesnej terapii CAR-T w leczeniu ostrej białaczki. Jest to zaawansowana terapia stosowana u pacjentów pediatrycznych.
- ✓ Zrealizowano dwie edycje *Programu polityki zdrowotnej z zakresu wsparcia leczenia niepłodności metodą zapłodnienia pozaustrojowego (in vitro) dla mieszkańców Bydgoszczy*, w celu poprawy trendów demograficznych miasta. Program umożliwił wielu parom spełnienie marzenia o rodzicielstwie, a leczenie niepłodności w Bydgoszczy zaowocowało 71 urodzeniami. W związku z uruchomieniem w 2024 r. rządowego programu leczenia niepłodności metodą in vitro, Rada Miasta podjęła uchwałę o zakończeniu realizacji i finansowania lokalnego Programu.

Realizacja inwestycji w infrastrukturę sportową i rekreacyjną oraz tworzenie warunków dla rozwoju różnych dyscyplin sportowych.

- ✓ Centrum Rekreacji Astoria oddano do użytku w 2021 r. Obiekt wyposażony w olimpijską pływalnię, strefę SPA, siłownię oraz klub fitness zapewnia warunki do uprawiania sportu, rekreacji i realizacji zajęć prozdrowotnych. Z jego infrastruktury korzystały szkoły pływackie, uczniowie bydgoskich szkół, kluby sportowe, zgrupowania oraz kadra narodowa Polski. Astoria była miejscem licznych zawodów o zasięgu regionalnym i ogólnopolskim, w tym Międzywojewódzkich Drużynowych Mistrzostw Młodzików, Głównych Mistrzostw Województwa, Ogólnopolskich Drużynowych Zawodów Dzieci oraz Zimowych Mistrzostw Polski seniorów, juniorów i osób z niepełnosprawnościami. Z oferty Centrum skorzystało w latach 2021-2024 łącznie 1 351 339 osób, co potwierdza rosnące znaczenie obiektu dla mieszkańców i środowiska sportowego. Wysoka jakość infrastruktury została potwierdzona m.in. nagrodą *Budowa na Medal Pomorza i Kujaw* oraz statuetką DEMES za zarządzanie obiektem sportowym.

- ✓ W latach 2020-2024 w ramach konkursu o tytuł *Ambasadora Marki Aktywna Bydgoszcz* Miasto udzieliło dofinansowania na organizację imprez sportowo-rekreacyjnych: ENEA Bydgoszcz Triathlon, PKO Bydgoski Festiwal Biegowy, Terenowa Masakra, Metalkas Ocean Lava Triathlon Polska Bydgoszcz Borówno, Ice-Swimming Bydgoszcz Festival, Run Budlex for Woman, Runmageddon Bydgoszcz oraz 2 Cross Country Bydgoszcz na start!. Wsparcie finansowe przyczyniło się do promocji aktywności fizycznej wśród mieszkańców oraz wzmocnienia wizerunku Bydgoszczy jako miasta przyjaznego sportowi i rekreacji.
- ✓ Na stadionie Polonii w 2020 r. oddano do użytku nową trybunę na przeciwległej prostej o pojemności 2,5 tys. widzów, spełniającą wymogi Ekstraligi Żużlowej wraz z nowym parkiem maszyn dla zawodników, obejmującym boksy, garaże i zaplecze socjalno-sanitarne. W latach 2024-2025 przeprowadzono prace modernizacyjne toru żużlowego i systemu oświetlenia. W 2025 r. ogłoszono przetarg na dokumentację niezbędną do przebudowy trybuny na pierwszym łuku, która ma zostać zrealizowana w 2026 r. Przebudowana trybuna będzie dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, wyposażona w windy, a na parterze znajdzie się miejsce m.in. na galerię sportu żużlowego i siedzibę klubu. Obecny budynek klubowy zostanie wyburzony.
- ✓ Przebudowano nawierzchnię bieżni lekkoatletycznej wokół boiska głównego na terenie Kompleksu Sportowego Gwiazda przy ul. Nakielskiej 84 na osiedlu Miedzyń. Nawierzchnia przystosowana jest do zastosowań zarówno amatorskich, jak i profesjonalistów (certyfikat IAAF).
- ✓ W 2020 r. oddano do użytku salę podnoszenia ciężarów przeznaczoną głównie dla sportowców niepełnosprawnych oraz wybudowano windę dla osób z niepełnosprawnościami w Hotelu Zawisza w ramach modernizacji Kompleksu Sportowego Zawisza przy ul. Gdańskiej 163. Dzięki rozwojowi bazy sportowej Bydgoszcz stała się stałym miejscem przygotowań polskich paraolimpijczyków do najważniejszych imprez sportowych, w tym do paraolimpiady w Tokio w 2021 r., na której Polacy zdobyli 25 medali.
- ✓ Miasto pozyskało w 2023 r. dofinansowanie z Ministerstwa Sportu i Turystyki w wysokości 35 mln zł w ramach Programu *Inwestycji o szczególnym znaczeniu dla sportu – edycja 2022* na budowę hali lekkoatletycznej i strzelectwa sportowego na terenie kompleksu sportowego Zawisza. Ponadto samorząd województwa kujawsko-pomorskiego przekaże na ten cel 20% środków, a Miasto pokryje 30% kosztów. Łączny koszt budowy hali szacowany jest na około 84 mln zł. Budowa hali rozpoczęła się w 2024 r. i zakończenie planowane jest w 2026 r.

Mysłęcinek – Centrum Aktywnej Rekreacji.

- ✓ W 2021 r. przy stoku narciarskim powstał punkt widokowy z panoramą o kącie widzenia 180°, wyposażony w ścieżkę, nowe nasadzenia, lunetą obserwacyjną oraz grafiką pokazującą widoczne z tego miejsca charakterystyczne punkty Bydgoszczy.
- ✓ Dzięki decyzji mieszkańców wyrażonej w głosowaniu BBO, na terenie Mysłęcinka powstała w 2023 r. łaźnia solankowa. Obiekt został wkomponowany w krajobraz Różopola, tworząc nową, atrakcyjną strefę wypoczynku o walorach zdrowotnych. Natomiast w ramach mikroprojektu osiedlowego BBO zrealizowano także sad społeczny, zlokalizowany po lewej stronie od wejścia do Ogrodu Botanicznego.
- ✓ W 2023 i 2024 r. w Parku Rozrywki wprowadzono nowości, które zwiększyły atrakcyjność obiektu dla rodzin z dziećmi. Wśród nich znalazły się: wenecka karuzela dla najmłodszych, kolorowy dmuchaniec, labirynt zawieszony pomiędzy drzewami, a także kraina piłeczek i strefa iluzji.

Rozbudowa i rewaloryzacja terenów zieleni urządzonej. Zagospodarowanie i rewitalizacja nabrzeży Brdy, Wisły i Kanału Bydgoskiego, sukcesywna budowa i rozbudowa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej opartej o walory Bydgoskiego Węzła Wodnego (Brda, Wisła, Kanał Bydgoski oraz struga Flis z mniejszymi strugami).

- ✓ Aleje Ossolińskich przeszły w 2021 r. kompleksową modernizację, w ramach której przebudowano ciąg spacerowy, wymieniono nawierzchnię na mineralną, przepuszczalną i przyjazną dla środowiska. Wzdłuż

alei zamontowano nową małą architekturę – ławki, donice, kosze na śmieci – co znacząco poprawiło komfort użytkowników. Ze względu na historyczny charakter tego miejsca, prace prowadzone były pod nadzorem konserwatora zabytków. Modernizacja objęła także reorganizację ruchu – wydzielono pasy rowerowe, uporządkowano miejsca parkingowe oraz przebudowano skrzyżowania, co zwiększyło bezpieczeństwo pieszych i rowerzystów.

- ✓ W 2021 r. przeprowadzono modernizację Parku Ludowego im. Wincentego Witosa, w ramach której uporządkowano centralną część parku, m.in. zlikwidowano płyty na amfiteatrze, usunięto fontannę, wprowadzono nowe trawniki oraz uporządkowano zieleń. W 2024 r. podpisano umowę na II etap rewitalizacji Parku, obejmujący teren w północnej części parku, w miejscu dawnych kortów tenisowych. W jego ramach zaplanowano nasadzenia drzew i krzewów, odtworzenie trawników, budowę nowych alejek spacerowych, montaż oświetlenia parkowego oraz elementów małej architektury, co pozwoliło na ujednolicenie estetyki i funkcjonalności całego parku. Realizacja prac prowadzona jest z zachowaniem szacunku dla historycznego charakteru terenu, będącego dawnym cmentarzem ewangelickim, w tym pod nadzorem archeologicznym.
- ✓ Plac Kościeleckich przeszedł kompleksową rewitalizację, zakończoną w 2024 r. Głównym elementem prac była odnowa terenów zielonych w centralnej części placu, obejmująca uzupełnienie i pielęgnację charakterystycznego szpaleru kasztanowców oraz wprowadzenie nowych nasadzeń, które wzbogaciły różnorodność biologiczną i estetykę przestrzeni. Plac zyskał nowe, stylowe oświetlenie, a jezdnia i chodniki zostały przebudowane zgodnie z historycznym wzorem, nawiązując do dawnych rozwiązań urbanistycznych. W ramach rewitalizacji wykonano także podziemny zbiornik retencyjny od strony biurowca Immobile, który rozwiązał problem zalewania przyległych ulic.
- ✓ W ramach międzynarodowego projektu *Bez lipy!* opracowano dokument *Bydgoskie Standardy Zieleni*, który został przyjęty Zarządzeniem Prezydenta Miasta Bydgoszczy w 2024 r. Dokument ma decydujący wpływ na utrzymanie i projektowanie nowych terenów zielonych. Pozwala też lepiej chronić drzewa i inne rośliny podczas realizacji inwestycji.
- ✓ W ostatnich latach Miasto zrealizowało liczne projekty rewitalizacji terenów wzdłuż Kanału Bydgoskiego, m.in. budowę ścieżek pieszo-rowerowych, modernizację budynku dawnego przedszkola przy ul. Staroszkolnej 10 na potrzeby Muzeum Kanału Bydgoskiego i Centrum Edukacyjno-Społecznego, nasadzenia zieleni, plac zabaw, wybieg dla psów, ścieżkę zdrowia oraz modernizację boiska *Gwiazdy* i kładki przy Czarnej Drodze. Część inwestycji wybrali mieszkańcy w BBO. W 2023 r. zlecono opracowanie kompleksowej koncepcji rewitalizacji Kanału Bydgoskiego od Ronda Grunwaldzkiego do granic miasta. Miasto podjęło też starania o wpisanie Kanału na listę Pomników Historii, a w dalszej perspektywie – na listę światowego dziedzictwa UNESCO.
- ✓ Rewitalizacja Placu Wolności, rozpoczęta w 2024 r., obejmowała kompleksowe uporządkowanie przestrzeni, przebudowę nawierzchni i poszerzenie chodników oraz odtworzenie ciągów pieszych i osi widokowych. Wykonano nasadzenia drzew, krzewów i trawników, zmodernizowano małą architekturę oraz wprowadzono nowoczesne oświetlenie. Powstały także pawilony dla kwaciarni, a budowa podziemnego zbiornika retencyjnego poprawiła odwodnienie placu. Obecnie trwają prace wykończeniowe, w tym układanie nawierzchni i przygotowanie przestrzeni pod elementy artystyczne.
- ✓ Bydgoszczanie w czasie konsultacji dot. najważniejszych zadań inwestycyjnych wskazali dalszą rewitalizację bulwarów jako jeden z miejskich priorytetów. W 2023 r. oddany do użytku został odcinek zrewitalizowanych bulwarów od mostu Pomorskiego do ul. Uroczej oraz został rozstrzygnięty przetarg na kolejny etap prac obejmujący odcinek od ul. Krakowskiej do Hotelu Słoneczny Młyn. Miasto na ten cel pozyskało środki z funduszy centralnych w wysokości 30 mln zł. Równocześnie, ze względu na niewystarczające środki z budżetu centralnego na rewitalizację kolejnych odcinków brzegów Brdy, Miasto zwróciło się do

PGW „Wody Polskie”, które zgodnie z prawem zarządzają nabrzeżami, o współfinansowanie kolejnych etapów inwestycji.

Cykliczne badania aktywności mieszkańców i ich opinii dotyczącej oferty spędzania wolnego czasu i rozwijania zainteresowań.

- ✓ Od 2020 r. Bydgoszcz uczestniczy w ogólnopolskim *Badaniu Rowerowego Klimatu*, organizowanym przez Polską Unię Mobilności Aktywnej. Badanie odbywa się co dwa lata i ma na celu ocenę warunków jazdy rowerem oraz poziomu komfortu i bezpieczeństwa rowerzystów. Badanie wskazuje, że większość mieszkańców wypełniających ankietę korzysta z roweru codziennie lub kilka razy w tygodniu, a 60% traktuje go zarówno jako środek transportu, jak i formę rekreacji.
- ✓ W 2022 r. przeprowadzono badanie dotyczące realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta wśród mieszkańców Bydgoszczy, mające na celu poznanie opinii o zmianach w przestrzeni miejskiej oraz ofercie spędzania wolnego czasu i rozwijania zainteresowań. Zdecydowana większość respondentów oceniła działania rewitalizacyjne pozytywnie, przy czym najwyżej oceniono Śródmieście i Stary Fordon. Doceniono odnowę ulic, nabrzeży, przestrzeni publicznych oraz inicjatywy kulturalne i społeczne, takie jak koncerty, festiwale czy Park Kultury w Młynach Rothera. Jednocześnie mieszkańcy wskazali obszary wymagające dalszych działań, m.in. zwiększenie zieleni, modernizację chodników, tworzenie ścieżek rowerowych i spacerowych, rozwój placów zabaw, poprawę bezpieczeństwa, estetyzację przestrzeni miejskiej oraz większą dostępność wydarzeń kulturalnych i wsparcie dla lokalnej gastronomii i rekreacji.
- ✓ W latach 2022-2024 Miasto zlecało Instytutowi Badań Rynkowych i Społecznych IBRIS prowadzenie badań cyklicznych dotyczących jakości życia mieszkańców Bydgoszczy. W 2024 r. przeprowadzono badanie, które obejmowało m.in. ocenę oferty kulturalnej oraz sportowo-rekreacyjnej. Wyniki wskazywały na wysoką ocenę stanu zieleni miejskiej oraz dostępności oferty kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej. Jednocześnie mieszkańcy wskazywali na główne problemy związane z komunikacją miejską, stanem dróg i chodników oraz korkami.
- ✓ W 2024 r. przeprowadzono konsultacje dotyczące funkcjonowania BBO, które pozwoliły poznać opinie mieszkańców na temat oferty kulturalnej, sportowo-rekreacyjnej oraz zagospodarowania przestrzeni miejskiej. Opinie zbierano poprzez ankiety internetowe i papierowe oraz podczas spotkań m.in. w Młynach Rothera i z Radami Osiedli. Wyniki konsultacji analizowała Rada ds. Partycypacji Społecznej, co umożliwiło lepsze dopasowanie programu do oczekiwań mieszkańców.
- ✓ W latach 2020-2025 Miasto przeprowadziło badania ankietowe wśród bydgoskich maturzystów, których celem było poznanie planów edukacyjnych i zawodowych młodzieży oraz ich opinii o jakości życia w mieście. Badania obejmowały m.in. ocenę oferty spędzania wolnego czasu i zainteresowań oraz oczekiwań inwestycyjnych, co pozwoliło monitorować zmiany preferencji młodych mieszkańców Bydgoszczy. Z przeprowadzonych badań wynikało, że Bydgoszcz była postrzegana przez większość młodzieży jako miasto przyjazne do życia.

Tworzenie warunków dla wszechstronnej aktywności seniorów.

- ✓ Polityka senioralna była realizowana przez Miasto poprzez działania mające na celu tworzenie warunków do wszechstronnej aktywności seniorów w sferze społecznej, kulturalnej, edukacyjnej i rekreacyjnej. W latach 2020-2024 realizowano szereg programów i inicjatyw skierowanych do seniorów, w tym m.in. Bydgoską i Metropolitalną Kartę Seniora 60+, Bydgoską Kopertę Życia, program Złota Rączka, a także Korpus Wsparcia Seniorów. Ponadto powołano Bydgoską Radę Seniorów, zapewniono darmową komunikację miejską dla osób powyżej 65. roku życia, prowadzono szczepienia ochronne dla seniorów, powołano Biuro Aktywności Społecznej, powstało Bydgoskie Centrum Seniorów *Dworcowa 3*, działały Osiedlowe Centra Seniora itd.

- ✓ Starsi mieszkańcy Bydgoszczy chętnie uczestniczyli w różnego rodzaju przedsięwzięciach organizowanych przez Miasto we współpracy z partnerami np. w obchodach Bydgoskich Dni Seniorów, Medycznym Forum Seniora *Żyjmy dłużej*, *Senioradzie – tygodniu międzypokoleniowym* – w ramach którego w 2024 r. przez dziewięć dni odbyło się ponad 105 różnego rodzaju wydarzeń w 25 lokalizacjach miasta, a z atrakcji skorzystało ok. 3,5 tys. osób, z czego ponad trzy czwarte to seniorzy.

Rozwijanie różnorodnej oferty kulturalnej.

- ✓ Miasto rozwijało infrastrukturę kulturalną, realizując kluczowe inwestycje, które znacząco zwiększyły dostęp mieszkańców do wydarzeń artystycznych i wspierały działalność lokalnych organizacji kulturalnych. Przeprowadzono rewitalizację Teatru Kameralnego i Młynów Rothera, zmodernizowano Galerię Miejską bwa, wykonano remont konserwatorski Muzeum Okręgowego im. L. Wyczółkowskiego oraz zmodernizowano obiekty Zespołu Pałacowo-Parkowego w Ostromecku. Jednocześnie przebudowywano Teatr Polski i rozbudowywano Operę Nova o IV krąg, a także budowano nowoczesny kampus Akademii Muzycznej. W 2024 r. zaprezentowano projekt rozbudowy Filharmonii Pomorskiej, realizowany przy wsparciu Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego, który umożliwi organizację koncertów i wydarzeń muzycznych o różnej skali, wzmacniając dostępność i różnorodność oferty kulturalnej miasta.
- ✓ Teatr Kameralny, funkcjonujący od końca 2019 r., przyczynił się do rozwijania różnorodnej oferty kulturalnej Bydgoszczy, adresowanej zarówno do młodego widza, jak i dorosłej publiczności. Pomimo początkowych ograniczeń związanych z brakiem własnej siedziby, instytucja realizowała spektakle premierowe, prezentowała przedstawienia w użyczonych salach oraz prowadziła projekty edukacyjne, wspierając rozwój kompetencji artystycznych dzieci i młodzieży. W 2021 r. Teatr Kameralny przeprowadził się do nowej siedziby przy ul. Grodzkiej 14-16, a oficjalne otwarcie nastąpiło w 2022 r. polską prapremierą *Matyldy*. W latach 2020-2024 Teatr zrealizował 22 premiery i 519 spektakli.
- ✓ W latach 2020-2024 Miasto wspierało działalność organizacji pozarządowych realizujących inicjatywy kulturalne. Wsparcie udzielano w formie otwartych konkursów ofert oraz „małych grantów”. W tym okresie, w ramach otwartych konkursów ofert dofinansowano 255 przedsięwzięć realizowanych przez 189 podmiotów na łączną kwotę ponad 10,17 mln zł. Wsparcie otrzymały m.in. inicjatywy artystyczne wzmacniające lokalny kapitał kulturowy, takie jak VI Ogólnopolski Konkurs Malarski im. L. Wyczółkowskiego, Festiwal Fontanna Muzyki, Przeżrocza Festiwal Filmowy, Vintage Photo Festival, Bydgoska Scena Barokowa, Magiczny Festiwal Świata Baśni i Bajek *Pozytywka*, Festiwal Muzyki Kameralnej *Muzyka u Źródeł*, Rodzinne Święto Kina, a także przedsięwzięcia wydawnicze i muzealne, w tym kwartalnik *Fabularie*, wydawnictwa *Kalendarz Bydgoski* oraz prowadzenie Muzeum Kanału Bydgoskiego. Dodatkowo, w ramach „małych grantów” dofinansowano 24 przedsięwzięcia realizowane przez 21 podmiotów na łączną kwotę ponad 168 094 zł. Były to m.in. projekty edukacyjne i kulturalne, takie jak Muzyczna Bydgoszcz Andrzeja Szwalbego, TRUE Korowód w tęsknocie, Kongres *Jeden świat - wiele kultur*, a także wydawnictwa lokalne i inicjatywy wspierające rozwój pasji artystycznych mieszkańców.
- ✓ Centrum Nauki i Kultury Młyny Rothera rozpoczęło działalność pod koniec 2019 r., początkowo funkcjonując pod nazwą Park Kultury, jako nowa samorządowa instytucja mająca „wypełnić życiem” zrewitalizowaną przestrzeń Młynów Rothera. Centrum stało się jednym z kluczowych ośrodków kulturalnych i edukacyjnych Bydgoszczy, oferując szeroką gamę wydarzeń, warsztatów, wystaw oraz działań edukacyjnych. W 2021 r. udostępniono taras widokowy, zewnętrzne tarasy oraz hol z punktem informacyjnym. W kolejnych latach otwarto lokale gastronomiczne i wystawy stałe: *Węzły. Opowieść o mieście nad rzeką* (2022) i *Młyn-Maszyna* (2023) oraz interaktywną przestrzeń *Strefa Odkrywania, Wyobraźni i Aktywności SOWA* (2024). Instytucja realizowała także festiwale, m.in. Bydgoskie Dni Projektowe, Festiwal *Początek Sezonu* oraz projekty współpracy międzypokoleniowej i wielokulturowej, takie jak klubokawiarnia *Nowe Miejsce*. Instytucja popularyzowała naukę i edukację, wspierała rozwój kreatywności oraz upowszechniała wiedzę

o tożsamości i dziedzictwie kulturowym miasta i regionu, ze szczególnym uwzględnieniem tożsamości wodnej.

- ✓ Bydgoszcz wyróżniała się pod względem rozwoju kultury muzycznej. Na terenie miasta funkcjonowały kluczowe w województwie kujawsko-pomorskim instytucje kultury związane z muzyką, w tym Opera Nova – jedna z największych w kraju – oraz Filharmonia Pomorska im. I. J. Paderewskiego, ceniona za doskonałą akustykę. Istotnym elementem zaplecza muzycznego były również szkoły artystyczne: Akademia Muzyczna im. F. Nowowiejskiego oraz Państwowy Zespół Szkół Muzycznych im. A. Rubinsteina.

Wdrażanie różnorodnych form edukacji kulturalnej.

- ✓ Centrum Nauki i Kultury Młyny Rothera wdrażało różnorodne formy edukacji kulturalnej poprzez interaktywne wystawy i warsztaty. Stała wystawa *Węzły. Opowieść o mieście nad rzeką* przedstawiała związki Bydgoszczy z wodą, historię miasta oraz jego mieszkańców. Zwiedzający mogli pogłębiać wiedzę o lokalnym dziedzictwie kulturowym i doświadczać historii w sposób interaktywny dzięki instalacjom, spacerom z przewodnikiem, warsztatom oraz wydarzeniom towarzyszącym. Równoległe wystawy *Młyn-Maszyna* umożliwiały zwiedzającym samodzielne eksperymentowanie i poznawanie praw fizyki w praktyce – od zjawisk związanych z masą, energią i tarciem, po procesy transportu zboża i produkcji mąki. Obie ekspozycje stanowiły przykład nowoczesnej edukacji kulturalnej, łączącej naukę i kulturę, rozwijającej kreatywność, kompetencje poznawcze oraz praktyczne umiejętności zwiedzających.

W Młynach Rothera przygotowywano stałą, interaktywną ekspozycję *Centrum Wiedzy o Mózgu – Brain Space*, skierowaną do młodzieży i dorosłych. Ekspozycja, pozostająca na etapie opracowania koncepcji i prac przygotowawczych, powstaje we współpracy z prof. Markiem Haratem, radą naukową Młynów Rothera oraz Centrum Nauki Kopernik i zakłada łączenie zagadnień z zakresu neuronauki, biologii i medycyny, w celu popularyzacji wiedzy o funkcjonowaniu mózgu, procesach poznawczych oraz profilaktyce w kontekście dobrostanu psychicznego. Równoległe instytucja angażowała mieszkańców poprzez wykłady i spotkania popularnonaukowe realizowane w ramach regionalnych obchodów Światowego Tygodnia Mózgu, m.in. wykład dr Małgorzaty Wójtowicz-Szefler o rozwoju mózgu dzieci (2023) oraz spotkanie z Beniaminem Głuszkiem poświęcone relacjom mózg-komputer (2022), a także poprzez interaktywną instalację dźwiękową *Neuromuzyka*, przekształcającą fale mózgowe uczestników w dźwięk (2023).

- ✓ Instytucje kultury podejmowały liczne działania w zakresie edukacji kulturalnej, dostosowane do różnych grup wiekowych i zainteresowań. Muzeum Okręgowe organizowało lekcje i warsztaty muzealne, prowadziło zajęcia w ramach *Ferii w Muzeum* oraz konkursy edukacyjne, przybliżając młodzieży dziedzictwo kulturowe miasta. Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna prowadziła spotkania autorskie, lekcje biblioteczne, zajęcia plastyczne, wystawy i głośne czytanie, rozwijając wśród uczestników kreatywność i zainteresowanie literaturą. Teatr Polski i Teatr Kameralny angażowały dzieci i młodzież w warsztaty teatralne, spacer tematyczny po obiektach oraz cykle edukacyjne, np. *Detektyw Pozytywka - Spacer po Teatrze* i *Detektyw w Muzeum - Exploseum, Spacer z Detektywem po zabytkach* oraz *Kameralne Zakamarki*. Miejskie Centrum Kultury oferowało praktyki i warsztaty z realizacji dźwięku dla uczniów, konkursy na filmy dziecięco-młodzieżowe oraz wykłady dla studentów w ramach Uniwersytetu III Wieku. Galeria Miejska prowadziła warsztaty dla przedszkoli, szkół podstawowych oraz seniorów, natomiast Centrum Nauki i Kultury Młyny Rothera organizowało pokazy popularnonaukowe, spotkania autorskie i zajęcia interaktywne, łącząc naukę z kulturą. Ponadto edukacją kulturalną dzieci i młodzieży zajmowały się Pałac Młodzieży oraz Młodzieżowe Domy Kultury, rozwijając ich uzdolnienia artystyczne, naukowe i sportowe.

Rozwijanie systemu zróżnicowanych form wsparcia dla twórców i animatorów kultury niezależnie od formy prowadzenia działalności.

- ✓ Miasto organizowało Konkurs na Bydgoską Literacką Nagrodę Roku *Strzała Łuczniczki*, który miał na celu nagradzanie i promowanie najlepszych książek wydanych w roku poprzedzającym przyznanie nagrody,

których treść lub autor byli związani z Bydgoszczą. W konkursie uczestniczyli autorzy, wydawcy i czytelnicy, a zgłoszenia oceniano w trzech kategoriach: poezja, proza i eseistyka oraz poziom edytorski. Konkurs promował lokalną twórczość oraz wzmacniał środowisko literackie Bydgoszczy.

- ✓ Twórców i animatorów kultury wspierano poprzez przyznawanie tytułów *Bydgoskiej Kulturalnej Marki Oświatowej* (BKMO) – wyróżnienia dla najlepszych projektów, zespołów i grup artystycznych działających w jednostkach oświatowych prowadzonych przez Miasto. Tytuł ten promował inicjatywy kulturalne o charakterze lokalnym i ponadregionalnym, aktywizując dzieci i młodzież do uczestnictwa w kulturze oraz doceniając wysoki poziom artystyczny i organizacyjny. W latach 2020-2024 nagrody BKMO otrzymały m.in.: Ogólnopolski Konkurs Filmów Amatorskich *KLAPS*, Ogólnopolski Konkurs Chórów a Capella Dzieci i Młodzieży, *AFF-Era* Filmowa, Ogólnopolskie Spotkania z Muzyką Filmową i Musicalową *SZLAGIER*, a także zespoły: Chór *PRIMO*, Młodzieżowa Orkiestra Dęta Zespołu Szkół Elektronicznych, Jazz Big Band '75, Zespół Pieśni i Tańca *Płomienie* i Formacja Tańca Nowoczesnego T.1 Dance – Company.
- ✓ Miasto przyznawało stypendia i nagrody artystyczne Prezydenta Miasta, doceniając zarówno wybitne dzieła lub całokształt działalności artystycznej, jak i młodych twórców wyróżniających się wysokim poziomem artystycznym. W ramach obchodów ważnych świąt kulturalnych – Międzynarodowego Dnia Teatru oraz Międzynarodowego Dnia Muzyki – przyznawano nagrody indywidualnym twórcom, podmiotom i działaczom kultury, a także w formie wyróżnień jubileuszowych, co podkreślało rolę lokalnych inicjatyw i długoletniego zaangażowania w życie kulturalne miasta.

Tworzenie nowych podmiotów i form organizacyjnych kultury w strukturze Miasta.

- ✓ Komisja Dialogu Obywatelskiego ds. Kultury została utworzona w 2020 r. jako ciało kolegialno-społeczne, wspierające działania samorządu w obszarze kultury. Komisja powstała z inicjatywy organizacji pozarządowych i stanowiła kolejną formę uspołeczniania działań miasta, dzięki której głos środowisk i mieszkańców był wyraźniej obecny w polityce kulturalnej Bydgoszczy. W okresie 2020-2024 Komisja współpracowała z Radą Działalności Pożytku Publicznego Miasta Bydgoszczy, Radą ds. Partycypacji Społecznej oraz innymi organizacjami i stowarzyszeniami. Opiniowała dokumenty i projekty aktów prawnych wydawanych przez organy Miasta w zakresie działalności kulturalnej, diagnozowała potrzeby i aspiracje społeczne w dziedzinie kultury oraz występowała do samorządu z wnioskami i inicjatywami dotyczącymi ich realizacji.
- ✓ W latach 2020-2024 w Bydgoszczy rozwijano nowe instytucje kultury, które znacząco wzbogaciły ofertę kulturalną miasta. Teatr Kameralny stał się ważnym ośrodkiem życia teatralnego, oferując mieszkańcom dostęp do wysokiej jakości sztuki scenicznej poprzez premiery, spektakle i różnorodne wydarzenia kulturalne. Równolegle rozwijało się Centrum Nauki i Kultury Młyny Rothera (wcześniej Park Kultury), które pełniło funkcję miejsca edukacji kulturalnej i naukowej. Instytucja łączyła działania popularyzatorskie z aktywizacją lokalnej społeczności oraz promocją wiedzy i sztuki w nowoczesnej, interaktywnej formie.
- ✓ W latach 2019-2021 oraz 2023-2025 Miejskie Centrum Kultury pełniło rolę operatora regionalnego programu *Bardzo Młoda Kultura Kujawsko-Pomorskie*, realizując w jego ramach projekt *Terenowy Dom Kultury*. W ramach programu instytucja wspierała lokalnych twórców i animatorów kultury, oferując różnorodne formy wsparcia, narzędzia edukacyjne oraz możliwość realizacji działań kulturalnych w terenie.
- ✓ W latach 2021-2024 Miejskie Centrum Kultury realizowało Program Edukacji Kulturowej *Kooperacje - Fordon*, wspierając lokalnych twórców i animatorów kultury. W ramach programu przyznawano mikrodotacje na projekty edukacji i animacji kulturowej realizowane w partnerstwie między różnymi podmiotami, m.in. instytucjami kultury, placówkami edukacyjnymi, organizacjami pozarządowymi i grupami nieformalnymi. Program zwiększał dostępność kultury osiedla Fordon oraz rozwijał kompetencje artystyczne i organizacyjne uczestników.

- ✓ W ramach BBO w latach 2022-2024 realizowano projekt społeczny *Objazdy Dom Kultury*. W każdy wakacyjny czwartek animatorzy kultury odwiedzali bydgoskie place zabaw, prowadząc dla dzieci zabawy, warsztaty, teatryki, malowanie twarzy oraz tworzenie balonowego ZOO.

Rozbudowa i modernizacja infrastruktury kultury oraz uzupełnienie infrastruktury osiedlowych ośrodków kultury.

- ✓ W 2022 r. wyłoniono wykonawcę rozbudowy Opery Nova o IV krąg – jedną z największych inwestycji realizowanych wspólnie przez Miasto i samorząd województwa kujawsko-pomorskiego. Całkowity koszt inwestycji wynosi 116,7 mln zł i jest finansowany po połowie przez oba samorzady, przy wsparciu środków unijnych. IV krąg obejmuje salę wielofunkcyjną na 485 osób, która w zależności od potrzeb może pełnić funkcję sali koncertowej, teatralnej lub prób, przestrzeń wielofunkcyjną wystawienniczą, salę kinową na 205 osób oraz podziemny parking. W 2024 r. zakończono prace konstrukcyjne przy rozbudowie IV kręgu, a jednocześnie rozpoczęto budowę dojazdu do obiektu oraz modernizację ul. Karmelickiej, która będzie prowadzić do planowanego parkingu podziemnego.
- ✓ W 2025 r. zakończono budowę kampusu Akademii Muzycznej, obejmującego ośmiokondygnacyjny budynek z czterema salami koncertowymi – symfoniczną, kameralną, teatralno-operową i organową – a także salami dydaktycznymi oraz domem studenta. Inwestycja była od samego początku wspierana przez bydgoski samorząd poprzez nieodpłatne przekazanie gruntów, uwzględnienie nowego obiektu w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego oraz zapewnienie wsparcia organizacyjnego.
- ✓ Filharmonia Pomorska planuje rozbudowę i modernizację gmachu w celu poprawy funkcjonalności, dostępności i zachowania unikatowej akustyki głównej sali koncertowej. Nowa część budynku obejmie m.in. salę koncertową na 350 miejsc, podziemny parking, salon wydawniczy z kawiarnią artystyczną oraz ogólnodostępną restaurację. Przewidziano także remont istniejącej sali koncertowej i modernizację zaplecza technicznego. Koszt inwestycji szacowany jest na około 400 mln zł, finansowany z budżetu województwa oraz dodatkowych źródeł. W latach 2022-2024 realizowano prace przygotowawcze i projektowe, w tym opracowanie dokumentacji technicznej i wybór inżyniera kontraktu. Miasto wspiera projekt poprzez zmiany w planie zagospodarowania przestrzennego i rewitalizację terenów zielonych wokół obiektu.
- ✓ Przeprowadzono rewitalizację nieruchomości dawnego Teatru Kameralnego. Budynek został dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Teatr wyposażono w jedyną w mieście wbudowaną na stałe scenę obrotową. Całkowity koszt inwestycji wyniósł ponad 30 mln zł, w tym 19,2 mln zł stanowiło wsparcie unijne. Budynek zdobył tytuł Top Inwestycji Komunalnej 2022 roku.
- ✓ Remont konserwatorski i rozbudowa obiektu Muzeum Okręgowego przy ul. Gdańskiej umożliwiły – przy zachowaniu zabytkowej substancji budynku – jego dostosowanie do nowoczesnych standardów oraz zapewnienie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. W budynku zamontowano windy, pochylnie i platformy dla wózków, wprowadzono też system informacji dźwiękowej oraz opisy w języku Braille'a. Podczas prowadzonych prac, dokonano unikatowego na skalę kraju odkrycia – malowideł w dawnym re-fektarzu siostr klarysek.
- ✓ W 2023 r. zakończono I etap modernizacji budynku Galerii Miejskiej bwa przy ul. Gdańskiej 20. Elewacja modernistycznego budynku zyskała nową okładzinę z piaskowca, wymieniono stolarkę okienną oraz ocieplono dach i pomieszczenia. W kolejnym etapie planowana jest przebudowa wnętrza Galerii.
- ✓ Od 2022 r. trwa rozbudowa i przebudowa Teatru Polskiego im. H. Konieczki, mająca na celu poprawę komfortu widza, funkcjonalności obiektu oraz przywrócenie użyteczności balkonu poprzez modernizację budynku głównego w części dostępnej dla publiczności. W trakcie prac modernizacyjnych przewiduje się także poprawę estetyki całej przestrzeni wokół teatru oraz akustyki obiektu. W 2024 r. zrealizowano większość prac prowadzonych wewnątrz budynku.

- ✓ Przeprowadzono modernizację i rozbudowę osiedlowych ośrodków kultury, zwiększając dostępność oferty kulturalnej i wspierając lokalnych animatorów. MDK nr 5 w Fordonie przeszedł remont i termomodernizację, został dostosowany do osób z niepełnosprawnościami oraz wyposażony w nowy sprzęt do zajęć edukacyjnych i artystycznych. MDK nr 2 na Szwederowie zyskał nową scenę widowiskową z widownią wewnętrzną i zewnętrzną, zaplecze sanitarne oraz nowoczesne urządzenia zabawowe w przylegającym ogrodzie, co umożliwiło prowadzenie większej liczby wydarzeń i zajęć dla dzieci i młodzieży.
- ✓ Zmodernizowano osiedlowe biblioteki m.in. na Kapuściskach, Jachcicach i Szwederowie, tworząc nowe strefy aktywności, pracownie edukacyjne i przestrzenie rekreacyjne oraz wyposażając je w sprzęt multimedialny, książki, audiobooki i gry planszowe. Na Kapuściskach powstała Strefa Aktywnego Umysłu, na Szwederowie utworzono strefę kultury, a na Jachcicach przygotowano przestrzeń do czytania na świeżym powietrzu.

Wspieranie organizacji prestiżowych wydarzeń kulturalnych oraz ich promocja.

- ✓ W bydgoskim kalendarzu imprez na stałe funkcjonowały liczne wydarzenia muzyczne, m.in. Bydgoski Festiwal Operowy, Festiwal Pamięci Andrzeja Zauchy *Serca Bicie*, Bydgoskie Impresje Muzyczne, Bydgoski Festiwal Muzyczny, Fontanna Muzyki, Bydgoski Jazz Festiwal, Fonomo Music & Film Festival, Rzeka Muzyki oraz Drums Fusion. Wydarzenia te charakteryzowały się dużą różnorodnością programową i były kierowane do odbiorców reprezentujących różne gusta muzyczne.
- ✓ W 2023 r. Bydgoszcz uzyskała tytuł Miasta Kreatywnego UNESCO w Dziedzinie Muzyki, dołączając do międzynarodowej Sieci Miast Kreatywnych UNESCO. Status ten potwierdził silną pozycję miasta w obszarze kultury muzycznej oraz jego potencjał instytucjonalny i festiwalowy. Celem działań realizowanych w ramach sieci było rozwijanie współpracy międzynarodowej, wymiana doświadczeń z innymi miastami oraz promocja kultury muzycznej jako istotnego elementu rozwoju społecznego i gospodarczego. W ramach programu Bydgoszcz Miasto Muzyki UNESCO w 2024 r. rozpoczęto realizację sześciu międzynarodowych interdyscyplinarnych projektów o charakterze artystycznym, edukacyjnym i naukowym: Obserwatorium Kultury, Od smyka do smyczka, TPONCTS (Platforma Nowych Transgresywnych Dźwięków i Sztuki), Future of the music shapes now!, Mobility goes first!, Drums Fusion/Roots/Inclusion.
- ✓ Miasto od wielu lat wspierało działalność instytucji kultury finansowanych przez Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego, w tym Operę Nova, Filharmonię Pomorską oraz Kujawsko-Pomorskie Centrum Kultury. Instytucje te organizowały prestiżowe wydarzenia o charakterze ogólnopolskim i międzynarodowym, m.in. Bydgoski Festiwal Muzyczny czy Bydgoski Festiwal Operowy. Dotacja z budżetu miasta na ten cel była przekazywana corocznie.

Ochrona dziedzictwa kulturowego.

- ✓ Zrewitalizowano Młyny Rothera na Wyspie Młyńskiej, przeprowadzając roboty budowlano-konserwatorskie oraz montażowe w zabytkowym kompleksie, w tym w młynie, spichrzach zbożowym i mącznym oraz w tzw. Łazienkach. Inwestycja przyczyniła się do ochrony dziedzictwa kulturowego poprzez zachowanie historycznych wartości i architektury obiektu. Projekt został uhonorowany nagrodami: Modernizacja Roku 2021, Arcydzieło Sztuki Budowlanej 2021, znalazł się w gronie dziesięciu najlepszych inwestycji komunalnych w Polsce oraz otrzymał tytuł Najlepszy Produkt Turystyczny 2023 – Certyfikat Polskiej Organizacji Turystycznej.
- ✓ W 2022 r. zostało otwarte Muzeum Apteki *Pod Łabędziem* przy ul. Gdańskiej 5, Oddział Muzeum Okręgowego im. L. Wyczółkowskiego, prezentujący zabytki związane z historią farmacji oraz medycyny. Znajduje się w nim jedyne w Polsce oryginalne laboratorium galenowe. Apteka jest również jednym z obiektów Szlaku Wody, Przemysłu i Rzemiosła TeH2O w Bydgoszczy. W 2024 r. Muzeum Apteki *Pod Łabędziem* zostało nominowane do Europejskiej Nagrody Muzealnej (European Museum of the Year Award – EMYA

2025) organizowanej przez European Museum Forum, wyróżniającej placówki łączące historię, kulturę i edukację w sposób innowacyjny.

- ✓ Miejskie dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie oraz roboty budowlane przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków pozwoliły wyremontować elewacje, przywrócić historyczną stolarkę okienną oraz wzmocnić konstrukcję wiekowych budowli. W okresie 2020-2024 przyznano 62 dotacje, dzięki którym wypiękniło kilkanaście obiektów, m.in. kamienica na Placu Wolności 3, neogotycki gmach UKW przy Placu Kościeleckich 8, gmach UKW przy ul. Powstańców Wielkopolskich 2, hotel „Ratuszowy” przy ul. Długiej.
- ✓ W 2021 r. utworzono Park Kulturowy Stare Miasto, obejmujący historyczne centrum miasta, w tym części Chwytova oraz Śródmieścia (ul. Gdańska, Park Kazimierza Wielkiego, Plac Wolności). Obszar parku wynosi około 6 km². Celem jego powołania była ochrona krajobrazu kulturowego, zabytków nieruchomości oraz przestrzeni publicznych oraz poprawa estetyki turystycznej i reprezentacyjnej części miasta. Dzięki wprowadzeniu Parku Kulturowego przestrzeń Starego Miasta uległa uporządkowaniu i wizualnej poprawie.
- ✓ Co roku w Bydgoszcy odbywają się Europejskie Dni Dziedzictwa (EDD), będące wspólną inicjatywą Unii Europejskiej i Rady Europy, mającą na celu popularyzację zabytków oraz dziedzictwa kulturowego. W ramach EDD wiele zabytkowych obiektów i instytucji kultury udostępnia swoje przestrzenie zwiedzającym, wspierając edukację historyczną i promowanie różnorodności dziedzictwa. Wydarzenia te wpisują się w działania lokalnych instytucji, takich jak muzea i biblioteki, które w ostatnich latach organizowały spotkania, wykłady i prezentacje związane z dziedzictwem kulturowym.
- ✓ W 2023 r. Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. W. Bełzy obchodziła 120-lecie istnienia. Biblioteka udostępniała zbiory, prowadziła działalność naukową oraz zajmowała się ochroną najcenniejszych materiałów stanowiących dziedzictwo kulturowe. Perłą placówki była Biblioteka Bernardyńska, w której znajdowało się 1 555 dzieł, w tym inkunabuły, czyli druki wydane do 1500 r. Podążając za światowymi trendami, bydgoska księżnica otwierała się na nowe technologie, wprowadzała udogodnienia i zmieniała wizerunek. Nowoczesna Biblioteka była przyjaznym miejscem spotkań oraz przestrzenią do realizacji rozmaitych projektów naukowo-badawczych, kulturalnych, artystycznych i społecznych.

Cel III.2. PRZYJAZNE WARUNKI ZAMIESZKANIA

III.2.1. Wysoki poziom bezpieczeństwa mieszkańców

III.2.2. Dobry standard budynków mieszkalnych

III.2.3. Przyjazne dla wszystkich mieszkańców rozwiązania funkcjonalne infrastruktury publicznej

Cele	Wskaźniki	Wartość bazowa (wartość/rok)	Wartość docelowa/tendencja
Cel III.2. PRZYJAZNE WARUNKI ZAMIESZKANIA			
III.2.1. Wysoki poziom bezpieczeństwa mieszkańców	Liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych na 1 000 mieszkańców	20,6 (2018)	poniżej 18,0
	Liczba rannych w wypadkach drogowych	186 (2018)	poniżej 100
	Liczba ofiar śmiertelnych wypadków drogowych	8 (2018)	0
III.2.2. Dobry standard budynków mieszkalnych	Liczba mieszkań na 1 000 mieszkańców	432,1 (2018)	470
	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w m ²	25,0 (2018)	28,0
	Udział lokali komunalnych o dobrym standardzie (brak podstaw do zastosowania zniżek tech.)	46,6% (2018)	60%
III.2.3. Przyjazne dla wszystkich mieszkańców rozwiązania funkcjonalne infrastruktury publicznej	Udział osób zameldowanych w promieniu 300 m od publicznych urządzonych terenów zieleni	69,6% (2015)	80%
	Udział długości utwardzonych dróg publicznych o charakterze lokalnym do wszystkich dróg publicznych o charakterze lokalnym	65,8% (2018)	80%

Analiza wskaźnikowa

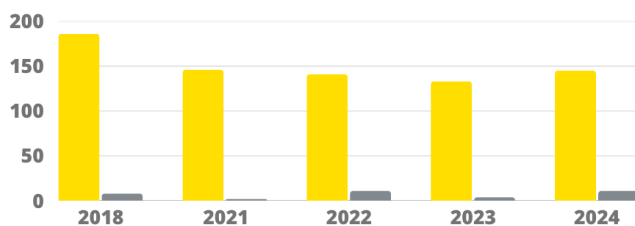
Jednym z najważniejszych elementów decydujących o ocenie warunków życia mieszkańców jest poczucie bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania. W 2024 r. liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych wzrosła w porównaniu z 2018 r. o 8,8% i wyniosła 7,9 tys. Wskaźnik *Liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych na 1 000 mieszkańców* wzrósł z 20,6 do 24,2. Największy wpływ na wzrost liczby przestępstw miały te o charakterze gospodarczym, których stwierdzono o 72,3% więcej niż sześć lat temu (wzrost z 1 802 do 3 105), stanowiły one 39,4% przestępstw ogółem. Po znacznym wzroście w 2022 r. do 461 liczby przestępstw drogowych (wzrost o 41,0%), w 2024 r. ich poziom spadł do 339 (wzrost o 3,7% w porównaniu do roku bazowego). Charakter kryminalny miało 4,0 tys. przestępstw (51,4% ogółu), ich liczba w porównaniu z 2018 r. spadła o 13,8% (z 4,7 tys.). Porównanie dynamiki poszczególnych kategorii przestępstw wskazuje, że względem 2018 r. nastąpił największy przyrost kradzieży cudzej rzeczy (o 21,6%), kradzieży z włamaniem (o 12,2%) oraz spowodowanie uszczerbku na zdrowiu (o 9,7%). Znacznie obniżyła się liczba skradzionych samochodów (o 48,9%), przestępstw z kategorii rozbój, kradzież i wymuszenia (o 26,9%) oraz przestępstw związanych z bójkami i pobiciami (o 25,0% mniej niż w 2018 r.). Poprawiła się wykrywalność przestępstw; wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw kryminalnych wzrósł z 63,0%, w 2018 r. do 79,0% w 2024 r. Wykrywalność przestępstw drogowych również podniosła się z 97,2% do 99,1%. Obniżył się wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw gospodarczych z 86,2% do 73,4% w 2024 r. Ogólny wskaźnik wykrywalności przestępstw stwierdzonych przez Policję wzrósł z 72,2% do 77,5%.

Obszar III. PRZYJAZNE WARUNKI ŻYCIA

Cel III.2. PRZYJAZNE WARUNKI ZAMIESZKANIA

III.2.1. Wysoki poziom bezpieczeństwa mieszkańców

2018	2021	2022	2023	2024
Liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych na 1 000 mieszkańców				
20,6	24,6	26,2	23,8	24,2
Liczba rannych w wypadkach drogowych				
186	146	141	133	145
Liczba ofiar śmiertelnych wypadków drogowych				
8	2	11	4	11

wartości docelowe 2030:

Liczba przestępstw - poniżej 18,0
Liczba rannych - poniżej 100
Liczba ofiar - 0

Liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych

Liczba ludności w dniu 30 czerwca

■ Ranni w wypadkach drogowych
■ Ofiary śmiertelne wypadków drogowych

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

Przestępstwa popełniane na drogach często prowadzą do wypadków i kolizji drogowych. Jednak pomimo wzrostu stwierdzonych przestępstw drogowych, zarówno liczba wypadków, jak i kolizji drogowych obniżyły się w porównaniu z 2018 r. Liczba wypadków drogowych, czyli zdarzeń drogowych, w wyniku których nastąpiła śmierć lub uszkodzenie ciała osób, zmniejszała się z roku na rok aż do 2023 r., w którym doszło do 119 wypadków, o 30,4% mniejszej liczby niż pięć lat temu. W 2024 r. liczba wypadków wzrosła do 136, ale to nadal o 20,5% mniej niż w roku bazowym. Liczba kolizji drogowych także się zmniejszyła (o 15,6%), w 2024 r. zarejestrowano ich 4,8 tys.

Malejącej tendencji w zakresie wypadków drogowych nie towarzyszył trend spadkowy w liczbie zabitych na drogach. W 2024 r. aż 11 osób straciło życie, w tym dwoje pieszych. Wartość docelowa wynosząca „0” wypadków śmiertelnych nie została osiągnięta. Najniższy poziom odnotowano w 2021 r. (dwa wypadki śmiertelne); w 2023 r. były cztery ofiary śmiertelne, a w pozostałych latach liczba zabitych była wyższa niż wartość bazowa z 2018 r. (8). Najczęstszymi przyczynami wypadków śmiertelnych w latach 2018-2024 było nieustąpienie pierwszeństwa pieszemu na przejściu dla pieszych (10 przypadków), nieudzielenie pierwszeństwa przejazdu (10 przypadków) oraz niedostosowanie prędkości do warunków ruchu (9 przypadków). Natomiast nieodpowiednie zachowanie pieszych na jezdni było przyczyną 11 zdarzeń. W porównaniu z 2018 r. zmniejszyła się o 22,0% liczba rannych, w 2024 r. w wypadkach drogowych rannych było 145 osób.

W ocenie warunków zamieszkania istotnym czynnikiem jest standard budynków mieszkalnych i dostępność mieszkań w oczekiwanej przez obecnych i przyszłych mieszkańców relacji jakości do kosztów. W Bydgoszczy w końcu 2024 r. było 161,4 tys. mieszkań w 24,0 tys. budynków mieszkalnych. Od 2018 r. liczba budynków wzrosła o 3,1% (z 23 291 do 24 015), a nowych mieszkań o 32,8% (z 1 139 do 1 513), co przy spadku liczby ludności wpłynęło na poprawę dostępności. Liczba mieszkań przypadających na 1 000 mieszkańców wzrosła z 432 do 498 mieszkań na koniec 2024 r. Wzrosła przy tym przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na 1 osobę z 25,0 m² do 28,9 m². W tym samym czasie średnia powierzchnia przypadająca na jednego mieszkańca miasta wojewódzkiego wzrosła w nieco mniejszym stopniu (o 3,4 m²), ale wciąż była wyższa niż w Bydgoszczy o 4,4 m².

Obszar III. PRZYJAZNE WARUNKI ŻYCIA
Cel III.2. PRZYJAZNE WARUNKI ZAMIESZKANIA
III.2.2. Dobry standard budynków mieszkalnych

Liczba mieszkań na 1 000 mieszkańców

wartość docelowa 2030:
470,0

Liczba mieszkań

Liczba ludności

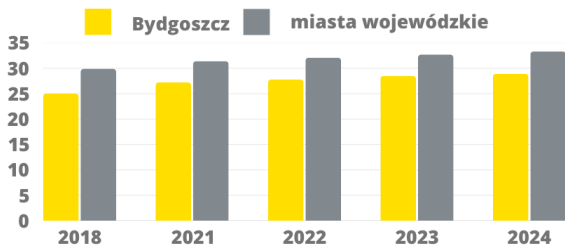

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

Miejski zasób mieszkaniowy obejmował 5,7% wszystkich mieszkań w Bydgoszczy. W 1 739 budynkach znajdowało się 9 122 lokale mieszkalne należące do zasobu Miasta Bydgoszczy (5 003 lokale znajdowały się w budynkach należących do Miasta – 54,8%).

Obszar III. PRZYJAZNE WARUNKI ŻYCIA
Cel III.2. PRZYJAZNE WARUNKI ZAMIESZKANIA
III.2.2. Dobry standard budynków mieszkalnych

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę

wartość docelowa 2030:
28,0

Powierzchnia użytkowa mieszkań w m²

Liczba ludności

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

Udział komunalnych lokali mieszkalnych o dobrym standardzie, tj. takich lokali, dla których nie było podstaw do zastosowania zniżek technicznych, wzrósł w ciągu sześciu lat z 46,6% do 51,6% w 2024 r. Co oznacza, że na 6,0 tys. zasiedlonych komunalnych lokali mieszkalnych na koniec 2024 r. w 2,9 tys. lokalach wystąpiły czynniki, które uprawniały do obniżenia czynszu. Czynniki obniżającymi czynsz, przyjętymi uchwałą Rady Miasta w sprawie wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta Bydgoszczy mogły być: zły stan techniczny budynku, braki w wyposażeniu, np. brak dostępu do sieci wodociągowej, brak

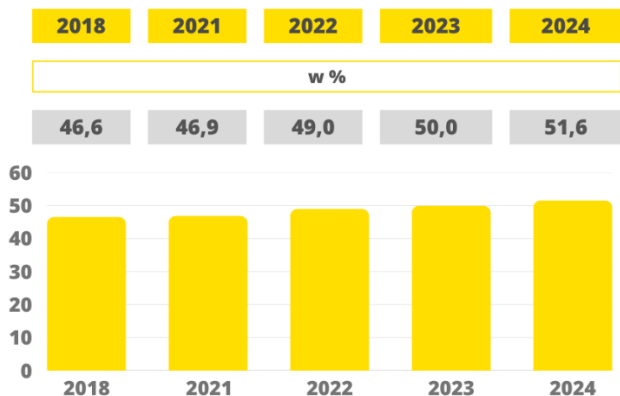
łazienki, kuchni, instalacji gazowej lub centralnego ogrzewania lub położenie lokalu w budynku (m.in.: sutelna, strych).

Obszar III. PRZYJAZNE WARUNKI ŻYCIA

Cel III.2. PRZYJAZNE WARUNKI ZAMIESZKANIA

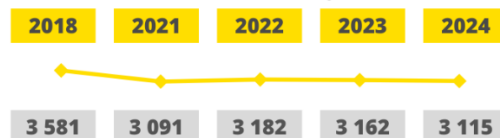
III.2.2. Dobry standard budynków mieszkalnych

Udział lokali komunalnych o dobrym standardzie (brak podstaw do zastosowania zniżek technicznych)

wartość docelowa 2030:
60%

Liczba komunalnych lokali mieszkalnych o dobrym standardzie (brak podstaw do zastosowania zniżek technicznych)

Liczba komunalnych lokali mieszkalnych (zasiedlonych)

Źródło danych: Administracja Domów Miejskich Sp. z o.o.

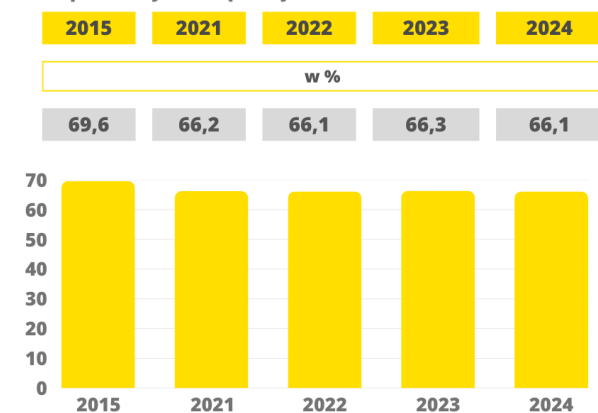
Według badania mieszkańców miast, przeprowadzonego przez PBS Sp. z o.o. na zlecenie Ministerstwa Klimatu i Środowiska, za najważniejsze obiekty znajdujące się w sąsiedztwie zamieszkania 61% respondentów ogółem oraz 73% w miastach powyżej 200 tys. wskazało park lub inną zieleń miejską. Mimo, że Bydgoszcz szczyci się dużą liczbą parków i powierzchnią zieleni w mieście, istnieją miejsca zamieszkania, gdzie do terenów zieleni urządzonej nie jest wystarczająco blisko. Oddawanie nowych inwestycji mieszkaniowych w lokalizacjach oddalonych od urządzonych terenów zieleni przyczyniło się do obniżenia wskaźnika określającego udział osób zameldowanych w promieniu 300 m od publicznych urządzonych terenów zieleni z 69,6% wyliczonych po inwentaryzacji w 2015 r. do 66,1% na koniec 2024 r.

Obszar III. PRZYJAZNE WARUNKI ŻYCIA

Cel III.2. PRZYJAZNE WARUNKI ZAMIESZKANIA

III.2.3. Przyjazne dla wszystkich mieszkańców rozwiązania funkcjonalne infrastruktury publicznej

Udział osób zameldowanych w promieniu 300 m od publicznych urządzonych terenów zieleni

wartość docelowa 2030:
80%

Źródło danych: Miejska Pracownia Urbanistyczna, Wydział Zieleni i Gospodarki Komunalnej Urzędu Miasta Bydgoszczy

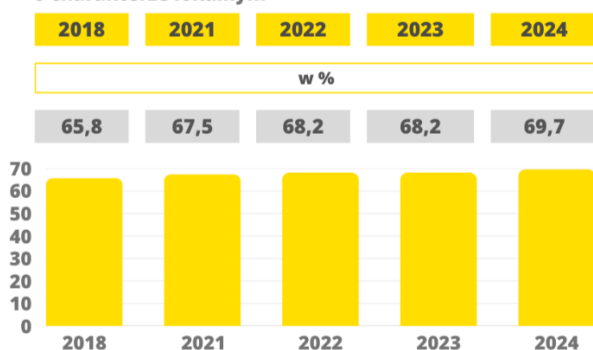
Dla wielu mieszkańców ważnym czynnikiem w ocenie miejsca zamieszkania jest możliwość dojazdu do posesji utwardzonymi drogami. W Bydgoszczy od 2018 r. udział długości utwardzonych dróg publicznych o charakterze lokalnym do wszystkich dróg publicznych o charakterze lokalnym wzrósł o 3,9 p.proc. do 69,7% w 2024 r. Długość utwardzonych dróg gminnych wzrosła o 10,5% (z 364,5 km do 402,6 km), a wszystkich dróg gminnych o 4,3% do 577,6 km (z 553,8 km).

Obszar III. PRZYJAZNE WARUNKI ŻYCIA

Cel III.2. PRZYJAZNE WARUNKI ZAMIESZKANIA

III.2.3. Przyjazne dla wszystkich mieszkańców rozwiązania funkcjonalne infrastruktury publicznej

Udział długości utwardzonych dróg publicznych o charakterze lokalnym do wszystkich dróg publicznych o charakterze lokalnym

wartość docelowa 2030:
80%

Źródło danych: Zarząd Dróg Miejskich i Komunikacji Publicznej w Bydgoszczy

Podsumowanie

- W 2024 r. liczba przestępstw wzrosła o 8,8% względem 2018 r., przy jednoczesnej poprawie ich wykrywalności (z 72,2% do 77,5%). Liczba wypadków i kolizji drogowych spadła (odpowiednio o 20,5% i 15,6%), zmniejszyła się także liczba rannych. Choć wartości powyższych wskaźników wahały się w analizowanym okresie, to osiągnięcie ich wartości docelowych do 2030 r. jest możliwe.
- Liczba ofiar śmiertelnych wahała się w analizowanym okresie od 2 do 11. Zakładany cel – brak ofiar śmiertelnych wypadków drogowych – pełni funkcję celu pożądanego, wyznaczającego kierunek działań. Za pozytywny efekt może zostać uznana już sama tendencja zbliżania się do jego realizacji.
- W latach 2018-2024 wzrosła liczba mieszkań na 1 000 mieszkańców (z 432 do 498), przeciętna powierzchnia użytkowa na osobę (z 25,0 do 28,9 m²) oraz udział komunalnych lokali o dobrym standardzie (z 46,6% do 51,6%). W przypadku dwóch pierwszych wskaźników cel został już osiągnięty, natomiast trzeci wskaźnik charakteryzuje się tendencją wzrostową i wartość docelowa tj. udział komunalnych lokali o dobrym standardzie na poziomie 60% jest realna do osiągnięcia.
- Udział mieszkańców zameldowanych w promieniu 300 m od urządzonych terenów zieleni obniżył się z 69,6% w 2015 r. do 66,1% w 2024 r. Jednocześnie wzrósł udział utwardzonych dróg lokalnych z 65,8% do 69,7%. Osiągnięcie wartości docelowej w przypadku tych wskaźników określonej na 80,0% jest możliwe do osiągnięcia.

Przegląd kierunków działań i programów wdrożeniowych

Realizacja szeregu programów oraz działań prewencyjnych i profilaktycznych zmierzających do przeciwdziałania przestępczości i zachowaniom aspołecznym, przeciwdziałanie demoralizacji i przestępczości nieletnich.

- ✓ W latach 2020-2024 realizowano szereg programów i inicjatyw mających na celu poprawę bezpieczeństwa mieszkańców Bydgoszczy. Wspólne działania podejmowały różne instytucje, w tym Komenda Miejska Policji, Straż Miejska, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Bydgoski Ośrodek Rehabilitacji, Terapii Uzależnień i Profilaktyki „BORPA”, Urząd Miasta Bydgoszczy oraz organizacje pozarządowe. Programy w szczególności dotyczyły:
 - bezpieczeństwa dzieci i młodzieży oraz osób starszych: spotkania obejmujące szerokie spectrum zagadnień z zakresu bezpieczeństwa takie jak: rola i zadania Policji, zasady bezpieczeństwa, zapobieganie przestępstwom wobec osób starszych, udzielanie pierwszej pomocy przedmedycznej, zachowania w kontakcie ze zwierzętami oraz wobec obcych osób, bezpieczeństwo nad wodą (m.in.: *Bezpieczna szkoła, Bezpieczna droga do szkoły, Za kierownicą myśl nie tylko za siebie, Razem bezpieczniej, Jednośladem bezpieczniej do celu, Bezpieczna kobieta, Aktywnie w trosce o trzeci wiek, Bezpieczny senior, Przestępstwa – oszustwa dokonywane na szkodę osób starszych - metoda na wnuczka, na policjanta...*),
 - profilaktyki uzależnień: spotkania realizowane dla uczniów dotyczące konsekwencji prawnych zażywania i posiadania narkotyków i dopalaczy (m.in.: *Narkotyki i dopalacze – kradną życie, Narkotyki? To mnie nie kręci, Narkotyki kradną wolność, Żyj, nie ulegaj, walcz*),
 - przemocy w rodzinie: realizowano patrole podczas których policjanci wraz z pracownikami socjalnymi interweniowali w sprawach zagrożenia dobra małoletnich dzieci. Przeprowadzano również spotkania z uczniami na temat przemocy w rodzinie oraz rówieśniczej (m.in.: *Przyjazny Patrol, Przemoc i agresja rówieśnicza, Niebieska karta, przemoc w rodzinie*),
 - cyberprzestępczości: spotkania dla szkół podstawowych i ponadpodstawowych oraz seniorów podczas których omawiano tematykę bezpieczeństwa w sieci oraz konsekwencji prawnych wynikających z popełnionych przestępstw za pośrednictwem Internetu (m.in.: *Internet – możliwości, zagrożenia, Bezpieczny Internet, Hejt, mowy nienawiści, tolerancja, stereotypy, dyskryminacja i uprzedzenia*).
- ✓ W 2024 r. przeprowadzono „Badanie poczucia bezpieczeństwa społeczności lokalnych w miastach, w Polsce, liczących od 250 tys. do 500 tys. mieszkańców”, którego wyniki posłużą do opracowania nowej edycji Miejskiego programu zapobiegania przestępczości oraz ochrony bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego.

Wprowadzanie rozwiązań poprawiających bezpieczeństwo w ruchu drogowym z zakresu infrastruktury, technologii, organizacji ruchu, edukacji i ratownictwa.

- ✓ Wdrożono zaawansowane systemy telekomunikacyjne, informatyczne i radiowe w nowootwartej w 2024 r. siedzibie Wojewódzkiego Centrum Powiadamiania Ratunkowego oraz zintegrowanej Wojewódzkiej Dyspozytorni Medycznej przy ul. Szubińskiej 4.
- ✓ Instalowano nowe kamery wizyjne monitoringu miejskiego. W 2024 r. funkcjonowało 301 kamer (od 2020 r. przybyło 60 nowych kamer, a 10 zostało wyłączonych z systemu), zarejestrowano 2 398 zdarzeń. Monitoring najbardziej skuteczny okazał się przy ujawnianiu źle zaparkowanych pojazdów, osób nietrzeźwych i spożywania alkoholu w miejscach niedozwolonych oraz bójek i awantur ulicznych.
- ✓ Stosowano rozwiązania poprawiające bezpieczeństwo z myślą o pieszych i rowerzystach m.in.: w latach 2020-2024 doświetlono łącznie 118 przejść dla pieszych, wprowadzono separacje ruchu poprzez budowę

wydzielonych chodników i dróg rowerowych, wysp spowalniających ruch, wyniesionych skrzyżowań, progów zwalniających. Realizowano też korekty geometrii pasów ruchu, azyle dla pieszych, sygnalizacje świetlne, aktywne znaki, mini ronda.

- ✓ Wybudowano przystanki wiedeńskie (pierwszy tego typu przystanek powstał w 2019 r. przy Placu Teatralnym w kierunku ronda Jagiellonów). W latach 2023-2024 przy ul. Gdańskiej powstały 4 przystanki wiedeńskie - dwa zlokalizowane przy Placu Praw Kobiet i kolejne dwa na wysokości ul. Chodkiewicza. Ulica Gdańska ma zostać wyposażona w perony wiedeńskie na odcinku od Placu Teatralnego do ul. Kamiennej. Do celowo ma powstać 13 przystanków wiedeńskich (w tym sześć par na Gdańskiej).
- ✓ Do Inteligentnego Systemu Transportowego włączono nowe sygnalizacje świetlne. W 2024 r. do Systemu ITS włączonych było 63,9% wszystkich sygnalizacji świetlnych (więcej o 3,7 p.proc. niż w poprzednim roku) oraz 24,3% przystanków komunikacji miejskiej (235 przystanków).
- ✓ Analizowano rozwiązania i podejmowano inicjatywy dotyczące poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego w ramach Zespołu do działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego Miasta Bydgoszczy (przedstawiciele Komendy Miejskiej Policji, Straży Miejskiej, Centrum Zarządzania Kryzysowego, Zarządu Dróg Miejskich i Komunikacji Publicznej oraz środowisk pieszych, transportu publicznego i rowerzystów). W wyniku pracy Zespołu:
 - w 2022 r. zwężono jezdnię na ul. Ogińskiego z trzech do dwóch pasów ruchu,
 - w 2023 r. wprowadzono strefę spowolnionego ruchu „30 km/h” w wielu miejscach na osiedlu Kapuścińska (ustawiono progi spowalniające, wykonano zwężenia jezdni) oraz podejmowano działania zmierzające do obniżenia prędkości pojazdów na ul. Widok poprzez montaż w 2024 r. progów zwalniających na ul. Orawskiej,
 - w 2024 r. opracowano koncepcję wprowadzenia strefy ograniczonej prędkości do 30 km/h w obszarze ograniczonym ulicami Leszczyńskiego, Solskiego, Bielicką i Inowrocławską, opiniowano projekty przebudowy odcinków ul. Dwernickiego, analizowano działanie sygnalizacji świetlnej na skrzyżowaniu ul. Fordońska przy ul. Bałtyckiej, w celu poprawy płynności ruchu i bezpieczeństwa pieszych.

Usprawnienie, integracja i koordynacja działań w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz zarządzania kryzysowego.

- ✓ Nad bezpieczeństwem mieszkańców Bydgoszczy czuwało szereg współdziałających instytucji, do których należą: Komenda Miejska Policji, Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej, Straż Miejska, Wydział Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miasta Bydgoszczy, który organizował i koordynował funkcjonowanie Bydgoskiego Centrum Bezpieczeństwa oraz Bydgoskiego Centrum Zarządzania Kryzysowego. Przykładem współdziałania tych instytucji były wspólne „Patrole przyszkolne” Komendy Miejskiej Policji z Komendą Straży Miejskiej w bydgoskich szkołach, przyczyniając się do eliminowania wykroczeń, przestępstw i przejawów demoralizacji nieletnich lub patrole Wydziału Ruchu Drogowego KMP z Żandarmerią Wojskową, Strażą Graniczną, Inspekcją Transportu Drogowego oraz Krajową Administracją Skarbową. Zadania w obszarze bezpieczeństwa w okresie 2020-2024 realizowane były także przez: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Bydgoski Ośrodek Rehabilitacji, Terapii Uzależnień i Profilaktyki „BORPA”, Zarząd Dróg Miejskich i Komunikacji Publicznej, Biuro Zarządzania Gospodarką Odpadami Komunalnymi Urzędu Miasta Bydgoszczy oraz organizacje pozarządowe, które działały wspólnie. Instytucje te realizowały m.in. programy, akcje oraz spotkania profilaktyczno-prewencyjne na terenie Bydgoszczy, które dotyczyły bezpieczeństwa drogowego; bezpieczeństwa dzieci, młodzieży i osób starszych; profilaktyki uzależnień; przemocy w rodzinie; cyberprzestępczości oraz bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej.
- ✓ Od 2021 r. do początku 2022 r. Straż Miejska oraz Komenda Miejska Policji realizowały dodatkowe zadania związane z weryfikacją nakazów, zakazów i obowiązków wynikających z przepisów, związanych z zapobieganiem rozprzestrzeniania się wirusa Covid-19.

- ✓ W 2020 r. powstał Posterunek Policji Osowa Góra przy ul. Sardynkowej, który funkcjonuje w strukturze Komisariatu Policji Błonie. Posterunek utworzono w odpowiedzi na apel lokalnej społeczności oraz po przeprowadzeniu analizy stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego. Swoim zasięgiem obejmuje on rejony osiedli: Osowa Góra, Czyżkówko, Opławiec oraz Flisy.
- ✓ Zadania w zakresie bezpieczeństwa i ratownictwa oraz powszechnego alarmowania, powiadamiania i ostrzegania realizowano poprzez radiotelefoniczną sieć koordynacji ratownictwa „GOPŁO”. W 2024 r. do sieci podłączono dwa nowe podmioty: Wojskowe Zakłady Lotnicze Nr 2 oraz Zakłady Chemiczne Nitro-Chem. W sumie sieć obejmowała 49 podmiotów: 13 szpitali i innych medycznych placówek, cztery zakłady dużego ryzyka (materiały niebezpieczne), dziewięć służb ratowniczych i bezpieczeństwa, dziewięć pogotowi sieciowych, cztery centra koordynacyjne cywilne i wojskowe, trzy centra obsługi urządzeń hydrotechnicznych, sześć obiektów sportowych, jedno przedsiębiorstwo o istotnym znaczeniu dla prowadzenia działań ratowniczych. Zintegrowane Punkty Ratownictwa Wodnego znajdują się na Rybim Rynku, Wyspie Młyńskiej (Brda) oraz na Nabrzeżu Fordon (Wiśła).
- ✓ Bydgoskie Centrum Zarządzania Kryzysowego współdziałało ze służbami ratowniczymi i komunalnymi Miasta, Powiatu Bydgoskiego oraz jednostkami specjalistycznymi i mieszkańcami. W okresie 2020-2024 przyjęto oraz przekazano do realizacji 81 536 zgłoszeń, z czego 63 646 dotyczyło zdarzeń z terenu Bydgoszczy, 15 392 powiatu bydgoskiego, a 2 498 spoza powiatu.
- ✓ W zakresie zarządzania kryzysowego w latach 2020-2021 opracowano i zaktualizowano następujące dokumenty: *Plan Obrony Cywilnej Miasta Bydgoszczy*, *Plan Zarządzania Kryzysowego Miasta Bydgoszczy* oraz *Plan Ewakuacji Miasta Bydgoszczy II stopnia na wypadek sytuacji kryzysowych*.
- ✓ Zaktualizowano wykaz budowli ochronnych, Punktów Odkazania Transportu, Punktów Odkazania Odzieży oraz Punktów Zabiegów Sanitarnych.
- ✓ W 2024 r. Straż Miejska zamontowała 52 fotopułapki w miejscach, gdzie dzięki wysypiska pojawiały się najczęściej, a strażnicy ujawnili 14 przypadków pozbywania się odpadów niezgodnie z obowiązującymi przepisami.
- ✓ W 2024 r. Prezydent Miasta Bydgoszczy wydał nowe Zarządzenie w sprawie organizacji i zasad działania systemu wczesnego ostrzegania oraz systemu wykrywania i alarmowania na terenie Bydgoszczy. Ponadto, we współpracy z PSP w Starym Fordonie, Strażą Miejską, Policją i MWiK przeprowadzono teoretyczne i praktyczne ćwiczenia przeciwpowodziowe.

Realizacja inwestycji mieszkaniowych oraz modernizacja substancji mieszkaniowej w różnych formach własności.

- ✓ Realizowano politykę mieszkaniową Miasta za pośrednictwem BTBS Sp. z o.o., które budowało mieszkania na wynajem, korzystając z programów wspierania budownictwa czynszowego oraz zarządzało powstałym zasobem mieszkaniowym. Oferta była skierowana do osób, których nie stać było na zakup własnego mieszkania lub dla których posiadanie własnego mieszkania nie stanowiło priorytetu, a stabilna sytuacja finansowa pozwalała im na długotrwałą (na czas nieokreślony) najem mieszkania. W latach 2020-2022 zrealizowano następujące inwestycje mieszkaniowe: ul. Młyńska 2a (28 mieszkań), ul. Jasna 33 (12 mieszkań), ul. Swarzewska 43 (44 mieszkania) oraz ul. Sobieszewska 6 (46 mieszkań). Ponadto w 2023 r. rozpoczęto realizację inwestycji mieszkaniowej przy ul. Z. Augusta 30 oraz ul. Rycerskiej 11-13 (127 mieszkań, hala garażowa z 42 stanowiskami postojowymi, 2 lokale usługowe), której oddanie do użytkowania zaplanowano na 2026 r. Na koniec 2024 r. w 31 budynkach znajdowało się łącznie 1 463 mieszkania (o 7,6% więcej porównując do 2020 r.) o przeciętnej powierzchni 50,08 m². Na koniec 2024 r. na mieszkanie oczekiwało 3 989 osób (o 17,5% mniej niż w poprzednim roku). W 2025 r. Spółka rozpoczęła realizację inwestycji przy ul. Postusznego 5 i 9, a w kolejnych latach planowała zwiększenie zasobu mieszkaniowego poprzez realizację inwestycji przy ul. Rycerskiej 19 oraz ul. Pomorskiej 88 „Londynek”.

Podnoszenie jakości zamieszkania w komunalnym zasobie mieszkaniowym.

- ✓ Miasto przeprowadziło szereg remontów i modernizacji. Łącznie w latach 2020-2024 ADM Sp. z o.o. wyremontowała 368 lokali niezamieszkałych (pustostanów).
- ✓ Przebudowano/wyremontowano budynki w celu ich adaptacji na mieszkania przeznaczone do najmu socjalnego: ul. Jasna 21, 24, 26, 28, ul. Ugory 18, ul. Bielicka 6, ul. Wrocławska 9 – łącznie 69 lokali socjalnych.
- ✓ W ramach rewitalizacji społeczno-gospodarczej Starego Fordonu wyremontowano gminne budynki mieszkalne przy ul. Kapeluszników 2, ul. Sikorskiego 2, ul. Bydgoskiej 23, 26, 29, 42 oraz ul. Rynek 3 – zmodernizowano 37 lokali mieszkalnych i 6 lokali użytkowych.
- ✓ W latach 2020-2022 przeprowadzono przebudowę dawnego hotelu robotniczego przy ul. Łukasiewicza 10. W wyniku prac powstały 43 lokale mieszkalne, w tym jeden przystosowany dla osób z niepełnosprawnościami. Zadanie zostało dofinansowane przez Bank Gospodarstwa Krajowego.

Dostosowywanie zasobów mieszkaniowych i infrastruktury do potrzeb osób z ograniczeniami w mobilności i percepcji.

- ✓ ADM Sp. z o.o. prowadziła działania mające na celu poprawę warunków mieszkaniowych oraz ułatwienie funkcjonowania osobom niepełnosprawnym m.in. poprzez remonty i dostosowywanie łazienek oraz budowę podjazdów w budynkach komunalnych. Przy ul. Ugory 18 utworzono lokal na parterze dla osób niepełnosprawnych ruchowo oraz przystosowano łazienkę w drugim lokalu jako pomieszczenie spełniające potrzeby osób niepełnosprawnych ruchowo.
- ✓ BTBS Sp. z o.o. w ramach projektowania i realizacji inwestycji mieszkaniowych w latach 2020-2024 uwzględniała potrzeby osób niepełnosprawnych w budynkach przy ul. Jasnej 33, ul. Swarzewskiej 43, ul. Sobieszewskiej 6, ul. Młyńskiej 2a oraz ul. Zygmunta Augusta/ul. Rycerskiej. Zapewniono bezprogowy dostęp do wszystkich powierzchni, wejście do budynku z poziomu terenu oraz dostęp windą do wszystkich kondygnacji. W mieszkaniach zastosowano szerokie drzwi wewnętrzne, włączniki światła umieszczono na niższej wysokości, zlikwidowano progi, a łazienki wyposażono w odpowiednią przestrzeń manewrową oraz sprzęt ułatwiający korzystanie osobom niepełnosprawnym.
- ✓ Realizowano nowe inwestycje uwzględniając potrzebę zapewnienia dostępu do nich osobom niepełnosprawnym. Podejmowano działania zmierzające do usunięcia barier architektonicznych, urbanistycznych i transportowych poprzez montowanie wind, pochylni, podnośników, podjazdów w budynkach miejskich oraz w placówkach oświatowych i rekreacyjnych, takich jak szkoły, przedszkola, żłobki, baseny osiedlowe i place zabaw. Dostosowano także lokale przy ul. Gdańskiej 5, przeznaczony na potrzeby Muzeum Okręgowego oraz przy ul. Dworcowej 3, zaadaptowany na potrzeby Bydgoskiego Centrum Seniora. Ponadto w 2024 r. m.in.:
 - rozbudowano budynek Zespołu Szkół Nr 29 przy ul. Gałczyńskiego 23 o windę zewnętrzną w ramach adaptacji na potrzeby Ośrodka dla Dzieci i Młodzieży z Autyzmem,
 - rozbudowano plac zabaw dla młodszych dzieci przy Starym Kanale Bydgoskim,
 - rozpoczęto modernizację placu zabaw na terenie Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego nr 3 (ogłoszenie przetargu i wybór wykonawcy),
 - przeprowadzono konsultację z Pełnomocnikiem Prezydenta Miasta Bydgoszczy ds. osób z niepełnosprawnościami w zakresie dokumentacji projektowej dotyczącej budowy basenu rehabilitacyjnego przy ul. Jesionowej oraz rewitalizacji Parku Centralnego z przeznaczeniem na kąpielisko.
- ✓ Nowe inwestycje drogowe oraz remonty ulic prowadzono z myślą o eliminowaniu barier architektonicznych, m.in. poprzez obniżanie krawężników przy przejściach dla pieszych oraz wyposażanie chodników w ryflowane lub bąbelkowe płyty naprowadzające. Takie rozwiązania zastosowano m.in. podczas przebudowy zatoki na rondzie Jagiellonów przy ul. Bernardyńskiej, remontu ul. Grudziądzkiej oraz na odcinku

ul. Jagiellońskiej przy ul. Kolberga. Dodatkowo wybudowano wiedeńskie przystanki tramwajowe na ul. Gdańskiej.

- ✓ Instalowano nowe sygnalizacje świetlne wyposażone w sygnały dźwiękowe oraz przyciski umożliwiające pieszym wzbudzenie sygnału zielonego, ułatwiające orientację i bezpieczne korzystanie z przejść dla pieszych.
- ✓ Usługi przewozowe realizowano taborem w większości przystosowanym do potrzeb osób niepełnosprawnych – wszystkie autobusy (188 szt.) oraz 59 tramwajów były niskopodłogowe. Pojazdy wyposażone były w rampy, wydzielone bezpieczne miejsca dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich oraz system informacji pasażerskiej. Dla ułatwienia orientacji osobom niedowidzącym zastosowano w pojazdach żółte uchwyty, a schematy tras komunikacji publicznej oraz oznaczenia numerów linii wykonano w kontrastowych kolorach.
- ✓ Przeprowadzono konsultacje społeczne m.in. dotyczące poprawy dostępności kładki dla pieszych nad ul. Wojska Polskiego oraz dostosowania ronda Jagiellonów do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
- ✓ Utrzymywano specjalnie oznakowane miejsca parkingowe dla osób niepełnosprawnych w ścisłym centrum miasta, w ramach Strefy Płatnego Parkowania. W 2024 r. wyznaczono 10 nowych miejsc, a na koniec roku liczba kopert w SPP A i B wynosiła łącznie 376.
- ✓ W 2023 r. Miasto dołączyło do projektu *(Nie)widzialni*, którego inicjatorem jest Fundacja StwardnienieRozsiane.info. Celem inicjatywy było ułatwienie codziennego funkcjonowania osób z niewidocznymi niepełnosprawnościami oraz poprawa świadomości na temat niewidocznych niepełnosprawności w społeczeństwie. Przystąpiły do niej urzędy, instytucje kulturalne, firmy i placówki edukacyjne z całej Polski m.in. Urząd Miasta Bydgoszczy, Młyny Rothera oraz Muzeum Wodociągów. Pracownicy miejskich jednostek uczestniczyli w szkoleniach i spotkaniach, a zdobyte umiejętności umożliwiły podejmowanie działań pomocowych w stosunku do osób z niewidocznymi niepełnosprawnościami. Warsztaty w Bydgoszczy dofinansowano ze środków budżetu Miasta, a odbyły się one w siedzibie Bydgoskiego Centrum Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu.

Rozwój infrastruktury technicznej i komunikacyjnej terenów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe.

Uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla obszarów z funkcją mieszkaniową.

- ✓ Uchwalano miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego z terenami o funkcji mieszkaniowej:
 - 2020 r. – przyjęto pięć mpzp: „Zimne Wody - Równa” (12,16 ha), „Bocianowo - Artyleryjska” (19,78 ha), „Fordon - Skarpa Północna” (0,18 ha), „Kapuściska - Wojska Polskiego” (0,81 ha), „Śródmieście - Obrońców Bydgoszczy - Marcinkowskiego” (0,77 ha),
 - 2021 r. – przyjęto trzy mpzp: „Fordon - Ryńskiego” (15,4 ha), „Polonia” (0,71 ha), „Fordon: Osiedle Bajka - Wschód” (11,69 ha),
 - 2022 r. – przyjęto jeden mpzp: „Miedzyń - Cieplicka” (25,56 ha),
 - 2023 r. – przyjęto pięć mpzp: „Fordon: Osiedle Eskulapa - Jasiniecka” (14,60 ha), „Bartodzieje - Bałtycka” (45,53 ha), „Glinki - Podleśna” (5,08 ha), Czyżkówko - Siedlecka - Mściwoja (26,31 ha), „Śródmieście - Warmińskiego” (4,71 ha),
 - 2024 r. – przyjęto dwa mpzp: „Myślęcinek Leśny Park Kultury i Wypoczynku” (0,26 ha), „Wyżyny - Węgierska” (20,69 ha).
- ✓ Miasto prowadziło systematyczny rozwój infrastruktury technicznej i komunikacyjnej na terenach przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe. W tym czasie rozbudowano sieć dróg dojazdowych, modernizowano infrastrukturę tramwajową i autobusową, rozbudowano sieci wodociągowe, kanalizacyjne oraz

energetyczne, a także przygotowano miejsca parkingowe i drogi rowerowe na osiedlach. Działania te poprawiły funkcjonalność i dostępność przestrzeni mieszkaniowej oraz wspierały rewitalizację osiedli.

Realizacja projektów rewitalizacyjnych oraz poprawiających jakość przestrzeni publicznych z uwzględnieniem reurbanizacji śródmieścia.

- ✓ Miasto prowadziło działania w zakresie porządkowania i estetyzacji przestrzeni miejskiej, realizowane przez Plastyka Miejskiego we współpracy ze Społeczną Radą ds. Estetyki. W ramach tych działań:
 - utworzono „Park Kulturowy Stare Miasto w Bydgoszczy” w celu ochrony krajobrazu kulturowego, zabytków nieruchomych i przestrzeni publicznych historycznego układu urbanistyczno-architektonicznego Starego Miasta oraz części Chwytowa, a także części Śródmieścia wraz z ulicą Gdańską, Parkiem Kazimierza Wielkiego i Placem Wolności,
 - wprowadzono zasady i warunki sytuowania tablic reklamowych i urządzeń reklamowych w przestrzeni miejskiej, określając standardy jakościowe i materiały budowlane,
 - uporządkowano szyldy, reklamy w pasie drogowym, kioski i pawilony handlowe, prowadzono nadzór nad estetyką i formą funkcjonujących ogródków gastronomicznych, a także przeprowadzono audyty nieestetycznych reklam w ramach praktyk studenckich i wdrażano interwencje projektowe we współpracy z Zakładem Wzornictwa i Katedrą Sztuk Wizualnych Politechniki Bydgoskiej,
 - opiniowano kolorystykę elewacji budynków w celu harmonijnego kształtowania zabudowy pierzejowej i poprawy estetyki osiedli,
 - uczestniczono w pracach doradczych przy realizacji najważniejszych inwestycji m.in. Młyny Rothera, Teatr Kameralny, Hala Targowa, IV krąg Opery Nova, obiekty Astoria oraz projektach rewitalizacji przestrzeni miejskiej: zabudowa pierzejowa ul. Garbary w miejscu byłej fabryki Jutrzenka, Al. Ossolińskich i Stary Rynek.
- ✓ W 2023 r. w aplikacji *Dbamy o Bydgoszcz* dodano nową funkcję, w której mieszkańcy mogli zgłaszać informacje na temat nieestetycznych, zniszczonych reklam lub reklam umieszczonych w miejscach niedozwolonych (na obiekcie zabytkowym, na zabytkowej balustradzie, na ogrodzeniu miejskim).
- ✓ W ramach Gminnego Programu Rewitalizacji odrestaurowano szereg historycznych budynków należących do Miasta, m.in. Młyny Rothera, Teatr Kameralny, Halę Targową, Muzeum Okręgowe, Muzeum Kanału Bydgoskiego, siedzibę Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej Okręg Kujawsko-Pomorski oraz przeprowadzono rewitalizację Starego Fordonu obejmującą jego centrum oraz nabrzeże Wisły. Równocześnie wspierano prywatne inicjatywy związane z zabytkami. Udostępniono wspólnotom i przedsiębiorcom część środków unijnych z Gminnego Programu Rewitalizacji.
- ✓ Prowadzono rewitalizację przestrzeni miejskich:
 - Rybiego Rynku – dawny parking przebudowano na plac przeznaczony dla ruchu pieszego,
 - ulic: Pod Blankami, Jana Kazimierza, Przyrzecze, Malczewskiego, Zaułek, Grodzka, Przy Zamczysku,
 - Placu Kościeleckich, który pełni rolę ważnego węzła przesiadkowego,
 - Placu Wolności – planowane zakończenie prac w 2026 r.
- ✓ Miasto zabezpieczyło środki na dotacje konserwatorskie, dzięki którym odnowiono wiele elewacji kamienic oraz przywrócono architektoniczne detale. Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego wydawał decyzje nakazowe, w wyniku których wiele budynków otrzymało nowe elewacje, w latach 2020-2024 przeprowadzono 382 postępowania.

Realizacja działań związanych z zagospodarowaniem i podniesieniem standardu przestrzeni publicznych w sąsiedztwie zamieszkania – programu utwardzania ulic gruntowych, remontów chodników oraz doświetlenia ulic, zagospodarowanie placów i skwerów.

- ✓ Miasto systematycznie realizowało *Wieloletni program utwardzania ulic gruntowych*, przekształcając dotychczas nieutwardzone drogi w wygodne i bezpieczne ulice osiedlowe. Dzięki tym pracom poprawił się komfort codziennego poruszania się mieszkańców, zwiększyło się bezpieczeństwo pieszych i kierowców, a estetyka i funkcjonalność przestrzeni publicznych w sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej uległa istotnej poprawie. Udział długości utwardzonych dróg publicznych o charakterze lokalnym do wszystkich dróg publicznych o charakterze lokalnym wzrósł z poziomu 65,8% (2018 r.) do 69,7% (2024 r.).
- ✓ Utwardzanie ulic gruntowych płytami ażurowymi realizowano także w ramach projektów Bydgoskiego Budżetu Obywatelskiego. W latach 2020-2024 działania te prowadzono na osiedlach: Wyżyny, Flisy, Osowa Góra, Wilczak-Jary, Jachcice, Czyżkówko, Łęgnowo, Stary Fordon, Brdujście oraz Prądy. Prace obejmowały utwardzanie odcinków ulic osiedlowych, sięgaczy oraz wybranych fragmentów parkingów.
- ✓ Realizowano Program Inicjatyw Lokalnych 25/75, w ramach którego inwestycje zgłaszały stowarzyszenia mieszkańców. Mieszkańcy pokrywali 25% kosztu inwestycji, a pozostałe 75% finansowało Miasto. W latach 2020-2024 w ramach programu przebudowano ulice gruntowe: Ziębią, Szczytową, Leszczową, Wielorybią, Szuwarową, Błękitną, Szczupakową, Cytrusową, Nefrytową, Sarnią, Trzciniową, Tranową, Przemyską, Trägerów, Strzegowską, Brylla i Chełkowskiego.
- ✓ Systematycznie przeprowadzano remonty chodników w różnych częściach miasta, obejmujące wymianę nawierzchni i poprawę dostępności dla osób z ograniczoną mobilnością. Prace te realizowano w lokalizacjach wskazanych przez mieszkańców w aplikacji *Dbamy o Bydgoszcz*, w ramach Bydgoskiego Budżetu Obywatelskiego oraz większych inwestycji drogowych, m.in. wzdłuż ulic: Łęczyckiej, Kujawskiej, Grunwaldzkiej, Pod Skarpą, Fordońskiej i Toruńskiej.
- ✓ W latach 2020-2024 doświetlono 118 przejść dla pieszych, co znacząco poprawiło bezpieczeństwo i widoczność pieszych w różnych częściach miasta. Działania obejmowały zarówno standardowe doświetlenia, jak i montaż dodatkowych źródeł światła w miejscach wskazanych przez mieszkańców. Doświetlanie przejść realizowano również w ramach BBO.
- ✓ Prowadzone były systematyczne działania związane z zagospodarowaniem placów i skwerów na terenie miasta, mające na celu podniesienie funkcjonalności, estetyki oraz bezpieczeństwa przestrzeni publicznych w sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej. W latach 2020-2024 zrewitalizowano Rybi Rynek, przeprowadzono modernizację Placu Kościeleckich oraz rozpoczęto przebudowę Placu Wolności (zakończenie prac planowano na 2026 r.). Zagospodarowano i zrewitalizowano również skwery osiedlowe, w tym: Skwer im. E. Woyniłowicza, Skwer T. Nowakowskiego oraz Skwer A. Bukolta. Przeprowadzono także działania planistyczne i koncepcyjne zmierzające do uporządkowania przestrzeni Placu Piastowskiego. Dodatkowo modernizowano place zabaw i tereny rekreacyjne na bydgoskich osiedlach oraz przeprowadzano nasadzenia zieleni miejskiej, które poprawiły estetykę otoczenia.

Likwidowanie dysproporcji pomiędzy poszczególnymi obszarami miasta w dostępie do usług publicznych.

- ✓ Od 2022 r. wznowiono stacjonarną działalność 14 punktów nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Punkty zostały rozmieszczone w różnych częściach miasta, co miało na celu zwiększenie dostępności usług publicznych oraz ograniczenie dysproporcji w dostępie do pomocy prawnej między poszczególnymi obszarami Bydgoszczy. Usługi były kierowane do osób, które nie mogły samodzielnie ponieść kosztów pomocy prawnej, osób ze znaczną niepełnosprawnością ruchową oraz osób doświadczających trudności w komunikowaniu się.
- ✓ W 2024 r. Uniwersytet Kazimierza Wielkiego rozpoczął budowę przedszkola i żłobka u zbiegu ulic Ogińskiego i Sieńki. Placówka będzie mogła przyjąć ok. 100 dzieci w wieku przedszkolnym oraz 32 dzieci w żłobku.

- ✓ W 2024 r. na terenie Bydgoskiego Parku Przemysłowo-Technologicznego oddano do użytku niepubliczne przedszkole „Przedszkolna Chatka 2”. Placówka zapewniła dzieciom z okolic BPPT łatwy dostęp do opieki przedszkolnej w pobliżu miejsca zamieszkania oraz miejsc pracy rodziców.
- ✓ Miasto uzyskało z Krajowego Planu Odbudowy dofinansowanie w wysokości 12,7 mln zł na budowę nowego żłobka przy ul. Gajowej. W 2024 r. opracowano koncepcję architektoniczno-budowlaną oraz program funkcjonalno-użytkowy inwestycji. Lokalizacja na osiedlu Bartodzieje została wybrana ze względu na najwyższą liczbę dzieci oczekujących na przyjęcie do żłobka.

III.3.1. Wsparcie dla osób potrzebujących i zagrożonych wykluczeniem społecznym

III.3.2. Wspieranie aktywizacji zawodowej

Cele	Wskaźniki	Wartość bazowa (wartość/rok)	Wartość docelowa/tendencja
Cel III.3. MIASTO WRAŻLIWE SPOŁECZNIE			
III.3.1. Wsparcie dla osób potrzebujących i zagrożonych wykluczeniem społecznym	Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej (w miejscu zamieszkania) w ogólnej liczbie mieszkańców	2,7% (2018)	poniżej 3%
	Liczba miejsc w placówkach wsparcia dziennego na 1 000 osób w wieku poniżej 18 roku życia	9,5 (2018)	15
	Liczba miejsc w placówkach stacjonarnej pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców	1,8 (2018)	3,0
III.3.2. Wspieranie aktywizacji zawodowej	Liczba miejsc w żłobkach na 1 000 dzieci do lat 3	142,5 (2018)	250
	Liczba miejsc w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w wieku 3-6 lat	1 041,9 (2018)	utrzymanie poziomu
	Udział długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych	48,5% (2018)	tendencja spadkowa

Analiza wskaźnikowa

Jakość życia w przypadku osób chorych, z ograniczeniami i trudnościami w różnych wymiarach funkcjonowania jest zależna od możliwości uzyskania pomocy, wsparcia od podmiotów publicznych czy organizacji społecznych. W Bydgoszczy w 2024 r. ze środowiskowej pomocy społecznej korzystało 6,5 tys. osób w 4,1 tys. gospodarstwach domowych. W porównaniu z 2018 r. liczba osób objętych pomocą zmniejszyła się o 36,3%, a gospodarstw domowych o 29,7%.

Obszar III. PRZYJAZNE WARUNKI ŻYCIA

Cel III.3. MIASTO WRAŻLIWE SPOŁECZNIE

III.3.1. Wsparcie dla osób potrzebujących i zagrożonych wykluczeniem społecznym

Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej (w miejscu zamieszkania) w ogólnej liczbie mieszkańców

wartość docelowa 2030:
poniżej 3,0%

Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej (w miejscu zamieszkania)

Liczba ludności

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny,
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bydgoszczy

Zmniejszył się udział osób uprawnionych do świadczeń pieniężnych, tj. takich, dla których dochód na osobę w rodzinie lub osobę samotnie gospodarującą nie był wyższy niż ustalone w ustawie kryterium. W 2018 r.

takie osoby stanowiły 52,0% ogółu beneficjentów pomocy społecznej, na koniec 2024 r. było ich 41,9%. Kwota kryterium dochodowego wynosiła od października 2018 r. do końca 2021 r. 528,00 zł dla osoby w rodzinie i 701,00 zł dla osoby samotnie gospodarującej. W 2022 r. wzrosło ono odpowiednio do 600,00 zł i 776,00 zł, a od 2025 r. do 823,00 zł i 1010,00 zł. Poziom wskaźnika określający udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej (w miejscu zamieszkania) w ogólnej liczbie mieszkańców spadł z 2,7% w 2018 r. do 2,0% w 2024 r.

Jednostkami, które wspierają rodziny, świadcząc opiekę dzienną i zapewniając dzieciom z rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pomoc w nauce, rozwój zainteresowań, organizację zabaw i zajęć sportowych, są **placówki wsparcia dziennego**, zwane często świetlicami środowiskowymi. Placówki prowadzone w formie specjalistycznej (specjalistyczna placówka wsparcia dziennego Ośrodek Socjoterapeutyczny Fundacji Praesterno przy ul. Gotowskiego 6/10) mogą prowadzić dodatkowo zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, kompensacyjne i logopedyczne. Według danych GUS na koniec 2024 r. w Bydgoszczy funkcjonowało 15 placówek wsparcia dziennego, które dysponowały łącznie 535 miejscami. W porównaniu z 2018 r. ubyły cztery placówki, jednocześnie liczba miejsc nieznacznie wzrosła (z 530 do 535). Liczba miejsc w placówkach wsparcia dziennego przypadająca na 1 000 osób w wieku do 18. roku życia wzrosła z 9,5 w 2018 r. do 10,7 na koniec 2024 r. W całym 2024 r. skorzystało z nich 791 osób, tj. o 47,0% więcej niż 6 lat wcześniej.

Osoby niebędące w stanie samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, potrzebujące opieki całą dobę z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności powinny mieć możliwość skorzystania z **placówek stacjonarnej pomocy społecznej**. Na koniec 2024 r. takich placówek było dziewięć i dysponowały one 575 miejscami. Liczba miejsc na 1 000 mieszkańców porównując do 2018 r. pozostała na tym samym poziomie (1,8). Łączna liczba miejsc we wszystkich placówkach stacjonarnej pomocy społecznej zmniejszyła się o 70 miejsc. Na koniec 2024 r. w domach pomocy społecznej DPS "Promień Życia" (dla osób przewlekle i somatycznie chorych) oraz DPS "Jesień Życia" (dla osób w podeszłym wieku) mieszkało 212 osób, kolejnych 36 czekało na przyjęcie. W porównaniu z 2018 r. zmniejszyła się liczba oczekujących na umieszczenie w tych placówkach (ze 109 do 36 osób) oraz średni czas oczekiwania na umieszczenie (z 24-29 miesięcy do 2-16 miesięcy).

DPS „Słoneczko” dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie liczył 56 mieszkańców na koniec 2024 r. i dwie osoby oczekujące na umieszczenie w placówce. Średni czas oczekiwania w latach 2018-2023 wynosił ok. trzech miesięcy, w 2024 r. wydłużył się do 12 miesięcy.

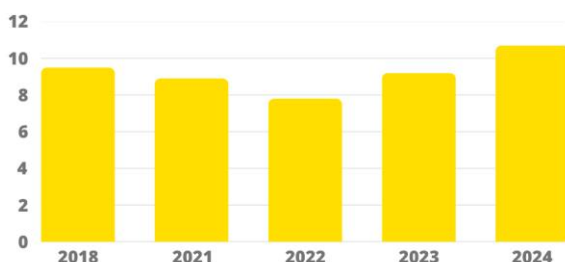
Obszar III. PRZYJAZNE WARUNKI ŻYCIA

Cel III.3. MIASTO WRAŻLIWE SPOŁECZNIE

III.3.1. Wsparcie dla osób potrzebujących i zagrożonych wykluceniem społecznym

Liczba miejsc w placówkach wsparcia dziennego na 1 000 osób w wieku poniżej 18 roku życia

2018	2021	2022	2023	2024
9,5	8,9	7,8	9,2	10,7

wartość docelowa 2030:
15,0

Placówki wsparcia dziennego

Liczba miejsc w placówkach wsparcia dziennego

Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (0-17)

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

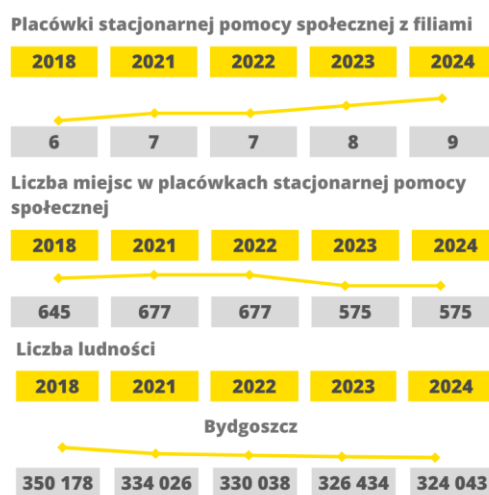
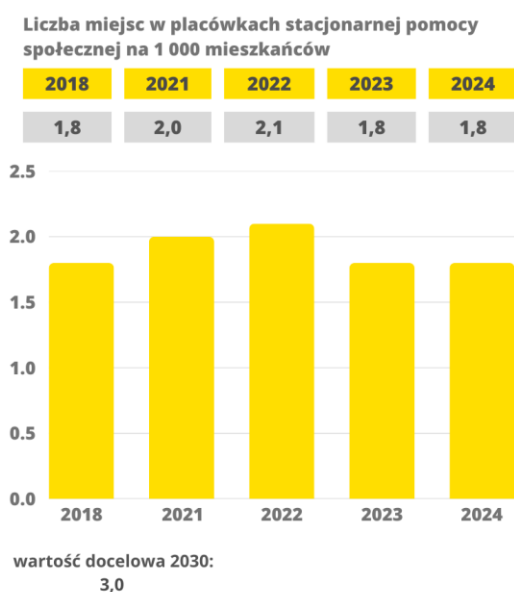
Osoby znajdujące się w kryzysie bezdomności mogły w 2024 r. skorzystać ze wsparcia oferowanego przez Fundację Inkubator Społeczny, która prowadziła dwie placówki: Centrum Pomocy dla Bezdomnych Mężczyzn przy ul. Fordońskiej 422 (100 miejsc w schronisku i 50 noclegowych) oraz Centrum Pomocy dla Bezdomnych Kobiet przy ul. Polanka 9 (50 miejsc). W ciągu roku z pomocy w formie schronienia skorzystało łącznie 409 osób – 73 mężczyzn i 65 kobiet otrzymało wsparcie w postaci miejsca w schronisku, 15 osób uzyskało pomoc w schronisku z usługami opiekuńczymi w Chełmży, a 256 mężczyzn skorzystało z noclegowni.

W ciągu 2024 r. wsparcie w formie schronienia w ogrzewalniach otrzymało 797 osób, w tym 67 kobiet. Pomoc tę świadczyły dwie placówki: Ogrzewalnia przy Zgromadzeniu Sióstr Albertynek dla Bezdomnych Posługujących Ubogim przy ul. Koronowskiej 14 (25 miejsc) oraz Ogrzewalnia Bydgoskiego Stowarzyszenia Miłosierdzia św. Wincentego a’ Paulo przy al. Ossolińskich 2 (16 miejsc). W 2024 r. rozpoczęto budowę Centrum Pomocy dla Bezdomnych przy ul. Kaplicznej.

Obszar III. PRZYJAZNE WARUNKI ŻYCIA

Cel III.3. MIASTO WRAŻLIWE SPOŁECZNIE

III.3.1. Wsparcie dla osób potrzebujących i zagrożonych wykluczeniem społecznym

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

Zapewnienie dostępu do odpowiednich form opieki nad najmłodszymi dziećmi stanowi istotne wsparcie dla rodziców podejmujących lub kontynuujących aktywność zawodową. Opieka ta jest realizowana w ramach instytucjonalnych form, takich jak publiczne i niepubliczne żłobki oraz kluby dziecięce, a także poprzez usługi dziennego opiekuna lub niani. W 2024 r. w Bydgoszczy dzieciom do 3. roku życia zapewniano opiekę w 37 żłobkach (w tym ośmiu miejskich) oraz 33 klubach dziecięcych, które łącznie zapewniały opiekę prawie 3,2 tys. dzieciom (49,2% dzieci w wieku żłobkowym). Względem 2023 r. do dyspozycji w żłobkach było o 1,2% więcej miejsc, natomiast w klubach dziecięcych o 1,8% więcej. Ponadto w 2024 r. dwa podmioty, za zgodą Prezydenta Miasta, utworzyły w Bydgoszczy 38 miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat trzech, zgodnie z ustawą o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa.

Od 2018 r. przybyły 24 żłobki i 22 kluby dziecięce. Łączna liczba miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych wzrosła ponad dwukrotnie do 3 177 na koniec 2024 r. Możliwość uzyskania dofinansowania na utworzenie i bieżące funkcjonowanie miejsc opieki nad dziećmi do lat trzech przyczyniła się do zwiększenia liczby miejsc w placówkach niepublicznych: w żłobkach przybyło 1 071 miejsc, a w klubach dziecięcych 528. W tym samym czasie w publicznych żłobkach liczba miejsc zwiększyła się o 160, po rozbudowie Żłobka Miejskiego nr 18 „Biedroneczka” i modernizacji Żłobka Miejskiego nr 17 „Muszelka”. Ponad dwukrotny wzrost liczby miejsc, w połączeniu ze spadkiem liczby dzieci poniżej trzeciego roku życia o 34,5% w porównaniu z danymi z 2018 r.

spowodował, że liczba miejsc w przeliczeniu na 1 000 dzieci do lat 3 zwiększyła się ze 142,5 w 2018 r. do 492,0 na koniec 2024 r.

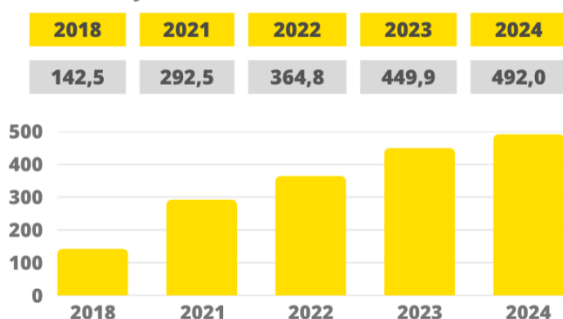
Opiekunowie dzieci w wieku 3-6 lat mogą korzystać z usług publicznych i niepublicznych placówek wychowania przedszkolnego. W 2024 r. w 122 przedszkolach (w tym dwóch specjalnych), w pięciu punktach przedszkolnych, pięciu zespołach i 25 oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych przebywało 11,9 tys. dzieci. W 32 przedszkolach prowadzonych przez Miasto przebywało łącznie 5,0 tys. dzieci. W porównaniu z 2018 r. łączna liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego spadła o 2,1%, natomiast w placówkach miejskich o 3,4%. W 2024 r. na każde 1 000 dzieci w wieku 3-6 lat przygotowanych było 1 098 miejsc w publicznych i niepublicznych placówkach wychowania przedszkolnego, o 56 więcej niż w 2018 r. W tym czasie liczba miejsc zmniejszyła się o 7,1%, a liczba dzieci w wieku przedszkolnym o 11,9%.

Obszar III. PRZYJAZNE WARUNKI ŻYCIA

Cel III.3. MIASTO WRAŻLIWE SPOŁECZNIE

III.3.2. Wspieranie aktywizacji zawodowej

Liczba miejsc w żłobkach na 1 000 dzieci do lat 3

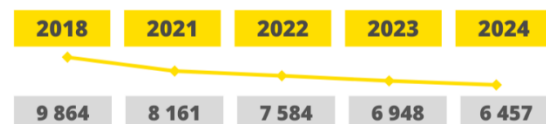

wartość docelowa 2030:
250,0

Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych

Liczba dzieci w wieku 0-2 lata

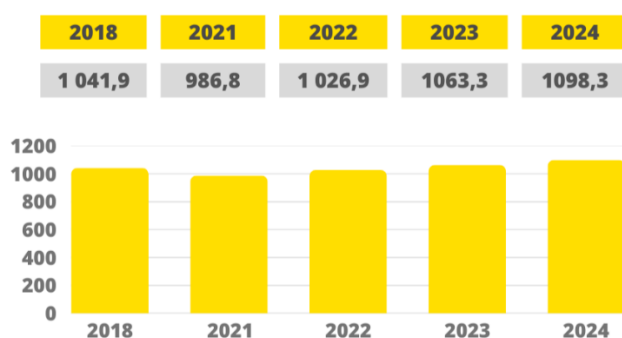
Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny,
Biuro ds. Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Miasta Bydgoszczy

Obszar III. PRZYJAZNE WARUNKI ŻYCIA

Cel III.3. MIASTO WRAŻLIWE SPOŁECZNIE

III.3.2. Wspieranie aktywizacji zawodowej

Liczba miejsc w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w wieku 3-6 lat

oczekiwany kierunek trendu do 2030:
utrzymanie poziomu

Liczba miejsc w placówkach wychowania przedszkolnego

Liczba dzieci w wieku 3-6 lat

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny,
Wydział Edukacji i Sportu Urzędu Miasta Bydgoszczy

W ostatnich latach znacznie zmniejszyły się potrzeby w zakresie wsparcia osób bezrobotnych. Stopa bezrobocia obniżyła się do poziomu nieobserwowanego wcześniej. W latach 2018-2024 wskaźnik obniżał się z roku na rok, z wyjątkiem wzrostu w 2020 r. Na koniec 2024 r. stopa bezrobocia wyniosła w Bydgoszczy 2,0%.

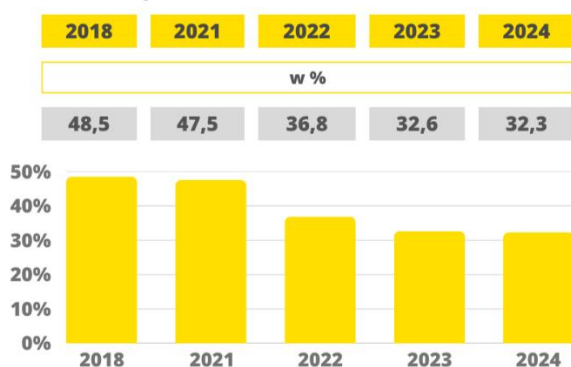
Najliczniejszą grupę wśród bezrobotnych stanowili długotrwale bezrobotni, tj. osoby zarejestrowane łącznie przez ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich dwóch lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego. Długotrwale bezrobotni zaliczeni zostali do osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy, ze względu na malejące prawdopodobieństwo znalezienia pracy wraz z upływem czasu pozostawania w rejestrach. W ciągu sześciu lat liczba długotrwale bezrobotnych spadła o 59,8% do 1,2 tys. osób, a ogólna liczba bezrobotnych – o 39,6%, z tego względu udział długotrwale bezrobotnych obniżył się z 48,5% do 32,3% zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy na koniec 2024 r.

Obszar III. PRZYJAZNE WARUNKI ŻYCIA

Cel III.3. MIASTO WRAŻLIWE SPOŁECZNIE

III.3.2. Wspieranie aktywizacji zawodowej

Udział długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych

oczekiwany kierunek trendu do 2030:

tendencja spadkowa

Liczba długotrwale bezrobotnych

Liczba bezrobotnych ogółem

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny, Powiatowy Urząd Pracy w Bydgoszczy

Podsumowanie

- W latach 2018-2024 liczba osób objętych pomocą społeczną zmniejszyła się o 36,3%, a gospodarstw domowych o 29,7%. Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej (w miejscu zamieszkania) w ogólnej liczbie mieszkańców spadł w tym samym czasie z 2,7% do 2,0% – osiągając zakładaną wartość docelową (poniżej 3,0%).
- Na koniec 2024 r. w Bydgoszczy funkcjonowało 15 placówek wsparcia dziennego, które dysponowały łącznie 535 miejscami. Liczba miejsc w placówkach wsparcia dziennego na 1 000 osób w wieku poniżej 18 roku życia wzrosła z 9,5 w 2018 r. do 10,7 w 2024 r. Możliwy jest dalszy wzrost wartości wskaźnika i osiągnięcie wartości docelowej (15) do 2030 r.
- W latach 2018-2024 liczba miejsc w placówkach stacjonarnej pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców wahała się na poziomie 1,8-2,1. Mimo, iż wartość wskaźnika nie zmieniła się znacznie w analizowanym okresie, możliwe jest osiągnięcie zakładanej wartości docelowej do 2030 r.
- Łączna liczba miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych od 2018 r. wzrosła ponad dwukrotnie do 3 177 na koniec 2024 r. Liczba miejsc w żłobkach na 1 000 dzieci do lat 3 wzrosła z 142,5 (2018) do 492,0 (2024) – wartość docelowa wskaźnika (250) została osiągnięta.
- W porównaniu z 2018 r. łączna liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego spadła o 2,1%, natomiast w placówkach miejskich 3,4%. W 2024 r. na każde 1 000 dzieci w wieku 3-6 lat przygotowanych było 1 098 miejsc w publicznych i niepublicznych placówkach wychowania przedszkolnego, o 56 więcej niż w 2018 r. Oczekiwane utrzymanie poziomu jest realizowane.

- W ciągu sześciu lat udział długotrwale bezrobotnych obniżył się z 48,5% do 32,3% zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy na koniec 2024 r. W ramach tego wskaźnika tendencja spadkowa utrzymuje się w całym analizowanym okresie.

Przegląd kierunków działań i programów wdrożeniowych

Wspieranie mieszkańców w rozwiązywaniu problemów socjalno-bytowych.

- ✓ Wspierano osoby i rodziny, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej i nie były w stanie przezwyciężyć występujących problemów bez wsparcia zewnętrznego. Dla przykładu w 2024 r. świadczenia pomocy społecznej w ramach zadań własnych i zleconych przyznano łącznie 4 122 rodzinom (spadek o 3,0% porównując do 2023 r.). Natomiast pomocą wyłącznie w postaci pracy socjalnej objęto 1 678 rodzin (usługi z zakresu aktywizacji, profilaktyki i interwencji). Powodem przyznania świadczeń z pomocy społecznej była niepełnosprawność (dot. 53,0% wszystkich gospodarstw domowych), długotrwała lub ciężka choroba (pomoc otrzymało 51,8% gospodarstw domowych) oraz ubóstwo (dot. 38,8% gospodarstw domowych).
- ✓ Całodobowego wsparcia udzielano osobom potrzebującym w trzech Domach Pomocy Społecznej, do których MOPS kierował na podstawie decyzji. Z usług korzystały osoby wymagające opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, które nie mogły samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu i którym nie można było zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych.
- ✓ Pomocy osobom, które miały trudności w samodzielnym funkcjonowaniu z powodu zaburzeń psychicznych oraz niepełnosprawności intelektualnej udzielano w Środowiskowych Domach Samopomocy oraz w Ośrodku Wsparcia dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej Intelektualnie. W latach 2020-2024 z usług ŚDS skorzystało łącznie 1 145 osób, a z Ośrodka Wsparcia 238 osób.
- ✓ Realizowano specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi w miejscu zamieszkania. Celem pomocy było utrzymanie osoby w jej środowisku i przeciwdziałanie instytucjonalizacji. W okresie 2020-2024 ze specjalistycznych usług opiekuńczych skorzystały 752 osoby.
- ✓ W okresie 2020-2024 udzielano pomocy osobom znajdującym się w sytuacji kryzysowej w Hostelach Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Z usług tymczasowego pobytu skorzystało 325 osób. Ze względu na brak miejsc w rodzinnych formach opieki, część dzieci poniżej 10. roku życia przebywała tymczasowo w Hostelach, mimo że zgodnie z obowiązującymi standardami powinna korzystać z opieki w formach rodzinnych.

Tworzenie zasobu mieszkań chronionych, usamodzielnienia i treningowych.

- ✓ W latach 2020-2024 Miasto rozwijało zasób mieszkań wspomaganych, przeznaczonych dla osób w kryzysie bezdomności oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym. Mieszkania wspomagane zostały wydzielone z zasobu komunalnego i wyremontowane w ramach projektu *Przebudowa zdegradowanych lokali zasobu komunalnego Bydgoszczy w celu ich adaptacji na mieszkania wspomagane*. Dalsze prowadzenie mieszkań, realizowanych wcześniej w projektach *Przepis na Dom* oraz *ZaDOMowieni*, zlecono Fundacji Inkubator Społeczny. W 2022 r. mieszkania wspomagane funkcjonowały w programie *Wsparcie w formie mieszkań wspomaganych dla osób w kryzysie bezdomności i zagrożonych wykluczeniem społecznym na lata 2022-2023*, w którym działały 4 mieszkania, a wsparcie otrzymało 17 osób. W 2024 r. działania kontynuowano w ramach programu *Wspomaganie osób w kryzysie bezdomności i zagrożonych wykluczeniem społecznym w formie mieszkań wspieranych na lata 2024-2030*, obejmującego 20 miejsc w mieszkaniach przy ul. Chełmińskiej, Długosza, Grunwaldzkiej, Kanałowej i Nakielskiej; ze wsparcia skorzystało 20 osób.

- ✓ Prowadzono przez MOPS osiem mieszkań wspomaganych przy ul. Techników 2 (lokale nr 2, 8, 9, 14, 15, 20, 21, 24), z których w okresie 2021-2024 skorzystało 108 osób. Do mieszkań tych rekrutowano w szczególności osoby bezdomne lub zagrożone bezdomnością, które z uwagi na wiek, chorobę i niepełnosprawność potrzebowały wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.
- ✓ Na terenie Bydgoszczy MOPS prowadził trzy mieszkania treningowe zlokalizowane przy ul. Kapuściska 9 (łącznie dziewięć miejsc). Mieszkania te były przeznaczone dla osób usamodzielniających się po opuszczeniu pieczy zastępczej. W latach 2021-2024 tą formą wsparcia objęto łącznie 32 osoby.
- ✓ Wychowankowie pieczy zastępczej byli kierowani do ośmiu mieszkań usamodzielnienia, którymi dysponował Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych, oferujących łącznie 99 miejsc.

Działalność tzw. asysty rodzinnej, przeciwdziałanie zjawiskom przemocy w rodzinie.

- ✓ Wspierano rodziny doświadczające trudności opiekuńczo-wychowawczych oraz rodziny zagrożone umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej, a także rodziny podejmujące działania na rzecz odzyskania władzy rodzicielskiej. Wsparcie realizowano m.in. poprzez działania asystenta rodziny, który wdrażał indywidualny plan pracy z rodziną. Asystenci prowadzili również działania na rzecz powrotu dzieci przebywających w pieczy zastępczej. W okresie 2020-2024 wsparciem asystenta objęto łącznie 660 rodzin.
- ✓ Organizowano, we współpracy z innymi podmiotami, spotkania i warsztaty o charakterze edukacyjno-profilaktycznym, m.in.: *Świadome rodzicielstwo, Dzień Rodziny, Dzień Dziecka, Dzień Malucha, Bezpiecznie w drodze do szkoły i w domu, Ferie zimowe, Kolorowy świąteczny świat, Chodź, pomaluj mój świat*, a także zajęcia muzyczno-plastyczne w Młynach Rothera. Ponadto realizowano autorski projekt *Przystań z książką*, którego celem było wzmacnianie więzi rodzinnych poprzez wspólne czytanie.
- ✓ W latach 2020-2024 realizowano działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, obejmujące procedurę *Niebieskiej Karty*, poradnictwo indywidualne oraz wsparcie psychologiczne i terapeutyczne dla osób doświadczających przemocy, a także działania wobec sprawców. Z pomocy korzystały dzieci i rodziny w sytuacji kryzysowej, m.in. z Hostelu Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Organizowano także spotkania profilaktyczno-edukacyjne i kampanie społeczne w celu zwiększenia świadomości problemu oraz wzmacniania kompetencji rodzicielskich. W ramach *Przyjaznego Patrolu* podejmowano interwencje w środowisku domowym przy współpracy z sądami i policją.

Budowa, modernizacja i rozbudowa infrastruktury placówek pomocy społecznej.

- ✓ W 2024 r. rozpoczęto budowę Centrum Pomocy dla Bezdomnych przy ul. Kaplicznej. Cały kompleks tworzyć będą cztery budynki o różnych funkcjach: schronisko dla mężczyzn dla 80 osób, schronisko dla kobiet dla 60 osób, noclegownia dla 80 osób (60 miejsc dla mężczyzn i 20 dla kobiet) oraz budynek administracyjny. Na realizację inwestycji Miasto pozyskało dofinansowanie w ramach Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych w wysokości 3,5 mln zł z wnioskowanych 20 mln zł. Nowy kompleks docelowo zastąpi dotychczasowe schronisko dla kobiet i mężczyzn funkcjonujące od lat przy ul. Polanka i ul. Fordońskiej. Zakończenie prac planowano na 2026 r.
- ✓ W 2021 r. Ośrodek Rewalidacyjno-Wychowawczy dla Dzieci i Młodzieży z Autyzmem otrzymał nową filię przy ul. Gałczyńskiego 23. Przeprowadzono I etap remontu budynku, obejmujący m.in. prace na parterze, w wyniku których utworzone zostało przedszkole. W 2024 r. zakończono przebudowę i zmianę sposobu użytkowania części pomieszczeń oraz rozbudowę budynku o windę zewnętrzną.
- ✓ W latach 2022-2024 przebudowano i zmodernizowano pomieszczenia Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych przy ul. Traugutta 5. Inwestycja uwzględniała podział na dwie placówki typu interwencyjnego wraz ze zmianą sposobu użytkowania pomieszczeń. Prace objęły również przebudowę części poddasza na funkcję biurową oraz modernizację budynku. Zadanie będzie kontynuowane w 2025 r. w zakresie remontu konserwatorskiego i modernizacji pomieszczeń piwnicy.

- ✓ Celem poprawy warunków życia podopiecznych przeprowadzono prace remontowe i modernizacyjne istniejącej infrastruktury w bydgoskich domach opieki społecznej, w tym w DPS *Jesień Życia*, DPS *Promień Życia*, DPS *Stonczko*, Środowiskowym Domu Samopomocy nr 1 i nr 2 oraz w Ośrodku Wsparcia dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej Intellektualnie.
- ✓ W 2023 r. przebudowano, zmodernizowano oraz doposażono obiekt Bydgoskiego Ośrodka Rehabilitacji, Terapii Uzależnień i Profilaktyki BORPA przy ul. Śliwińskiego 12. W ramach prac wykonano m.in. wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, posadzek oraz instalacji, zamontowano klimatyzację, monitoring i instalację fotowoltaiczną, wykonano podjazd dla osób z niepełnosprawnościami.

Zwiększenie liczby miejsc w placówkach wsparcia dziennego, środowiskowych domach samopomocy, domach pobytu dziennego – we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

- ✓ W 2022 r. uruchomiono 30 nowych miejsc w Środowiskowym Domu Samopomocy Nr 2 – Sekcja *Irys* przy ul. Gałczyńskiego 2. Placówka była domem typu D, przeznaczonym dla osób, które ukończyły 18. rok życia, ze spektrum autyzmu lub z niepełnosprawnością sprzężoną, posiadających orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności, której przyczyną są całościowe zaburzenia rozwoju lub niepełnosprawność sprzężona (dwa lub trzy symbole przyczyny niepełnosprawności).
- ✓ Domy Dziennego Pobytu: *Senior* przy ul. Jodłowej 14 oraz *Kapuściska* przy ul. Kapuściska 10 zapewniały uczestnikom posiłki, zajęcia wspierająco-rehabilitacyjne, pomoc w sprawach osobistych i rodzinnych, aktywne formy spędzania czasu oraz zajęcia o charakterze kulturalno-edukacyjnym. W latach 2020-2024 z tych usług skorzystało 771 uczestników.
- ✓ W latach 2020-2023 realizowano projekt *Rozwój usług opiekuńczych w mieście Bydgoszczy*, prowadzony przez Wyższą Szkołę Gospodarki, Fundację PRO OMNIS oraz MOPS. Uczestnikom projektu zapewniono bezpłatny pobyt w placówkach opieki dziennej przy ul. Wojska Polskiego 65a, ul. Jarużyńskiej 9 i ul. Rzeźniackiego 1a oraz w placówce opieki wytchnieniowej w Wyższej Szkole Gospodarki przy ul. Garbary 2.
- ✓ W latach 2020-2024 w ramach projektów realizowanych z RPO udostępniono dodatkowe miejsca w DDP. Funkcjonowały placówki: *Senectus* przy ul. Długiej 34 (22 miejsca), *Virtus* przy ul. Fordońskiej 120 (20 miejsc) oraz *Vigor* przy ul. Poznańskiej 12 (17 miejsc). W każdym z domów wsparcie i opiekę w trybie dziennym otrzymywało średnio około 20 seniorów. Projekt był realizowany przez Agencję Analiz i Doradztwa Personalnego PSG w partnerstwie z Polskim Towarzystwem Ekonomicznym Oddział w Bydgoszczy oraz Urzędem Miasta Bydgoszczy.
- ✓ W 2024 r. utworzono placówkę opiekuńczo-wychowawczą typu interwencyjnego przy ul. Dunikowskiego 2, przeznaczoną dla 14 wychowanków (w tym cztery miejsca dla dzieci i młodzieży oraz rodzin w sytuacji kryzysowej), co umożliwiło wygaszenie działalności Hostelu BZPOW i zwiększyło dostępność miejsc dla dzieci i młodzieży wymagających wsparcia dziennego.

Rozwój systemu zintegrowanych usług dla seniorów.

Działania na rzecz rozwoju współpracy środowisk senioralnych.

- ✓ W okresie 2020-2024 Miasto zapewniało seniorom możliwość aktywnego uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej, a także integrację poprzez organizowanie różnego rodzaju wydarzeń i imprez kulturalnych. Do najważniejszych z nich należały: Bydgoski Dzień Seniora, Seniorada, Forum Seniora *Żyjmy Dłużej*.
- ✓ W 2023 r. otwarto Bydgoskie Centrum Seniorów *Dworcowa 3*. W obiekcie przeprowadzano szkolenia, konsultacje i zajęcia tematyczne. Prowadzono również poradnictwo dla seniorów, mediacje i spotkania towarzyskie. Sale centrum udostępniano rotacyjnie organizacjom działającym na rzecz osób starszych i klubom seniora. Cały obiekt jest dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami i ograniczeniami ruchowymi.
- ✓ Działały Osiedlowe Centra Seniora *Bydgoszcz Seniorom* z bogatą ofertą zajęć tematycznych. Każde centrum było obiektem ogólnodostępnym dla osób starszych, świadczącym szeroki wachlarz usług oraz oferującym

zajęcia edukacyjne, kulturalne i konsultacyjne. Centra zlokalizowane były w różnych częściach miasta – w 2024 r. funkcjonowało pięć placówek przy ulicach: Staroszkolnej 10, Karpackiej 52, Broniewskiego 1, Bołtucia 7 i Jaruzińskiej 9. W okresie 2022-2024 z ich oferty skorzystało 2 691 seniorów, o 291 więcej niż zakładano. Zadanie realizowano w ramach otwartego konkursu ofert na realizację zadań publicznych.

- ✓ Funkcjonował Dom Dziennego Pobytu *Senior* mieszczący się przy ul. Jodłowej 14, przeznaczony dla 55 osób oraz *Kapuściska* przy ul. Kapuściska 10, z 65 miejscami. Placówki te zapewniały seniorom posiłki, zajęcia wspierająco-rehabilitacyjne, aktywne formy spędzania czasu oraz zajęcia o charakterze kulturalno-edukacyjnym – w zależności od indywidualnych potrzeb. Z pomocy instytucjonalnej, w ramach zajęć prowadzonych w Domach Dziennego Pobytu w okresie 2020-2024 skorzystało 769 uczestników.
- ✓ Bydgoska Rada Seniorów działała jako organ doradczy Prezydenta Miasta, wspierając rozwój usług dla seniorów i integrację środowisk senioralnych. Rada opiniowała miejskie programy wsparcia, inicjowała wydarzenia edukacyjno-kulturalne i integracyjne (takie jak bezpłatne lekcje języka polskiego dla seniorów z Ukrainy, wspólne spacerki, wyjścia do instytucji kultury, Medyczne Forum Seniora „Żyjmy Dłużej”, Senioradę, Dzień Sąsiada, Tołoki) oraz współpracowała z organizacjami pozarządowymi i Osiedlowymi Centrami Seniora, zwiększając dostępność usług i aktywizację osób starszych.

Wspieranie aktywizacji osób bezrobotnych oraz rozwój form pośrednictwa i poradnictwa zawodowego.

- ✓ Powiatowy Urząd Pracy realizował szeroki zakres działań wspierających osoby bezrobotne, łącząc aktywizację zawodową z rozwojem form pośrednictwa i poradnictwa. W ramach wsparcia oferowano m.in. staże, szkolenia podnoszące kwalifikacje, prace interwencyjne, roboty publiczne oraz dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Równocześnie podejmowano działania ułatwiające powrót na rynek pracy, w tym wypłatę dodatków aktywizacyjnych, refundację kosztów opieki nad dziećmi do lat siedmiu lub osobami zależnymi oraz refundację kosztów dojazdu i zakwaterowania osobom bezrobotnym podejmującym pracę poza miejscem zamieszkania. Osoby bezrobotne mogły korzystać z indywidualnego i grupowego poradnictwa zawodowego oraz doradztwa w planowaniu ścieżki kariery.

Pomoc osobom uzależnionym i profilaktyka uzależnień.

- ✓ Realizowano szereg działań mających na celu wsparcie osób uzależnionych oraz profilaktykę uzależnień, w tym programy prowadzone przez Bydgoski Ośrodek Rehabilitacji, Terapii Uzależnień i Profilaktyki „BORPA” we współpracy z różnymi instytucjami. Wśród kluczowych inicjatyw znalazły się projekty profilaktyczne skierowane do uczniów bydgoskich szkół podstawowych i ponadpodstawowych, m.in. „Aktywni razem – wolni od uzależnień” realizowany w roku szkolnym 2023/2024, będący kolejną edycją programu kontynuującego wcześniejsze projekty: „Połączmy się” (2020/2021), „ATW – Aktywność TWOIM wyzwaniem” (2021/2022) oraz „Aktywni razem: ja, otoczenie, świat” (2022/2023). Działania te obejmowały warsztaty i zajęcia edukacyjne promujące zdrowe alternatywy spędzania czasu wolnego, wzmacnianie więzi rówieśniczych i rodzinnych oraz zachęcanie do aktywności fizycznej i emocjonalnej. Programy profilaktyczne koncentrowały się na przeciwdziałaniu uzależnieniom i kształtowaniu zdrowych postaw społecznych.
- ✓ BORPA świadczył wsparcie osobom w kryzysie i zagrożonym uzależnieniem. W okresie 2020-2024 zorganizowano m.in. wycieczki w formie półkolonii, kolonii i obozów oraz programy interwencyjne i terapeutyczne dla dzieci, młodzieży i rodziców, ukierunkowane na przeciwdziałanie narkomanii. W bydgoskich szkołach przeprowadzono liczne projekty edukacyjne i profilaktyczne, w tym program „Spójrz inaczej”, poświęcony rozwiązywaniu problemów uzależnień. Ponadto zrealizowano szereg kampanii profilaktycznych, takich jak „Zachowaj Trzeźwy Umysł”, „Postaw na rodzinę” oraz „Sprawdź, czy Twoje picie jest bezpieczne”, mających na celu zwiększenie świadomości młodzieży i rodzin w zakresie zagrożeń związanych z uzależnieniami.

Realizacja działań z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz integracji osób niepełnosprawnych.

- ✓ Warsztaty Terapii Zajęciowej corocznie zapewniały wsparcie około 260 osobom z niepełnosprawnościami. Ich działalność była finansowana w 90% przez PFRON oraz w 10% przez Miasto. Warsztaty umożliwiały uczestnikom rozwój społeczny i zawodowy, wspierając nabywanie lub odzyskiwanie umiejętności niezbędnych do podejmowania pracy oraz aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym.
- ✓ Warsztat Terapii Zajęciowej przy Polskim Związku Niewidomych w 2023 r. świętował 30-lecie działalności. Placówka zrzeszała osoby z różnymi rodzajami niepełnosprawności w stopniu umiarkowanym i znacznym. W WTZ funkcjonowało sześć pracowni: plastyczna, szkła artystycznego, rękodzieła artystycznego, czynności dnia codziennego, multimedialna oraz stolarsko-ogrodnicza. Uczestnicy brali udział w zajęciach psycho-terapeutycznych i psychoedukacyjnych, rehabilitacji ruchowej, muzykoterapii oraz korzystali z doradztwa zawodowego.
- ✓ Aktywizację zawodową osób z niepełnosprawnościami prowadził Zakład Aktywności Zawodowej poprzez działalność usługowo-wytwórczą w branży poligraficznej oraz świadczenie usług zakresie niszczenia dokumentów. Zakład zapewniał dostosowane pomieszczenia pracy oraz transport dla pracowników.

Zwiększenie liczby punktów udzielających wsparcia osobom z zaburzeniami i chorobami psychicznymi.

- ✓ W 2023 r. w ramach pilotażu Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego w Szpitalu Uniwersyteckim nr 1 im. dr A. Jurasza uruchomiono Centrum Zdrowia Psychicznego jako środowiskowy model opieki psychiatrycznej. To miejsce, w którym osoby dorosłe, doświadczające kryzysu zdrowia psychicznego lub cierpiące z powodu choroby psychicznej mogą otrzymać bezpłatną pomoc medyczną, psychologiczną i społeczną. Na wsparcie psychologiczne mogą liczyć również rodziny i bliscy osób doświadczających choroby psychicznej. Z pomocy specjalistów skorzystać mogą mieszkańcy Bydgoszczy oraz gmin: Solec Kujawski, Nowa Wieś Wielka i Dąbrowa Chełmińska. Do Centrum można zgłosić się bez skierowania ani wcześniejszych zapisów. Przy Szpitalu Uniwersyteckim nr 1 działa również Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży.
- ✓ W 2022 r. zawarto umowę na opracowanie koncepcji funkcjonalno-architektonicznej rozbudowy Wojewódzkiej Przychodni Zdrowia Psychicznego o budynek Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży oraz Centrum Leczenia Uzależnień. W 2023 r. wykonano dokumentację techniczną na potrzeby budowy nowego obiektu przy ul. Sułkowskiego 58A. W przyszłości realizacja obu projektów utworzy kompleks, w którym wsparcie psychiatryczne otrzymają pacjenci dorośli, dzieci i młodzież.
- ✓ W 2025 r. uchwalono *Miejski program ochrony zdrowia psychicznego do 2030 roku*, w którym zaplanowano m.in. wzmocnienie systemu działań w zakresie pomocy psychologicznej oraz wypracowanie skutecznych zasad współpracy i koordynacji działań podejmowanych przez różne podmioty działające na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi.

Stworzenie miejsc integracji i samopomocy osiedlowej.

- ✓ W okresie 2020-2024 powstało kilka ogrodów społecznych m.in.: przy Bydgoskim Centrum Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu przy ul. Gdańskiej 5, przy ul. 20 Stycznia 22, przy ZS nr 29 na ul. Słonecznej 13, na terenie Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla Dzieci i Młodzieży Upośledzonej Umysłowo nr 3 przy ul. Granicznej 12 oraz przy SP nr 56 ul. Karpackiej 30. Są to dodatkowe zielone przestrzenie w mieście, pozwalające wykorzystać nieużytki i tereny zaniedbane. Ogrody umożliwiają aktywizację i edukację mieszkańców, łącząc ogrodnictwo z partycypacją i integracją społeczną oraz edukacją przyrodniczą i ekologiczną. Integrują społeczność lokalną, aktywizują mieszkańców i angażują ich we wspólne działania w najbliższym otoczeniu. Dzięki ogrodom społecznym możliwe jest również promowanie i praktykowanie zdrowego trybu życia.

- ✓ W latach 2021-2022 realizowano projekt *Ogród Społeczny – Rośniemy Razem*, koordynowany przez MOPS, którego uczestnikami były dzieci, młodzież oraz seniorzy. Wspólny ogród posiadał walory edukacyjne, terapeutyczne, integracyjne, tworzył przestrzeń dla różnorodnych wydarzeń oraz zapewniał wspólną aktywność międzypokoleniową poprzez udział w różnego rodzaju warsztatach manualnych i pokazach edukacyjnych.
- ✓ W latach 2021-2024 Stowarzyszenie Bydgoska Lokalna Grupa Działania *Dwie Rzeki* realizowało projekty unijne wspierające integrację i aktywizację mieszkańców, w szczególności młodzieży, osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami. W ramach naborów grantowych wybierano organizacje pozarządowe do realizacji działań lokalnych, które umożliwiały tworzenie klubów i miejsc integracji na poziomie osiedli oraz prowadzenie zajęć terapeutycznych, edukacyjnych i aktywizujących dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

OBSZAR IV. ZDROWE I BEZPIECZNE ŚRODOWISKO

Cel IV.1. ZRÓWNOWAŻONE GOSPODAROWANIE ZASOBAMI ŚRODOWISKA

- IV.1.1. Ład przestrzenny
- IV.1.2. Czyste powietrze
- IV.1.3. Ochrona klimatu i adaptacja do zmian klimatu
- IV.1.4. Wysoka jakość środowiska i zachowanie jego zasobów

Cele	Wskaźniki	Wartość bazowa (wartość/rok)	Wartość docelowa/tendencja
Cel IV.1. ZRÓWNOWAŻONE GOSPODAROWANIE ZASOBAMI ŚRODOWISKA			
IV.1.1. Ład przestrzenny	Udział powierzchni miasta objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego	37,4% (2018)	50% lub więcej
IV.1.2. Czyste powietrze	Roczna ocena jakości powietrza pod względem ochrony zdrowia (najniższa ocena wśród badanych parametrów)	Klasa C (2018)	Klasa A
	Liczba dni z przekroczeniem dopuszczalnego poziomu stężeń dobowych pyłu zawieszonego PM10 w ciągu roku: – pl. Poznański (pomiar automatyczny) – ul. Warszawska (pomiar automatyczny)	85 (2018) 81 (2018)	poniżej 35 dni
IV.1.3. Ochrona klimatu i adaptacja do zmian klimatu	Pojemność miejskich urządzeń do retencjonowania wody opadowej	10,8 tys. m ³ (2018)	45 tys. m ³
	Udział terenów zieleni: lasów, parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej oraz ulicznej w powierzchni miasta	36,9% (2018)	utrzymanie poziomu
	Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych, z wyłączeniem innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych stanowiących odpady komunalne (dane liczone od 2020 r.)	–	60%
	Roczna emisja CO ₂ z terenu całego miasta	2 518 907 Mg CO ₂ e (2018)	tendencja spadkowa
IV.1.4. Wysoka jakość środowiska i zachowanie jego zasobów	Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem	26,0% (2018)	utrzymanie poziomu
	Potencjał ekologiczny rzeki Brdy (w pięciostopniowej skali, klasa I – bardzo dobry, klasa V – zły)	klasa II (2017)	utrzymanie poziomu
	Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w ciągu roku	34,7 m ³ (2018)	poniżej 33 m ³
	Udział odpadów posegregowanych w ogólnej ilości odpadów komunalnych (dane liczone od 2020 r.)	–	tendencja wzrostowa

Analiza wskaźnikowa

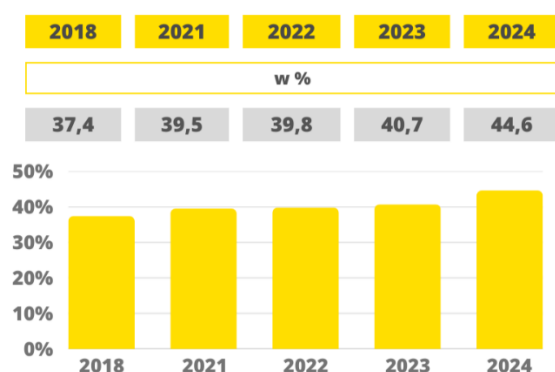
Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska, odpowiadające potrzebom nie tylko obecnych mieszkańców, ale także przyszłych pokoleń, wymaga spójności z planowaniem przestrzennym. Na koniec 2024 r. w Bydgoszczy obowiązywało 165 planów, pokrywających łącznie powierzchnię 7 839 ha. W trakcie opracowywania znajdowało się 27 miejscowych planów o łącznej powierzchni 2 168 ha. W porównaniu z 2018 r. liczba obowiązujących planów wzrosła o 17, powierzchnia objęta obowiązującymi planami zwiększyła się o 1 252 ha. Udział powierzchni pokrytej obowiązującymi planami zagospodarowania przestrzennego wzrósł z 37,4% w 2018 r. do 44,6% na koniec 2024 r.

Obszar IV. ZDROWE I BEZPIECZNE ŚRODOWISKO

Cel IV.1. ZRÓWNOWAŻONE GOSPODAROWANIE ZASOBAMI ŚRODOWISKA

IV.1.1. Ład przestrzenny

Udział powierzchni miasta objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego

wartość docelowa 2030:
50% lub więcej

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny,
Miejska Pracownia Urbanistyczna

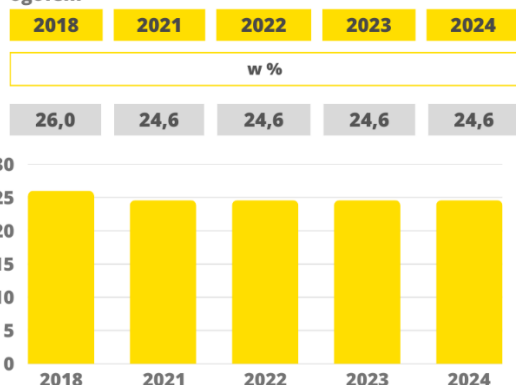
Prawie 1/4 powierzchni administracyjnej miasta jest objęta ochroną ze względu na szczególne walory przyrodnicze. W skład 4,3 tys. ha wchodzi tereny Nadwiślańskiego Parku Krajobrazowego, Obszaru Chronionego Krajobrazu Zalewu Koronowskiego, Obszaru Chronionego Krajobrazu Północnego Pasa Rekreacyjnego Miasta Bydgoszczy i Obszaru Chronionego Krajobrazu Wydm Kotliny Toruńsko-Bydgoskiej. Oprócz nich w Bydgoszczy zlokalizowane są dwa użytki ekologiczne: Zielona Ostoja, znajdujący się przy ul. Rekinowej i Stawy akademickie przy ul. Rejewskiego. W 2019 r. powierzchnia obszarów prawnie chronionych, leżących w granicach Bydgoszczy uległa zmniejszeniu o 250 ha na skutek wejścia w życie uchwał Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 2 września 2019 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Wydm Kotliny Toruńsko-Bydgoskiej – część wschodnia i zachodnia (IX/181/19) oraz Uchwały w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Zalewu Koronowskiego (IX/182/19). Zmniejszenie powierzchni obszarów chronionego krajobrazu w granicach Bydgoszczy nastąpiło w wyniku bezpowrotnej utraty wyróżniającego się krajobrazu o zróżnicowanych ekosystemach i możliwości zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem przez wyłączenie z przedmiotowego obszaru terenu Międzygminnego Kompleksu Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych ProNatura Sp. z o.o. oraz jego sąsiedztwa. Dodatkowo dokonano korekty południowej granicy obszaru chronionego krajobrazu, tak aby tereny poddane silnej presji zabudowy nie wchodziły w granice chronionego obszaru. W następstwie wejścia w życie uchwał, odsetek powierzchni prawnie chronionej ze względu na walory przyrodnicze został obniżony z 26,0% w 2018 r. do 24,6% w latach 2019-2024.

Obszar IV. ZDROWE I BEZPIECZNE ŚRODOWISKO

Cel IV.1. ZRÓWNOWAŻONE GOSPODAROWANIE ZASOBAMI ŚRODOWISKA

IV.1.4. Wysoka jakość środowiska i zachowanie jego zasobów

Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem

oczekiwany kierunek trendu do 2030:

utrzymanie poziomu

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

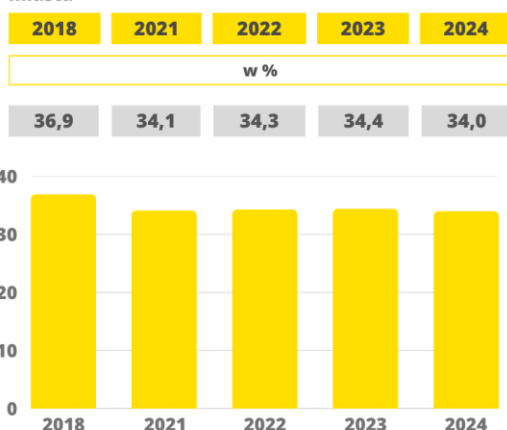
W zurbanizowanych przestrzeniach miejskich zieleń pełni rolę nie do przecenienia ze względu na jej korzystne oddziaływanie na obieg wody, temperaturę i skład powietrza w mieście, a także jej funkcje estetyczne, zachęcające do wypoczynku i uprawiania sportu na zewnątrz. Udział terenów zieleni w Bydgoszczy jest jednym z najwyższych wśród miast wojewódzkich i wyniósł na koniec 2024 r. 34,0%. Większość tych terenów (ok. 80%) stanowiły lasy okalające obszary zurbanizowane, których łączna powierzchnia wyniosła 4,8 tys. ha, z czego lasy gminne pokrywały 177,5 ha, a prywatne 80,8 ha. Tereny biologicznie czynne pomagają zatrzymać wodę w miejscu opadu.

Obszar IV. ZDROWE I BEZPIECZNE ŚRODOWISKO

Cel IV.1. ZRÓWNOWAŻONE GOSPODAROWANIE ZASOBAMI ŚRODOWISKA

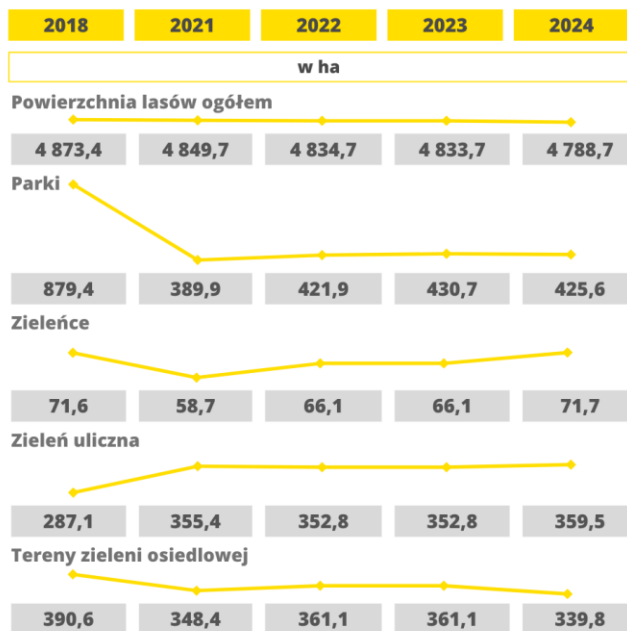
IV.1.3. Ochrona klimatu i adaptacja do zmian klimatu

Udział terenów zieleni: lasów, parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej oraz ulicznej w powierzchni miasta

oczekiwany kierunek trendu do 2030 :

utrzymanie poziomu

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

Podobną rolę pełnią urządzenia do retencjonowania wody opadowej. W Bydgoszczy na koniec 2024 r. miejskie urządzenia retencyjne łącznie miały pojemność 38,1 tys. m³. Zaliczono do nich m.in.: zbiorniki sztuczne, stawy, studnie chłonne, skrzynki rozsączające. W porównaniu z 2018 r. ich pojemność zwiększyła się o 27,3

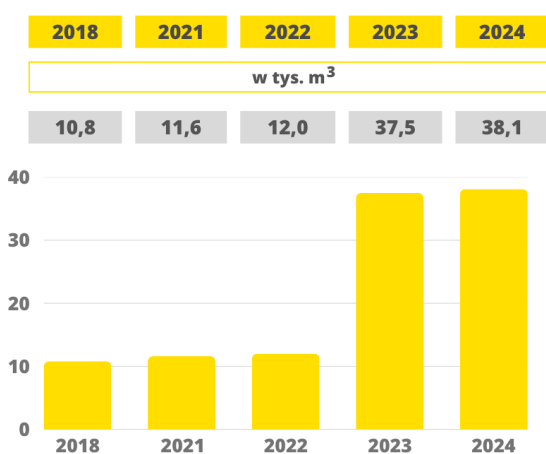
tys. m³ tj. o 253,0%. Zmiany klimatyczne wpływają na dostępność wody pitnej, a retencja jest jedną z najważniejszych form ochrony jej zasobów. Niewątpliwie największy udział w zużyciu wody przypada na sektor przemysłowy oraz produkcję żywności. Jednak również w gospodarstwach domowych, poprzez świadome decyzje podejmowane na co dzień, możliwe jest ograniczanie zużycia i racjonalne gospodarowanie zasobami wody pitnej. W Bydgoszczy w 2024 r. zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności wyniosło 20,8 tys. dam³, z czego gospodarstwa domowe zużyły 11,85 tys. dam³ dostarczonych siecią wodociągową, tj. 57,0% zużycia ogółem. W porównaniu z 2018 r. zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca wzrosło o 5,2% (z 34,7 m³ do 36,5 m³).

Obszar IV. ZDROWIE I BEZPIECZNE ŚRODOWISKO

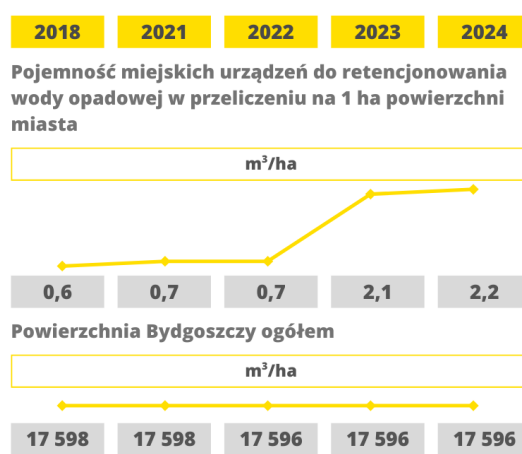
Cel IV.1. ZRÓWNOWAŻONE GOSPODAROWANIE ZASOBAMI ŚRODOWISKA

IV.1.3. Ochrona klimatu i adaptacja do zmian klimatu

Pojemność miejskich urządzeń do retencjonowania wody opadowej

wartość docelowa 2030:
45 tys. m³

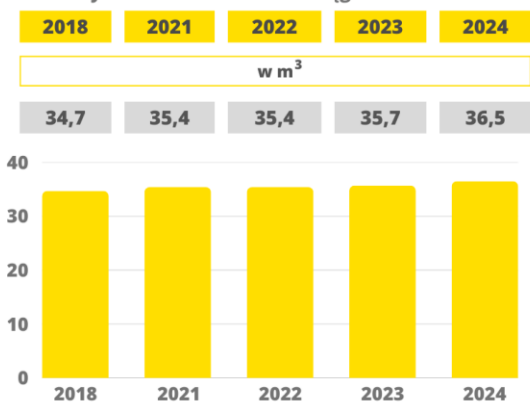
Źródło danych: Miejskie Wodociągi i Kanalizacja w Bydgoszczy Sp. z o.o., Wydział Zieleni i Gospodarki Komunalnej Urzędu Miasta Bydgoszczy, Zarząd Dróg Miejskich i Komunikacji Publicznej

Obszar IV. ZDROWIE I BEZPIECZNE ŚRODOWISKO

Cel IV.1. ZRÓWNOWAŻONE GOSPODAROWANIE ZASOBAMI ŚRODOWISKA

IV.1.4. Wysoka jakość środowiska i zachowanie jego zasobów

Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w ciągu roku

wartość docelowa 2030:
poniżej 33 m³

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

Obszar IV. ZDROWE I BEZPIECZNE ŚRODOWISKO

Cel IV.1. ZRÓWNOWAŻONE GOSPODAROWANIE ZASOBAMI ŚRODOWISKA

IV.1.4. Wysoka jakość środowiska i zachowanie jego zasobów

Potencjał ekologiczny rzeki Brdy (w pięciostopniowej skali, klasa I – bardzo dobry, klasa V – zły)

2017	2021	2022	2023	2024
klasa II	b.d.	klasa III	b.d.	b.d.

Stan/potencjał ekologiczny (w przypadku silnie zmienionych jednolitych części wód powierzchniowych) to określenie jakości struktury i funkcjonowania ekosystemu wód powierzchniowych sklasyfikowanej na podstawie wyników badań elementów biologicznych oraz wspierających je wskaźników fizykochemicznych i hydromorfologicznych.

Stan ekologiczny jednolitych części wód powierzchniowych klasyfikuje się poprzez nadanie jednolitej części wód jednej z pięciu klas jakości, przy czym klasa pierwsza oznacza bardzo dobry stan ekologiczny, klasa druga - dobry stan ekologiczny, zaś klasy trzecia, czwarta i piąta odpowiednio - stan ekologiczny umiarkowany, słaby i zły.

Obowiązuje zasada, że klasa stanu/potencjału ekologicznego odpowiada klasie najgorszego elementu biologicznego (Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 25 czerwca 2021 r.

Elementy składowe klasyfikacji	2018	2019	2022
Klasa elementów biologicznych	A 3 B b.d.	A 3 B 3	A 3 B 3
Klasa elementów fizykochemicznych (grupa 3.1 - 3.5)	A <=2 B b.d.	A 1 B 2	A 1 B 2*
Klasa elementów fizykochemicznych - specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne (3.6)	A 1 B b.d.	A b.d. B b.d.	A 2 B b.d.
Klasyfikacja stanu / potencjału ekologicznego	A 3 B b.d.	A 3 B 3	A 3 B 3

oczekiwany kierunek trendu do 2030:

utrzymanie poziomu

Źródło danych: Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, uzyskane w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska

Jednymi z najcenniejszych zasobów w mieście są rzeki Brda, Wisła oraz Kanał Bydgoski. W ramach Państwowego Monitoringu Środowiska na przestrzeni lat 2018-2022 ocena potencjału ekologicznego w punktach znajdujących się w granicach miasta była przeprowadzona dla punktu Brda – poniżej Zbiornika Smukała, Wodowskaz Smukała, Bydgoszcz dwa razy w 2018 r. i w 2019 r., a dla punktu Brda – ujście do Wisły, Jaz Czersko Polskie, Bydgoszcz w 2019 r. Wartość bazowa pochodziła z 2017 r., kiedy badaniem objęty był punkt w Smukale. Potencjał ekologiczny został oceniony jako dobry (klasa II), o czym przesądziła dobra ocena dla specyficznych zanieczyszczeń syntetycznych i niesyntetycznych, należących do elementów fizykochemicznych (klasa II). Klasy elementów biologicznych oraz fizykochemicznych, odnoszących się do stanu fizycznego, warunków tlenowych, zasolenia, zakwaszenia i substancji biogennych zostały w 2017 r. ocenione jako bardzo dobre (klasa I). Analizy wykonane w latach 2018 i 2019 były podstawą do obniżenia klasy potencjału ekologicznego do umiarkowanego (klasa II), za sprawą zaliczenia klasy elementów biologicznych do klasy III. W okresie 2017-2022 w punkcie pomiarowo-kontrolnym Brda – ujście do Wisły, Jaz Czersko Polskie badanie było przeprowadzone tylko w 2019 r., a potencjał ekologiczny sklasyfikowano na poziomie umiarkowanym (klasa III), taką też ocenę otrzymała grupa elementów biologicznych. Klasa elementów fizykochemicznych, obejmująca specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne, takie jak fenole lotne, węglowodory ropopochodne, cyjanki nie były badane. Realizowany jest kolejny cykl badań punktu JCWP przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska. Klasyfikacja wykonana w 2022 r. objęła badania realizowane w latach 2016-2021 i wykazała umiarkowany potencjał ekologiczny (klasa III) jednolitej części wód powierzchniowych Brda od wpływu ze Zbiornika Smukała do ujścia.

Stan jakości powietrza w Bydgoszczy był monitorowany na podstawie danych Inspekcji Ochrony Środowiska, uzyskanych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. W 2022 r., poza przekroczeniami norm dla benzo(a)pirenu, stężenia pozostałych substancji mieściły się w granicach ustalonych norm. Jednak wystarczyło przekroczenie wartości dopuszczalnej tylko dla jednego parametru by klasa w rocznej ocenie jakości powietrza pod względem ochrony zdrowia została obniżona do C także w 2022 r. W latach wcześniejszych

przekroczenia dotyczyły także średniorocznego stężenia pyłu zawieszonego PM10 oraz PM2,5. W strefie aglomeracja bydgoska w rocznej ocenie, dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi w latach 2018-2023 przypisano klasę C.

Obszar IV. ZDROWE I BEZPIECZNE ŚRODOWISKO

Cel IV.1. ZRÓWNOWAŻONE GOSPODAROWANIE ZASOBAMI ŚRODOWISKA IV.1.2. Czyste powietrze

Roczna ocena jakości powietrza pod względem ochrony zdrowia (najniższa ocena wśród badanych parametrów)

2018	2021	2022	2023	2024
Klasa C	Klasa C	Klasa C	Klasa C	Klasa A

Wynikiem oceny dla wszystkich substancji podlegających ocenie (dla kryteriów: poziom dopuszczalny i poziom docelowy) jest zaliczenie strefy do jednej z poniżej wymienionych klas:

- **klasa A** - jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych albo poziomów docelowych,
- **klasa B** - jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziom dopuszczalny lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji (ze względu na to, że w 2017 roku nie obowiązywał żaden margines tolerancji, nie było podstaw nadania klasy B),
- **klasa C** - jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziom dopuszczalny powiększony o margines tolerancji, a w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony - poziomy dopuszczalny albo przekraczają poziomy docelowy.

wartość docelowa 2030:
Klasa B

Klasy strefy aglomeracja bydgoska dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi

	2018	2021	2022	2023	2024
SO2	A	A	A	A	A
NO2	A	A	A	A	A
CO	A	A	A	A	A
C6H6	A	A	A	A	A
O3	A	A	A	A	A
PM10	C	C	A	A	A
Pb	A	A	A	A	A
As	A	A	A	A	A
Cd	A	A	A	A	A
Ni	A	A	A	A	A
B(a)P	C	C	C	C	A
PM2,5 faza I	C				
pm2,5 faza II	C1	A1	A1	A1	A1

Źródło danych: Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Bydgoszczy

Mimo, że średnioroczne stężenia pyłów zawieszonych mieściły się w granicach normy, to jednak na osiedlach, na których wiele budynków nie jest podłączonych do centralnego ogrzewania, problem powraca w sezonie zimowym. W latach 2018-2019 i w 2021 r. liczba dni z przekroczeniem dobowego stężenia PM10 była wyższa niż 35 dni. Największą częstotliwość odnotowano w 2018 r., gdy przekroczenia obserwowano nawet 85 dni (prawie 3 miesiące w roku). Liczba dni z przekroczeniem dopuszczalnego stężenia dobowego (50 µg/m³) dla PM10 w 2022 r. nie przekroczyła normy (35 dni) na żadnej ze stacji pomiarowych, podobnie jak w 2020 r. i 2023 r. W 2024 r. średnioroczne stężenia pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 nie przekroczyły wartości dopuszczalnych na żadnej ze stacji pomiarowych w Bydgoszczy. Na podstawie wyników modelowania przestrzennego oszacowano, że średnie roczne stężenie pyłu PM10 wahało się od 13,5 µg/m³ do 25,4 µg/m³. Z kolei na podstawie metody obiektywnego szacowania, wykorzystującej wyniki modelowania przestrzennego, oszacowano, że średnioroczne stężenie pyłu PM2,5 w 2024 r. wahało się od 8 µg/m³ do 17 µg/m³. Natomiast średnioroczne stężenia benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10 w 2024 r. wynosiły w Bydgoszczy od 0,25 ng/m³ do 1,49 ng/m³. Po raz pierwszy aglomeracja bydgoska została zaliczona do klasy A w klasyfikacji ochrony zdrowia, ponieważ nie wystąpiły przekroczenia średnich rocznych poziomów żadnych monitorowanych substancji.

W porównaniu z 2018 r. ograniczeniu uległa emisja gazów cieplarnianych. Całkowita emisja wyrażona w tonach ekwiwalentu w 2020 r. spadła do 2 138 664 Mg CO₂e, w 2021 r. wyniosła 2 169 557 Mg CO₂e, a w 2022 r. 2 096 120 Mg CO₂e i była niższa o 16,8% niż w roku bazowym. W kolejnych latach utrzymywała się tendencja spadkowa. W 2024 r. wyniosła 1 955 039 Mg CO₂e, tj. o 22,4% mniej niż w roku bazowym. Emisja z **segmentu samorządu** w 2022 r. stanowiła 7,5%, a w 2024 r. 6,5% całkowitej emisji i zmniejszyła się od 2018 r. o 31,2%. Największy udział w redukcji emisji w segmencie samorządu miał sektor budynków, który odpowiadał za 54,5% emisji segmentu samorządowego. W porównaniu z 2018 r. w wyniku m.in. termomodernizacji udało się zredukować emisję gazów cieplarnianych o 32,0%. Największy spadek procentowy (o 61,4%) odnotowano w obszarze oświetlenia publicznego.

Obszar IV. ZDROWE I BEZPIECZNE ŚRODOWISKO

Cel IV.1. ZRÓWNOWAŻONE GOSPODAROWANIE ZASOBAMI ŚRODOWISKA

IV.1.2. Czyste powietrze

Liczba dni z przekroczeniem dopuszczalnego poziomu stężeń dobowych pyłu zawieszonego PM10 w ciągu roku:

2018	2021	2022	2023	2024
85	54	19	7	7

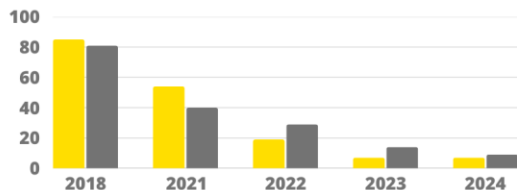
Plac Poznański (pomiar automatyczny)

85	54	19	7	7
----	----	----	---	---

ul. Warszawska (pomiar automatyczny)

81	40	29	14	9
----	----	----	----	---

■ Plac Poznański ■ ul. Warszawska

wartość docelowa 2030:
poniżej 35 dni

Liczba dni z przekroczeniem dopuszczalnego poziomu stężeń dobowych pyłu zawieszonego PM10 w podziale miesięcznym w 2024 roku:

Plac Poznański (pomiar automatyczny)

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1	-	4	1	-	-	-	-	1	1	-	-

Poziomy dopuszczalne zanieczyszczenia w powietrzu ze względu na ochronę zdrowia ludzi:

stężenia 24-godzinne pyłu PM10 **50 µg/m³**

częstość przekraczania poziomu dopuszczalnego w roku kalendarzowym **35**

Źródło danych: Inspekcja Ochrony Środowiska, uzyskane w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska

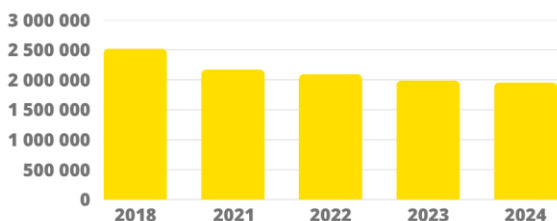
Obszar IV. ZDROWE I BEZPIECZNE ŚRODOWISKO

Cel IV.1. ZRÓWNOWAŻONE GOSPODAROWANIE ZASOBAMI ŚRODOWISKA

IV.1.3. Ochrona klimatu i adaptacja do zmian klimatu

Roczna emisja CO₂ z terenu całego miasta

2018	2021	2022	2023	2024
2 518 907	2 169 557	2 096 120	1 989 715	1 955 039

oczekiwany kierunek trendu do 2030:

tendencja spadkowa

Całkowita emisja gazów cieplarnianych z terenu miasta - w tonach ekwiwalentu dwutlenku węgla

2018	2021	2022	2023	2024
------	------	------	------	------

Emisja - segment samorządu (Mg CO₂e)

184 264	194 712	156 438	125 761	126 789
---------	---------	---------	---------	---------

Emisja - segment społeczeństwa (Mg CO₂e)

2 274 856	1 974 845	1 939 682	1 863 954	1 828 250
-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

Emisja per capita (Mg CO₂e)

7,0	6,5	6,4	6,1	6,0
-----	-----	-----	-----	-----

w %

Udział emisji samorządu w całkowitej emisji

7,5	9,0	7,5	6,3	6,5
-----	-----	-----	-----	-----

Źródło danych: Bilans Klimatyczny dla miasta Bydgoszczy 2018, Inwentaryzacja Emisji Gazów Cieplarnianych dla Miasta Bydgoszczy

W **segmencie społeczeństwa**, który odpowiadał za 93,0% emisji gazów cieplarnianych w Bydgoszczy, udało się od 2018 r. zredukować emisję o 19,6%. Największy udział w redukcji miał sektor usługowy, który w porównaniu z 2018 r. zmniejszył emisję o 41,1%, a w 2024 r. odpowiadał za 18,0% gazów cieplarnianych segmentu społeczeństwa. Największą grupą pod względem zużycia energii oraz emisji gazów cieplarnianych w tym segmencie było mieszkalnictwo, które w 2024 r. wyemitowało 29,0% Mg CO₂e segmentu społeczeństwa. W tej grupie zredukowano emisję o 21,9% w porównaniu z 2018 r.

Gospodarowanie odpadami realizowane jest zgodnie z wymogami przepisów prawa, jednak rosnące wymagania co do poziomów recyklingu oraz zwrot w kierunku gospodarki obiegu zamkniętego wymagają wprowadzenia dalszych rozwiązań w systemie zagospodarowania odpadów. W związku z pracami nad nowelizacją ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach z 19 lipca 2019 r., wartość bazową i docelową określono

dopiero na koniec 2020 r. Poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia odpadów: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła wyniósł na koniec 2020 r. 42,4% przy założonych ustawowo 50,0%. Od 2021 r. poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych obliczany jest (zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska) jako stosunek masy odpadów komunalnych przygotowanych do ponownego użycia i poddanych recyklingowi do masy wytworzonych odpadów komunalnych, przy czym w obliczeniach nie uwzględnia się innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych stanowiących odpady komunalne. W 2021 r. udało się przekroczyć (o 4,8 p.proc.) założony ustawą 20,0% poziom recyklingu odpadów komunalnych. W 2022 r. poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych w Bydgoszczy wyniósł 37,2% przy założonych w ustawie 25,0%. W 2023 r. wartość wskaźnika utrzymywała się powyżej wymaganego minimum (36,5% wobec 35,0%), a w 2024 r. odnotowano wzrost do 45,4%, co oznacza osiągnięcie i przekroczenie ustawowego progu 45,0%.

Obszar IV. ZDROWE I BEZPIECZNE ŚRODOWISKO

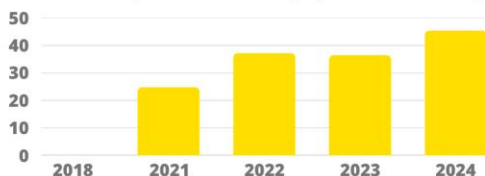
Cel IV.1. ZRÓWNOWAŻONE GOSPODAROWANIE ZASOBAMI ŚRODOWISKA

IV.1.3. Ochrona klimatu i adaptacja do zmian klimatu

Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych, z wyłączeniem innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych stanowiących odpady komunalne (dane liczone od 2020 r.)

2018	2021	2022	2023	2024
w %				
b.d.	24,8*	37,2	36,5	45,4

* Rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 3.08.2021 r. zmieniono sposób obliczania poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych. Nowelizacja ustawy o utrzymaniu porządku i czystości w gminach z dnia 17.12.2020 r. zmienia wysokość wskaźnika do osiągnięcia w 2021 r. i latach następnych.

wartość docelowa 2030:
60%

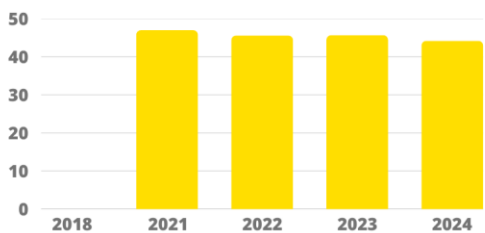
Obszar IV. ZDROWE I BEZPIECZNE ŚRODOWISKO

Cel IV.1. ZRÓWNOWAŻONE GOSPODAROWANIE ZASOBAMI ŚRODOWISKA

IV.1.4. Wysoka jakość środowiska i zachowanie jego zasobów

Udział odpadów posegregowanych w ogólnej ilości odpadów komunalnych

2018	2021	2022	2023	2024
w %				
b.d.	47,0	45,6	45,7	44,2

oczekiwany kierunek trendu do 2030:

tendencja wzrostowa

Ilość odpadów komunalnych poszczególnych frakcji przypadająca na 1 mieszkańca Bydgoszczy

2018	2021	2022	2023	2024
w kg				
odpady zmieszane				
b.d.	209,8	208,1	207,2	219,6
papier, tektura				
b.d.	26,0	24,8	24,5	29,0
metale i tworzywa sztuczne				
b.d.	45,1	43,1	41,4	46,9
opakowania ze szkła				
b.d.	24,2	24,5	23,2	23,5
odpady ulegające biodegradacji				
b.d.	68,4	70,1	69,9	76,3
odpady budowlane i rozbiórkowe				
b.d.	34,0	28,1	25,2	46,4
pozostałe odpady : odpady wielkogabarytowe, ZSEE, leki i inne				
b.d.	27,4	22,3	14,5	41,5

Źródło danych: Wydział Gospodarki Odpadami Urzędu Miasta

Ilość odebranych odpadów komunalnych

2018	2021	2022	2023	2024
w t				
odpady zmieszane				
b.d.	70 064	68 680	67 622	71 164
papier, tektura				
b.d.	8 673	8 184	8 003	9 400
metale i tworzywa sztuczne				
b.d.	15 052	14 221	13 524	15 191
opakowania ze szkła				
b.d.	8 080	8 089	7 566	7 623
odpady ulegające biodegradacji				
b.d.	22 845	23 126	22 828	24 715
odpady budowlane i rozbiórkowe				
b.d.	11 369	9 273	8 212	15 024
pozostałe odpady : odpady wielkogabarytowe, ZSEE, leki i inne				
b.d.	9 168	7 345	4 739	13 437

Źródło danych: Wydział Gospodarki Odpadami Urzędu Miasta

W porównaniu z 2020 r. zmniejszyła się masa odebranych odpadów komunalnych o 1,3%. Mniej odebrano metali i tworzyw sztucznych (o 4,1%) oraz opakowań ze szkła (o 0,9%). Natomiast wzrosła o 0,9% ilość odpadów zmieszanych, papieru i tektury (27,9%) oraz odpadów ulegających biodegradacji (o 12,2%). Udział odpadów posegregowanych w ogólnej masie odpadów komunalnych spadł z 45,1% w 2020 r. do 44,2% w 2024 r.

Podsumowanie

- Udział powierzchni pokrytej obowiązującymi planami zagospodarowania przestrzennego wzrósł z 37,4% w 2018 r. do 44,6% na koniec 2024 r. Istnieje duże prawdopodobieństwo utrzymania trendu i osiągnięcie wartości docelowej – 50% lub więcej.
- W 2024 r. po raz pierwszy aglomeracja bydgoska została zaliczona do klasy A w klasyfikacji ochrony zdrowia, ponieważ nie wystąpiły przekroczenia średnich rocznych poziomów żadnych monitorowanych substancji. Zakładany cel – zaliczenie do Klasy A – został osiągnięty.
- W 2024 r. średnioroczne stężenia pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 nie przekroczyły wartości dopuszczalnych na żadnej ze stacji pomiarowych w Bydgoszczy. Liczba dni z przekroczeniem dopuszczalnego poziomu stężeń dobowych pyłu zawieszonego PM10 w ciągu roku od 2022 r. jest niższa niż 35 dni.
- Pojemność miejskich urządzeń do retencjonowania wody opadowej wzrosła z 10,8 tys. m³ w 2018 r. do 38,1 tys. m³ w 2024 r. Przy zachowaniu dotychczasowej dynamiki wzrostu przewidywane jest osiągnięcie celu jakim jest 45 tys. m³ do 2030 r.
- Udział terenów zieleni w Bydgoszczy jest jednym z najwyższych wśród miast wojewódzkich i wyniósł na koniec 2024 r. 34,0%.
- W 2024 r. poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych w Bydgoszczy wyniósł 45,4% przekraczając wymagany ustawowo próg 45,0%. Wartość docelowa (60%) jest realna przy utrzymaniu dotychczasowego tempa wzrostu.
- W porównaniu z 2018 r. ograniczeniu uległa emisja gazów cieplarnianych. Całkowita emisja liczona w tonach ekwiwalentu w 2024 r. wyniosła 1 955 039 Mg CO₂e – tj. o 22,4% mniej. Utrzymanie tendencji spadkowej w perspektywie do 2030 r. jest możliwe.
- Prawie 1/4 powierzchni administracyjnej miasta jest objęta ochroną ze względu na szczególne walory przyrodnicze – wskaźnik od 2019 r. pozostaje na tym samym poziomie.
- W porównaniu z 2018 r. zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych w przeliczeniu na jednego mieszkańca wzrosło w 2024 r. o 5,2% do 36,5 m³. Wskaźnik wykazuje tendencję wzrostową.
- Obniżył się udział odpadów posegregowanych w ogólnej ilości odpadów komunalnych (z 47,0% w 2021 r. do 44,2% w 2024 r.).

Przegląd kierunków działań i programów wdrożeniowych

Zwiększenie obszaru miasta objętego miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

- ✓ W okresie 2020-2024 uchwalono 20 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (mpzp). Na koniec 2024 r. łączna powierzchnia objęta obowiązującymi mpzp wyniosła 7 839 ha, obowiązywało 165 mpzp, co odpowiadało 44,6% całkowitej powierzchni Bydgoszczy. Równocześnie w trakcie opracowywania pozostawało 27 planów o łącznej powierzchni 2 168 ha.

Wdrażanie zasad projektowania uniwersalnego – dostosowanie do potrzeb osób w każdym wieku – zarówno dla inwestycji miejskich jak i innych inwestorów.

- ✓ Zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego, Miasto w inwestycjach miejskich uwzględniało potrzeby wszystkich grup odbiorców, w tym osób starszych oraz osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami. Działania te realizowano m.in. poprzez zwiększenie dostępności Bydgoskiego Centrum Seniorów,

Zespołu Szkół nr 19 Integracyjnych oraz Teatru Polskiego, a także adaptację budynku Zespołu Szkół nr 29 na potrzeby Ośrodka dla Dzieci i Młodzieży z Autyzmem.

- ✓ Realizowano szereg działań związanych z dostosowaniem miejskiej infrastruktury do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Obejmowały one m.in. kompleksową wymianę taboru tramwajowego na niskopodłogowy, modernizację chodników, budowę przystanków wiedeńskich oraz przebudowę skrzyżowań i przejść dla pieszych z zastosowaniem rozwiązań poprawiających dostępność i bezpieczeństwo, w tym sygnalizacji dźwiękowej, kontrastowych elementów dotykowych oraz doświetlenia przejść. W ramach inwestycji drogowych prowadzono także prace związane z likwidacją barier architektonicznych, obejmujące m.in. obniżanie krawężników, likwidację różnic wysokości oraz budowę pochylni.
- ✓ Przeprowadzono konsultacje z Pełnomocnikiem Prezydenta Miasta Bydgoszczy ds. osób z niepełnosprawnościami dotyczące dokumentacji projektowej budowy basenu rehabilitacyjnego przy ul. Jesionowej oraz rewitalizacji Parku Centralnego z przeznaczeniem na kąpielisko. W przypadku przebudowy Ronda Jagielonów przeprowadzono konsultacje społeczne z mieszkańcami, uwzględniające potrzeby osób z niepełnosprawnościami.

Projektowanie rozwiązań chroniących korytarze ekologiczne i kliny napowietrzające, łączenie terenów zieleni w zintegrowany system, ze szczególnym uwzględnieniem terenów przybrzeżnych Bydgoskiego Węzła Wodnego (Brdą, Wisłą, Kanał Bydgoski oraz struga Flis z mniejszymi strugami).

Zwiększanie powierzchni asymilacyjnej zieleni w mieście przez stosowanie pionowych i powierzchniowych rozwiązań w zazielenianiu przestrzeni, tworzenie korzystnych warunków dla owadów i innych przedstawicieli świata zwierząt.

Ochrona przyrody: utrzymanie i ochrona terenów zieleni, ochrona gatunkowa roślin i zwierząt, ochrona bioróżnorodności, ochrona przed gatunkami inwazyjnymi.

- ✓ W 2024 r. Rada Miasta uchwaliła *Program ochrony środowiska dla miasta Bydgoszczy na lata 2024-2027 z perspektywą do 2031 r.*, będący dokumentem strategicznym wyznaczającym kierunki działań na rzecz poprawy stanu środowiska i zrównoważonego gospodarowania zasobami. Program określił, że Miejska Pracownia Urbanistyczna jest odpowiedzialna za wdrażanie zasad ochrony środowiska w planowaniu przestrzennym, natomiast Miasto – za stosowanie standardów ochrony środowiska w realizowanych inwestycjach.
- ✓ Realizowano działania w ramach *Planu adaptacji do zmian klimatu*, obejmujące ochronę korytarzy przewietrzania miasta oraz korytarzy ekologicznych. W 2023 r. dodano nowe działania adaptacyjne „Bydgoszcz zielono-niebieska. Retencja i zagospodarowanie wód deszczowych”, kontynuujące projekt „Budowa i przebudowa kanalizacji deszczowej i dostosowanie sieci MWiK do zmian klimatu”, którego realizację zakończono w 2024 r.
- ✓ W latach 2020-2024 Miasto realizowało szereg działań mających na celu ochronę korytarzy ekologicznych oraz integrację terenów zielonych wzdłuż Bydgoskiego Węzła Wodnego. Przeprowadzono rewitalizację bulwarów nad Brdą, obejmującą m.in. przebudowę nabrzeży, budowę ścieżek pieszo-rowerowych, montaż małej architektury, nasadzenia zieleni oraz miejsca do cumowania łodzi, co zwiększyło dostęp mieszkańców do terenów przybrzeżnych i wzmocniło korytarze ekologiczne wzdłuż rzeki. W Starym Fordonie nad Wisłą przeprowadzono rewitalizację terenów nadrzecznych obejmującą m.in. zagospodarowanie nabrzeża, budowę promenady pieszo-rowerowej, powstanie miejsc rekreacyjnych oraz nasadzenia zieleni, co poprawiło funkcję przyrodniczą i rekreacyjną tego obszaru. W przypadku Kanału Bydgoskiego prowadzone były działania planistyczne, w tym w 2024 r. przeprowadzono konsultacje społeczne koncepcji zagospodarowania terenu przy Kanale, wyznaczającej kierunki przyszłej rewitalizacji.
- ✓ Rozwijano tereny zieleni miejskiej, zwiększając powierzchnię asymilacyjną miasta poprzez nasadzenia drzew i krzewów oraz modernizację parków, skwerów i zieleni przyulicznej (m.in. nad Kanałem Bydgoskim,

na bulwarach nad Brdą, nad brzegiem Wisły w Starym Fordonie, w Parku Wolności, w Parku Kochanowskiego, w Parku gen. Dąbrowskiego, na skwerach E. Woyniłłowicza i Inwalidów Wojennych oraz przy ul. Fordońskiej, Łęczyckiej, Żmudzkiej, Kijowskiej, Bałtyckiej, Trybunalskiej, Mostowej). Nowe nasadzenia drzew, krzewów i bylin, w tym gatunków dekoracyjnych i kwitnących, stanowiły bazę pokarmową dla owadów zapylających. Ponadto w ramach BBO powstały nowe przestrzenie zielone, m.in. park kieszonkowy na Kapuściskach, skwer „Małej Łąki” oraz skwery na osiedlach Piaski i Jachcice. Rozwijano również łąki kwietne m.in. przy ul. Wyścigowej i ul. Powstańców Wielkopolskich, na osiedlu Bydgoszcz-Wschód oraz w parku nad Starym Kanałem Bydgoskim. Łąki te zwiększały dostępność pożywienia dla owadów zapylających oraz innych organizmów. Na terenie stacji uzdatniania wody MWiK na Czyżkówku powstała łąka kwietna o powierzchni 1,25 ha, uzupełniona o hotele dla owadów oraz tablice edukacyjne.

- ✓ W 2024 r. wprowadzono *Bydgoskie Standardy Zieleni*, które systemowo wspierały rozwój i jakość zieleni miejskiej. Dokument ujedynolicił zasady projektowania zieleni w nowych inwestycjach oraz kompleksowego zarządzania i utrzymania terenów zielonych, przyczyniając się do zwiększenia powierzchni asymilacyjnej miasta oraz tworzenia korzystniejszych warunków dla bioróżnorodności, w tym owadów zapylających i innych przedstawicieli fauny miejskiej.
- ✓ Prowadzono działania związane z utrzymaniem i rozbudową sieci siedlisk zastępczych dla zwierząt, obejmujące montaż nowych budek lęgowych oraz czyszczenie, naprawę i wymianę istniejących skrzynek. Miasto corocznie zlecało prace obejmujące ok. 600 skrzynek lęgowych dla ptaków oraz ok. 70 skrzynek dla nietoperzy, zlokalizowanych na terenach parków, lasów komunalnych i innych obszarów zieleni miejskiej. W celu usprawnienia zarządzania siedliskami zastępczymi w 2022 r. wykonano cyfrową inwentaryzację skrzynek lęgowych, schronów dla ssaków oraz domów dla owadów, pozyskując dane przestrzenne umożliwiające lokalizację 682 obiektów na mapie oraz planowanie dalszych działań ochronnych.
- ✓ Miasto podejmowało działania służące ochronie płazów oraz zachowaniu ich naturalnego cyklu życiowego. W okresach wiosennej migracji realizowano przedsięwzięcia zabezpieczające szlaki wędrówek płazów, obejmujące montaż tymczasowych barier herpetologicznych oraz kontrolowane przenoszenie zwierząt w bezpieczne miejsca m.in. przy ul. Łęgnowskiej, Konnej i Hippickiej.
- ✓ Na Bałatonie w ramach BBO utworzono pływającą wyspę (2023 r.) porośniętą roślinnością, która stała się schronieniem dla ptaków i ryb, a także źródłem pożywienia dla pszczoł i motyli, wzmacniając bioróżnorodność miejskiego akwenu. Druga wyspa została zrealizowana w 2025 r.
- ✓ Realizowano międzynarodowy projekt BeePathNet *Budowanie i łączenie miast świadomych roli pszczoł w Europie*, którego celem była popularyzacja i rozwój pszczelarstwa w warunkach miejskich oraz poprawa warunków bytowania owadów zapylających. W ramach projektu utworzono *Pszczelą ścieżkę* obejmującą 16 punktów na terenie miasta, prowadzono działania edukacyjne oraz promowano zachowania sprzyjające owadom zapylającym, m.in. ograniczanie koszenia trawników, sadzenie roślin miododajnych oraz wywieszanie domków dla dzikich pszczoł. Miasto włączyło się także w obchody Światowego Dnia Pszczoł oraz organizowało konferencje i wystawy.

Konsultowanie rozwiązań architektonicznych i przestrzennych dla inwestycji miejskich na etapie przedprojektowym; częstsza organizacja konkursów architektonicznych.

- ✓ Prowadzono konsultacje społeczne na etapie przedprojektowym, mające na celu zapoznanie się z opiniami mieszkańców w ważnych dla społeczności sprawach. Dotyczyły one m.in. adaptacji budynku szkoły przy ul. Gawędy 5 na Centrum Kultury Fordon, rozbudowy ul. Nakielskiej, dostosowania Ronda Jagiellońców do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, budowy kładki dla pieszych nad ul. Wojska Polskiego, budowy przystanków wiedeńskich, nowych tras tramwajowych, zagospodarowania terenu przy Kanale

Bydgoskim, budowy nowego układu drogowego na potrzeby Akademii Muzycznej oraz rozwoju infrastruktury pieszo-rowerowej m.in. wzdłuż ulic: Sudeckiej, Wyzwolenia, Pelplińskiej, Kieleckiej, Sułkowskiego, Glinki, a także lokalizacji nowych stojaków rowerowych.

- ✓ W ramach projektu *Bez lipy* przeprowadzono konsultacje społeczne dotyczące potrzeb i oczekiwań mieszkańców w zakresie zieleni miejskiej. W ich ramach odbywały się m.in. prace grup roboczych, które opracowały projekt standardów zieleni miejskiej.
- ✓ Przeprowadzono konkursy na koncepcje artystyczno-przestrzenne dotyczące estetyzacji przestrzeni miejskiej, w tym na realizację murali na wybranych obiektach i ścianach miejskich, m.in. na murach oporowych linii tramwajowej przy ul. Kujawskiej, na ścianach szczytowych budynków przy ul. Nowowiejskiego 1, ul. Jagiellońskiej 38, ul. Ugory 18 oraz ul. Dworcowej 89, na przyczółkach wiaduktów przy ul. Armii Krajowej, na murze Ogrodu Botanicznego od ul. Niemcewicza.

Wypracowanie zasad i standardów zagospodarowania przestrzeni publicznych.

- ✓ W 2022 r. przyjęto *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Bydgoszczy* – główny dokument planistyczny miasta, który opracowano przy aktywnym udziale mieszkańców.
- ✓ W związku z reformą systemu planowania przestrzennego przystąpiono do opracowania *Planu ogólnego* – nowego instrumentu planowania przestrzennego obejmującego obszar całej Bydgoszczy. Plan ogólny ma zastąpić *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego*. W 2025 r. wystąpiono do właściwych instytucji i organów o ustawowe opinie i uzgodnienia projektu *Planu ogólnego miasta Bydgoszczy*.
- ✓ Miejska Pracownia Urbanistyczna opracowywała wizualizacje zagospodarowania wybranych fragmentów miasta, w tym kluczowych dla wizerunku Bydgoszczy miejsc, wykorzystując oprogramowanie „SketchUp” i „Lumion”. Wśród realizowanych koncepcji znalazły się m.in. wizualizacje dla Placu Wolności, części osiedla Bocianowo, ul. Gdańskiej, bulwarów nad Brdą, Placu Piastowskiego oraz rejonu ul. Gimnazjalnej i ul. Libelta.
- ✓ Przyjęto uchwałę w sprawie utworzenia *Parku Kulturowego Stare Miasto w Bydgoszczy*. Dokument ten, jako akt prawa miejscowego, wprowadził szereg ograniczeń i zakazów dotyczących m.in. formy i sposobu sytuowania reklam, obiektów małej architektury, ogródków gastronomicznych oraz urządzeń infrastrukturalnych. Regulacje objęły również sposób korzystania z zabytków, w tym prowadzenia robót budowlanych oraz prowadzenia działalności usługowej.
- ✓ W 2023 r. wprowadzono jednolite zasady dotyczące lokalizacji i formy tablic oraz urządzeń reklamowych w przestrzeni miejskiej, co stanowiło element wypracowania standardów zagospodarowania przestrzeni publicznych. Określono wymogi jakościowe oraz dopuszczalne materiały, z których mogły być wykonane nośniki reklamowe umieszczane na terenach i obiektach należących do Miasta.
- ✓ Wdrożono w 2024 r. dokument *Bydgoskie Standardy Zieleni. Rekomendacje do lokalnych wytycznych w zakresie kształtowania miejskiej zieleni*. Standardy określały zasady bieżącego utrzymania zieleni, rozwoju terenów zielonych oraz przygotowania i realizacji inwestycji na obszarach stanowiących własność Miasta oraz Skarbu Państwa. Przy opracowywaniu dokumentu przeprowadzono konsultacje społeczne, które pozwoliły uwzględnić opinie mieszkańców.

Rewitalizacja terenów zdegradowanych przestrzennie i środowiskowo.

- ✓ Uchwalony w 2018 r. Gminny Program Rewitalizacji Miasta Bydgoszczy 2023+ określił kierunki oraz zadania mające na celu poprawę warunków życia na terenach objętych rewitalizacją. Dokument zakładał realizację zintegrowanych działań na rzecz mieszkańców, przestrzeni publicznej i lokalnej gospodarki. W 2024 r. zaktualizowano program, przedłużając okres jego obowiązywania do 2025 r.

- ✓ W ramach projektów rewitalizacyjnych przeprowadzono adaptacje m.in. pomieszczeń przy ul. Gdańskiej 5 na potrzeby Bydgoskiego Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu oraz pustostanu przy ul. Staroszkolnej 10 na potrzeby Centrum Edukacyjno-Społecznego. Utworzono przestrzeń edukacyjną w Młynach Rothera oraz przeprowadzono rewitalizację społeczno-gospodarczą Starego Fordonu, obejmującą m.in. gminne budynki mieszkalne oraz nabrzeża Wisły. Dostosowano również lokal przy ul. Mennica 6 na cele muzealne oraz rozbudowano siedzibę ZHR przy ul. Terasy 2, tworząc ośrodek inicjatyw kulturalnych. Ponadto utworzono Muzeum Miejsca *Historia zamknięta w murach* przy ul. Poznańskiej 14. W ramach GPR dokończono rewitalizację Placu Kościeleckich oraz realizowano modernizację Teatru Polskiego.

Wprowadzenie rozwiązań finansowych, technicznych i prawnych, przyspieszających wymianę źródeł ogrzewania na niskoemisyjne.

- ✓ Realizowano programy finansowe wspierające wymianę źródeł ciepła, w tym:
 - *Miejski program dotacji do likwidacji pieców węglowych* – Miasto od wielu lat prowadziło działania wspierające wymianę niskosprawnych urządzeń grzewczych opalanych paliwami stałymi na niskoemisyjne źródła ciepła. Program obejmował właścicieli, współwłaścicieli i najemców samodzielnych lokali mieszkalnych i budynków jednorodzinnych znajdujących się na terenie miasta. W ramach programu możliwe było zainstalowanie kotłów gazowych, elektrycznych, olejowych, OZE lub kotłów na biomasę, podłączenie lokalu lub budynku do sieci ciepłowniczej oraz przeprowadzenie działań kompleksowych, w tym termomodernizacji budynków. W okresie 2020-2024 w ramach miejskiej dotacji zlikwidowano łącznie 2 440 nieekologicznych pieców w lokalach mieszkalnych i budynkach jednorodzinnych.
 - W lokalach należących do mieszkaniowego zasobu Miasta, którymi zarządzała ADM Sp. z o.o., w latach 2020-2024 zlikwidowano łącznie 575 urządzeń grzewczych opalanych węglem.
 - *Czyste powietrze* – program rządowy umożliwił dofinansowanie wymiany źródeł ogrzewania oraz działań termomodernizacyjnych w budynkach jednorodzinnych. Miasto wspierało mieszkańców, prowadząc punkt informacyjny w Urzędzie Miasta oraz punkt ekodoradczy w Centrum Handlowym *RONDO*, gdzie udzielano doradztwa energetycznego i pomagano w przygotowaniu wniosków. W okresie 2020-2024 zawarto 745 umów z mieszkańcami, a w ramach programu zlikwidowano 130 nieekologicznych źródeł ogrzewania.
 - *Ciepłe Mieszkanie (2023-2024)* – program rządowy skierowany był do właścicieli lokali mieszkalnych w budynkach wielorodzinnych. W jego ramach dofinansowano 59 inwestycji związanych z wymianą źródeł ogrzewania. W 2024 r. Miasto zawarło umowę z WFOŚiGW na realizację programu w ramach II naboru wniosków, do końca roku wpłynęło 12 wniosków. II nabór obejmował właścicieli i najemców lokali komunalnych w budynkach wielorodzinnych.
- ✓ W okresie 2022-2023 realizowano obowiązek wynikający z ustawy o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków (CEEB), wprowadzając deklaracje mieszkańców dotyczące źródeł ciepła i spalania paliw. Do 30.06.2022 r. wpłynęło 17 200 deklaracji papierowych (43,5% wszystkich). Utworzono dwa punkty przyjmowania dokumentów - przy ul. Grudziądzkiej 9-15 oraz przy ul. Jezuickiej 4a. Po wprowadzeniu rządowych dodatków mieszkańcy korygowali i uzupełniali deklaracje. Wszystkie złożone deklaracje oraz 1 200 korekt zarejestrowano w systemie CEEB. Według danych Głównego Urzędu Nadzoru Budowlanego, poziom wypełnienia bazy CEEB dla miasta Bydgoszczy na dzień 2.03.2023 r. wyniósł 82%.
- ✓ Miasto było partnerem projektu *Bydgoski Włęcznik Antysmogowy (2021-2023)*, który realizowany był wspólnie z Pracownią Zrównoważonego Rozwoju oraz Bydgoskim Alarmem Smogowym. Celem projektu było aktywizowanie mieszkańców do podejmowania własnych działań antysmogowych poprzez powołanie

Osiedlowych Grup Antysmogowych oraz Miejskiego Zespołu Antysmogowego, realizację działań edukacyjno-informacyjnych w szkołach, rozbudowę sieci czujników jakości powietrza oraz prowadzenie doradztwa w zakresie ochrony powietrza.

- ✓ Informację o postanowieniach uchwały antysmogowej i możliwości uzyskania wsparcia finansowego na wymianę źródeł niskiej emisji przekazywali również zewnętrzni ekodoradcy, działający na zlecenie Urzędu Miasta. Ekodoradcy realizowali działania w ramach projektu *Czy wiesz czym oddychasz – kampania informacyjno-edukacyjna na rzecz czystszej powietrza (LIFE-MAPPINGAIR/PL)*, w którym Miasto było partnerem wraz z Uniwersytetem Wrocławskim i Politechniką Wrocławską. Punkty ekodoradcze funkcjonowały na Miedzyniu, w Śródmieściu, Fordonie i na Osowej Górze.
- ✓ W latach 2020-2024 Straż Miejska prowadziła kontrole przestrzegania zakazu spalania odpadów w kotłach i piecach, obejmujące również weryfikację przestrzegania przepisów uchwały antysmogowej Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Łącznie przeprowadzono 8 120 kontroli, podczas których ujawniono 1 374 przypadki spalania odpadów (głównie pociętych płyt meblowych, ram okiennych, drzwi i ościeżnic), nałożono 1 309 mandatów, udzielono 211 pouczeń oraz skierowano 58 wniosków o ukaranie do sądu.

Rozwój systemu ciepłowniczego miasta.

- ✓ W okresie 2020-2024 długość sieci ciepłowniczej wzrosła o 47 km, osiągając łącznie 446,3 km. Szacowany udział mieszkań przyłączonych do sieci KPEC wyniósł w 2024 r. około 73,0%.
- ✓ W 2023 r. KPEC Sp. z o.o. zakończyła budowę pięciu elektrociepłowni gazowych pracujących w kogeneracji, które powstały w Bydgoszczy na Osowej Górze, w Nakle nad Notecią, Szubinie, Koronowie i Solcu Kujawskim. Każde z tych źródeł produkowało energię cieplną w skojarzeniu z energią elektryczną. Inwestycja znacznie ograniczyła emisję gazów cieplarnianych oraz zmniejszyła straty ciepła na przesyle. W efekcie realizacji tych projektów spółka rozpoczęła wytwarzać energię elektryczną, która stała się dodatkowym obszarem jej działalności.
- ✓ W 2021 r. KPEC Sp. z o.o. oraz PGE Energia Ciepła z Grupy PGE zawarły umowę mającą na celu rozwój lokalnego rynku ciepła w Bydgoszczy. Przedsiębiorstwa zobowiązały się do maksymalizacji przyłączeń obiektów do istniejącej oraz rozbudowywanej miejskiej sieci ciepłowniczej.

Wdrażanie przedsięwzięć związanych z rozwojem zero- i niskoemisyjnych form transportu w mieście.

- ✓ Miasto konsekwentnie inwestowało w ekologiczny transport tramwajowy, modernizując tabor i infrastrukturę tramwajową. W latach 2022-2025 zrealizowano kontrakt z PESA Bydgoszcz S.A. na dostawę 40 nowoczesnych tramwajów typu Swing o łącznej wartości 431,2 mln zł. Obecnie po Bydgoszczy kursuje 75 nisko- i niskopodłogowych, klimatyzowanych tramwajów wyposażonych w systemy informacji pasażerskiej, Wi-Fi oraz ładowarki do urządzeń mobilnych. W ramach KPO do 2027 r. zakupionych zostanie dodatkowych sześć tramwajów, co pozwoli w pełni wymienić starą flotę. Równoległe prowadzone były działania infrastrukturalne zwiększające efektywność komunikacji tramwajowej, obejmujące modernizację torowiska wzdłuż ul. Toruńskiej oraz zajezdni tramwajowej, budowę torowiska na Szwederowie, rozbudowę pętli w Lesie Gdańskim oraz modernizację ronda Jagiellonów.
- ✓ W okresie 2020-2024 nastąpił wzrost udziału autobusów niskoemisyjnych w taborze do 77,0%. Większość bydgoskich autobusów spełnia normę EURO 6.
- ✓ W 2023 r. Miejskie Zakłady Komunikacyjne Sp. z o.o. złożyły wniosek o dofinansowanie zakupu 11 autobusów elektrycznych w III edycji konkursu *Zielony transport publiczny*, a w 2024 r. podpisały umowę z NFOŚiGW.
- ✓ W latach 2020-2024 spółki miejskie systematycznie odnawiały flotę, zwiększając udział pojazdów niskoemisyjnych – elektrycznych, hybrydowych i zasilanych gazem CNG. Część zakupów była realizowana przy

wsparciu finansowym NFOŚiGW, co pozwoliło na modernizację transportu wykorzystywanego do zadań publicznych.

- ✓ W latach 2020-2024 rozwinęła się infrastruktura ładowania pojazdów elektrycznych. Według Ewidencji Infrastruktury Paliw Alternatywnych, liczba punktów ładowania w ogólnodostępnych stacjach ładowania wzrosła z 18 (2019 r.) do 154 (2024 r.) w 79 lokalizacjach. Natomiast w tym samym okresie liczba zarejestrowanych pojazdów elektrycznych wzrosła z 50 do 975 (w tym 764 samochody osobowe).
- ✓ Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. wybudowała w 2022 r. przy ul. Grzybowej stację CNG do tankowania pojazdów zasilanych gazem ziemnym.

Wdrażanie przedsięwzięć zmierzających do racjonalizacji/ograniczenia zużycia energii w budynkach użyteczności publicznej oraz w ramach realizowanych usług miejskich.

Promowanie budownictwa energooszczędnego.

- ✓ Miasto zostało wyróżnione tytułem *Kreatora Energii 2024* za wdrażanie innowacyjnych rozwiązań w zakresie efektywności energetycznej i ograniczania zużycia energii w budynkach użyteczności publicznej. W ramach projektu wdrożono system cyfrowej analizy danych energetycznych oparty na technologii RPA (Robotic Process Automation), który automatycznie przetwarza ok. 20 tys. dokumentów rocznie. Pozwoliło to na zmniejszenie zużycia energii elektrycznej o 40% i energii cieplnej o 15%.
- ✓ Przy realizacji nowych inwestycji Miasto stawia na budownictwo energooszczędne i ekologiczne. Nowy kampus Akademii Muzycznej został zaprojektowany jako energooszczędny obiekt z cechami budynku pasywnego, wykorzystujący gruntowe pompy ciepła, panele fotowoltaiczne oraz zaawansowany system automatyki sterowania energią. Budynek wyróżnia się wysoką izolacją termiczną oraz rozwiązaniami sprzyjającymi redukcji zużycia energii i emisji CO₂.
- ✓ W latach 2020-2024 Miasto rozwijało odnawialne źródła energii, głównie instalacje fotowoltaiczne na budynkach szkół, żłobków, obiektach sportowych i innych obiektach miejskich. Liczba mikroinstalacji wzrosła z 41 w 2020 r. do 66 w 2024 r., a łączna moc systemów miejskich i spółek komunalnych wyniosła ok. 1,45 MW, zapewniając roczną produkcję energii na poziomie ok. 1,18 GWh. Największą instalacją w zasobach Miasta i spółek miejskich jest elektrownia słoneczna na dachu Centrum Rekreacji *Astoria* (moc 137 kW).
- ✓ Miasto prowadziło kompleksowe działania na rzecz ograniczenia zużycia energii:
 - a) w budynkach użyteczności publicznej:
 - W placówkach oświatowych realizowano prace termomodernizacyjne w ramach Bydgoskiego Programu Termomodernizacji *Ekoszkola i ekoprzedszkole*. Obejmowały one docieplenie ścian i dachów, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, modernizację instalacji grzewczych i wentylacyjnych oraz montaż odnawialnych źródeł energii, w tym paneli fotowoltaicznych.
 - Prowadzono modernizację innych wybranych obiektów miejskich, w tym szkół i przedszkoli (np. VII LO, Przedszkola nr 4, 16, 19 i 22, Szkoły Podstawowe nr 22 i 34), instytucji kultury (np. Galeria Miejska bwa, MDK nr 5) oraz budynków komunalnych wielorodzinnych (np. ul. Graniczna 13, ul. Rycerska 5 i 7, ul. Długosza 16/ul. Łokietka 23-25).
 - Pozyskiwano dofinansowanie krajowe i europejskie m.in. KPO, inicjatywy ELENA/Horyzont 2020, które umożliwiło przygotowanie dokumentacji projektowej oraz realizację kolejnych inwestycji w zakresie termomodernizacji.
 - W 2022 r. Prezydent Miasta zwrócił się do Premiera z inicjatywą utworzenia krajowego funduszu wspierającego termomodernizację budynków użyteczności publicznej, w tym szkół i przedszkoli. Celem funduszu miało być przyspieszenie realizacji inwestycji mających kluczowe znaczenie dla oszczędzania energii oraz poprawy jakości powietrza, w szczególności w obiektach o dużym zapotrzebowaniu energetycznym.

- b) w infrastrukturze miejskiej, w szczególności w zakresie oświetlenia ulicznego:
- Miasto pozyskało 12 mln zł dofinansowania z inicjatywy ELENA w ramach programu UE Horyzont 2020 na realizację projektu *BYDGOSZCZ ENERGY – program zwiększenia efektywności energetycznej budynków i oświetlenia publicznego w Bydgoszczy*. Program obejmuje termomodernizację 59 budynków użyteczności publicznej z zastosowaniem OZE i Systemu Zarządzania Energią Budynku (BEMS) oraz kompleksową modernizację oświetlenia ulicznego. Projekt finansuje m.in. opracowanie dokumentacji projektowej i technicznej, audyty energetyczne, doradztwo w zakresie partnerstwa publiczno-prywatnego. W 2024 r. zrealizowano wymianę oświetlenia wzdłuż ul. Czartoryskiego oraz na krótkim odcinku ul. Świętej Trójcy do ul. Poznańskiej. Nowe oświetlenie otrzymał skwer pomiędzy ul. Czartoryskiego a Młynówką. Rozpoczęto przygotowania do wymiany oświetlenia na ul. Królowej Jadwigi (odcinek Garbary - most) oraz przygotowano dokumentacje projektowe i audyty dla kolejnych lokalizacji m.in. dla ulic: Toruńska, Babia Wieś, Tatrzaska, Kętrzyńska, Grzybowa, Smardzowa.
 - W 2023 r. Miasto uzyskało 4 mln zł dofinansowania w ramach centralnego programu *Rozświetlamy Polskę*, wspierającego wymianę tradycyjnych opraw oświetleniowych na energooszczędne LED. Środki te umożliwią wymianę 2 535 opraw LED w różnych częściach miasta. W 2024 r. ogłoszono przetarg na realizację zadania.
 - W 2025 r. Miasto podpisało preferencyjną pożyczkę ze środków KPO na kwotę 203 mln zł, co umożliwi całkowitą wymianę oświetlenia ulicznego w mieście. Stare latarnie będące własnością spółki ENEA Oświetlenie zostaną zastąpione nowoczesnym i energooszczędnym oświetleniem miejskim. W 2025 r. ogłoszono przetarg na wykonanie dokumentacji projektowej dla budowy ok. 12 tys. nowych punktów świetlnych. Po zakończeniu realizacji projektu, planowanej na 2029 r., Bydgoszcz będzie posiadała własne, nowoczesne, energooszczędne oświetlenie uliczne z pełną możliwością nadzoru, kontroli i regulacji natężenia światła. Nowoczesne oprawy pozwalają ograniczyć zużycie energii o około 60% oraz koszty serwisowania urządzeń o około 75%. Dokumentacja kosztorysowo-projektowa powstanie w ramach projektu BYDGOSZCZ ENERGY, współfinansowanego z inicjatywy ELENA.
- ✓ W latach 2020-2024 Miasto koordynowało działalność Bydgoskiej Grupy Zakupowej, w której uczestniczyły także samorzady z terenu Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz. Grupa dokonywała wspólnych zakupów gazu ziemnego i energii elektrycznej, co pozwalało na obniżenie kosztów energii dzięki efektowi skali i wspólnym negocjacjom.
 - ✓ W 2023 r. Miasto podjęło działania mające na celu ograniczenie całkowitego zużycia energii elektrycznej w budynkach użyteczności publicznej oraz w infrastrukturze miejskiej, w tym w urządzeniach technicznych, instalacjach i pojazdach. Działania te zostały podjęte w związku z ustawą o szczególnych rozwiązaniach służących ochronie odbiorców energii elektrycznej, która nakładała obowiązek zmniejszenia zużycia energii o 10%. Wprowadzono m.in.: ograniczenie oświetlenia ulicznego przy zachowaniu pełnego oświetlenia na przejściach dla pieszych; wyłączenie iluminacji obiektów architektonicznych, pomników, drzew oraz saun w obiektach miejskich; ograniczenie ogrzewania i klimatyzacji w pojazdach komunikacji miejskiej oraz oświetlenia obiektów sportowych; obniżenie temperatury w budynkach miejskich i ciepłej wody użytkowej; zmniejszenie iluminacji świątecznej.
 - ✓ Miasto promowało budownictwo energooszczędne poprzez udział w projektach międzynarodowych i unijnych, które wspierają efektywność energetyczną, zarządzanie energią oraz wykorzystanie odnawialnych źródeł energii. Przykładem jest projekt *DUET (2023-2025)*, który przyczynił się do poprawy systemów zarządzania energią oraz zwiększenia wiedzy pracowników samorządowych i partnerów o możliwościach ograniczenia zużycia energii i wdrażania dobrych praktyk w miastach. Natomiast w ramach projektu *MySmartNursery (2024-2025)* w wybranych przedszkolach zainstalowano systemy zarządzania ciepłem co pozwala na efektywniejsze sterowanie ogrzewaniem oraz ograniczenie zużycia energii i emisji CO₂.

Wdrażanie rozwiązań dla zapewnienia termicznego komfortu mieszkańców i ograniczenia miejskiej wyspy ciepła.

- ✓ W 2020 r. zmieniono zasady pielęgnacji terenów zielonych, co było podyktowane suszą oraz potrzebą utrzymania estetyki zieleni w sezonie wiosenno-letnim. Rzadsze koszenie trawników poprawiło warunki w miejskich wyspach ciepła, szczególnie na obszarach gęsto zabudowanych. Wyższe trawniki zwiększały retencję wody, a ograniczenie częstotliwości koszenia przyczyniło się do wzrostu bioróżnorodności – pojawiały się nowe gatunki roślin i zwierząt, w tym owadów. W całym mieście wytypowano około 35 ha trawników, gdzie koszenie ograniczono do minimum.
- ✓ W przestrzeniach publicznych i na terenach komunikacji miejskiej wprowadzano elementy zieleni, co sprzyjało ograniczaniu efektu miejskiej wyspy ciepła oraz poprawiało komfort użytkowania tych miejsc. Podejmowano działania m.in. w zakresie odszczelniania nawierzchni utwardzonych oraz nasadzeń zieleni (np. ul. 16 Pułku Ułanów Wielkopolskich, ul. Podgórna, rejon skrzyżowania ul. Wojska Polskiego i Al. Prez. L. Kaczyńskiego). Jednocześnie przebudowywano miejskie parki, skwery oraz zieleń przyuliczną, co zwiększało powierzchnię chłonną wody i poprawiało mikroklimat. Wiele zmian realizowano również w ramach BBO, m.in. poprzez utworzenie parku kieszonkowego na Kapuściskach oraz skweru „Małej Łąki”.
- ✓ W ramach projektu LIFE–MAPPINGAIR/PL powstały ogrody wertykalne tzw. zielone ściany przy MCK (ul. Marcinkowskiego, później przeniesione obok MDK przy ul. Leszczyńskiego) oraz przy Urzędzie Miasta (ul. Grudziądzka). System paneli działa w otwartym obiegu wody, wykorzystując wodę opadową do nawadniania.
- ✓ W ramach projektu *City Water Circles (CWC) - Obieg Wody w Mieście* powstał ogród deszczowy na terenie Muzeum Wodociągów przy ul. Gdańskiej 242 (2021) oraz przed budynkiem Urzędu Miasta przy ul. Grudziądzkiej (2022). Były to elementy zielono-niebieskiej infrastruktury miejskiej, służące retencji wód opadowych oraz ograniczaniu efektu miejskiej wyspy ciepła. Dodatkowo, w ramach BBO zrealizowano ogród deszczowy przy Szkole Podstawowej nr 35 na Miedzyniu (2025).
- ✓ W ramach rozbudowy sieci tramwajowej, obejmującej nową trasę rondo Kujawskie – Górzyskowo/Szwederowo i przebudowę pętli „Las Gdański”, przewidziano zielone torowiska, przystanki i wiaty obsadzone roślinnością z dachami zasilanymi wodą opadową oraz parki kieszonkowe.

Zintegrowane zarządzanie wodami opadowymi w oparciu o szarą i błękitno-zieloną infrastrukturę.

- ✓ MWiK Sp. z o.o. realizowała wieloletni projekt unijny *Budowa i przebudowa kanalizacji deszczowej oraz dostosowanie sieci kanalizacji deszczowej do zmian klimatycznych na terenie miasta Bydgoszczy*. Projekt obejmował budowę nowych kanałów deszczowych, przebudowę istniejących odcinków oraz budowę zbiorników retencyjnych, których zadaniem było gromadzenie nadmiaru wód opadowych podczas intensywnych opadów oraz ich wykorzystanie w okresach suszy, m.in. do podlewania zieleni miejskiej. W efekcie Bydgoszcz zyskała miano pierwszego *miasta-gąbki* w Polsce. Powstały 34 zbiorniki retencyjne, w tym pięć z funkcją podlewania, trzy zbiorniki infiltracyjne oraz zbiornik otwarty. Renowacji poddano 90 km istniejącej sieci kanalizacji deszczowej. MWiK szacuje, że dzięki inwestycji uda się zgromadzić około 30 mln litrów wody rocznie.
- ✓ W 2024 r. MWiK Sp. z o.o. podpisała umowę na dofinansowanie projektu *Bydgoszcz zielono-niebieska. Retencja i zagospodarowanie wód opadowych lub roztopowych*. Wartość projektu wyniosła 264,6 mln zł, w tym dofinansowanie 165,9 mln zł. Projekt jest kolejnym etapem budowy systemu *miasta-gąbki* i zakłada zwiększenie odporności miasta na zmiany klimatu poprzez budowę zbiorników retencyjnych, rozwój małej retencji oraz wykorzystanie deszczówki do celów komunalnych, m.in. zasilania fontanny przy Filharmonii Pomorskiej, szaletów miejskich, doprowadzenia wody do Doliny Pięciu Stawów oraz zagospodarowania wód opadowych na terenach szkolnych. Ponadto przewidziano działania proekologiczne, w tym zakładanie ogrodów deszczowych i zielonych ścian.

- ✓ Promowano działania związane z gospodarką wodną m.in. poprzez udział w projekcie *CWC - obieg wody w mieście*, którego celem było promowanie kultury oszczędzania wody oraz sposobów wykorzystywania wody deszczowej i wody szarej, a także stosowania rozwiązań opartych na naturze. MWiK Sp. z o.o. prowadził akcję promocyjno-edukacyjną, realizując program telewizyjny *Woda bydgoska*, wydając broszury, katalogi i wytyczne dotyczące deszczówki, w tym *Katalog zielono-niebieskiej infrastruktury*, organizując konferencje oraz opracowując *Bydgoskie Standardy Wód Opadowych*.

Inwestycje usprawniające system gospodarki wodą pitną oraz odprowadzania i oczyszczania ścieków.

- ✓ Realizowano *Plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych*. W okresie 2020-2024 długość sieci kanalizacji sanitarnej wzrosła o 14 km, a sieci wodociągowej o 17,8 km.
- ✓ Jakość bydgoskiej wody pitnej spełnia wymogi norm polskich i europejskich oraz jest zgodna z wytycznymi Światowej Organizacji Zdrowia.
- ✓ W latach 2020-2024 MWiK Sp. z o.o. świadczyła usługi zbiorowego zaopatrzenia w wodę oraz odprowadzania ścieków. Usługi wodociągowe były realizowane na obszarach gmin Sicienko, Osielsko i Białe Błota (ulice przyległe do Bydgoszczy), a w przypadku zwiększonego zapotrzebowania spółka dostarczała wodę w ramach sprzedaży hurtowej dla gminy Białe Błota. Z bydgoskiego systemu oczyszczania ścieków korzystały gminy ościenne: Dąbrowa Chełmińska, Solec Kujawski, Sicienko, Osielsko, Dobrcz i Białe Błota.
- ✓ W 2025 r. spółka MWiK rozpoczęła rozbudowę i remont budynku Centralnego Laboratorium Badania Wody i Ścieków MWiK, zlokalizowanego przy ul. Koronowskiej 96. Laboratorium wykonuje badania mikrobiologiczne oraz badania właściwości fizycznych i chemicznych wody, ścieków oraz osadów ściekowych. Dzięki inwestycji możliwe będzie prowadzenie bardziej szczegółowych badań wody i ścieków, zgodnie z polskimi i międzynarodowymi normami oraz najnowszymi unijnymi dyrektywami w tym zakresie.
- ✓ W latach 2018-2023 MWiK Sp. z o.o. realizował projekt unijny *Modernizacja oczyszczalni ścieków KAPUŚCISKA - II etap oraz wykonanie inteligentnego systemu zarządzania sieciami wodno-kanalizacyjnymi*. Projekt obejmował dwa główne elementy: wdrożenie inteligentnego systemu zarządzania sieciami wodociągowymi i kanalizacyjnymi, w tym sterowanie retencją oraz rozbudowę systemu SCADA (zadanie realizowane przez MWiK Sp. z o.o.) oraz modernizację oczyszczalni ścieków „Kapuściska”, w ramach której przeprowadzono rozbudowę gospodarki osadowej oraz prace odtworzeniowe w obiektach wyeksploatowanych (zadanie realizowane przez Chemwik Sp. z o.o.).
- ✓ Miasto zajęło 3. miejsce w kategorii Metropolii w rankingu *Water City Index 2024*, oceniającym efektywność gospodarowania zasobami wodnymi.
- ✓ W 2023 r. przebudowano pijalnię wody przy ul. Gdańskiej 242, w której dostępne są cztery rodzaje wód o właściwościach zdrowotnych (woda 4 i 3-jonowa, woda uzdatniona oraz woda funkcyjna na bazie wody wzbogaconej w potas). Każda z nich charakteryzuje się bogatym składem mineralnym, w szczególności w zakresie wodorowęglanów wapnia i magnezu. W zależności od źródła ujmowania, wody mogą różnić się zawartością sodu, żelaza, strontu i litu.

Rozbudowa systemu unieszkodliwiania odpadów komunalnych.

- ✓ Pronatura Sp. z o.o. wybudowała nowoczesną sortownię odpadów komunalnych przy ul. Prądocińskiej 28. Obiekt został wyposażony w zaawansowaną linię technologiczną umożliwiającą sortowanie do 30 000 ton odpadów rocznie, w tym separatory metali żelaznych i nieżelaznych, 165 przenośników taśmowych, dwa sита oraz sześć kabin sortowniczych.
- ✓ ProNatura Sp. z o.o. przygotowuje budowę biogazowni o wydajności do 45 000 ton/rok. Instalacja umożliwi zagospodarowanie bioodpadów z Bydgoszczy i gmin Metropolii Bydgoszcz poprzez ich przetwarzanie na biogaz, energię elektryczną i ciepłą oraz nawóz organiczny. W 2024 r. Spółka ogłosiła postępowanie przetargowe, a w 2025 r. podpisała umowę z wykonawcą na zaprojektowanie i budowę biogazowni. Budowa

instalacji otrzymała dofinansowanie z Funduszu Modernizacyjnego w ramach programu operacyjnego „Rozwój kogeneracji w oparciu o biogaz komunalny”.

- ✓ Miasto wspierało mieszkańców w usuwaniu i unieszkodliwianiu wyrobów zawierających azbest, których użytkowanie dopuszczalne jest do 31.12.2032 r. W okresie 2020-2024 zrealizowano 23 umowy o dofinansowanie kosztów inwestycji związanych z demontażem i usuwaniem materiałów budowlanych zawierających azbest. W ramach realizacji umowy dotacji zawartej z WFOŚiGW na przedsięwzięcie *Unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest z terenu Miasta Bydgoszczy* w okresie 2022-2024 usunięto 66,29 Mg wyrobów zawierających azbest. Według danych Bazy Azbestowej Ministerstwa Rozwoju i Technologii, na koniec 2024 r. na terenie Bydgoszczy zinwentaryzowano 4 799 Mg wyrobów zawierających azbest, z czego 1 494 Mg (31,13%) zostało już unieszkodliwione, natomiast 3 305 Mg (68,87%) pozostaje do usunięcia w kolejnych latach.
- ✓ Na terenie miasta działały trzy miejskie Punkty Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK): ul. Inwalidów 15, ul. Ołowiana 43 oraz ul. Jasiniecka 7a, prowadzone przez MKUO ProNatura Sp. z o.o. W 2024 r. rozpoczęła się realizacja projektu współfinansowanego z funduszy europejskich, obejmującego budowę stacjonarnego PSZOK-u przy ul. Kieleckiej, uruchomienie trzech mobilnych PSZOK-ów rotacyjnie przemieszczających się po mieście oraz instalacja 60 miejskich punktów zbiórki elektroodpadów.

Identyfikacja terenów zanieczyszczonych (skażonych) i usuwanie zanieczyszczeń.

Monitorowanie i likwidacja zagrożeń oraz zwalczanie negatywnych skutków wynikających ze skażenia terenów dawnego „ZACHEMU”.

- ✓ W latach 2022-2024 wykonano badania stanu zanieczyszczenia wód podziemnych i powierzchniowych na terenie osiedla Łęgnowo-Wieś, w celu monitorowania zanieczyszczeń migrujących z obszaru dawnych Z. Ch. „Zachem” w kierunku osiedla. W większości punktów monitoringowych stwierdzono ogólną poprawę jakości wód podziemnych w porównaniu z badaniami przeprowadzonymi w 2018 r., choć w części punktów nadal odnotowano wody IV-V klasy jakości. Analiza porównawcza stanu chemicznego wód w tych latach wykazała zbliżony rozkład zanieczyszczeń w wodach podziemnych i powierzchniowych, a stężenia wielu substancji były niższe niż w badaniach archiwalnych.
- ✓ W okresie 2018-2023 Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska realizował projekt w ramach POIiŚ *Remediacja terenów zanieczyszczonych w rejonie dawnych Z.Ch. Zachem w Bydgoszczy w celu likwidacji zagrożeń zdrowotnych i środowiskowych, w tym dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły oraz Morza Bałtyckiego*. Projekt miał na celu likwidację bezpośredniego zagrożenia środowiskowego w obszarze oddziaływania dawnych Z.Ch. „Zachem” ze szczególnym uwzględnieniem ochrony obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły oraz wyeliminowanie bezpośredniego zagrożenia zdrowotnego mieszkańców osiedli Łęgnowo i Łęgnowo-Wieś zamieszkałych w obszarze migracji zanieczyszczeń z rejonu kompleksu składowisk przy ul. Zielonej. W wyniku działania instalacji remediacyjnej oczyszczono ok. 1 400 000 m³ wód podziemnych z substancji niebezpiecznych, usunięto z warstwy wodonośnej ponad 28,5 tony związków węgla organicznego i ponad 6,7 tony związków fenolowych (indeks fenolowy).
- ✓ RDOŚ zawarł umowy z WFOŚiGW w Toruniu i NFOŚiGW w Warszawie na przedsięwzięcia:
 - *Laboratoryjne testy badawcze możliwości i efektywności prowadzenia oczyszczania środowiska metodą chemicznego utleniania ISCO na przedpolu kompleksu składowisk odpadów Zielona.*
 - *Projekt planu remediacji dla tzw. przedpola kompleksu składowisk odpadów Zielona.*
- ✓ Miasto w 2021 r. przygotowywało informacje i opinie do projektu ustawy o wielkoobszarowych terenach zdegradowanych. Przedstawiciele Miasta uczestniczyli w spotkaniach organizowanych przez Ministerstwo Środowiska oraz w pracach komisji sejmowych i senackich właściwych do spraw ochrony środowiska i samorządu terytorialnego. Miasto zgłaszało poprawki dotyczące m.in. uznania działań środowiskowych za

zadania zlecone gminie, możliwości finansowania ich z budżetu państwa, doprecyzowania definicji terenów zdegradowanych oraz wyodrębnienia obszaru byłych Z.Ch. „Zachem” w odrębnej ustawie specjalnej. Zgłoszone uwagi nie zostały uwzględnione.

- ✓ W 2023 r. weszła w życie ustawa o wielkoobszarowych terenach zdegradowanych. Ustawa wskazała tereny dawnych Z. Ch. „Zachem” jako rozpoznane wielkoobszarowe tereny zdegradowane, na których konieczne jest podjęcie działań związanych z poprawą stanu środowiska. Organem właściwym do prowadzenia tych działań jest prezydent miasta, natomiast w przypadku terenów zamkniętych - regionalny dyrektor ochrony środowiska. Na terenie Z.Ch. „Zachem” wyznaczono dwa wielkoobszarowe tereny zdegradowane:
 - WTZ ZACHEM – ZIELONA: obejmujący składowisko w wyrobisku piasku, Ogólnozakładowe Składowisko Odpadów, Izolowane Składowisko Osadów oraz sąsiadujące obszary, gdzie stwierdzono istotne zagrożenie dla zdrowia ludzi lub stanu środowiska, o szacowanej powierzchni około 173 ha,
 - WTZ ZACHEM – SOE: obejmujący staw osadowy z instalacji epichlorohydryny (SOE), składowisko solanki i popiołów z EC-III oraz sąsiadujące obszary z istotnym zagrożeniem dla zdrowia ludzi lub środowiska, o szacowanej powierzchni około 114 ha.

W 2024 r. Miasto przygotowało informację dotyczącą wyznaczonych obszarów i przekazało ją WIOŚ, która zweryfikowała ją i przekazała GIOŚ w celu zamieszczenia w ewidencji.

- ✓ W 2024 r. Miasto złożyło wnioski o dofinansowanie projektu *Wykonanie kompleksowych ocen stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym: WTZ ZACHEM - ZIELONA i WTZ ZACHEM - SOE, położonym na terenie Z. Ch. „Zachem” w Bydgoszczy wraz z projektami planów poprawy stanu środowiska* w ramach konkursu NFOŚiGW finansowanego ze środków KPO. Dofinansowanie przyznano w 2025 r. Wartość projektu wynosi 73,6 mln zł, z czego kwota dofinansowania to 60,3 mln zł, a wkład Miasta w postaci podatku VAT oszacowano na 13,3 mln zł. Miasto złożyło wniosek o refundację podatku w specjalnym programie NFOŚiGW, co pozwoli sfinansować projekt ze środków zewnętrznych. Projekt obejmuje m.in. przeprowadzenie kompleksowych ocen oraz opracowanie planów poprawy stanu środowiska. W 2025 r. Miasto zawarło z NFOŚiGW umowę na realizację tego przedsięwzięcia.

Realizacja różnorodnych form edukacji ekologicznej, skierowanej do różnych grup mieszkańców oraz współpraca z organizacjami społecznymi, przedsiębiorcami, uczelniami. Koordynowanie działań z zakresu edukacji ekologicznej jednostek miejskich.

- ✓ Miasto prowadziło szeroki wachlarz działań mających na celu upowszechnianie dobrych praktyk i podniesienie świadomości mieszkańców w zakresie ochrony środowiska. Inicjatywy te były kierowane do różnych grup społecznych i realizowane w formie różnorodnych działań edukacyjnych i aktywizujących, w tym m.in.:
 - Konkursy i granty edukacyjne – m.in. *Bydgoski Grant Ekologiczny* wyróżniał inicjatywy przedszkoli, szkół, uczelni, stowarzyszeń, fundacji i rad osiedli w zakresie ochrony środowiska oraz propagowania zasad zrównoważonego rozwoju. W latach 2020-2024 przyznano 218 grantów.
 - Edukacja szkolna i przedszkolna – m.in. *Mobilna Szkoła Recyklingu* to autorski projekt Miasta, realizowany od 2022 r., który miał na celu naukę zasad segregacji odpadów i recyklingu. Liczba uczestników rośnie z roku na rok. W 2024 r. wzięło w nim udział 4 tys. przedszkolaków z 85 placówek, a edukatorzy odwiedzali przedszkola, szkoły, instytucje oraz przedsiębiorstwa, prowadząc bezpłatne warsztaty ekologiczne.
 - Projekty ekologiczne – m.in. od 2021 r. *Ekoprojekty* nagradzały inicjatywy w zakresie segregacji i recyklingu odpadów z działań na rzecz czystości miasta, angażując organizacje pozarządowe, szkoły, przedszkola i rady osiedli.

- Akcje społeczne – m.in. *Podejmij Wyzwanie* polegała na zgłaszaniu zaśmieconych miejsc, które następnie były sprzątane przy wsparciu Miasta wraz z dostarczeniem sprzętu do sprzątania i odbiorem odpadów.
- Projekty realizowane ze środków europejskich – m.in. Bydgoski Włazchnik Antysmogowy (2021-2023) angażował mieszkańców w działania na rzecz jakości powietrza, projekt Czy wiesz, czym oddychasz? pogłębiał świadomość w zakresie jakości powietrza, a projekt City Water Circles promował oszczędzanie wody, pozyskiwanie wody deszczowej, odzysk wody szarej i stosowanie rozwiązań opartych na naturze, w tym poprzez tworzenie ogrodów deszczowych (w 2021 r. na terenie ścieżki edukacji ekologicznej przy ul. Gdańska 242 obok pałacyku Muzeum Wodociągów, a w 2022 r. przy budynku Urzędu Miasta przy ul. Grudziądzkiej 9-15).
- Współpraca z instytucjami i wydarzenia ogólnomiejskie – m.in. we współpracy z WiMBP organizowano warsztaty *EkoDeko* (tworzenie oryginalnych dekoracji z materiałów recyklingowych) oraz *Letnią Akademię Recyklingu* (miniwykłady, eksperymenty, prezentacje multimedialne połączone z warsztatami recyklingowymi, łączącymi naukę z zabawą). Ponadto realizowano imprezy i akcje ogólnomiejskie, takie jak Międzynarodowy Dzień Ziemi, Sprzątanie Świata, *Cud Miód*, zbiórki zużytych baterii i nakrętek, akcje *Eko-Aktywnie*.

Wdrożenie metod utrzymania i polepszania porządku i czystości w przestrzeni miejskiej.

- ✓ Od 2022 r. w mieście funkcjonowały fotonapki w miejscach najczęstszego powstawania dzikich wysypisk, w ramach projektu *Zero tolerancji dla śmiecenia*. Kamery zmieniały lokalizacje, aby objąć monitoringiem jak największy obszar miasta. Mieszkańcy regularnie zgłaszali Straży Miejskiej nielegalne wysypiska - rocznie wpływało około 1 000 zgłoszeń. W latach 2022-2024 strażnicy ujawnili łącznie 43 przypadki nielegalnego pozbywania się odpadów.
- ✓ W 2022 r. wprowadzono tzw. minipszoki, czyli bydgoskie punkty zbiórki elektroodpadów, zlokalizowane przy Centrum Handlowym Focus oraz pomiędzy Galerią Fordon a Targowiskiem Białym.
- ✓ W ramach programu FEnKS Miasto realizuje projekt dot. rozbudowy sieci miejskich PSZOK. W jego ramach powstanie czwarty stacjonarny Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych przy ul. Kieleckiej (w 2025 r. w drodze przetargu wybrano wykonawcę), uruchomione zostaną trzy mobilne PSZOK-i (w 2025 r. przeprowadzono przetarg), a na osiedlach zamontowane zostaną 62 punkty zbiórki elektroodpadów. Lokalizacje punktów będą dostępne w aplikacji *Dbamy o Bydgoszcz* oraz na portalu Czysta Bydgoszcz. Mobilne PSZOK-i (kontenery przystosowane do selektywnego zbierania wybranych odpadów problemowych, m.in. żarówek, akumulatorów, baterii, sprzętu elektronicznego, puszek po farbach) będą kursowały według ustalonego harmonogramu po różnych osiedlach oraz pojawiały się przy okazji wydarzeń lokalnych np. festynów, podczas których prowadzone będą również działania edukacyjne. Miejskie punkty zbiórki elektroodpadów zostaną zainstalowane na każdym osiedlu.
- ✓ W okresie 2020-2024 zlikwidowano 2 220 tzw. *dzikich wysypisk*, z których usunięto łącznie 5,2 tys. Mg odpadów.
- ✓ Bydgoszcz była pierwszym miastem w Polsce, które wzięło udział w pilotażowym programie *Zielona Odnowa*. We współpracy z siecią Żabka uruchomiono *EKOmaty* do selektywnej zbiórki butelek PET i puszek aluminiowych w 54 sklepach oraz umożliwiono zwrot opakowań u sprzedawcy w pozostałych 67 placówkach. Uczestnicy programu otrzymywali punkty lojalnościowe w aplikacji Żabppka za oddane opakowania. Celem działań było zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców i wspieranie gospodarki o obiegu zamkniętym.

OBSZAR V. NOWOCZESNY TRANSPORT I KOMUNIKACJA

Cel V.1. ZRÓWNOWAŻONY I SPÓJNY SYSTEM TRANSPORTOWY

2030 STRATEGIA 2.0

V.1.1. Przyjazne, ekologiczne, funkcjonalne i bezpieczne rozwiązania transportowe

V.1.2. Wewnętrzna i zewnętrzna dostępność transportowa bydgoskiego obszaru funkcjonalnego

Cele	Wskaźniki	Wartość bazowa (wartość/rok)	Wartość docelowa/ tendencja	
Cel V.1. ZRÓWNOWAŻONY I SPÓJNY SYSTEM TRANSPORTOWY				
V.1.1. Przyjazne, ekologiczne, funkcjonalne i bezpieczne rozwiązania transportowe	Udział sygnalizacji świetlnych objętych inteligentnym systemem transportowym (ITS) w całkowitej liczbie sygnalizacji świetlnych w mieście	49,7% (2018)	80%	
	Udział podróży komunikacją publiczną lub rowerem w wewnętrznych podróżach pieszych	31,5% (2018)	tendencja wzrostowa	
	– komunikacja publiczna	29,2% (2018)		
	– rower	2,3% (2018)		
	Liczba pasażerów przewiezionych komunikacją miejską	89,9 mln (2018)	tendencja wzrostowa	
	Udział osób ekspozowanych na hałas drogowy wyrażony wskaźnikiem długookresowego średniego poziomu dźwięku, wyznaczonego w ciągu wszystkich dni w roku z uwzględnieniem pory dnia $L_{DWN} > 55$ dB	56,7% (2016)	45,0%	
Długość wydzielonej infrastruktury rowerowej przypadająca na 100 km ² powierzchni miasta	57,1 km (2018)	105,0 km		
Liczba samochodów osobowych na 1 000 mieszkańców	596,0 (2018)	tendencja spadkowa		
V.1.2. Wewnętrzna i zewnętrzna dostępność transportowa bydgoskiego obszaru funkcjonalnego	Liczba pasażerów odprawionych z bydgoskiego lotniska	413 245 (2018)	ponad 600 000	
	Średni czas podróży do innych ośrodków metropolitalnych (samochód/pociąg – liczba godzin)	Warszawa	(2018) 3,2/3,3	tendencja spadkowa
		Gdańsk	2,0/1,5	
		Szczecin	3,7/4,7	
		Poznań	2,0/1,4	
		Białystok	4,9/6,5	
		Wrocław	3,9/3,9	
		Kraków	5,2/6,1	
		Berlin	4,5/ 4,2	
		Budapeszt	9,7/14,7	
Kijów		12,7/16,8		

Analiza wskaźnikowa

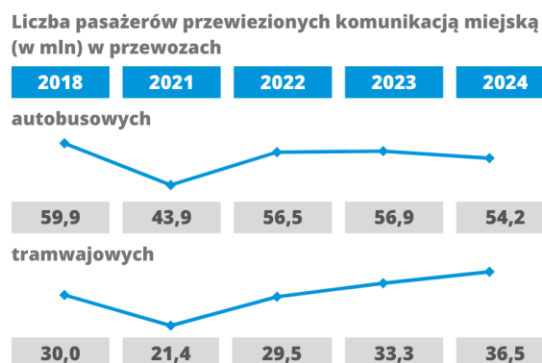
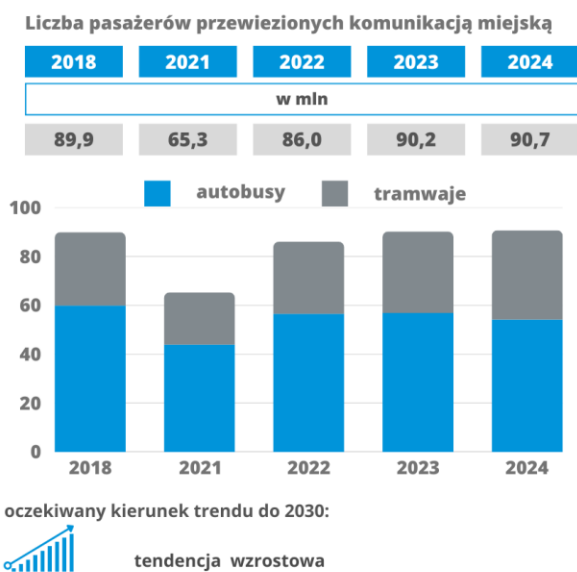
Według danych pochodzących z badań zachowań transportowych, prowadzonych przez Zarząd Dróg Miejskich i Komunikacji Publicznej udział podróży komunikacją publiczną lub rowerem w podróżach pieszych, w porównaniu z 2018 r., wzrósł z 31,5% do 35,6% w 2021 r. Zwiększyła się częstotliwość korzystania z komunikacji publicznej. W 2018 r. z autobusów i tramwajów korzystano w 29,2% podróży (z wyłączeniem pieszych), odbywających się w granicach miasta, podczas gdy w 2021 r. udział tych podróży wzrósł do 33,4%. Udział podróży rowerem zmniejszył się z 2,3% do 2,2%. W latach 2022-2024 nie prowadzono analiz zachowań transportowych.

W 2024 r. bydgoską sieć komunikacji publicznej tworzyło 11 linii tramwajowych oraz 49 stałych linii autobusowych. W porównaniu z 2018 r. przybyła jedna linia tramwajowa, a długość linii tramwajowych zwiększyła się o 14,9% do 140,1 km. W tym samym okresie przybyły cztery linie autobusowe. Zwiększyła się liczba linii aglomeracyjnych (z 8 do 13), o jedną spadła liczba linii nocnych (do sześciu) oraz linii dziennych (do 19). Długość linii autobusowych wzrosła o 16,0% do 769,8 km, a samych aglomeracyjnych o 77,1% do 223,3 km. W 2024 r. w porównaniu z 2018 r. przewieziono o 0,9% więcej pasażerów tj. 90,7 mln. Liczba przewiezionych komunikacją autobusową spadła o 9,5% do 54,2 mln, jednocześnie liczba pasażerów przewiezionych komunikacją tramwajową wzrosła o 21,7% do 36,5 mln. W latach największych obostrzeń pandemicznych (2020-2021) szacowano, że roczna liczba przewiezionych pasażerów była mniejsza o 25-30 mln niż w latach poprzednich.

Obszar V. NOWOCZESNY TRANSPORT I KOMUNIKACJA

Cel V.1. ZRÓWNOWAŻONY I SPÓJNY SYSTEM TRANSPORTOWY

V.1.1. Przyjazne, ekologiczne, funkcjonalne i bezpieczne rozwiązania transportowe

Źródło danych: Zarząd Dróg Miejskich i Komunikacji Publicznej w Bydgoszczy

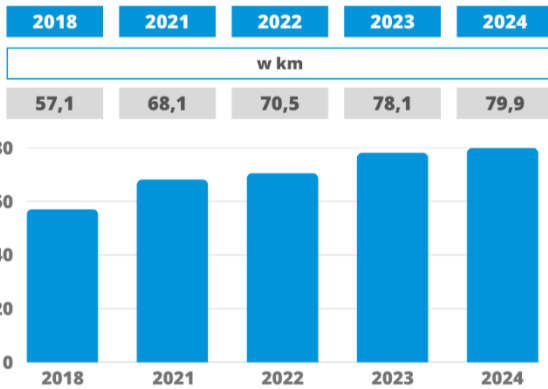
Długość dróg rowerowych (ścieżki położone po dwóch stronach drogi) w porównaniu do roku bazowego wzrosła o 40,1 km do 140,7 km – co stanowi wzrost o 39,9%. Natomiast wartość wskaźnika wyznaczającego długość infrastruktury rowerowej przypadającą na 100 km² miasta wzrosła z 57,1 km w 2018 r. do 79,9 km na koniec 2024 r.

Obszar V. NOWOCZESNY TRANSPORT I KOMUNIKACJA

Cel V.1. ZRÓWNOWAŻONY I SPÓJNY SYSTEM TRANSPORTOWY

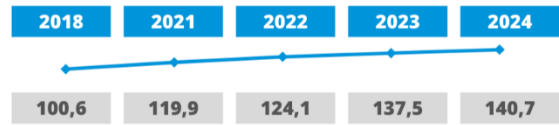
V.1.1. Przyjazne, ekologiczne, funkcjonalne i bezpieczne rozwiązania transportowe

Długość wydzielonej infrastruktury rowerowej przypadająca na 100 km² powierzchni miasta

wartość docelowa 2030:
105,0 km

Długość ścieżek rowerowych ogółem (dane obejmują ścieżki położone po dwóch stronach drogi)

Powierzchnia miasta

Źródło danych: Zarząd Dróg Miejskich i Komunikacji Publicznej w Bydgoszczy

Obszar V. NOWOCZESNY TRANSPORT I KOMUNIKACJA

Cel V.1. ZRÓWNOWAŻONY I SPÓJNY SYSTEM TRANSPORTOWY

V.1.1. Przyjazne, ekologiczne, funkcjonalne i bezpieczne rozwiązania transportowe

2018	2021	2022	2023	2024
w %				
Udział podróży komunikacją publiczną lub rowerem w wewnętrznych podróżach pieszych				
31,5	35,6	b.d.*	b.d.*	b.d.*
komunikacja publiczna				
29,2	33,4	b.d.*	b.d.*	b.d.*
rower				
2,3	2,2	b.d.*	b.d.*	b.d.*

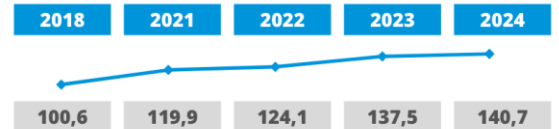
* Nie przeprowadzono analizy zachowań transportowych

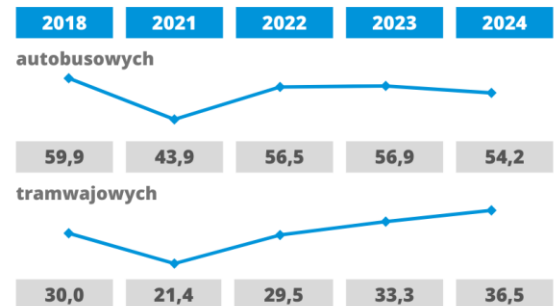
oczekiwany kierunek trendu do 2030:

Długość ścieżek rowerowych w km (liczone osobno po dwóch stronach drogi)

Liczba pasażerów przewiezionych komunikacją miejską (w mln) w przewozach

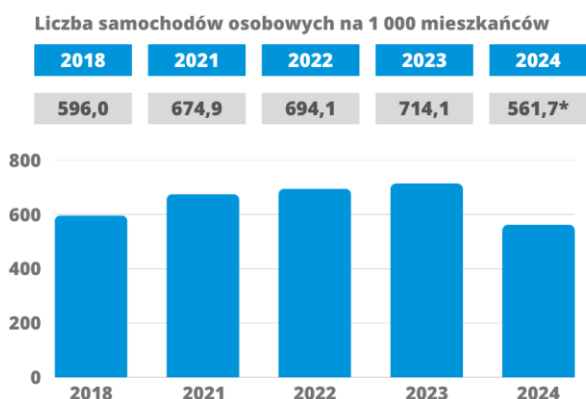
Źródło danych: Zarząd Dróg Miejskich i Komunikacji Publicznej w Bydgoszczy

Do 2023 r. utrzymywał się trend wzrostu liczby zarejestrowanych pojazdów, jednak z roku na rok przyrosty były coraz mniejsze. Dynamika roczna w 2019 r. wskazywała na wzrost o 3,2%, w 2022 r. o 1,9%, a w 2023 r. o 1,8%. W 2024 r. wprowadzono zmiany w przepisach dotyczących rejestracji pojazdów, w związku z czym z dniem 10.06.2024 r. wygasły decyzje o rejestracji pojazdów wydane przed 14.03.2005 r. dla pojazdów bez ważnych badań technicznych i ubezpieczenia OC przez ponad 10 lat (w Bydgoszczy wygaszono 80 951 decyzji). Z tego względu wskaźnik ukazujący liczbę samochodów przypadających na 1 000 mieszkańców spadł do 561,7 – tj. o 21,3% mniej niż w roku poprzednim i 5,8% mniej niż w roku bazowym.

Obszar V. NOWOCZESNY TRANSPORT I KOMUNIKACJA

Cel V.1. ZRÓWNOWAŻONY I SPÓJNY SYSTEM TRANSPORTOWY

V.1.1. Przyjazne, ekologiczne, funkcjonalne i bezpieczne rozwiązania transportowe

oczekiwany kierunek trendu do 2030:

tendencja spadkowa

* Spadek liczby zarejestrowanych w mieście pojazdów wynika ze zmian w przepisach dotyczących rejestracji pojazdów.

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny, Wydział Upewnnień Komunikacyjnych Urzędu Miasta Bydgoszczy

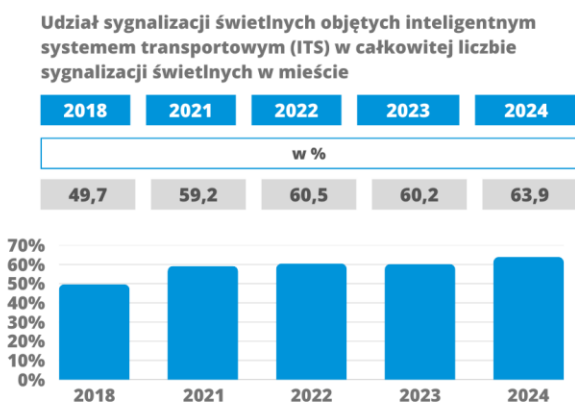
Zwiększaniu przepustowości ulic sprzyja uruchomiony już w 2015 r. Inteligentny System Transportowy (ITS). System optymalizuje prace sterowników sygnalizacji świetlnej ze szczególnym uwzględnieniem priorytetów dla tramwajów. Liczba sygnalizacji świetlnej włączonych do ITS zwiększyła się z 74 w 2018 r. do 108 na koniec 2024 r., czyli o 45,9%, przy 13,4% wzroście liczby sygnalizacji w mieście. Udział sygnalizacji objętych Inteligentnym Systemem Transportowym wzrósł z 49,7% do 63,9%.

W porównaniu z 2016 r. odsetek osób ekspozowanych na hałas drogowy powyżej 55 dB (LDWN) spadł z 56,7% do ok. 37,0% mieszkańców Bydgoszczy (128,5 tys.) w 2021 r. Najwyższe przekroczenia dotyczyły głównych ulic, natomiast hałas tramwajowy, kolejowy i przemysłowy dotyczył odpowiednio 5,7 tys., 4,6 tys. i 200 osób, a hałas lotniczy nie przekraczał norm. Mapa akustyczna miasta realizowana jest w cyklu pięcioletnim, w związku z tym kolejne dane zostaną opublikowane w 2027 r.

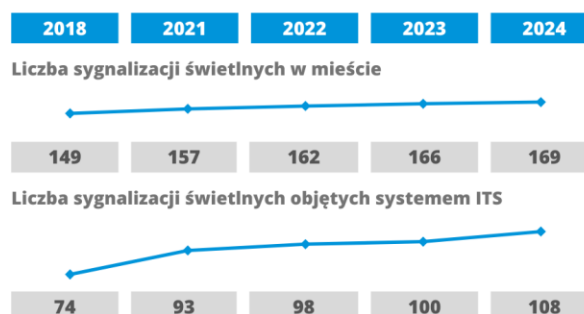
Obszar V. NOWOCZESNY TRANSPORT I KOMUNIKACJA

Cel V.1. ZRÓWNOWAŻONY I SPÓJNY SYSTEM TRANSPORTOWY

V.1.1. Przyjazne, ekologiczne, funkcjonalne i bezpieczne rozwiązania transportowe

wartość docelowa 2030:
80%

Źródło danych: Zarząd Dróg Miejskich i Komunikacji Publicznej w Bydgoszczy

Obszar V. NOWOCZESNY TRANSPORT I KOMUNIKACJA

Cel V.1. ZRÓWNOWAŻONY I SPÓJNY SYSTEM TRANSPORTOWY

V.1.1. Przyjazne, ekologiczne, funkcjonalne i bezpieczne rozwiązania transportowe

Udział osób ekspozowanych na hałas drogowy wyrażony wskaźnikiem długookresowego średniego poziomu dźwięku, wyznaczonego w ciągu wszystkich dób w roku z uwzględnieniem pory dnia LDWN>55 dB

2016	2018	2019	2020	2021	2022
56,7	b.d.*	b.d.*	b.d.*	37,6	b.d.*

* Mapa akustyczna miasta realizowana jest w cyklu pięcioletnim.

wartość docelowa 2030:
45%

Liczba ludności narażonej na hałas drogowy LDWN>55 dB

2016	2018	2019	2020	2021	2022
201 300	b.d.	b.d.	b.d.	128 500	b.d.

Liczba ludności (stan w dniu 30 VI)

2016	2018	2019	2020	2021	2022
354 990	351 254	349 021	346 739	341 692	331 898

Źródło danych: Wydział Ochrony Środowiska Urzędu Miasta Bydgoszczy

W 2024 r. bydgoskie lotnisko obsłużyło 366,4 tys. pasażerów, czyli o 11,3% mniej niż w bazowym roku 2018. Lata 2018-2019 były jedynymi, w których liczba obsłużonych pasażerów przekraczała 400 tys. Obstrzeżenia wprowadzone w wielu krajach, mające na celu wstrzymanie rozprzestrzeniania się koronawirusa, wpłynęły na obniżenie liczby pasażerów, która w 2021 r. spadła do 99,3 tys. Trwa odbudowywanie ruchu pasażerskiego po okresie pandemii Covid-19. Od 2022 r. liczba pasażerów rok do roku wzrastała. Stałe połączenia krajowe utrzymywały się na tym samym poziomie (2), ilość połączeń zagranicznych nie powróciła jeszcze do poziomu sprzed pandemii – w latach 2023-2024 było ich 5 (10 w roku bazowym), natomiast liczba połączeń czarterowych wzrosła z 4 w 2018 r. do 6 w 2024 r.

Uruchomienie nowych połączeń wakacyjnych do Hiszpanii i Egiptu oraz zwiększenie liczby połączeń spowodowało, że na bydgoskim lotnisku w 2024 r. odprawiono rekordową liczbę pasażerów (88 662 osoby) w ruchu czarterowym (wzrost o 47% w porównaniu z 2023 r.). Od 2025 r. wprowadzono dwa nowe połączenia regularne: do niemieckiego hubu przesiadkowego we Frankfurcie i do hiszpańskiego Alicante.

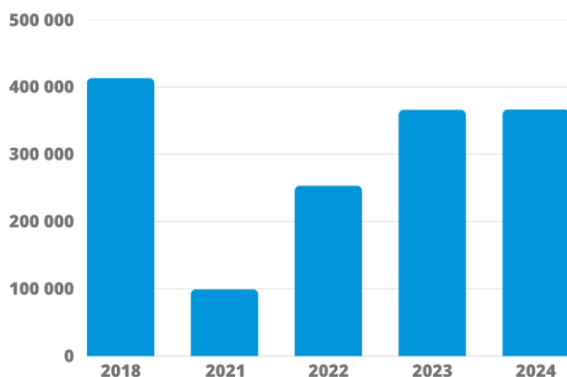
Obszar V. NOWOCZESNY TRANSPORT I KOMUNIKACJA

Cel V.1. ZRÓWNOWAŻONY I SPÓJNY SYSTEM TRANSPORTOWY

V.1.2. Wewnętrzna i zewnętrzna dostępność transportowa bydgoskiego obszaru funkcjonalnego

Liczba pasażerów odprawionych z bydgoskiego lotniska

2018	2021	2022	2023	2024
413 245	99 303	253 361	366 067	366 355

wartość docelowa 2030:
ponad 600 000

Stable połączenia z krajowymi portami lotniczymi

2018	2021	2022	2023	2024
0	2	2	2	2

Stable połączenia z zagranicznymi portami lotniczymi

2018	2021	2022	2023	2024
10	5	6	5	5

Połączenia czarterowe

2018	2021	2022	2023	2024
4	1	2	4	6

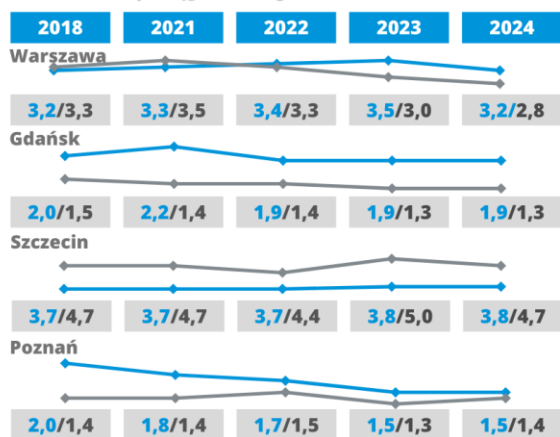
Źródło danych: Port Lotniczy Bydgoszczy S.A.

Dostępność zewnętrzna Bydgoszczy analizowana była także na podstawie danych z Map Google, dotyczących czasu przejazdu do wybranych dużych miast w kraju i stolic państw sąsiednich. Porównując czasy przejazdu samochodem w 2018 r. i 2024 r. można stwierdzić, że czas przejazdu najszybszą trasą skrócił się w przypadku czterech z dziesięciu porównywanych lokalizacji. Najbardziej dla podróżujących do Wrocławia (o 42 minut) i Poznania (o 30 minut), a także o sześć minut do Gdańska i Krakowa. Czas przejazdu samochodem do Warszawy nie uległ zmianie na przestrzeni analizowanych lat. Natomiast wydłużył się w przypadku pięciu miast, dla podróżujących samochodem do Kijowa i Berlina (o 12 minut) oraz do Szczecina, Białegostoku i Budapesztu (o sześć minut). Czasy przejazdu pociągiem, porównywane na podstawie rozkładów jazdy PKP, uległy skróceniu w przypadku wszystkich ww. miast (najbardziej w przypadku: Budapesztu o 132 minuty, Białegostoku o 90 minut i Krakowa o 48 minut), z wyjątkiem Kijowa, do którego czas dojazdu pociągiem wydłużył się o 102 minuty.

Obszar V. NOWOCZESNY TRANSPORT I KOMUNIKACJA

Cel V.1. ZRÓWNOWAŻONY I SPÓJNY SYSTEM TRANSPORTOWY
V.1.2. Wewnętrzna i zewnętrzna dostępność transportowa bydgoskiego obszaru funkcjonalnego

Średni czas podróży do innych ośrodków metropolitalnych (samochód/pociąg - liczba godzin)

oczekiwany kierunek trendu do 2030:

tendencja spadkowa

Źródło danych: Wydział Funduszy Europejskich Urzędu Miasta Bydgoszczy

➤ Podsumowanie

- Liczba sygnalizacji świetlnych włączonych do ITS wzrosła z 74 w 2018 r. do 108 w 2024 r. (o 45,9%), a ich udział w mieście – z 49,7% do 63,9%, przy 13,4% wzroście całkowitej liczby sygnalizacji. Wartość docelowa udziału sygnalizacji świetlnych objętych ITS w całkowitej liczbie sygnalizacji świetlnych w mieście została zaplanowana na 80% do 2030 r. i poziom ten jest realny do osiągnięcia przy dotychczasowej dynamice wzrostu.
- Z ostatniego badania zachowań transportowych wynika, iż udział podróży komunikacją publiczną lub rowerem w podróżach pieszych, w porównaniu z 2018 r., wzrósł z 31,5% do 35,6% w 2021 r. Od 2022 r. nie przeprowadzono analiz zachowań transportowych.
- W 2024 r. w porównaniu z 2018 r. przewieziono komunikacją miejską o 0,9% więcej pasażerów tj. 90,7 mln. Zaplanowana tendencja wzrostowa w perspektywie do 2030 r. jest możliwa do osiągnięcia.
- Wskaźnik określający udział osób ekspozowanych na hałas drogowy wyrażony wskaźnikiem długookresowego średniego poziomu dźwięku, wyznaczonego w ciągu wszystkich dób w roku z uwzględnieniem pory dnia LDWN>55 dB obniżył się z 56,7% w 2016 r. do 37,0% w 2021 r. Kolejne dane zostaną opublikowane w 2027 r.

- Długość dróg rowerowych (ścieżki położone po dwóch stronach drogi) w porównaniu do roku bazowego wzrosła o 40,1 km do 140,7 km – co stanowi wzrost o 39,9%. Długość wydzielonej infrastruktury rowerowej przypadająca na 100 km² powierzchni miasta wzrosła z 57,1 km w 2018 r. do 79,9 km. Przy przyspieszeniu tempa wzrostu możliwe jest osiągnięcie zakładanego celu, tj. 105,0 km długości dróg rowerowych.
- W związku ze zmianą przepisów dotyczących rejestracji pojazdów, wskaźnik ukazujący liczbę samochodów przypadających na 1 000 mieszkańców spadł w 2024 r. do 561,7 – tj. o 21,3% mniej niż w roku poprzednim i o 5,8% mniej niż w roku bazowym. Możliwość oceny tendencji wskaźnika wymaga obserwacji w kolejnych latach w jednolitych warunkach prawnych.
- Liczba pasażerów odprawionych z bydgoskiego lotniska wyniosła w 2024 r. 366,4 tys., czyli o 11,3% mniej niż w 2018 r. W 2025 r. liczba pasażerów wzrosła do ponad 425 tys., jednak realizacja celu przekroczenia 600 tys. pasażerów do 2030 r. pozostaje zagrożona.
- W przypadku średniego czasu podróży do innych ośrodków metropolitalnych: Warszawa, Gdańsk, Szczecin, Poznań, Białystok, Wrocław, Kraków, Berlin, Budapeszt, Kijów – w większości przypadków obserwowana była tendencja spadkowa, z wyjątkiem Kijowa, gdzie czas podróży znacznie się wydłużył.

Przegląd kierunków działań i programów wdrożeniowych

Rozbudowa infrastruktury transportu publicznego (w zakresie funkcjonalności, komfortu podróżowania, dostępności, dostosowania do potrzeb osób w każdym wieku itp.) – nowe linie tramwajowe, systemy: parkuj i jedź, parkuj i idź, pożegnaj i jedź oraz zostaw rower i jedź, buspasy, infrastruktura przystankowa, węzły przesiadkowe, aplikacje, systemy płatności.

- ✓ W ramach rozwoju infrastruktury tramwajowej:
 - Wybudowano nowe torowisko tramwajowe oraz rozbudowano układ drogowy na odcinku od ronda Kujawskiego do ronda Bernardyńskiego. Od 6 grudnia 2020 r. nowym torowiskiem na ul. Kujawskiej rozpoczęto obsługę tramwajową, dzięki której osiedla Kapuściska, Wyżyny, Glinki i Wzgórze Wolności zostały lepiej skomunikowane z centrum miasta. W ramach inwestycji zakupiono 15 niskopodłogowych tramwajów. W 2021 r. Kujawsko-Pomorska Izba Budownictwa przyznała nagrodę główną w kategorii budownictwo inżynieryjne i drogowe za realizację trasy tramwajowej wzdłuż ul. Kujawskiej w konkursie *Arcydzieło sztuki budowlanej*.
 - W 2024 r. uzyskano decyzję środowiskową oraz sporządzono dokumentację projektową dla nowej trasy tramwajowej wzdłuż ul. Solskiego na odcinku od ronda Kujawskiego do ul. ks. I. Skorupki wraz z budową pętli tramwajowej przy ul. Bielińskiej oraz przebudową układu drogowego. Celem inwestycji jest włączenie osiedla Szwederowo do sieci tramwajowej. W 2025 r. ogłoszono przetarg na jej budowę.
- ✓ Na koniec 2024 r. funkcjonowało w mieście pięć wiedeńskich przystanków tramwajowych. Kolejne dwa przy Placu Wolności oddano do użytku w styczniu 2025 r. Na ul. Gdańskiej na wysokości ul. Chodkiewicza powstały dwa przystanki, a na wysokości Placu Praw Kobiet kolejne dwa. Docelowo ulica Gdańska ma zostać wyposażona w przystanki wiedeńskie niemal na całej swojej długości. Pierwszy przystanek wiedeński został oddany w 2019 r. na ul. Focha na wysokości Placu Teatralnego. Na przystankach tych wybudowano perony do poziomu podłogi tramwaju, co ułatwiało wsiadanie i poprawiało bezpieczeństwo. Wyniesiony peron na jezdni wymuszał redukcję prędkości przez kierowców przejeżdżających przez obszar przystanku.
- ✓ Buspasy tworzą na drogach szczególnie obciążonych ruchem lub stanowiących istotne ciągi komunikacji autobusowej. Z buspasów mogły korzystać autobusy komunikacji publicznej, pojazdy służb ratowniczych, taksówki, samochody elektryczne oraz motocykle. Na koniec 2024 r. łączna długość buspasów wyniosła 19 km, w tym także odcinki torowisk wykorzystywane do awaryjnego przejazdu tramwajów (tzw.

trampbuspasy). W latach 2020-2024 buspasy powstały m.in. w ciągu ulic: Gdańskiej, Kolbego, Kujawskiej i Warszawskiej.

- ✓ Wprowadzono innowacyjne metody płatności za przejazdy komunikacją miejską. Od 2020 r. bilety miesięczne komunikacji miejskiej można było kupić za pomocą karty płatniczej w sklepie internetowym, a od 2021 r. także przez aplikacje mobilne takie jak Mint Mobile Bydgoszcz, zBiletem, SkyCash, a w kolejnych latach również przez aplikacje Jakdojade i mPay. Od 2021 r. wdrożono funkcję Google Transit, umożliwiającą planowanie podróży komunikacją miejską bezpośrednio w Mapach Google.
- ✓ Uruchomiono sieć parkingów typu Park&Ride („parkuj i jedź”), która zachęcała do korzystania z komunikacji publicznej oraz ograniczała parkowanie na ulicach miasta. System tworzyły: wielopoziomowy parking przy ul. Grudziądzkiej (570 miejsc, z czego 285 miejsc udostępniono w ramach SPP) oraz cztery parkingi przy ważnych węzłach komunikacyjnych:
 - Parking Las Gdański (skrzyżowanie Gdańska-Rekreacyjna) – 120 miejsc,
 - Rondo Kujawskie (w pasie dzielącym ul. Kujawską – wlot południowy) – 140 miejsc,
 - Parking na Węzle Zachodnim (skrzyżowanie Nad Torem-Grunwaldzka) – 75 miejsc,
 - Parking Przylesie (rejon skrzyżowania Akademicka-Korfantego) – 160 miejsc.
- ✓ Uruchomiono bezpłatną aplikację na telefon „Park&Ride Bydgoszcz”, w której można było znaleźć informacje dotyczące zasad parkowania, zajętości parkingów, cen za parkowanie oraz rozkładów jazdy. Moduł naprowadzania na poszczególne parkingi był aktualizowany i zależał od zajętości miejsc na parkingach.

Zakup nowoczesnego taboru autobusowego i tramwajowego (zero- i niskoemisyjne, dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami).

- ✓ W latach 2022-2024 zamówiono 40 nowoczesnych tramwajów Swing. Pojazdy były niskopodłogowe, dostosowane do potrzeb osób z ograniczeniami ruchowymi oraz wyposażone w klimatyzację, najnowocześniejsze systemy informacji pasażerskiej, Wi-Fi i ładowarki do urządzeń mobilnych. Kontrakt na dostawę został w całości sfinalizowany w 2025 r., a w tym samym roku Miasto – w ramach KPO – pozyskało dofinansowanie na zakup kolejnych sześciu tramwajów Swing. Realizacja tego zamówienia pozwoli na całkowitą wymianę taboru tramwajowego.
- ✓ Od 2020 r. wszystkie autobusy komunikacji publicznej były dostosowane do potrzeb osób z ograniczeniami ruchowymi, co zwiększyło dostępność i komfort podróżowania.
- ✓ Wzrósł udział autobusów niskoemisyjnych (spełniających normę EURO 6) w taborze miejskim z 51% w 2020 r. do 77% w 2024 r.
- ✓ W 2024 r. MZK Sp. z o.o. podpisało umowę z NFOŚiGW na dofinansowanie zakupu 11 autobusów elektrycznych (siedmiu przegubowych 18 m i czterech krótkich 12 m) w ramach programu *Zielony transport publiczny*. W 2025 r. zawarto umowę na dostawę pojazdów, których realizacja wraz z odbiorami zaplanowano na połowę 2026 r. Autobusy będą ładowane poprzez złącze plug-in.

Zmiany organizacyjne komunikacji miejskiej oraz integracja różnych form transportu.

- ✓ Po wygaśnięciu umowy na obsługę pakietu przewozów autobusowych realizowanych przez firmę IREX-Trans Sp. z o.o., w wyniku postępowania przetargowego wyłoniono nowego operatora na lata 2023-2031. Obsługę 11 linii autobusowych (nr 51, 53, 55, 56, 58, 62, 67, 69, 73, 76 i 85) powierzono spółce Mobilis Sp. z o.o. Przewoźnik realizuje usługi przy wykorzystaniu nowoczesnego taboru niskopodłogowego, wyposażonego w klimatyzację, spełniającego normę emisji spalin Euro 6 oraz przystosowanego do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Autobusy posiadają również zaawansowane systemy elektroniczne firmy SIMS Bydgoszcz.
- ✓ W 2023 r. spółka MZK podpisała z Miastem nową, 9-letnią umowę na świadczenie przewozów autobusowych. Zgodnie z jej zapisami, przez pierwsze dwa lata spółka realizowała przewozy za stawkę o 16,6% wyższą niż drugi bydgoski przewoźnik – firma Mobilis, natomiast w kolejnych siedmiu latach stawka była

o 11% wyższa. W praktyce spółka MZK napotkała problemy w realizacji przewozów związane z niedoborem kierowców, co skutkowało odwołaniem części kursów oraz występowaniem opóźnień, a także przeladowaniem autobusów w godzinach szczytu.

Modernizacja i rozbudowa zaplecza technicznego komunikacji publicznej.

- ✓ W związku z sukcesywną wymianą taboru tramwajowego niezbędna była rozbudowa i modernizacja zajezdni tramwajowej przy ul. Toruńskiej 278. Prace rozpoczęto w 2024 r. Inwestycja obejmuje rozbiórkę istniejących budynków dyspozytorni z portiernią oraz działu eksploatacji tramwajów, a także demontaż sieci trakcyjnej i torowisk. W ich miejscu powstają nowoczesne obiekty infrastrukturalne, w tym budynki służb eksploatacyjnych, portierni, zasilania zajezdni tramwajowej oraz nowa myjnia tramwajów. Inwestycja realizowana jest z dofinansowaniem w kwocie 65 mln zł ze środków centralnych w ramach Programu Inwestycji Strategicznych.
- ✓ W związku z zakupem autobusów elektrycznych MZK Sp. z o.o. zaplanowało również rozbudowę zaplecza technicznego. Inwestycja obejmuje budowę 14 punktów ładowania, elektrowni fotowoltaicznej o mocy do 1 MWp oraz magazynu energii o pojemności do 4 MWh.

Rozbudowa systemu ITS wraz z zastosowaniem czujników drogowych i urządzeń do śledzenia transportu publicznego.

- ✓ W celu zwiększenia przepustowości ulic rozbudowywano Inteligentny System Transportowy, którego zadaniem było skrócenie czasu przejazdu komunikacją tramwajową i pojazdami samochodowymi. Na koniec grudnia 2024 r. do systemu włączonych było m.in.: 70 kamer ANPR, 103 kamery obrotowe CCTV, 108 sygnalizacji świetlnych (co stanowiło 63,9% wszystkich sygnalizacji w mieście) oraz 235 przystanków komunikacji miejskiej z tablicami informacyjnymi pasażerskiego ITS (24,3% wszystkich przystanków w mieście). Ponadto system zyskał również nowe funkcje, w tym publikowanie na tablicach informacyjnych ITS komunikatów o osobach poszukiwanych przez Policję, co pozwalało na szybkie rozpowszechnienie informacji wśród mieszkańców.

Budowa zintegrowanego, aglomeracyjnego systemu transportu rowerowego.

- ✓ Miasto rozbudowywało infrastrukturę rowerową, konsultując wszystkie inwestycje ze środowiskiem rowerzystów oraz uwzględniając rekomendacje Zespołu ds. Polityki Rowerowej Miasta Bydgoszczy. W latach 2020-2024 wybudowano 26,01 km dróg rowerowych, a na koniec 2024 r. całkowita długość ścieżek rowerowych, liczona po obu stronach drogi, wyniosła 140,7 km. Dodatkowo na wielu ulicach jednokierunkowych wprowadzono kontraruch rowerowy umożliwiający jazdę „pod prąd” (m.in. ulice Podolska, Libelta, Asnyka) oraz kontrapas (ul. Bełzy).
- ✓ Rozbudowa infrastruktury w mieście obejmowała m.in.:
 - wydzielone pasy rowerowe w ramach modernizacji Alei Ossolińskich,
 - nową 3 km drogę rowerową łączącą osiedla Piaski ze Smukałą powstałą w ramach przebudowy ul. Smukalskiej,
 - wybudowanie 2,3 km ścieżki pieszo-rowerowej wzdłuż ul. Jeździeckiej w ramach porozumienia Miasta z Gminą Osielesko, która połączyła się z wcześniej wybudowanymi trasami w Myśliczynie, umożliwiając bezpieczne poruszanie się w obrębie Leśnego Parku Kultury i Wypoczynku oraz zapewniając dojazd do pobliskich miejscowości na terenie gminy Osielesko,
 - rozpoczęcie budowy Wielkiej Pętli Fordonu, nowoczesnej trasy pieszo-rowerowej, która ma otaczać wszystkie fordońskie osiedla i integrować istniejące ciągi rowerowe. Do końca 2024 r. zrealizowano odcinek pętli pomiędzy ul. Tatrzańską a ul. Gen. Bora-Komorowskiego oraz ciągi pieszo-rowerowe wzdłuż ulic Wierchowej i Geodetów. W ramach rewitalizacji Starego Fordonu powstała również trasa nad brzegiem Wisły przy ul. Promenada,

- zlecenie budowy nowego ciągu pieszo-rowerowego po południowej stronie ul. Fordońskiej na odcinku od ul. Sochaczewskiej do ul. Wiślanej. Zadanie obejmowało budowę kładki pieszo-rowerowej wraz z odwodnieniem i oświetleniem oraz wykonanie obejścia drogi dla rowerów za peronem przystankowym na wysokości ul. Wiślanej. Zakończenie inwestycji zaplanowano na 2026 r.,
- zlecenie budowy drogi rowerowej od pętli Tatrzańskie wzdłuż ulic Pelplińskiej, Wyzwolenia i Sudeckiej do granicy miasta, co zapewni połączenie rowerowe Osielska z Fordonem. Roboty rozpoczęto w 2025 r., a zakończenie zaplanowano na 2026 r.,
- podpisanie umowy w 2024 r. na budowę nowej infrastruktury rowerowej po obu stronach ul. Sułkowskiego, od ul. Kamiennej do ronda Żołnierzy Górników oraz jednokierunkowego pasa rowerowego od ul. Chodkiewicza w stronę ul. Cichej. Roboty budowlane rozpoczęto w 2025 r., a zakończenie zaplanowano na 2026 r.
- ✓ W ramach Bydgoskiego Roweru Aglomeracyjnego (BRA) liczba stacji wzrosła z 56 w 2020 r. do 62 w 2024 r. Liczba wypożyczeń rowerów jednak spadła o 68,2% — z 93,1 tys. w 2020 r. do 29,6 tys. w 2024 r. Przeważającą część wypożyczeń stanowiły podróże bezpłatne (79% w 2020 r., 81% w 2024 r.) trwające do 20-30 minut. W 2023 r. wydłużono czas bezpłatny z 20 do 30 minut. Dostępność rowerów użytkownicy mogli sprawdzać za pomocą dedykowanej aplikacji Freebike2 oraz strony internetowej. W 2024 r. system miał ponad 7,3 tys. zarejestrowanych użytkowników. W 2025 r. Miasto rozpoczęło przygotowania do wprowadzenia BRA czwartej generacji, działającego bez stacji dokujących i wyposażonego w nowoczesne rowery, w tym elektryczne, z nadajnikiem GPS oraz mechanizmem blokowania.
- ✓ W Bydgoskim Centrum Informacji umożliwiono wypożyczanie rowerów towarowych typu cargo ze wspomaganiem elektrycznym, co zwiększyło funkcjonalność i różnorodność miejskiego systemu transportu rowerowego.
- ✓ W przyjętym w 2023 r. *Planie Zrównoważonej Mobilności Miejskiej dla Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego (SUMP BydOF)* wskazano potrzebę rozbudowy aglomeracyjnego systemu dróg rowerowych. Dokument przewiduje stworzenie spójnych połączeń gmin z Bydgoszczą i stacjami kolejowymi, a także powstanie pełnego Bydgoskiego Pierścienia Rowerowego, łączącego gminy oddalone od Bydgoszczy, tj. Pruszcz, Koronowo, Sicienko, Mroczka, Nakło nad Notecią, Kcynia, Szubin, Barcin, Łabiszyn, Nowa Wieś Wielka, Rójewo oraz Solec Kujawski.
- ✓ Uzupełniono metropolitalną ścieżkę rowerową wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 244, biegnącą w granicach miasta (osiedle Janowo) od ul. Biwakowej w kierunku mostu na Brdzie.

Modernizacja i rozbudowa infrastruktury ruchu pieszego.

- ✓ Miasto od kilku lat realizowało program systematycznego doświetlania przejść dla pieszych na najbardziej uczęszczanych ulicach. Celem tego działania było zwiększenie widoczności pieszych na przejściach i poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego, szczególnie w warunkach ograniczonej widoczności (np. jesienią i zimą). W latach 2020-2024 doświetlono 118 przejść dla pieszych.
- ✓ Instalowano w niebezpiecznych miejscach przed przejściami dla pieszych dodatkowe znaki, progi zwalniające, sygnalizacje świetlne, separatory oraz azyle dla pieszych itp. Kontynuowano prace związane z porządkowaniem parkowania na wielu śródmiejskich ulicach, co umożliwiało swobodny przejazd m.in. osobom poruszającym się na wózkach oraz rodzinom z wózkami dziecięcymi.
- ✓ Zespół do działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego Miasta Bydgoszczy, w którego skład wchodził przedstawiciele Komendy Miejskiej Policji, Straży Miejskiej, Centrum Zarządzania Kryzysowego, Zarządu Dróg Miejskich i Komunikacji Publicznej oraz przedstawiciele środowiska pieszych, analizował na bieżąco działania zmierzające do poprawy bezpieczeństwa i podejmował inicjatywy dotyczące wdrożenia odpowiednich rozwiązań technicznych temu służących. Przykładowo w 2024 r. Zespół m.in. opracował koncepcję wprowadzenia strefy ograniczonej prędkości do 30 km/h w obszarze ograniczonym ulicami

Leszczyńskiego, Solskiego, Bielicką i Inowrocławską, opiniował projekty przebudowy odcinków ul. Dwer-nickiego, analizował działanie sygnalizacji świetlnej na skrzyżowaniu ul. Fordońskiej przy ul. Bałtyckiej, w celu poprawy płynności ruchu i bezpieczeństwa pieszych.

- ✓ Przeprowadzono rewitalizację Placu Kościeleckich, który pełnił rolę ważnego węzła przesiadkowego oraz Rybiego Rynku, przekształcając dawny parking w przestrzeń dostępną dla pieszych. Prace objęły także modernizację ulic Pod Blankami, Jana Kazimierza, Przyrzecze, Malczewskiego, Zaufek, Grodzka i Przy Zamczysku.
- ✓ Przeprowadzono remonty chodników w różnych częściach miasta, obejmujące wymianę nawierzchni oraz działania poprawiające dostępność dla osób o ograniczonej mobilności. W latach 2021-2024 łączna powierzchnia wyremontowanych chodników wyniosła 29 564 m². Prace prowadzone były zarówno na podstawie zgłoszeń mieszkańców w aplikacji *Dbamy o Bydgoszcz*, jak i w ramach BBO oraz większych inwestycji drogowych. Wśród przebudowanych odcinków znalazły się m.in. ulice Łęczycka, Kujawska, Grunwaldzka, Pod Skarpą, Fordońska oraz Toruńska.

Wyłączenie lub ograniczenie ruchu samochodowego na terenach śródmiejskich.

- ✓ Ograniczono ruch kołowy w centrum miasta – na Starym Rynku i kilku przyległych ulicach m.in. Mostowej, Krętej, Magdzińskiego, Jana Kazimierza, Batorego, Niedźwiedzia i Długiej. Stare Miasto stało się obszarem dedykowanym pieszym i rowerzystom, podobnie jak Wyspa Młyńska. Ulice Mennica i Tamka oraz most na ul. Ku Młynom wyłączono ze standardowego ruchu. Parkowanie na Wyspie Młyńskiej ograniczono, a ruch pojazdów był możliwy tylko dla kierowców dojeżdżających do posesji zlokalizowanych na Wyspie. W 2023 r. kolejny odcinek ul. Mostowej z mostem Staromiejskim J. Sulimy-Kamińskiego udostępniono pieszym i rowerzystom.
- ✓ Rozszerzono Strefę Płatnego Parkowania (2023) i uporządkowano ruch w centrum miasta. Zlikwidowano część miejsc postojowych na chodnikach, wprowadzono kontrapasy rowerowe, a niektóre ulice przekształcono w drogi jednokierunkowe. Zmiana granic SPP została poprzedzona analizą zajętości miejsc, rotacji pojazdów oraz wniosków mieszkańców. Głównym celem było zwiększenie rotacji pojazdów w obrębie całej strefy. W 2025 r. strefę ponownie rozszerzono o obszary Okoła, Wilczaka, Bielaw i Babiej Wsi. Wprowadzono nowoczesne parkomaty umożliwiające płatność kartą lub BLIK, bez konieczności drukowania biletu, zasilane akumulatorami i panelami słonecznymi. Postój można było także opłacać za pomocą aplikacji mobilnych: Flowbird, AnyPark, SkyCash, ePARK, mPay i CityParkApp.

Budowa i modernizacja ulic i obiektów inżynierskich układu podstawowego.

- ✓ Przebudowano ulice i wprowadzono usprawnienia komunikacyjne m.in.:
 - ul. Grunwaldzka – wykonano bezpieczne skrzyżowania, sygnalizacje świetlne, buspas, chodniki, drogi rowerowe, ekrany akustyczne, miejsce do kontroli i ważenia pojazdów ciężarowych; poprawiono dojazd do S5 i centrum miasta z Osowej Góry,
 - ul. Kujawska – wybudowano nową jezdnię i torowisko tramwajowe na odcinku od ronda Kujawskiego do ronda Bernardyńskiego,
 - ul. Kolbego – wybudowano buspas ułatwiający komunikację autobusową,
 - ulice: Łęczycka, Pod Skarpą, Pogodna, Syrokomli – zmodernizowano jezdnie i chodniki,
 - ul. Smukalska – przebudowano jezdnię i pętlę autobusową oraz wybudowano trzykilometrową drogę rowerową łączącą osiedla Piaski ze Smukałą.
- ✓ Przeprowadzono modernizację torowisk i tras tramwajowych, w tym m.in.:
 - wybudowano trasę tramwajową łączącą ul. Fordońską z ul. Toruńską wraz z rozbudową układu drogowego, przebudową i rozbudową torowisk na ul. Perłowej, Toruńskiej, Fordońskiej i Kazimierza Wielkiego, budowę dwóch nowych mostów drogowych nad Brdą oraz remontem zachodniego mostu.

W ramach inwestycji powstały nowe chodniki, drogi rowerowe oraz przebudowana została infrastruktura tramwajowa,

- zmodernizowano ul. Wojska Polskiego, gdzie w miejscu dawnej kładki dla pieszych utworzono nowe przejście pieszo-rowerowe na poziomie jezdni, wydłużono perony tramwajowe, przesunięto zatoki autobusowe oraz zamontowano podpórki rowerowe, co poprawiło dostępność przystanków i połączenie z istniejącymi drogami rowerowymi,
 - rozbudowano i modernizowano zajezdnię tramwajową przy ul. Toruńskiej,
 - zakupiono nowy tabor tramwajowy, unowocześniając flotę (w 2025 r. odebrano z firmy PESA ostatni z 40 zamówionych tramwajów typu Swing).
- ✓ Obiekty inżynierskie:
- przebudowano wschodni i zachodni wiadukt w ciągu ul. Armii Krajowej,
 - opracowywano koncepcję przebudowy Węzła Wschodniego (połączenie ul. Kamiennej i ul. Fordońskiej) oraz Wiaduktów Warszawskich (w 2023 r. podpisano umowę na wykonanie dokumentacji projektowej).
- ✓ Przygotowanie dokumentacji projektowej m.in.:
- dla rozbudowy trasy Wschód-Zachód na odcinku od ul. Łęczyckiej do ul. Lelewela,
 - dla przebudowy ul. Nakielskiej na odcinku od ul. Bronikowskiego do ul. Lisiej (w 2025 r. Miasto złożyło wniosek o wydanie zezwolenia na realizację inwestycji drogowej),
 - dla przebudowy ronda Jagiellonów,
 - dla przebudowy pętli tramwajowej Las Gdański,
 - na układ drogowy wokół nowej siedziby Akademii Muzycznej (umowę z wykonawcą podpisano w 2025 r.),
 - dla nowej trasy tramwajowej na Szwederowie od ronda Kujawskiego do ul. Bielickiej (w 2024 r. Miasto uzyskało decyzję środowiskową).

Realizacja programu utwardzania ulic gruntowych.

- ✓ Kontynuowano realizację *Wieloletniego programu utwardzania ulic gruntowych*, którego celem była przebudowa dróg o charakterze lokalnym o nawierzchni nieutwardzonej, prowadzona w oparciu o przyjęte kryteria oceny dróg gruntowych. W 2023 r., po konsultacjach z radami osiedli oraz lokalnymi społecznościami, Program został zaktualizowany poprzez wprowadzenie nowego kryterium uwzględniającego relację sumy długości lokalnych dróg gruntowych na terenie danego osiedla do łącznej długości wszystkich lokalnych dróg gruntowych w mieście. Nowym rozwiązaniem w ramach Programu stała się również możliwość realizacji inwestycji z wykorzystaniem płyt ażurowych oraz ekokostki.
- ✓ W ramach realizowanego *Programu stabilizowania dróg płytami ażurowymi* stosowano tańszą technologię utwardzania piaszczystych ulic osiedlowych. Metoda była wykorzystywana na obszarach o dużej przepuszczalności gruntu oraz w lokalizacjach o niskim natężeniu ruchu pojazdów ciężkich.
- ✓ Równoległe do miejskich inwestycji prace związane z budową i modernizacją ulic były zlecane także przez stowarzyszenia mieszkańców, które korzystały z dofinansowania Miasta w ramach Programu Inicjatyw Lokalnych 25/75 (wsparcie na poziomie 75–85%). W latach 2020-2024 w ramach Programu prowadzono 63 postępowania dotyczące realizacji inwestycji, z czego 17 zostało zrealizowanych.
- ✓ Utwardzanie ulic gruntowych realizowano także poprzez projekty finansowane z BBO oraz przedsięwzięcia we współpracy z prywatnymi inwestorami w ramach większych zadań inwestycyjnych. W okresie 2020-2024 utwardzono kilkadziesiąt odcinków ulic, co umożliwiło mieszkańcom lepszy dostęp do posesji oraz poprawiło bezpieczeństwo ruchu drogowego. Współpraca z inwestorami obejmowała realizację dużych projektów infrastrukturalnych, w ramach których utwardzano zarówno ulice dojazdowe, jak i drogi osiedlowe, integrując je z nowo powstającymi inwestycjami mieszkaniowymi i usługowymi.

Realizacja przedsięwzięć na rzecz ograniczenia hałasu komunikacyjnego.

- ✓ Wprowadzono nowe oznakowanie na drogach wlotowych do Bydgoszczy, m.in. przy S5, które wyprawa- dziło tranzyt samochodów ciężarowych powyżej 18 ton poza miasto.
- ✓ Wykonano pomiary hałasu dla zrealizowanych inwestycji tramwajowych i drogowych wzdłuż ul. Wojska Polskiego, ul. Grunwaldzkiej, ul. Kujawskiej oraz tras do dzielnicy Fordon wraz z przebudową przyległych ulic.
- ✓ W 2022 r. wykonano *Strategiczną mapę hałasu miasta Bydgoszczy ze stanem na 2021 r.*, udostępnioną na stronie <https://halas.mapy.bydgoszcz.pl>. Wyniki mapy wykazały, że problemem pozostawał hałas dro- gowy, szczególnie wzdłuż głównych ulic miasta. Mapę przekazano do Marszałka Województwa Kujaw- sko-Pomorskiego, który uchwalił w 2024 r. na jej podstawie *Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa kujawsko-pomorskiego*. Kolejna mapa opublikowana zostanie w 2027 roku ze stanem na rok 2026.
- ✓ W ramach działań ograniczających hałas komunikacyjny podczas przebudowy ul. Grunwaldzkiej zamon- towano ekrany akustyczne, podobnie w ramach BBO po północnej stronie estakady przy stacji Bydgoszcz Wschód. Dodatkowo zastosowano cichą dylatację na wiaduktach w ciągu ul. Armii Krajowej i Wojska Pol- skiego. Przy modernizacji zajezdni tramwajowej przy ul. Toruńskiej zaplanowano także obiekt tokarki podtorowej, który ma ograniczać hałas i drgania tramwajowe.
- ✓ Miasto przeprowadzało różne pomiary hałasu oraz podejmowało działania kontrolne, w tym pomiary realizowane w odpowiedzi na skargi mieszkańców oraz w ramach bieżącego monitorowania stanu hałasu w mieście. Działania te miały na celu identyfikację obszarów najbardziej narażonych na nadmierny hałas, kontrolę zgodności z obowiązującymi normami oraz przygotowanie podstaw do działań naprawczych i inwestycji ograniczających hałas komunikacyjny.

Rozwijanie linii międzygminnych komunikacji publicznej.

- ✓ Rozwijano linie międzygminne komunikacji publicznej w oparciu o porozumienia pomiędzy Miastem a gminami w zakresie obsługi i współfinansowania tych połączeń. W okresie 2020-2024 uruchomiono dwie nowe linie międzygminne (41 i 42 – do Wudzyna i Kruszyna Krajeńskiego), a linię sezonową do Ostromecka (40) przekształcono w linię całoroczną. Wydłużono także trasę linii nr 99 z Nowej Wsi Wielkiej do Tarkowa Dolnego. Spośród 13 bydgoskich linii podmiejskich połączeniami z Bydgoszczą objętych było pięć z 18 gmin należących do Metropolii Bydgoszcz. Mieszkańcy gmin, z którymi Miasto podpisało poro- zumienia, mogli korzystać z Metropolitalnej Karty Malucha i Metropolitalnej Karty Uczniowskiej oraz ku- pować bilety w identycznej jak młodzi mieszkańcy Bydgoszczy cenie – miesięczny za 10 zł i roczny za 100 zł.

Zabieganie o realizację inwestycji krajowych i regionalnych dotyczących budowy dróg ekspresowych, bu- dowy suchego portu/platformy multimodalnej, modernizacji linii kolejowych i regionalnych.

- ✓ Działania w zakresie transportu kolejowego:
 - W związku z ograniczeniem liczby połączeń kolejowych od 13.12.2020 r., Rada Miasta Bydgoszczy wy- stosowała apel do Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego o zwiększenie częstotliwości kur- sowania pociągów, wznowienie połączeń na likwidowanych odcinkach oraz systemową rewitalizację nieczynnej infrastruktury kolejowej w województwie.
 - W 2023 r. Rada Miasta Bydgoszczy przyjęła dwa apele dotyczące inwestycji kolejowych w regionie. Pierwszy apel, skierowany do Ministra Infrastruktury, dotyczył Krajowego Programu Kolejowego i wyrażał zaniepokojenie brakiem kluczowych projektów dla Bydgoszczy i województwa kujawsko-po- morskiego. Drugi apel, skierowany do Premiera, odnosił się do Strategicznego Studium Lokalizacyjnego CPK i Kolei Dużych Prędkości, postulując uwzględnienie miasta jako istotnego węzła w nowoczesnej sieci kolejowej.

- W związku z budową Kolei Dużych Prędkości w ramach Centralnego Portu Komunikacyjnego pierwotne plany pomijały Bydgoszcz jako węzeł na trasie do Trójmiasta, przewidując przebieg linii głównie przez Grudziądz. Rada Miasta Bydgoszczy wystosowała apel do Premiera, a Prezydent Miasta do CPK w związku z prowadzonymi konsultacjami społecznymi dokumentu „Strategiczne Studium Lokalizacyjne Inwestycji CPK”. W 2024 r. rządowa koncepcja została zmieniona – dotychczasowa filozofia oparta na szprychach została zastąpiona strategią modernizacji istniejących linii kolejowych w Polsce, w tym odcinków województwa kujawsko-pomorskiego.
- ✓ Działania w zakresie infrastruktury drogowej:
 - W ramach konsultacji publicznych Rządowego Programu Budowy Dróg Krajowych do 2030 r. (z perspektywą do 2033 r.) Miasto wniosło uwagi postulując uzupełnienie programu o zadanie „Budowa DK 25 w relacji granica województwa-Inowrocław-Bydgoszcz-granica województwa”, ze szczególnym uwzględnieniem odcinka Bydgoszcz-Inowrocław oraz włączenie kierunku północnego Bydgoszcz-Koszalin i rozbudowy DK 80.
 - Miasto aktywnie zabiegało o realizację kluczowych dla województwa kujawsko-pomorskiego dróg ekspresowych S5 i S10. Urząd Miasta Bydgoszczy wraz z Zarządem Dróg Miejskich i Komunikacji Publicznej oraz Miejską Pracownią Urbanistyczną, uczestniczył w konsultacjach i procedurach planistycznych, zgłaszał uwagi do dokumentów rządowych, opiniował warianty przebiegu tras w granicach miasta oraz koordynował inwestycje z lokalną siecią drogową.
 - Miasto wielokrotnie apelowało do parlamentarzystów o finansowe wsparcie priorytetowych inwestycji drogowych z budżetu państwa m.in. rozbudowy ul. Nakielskiej oraz trasy WZ. Miasto podpisało w 2025 r. umowę o dofinansowanie rozbudowy ul. Nakielskiej ze środków EFRR w ramach Programu Funduszy Europejskich dla Kujaw i Pomorza na lata 2021-2027 na kwotę 25,24 mln zł.
 - W 2024 r. Rada Miasta Bydgoszczy apelowała do Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego o priorytetowe wsparcie budowy drogi ekspresowej S10 oraz projektu *VIA POMERANIA* (Ustka-Słupsk-Bytów-Chojnice-Sępólno Krajeńskie-Bydgoszcz-Inowrocław) z możliwością połączenia z autostradą A2. Inwestycja miała poprawić komunikację Pomorza z Kujawami oraz wzmocnić strategiczne znaczenie Bydgoszczy w wymiarze gospodarczym i obronnym. Projekt został wskazany w 2025 r. w ramach Paktu dla Bezpieczeństwa Polski – Pomorze Środkowe jako kluczowy dla mobilności wojsk własnych i sojuszników.
- ✓ Działania w zakresie w sieci TEN-T i węzły intermodalne:
 - W 2022 r. Rada Miasta Bydgoszczy wyraziła pozytywne stanowisko w sprawie nadania Bydgoszczy statusu węzła drogowo-kolejowego sieci bazowej TEN-T w ramach korytarza Bałtyk-Adriatyk. W wyniku przyjęcia Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1679, Bydgoszcz utrzymała status węzła sieci kompleksowej, obejmującego port lotniczy oraz terminal kolejowo-drogowy (Bydgoszcz, Bydgoszcz-Południe).
 - Miasto podejmowało działania zmierzające do utworzenia portu intermodalnego w Emilianowie, pierwszego elementu planowanego węzła transportowo-logistycznego, łączącego porty morskie z zapleczem w głębi kraju. Terminal miał być zlokalizowany na przecięciu magistrali kolejowej Śląsk-Trójmiasto (linia nr 201) i projektowanej trasy S10, pełniąc rolę tzw. suchego portu umożliwiającego przeładunek i zmianę środków transportu towarów. Inwestycja miała również wzmocnić potencjał BPPT Sp. z o.o., sąsiadującego z terminalem. Początkowo możliwość realizacji inwestycji była ograniczona przez uchwałę Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego w sprawie obszarów chronionego krajobrazu, jednak na wniosek Rady Miasta Bydgoszczy wprowadzono korekty umożliwiające lokalizację obiektów dla branży TSL (transport, spedycja, logistyka). W 2024 r. spółka Terminal Intermodalny Bydgoszcz Emilianowo, powołana do realizacji projektu, została postawiona w stan likwidacji, a w okre-

się jej działania nie udało się pozyskać środków na realizację zadania. Przedstawiciele Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Urzędu Miasta Bydgoszczy, PSSE, KOWR, PKP PLK S.A. oraz BPPT Sp. z o.o. zadeklarowali wolę kontynuacji projektu w nowej formule prawnej.

Większe wykorzystanie transportu kolejowego w ruchu dojazdowym, w tym zmiana stacji kolejowych i regionalnych.

- ✓ W ramach rewitalizacji linii kolejowej nr 356 Poznań Wschód-Bydgoszcz Główna, PKP PLK S.A. w 2025 r. podpisała umowę na prace remontowe na trasie Kcynia-Nakło nad Notecią, mające na celu stworzenie dodatkowego połączenia kolejowego między Bydgoszczą a Poznaniem. W latach 2020-2024 opracowano dokumentację projektową i przeprowadzono procedurę przetargową przedsięwzięcia. Działania te umożliwią powrót pociągów pasażerskich na odcinku nieczynnym od 2004 r.
- ✓ W 2024 r. PKP PLK S.A. rozpoczęło modernizację przystanku kolejowego Bydgoszcz Fordon. Przebudowa układu torowego i zelektryfikowanie stacji zwiększy przepustowość linii w kierunku Chełmży, umożliwiając kursowanie większej liczby pociągów pasażerskich oraz obsługę składów towarowych. W 2025 r. udostępniono nowy peron nr 2, dostosowany do osób o ograniczonej mobilności. W kolejnych etapach planowana jest przebudowa peronu nr 1, budowa nowego przystanku Bydgoszcz Stary Fordon po północnej stronie wiaduktu przy ul. Fordońskiej oraz modernizacja urządzeń sterowania ruchem kolejowym i przejazdów kolejowo-drogowych. Po zakończeniu prac przystanek ponownie uzyska status stacji kolejowej, umożliwiając mijanie się pociągów prowadzonych trakcją spalinową i elektryczną.
- ✓ W ramach *Rządowego programu budowy lub modernizacji przystanków kolejowych na lata 2021-2025* przebudowano przystanek kolejowy Bydgoszcz Zachód, modernizując infrastrukturę peronową i dostosowując obiekt do obowiązujących standardów programu. Zmodernizowano także przystanek Grzybno na linii kolejowej nr 209 Bydgoszcz-Chełmża. Wybudowano nowe przystanki: Dąbrowa Chełmińska Centrum na linii nr 209 oraz Trzeciewnica na linii nr 18 Kutno-Piła Główna, które udostępniono pasażerom w 2025 r.

Rozbudowa bydgoskiego lotniska oraz działania na rzecz zwiększenia liczby połączeń lotniczych.

- ✓ W ramach rozbudowy bydgoskiego portu lotniczego przebudowano terminal i parking oraz wprowadzono nowy system obsługi płatności, umożliwiający dokonywanie rezerwacji online. Uruchomiono pierwszą instalację fotowoltaiczną na terenie portu, przygotowując go do budowy dużej farmy o mocy 100 MW. Na lotnisku otwarto także oddział Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Celno-Skarbowego w Toruniu – Oddział Celný Port Lotniczy Bydgoszcz. Dzięki tym działaniom poprawiono komfort obsługi pasażerów i funkcjonowanie portu, co wspierało rozwój lotniska oraz zwiększenie liczby połączeń lotniczych.
- ✓ Systematycznie zwiększano liczbę połączeń czarterowych z Bydgoszczy – z jednego w okresie 2020-2021 do sześciu w 2024 r.
- ✓ Bydgoski port lotniczy współpracował z Wojskowymi Zakładami Lotniczymi nr 2, a jego infrastruktura była wykorzystywana w kontekście działań o znaczeniu militarnym. Dzięki temu możliwe było m.in. w 2022 r. lądowanie myśliwca F-16 z systemem hamowania BAK-12 oraz obsługa i serwisowanie samolotów wielozadaniowych F-16 przez WZL-2. Współpraca ta zapewniała bezpieczeństwo operacji wojskowych, nie zakłócając jednocześnie działalności cywilnej portu i umożliwiała prezentację innych samolotów wojskowych, takich jak C-130 Hercules, MiG-29 czy Su-22.
- ✓ Bydgoskie lotnisko realizowało działania wspierające rozwój usług MRO (Maintenance, Repair and Overhaul), koncentrujących się na serwisowaniu statków powietrznych, z zamiarem stworzenia europejskiego węzła serwisowego. W zakresie działalności cargo lotnisko uzyskało pozwolenie na prowadzenie magazynu czasowego składowania oraz rozszerzyło współpracę z firmami logistycznymi, takimi jak Morska

Agencja Gdynia i Far Logistics Poland. Ponadto, we współpracy z Polskimi Liniami Lotniczymi LOT przesyłki cargo realizowane były na trasie Warszawa-Bydgoszcz-Warszawa.

Udział w działaniach związanych z rozwojem żeglugi śródlądowej i wykorzystaniem międzynarodowych dróg wodnych E-70 i E-40.

- ✓ Miasto uczestniczyło w międzynarodowych projektach EMMA i COMBINE, których celem było wzmocnienie transportu śródlądowego i rozwój transportu kombinowanego w regionie Morza Bałtyckiego. W ramach działań opracowano m.in. studium lokalizacyjne dla platformy multimodalnej na Wiśle, biznesplan nowej usługi żeglugowej, raport analizujący operacje terminalowe transportu kombinowanego, koncepcję „ostatniej mili” dla węzła logistycznego Bydgoszcz oraz studium wykonalności integracji platformy w Solcu Kujawskim z terminalem Bydgoszcz Emilianowo. Miasto we współpracy z UKW utworzyło także Centrum Informacji i Promocji Śródlądowych Dróg Wodnych w Bydgoszczy.
- ✓ Miasto uczestniczyło w działaniach planistycznych Ministerstwa Infrastruktury, opiniowało projekt dokumentu rządowego „Krajowy Program Żeglugowy do roku 2030”, brało udział w badaniu miast Unii Metropolii Polskich w zakresie dostępności brzegów rzek, występowało do instytucji różnego szczebla o realizację przedsięwzięć z zakresu gospodarki wodnej na terenie Bydgoszczy oraz zgłaszało je do dofinansowania z rządowych programów.
- ✓ W 2024 r. w Bydgoszczy odbyła się Światowa Konferencja Kanałów (World Canals Conference — WCC), którą zorganizowało Miasto Bydgoszcz we współpracy z Inland Waterways International. Konferencja była poświęcona zagadnieniom związanym z funkcjonowaniem kanałów, a także śródlądowych dróg wodnych i rzek, w tym międzynarodowych tras E-70 i E-40, wspierając działania miasta w zakresie rozwoju żeglugi śródlądowej.

Cykliczne badania zachowań transportowych mieszkańców (nie rzadziej niż co pięć lat), pozwalających ocenić skuteczność dotychczasowych działań.

- ✓ Miasto realizowało działania związane z monitorowaniem zachowań transportowych mieszkańców poprzez przyjęcie w 2023 r. *Planu Zrównoważonej Mobilności Miejskiej dla Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego (SUMP BydOF)* — dokumentu strategicznego opracowanego wspólnie z samorządami tworzącymi Stowarzyszenie Metropolia Bydgoszcz. SUMP BydOF ma służyć poprawie mobilności mieszkańców oraz efektywnemu wykorzystaniu istniejącej infrastruktury transportowej w miastach, gminach i powiatach obszaru funkcjonalnego. Dokument umożliwi planowanie rozbudowy systemu transportowego, utrzymanie jego wysokiej jakości oraz koordynację inwestycji w zakresie mobilności miejskiej.

V.2.1. Powszechność dostępu do infrastruktury komunikacyjno-informacyjnej

Cele	Wskaźniki	Wartość bazowa (wartość/rok)	Wartość docelowa/tendencja
Cel V.2. E-DOSTĘPNOŚĆ			
V.2.1. Powszechność dostępu do infrastruktury komunikacyjno-informacyjnej	Udział mieszkań z możliwym dostępem do Internetu szerokopasmowego o przepustowości powyżej 100 Mb/s	78,1% (2018)	100%

Analiza wskaźnikowa

W latach pandemii wzrosła rola usług telekomunikacyjnych zarówno w życiu prywatnym, jak i zawodowym. Pandemia dla wielu osób oznaczała przejście na zdalne nauczanie, pracę z domu, częstsze zakupy przez Internet, porady lekarskie online, kontakty z bliskimi za pośrednictwem komunikatorów. Zwiększyło to znaczenie infrastruktury zapewniającej szybki i niezawodny dostęp do Internetu w codziennym życiu i w prowadzeniu działalności gospodarczej. Według danych Urzędu Komunikacji Elektronicznej dostępnych na dzień 31 grudnia 2023 r. odsetek lokali mieszkalnych znajdujących się w zasięgu infrastruktury Internetu szerokopasmowego w Bydgoszczy wyniósł 98,0%. Natomiast odsetek lokali z aktywnymi usługami stacjonarnego dostępu do Internetu szerokopasmowego w mieście wyniósł 60,6%.

W dobie digitalizacji życia zawodowego i prywatnego, gdy coraz więcej czynności wykonujemy w Internecie, a sprzęty codziennego użytku wymagają połączenia z siecią, parametrem, który ma zapewnić wysoką jakość, jest łącze o przepustowości co najmniej 100 Mb/s. Na przestrzeni lat 2018-2023 udział mieszkań, mających dostęp do Internetu o przepustowości powyżej 100 Mb/s wzrósł z 78,1% do 93,9%, a odsetek lokali z aktywnymi usługami stacjonarnego Internetu szerokopasmowego w mieście powyżej 100 Mb/s wyniósł w 2023 r. 50,6%.

Obszar V. NOWOCZESNY TRANSPORT I KOMUNIKACJA

Cel V.2. E-DOSTĘPNOŚĆ

V.2.1. Powszechność dostępu do infrastruktury komunikacyjno-informacyjnej

Udział mieszkań z możliwym dostępem do Internetu szerokopasmowego o przepustowości powyżej 100 Mb/s

wartość docelowa 2030:
100%

Liczba mieszkań z dostępem do Internetu szerokopasmowego o przepustowości powyżej 100 Mb/s

Źródło danych: Urząd Komunikacji Elektronicznej.

Podsumowanie

- W latach 2018-2023 odnotowano wyraźny postęp w zakresie jakości dostępu do Internetu – udział mieszkań z dostępem do łączy o przepustowości powyżej 100 Mb/s wzrósł z 78,1% do 93,9%, co potwierdza dynamiczny rozwój nowoczesnej infrastruktury i rosnącej dostępności szybkiego Internetu.

Przegląd kierunków działań i programów wdrożeniowych

Rozwój infrastruktury szybkiego Internetu, łączy światłowodowych.

- ✓ Działania w zakresie rozwoju infrastruktury szybkiego Internetu i łączy światłowodowych realizowano systematycznie, a efektem prowadzonych inwestycji był wzrost odsetka lokali mieszkalnych w zasięgu infrastruktury Internetu szerokopasmowego w Bydgoszczy do 97,96% na dzień 31 grudnia 2023 r. według danych Urzędu Komunikacji Elektronicznej. Dodatkowo wzrosła dostępność łączy o przepustowości powyżej 100 Mb/s – z 89% lokali w 2020 r. do 93,9% w 2023 r., co oznacza wzrost o 4,9 p.proc.

Zwiększanie dostępności bezpłatnego Internetu w obiektach użyteczności publicznej.

- ✓ Miasto rozbudowywało miejską sieć bezpłatnego WiFi w obiektach użyteczności publicznej oraz przestrzeniach ogólnodostępnych, wykorzystując Miejską Sieć Teleinformatyczną i szybkie łącza światłowodowe. Na koniec 2020 r. sieć składała się z 42 hotspotów i 83 punktów dostępowych AP, a na koniec 2024 r. liczba hotspotów wzrosła do 46, a punktów AP do 90. Sieć została powiększona m.in. o punkty przy Urzędzie Miasta (ul. Wojska Polskiego 65), Centrum Seniorów (ul. Dworcowa 3) oraz w Młynach Rothera.

Rozwój usług świadczonych drogą elektroniczną.

- ✓ Obsługa mieszkańców online podnosiła efektywność obsługi i ułatwiała załatwianie spraw urzędowych, m.in. poprzez:
 - wprowadzenie internetowej rezerwacji wizyt w Urzędzie Miasta Bydgoszczy za pomocą e-kalendarza, umożliwiającej umawianie spotkań z urzędnikami na konkretny termin,
 - elektroniczną rekrutację do przedszkoli, klas I szkół podstawowych i ponadpodstawowych, Pałacu Młodzieży oraz młodzieżowych domów kultury, ograniczając konieczność osobistej wizyty,
 - uruchomienie i rozwój panelu E-Urzędu, pozwalającego mieszkańcom załatwiać sprawy obywatelskie, rejestrację pojazdów, podatki, działalność gospodarczą i pomoc społeczną całkowicie online,
 - możliwość dokonywania płatności za przejazdy komunikacją miejską kartą płatniczą, smartfonem lub poprzez aplikacje mobilne (Mint Mobile Bydgoszcz, zBiletem, SkyCash, Jakdojade, mPay), co ułatwiało korzystanie z biletów elektronicznych,
 - powołanie Zespołu ds. Transformacji Cyfrowej, który modernizował procesy, usługi i infrastrukturę cyfrową Urzędu, wspierając rozwój usług online.
- ✓ W latach 2020-2024 rozwijano bezpłatną aplikację *Dbamy o Bydgoszcz*, która umożliwiała mieszkańcom zgłaszanie usterek i nieprawidłowości na terenie miasta w wielu kategoriach tematycznych np. drogi, zieleń, odpady, porządek publiczny. Mieszkańcy przekazywali informacje o problemach, zarówno przez stronę internetową, jak i aplikację mobilną na systemy Android i iOS. Łączna liczba zgłoszeń od uruchomienia aplikacji 1.06.2020 r. do 31.12.2024 r. wyniosła 98 863.
- ✓ Wprowadzono robotyzację wybranych procesów w Urzędzie Miasta Bydgoszczy, mając na celu zmniejszenie nakładu pracy urzędników przy powtarzalnych zadaniach oraz przyspieszenie obsługi mieszkańców. Roboty wspierały funkcjonowanie:
 - Zespołu ds. Zarządzania Energią – automatyczne przetwarzanie dokumentów dotyczących energii elektrycznej, ciepłej, wody i paliw gazowych umożliwiało m.in. planowanie budżetu, analizę kosztów i emisji CO₂ oraz wykrywanie błędów w fakturach. Projekt zdobył liczne nagrody, w tym: Smart City

Poland Award 2022 (kategoria E-usługi), Lider Transformacji Energetycznej 2023, wyróżnienie w konkursie Innowacyjny Samorząd 2024 oraz tytuł Kreatora Energii 2024.

- Wydziału Windykacji – robot automatycznie pobierał i weryfikował dokumenty w systemie Ognivo, pakował je w zaszyfrowane paczki i przekazywał pracownikom UM do dalszej obsługi, zastępując ręczne przetwarzanie dokumentów.
 - Biura Gospodarki Odpadami Komunalnymi – robot przejmował wprowadzanie deklaracji z aplikacji SI-DAS do systemu KSON, generowanie należności oraz archiwizację danych, co wcześniej wymagało manualnej pracy urzędników.
- ✓ Płatności i usługi finansowe online:
- Wprowadzono możliwość dokonywania płatności elektronicznych przez platformy e-Urząd (um.bydgoszcz.pl) i bydgoszcz.oplatyurzedowe.pl, co umożliwiło mieszkańcom regulowanie opłat urzędowych bez osobistej wizyty w urzędzie.
 - Bydgoszczanie jako pierwsi w Polsce otrzymali możliwość szybkiego i bezprowizyjnego opłacania należności podatkowych za pomocą usługi ePłatności w aplikacji mobilnej mObywatel oraz w serwisie internetowym mObywatel.gov.pl. Mieszkańcom udostępniono informacje o kwocie i terminie bieżących zobowiązań oraz historii dokonanych płatności. W 2023 r. przeprowadzono integrację systemu w zakresie należności z tytułu podatku od nieruchomości. W 2024 r. zakres usług został rozszerzony o należności z tytułu podatku rolnego, leśnego oraz opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Projekt był realizowany przy wsparciu Ministra Cyfryzacji w postaci dotacji celowej.

OBSZAR VI. NOWOCZESNA GOSPODARKA

Cel VI.1. KONKURENCYJNA GOSPODARKA

2030 STRATEGIA 2.0

VI.1.1. Atrakcyjne miejsca pracy

VI.1.2. Dogodne warunki dla rozwoju przedsiębiorczości

VI.1.3. Rozwój sieci współpracy na rzecz rozwoju gospodarki obszaru metropolitalnego

VI.1.4. Miasto atrakcyjne turystycznie

Cele	Wskaźniki	Wartość bazowa (wartość/rok)	Wartość docelowa/tendencja
Cel VI.1. KONKURENCYJNA GOSPODARKA			
VI.1.1. Atrakcyjne miejsca pracy	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w relacji do średniej miast wojewódzkich (miasta wojewódzkie =100%)	90,4% (2018)	110%
	Udział pracujących w sektorze usług	69,8% (2018)	80%
	Udział przedsiębiorstw przemysłowych (z liczbą pracujących powyżej 49 osób), które wprowadziły innowacje produktowe, procesowe, organizacyjne lub marketingowe w % ogółu przedsiębiorstw przemysłowych w ostatnich 3 latach	60,0% (2017)	tendencja wzrostowa
VI.1.2. Dogodne warunki dla rozwoju przedsiębiorczości	Liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 1 000 mieszkańców	120,8 (2018)	powyżej 150
	Istniejąca powierzchnia biurowa	97 850 m ² (2018)	tendencja wzrostowa
	Liczba spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego w rejestrze REGON	480 (2018)	tendencja wzrostowa
VI.1.3. Rozwój sieci współpracy na rzecz rozwoju gospodarki obszaru metropolitalnego	Liczba członków funkcjonujących klastrów	170 (2019)	tendencja wzrostowa
	Saldo rejestracji podmiotów gospodarczych w bydgoskim obszarze metropolitalnym	604 (2017)	tendencja wzrostowa
VI.1.4. Miasto atrakcyjne turystycznie	Liczba hoteli 4- i 5- gwiazdkowych	6 + 1 (2018)	7 + 2
	Liczba miejsc noclegowych w hotelach 4- i 5- gwiazdkowych	1 047 + 41 (2018)	1 220+82
	Liczba udzielonych noclegów w turystycznych obiektach noclegowych – w tym turystom zagranicznym	459 804 (2018) 114 879 (2018)	tendencja wzrostowa
	Liczba międzynarodowych wydarzeń turystyki biznesowej trwających co najmniej 2 dni, z liczbą uczestników co najmniej 50 osób	28 (2018)	tendencja wzrostowa

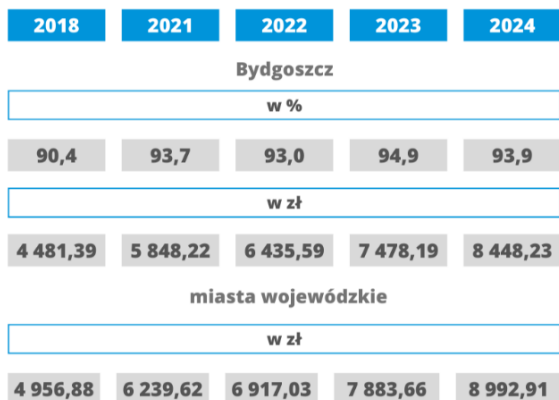
Analiza wskaźnikowa

Sytuacja gospodarcza pozostała względnie stabilna pomimo ostatnich kryzysów. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Bydgoszczy w podmiotach gospodarczych o liczbie pracujących powyżej dziewięciu osób systematycznie wzrastało, podążając za pensją minimalną i w 2024 r. wyniosło 8 448,23 zł. W ostatnich latach przeciętne wynagrodzenie w Bydgoszczy wzrastało szybciej niż przeciętnie w miastach wojewódzkich, w 2024 r. stanowiło 93,9% średniej z przeciętnych wynagrodzeń w stolicach województw. W 2018 r. relacja

była mniej korzystna i pensja w Bydgoszczy stanowiła 90,4% średniej z miast wojewódzkich. Porównując dynamikę wynagrodzeń w 18 miastach wojewódzkich pomiędzy 2018 r. a 2024 r., tylko w dwóch wzrost wynagrodzenia był wyższy niż w Bydgoszczy (o 88,5%), tj. w Zielonej Górze (o 96,4%) oraz w Krakowie (o 94,8%). Najniższy wzrost przeciętnego wynagrodzenia wśród miast wojewódzkich odnotowano w Warszawie (o 66,6%) i Katowicach (o 76,4%). W tym samym okresie płaca minimalna brutto w Polsce wzrosła o 104,8% z 2 100 zł do 4 300 zł.

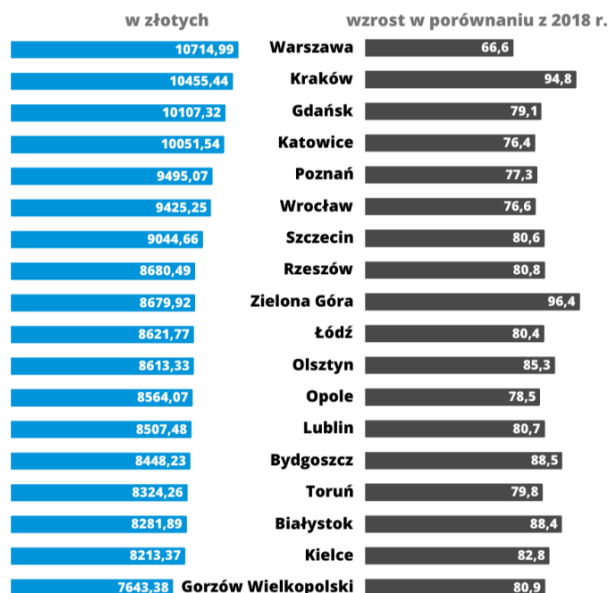
Obszar VI. NOWOCZESNA GOSPODARKA
Cel VI.1. KONKURENCYJNA GOSPODARKA
VI.1.1. Atrakcyjne miejsca pracy

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w relacji do średniej miast wojewódzkich (miasta wojewódzkie =100%)

wartość docelowa 2030:
110%

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w 2024 r.

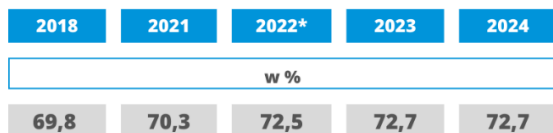

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

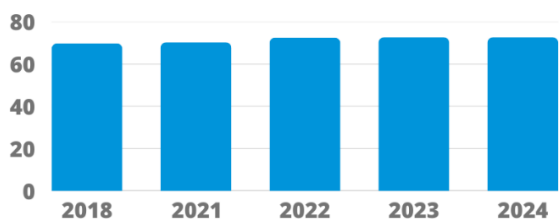
Struktura branżowa gospodarki Bydgoszczy w analizowanym okresie charakteryzowała się stabilnością. Większa część spośród pracujących w przedsiębiorstwach (o liczbie pracujących powyżej dziewięciu osób) zajmowała się działalnością sektora usług zarówno w 2018 r. (69,8%), jak i na koniec 2024 r. (72,7%). Najwięcej podmiotów działało w branży handel i naprawa pojazdów samochodowych – stanowiły one 18,2% wszystkich zarejestrowanych firm. Kolejne miejsca zajmowały: działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (11,3%) oraz budownictwo (11,1%).

Obszar VI. NOWOCZESNA GOSPODARKA
Cel VI.1. KONKURENCYJNA GOSPODARKA
VI.1.1. Atrakcyjne miejsca pracy

Udział pracujących w sektorze usług

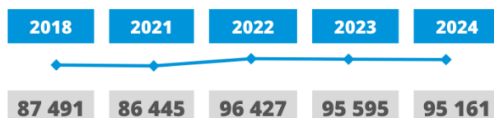

* Zmiana metodologii, od roku 2022 dane są prezentowane na podstawie administracyjnych źródeł danych, według miejsca zamieszkania (wszystkie podmioty, łącznie z podmiotami do 9 pracujących)

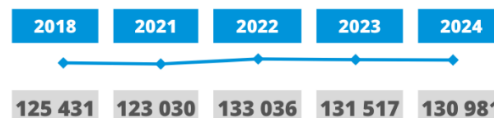

wartość docelowa 2030:
80%

Pracujący w sektorze usług

Pracujący ogółem

Dane o pracujących nie uwzględniają podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, duchownych i pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

Z prowadzonych przez GUS badań innowacyjności przedsiębiorstw przemysłowych (z liczbą pracujących powyżej 49 osób), obejmujących działalność w latach 2015-2017 wynika, iż udział przedsiębiorstw przemysłowych, które wprowadziły innowacje w produktach lub w procesach biznesowych wyniósł 60%. W kolejnych edycjach badania działalność innowacyjną prowadziło mniej niż połowa podmiotów przemysłowych: 39,7% (w latach 2017-2019), 49,5% (2018-2020) i 40,7% (2019-2021). Natomiast w okresie 2020-2022 aktywnych innowacyjnie było 52,3% przedsiębiorstw, z których nowe lub ulepszone produkty wprowadziło 38,7%, w tym nowe dla rynku – 13,5%. Nowe lub ulepszone procesy biznesowe z kolei wdrożyło 41,4% przedsiębiorstw. Najczęściej dotyczyły one ulepszeń w metodach wytwarzania wyrobów lub świadczenia usług (27,0% ogółu przedsiębiorstw), zasad działania wewnątrz przedsiębiorstwa lub w relacji z otoczeniem (24,3%) oraz metody podziału zadań, uprawnień decyzyjnych lub zarządzania zasobami ludzkimi (19,8%).

W Bydgoszczy w sekcjach przemysłowych działało 3,9 tys. podmiotów, które stanowiły 8,3% ze wszystkich zarejestrowanych w końcu 2024 r. w rejestrze REGON. Od 2018 r. ich liczba wzrosła o 6,4% za sprawą dużego przyrostu w sekcji Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (ze 120 do 300 podmiotów). Liczba podmiotów w najliczniejszej sekcji przemysłu, tj. przetwórstwie przemysłowym wzrosła o 1,7% do 3,5 tys. na koniec 2024 r.

Obszar VI. NOWOCZESNA GOSPODARKA

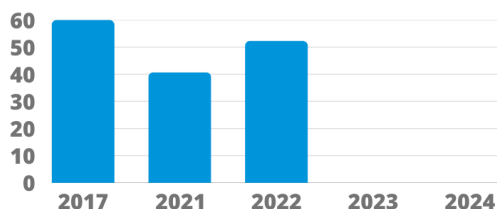
Cel VI.1. KONKURENCYJNA GOSPODARKA

VI.1.1. Atrakcyjne miejsca pracy

Udział przedsiębiorstw przemysłowych, które wprowadziły innowacje produktowe, procesowe, organizacyjne lub marketingowe w % ogółu przedsiębiorstw przemysłowych w ostatnich 3 latach

2017	2021	2022	2023*	2024*
60,0	40,7	52,3	b.d.	b.d.

* Od 2024 r. badanie GUS dotyczące innowacji zmieniło częstotliwość z rocznej na dwuletnią. Dane obejmujące lata 2023-2024 dostępne będą w I kwartale 2026 r.

oczekiwany kierunek trendu do 2030:

tendencja wzrostowa

Przedsiębiorstwa przemysłowe, które wprowadziły innowacje w % ogółu przedsiębiorstw w latach 2020-2022

nowe lub ulepszone produkty	razem	38,7%
	w tym nowe dla rynku	13,5%
nowe lub ulepszone procesy biznesowe	razem	41,4%
	metody wytwarzania wyrobów lub świadczenia usług	27,0%
	metody z zakresu logistyki, dostaw lub dystrybucji	9,9%
	metody przetwarzania informacji lub komunikacji	18,0%
	metody księgowania lub inne czynności administracyjne	16,2%
	zasady działania wewnątrz przedsiębiorstwa lub w relacji z otoczeniem	24,3%
	metody podziału zadań, uprawnień decyzyjnych lub zarządzania zasobami ludzkimi	19,8%
	metody marketingowe w zakresie opakowań, kształtowania cen, promocji, lokowania produktów lub usług posprzedażowych	12,6%

Dane dotyczą przedsiębiorstw przemysłowych z liczbą pracujących powyżej 49 osób.

Źródło danych: Ośrodek Statystyki Nauki, Techniki, Innowacji i Społeczeństwa Informacyjnego; Urząd Statystyczny w Szczecinie

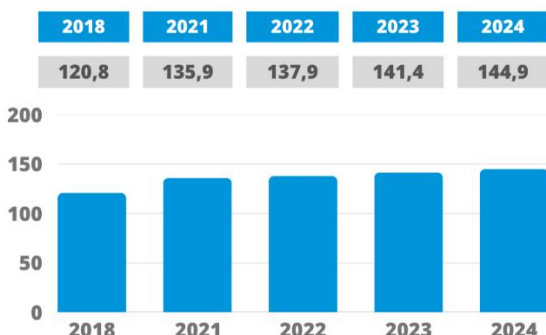
Liczba wszystkich zarejestrowanych w rejestrze REGON podmiotów wzrosła o 11,0% z 42,3 tys. w 2018 r. do 46,9 tys. w 2024 r. Największy wzrost odnotowano we wspomnianej już sekcji Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 150,0%), a poza tym w Informacji i komunikacji (o 54,1%), Budownictwie (o 25,4%), Administrowaniu i działalności wspierającej (o 25,3%) oraz Obsłudze rynku nieruchomości (o 22,8%). Największe spadki dotyczyły Handlu; naprawy pojazdów samochodowych (spadek o 9,4%), Działalności finansowej i ubezpieczeniowej (spadek o 5,7%) oraz Transportu i gospodarki magazynowej (spadek o 3,6%). Wskaźnik przedsiębiorczości, mierzony jako liczba podmiotów gospodarki narodowej w relacji do liczby ludności, wzrastał z roku na rok za sprawą zwiększającej się liczby podmiotów w rejestrze, jak i zmniejszającej się liczby mieszkańców Bydgoszczy.

Obszar VI. NOWOCZESNA GOSPODARKA

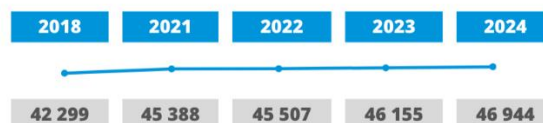
Cel VI.1. KONKURENCYJNA GOSPODARKA

VI.1.2. Dogodne warunki dla rozwoju przedsiębiorczości

Liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 1 000 mieszkańców

Liczba podmiotów gospodarki narodowej REGON

Liczba ludności (stan na 31 XII)

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

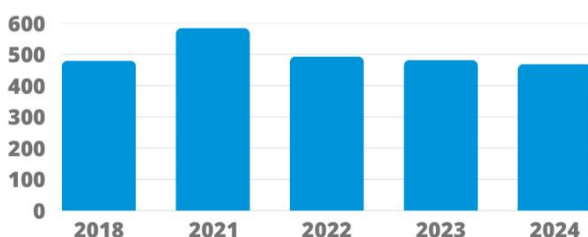
W 2024 r. na 1 000 mieszkańców przypadało 145 podmiotów, o 24 więcej niż w roku bazowym. Wśród podmiotów gospodarki narodowej przeważały osoby fizyczne, prowadzące działalność gospodarczą, których liczba wzrosła od 2018 r. o 6,1% do 30,7 tys. W znacznym stopniu wzrosła liczba spółek handlowych o 48,6% do 7,2 tys. Spadła liczba spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego – w porównaniu z 2018 r. o 2,3% do 469 na koniec 2024 r.

Obszar VI. NOWOCZESNA GOSPODARKA

Cel VI.1. KONKURENCYJNA GOSPODARKA

VI.1.2. Dogodne warunki dla rozwoju przedsiębiorczości

Liczba spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego w rejestrze REGON

oczekiwany kierunek trendu do 2030:

tendencja wzrostowa

Liczba spółek akcyjnych z udziałem kapitału zagranicznego

Liczba spółek z ograniczoną odpowiedzialnością z udziałem kapitału zagranicznego

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

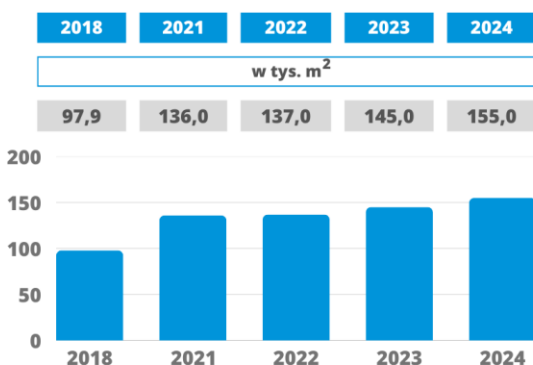
Wraz z rozwojem sektora usług outsourcingowych systematycznie przybywa w mieście nowoczesnej powierzchni biurowej klasy A, B+ i B, gwarantującej m.in. wyposażenie w windę, klimatyzację, recepcję, ochronę i dostęp do komunikacji publicznej. W 2024 r. ich łączna powierzchnia wyniosła 155 tys. m² – czyli o 58,4% więcej niż w 2018 r.

Obszar VI. NOWOCZESNA GOSPODARKA

Cel VI.1. KONKURENCYJNA GOSPODARKA

VI.1.2. Dogodne warunki dla rozwoju przedsiębiorczości

Istniejąca powierzchnia biurowa

oczekiwany kierunek trendu do 2030:

tendencja wzrostowa

Rynek biur w "pigulce"	
Całkowita powierzchnia biur klasy A/B+ w budowie	0 m ²
Całkowita planowana powierzchnia biur klasy A/B+	60 000 m ²
Liczba budynków biurowych klasy A/B+	31
Liczba budynków biurowych klasy A/B+ w budowie	0
Liczba planowanych budynków biurowych klasy A/B+	6

* Stan na lipiec 2024 r.

Źródło danych: Bydgoska Agencja Rozwoju Regionalnego Sp. z o.o.

W obszarze Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz liczba podmiotów gospodarki narodowej w latach 2018-2024 wzrosła o 17,4% do 78,5 tys. Największy procentowy przyrost podmiotów nastąpił w Osielsku (o 50,0%), Dobrczu (o 40,6%) oraz Łabiszynie (o 38,5%). Najniższy w Solcu Kujawskim (o 13,9%), Żninie (o 15,1%) oraz Rojewie (o 15,3%). Na 1 000 mieszkańców przypadało 117 podmiotów, o 22 więcej niż w 2018 r. Wśród gmin SMB najwyższy wskaźnik przedsiębiorczości odnotowano w 2024 r. w Osielsku (207), Białych Błotach (177), Bydgoszczy (145) oraz Nowej Wsi Wielkiej (142). Najniższe z kolei w Rojewie (77), Kcyni (84), Barcinie (85) oraz w Mroczy (97). W porównaniu z danymi z bazowego 2017 r. (przyjętego zamiast 2018 r. ze względu na wykreślenie w lipcu 2018 r. ok. 100 tys. podmiotów z rejestru REGON, które utraciły zdolność prawną na mocy art. 3 ustawy z dnia 28.11.2014 r. o zmianie ustawy o KRS i niektórych innych ustaw) saldo rejestracji podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON łącznie dla obszaru Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz wzrosło z 604 w 2017 r. do 2 054 w 2024 r., co stanowiło różnicę między 5 831 podmiotami nowo zarejestrowanymi, a 3 777 podmiotami wyrejestrowanymi.

Obszar VI. NOWOCZESNA GOSPODARKA

Cel VI.1. KONKURENCYJNA GOSPODARKA

VI.1.3. Rozwój sieci współpracy na rzecz rozwoju gospodarki obszaru metropolitalnego

Saldo rejestracji podmiotów gospodarczych w bydgoskim obszarze metropolitalnym

oczekiwany kierunek trendu do 2030:

tendencja wzrostowa

Podmioty gospodarki narodowej w obszarze Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz

W lipcu 2018 r. wykreślono z rejestru REGON ok. 100 tys. podmiotów, które utraciły zdolność prawną na mocy art. 3 ustawy z dnia 28.11.2014 r. o zmianie ustawy o KRS i niektórych innych ustaw (Dz.U.poz.1942).

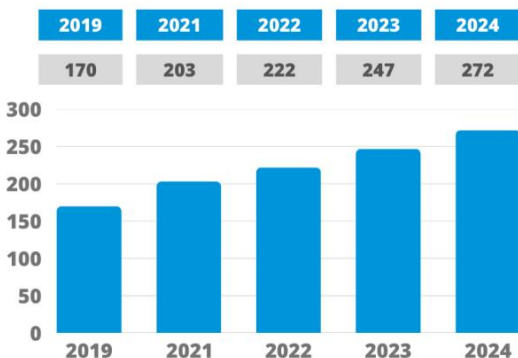
Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

Obszar VI. NOWOCZESNA GOSPODARKA

Cel VI.1. KONKURENCYJNA GOSPODARKA

VI.1.3. Rozwój sieci współpracy na rzecz rozwoju gospodarki obszaru metropolitalnego

Liczba członków funkcjonujących klastrów

oczekiwany kierunek trendu do 2030:

tendencja wzrostowa

Liczba firm i organizacji w klastrach

Źródło danych: Informacje własne klastrów

Według Krajowego Rejestru Sądowego zarejestrowanych było dziewięć klastrów z siedzibą w Bydgoszczy. Aktywne w działaniu i budowaniu sieci współpracy były cztery klastry, w których na koniec 2024 r. łącznie współpracowały 272 podmioty. Liczba członków klastrów wzrosła o 60% od końca maja 2019 r., kiedy liczba członków wynosiła 170. Najbardziej (o 135,3%) powiększył się Klaster Przemysłów Kreatywnych. W 2019 r. należało do niego 17, a w 2024 – 40 członków. W największym z funkcjonujących klastrów Bydgoskim Klasterze Przemysłowym Dolina Narzędziowa liczba współpracujących podmiotów wzrosła o 67,3% do 169. Wzrosła też liczba członków Bydgoskiego Klastra Informatycznego o 59,3%. Jedynie w Agro Klasterze Kujawy liczba członków obniżyła się o 20,0% do 20.

Obszar VI. NOWOCZESNA GOSPODARKA

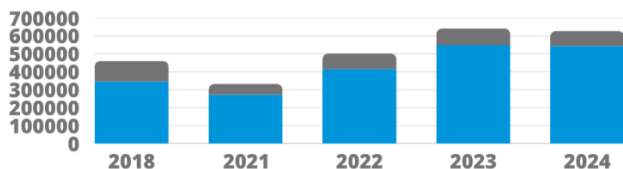
Cel VI.1. KONKURENCYJNA GOSPODARKA

VI.1.4. Miasto atrakcyjne turystycznie

w tym turystom zagranicznym

■ turyści krajowi ■ turyści zagraniczni

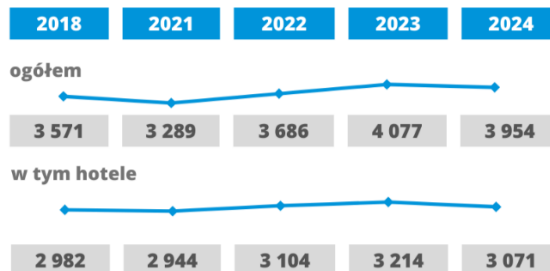

oczekiwany kierunek trendu do 2030:

tendencja wzrostowa

Miejsca noclegowe w turystycznych obiektach noclegowych

ogółem

w tym hotele

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

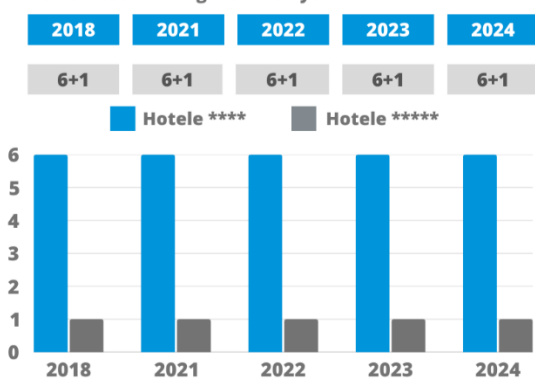
W obszarze turystyki, po zniesieniu obostrzeń pandemicznych, obserwuje się stopniową poprawę sytuacji. Już w 2022 r. liczba udzielonych noclegów w turystycznych obiektach noclegowych przewyższyła tę z roku bazowego (2018) o 9,0% osiągając poziom 501,4 tys. W 2023 r. odnotowano najwyższy poziom tj. 548,1 tys., a w 2024 r. liczba udzielonych noclegów wyniosła 543,1 tys. W przypadku noclegów udzielanych turystom zagranicznym (nierezydentom) nie udało się jeszcze osiągnąć wartości z rekordowego 2019 r. (135,9 tys.). W porównaniu z 2018 r., liczba udzielonych w 2024 r. noclegów turystom zagranicznym też była niższa

(o 26,6%). Należy jednak podkreślić, że dane dotyczą wyłącznie obiektów zbiorowego zakwaterowania objętych statystyką GUS. Nie obejmują one dynamicznie rozwijającego się segmentu najmu krótkoterminowego (np. mieszkań wynajmowanych przez platformy internetowe), co może prowadzić do niedoszacowania rzeczywistej skali ruchu turystów zagranicznych.

Liczba obiektów noclegowych, do których zalicza się hotele, motele, pensjonaty, domy wycieczkowe, schroniska i ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe, domy pracy twórczej, kempingi i pola biwakowe zmniejszyła się o trzy (z 40 w 2018 r. do 37 w 2024 r.). W tym samym czasie liczba miejsc noclegowych wzrosła o 10,7% do 4,0 tys.

Obszar VI. NOWOCZESNA GOSPODARKA
Cel VI.1. KONKURENCYJNA GOSPODARKA
VI.1.4. Miasto atrakcyjne turystycznie

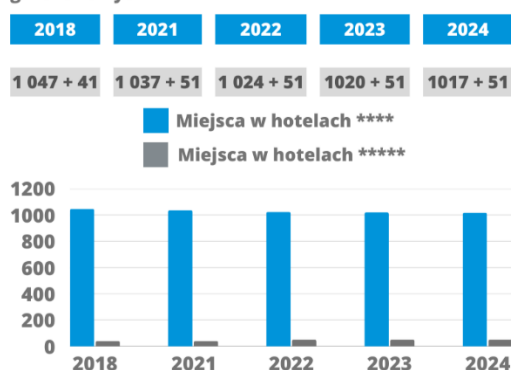
Liczba hoteli 4- i 5-gwiazdkowych

wartość docelowa 2030:

Hotele	****	*****
Miejsca noclegowe	7 + 2	1220 + 82

Liczba miejsc noclegowych w hotelach 4- i 5-gwiazdkowych

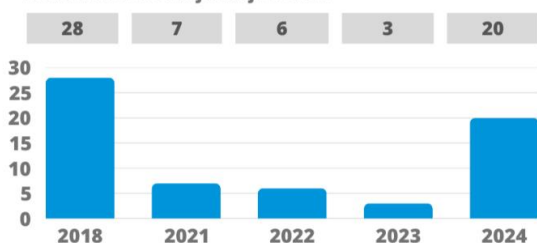

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

W 2024 r. w mieście działały 24 hotele (o trzy mniej niż w 2018 r.) z 3,1 tys. miejsc noclegowych (wzrost o 3,0%, tj. o 89 miejsc). Gwarancją wysokiego standardu i usług dają hotele 4- i 5-gwiazdkowe, których w Bydgoszczy w lipcu 2024 r. było siedem, w tym jeden 5-gwiazdkowy. Liczba hoteli w tych kategoriach nie zmieniła się w stosunku do 2018 r. Zmieniła się natomiast liczba miejsc noclegowych: w hotelach 4-gwiazdkowych zmniejszyła się o 30, natomiast w hotelu 5-gwiazdkowym Bohema liczba miejsc wzrosła o 10 do 51.

Obszar VI. NOWOCZESNA GOSPODARKA
Cel VI.1. KONKURENCYJNA GOSPODARKA
VI.1.4. Miasto atrakcyjne turystycznie

Liczba międzynarodowych wydarzeń turystyki biznesowej trwających co najmniej 2 dni, z liczbą uczestników co najmniej 50 osób

oczekiwany kierunek trendu do 2030:

tendencja wzrostowa

Zaplecze turystyki biznesowej	2017	2024
Liczba hoteli	25	29
z windą przystosowaną dla osób niepełnosprawnych ruchowo	14	24
z salą konferencyjną	23	23
Miejsca w salach konferencyjnych	3 855	4 970

Źródło danych: Bydgoskie Centrum Informacji

W okresie pandemii, na skutek wprowadzonych restrykcji, organizacja stacjonarnych wydarzeń z zakresu turystyki biznesowej została wstrzymana. Większość spotkań branżowych, konferencji, szkoleń oraz innych wydarzeń realizowano zdalnie za pośrednictwem Internetu. W 2018 r. zorganizowano 28 międzynarodowych wydarzeń, w których uczestniczyło co najmniej 50 osób, w latach 2019-2023 ich liczba wahała się od 1 do 13. W 2024 r. liczba międzynarodowych wydarzeń turystyki biznesowej wzrosła do 20, jednak nadal nie osiągnęła poziomu sprzed pandemii.

Podsumowanie

- W ostatnich latach przeciętne wynagrodzenie w Bydgoszczy rosło szybciej niż średnia w miastach wojewódzkich. Najkorzystniejszy wskaźnik osiągnięto w 2023 r. (94,9%), natomiast w 2024 r. jego poziom osiągnął 93,9% średniej wartości przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń w stolicach województw, co oznacza wzrost o 3,5 p.proc. w porównaniu z 2018 r. i wskazuje na stopniowe zmniejszanie dystansu płacowego względem największych ośrodków regionalnych.
- Zarówno w 2018 r., jak i na koniec 2024 r., większość pracujących w przedsiębiorstwach zatrudniających powyżej 9 osób była związana z sektorem usług. Udział ten wzrósł z 69,8% do 72,7%, co potwierdza postępujące umacnianie się usług jako dominującego segmentu lokalnego rynku pracy.
- W latach 2020-2022 ponad połowa przedsiębiorstw (52,3%) prowadziła działalność innowacyjną. Nowe lub ulepszone produkty wprowadziło 38,7% firm, w tym 13,5% zaoferowało rozwiązania nowe dla rynku, natomiast 41,4% przedsiębiorstw wdrożyło nowe lub udoskonalone procesy biznesowe, co potwierdza relatywnie wysoki poziom aktywności innowacyjnej gospodarki.
- W latach 2018-2024 liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON wzrosła o 11,0%, osiągając poziom 46,9 tys. Wskaźnik przedsiębiorczości zwiększył się do 117 podmiotów na 1 000 mieszkańców, tj. o 22 więcej niż w 2018 r. Utrzymanie dotychczasowego tempa wzrostu stwarza realne perspektywy osiągnięcia zakładanego poziomu wskaźnika powyżej 150.
- W porównaniu z 2018 r. nastąpił znaczący rozwój nowoczesnej powierzchni biurowej – w 2024 r. jej łączny zasób osiągnął blisko 155 tys. m², co oznacza wzrost o 58,4%.
- W analizowanym okresie odnotowano istotny wzrost liczby spółek handlowych, która zwiększyła się o 48,6%, osiągając w 2024 r. poziom 7,2 tys. Jednocześnie nastąpił niewielki spadek liczby spółek z udziałem kapitału zagranicznego – o 2,3% w porównaniu z 2018 r., do 469 podmiotów.
- Na koniec 2024 r. w Krajowym Rejestrze Sądowym zarejestrowanych było dziewięć klastrów z siedzibą w Bydgoszczy, z czego cztery prowadziły aktywną działalność i rozwijały sieci współpracy. Klastry te skupiały łącznie 272 podmioty, a liczba ich członków wzrosła o 60% w porównaniu z końcem maja 2019 r. Obserwowane tendencje wskazują na możliwość utrzymania dalszego wzrostu aktywności klastrowej.
- W 2024 r. saldo rejestracji podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON dla obszaru Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz wyniosło 2 054. W porównaniu z 2017 r. różnica między podmiotami nowo zarejestrowanymi a wyrejestrowanymi wzrosła z 604 w 2017 r. do 2 054 w 2024 r. Choć w analizowanym okresie wskaźnik nie wykazywał jednoznacznego trendu, nie można wykluczyć jego dalszego wzrostu w perspektywie do 2030 r.
- W analizowanym okresie liczba hoteli 4- i 5-gwiazdkowych pozostała bez zmian, a dostępna w nich liczba miejsc noclegowych utrzymywała się na podobnym poziomie, z niewielkimi wahaniami.
- W 2024 r. liczba udzielonych noclegów w turystycznych obiektach noclegowych wzrosła o 18,1% w stosunku do 2018 r., osiągając 543,1 tys., co wskazuje na rosnącą atrakcyjność turystyczną regionu.
- Pandemia spowodowała przeniesienie stacjonarnych wydarzeń turystyki biznesowej do Internetu, co skutkowało gwałtownym spadkiem liczby międzynarodowych wydarzeń – z 28 w 2018 r. do 1 w 2020 r. i 3 w 2023 r. W 2024 r. liczba międzynarodowych wydarzeń turystyki biznesowej wzrosła do 20, co

wskazuje na możliwe odwrócenie dotychczasowego trendu i perspektywę utrzymania tendencji wzrostowej do 2030 r.

Przegląd kierunków działań i programów wdrożeniowych

Działania związane z promocją gospodarczą i ofertą inwestycyjną miasta.

Promocja gospodarcza miasta w kraju i za granicą (m.in. targi, konferencje, misje gospodarcze).

- ✓ Gospodarczy rozwój miasta był wspierany przez działania miejskich spółek: Bydgoskiej Agencji Rozwoju Regionalnego Sp. z o.o. oraz Bydgoskiego Parku Przemysłowo-Technologicznego Sp. z o.o. Podmioty te aktywnie wspierały inwestorów, oferując kompleksowe doradztwo, pomoc w pozyskiwaniu terenów inwestycyjnych oraz wsparcie w procedurach administracyjnych. Równolegle realizowano działania z zakresu promocji gospodarczej, obejmujące organizację targów gospodarczych, misji biznesowych oraz spotkań networkingowych zarówno w kraju, jak i za granicą. Miasto wzmacniało swój wizerunek jako ośrodek nowoczesnej produkcji, technologii i usług. Obok sektora przemysłowego rozwijał się rynek magazynowo-logistyczny, nowoczesne usługi dla biznesu, w tym sektor BPO/SSC oraz działalność badawczo-rozwojowa.
- ✓ Bydgoszcz była postrzegana na arenie krajowej i międzynarodowej jako atrakcyjna lokalizacja gospodarcza oraz miasto przyjazne mieszkańcom i inwestorom. Skuteczność działań promocyjnych i inwestycyjnych potwierdzały liczne wyróżnienia w międzynarodowych rankingach *European Cities and Regions of the Future* (fDi Intelligence, *Financial Times*), w tym w kategoriach „FDI Strategy” oraz „Cost Effectiveness”, w których miasto zajmowało miejsca w pierwszej dziesiątce średnich miast europejskich w edycjach z lat 2022-2024. Bydgoszcz była również wskazywana jako jedno z najdynamiczniej rozwijających się miast w Polsce przez European Business Services Association. Jej rosnącą rolę w sektorze nowoczesnych usług dla biznesu (BPO/SSC) potwierdzały regularne nominacje w konkursach *CEE Business Services Awards* oraz inicjatywach branżowych European Business Services Association. Miasto było także doceniane za działania w zakresie cyfryzacji procesów administracyjnych oraz transformacji energetycznej. Wysokie pozycje w krajowych rankingach jakości życia, m.in. Business Insider Polska oraz Water City Index, a także liczne nagrody w konkursach *Innowacyjny Samorząd*, *Smart City Poland Award*, *Samorząd w Transformacji Energetycznej i Kreator Energii*, potwierdzały efektywne, nowoczesne i zrównoważone zarządzanie miastem, wzmacniające jego atrakcyjność inwestycyjną.
- ✓ W 2023 r. Bydgoszcz zajęła II miejsce w województwie kujawsko-pomorskim w ogólnopolskim konkursie *Grunt na medal*. Eksperti docenili działki położone na terenie BPPT przy ul. Matuszewskiego jako jedne z najbardziej atrakcyjnych nieruchomości dla inwestorów w regionie. Tereny o łącznej powierzchni 18,5 ha są w pełni uzbrojone, co zapewnia szybki start działalności gospodarczej. Dodatkowo oferują dostęp do komunikacji miejskiej i dróg ekspresowych S5 i S10 oraz wsparcie infrastrukturalne ze strony miejskich spółek BPPT i BARR.
- ✓ W latach 2020-2024 BARR Sp. z o.o. obsługiwała największe inwestycje w Bydgoszczy, w tym Panattoni i Zalando. Panattoni, lider rynku powierzchni przemysłowych w Europie, zrealizował w Bydgoszczy centra logistyczne, w tym projekty typu BTS (Build-to-Suit), dostosowane do potrzeb inwestorów. W ramach współpracy powstało także centrum logistyczne Zalando o powierzchni 140 000 m². W 2021 r. Grupa Ciech S.A. uruchomiła w mieście Centrum Usług Wspólnych Ciech Services Sp. z o.o., świadczące usługi księgowo i kadrowe dla spółek grupy. W 2023 r. w Bydgoszczy powstał oddział ABSL (Związku Liderów Sektora Usług Biznesowych), pełniący funkcję platformy współpracy i wymiany wiedzy między inwestorami, władzami miasta, uczelniami i sektorem biznesowym.
- ✓ Obsługę inwestorów wspierała baza ofert inwestycyjnych w wersji polskiej i angielskiej, stworzona przez BARR. Narzędzie obejmowało tereny inwestycyjne niezabudowane (greenfield) oraz poprzemysłowe (brownfield), zlokalizowane na terenie Bydgoszczy oraz gmin należących do Stowarzyszenia Metropolia

Bydgoszcz. Baza była wykorzystywana jako element systemowego wsparcia inwestorów oraz promocji zasobu nieruchomości inwestycyjnych. Równolegle działała bezpłatna baza lokalnych firm, ułatwiająca inwestorom nawiązywanie kontaktów biznesowych.

- ✓ Promocja terenów inwestycyjnych oraz potencjału gospodarczego Bydgoszczy i gmin Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz była realizowana przez BARR i BPPT poprzez udział w targach i wydarzeniach branżowych w Polsce i za granicą. Oferta Miasta była prezentowana m.in. na targach MIPIM w Cannes, EXPO REAL w Monachium, ITB Berlin, a także podczas lokalnych wydarzeń takich jak INNOFORM, WOD-KAN, PET EXPO, Bydgoszcz IT Conference, Targi Pracy. W ramach aktywności networkingowych odbywały się również wizyty delegacji zagranicznych i spotkania biznesowe, m.in. delegacji z chińskiej prowincji Hubei, przedstawicieli Klubu Radców Handlowych KIG, a także podczas wydarzeń branżowych realizowanych we współpracy z Eurobuild Conferences. Promocja była prowadzona zarówno stacjonarnie, jak i online. Równolegle prowadzone były działania medialne i internetowe, kontynuujące kampanie promocyjne „Bydgoszcz otwarta na outsourcing”, „Bydgoszcz – nr 1 dla biznesu” oraz „Invest in Bydgoszcz”.

Zaangażowanie Miasta w inicjatywy klastrowe.

- ✓ Miasto było inicjatorem powstania oraz aktywnym członkiem Bydgoskiego Klastra Przemysłowego *Dolina Narzędziowa* oraz Bydgoskiego Klastra Informatycznego. Działania klastrów w latach 2020-2024 były skierowane na promocję branż, współpracę międzynarodową oraz szeroko rozumianą edukację. W ramach działalności klastrowej organizowano wydarzenia o charakterze biznesowym, edukacyjnym i networkingowym, których partnerem lub patronem była BARR Sp. z o.o. Bydgoski Klaster Przemysłowy cyklicznie realizował Międzynarodowe Targi Kooperacyjne INNOFORM, największe w kraju wydarzenie branży narzędziowo-przetwórczej, które obejmowało prezentacje technologii, konferencje, panele dyskusyjne, giełdę współpracy oraz dzień edukacyjny dla uczniów szkół branżowych, wspierając rozwój przyszłych kadr przemysłowych w regionie. Bydgoski Klaster Informatyczny realizował inicjatywy skierowane do środowiska technologii informatycznych, w tym Bydgoski Hackathon, a od 2022 r. Bydgoski Kongres Informatyczny OPERA CAMP, promując kompetencje cyfrowe i umożliwiając kontakt firm technologicznych z młodymi talentami z regionu.
- ✓ W 2025 r. Miasto wraz z miejskimi spółkami – KPEC, Pronatura, MZK i Bydgoskie Obiekty Sportowe – utworzyło Klaster Energii w Bydgoszczy. Klaster skupia podmioty z miasta i gmin powiatu bydgoskiego, współpracujące w zakresie wytwarzania, magazynowania i dystrybucji energii z odnawialnych źródeł. Jego celem jest zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego, optymalizacja kosztów energii, rozwój lokalnych zasobów OZE oraz poprawa stanu środowiska. Klaster ma charakter otwarty i wspiera długofalową współpracę członków na rzecz efektywności energetycznej i samowystarczalności miasta.

Rozwijanie współpracy szkół z uczelniami i przedsiębiorcami.

- ✓ Miasto we współpracy z lokalnymi szkołami, uczelniami wyższymi oraz partnerami biznesowym organizowało, co roku *Bydgoskie Forum Szkół CV*. Celem wydarzenia było przedstawienie uczniom klas VII i VIII oferty edukacyjnej bydgoskich szkół ponadpodstawowych. Podczas forum uczniowie mogli uzyskać wsparcie w wyborze przyszłej ścieżki edukacyjno-zawodowej od doradców zawodowych oraz przedstawicieli firm współpracujących ze szkołami i zatrudniających ich absolwentów.
- ✓ Bydgoskie uczelnie organizowały wydarzenia dla maturzystów w celu zaprezentowania oferty edukacyjnej oraz możliwości rozwoju zawodowego. Podczas tzw. „dni otwartych” młodzież uczestniczyła w warsztatach i wykładach, w tym przygotowujących do matury, a także rozmawiała ze studentami i wykładowcami o kierunkach studiów. Politechnika Bydgoska, jako uczelnia o profilu technicznym, realizowała wydarzenie *Inżynieralia – Poznaj świat inżynierów*, podczas którego młodzież poznawała pracę inżynierów z perspektywy studenta, naukowca i praktyka. Program obejmował warsztaty w laboratoriach, spotkania z eksper-

tami oraz prezentacje firm współpracujących z uczelnią w Strefie Przemysłu. Dodatkowo uczelnia organizowała plenerowy piknik edukacyjny *Wagary z Politechniką*, będący częścią cyklu *Politechnika w drodze*, realizowanego w miastach regionu, m.in. w Inowrocławiu, Grudziądzu i Szubinie.

- ✓ Miasto we współpracy z bydgoskimi szkołami oraz uczelniami wyższymi realizowało Miejski Program Wspierania Ucznia Zdolnego *Zdolni znad Brdy*. Program był ukierunkowany na rozwijanie potencjału edukacyjnego oraz kompetencji naukowych uczniów. Oferował zróżnicowane formy wsparcia, obejmujące m.in. warsztaty, wykłady, konferencje, obozy naukowe oraz zajęcia prowadzone na uczelniach wyższych. Realizacja programu umożliwiała uczniom wczesny kontakt ze środowiskiem akademickim oraz sprzyjała ich aktywizacji poprzez angażowanie w rolę młodych prelegentów.
- ✓ Młodzież stanowiąca przyszłe kadry dla gospodarki była zachęcana do zainteresowania się techniką m.in. poprzez *Bydgoski Festiwal Nauki*, organizowany przez uczelnie bydgoskie (UKW, PBŚ, CM UMK, WSG, BSW). Maksymą Festiwalu było hasło *Złap bakcyła nauki*. Organizatorom udało się wypracować oryginalną formułę, która w przystępny sposób przedstawiała najnowsze osiągnięcia nauki i techniki. W ramach Festiwalu przeprowadzono zajęcia dla przedszkolaków, dzieci w wieku szkolnym, studentów, nauczycieli i seniorów, obejmujące warsztaty, pokazy i wykłady.
- ✓ Bydgoski Klaster Przemysłowy *Dolina Narzędziowa* promował wśród młodzieży szkolnictwo techniczne i branżę narzędziową. Klaster prowadził działania edukacyjne, obejmujące wizyty uczniów szkół podstawowych w firmach, współpracę z doradcami zawodowymi, działania promocyjne w przedszkolach, organizację praktyk i staży, Olimpiadę Wiedzy Technicznej TECHWIM oraz przyznawanie stypendiów najlepszym absolwentom techników. Ponadto współpracował ze szkołami branżowymi i podnosił kwalifikacje już zatrudnionych pracowników poprzez specjalistyczne szkolenia branżowe.
- ✓ Politechnika Bydgoska uruchomiła program *Politechnika z klasą*, dedykowany szkołom ponadpodstawowym w Bydgoszczy i w regionie. W 2023 r. w strukturach Zespołu Szkół Elektronicznych utworzono pierwszą Klasę Politechniczną PBŚ. Część zajęć prowadzili wykładowcy uczelni, a uczniowie i nauczyciele korzystali z zaplecza badawczo-dydaktycznego uczelni, uczestniczyli w szkoleniach oraz projektach realizowanych przez studenckie koła naukowe. W 2024 r. do programu dołączyła kolejna szkoła - Zespół Szkół Ekonomiczno-Administracyjnych w Bydgoszczy, a w 2025 r. - Zespół Szkół Mechanicznych nr 1 oraz IV LO.

System szkoleń, działań i projektów podnoszących aktywność zawodową i przedsiębiorczość Bydgoszczan.

- ✓ Miasto wspierało przedsiębiorczość mieszkańców, zachęcając ich do realizacji własnych pomysłów biznesowych, przyczyniając się tym samym do rozwoju sektora mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw. Działania obejmowały organizację szkoleń i warsztatów rozwijających kompetencje osobiste i zawodowe przedsiębiorców, pracowników oraz osób planujących założenie własnej działalności gospodarczej. Zadania realizowały miejskie instytucje otoczenia biznesu – BARR i BPPT. W latach 2020-2024 BARR przeprowadziła w ramach *Szkoły Biznesu* 267 niekomercyjnych warsztatów, z których skorzystało 6 776 osób.
- ✓ Od wielu lat BARR Sp. z o.o. pełniła funkcję regionalnego koordynatora Światowego Tygodnia Przedsiębiorczości w województwie kujawsko-pomorskim. Agencja w partnerstwie z różnymi instytucjami, uczelniami oraz przedsiębiorcami przygotowywała wydarzenia, spotkania, seminaria, warsztaty, zabawy edukacyjne, konkursy, webinaria, które służyły zdobywaniu wiedzy z zakresu zakładania i rozwijania własnej działalności gospodarczej, budowania sieci kontaktów, rozwoju start-upów i budowania własnej marki. W okresie 2020-2024 w ramach ŚTP zorganizowano 279 wydarzeń (w tym także online), w których uczestniczyło 14 589 osób.
- ✓ Powiatowy Urząd Pracy wspierał aktywizację zawodową i rozwój przedsiębiorczości, m.in. poprzez refundacje kosztów wyposażenia i doposażenia stanowisk pracy. W latach 2020-2024 pracodawcy zatrudnili dzięki temu 278 osób.

Rozwój różnych form edukacji z zakresu przedsiębiorczości w szkołach.

- ✓ W latach 2020-2024 Miasto aktywnie wspierało rozwój edukacji przedsiębiorczości w szkołach, organizując warsztaty, lekcje i zajęcia dodatkowe z zakresu ekonomii, finansów i przedsiębiorczości dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Młodzież uczestniczyła w projektach praktycznych, takich jak Światowy Tydzień Przedsiębiorczości, wizyty zawodoznawcze w lokalnych firmach oraz w Programie *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo* np. w Zespole Szkół Spożywczych. Dodatkowo Miasto realizowało projekty dofinansowane z UE, wspierające rozwój kompetencji przedsiębiorczych i zawodowych poprzez innowacyjne metody nauczania i praktyczne doświadczenia, m.in.: *Akcja kwalifikacja, Kierunek Zawód, Edu(r)ewolucja i Klucz do uczenia, Dzisiaj staż, jutro praca*. W ramach współpracy ze środowiskiem lokalnym uczniowie uczestniczyli w konferencjach i spotkaniach eksperckich, co pozwalało na wymianę doświadczeń i pogłębienie wiedzy praktycznej.
- ✓ Miejski Ośrodek Edukacji Nauczycieli prowadził sieć współpracy i samokształcenia nauczycieli przedsiębiorczości i przedmiotów ekonomicznych. Działania obejmowały planowanie szkoleń, wymianę doświadczeń, prezentację dobrych praktyk oraz konsultacje w zakresie innowacji pedagogicznych. Organizowano warsztaty, m.in. z wykorzystaniem gry CASHFLOW 101 oraz obsługi programu CoreDRAW, a także „Spotkania z przedsiębiorczością”, w których nauczyciele wraz z uczniami brali udział w warsztatach np. „Moja pierwsza firma” czy „CV – prosta droga do zatrudnienia”. W 2024 r. działania poszerzono o projekt „Bydgoskie UFO – Uczniowskie Finanse Osobiste” oraz konferencję dla dyrektorów i nauczycieli przedsiębiorczości, obejmującą wykłady i konsultacje z zakresu finansów osobistych uczniów.

Rozwój usług, świadczonych na rzecz gospodarki i szeroko rozumianego biznesu w oparciu o funkcjonujące w strukturze miasta instytucje otoczenia biznesu.

- ✓ Ważnym elementem wsparcia przedsiębiorczości była rozbudowa i rozwój infrastruktury technicznej BPPT, największego kompleksu inwestycyjnego w regionie, stanowiącego miejską instytucję otoczenia biznesu:
 - IDEA Przestrzeń Biznesu – nowoczesny biurowiec przeznaczony dla małych i średnich przedsiębiorstw oraz start-upów, umożliwiający prowadzenie działalności usługowej, warsztatowej i administracyjnej oraz organizację spotkań branżowych i szkoleń. IDEA wspiera rozwój usług dla przedsiębiorstw oraz ułatwia kontakty między biznesem, a instytucjami otoczenia biznesu.
 - Centrum Technologiczne – obiekt o funkcjach badawczo-laboratoryjnych oraz demonstracyjnych, oddany do użytku w 2020 r., oferujący infrastrukturę laboratoryjną i badawczą wspierającą rozwój firm technologicznych oraz przedsiębiorstw produkcyjnych i usług specjalistycznych.
 - Centrum Rozwoju – nowoczesna przestrzeń biurowo-halowa dedykowana start-upom i MŚP, udostępniona w 2022 r., umożliwiająca prowadzenie działalności usługowej, magazynowej i lekkiej produkcji oraz korzystanie z przestrzeni coworkingowej, wspierając tym samym rozwój przedsiębiorstw we wczesnej fazie działalności.
 - nowo wybudowane przedszkole – obiekt oddany do użytku w 2023 r., stanowiący wsparcie dla rodziców podejmujących aktywność zawodową, w szczególności osób zatrudnionych w obrębie BPPT, ułatwiający łączenie obowiązków rodzinnych z pracą.
- ✓ W ciągu kilkunastu lat swojego funkcjonowania BPPT stał się miejscem pracy nie tylko dla mieszkańców Bydgoszczy, lecz także dla osób z obszaru Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz oraz województwa kujawsko-pomorskiego. W latach 2020-2024 zwiększała się zarówno liczba podmiotów funkcjonujących na jego terenie, jak i skala zatrudnienia. Liczba firm działających w BPPT zwiększyła się z 150 w 2020 r. do 180 w 2024 r., natomiast liczba pracowników wzrosła z 4 182 do 5 047 osób. Park przyciągał inwestycje z sektorów produkcyjnego, logistycznego oraz nowoczesnych technologii, tym samym wzmacniając lokalny rynek pracy oraz zaplecze przemysłowo-technologiczne miasta.

System ulg dla przedsiębiorców.

- ✓ Miasto wspierało rozwój inwestycji poprzez zwolnienia z podatku od nieruchomości. Dotyczyło to m.in. tworzenia nowych miejsc pracy przy inwestycjach (pomoc de minimis – uchwała z 2014 r., zmieniona w 2020 r., obowiązywała do końca 2023 r.) oraz nowo wybudowanych budynków i powierzchni biurowych (pomoc regionalna – uchwały z 2015 r. i 2018 r., obowiązywały do końca 2020 r.).
- ✓ Na terenie BPPT funkcjonował wydzielony obszar Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, obejmujący 46 ha przeznaczonych pod działalność gospodarczą. Firmy prowadzące inwestycje w PSSE mogły korzystać ze zwolnienia z podatku dochodowego, zależnie od nakładów inwestycyjnych i poziomu zatrudnienia określonego w zezwoleniu. Instrument ten stanowił zachętę do lokowania działalności produkcyjnej i technologicznej w Bydgoszczy, zwiększając atrakcyjność Parku jako miejsca rozwoju przedsiębiorstw.

Działalność Rady Gospodarczej przy Stowarzyszeniu Metropolia Bydgoszcz.

- ✓ W okresie 2020-2024 Rada Gospodarcza przy Stowarzyszeniu Metropolia Bydgoszcz wspierała rozwój i promocję gospodarczą obszaru metropolitalnego oraz jego członków, współpracując z samorządami, instytucjami otoczenia biznesu i partnerami regionalnymi. Organizowała spotkania i konsultacje dla przedsiębiorców, podczas których omawiano kwestie związane z rozwojem lokalnej gospodarki, infrastrukturą oraz możliwościami wsparcia i finansowania inwestycji.

Rozwój ekonomii współdzielenia oraz ekonomii społecznej.

- ✓ W okresie 2020-2024 Miasto uwzględniało problematykę ekonomii społecznej w lokalnych programach i strategiach. Funkcjonowały Rada Działalności Pożytku Publicznego oraz Bydgoska Rada ds. Równego Traktowania. Organizowano szkolenia, webinary i cykle spotkań, m.in. „Ekonomia społeczna po bydgosku”, „Przedsiębiorcze NGO – sieciowanie przy kawie”. Współpracowano z Kujawsko-Pomorskim Ośrodkiem Wsparcia Ekonomii Społecznej, który prowadził prelekcje oraz dyżury raz w miesiącu w Bydgoskim Centrum Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu, podczas których udzielano informacji dotyczących zakładania i prowadzenia podmiotów ekonomii społecznej, pozyskiwania dotacji, księgowości oraz zmian w prawie. Co roku organizowano Piknik Bydgoskich Organizacji Pozarządowych promujący lokalne NGO i podmioty ekonomii społecznej. Miasto współpracowało również ze Stowarzyszeniem na Rzecz Rozwoju Kobiet GINEKA przy realizacji działań edukacyjnych i promocyjnych, m.in. spotkania „Maj mam”.

Wdrażanie rozwiązań w partnerstwie publiczno-prywatnym i publiczno-społecznym.

- ✓ Miasto prowadziło działania przygotowawcze do realizacji inwestycji w formule partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP). W ramach tych działań:
 - Wstępnie planowano budowę parkingu wielopoziomowego przy ul. Grudziądzkiej w formule PPP, który ostatecznie powstał jako element systemu Park&Ride.
 - W 2023 r. rozpoczęto przygotowania do kompleksowej wymiany ponad 16 tys. punktów oświetlenia ulicznego w formule PPP. Projekt obejmuje wymianę lamp będących własnością Miasta oraz lamp spółki Enea (które mają zostać przejęte przez samorząd). W Urzędzie Miasta powołano zespół ds. realizacji zadań związanych z termomodernizacją miejskich obiektów użyteczności publicznej i oświatowych w formule PPP. ZDMiKP przeprowadził testowanie rynku wykonawców dotyczące modernizacji oświetlenia ulicznego, mające na celu wstępne rozeznanie potencjalnego udziału podmiotów prywatnych w finansowaniu, realizacji i utrzymaniu inwestycji.
 - W 2024 r. Miasto wybrało wykonawcę do przeprowadzenia oceny efektywności realizacji przedsięwzięcia PPP, obejmującego zaprojektowanie, budowę i eksploatację parkingu wielokondygnacyjnego przy Al. Powstańców Wielkopolskich – Stadion Polonia.

- ✓ Miasto prowadziło konsultacje z organizacjami pozarządowymi w procesie tworzenia *Programu współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego* na kolejne lata, co stanowiło istotne narzędzie partnerstwa społecznego i umożliwiało aktywny udział organizacji w realizacji zadań publicznych.
- ✓ W latach 2020-2024 Miasto współpracowało z organizacjami pozarządowymi i podmiotami społecznymi przy realizacji różnorodnych zadań publicznych. Miasto przystąpiło jako partner m.in. do projektów:
 - *Aktywne włączenie społeczne – KIS Fundacji Pro Omnis*, partnerem wiodącym jest Fundacja Pro Omnis. Celem projektu jest stworzenie i prowadzenie Klubu Integracji Społecznej, wspierającego reintegrację społeczno-zawodową mieszkańców Bydgoszczy.
 - *Dzienny Dom Pomocy na Placu Piastowskim w Bydgoszczy*, partnerem wiodącym jest Parafia Rzymskokatolicka pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Bydgoszczy. Celem projektu jest rozwój usług opiekuńczych i utworzenie Dziennego Domu Pomocy z 16 miejscami dla osób starszych i z niepełnosprawnościami.
 - *Wspieramy, aktywizujemy i opiekujemy!*, partnerem wiodącym jest Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy oraz Gmina Sienko. Projekt ma na celu zwiększenie dostępności usług opiekuńczych w społeczności lokalnej i wsparcie opiekunów faktycznych.
 - *Kujawsko-Pomorska Teleopieka Etap I*, partnerem wiodącym jest Województwo Kujawsko-Pomorskie w partnerstwie z 90 podmiotami: Wojewódzką Stacją Pogotowia Ratunkowego w Bydgoszczy, Uniwersytetem Mikołaja Kopernika w Toruniu, Fundacją Ekspert-Kujawy, a także samorządami gminnymi. Celem projektu jest rozwój usług teleopieki dostępnych dla mieszkańców.
 - *Rodzina w centrum Etap I*, partnerem wiodącym jest Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu. Celem projektu jest stworzenie spójnego i zintegrowanego systemu wsparcia dla rodzin naturalnych i zastępczych poprzez rozwój usług wspierających i aktywizujących rodziny w środowisku lokalnym.
 - Projekty Bydgoskiej Lokalnej Grupy Działania *Dwie Rzeki*. Celem współpracy jest wspieranie inicjatyw lokalnych, aktywizacja mieszkańców oraz realizacja działań z zakresu edukacji, kultury, przedsiębiorczości i integracji społecznej w obszarach objętych działalnością LGD.

Realizacja inwestycji infrastrukturalnych poprawiających warunki prowadzenia działalności gospodarczej.

- ✓ W latach 2020-2024 realizowano inwestycje drogowe, które poprawiały dostępność komunikacyjną Bydgoskiego Parku Przemysłowo-Technologicznego oraz funkcjonujących na jego terenie przedsiębiorstw. Wykonano przebudowę rond i ulic (m.in. ul. Dachtery, ul. Nowotoruńska, ul. Mokra, w rejonie pętli Łęgnowo, rondo na połączeniu ul. Wojska Polskiego z ul. Chemiczną) oraz budowę nowej drogi łączącej ul. Hutniczą z ul. Nowotoruńską. W 2022 r. Miasto złożyło wniosek do programu „Polski Ład” o dofinansowanie rozwoju strefy przemysłowej poprzez poprawę jakości dróg i zwiększenie dostępności komunikacyjnej do układu drogowego wyższego rzędu (ul. Nowotoruńska, ul. Wojska Polskiego, projektowana droga ekspresowa S10), który jednak nie został zaakceptowany. W ramach budowy trasy ekspresowej S10 planowany jest nowy węzeł drogowy „Bydgoszcz Park Przemysłowy”, który zapewni wygodny dojazd do BPPT od strony południowej.
- ✓ W latach 2020-2024 Rada Miasta podjęła sześć uchwał dotyczących wniesienia do BPPT aportu w postaci 27 nieruchomości o łącznej powierzchni 33,67 ha. Dzięki temu spółka mogła rozszerzyć zasoby gruntowe i przygotować nowe tereny inwestycyjne dla przedsiębiorców. Nowe działki zlokalizowano m.in. przy ul. Hutniczej, Działkiewicza, Rolbieskiego, Petersona i Matuszewskiego. BPPT przygotowało nieruchomości zgodnie z potrzebami konkretnych inwestorów – zakres prac był każdorazowo negocjowany i obejmował m.in. niwelacje terenu, wyburzenia zbędnych obiektów oraz dostosowanie istniejącej infrastruktury technicznej do planowanych inwestycji.

- ✓ Pomimo trudnych warunków gospodarczych – wojny w Ukrainie, inflacji, wysokich stóp procentowych oraz wzrostu cen energii – Miasto realizowało kluczowe inwestycje infrastrukturalne, m.in. przebudowę ul. Grunwaldzkiej i zachodniego wiaduktu przy ul. Armii Krajowej, budowę nowych przepraw mostowych, linii tramwajowej w ul. Kujawskiej, modernizację torowisk. Działania te poprawiały dostępność komunikacyjną Bydgoszczy i wspierały rozwój gospodarczy w sektorach logistycznym oraz produkcyjno-usługowym.

Budowa platformy multimodalnej.

- ✓ Miasto inicjowało działania zmierzające do realizacji portu intermodalnego w Emilianowie, stanowiącego element planowanego węzła transportowo-logistycznego o znaczeniu ponadregionalnym. Inwestycja zlokalizowana przy linii kolejowej nr 201 oraz planowanej trasie S10, miała pełnić funkcję suchego portu i wspierać rozwój Bydgoskiego Parku Przemysłowo-Technologicznego. Spółka powołana do realizacji projektu została postawiona w stan likwidacji w 2024 r. z powodu braku finansowania unijnego. Partnerzy instytucjonalni zadeklarowali jednak kontynuację przedsięwzięcia w zmienionej formule prawnej.

Wzmacnianie roli Bydgoszczy jako ośrodka targowo-wystawienniczego oraz miejsca organizacji międzynarodowych konferencji i kongresów, wydarzeń kulturalnych, sportowych, gospodarczych.

Rozwój produktów turystycznych oparty na walorach wodnych Bydgoszczy i dziedzictwie przemysłowym oraz na potencjale kulturowym miasta.

- ✓ W 2020 r. na skutek pandemii Covid-19, działalność bydgoskiego portu lotniczego została istotnie ograniczona – obsłużono 127 959 pasażerów, a liczba operacji lotniczych wyniosła 1 318. W kolejnych latach następowała stopniowa odbudowa ruchu lotniczego. W 2024 r. port obsłużył 366 355 pasażerów, co oznaczało niemal trzykrotny wzrost w porównaniu z 2020 r., przy jednoczesnym wzroście liczby operacji lotniczych do 2 677. Istotnym czynnikiem rozwoju oferty turystycznej był dynamiczny wzrost liczby połączeń czarterowych – z 1 w 2020 r. do 6 w 2024 r.
- ✓ Bydgoskie Centrum Targowo-Wystawiennicze (BCTW) utrzymywało pozycję jednego z największych obiektów wystawienniczo-konferencyjnych w północnej Polsce. W latach 2020-2021 działalność BCTW była ograniczona przez pandemię COVID-19, a część wydarzeń zorganizowano w formie online. W okresie 2022-2024 zrealizowano łącznie 229 wydarzeń, w tym targi międzynarodowe i krajowe (m.in. WOD-KAN, INNOFORM, FERMA) oraz konferencje branżowe z sektora przemysłowego, medycznego i IT, w tym Biznes Trendy, Bydgoszcz IT Conference czy Międzynarodowe Sympozjum Alergii na Pokarm.
- ✓ W Bydgoszczy każdego roku odbywało się szereg wydarzeń atrakcyjnych dla mieszkańców oraz przyciągających uczestników z regionu, kraju i zagranicy. Organizowano kolejne edycje wydarzeń o tematyce kulturalnej, muzycznej, sportowej, podróżniczej i wodnej, m.in.: Bydgoski Festiwal Muzyczny, Jazz Festiwal, Drums Fusion, Międzynarodowy Konkurs Pianistyczny im. I. J. Paderewskiego, Bydgoski Festiwal Operowy, Festiwal Prapremier, Bydgoski Festiwal „Podróżnicy”, Bydgoski Festiwal Wodny „Ster na Bydgoszcz”, Wielka Wioślarska o Puchar Brdy, Woda Bydgoska, Memoriał Ireny Szewińskiej, Terenowa Masakra, Ocean Lava Triathlon Polska.
- ✓ Odrestaurowane Młyny Rothera na Wyspie Młyńskiej przyciągały turystów i mieszkańców Bydgoszczy, organizując różnego rodzaju wydarzenia i wystawy. Wyspa Młyńska z Młynami Rothera została wybrana na jeden z 16 nowych „Cudów Polski” w plebiscycie National Geographic Traveler „Cuda Polski 2023” i opisana jako enklawa zieleni w samym centrum miasta oraz jedno z najbardziej urzekających miejsc w Polsce. Obiekt i jego otoczenie otrzymały również prestiżowe wyróżnienia – zostały laureatem etapu regionalnego XX edycji konkursu na Najlepszy Produkt Turystyczny – Certyfikat Polskiej Organizacji Turystycznej, a wraz z Wyspą Młyńską uzyskały tytuł Gwiazdy Kujawsko-Pomorskich Konstelacji Dobrych Miejsc. Dodatkowo obiekt zdobył tytuł Najlepszy Produkt Turystyczny 2023 – Certyfikat Polskiej Organizacji Turystycznej.

- ✓ Bydgoski Festiwal Wodny *Ster na Bydgoszcz*, organizowany corocznie przez Miasto od 2008 r., był największym świętem wodniaków w regionie. Każda edycja przyciągała tysiące turystów i mieszkańców, podkreślając wodną tożsamość miasta. Wydarzeniom na wodzie towarzyszyła bogata oprawa kulturalna i rozrywkowa, a stałymi elementami festiwalu były parada jednostek pływających, Wielki Wyścig Butelkowy, spotkania z wodniakami oraz koncerty szantowe i muzyka folkowa.
- ✓ Szlak Wody, Przemysłu i Rzemiosła TeH_2O funkcjonował jako ważny produkt turystyczny i kulturowy Bydgoszczy, prezentując historię wody, przemysłu i rzemiosła w mieście. Obejmował 15 obiektów związanych z techniką, rzemiosłem i przemysłem, m.in. Exploseum, Spichrze nad Brdą, Wyspę Młyńską, Kanał Bydgoski, Muzeum Wodociągów oraz Barkę Lemara, co podkreślało industrialny charakter miejskiej przestrzeni i jej związek z wodą. Szlak był wykorzystywany w promocji turystycznej i edukacyjnej Bydgoszczy, m.in. poprzez wydarzenia tematyczne, spacery plenerowe oraz interaktywne działania, które zachęcały mieszkańców i turystów do odkrywania historii miasta.

**Cel VI.2. SILNY OŚRODEK NAUKOWY - BADANIA NAUKOWE,
TRANSFER WIEDZY I INNOWACJI**

2030 STRATEGIA 2.0

VI.2.1. Wysoki status bydgoskich uczelni

VI.2.2. Efektywna współpraca nauki, biznesu i samorządu

Cele	Wskaźniki	Wartość bazowa (wartość/rok)	Wartość docelowa/tendencja
Cel VI.2. SILNY OŚRODEK NAUKOWY – BADANIA NAUKOWE, TRANSFER WIEDZY I INNOWACJI			
VI.2.1. Wysoki status bydgoskich uczelni	Liczba dyscyplin naukowych lub artystycznych z kategorią naukową A+, A i B+	4 (2018)	tendencja wzrostowa
	Pozycja uczelni bydgoskich w ogólnopolskim rankingu uczelni wyższych PERSPEKTYWY: – ranking uczelni akademickich UKW UTP/PBŚ	61-70 (2019) 48 (2019)	tendencja wzrostowa
	– ranking uczelni niepublicznych BSW KPSW/AK-P WSG	27 (2019) 16 (2019) 27 (2019)	
	Liczba nadanych w danym roku stopni naukowych oraz tytułów: – doktora – doktora habilitowanego – profesora	99 (2017) 14 (2017) 3 (2017)	
VI.2.2. Efektywna współpraca nauki, biznesu i samorządu	Liczba uzyskanych przez bydgoskie instytucje naukowe wszystkich praw własności przemysłowej w tym: praw dotyczących wynalazków i wzorów użytkowych	87 (2018) 20 (2018)	300 60
	Liczba projektów obejmujących badania naukowe lub prace rozwojowe	166 (2018)	tendencja wzrostowa
	Liczba funkcjonujących przedsiębiorstw akademickich typu spin-off oraz spin-out na uczelniach bydgoskich	21 (2018)	tendencja wzrostowa

Analiza wskaźnikowa

W 2022 r. opublikowano wyniki ewaluacji jakości działalności naukowej uczelni wyższych i instytutów badawczych za lata 2017-2021. Minister Edukacji i Nauki, biorąc pod uwagę uchwały Komisji Ewaluacji Nauki, w drodze decyzji administracyjnych, przyznał kategorie naukowe A+, A, B+, B, C. Podstawowymi kryteriami oceny były: poziom naukowy lub artystyczny prowadzonej działalności naukowej, efekty finansowe badań naukowych i prac rozwojowych oraz wpływ działalności naukowej na funkcjonowanie społeczeństwa i gospodarki. Od przyznanej kategorii (A+, A, B+, B lub C) zależą m.in. uprawnienia do prowadzenia studiów, nadawania stopni naukowych i tytułów oraz kwota subwencji.

W wyniku ostatniej parametryzacji, na pięciu bydgoskich uczelniach łącznie 33 dyscypliny naukowe uzyskały co najmniej kategorię B+. Uczelnie, które otrzymały ocenę A+, A lub B+ w co najmniej dwóch dyscyplinach, nabywają uprawnienia do prowadzenia szkół doktorskich. Takie uprawnienia posiadają: Politechnika Bydgoska, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Collegium Medicum UMK oraz Akademia Kujawsko-Pomorska.

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego otrzymał kategorię A w trzech dyscyplinach: nauki o kulturze i religii, nauki o polityce i administracji oraz literaturoznawstwo. Politechnika Bydgoska uzyskała kategorię A w dyscyplinach: rolnictwo i ogrodnictwo, zootechnika i rybactwo oraz nauki chemiczne. Kategorię A przyznano również dyscyplinie sztuki muzyczne prowadzonej przez Akademię Muzyczną.

Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym* wprowadziła nowe zasady ewaluacji jednostek naukowych, dlatego niemożliwe jest bezpośrednie porównanie wyników ostatniej parametryzacji z poprzednimi. Według wykazu kategorii naukowych z dnia 28 września 2018 r. kategorię A posiadały Wydział Humanistyczny oraz Wydział Pedagogiki i Psychologii (UKW), a także Wydział Farmaceutyczny oraz Wydział Lekarski (CM UMK).

Obszar VI. NOWOCZESNA GOSPODARKA

Cel VI.2. SILNY OŚRODEK NAUKOWY – BADANIA NAUKOWE, TRANSFER WIEDZY I INNOWACJI

VI.2.1. Wysoki status bydgoskich uczelni

Liczba dyscyplin naukowych lub artystycznych z kategorią naukową A+, A i B+

2018	2021	2022	2023	2024
4	4	25	33	33

Dane za lata 2018-2021 dotyczą wyników kompleksowej oceny jednostek naukowych przeprowadzonej w 2017 r.

W 2022 r. kategorii przyznano w drodze decyzji administracyjnej Ministra Edukacji i Nauki lub w wyniku skutecznego odwołania jednostki naukowej. Podstawowymi kryteriami oceny były:

- poziom naukowy lub artystyczny prowadzonej działalności naukowej;
- efekty finansowe badań naukowych i prac rozwojowych; wpływ działalności naukowej na funkcjonowanie społeczeństwa.

* W 2026 roku MNiSW po raz drugi przeprowadzi ewaluację jakości działalności naukowej wg zasad ustalonych w przepisach Ustawy 2.0 1, 2 i związanych z nią rozporządzeniach. Objęcie ona okres 2022-2025. Ewaluacja przeprowadzana będzie w obrębie dyscyplin w ramach uczelni.

oczekiwany kierunek trendu do 2030:

tendencja wzrostowa

Wyniki ewaluacji jakości działalności naukowej uczelni wyższych i instytutów badawczych za lata 2017-2021*

Uczelnie	A	B+	B	C
Akademia Muzyczna im. Feliksa Nowowiejskiego	1			
Kujawsko-Pomorska Szkoła Wyższa (obecnie Akademia Kujawsko-Pomorska)		2		
Politechnika Bydgoska im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich	3	7		
Uniwersytet Kazimierza Wielkiego	3	14	1	1
Wyższa Szkoła Gospodarki			1	4
Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy (UMK)		3		

Źródło danych: Ministerstwo Edukacji i Nauki, system RAD-on

Mimo wysokich ocen przyznawanych wielu dyscyplinom naukowym wykładanym na bydgoskich uczelniach, nie znalazło to dotychczas odzwierciedlenia w zwiększonej liczbie efektów działalności badawczo-rozwojowej, takich jak uzyskane prawa własności przemysłowej. Według danych Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej oraz Centralnego Ośrodka Badania Odmian Roślin Uprawnych, liczba uzyskanych przez bydgoskie instytucje naukowe wszystkich praw własności przemysłowej spadła o 70,1% z 87 w 2018 r. do 26 w 2024 r. Najbardziej spadła liczba uzyskanych praw z rejestracji wzoru przemysłowego, w których prym w 2018 r. wiodł Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy z 61 wzorami przemysłowymi. W 2022 r., uczelnia przemianowana na Politechnikę Bydgoską, uzyskała sześć praw, a w 2024 r. tylko jedno prawo z rejestracji wzorów przemysłowych. Liczba patentów na wynalazki utrzymała się na podobnym poziomie, w 2018 r. było ich 17, a w 2024 r. – 16. Rekordową ilość odnotowano w 2021 r. – 27 patentów na wynalazki. W 2024 r. wśród 26 uzyskanych przez bydgoskie instytucje naukowe praw własności przemysłowej obok 16 patentów na wynalazki i jednego prawa z rejestracji wzorów przemysłowych, uczelnie uzyskały też dwa prawa ochronne na wzory użytkowe oraz zarejestrowały jeden znak towarowy oraz pięć praw wyłącznych do odmian roślin. Również liczba projektów, obejmujących badania naukowe lub prace rozwojowe publikowana w Zintegrowanym Systemie Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on znacznie się obniżyła (o 42,8%) ze 166 w 2018 r. do 95 w 2024 r. W związku z przebudową systemu i przejściem na wersję 2.0 wystąpiły braki w danych dotyczących projektów badawczo-rozwojowych.

Obszar VI. NOWOCZESNA GOSPODARKA

Cel VI.2. SILNY OŚRODEK NAUKOWY - BADANIA NAUKOWE, TRANSFER WIEDZY I INNOWACJI

VI.2.2. Efektywna współpraca nauki, biznesu i samorządu

Liczba uzyskanych przez bydgoskie instytucje naukowe wszystkich praw własności przemysłowej

wartość docelowa 2030:
300
w tym praw dotyczących wynalazków i wzorów użytkowych: 60

Źródło danych: Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej oraz Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych

Obszar VI. NOWOCZESNA GOSPODARKA

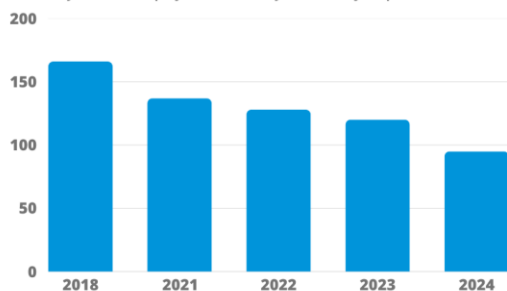
Cel VI.2. SILNY OŚRODEK NAUKOWY - BADANIA NAUKOWE, TRANSFER WIEDZY I INNOWACJI

VI.2.2. Efektywna współpraca nauki, biznesu i samorządu

Liczba projektów obejmujących badania naukowe lub prace rozwojowe (POL-on + RAD-on)

* Dane od 2021 r. w nie zawierają projektów Collegium Medicum UMK, które zostały wliczone do projektów Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu

oczekiwany kierunek trendu do 2030:

tendencja wzrostowa

Liczba projektów obejmujących badania naukowe lub prace rozwojowe (POL-on) poszczególnych uczelni

Źródło danych: system POL-on, system RAD-on

Istotnym czynnikiem wspierającym współpracę między uczelniami wyższymi a sektorem biznesu są tzw. firmy odpryskowe, tworzone w celu komercjalizacji wyników badań naukowych oraz transferu wiedzy do gospodarki. Według danych zebranych bezpośrednio od szkół wyższych funkcjonujących w Bydgoszczy, liczba przedsiębiorstw akademickich typu spin-off oraz spin-out na uczelniach bydgoskich wzrosła o 33,3% z 21 w 2018 r. do 28 w 2024 r. Na wzrost najbardziej przełożyły się działania Wyższej Szkoły Gospodarki, w której liczba firm odpryskowych zwiększyła się o 3 podmioty (do 17 na koniec 2024 r.). W rekordowych latach 2021-2022 w WSG działały 23 firmy odpryskowe. W Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego i Collegium Medicum Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, od 2018 r. do 2024 r. przybyło po jednej spółce, a w Politechnice Bydgoskiej dwie

spółki typu spin-off (wydzielone z uczelni jako nowy podmiot utworzony przez co najmniej jednego pracownika, studenta lub absolwenta uczelni, który prowadzi współpracę na zasadach rynkowych).

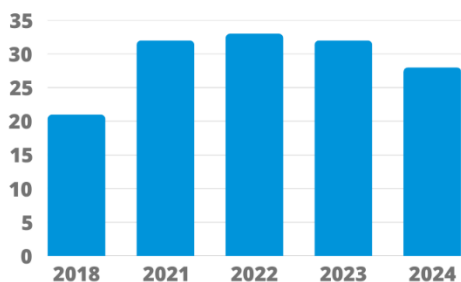
Obszar VI. NOWOCZESNA GOSPODARKA

Cel VI.2. SILNY OŚRODEK NAUKOWY – BADANIA NAUKOWE, TRANSFER WIEDZY I INNOWACJI

VI.2.2. Efektywna współpraca nauki, biznesu i samorządu

Liczba funkcjonujących przedsiębiorstw akademickich typu spin-off oraz spin-out na uczelniach bydgoskich

2018	2021	2022	2023	2024
21	32	33	32	28

oczekiwany kierunek trendu do 2030:

tendencja wzrostowa

Liczba spin-off i spin-out według uczelni

Uczelnie	2018	2021	2022	2023	2024
POLITECHNIKA BYDGOSKA im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich	3	4	4	5	5
UNIwersytet KAZIMIERZA WIELKIEGO	1	2	2	2	2
COLLEGIUM MEDICUM im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy (UMK)	3	3	4	4	4
WYŻSZA SZKOŁA GOSPODARKI	14	23	23	21	17

Źródło danych: informacje zebrane z bydgoskich uczelni

Obszar VI. NOWOCZESNA GOSPODARKA

Cel VI.2. SILNY OŚRODEK NAUKOWY - BADANIA NAUKOWE, TRANSFER WIEDZY I INNOWACJI

VI.2.1. Wysoki status bydgoskich uczelni

Pozycja uczelni bydgoskich w ogólnopolskim rankingu uczelni wyższych PERSPEKTYWY

Ranking uczelni akademickich

2019	2021	2022	2023	2024
Uniwersytet Kazimierza Wielkiego				
61-70	71-80	61-70	71-82	73-80
Politechnika Bydgoska				
48	61-70	61-70	54-61	55-60

Ranking uczelni niepublicznych

2019	2021	2022	2023	2024
Bydgoska Szkoła Wyższa				
27	33	28	28	36
Wyższa Szkoła Gospodarki				
27	19	21	28	26
Kujawsko-Pomorska Szkoła Wyższa (obecnie Akademia Kujawsko-Pomorska)				
16	17	19	18	17

oczekiwany kierunek trendu do 2030:

tendencja wzrostowa

Źródło danych: portal PERSPEKTYWY

Pozycja bydgoskich uczelni w rankingu portalu *Perspektywy*, spadła w porównaniu do bazowego 2019 r., z wyjątkiem Wyższej Szkoły Gospodarki, która zanotowała awans o jedno miejsce. Ranking porównuje osobno uczelnie akademickie i niepubliczne według wielu kryteriów, takich jak: potencjał naukowy lub dydaktyczny, absolwenci na rynku pracy, efektywność naukowa liczona na podstawie publikacji naukowych czy umiędzynarodowienie. W rankingu uczelni akademickich, w których wzięto pod uwagę szkoły, które posiadają co najmniej jedno uprawnienie do nadawania stopnia doktora oraz posiadają minimum 200 studentów studiów stacjonarnych znalazły się dwie szkoły wyższe z Bydgoszczy. Politechnika Bydgoska w roku bazowym znalazła się na 48. miejscu, w kolejnych latach spadła do siódmej dziesiątki (lokata: 61-70 w 2021 r. i 2022 r.). W latach 2023-2024 awansowała do szóstej dziesiątki (lokaty: 54-61 i 55-60). Uniwersytet Kazimierza Wielkiego

w 2019 r. sklasyfikowany był w siódmej dziesiątce (lokata: 61-70), w latach 2023-2024 spadł do ósmej dziesiątki (lokaty: 71-82 i 73-80).

Z kolei w rankingu uczelni niepublicznych uwzględniających szkoły wyższe, które posiadają uprawnienia do prowadzenia studiów co najmniej II stopnia lub jednolitych magisterskich oraz studiuje w nich minimum 200 studentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych, znalazło się 43 uczelnie, w tym 3 uczelnie z Bydgoszczy. Bydgoska Szkoła Wyższa, która w bazowym 2019 r. uplasowała się na 27. miejscu, w 2024 r. spadła o dziewięć pozycji. Kujawsko-Pomorska Szkoła Wyższa (obecnie Akademia Kujawsko-Pomorska), która znalazła się na 17. miejscu (spadek o jedną pozycję w porównaniu z rokiem bazowym), jest najwyżej sklasyfikowaną bydgoską uczelnią niepubliczną w rankingu. Wyższa Szkoła Gospodarki, w badanym okresie początkowo podwyższyła lokatę z 27 (2019) do 19 (2021), a w 2024 r. uplasowała się na 26. miejscu.

Jednym z kryteriów oceny jednostek naukowych są uprawnienia doktorskie, nadane stopnie i tytuły naukowe. Jest to też ostatni ze wskaźników monitorowania strategii w obszarze *Nowoczesna Gospodarka* i celu *Wysoki status bydgoskich uczelni*. Według danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy w bazowym 2017 r. uczelnie nadały 99 stopni naukowych doktora oraz 14 doktora habilitowanego, a trzem wykładowcom bydgoskich uczelni nadano tytuły profesora. W latach 2020-2022 liczba przyznawanych stopni doktora i doktora habilitowanego znacznie się obniżyła. W 2023 r. liczba przyznanych stopni naukowych doktora wzrosła do 48, a doktora habilitowanego pozostał na niskim poziomie z poprzedniego roku (5). Natomiast tytułów profesora nadano więcej w 2020 r. i 2022 r. (12 i 7). W 2023 r. dane dotyczące nadania stopni naukowych profesora zostały objęte tajemnicą statystyczną. Wejście w życie ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* wprowadziło nowy tryb postępowania w prawie nadania stopnia doktora od 1 października 2019 r. Zmiany w ustawie były wprowadzane wielokrotnie w kolejnych latach i dotyczyły też procedur nadawania stopni naukowych. Wielu naukowców napotkało też trudności w prowadzeniu badań w czasie pandemii, co mogło skutkować przesunięciem terminu obrony rozpraw doktorskich.

Obszar VI. NOWOCZESNA GOSPODARKA

Cel VI.2. SILNY OŚRODEK NAUKOWY - BADANIA NAUKOWE, TRANSFER WIEDZY I INNOWACJI

VI.2.1. Wysoki status bydgoskich uczelni

Liczba nadanych w danym roku stopni naukowych oraz tytułów:

	2017	2021	2022	2023	2024
doktora	99	26	15	48	64
doktora habilitowanego	14	3	5	5	15
profesora	3	0	7	b.d.*	b.d.

* Tajemnica statystyczna

oczekiwany kierunek trendu do 2030:

tendencja wzrostowa

Uczelnie	Zatrudnieni profesowie*
Akademia Muzyczna im. Feliksa Nowowiejskiego	28
Bydgoska Szkoła Wyższa w Bydgoszczy	3
Kujawsko-Pomorska Szkoła Wyższa (obecnie Akademia Kujawsko-Pomorska)	9
Politechnika Bydgoska im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich	45
Uniwersytet Kazimierza Wielkiego	52
Wyższa Szkoła Gospodarki	10
Wyższa Szkoła Nauk o Zdrowiu w Bydgoszczy	3

* stan na 31.12.2024 r.

Źródło danych: Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, system RAD-on

Podsumowanie

- Na pięciu bydgoskich uczelniach łącznie 33 dyscypliny uzyskały co najmniej kategorię B+ (w 2018 r. były cztery). Uprawnienia do prowadzenia szkół doktorskich zdobyły Politechnika Bydgoska, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego i Collegium Medicum UMK, z wyróżnieniem dla wybranych dyscyplin w Politechnice, Uniwersytecie i Akademii Muzycznej. Jeśli obecny trend zostanie utrzymany, możliwe jest dalsze zwiększanie liczby dyscyplin naukowych o wysokiej kategorii uczelni bydgoskich do 2030 r.
- Pozycja bydgoskich uczelni w rankingu portalu Perspektywy spadła w porównaniu do bazowego 2019 r., z wyjątkiem Wyższej Szkoły Gospodarki, która zanotowała awans o jedno miejsce. Pomimo spadku, istnieją przesłanki do osiągnięcia poprawy w kolejnych latach. Wzrost jakości badań naukowych, większa liczba dyscyplin z wysokimi kategoriami ewaluacyjnymi, rozwój współpracy z biznesem oraz potencjał szkół doktorskich stwarzają warunki do systematycznego podnoszenia pozycji uczelni w rankingach krajowych.
- W 2017 r. bydgoskie uczelnie nadały 99 stopni doktora, 14 doktora habilitowanego a trzem wykładowcom nadane zostały tytuły profesora. W latach 2020-2022 liczba nadawanych stopni doktora i doktora habilitowanego spadła, przy czym w 2023 r. stopni doktora przyznano 48, a doktora habilitowanego – 5. Dane dotyczące tytułów profesora w 2023 r. zostały objęte tajemnicą statystyczną. Wahania wartości wskaźników w poprzednich latach wskazują na możliwość odbudowy aktywności naukowej. Utrzymanie trendu wzrostowego będzie jednak uzależnione od dalszego rozwoju badań naukowych, wsparcia dla szkół doktorskich oraz inwestycji w kadrę akademicką.
- Liczba praw własności przemysłowej uzyskanych przez bydgoskie instytucje naukowe spadła z 87 w 2018 r. do 26 w 2024 r., odzwierciedlając wyraźne ograniczenie aktywności w zakresie wdrażania efektów badań naukowych.
- Spadek liczby projektów badawczo-rozwojowych w systemie POL-on z 166 w 2018 r. do 95 w 2024 r. nie odzwierciedla w pełni rzeczywistej zmiany, ponieważ częściowo wynika z braków danych związanych z przebudową systemu i wdrożeniem wersji 2.0, co ogranicza porównywalność danych między latami.
- Liczba przedsięwzięć akademickich typu spin-off i spin-out na bydgoskich uczelniach wzrosła z 21 w 2018 r. do 28 w 2024 r. W ostatnich latach liczba ta utrzymywała się na poziomie około 32-33 przedsięwzięć, co wskazuje na względną stabilizację sektora.

Przegląd kierunków działań i programów wdrożeniowych

Przeznaczenie corocznych dotacji celowych z budżetu miasta na wsparcie bydgoskich uczelni publicznych.

- ✓ W latach 2020-2024 Miasto zapewniało systemowe wsparcie finansowe dla bydgoskich uczelni publicznych, w tym Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Politechniki Bydgoskiej, Akademii Muzycznej oraz Collegium Medicum UMK. Środki miejskie były przeznaczane na wzmacnianie zaplecza dydaktycznego i organizacyjnego oraz działania popularyzujące naukę, a łączna wartość wsparcia wyniosła 1 305 721 zł.
- ✓ W ramach wsparcia rozwoju bydgoskich uczelni Miasto przekazywało nieruchomości w formie darowizn. Politechnice Bydgoskiej oddano grunt przy ul. Kaliskiego i ul. Akademickiej, co umożliwiło budowę Akademickiego Centrum Sportu, a także przekazano Wielospecjalistyczny Szpital Miejski, wykorzystywany jako zaplecze dydaktyczne dla nowego kierunku lekarskiego. Akademii Muzycznej Miasto przekazało działkę pod budowę nowoczesnego kampusu między ul. Paderewskiego a ul. Kamienną. Collegium Medicum UMK otrzymało budynek przy ul. Przemysłowej 34 na potrzeby Centrum Stomatologii, jednak darowizna nie została sfinalizowana. Ze względu na wysokie koszty remontu tego obiektu, władze uczelni zdecydowały się wybudować Centrum Stomatologii na terenie Szpitala Uniwersyteckiego nr 2.

Przyznawanie nagród Prezydenta Miasta w dziedzinie nauki.

- ✓ Miasto wspierało rozwój bydgoskich uczelni poprzez przyznawanie nagród Prezydenta Miasta w dziedzinie nauki. Obejmowały one wyróżnienia dla naukowców z różnych obszarów – nauk ścisłych, medycznych i o zdrowiu oraz nauk humanistycznych, społecznych i sztuki – a także dla osób nominowanych na profesora zwyczajnego oraz autorów wybitnych prac dyplomowych i doktorskich związanych z Bydgoszczą. Przyznawane nagrody promowały osiągnięcia naukowe oraz podkreślały rolę miasta jako ośrodka akademickiego.

Działania na rzecz konsolidacji bydgoskich uczelni.

- ✓ Temat konsolidacji bydgoskich uczelni wyższych, w szczególności Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego oraz Politechniki Bydgoskiej, od wielu lat funkcjonował w debacie publicznej jako jeden z możliwych kierunków wzmacniania potencjału akademickiego miasta. W okresie 2020-2024 nie podejmowano działań zmierzających do formalnego połączenia uczelni w jeden podmiot. Zamiast tego procesy konsolidacyjne realizowane były w sposób pośredni, poprzez wzmacnianie potencjału instytucjonalnego i rozwojowego uczelni:
 - Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy od 1.09.2021 r. funkcjonuje jako Politechnika Bydgoska, a zmiana nazwy podkreśliła techniczny rodowód i profil uczelni. Uczelnia sukcesywnie poszerza ofertę dydaktyczną, ściśle współpracując z otoczeniem biznesowo-gospodarczym w odpowiedzi na potrzeby zmieniającego się rynku pracy dla inżynierów. Kluczowym wydarzeniem było uruchomienie Wydziału Medycznego, co oznaczało istotne rozszerzenie oferty dydaktycznej uczelni oraz wzmocnienie jej pozycji jako wieloprofilowego ośrodka akademickiego, integrującego nauki techniczne, przyrodnicze i medyczne. W 2025 r. uruchomiono nowe kierunki studiów, w tym pielęgniarstwo i prawo, co dodatkowo zwiększyło jej rangę jako uczelni interdyscyplinarnej. Miasto przekazało uczelni Wielospecjalistyczny Szpital Miejski jako bazę kliniczną. Równolegle rozwijała się infrastruktura naukowo-dydaktyczna uczelni. Na terenie kampusu wybudowano nowy budynek dydaktyczny oraz powstało kilkanaście nowoczesnych laboratoriów i pracowni. Wydział Zarządzania został przeniesiony z ul. Fordońskiej do zmodernizowanych pomieszczeń kampusu, a dla Wydziału Medycznego otwarto prosectorium anatomii prawidłowej. W 2025 r. uczelnia przebudowała Wydział Telekomunikacji, Informatyki i Elektrotechniki oraz rozpoczęło budowę Centrum Hodowli i Uprawy Roślin. Na działkach przekazanych przez Miasto, powstało Akademickie Centrum Sportu. W kolejnych latach planowana jest gruntowna modernizacja budynku fordońskiego kampusu, obejmująca m.in. laboratoria badawcze i dydaktyczne z zakresu mikrobiologii na potrzeby całej uczelni. W 2026 r. Miasto przekazało kolejne działki przy ul. Fordońskiej na potrzeby rozwoju i dalszej integracji infrastruktury uczelni.
 - Uniwersytet Kazimierza Wielkiego rozszerzał ofertę dydaktyczną wprowadzając kierunki interdyscyplinarne m.in. dietetykę, materiały dla zastosowań medycznych, badanie i projektowanie gier, kosmetologię, pedagogikę wczesnoszkolną i pielęgniarstwo. Równolegle realizowano istotne inwestycje infrastrukturalne: przebudowano dawną bibliotekę, przekształcając ją w nowoczesny budynek dydaktyczny z udogodnieniami dla studentów i kadry, co umożliwiło konsolidację działalności akademickiej w centralnej części kampusu i zwiększenie dostępności przestrzeni dydaktycznych. Innym ważnym przedsięwzięciem była rozbudowa Centrum Edukacji Kultury Fizycznej i Sportu, stanowiącego nowoczesną bazę dydaktyczną i treningową dla studentów, w szczególności kierunku wychowanie fizyczne. W 2023 r. przy Wydziale Psychologii UKW rozpoczęło działalność Centrum Pomocy Psychologicznej, które realizuje działania w obszarach diagnostycznym, terapeutycznym, interwencyjno-profilaktycznym i szkoleniowym. W 2024 r. otwarto zmodernizowaną siedzibę International School of Bydgoszcz, która kształci m.in. dzieci oficerów NATO pełniących służbę w Polsce, a Miasto przekazało na ten cel budynek przy

ul. Bośniackiej. Uczelnia rozpoczęła budowę nowego budynku dydaktycznego z przedszkolem i żłobkiem przy ul. Ogińskiego, który ma wspierać integrację studentów, pracowników i ich rodzin oraz rozszerzać ofertę edukacyjną.

- ✓ Działania Politechniki Bydgoskiej i Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego skupiają się na współpracy przy projektach oraz wspólnym rozwoju miasta jako ośrodka naukowego. Wydarzenia te sprzyjały wymianie wiedzy, doświadczeń i dobrych praktyk oraz budowaniu więzi między środowiskami akademickimi. Przykłady współpracy międzyuczelnianej:
 - *Bydgoski Festiwal Nauki*, organizowany co roku przez uczelnie bydgoskie (UKW, PBŚ, CM UMK, WSG, BSW), z hasłem *Złap bakcyła nauki*,
 - umowa UKW z PBŚ zawarta w 2024 r. dotycząca prowadzenia prac badawczych, analitycznych, proinnowacyjnych i wdrożeniowych, w tym wprowadzenia do kolekcji Ogrodu Botanicznego UKW chryzantem wyhodowanych na PBŚ,
 - Dni Narodowego Centrum Nauki 2024, których gospodarzem była PBŚ, a współorganizatorami m.in. UKW, CM UMK, Akademia Muzyczna, Akademia Kujawsko-Pomorska, BSW, WSG, WSB Merito Bydgoszcz oraz Miasto,
 - projekt *Science4Business – Nauka dla Biznesu*, w którym UKW i PBŚ uczestniczą wspierając komercjalizację wyników badań i współpracę nauki z biznesem.
- ✓ W 2024 r. UKW podpisał list intencyjny z Centrum Onkologii oraz Uniwersytetem Mikołaja Kopernika w celu powołania Centrum Medycyny Translacyjnej i Nowoczesnych Technologii, integrującego wiedzę inżynierską, sztuczną inteligencję i medycynę – korzyści dla pacjentów ilustruje m.in. egzozkielet opracowany przez naukowców UKW.
- ✓ UKW nawiązała współpracę z Akademią Muzyczną w zakresie zwiększania dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, obejmującą wspólne projekty i szkolenia, wsparcie inicjatyw uczelni oraz działania umożliwiające dostęp do kultury osobom z niepełnosprawnościami i seniorom.
- ✓ Politechnika Bydgoska realizowała na zlecenie Wyższej Szkoły Gospodarki badania laboratoryjne materiałów roślinnych, w tym analizy chemiczne barwników roślinnych i oceny zawartości witaminy C.

Wsparcie Miasta przy organizacji międzynarodowych wydarzeń naukowych oraz wspólna realizacja projektów międzynarodowych Miasta i uczelni.

- ✓ Uczelnie bydgoskie organizowały w latach 2020-2024 liczne wydarzenia naukowe o zasięgu międzynarodowym, w których Miasto lub BARR pełniły rolę partnera lub patrona. Wydarzenia te wspierały wymianę naukową, umiędzynarodowienie środowiska akademickiego oraz promowały Bydgoszcz jako ośrodek naukowy i akademicki. Należały do nich m.in.: organizowane przez UKW konferencje *Mikotoksyny i pleśnie – aktualne trendy* oraz *X Ukraińsko-Polskie Dialogi Naukowe*, a także konferencje realizowane przez Politechnikę Bydgoską *EcoSET. Ecology, Science, Education and Technology* oraz *ESORICS 2024 – European Symposium on Research in Computer Security*.
- ✓ Miasto realizowało międzynarodowe projekty we współpracy z uczelniami w ramach różnych programów m.in. Erasmus+, Horyzont 2020, Interreg Regionu Morza Bałtyckiego, LIFE. Wśród nich znalazły się projekty m.in.:
 - *EMMA* – Uniwersytet Kazimierza Wielkiego uczestniczył w tworzeniu Centrum Informacji i Promocji Śródlądowych Dróg Wodnych w Bydgoszczy,
 - *City Water Circles* – przedstawiciele Politechniki Bydgoskiej brali udział w spotkaniach interesariuszy projektu,
 - *BeePathNet* – Uniwersytet Kazimierza Wielkiego angażował się w lokalne działania edukacyjne, m.in. Pszczela Ścieżka,

- *Urban Lab – Miasto dla Młodych* – pracownicy Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego uczestniczyli w działaniach projektowych,
- *Czy wiesz, czym oddychasz?* – projekt realizowany wspólnie z Uniwersytetem Wrocławskim i Politechniką Wrocławską, w ramach którego Bydgoszcz była miejscem badań i kampanii edukacyjnej dotyczącej jakości powietrza.

Wypracowanie, we współpracy ze środowiskiem akademickim i gospodarczym, strategii wspierania sektorów gospodarki mających największe szanse na osiągnięcie dobrych rezultatów.

- ✓ Współpraca Bydgoskiego Klastra Przemysłowego *Dolina Narzędziowa* (BKP) ze środowiskiem akademickim i gospodarczym przyczyniła się do budowania marki regionu kujawsko-pomorskiego jako zagłębia branży narzędziowej, przygotowania kadr na potrzeby gospodarki w dziedzinie przetwórstwa tworzyw sztucznych oraz wdrożenia innowacji technologicznych, produktowych i usługowych. BKP to największy w Polsce klaster skupiający firmy branży narzędziowej i przetwórstwa tworzyw sztucznych oraz instytucji okołobiznesowych, w tym Urząd Miasta Bydgoszczy, PBŚ, UKW. Nazwa klastra odzwierciedlała potencjał regionu, który jest największym w kraju skupiskiem firm tej branży, stąd określenie „Dolina Narzędziowa”. W latach 2020-2024 zakres działania Klastra obejmował:
 - *działania edukacyjne i kadrowe* – realizowano działania we współpracy z przedszkolami, szkołami i uczelniami m.in. wizyty zawodoznawcze w zakładach produkcyjnych, Olimpiadę Wiedzy Technicznej TECHWIM dla uczniów szkół ponadpodstawowych, praktyki i staże zawodowe oraz system stypendiów dla najlepszych absolwentów techników. Klaster był współtwórcą jedyne w kraju kierunku studiów dedykowanego branży narzędziowo-przetwórczej. W 2020 r. na Politechnice Bydgoskiej uruchomiono dualny kierunek studiów *Przetwórstwo tworzyw sztucznych*, a w 2023 r. we współpracy z UKW uruchomiono studia podyplomowe z cyberbezpieczeństwa przemysłowego. Ponadto Klaster organizował branżowe kursy i szkolenia.
 - *działania promocyjne i umiędzynarodowienie sektora* – obejmowało wyjazdy na targi, misje gospodarcze, wizyty studyjne oraz udział w projektach międzynarodowych. Klaster był pomysłodawcą i współorganizatorem od 2017 r. Międzynarodowych Targów Kooperacyjnych Przemysłu Narzędziowo-Przetwórczego INNOFORM – jedyne w Polsce wydarzenia branżowego dla formierstwa, podczas którego odbywały się konferencje, Giełda Kooperacyjna i Strefa Kariery. Od 2023 r. Miasto w partnerstwie z Klastrem rozpoczęło realizację projektu dot. utworzenia Branżowego Centrum Umiejętności w zakresie przetwórstwa tworzyw sztucznych przy Zespole Szkół Mechanicznych nr 2 – nowoczesnego ośrodka kształcenia zawodowego, którego celem jest dostosowanie programów edukacyjnych do potrzeb rynku pracy.
 - *wspieranie działalności badawczo-rozwojowej oraz innowacyjnej* – Klaster współpracował z jednostkami B+R z całej Europy, realizując projekty badawcze, edukacyjne oraz związane z umiędzynarodowieniem firm.

Wzmocnienie więzi naukowo-biznesowych bydgoskich uczelni z przedsiębiorcami.

- ✓ Uczelnie, we współpracy z przedsiębiorcami i instytucjami otoczenia gospodarczego, uruchamiały nowe kierunki studiów, odpowiadające na potrzeby rynku pracy, wzmacniając więzi naukowo-biznesowe. Na Politechnice Bydgoskiej rozwinęto m.in. kierunki *Energetyka* (we współpracy z TELE-FONIKA Kable S.A.), *Inżynieria farmaceutyczna* (z udziałem firm branży farmaceutycznej) oraz studia podyplomowe *Gorzelnictwo*. Uczelnia współpracowała również ze spółką miejską ProNatura przy specjalności *Zarządzanie recyklingiem oraz Gospodarka odpadami*. Uniwersytet Kazimierza Wielkiego uruchomił kierunki *Fizyczne podstawy radioterapii i diagnostyki obrazowej* (we współpracy z Centrum Onkologii) oraz *Matematyka biznesowa z infotechnologią*, realizowaną z udziałem partnerów biznesowych.

- ✓ Uczelnie wzmacniały więzi naukowo-biznesowe, realizując wspólne projekty badawcze, edukacyjne i rozwojowe. Przykładem była współpraca Politechniki Bydgoskiej z BKP *Dolina Narzędziowa* oraz Związkiem Pracodawców *Pracodawcy Pomorza i Kujaw* w projekcie *Dialog 2.0*. Uniwersytet Kazimierza Wielkiego współpracował z BARR Sp. z o.o. i tym samym Klastrem przy organizacji Międzynarodowej Konferencji „Inteligentne rozwiązania dla przemysłu – ISI 2022”. Równolegle uczelnie współpracowały z firmami w zakresie prac badawczych, analiz, projektów innowacyjnych oraz organizacji kursów, szkoleń specjalistycznych i warsztatów: PBS m.in. z LA-FARGE, Cukiernią SOWA, Bazy i Systemy Bankowe, natomiast UKW – z LOGON S.A., ABRAMCZYK Sp. z o.o., Lifocolor Farbplast Sp. z o.o.
- ✓ W 2021 r. bydgoscy naukowcy z UKW i PBS, przedsiębiorcy oraz przedstawiciele klastrów i izb gospodarczych zostali powołani do Kujawsko-Pomorskiej Regionalnej Rady Przemysłu Przyszłości, która wspierała cyfrową transformację regionu, monitorowała trendy technologiczne i identyfikowała potrzeby przedsiębiorców, wzmacniając współpracę uczelni z biznesem.

Umiejdzynarodowienie procesu dydaktycznego i badawczego, wspólne prowadzenie badań z partnerami zagranicznymi i krajowymi (budowa platformy umożliwiającej sieciowanie zespołów badawczo-eksperckich, zapewniającej zaplecze biznesowe dla różnych działań, mobilizującej zasoby do tworzenia np. grup roboczych rozwiązujących różne problemy).

- ✓ Umiejdzynarodowienie stanowiło jeden z kluczowych kierunków rozwoju bydgoskich uczelni w latach 2020-2024. Uczelnie rozwijały współpracę z zagranicznymi ośrodkami akademickimi i badawczymi, realizowały wspólne projekty międzynarodowe, oferowały kierunki studiów w języku angielskim oraz wspierały adaptację studentów z zagranicy poprzez działania organizacyjne, integracyjne i inicjatywy rozwijające kompetencje międzykulturowe. Równolegle wzmacniano kompetencje kadry akademickiej poprzez szkolenia, warsztaty i udział w międzynarodowych przedsięwzięciach naukowych, co sprzyjało tworzeniu platform umożliwiających sieciowanie zespołów badawczo-eksperckich i wspólne prowadzenie projektów międzynarodowych.
- ✓ Wymiana doświadczeń na poziomie międzynarodowym stwarzała szansę zarówno dla bydgoskich naukowców, jak i studentów. Do działań w tym zakresie należały m.in.: wizyty naukowe i studyjne, staże naukowe realizowane we współpracy z partnerami zagranicznymi, dofinansowanie publikacji w renomowanych czasopismach o zasięgu międzynarodowym oraz udział pracowników uczelni w międzynarodowych konferencjach. Wszystkie te inicjatywy podnosiły poziom dydaktyki bydgoskich uczelni, wspierały rozwój kompetencji badawczych i otwierały nowe możliwości współpracy naukowej i biznesowej, tworząc platformę do sieciowania zespołów badawczo-eksperckich i wspólnego rozwiązywania złożonych problemów.

Działania zmierzające do utworzenia w Bydgoszczy Uniwersytetu Medycznego

- ✓ Władze Bydgoszczy podejmowały działania zmierzające do utworzenia w mieście Uniwersytetu Medycznego, koncentrując się na wsparciu obywatelskiego projektu ustawy, który uzyskał poparcie 160 tys. mieszkańców oraz na lobbingu w Sejmie w celu przyspieszenia prac legislacyjnych. Miasto promowało Bydgoszcz jako ośrodek medyczny o historycznych tradycjach kształcenia kadry medycznej, wspierało rozwój infrastruktury dydaktyczno-klinicznej, w tym miejskich szpitali wykorzystywanych do kształcenia studentów oraz wskazywało na konieczność zapewnienia wykwalifikowanych kadr medycznych w regionie, uwidocznioną m.in. podczas pandemii Covid-19.
- ✓ Miasto wspierało rozwój kształcenia w obszarze nauk medycznych i okołomedycznych. Politechnika Bydgoska uzyskała zgodę Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego na uruchomienie jednolitych studiów magisterskich na kierunku lekarskim i w grudniu 2023 r. powołała Wydział Medyczny. W 2024 r. naukę rozpoczęła pierwsza grupa 60 studentów. Na potrzeby prowadzenia zajęć klinicznych Miasto przekazało

uczelni w formie darowizny Wielospecjalistyczny Szpital Miejski. W ofercie dydaktycznej Wydziału Medycznego PBS na rok akademicki 2025/2026 uruchomiono nowy kierunek Pielęgniarstwo. Równolegle Collegium Medicum UMK rozpoczęło w roku akademickim 2024/2025 kształcenie na kierunku lekarsko-dentystycznym oraz studia podyplomowe z zakresu nauk biomedycznych w ramach projektu „Edukacja medyczna” finansowanego przez Agencję Badań Medycznych.

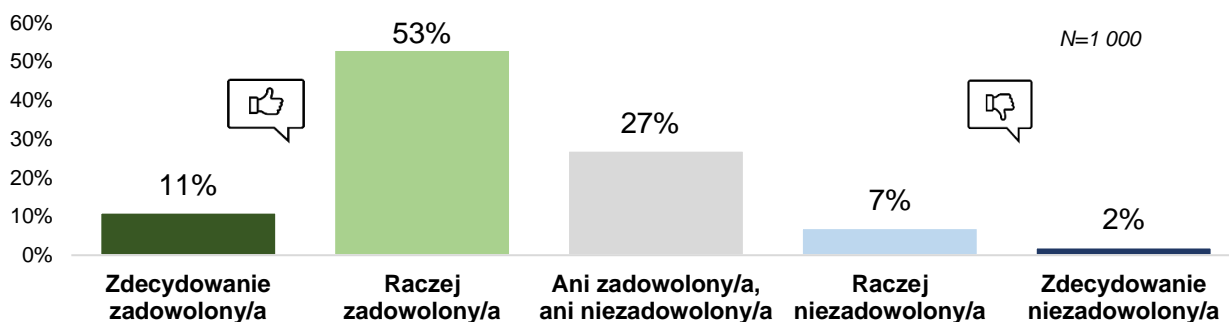
Badania opinii mieszkańców

Warszawska fundacja IBRiS – Instytut Badań Rynkowych i Społecznych przeprowadziła badanie opinii mieszkańców w: XI 2022 r., VI 2023 r., XII 2023 r., XII 2024 r. Dotyczyło ono jakości życia i bazowało na kilkusetosobowej próbie dorosłych Bydgoszczanek i Bydgoszczan (1 000 osób ankietowanych w grudniu 2024 r.). Badanie to było realizowane metodą telefonicznych standaryzowanych wywiadów kwestionariuszowych wspomaganych komputerowo (CATI).

Badanie z 2024 r. składało się z sześciu rozdziałów. Pierwszy oceniał jakość życia w Bydgoszczy: obecny poziom zadowolenia mieszkańców i spodziewaną zmianę jakości życia. Druga część dotyczyła ważniejszych problemów, kierunków rozwoju miasta oraz preferowanych inwestycji w mieście. Trzeci rozdział to ocena różnych aspektów życia Bydgoszczan. Czwarta część opisuje aktywność obywatelską mieszkańców, Bydgoski Budżet Obywatelski oraz konsultacje społeczne. Piąty rozdział skupiał się na głównych źródłach informacji o mieście oraz opisywał odbiór mediów informacyjnych: portali internetowych, prasy lokalnej, miesięcznika „Bydgoszcz Informuje”, telewizji lokalnej oraz mediów społecznościowych. W szóstej, ostatniej części, oceniono działalność Prezydenta Miasta, realizację interesów Bydgoszczy, reagowanie na sygnały mieszkańców.

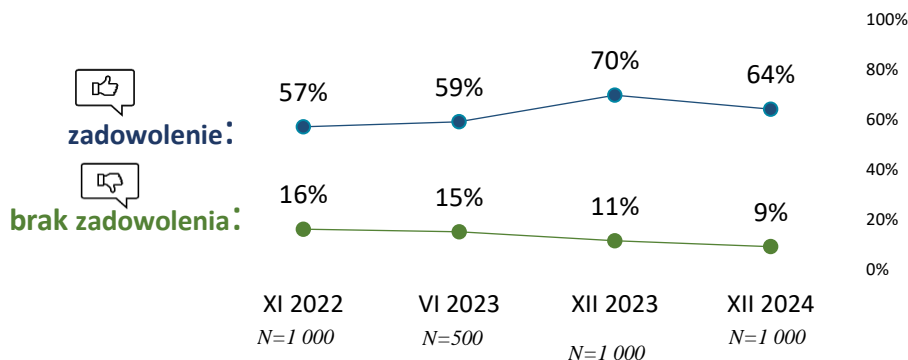
Pytanie o zadowolenie z poziomu życia w Bydgoszczy jest bezpośrednim odniesieniem do realizacji wizji miasta zapisanej w Strategii – dobrego miejsca do życia. Jest też ogólną odpowiedzią na realizację wyznaczonych celów. Większość Bydgoszczan (64%) jest zadowolona z **poziomu życia** w mieście. Natomiast niezadowolone deklaruje co 11 Bydgoszczanin. Niestety znaczny odsetek mieszkańców (27%) nie udzielił wyraźnej odpowiedzi na pytanie o zadowolenie z obecnego poziomu życia w mieście. Zadowolenie deklaruje zdecydowana większość (92%) kobiet. Jego poziom rośnie wraz ze spadkiem wykształcenia – zadowolenie deklaruje 94% osób, które posiadają wykształcenie podstawowe/zawodowe.

Na ile jest Pan/i zadowolony/a lub niezadowolony/a z obecnego poziomu życia w Bydgoszczy?

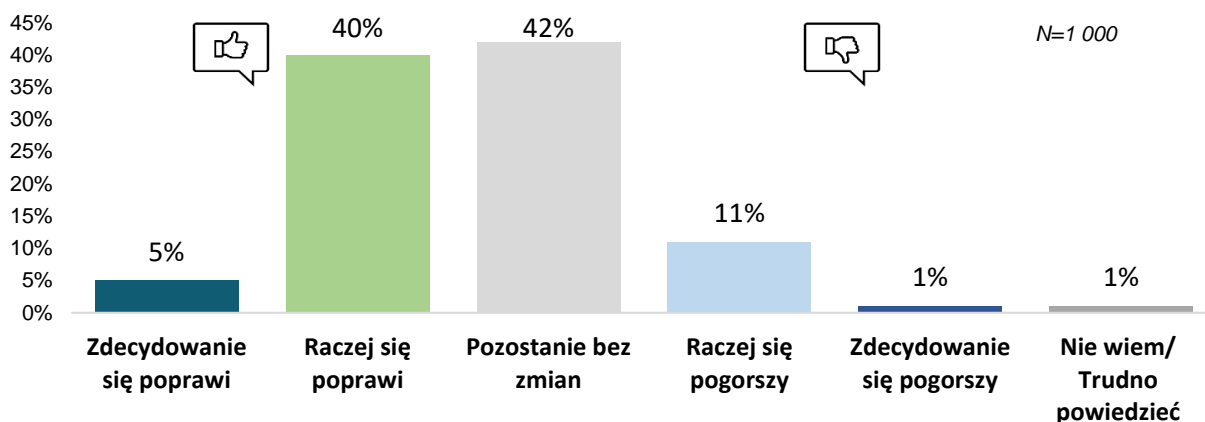
Co ciekawe najwięcej zadowolonych (92%) jest wśród nieco starszych Bydgoszczan (40-59 lat). Podobną opinię wyraziła także większość (91%) osób młodszych – w wieku od 18 do 39 lat.

Poziom zadowolenia w ujęciu czasowym

Czy mieszkańcy Bydgoszczy spodziewają się **zmian jakości życia w ciągu najbliższych 3 lat**? W pierwszym badaniu zdania były podzielone – 26% oczekiwało ich poprawy, natomiast 27% spodziewało się pogorszenia. Obecnie (XII 2024 r.) optymiści już stanowili 45% respondentów, odsetek pesymistów spadł do 12%.

Czy Pana/i zdaniem, w ciągu najbliższych 3 lat jakość życia w Bydgoszczy...?

Obie opisane powyżej kwestie wskazują na pozytywne tendencje, w tym jak Bydgoszczanki i Bydgoszczanie oceniają zmiany zachodzące w warunkach życia w mieście, na przestrzeni ostatnich 2 lat, jakie dzielą pierwsze (XI 2022 r.) i ostatnie (XII 2024 r.) badanie ankietowe fundacji IBRiS.

W tej edycji postawiono Bydgoszczanom dodatkowo pytanie o **zadowolenie z jakości życia w Polsce**. Ponad połowa (53%) jest zadowolona, ale co piąty mieszkaniec (20%) wyraził swoje niezadowolenie z tego jak się nam obecnie żyje w kraju.

Jakie są Pana/i zdaniem 2-3 najważniejsze problemy do rozwiązania w Bydgoszczy?

Jakie są **najważniejsze problemy Bydgoszczy**? Tu Bydgoszczanie najczęściej wskazują: komunikację miejską (np. stary tabor, mało połączeń autobusowych) – 28% odpowiedzi, stan dróg/chodników – 16%, korki w ruchu ulicznym – 12%, przedłużające się remonty dróg – 8%. Żaden z pozostałych problemów nie przekracza poziomu 6%. Niestety, niemal co czwarty badany (24%) odpowiedział na to pytanie – „nie wiem”.

W porównaniu do pierwszego badania (XI 2022 r.) odsetek mieszkańców wskazujących na transport publiczny spadł wyraźnie z 46 do 28%. Podobnie pozytywne zmiany widać w przypadku stanu ulic i chodników – udział takich wskazań spadł z 37 do 16%. Dwa lata temu o zatłoczeniu dróg i korkach wspominało 17% Bydgoszczan – obecnie odsetek ten spadł do 12%. Odsetek osób narzekających na długotrwałe remonty ulic znacząco się zmniejszył – z 18 do 8%.

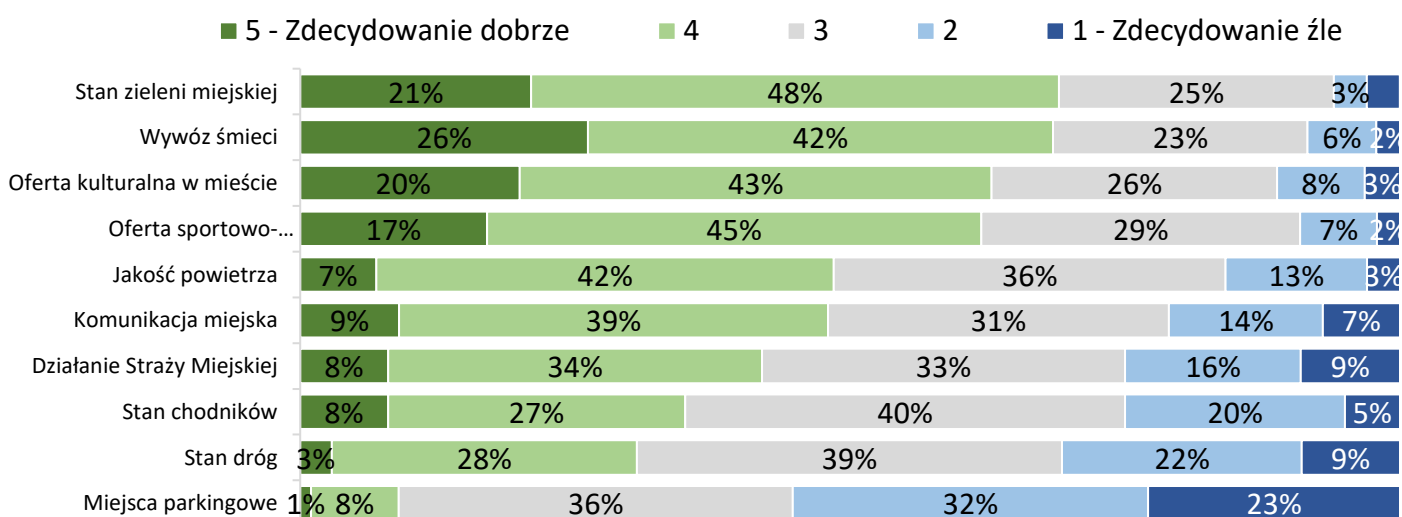
Inne pytanie dotyczyło kwestii **czy miasto rozwija w dobrym kierunku**? Większość mieszkańców (59%) jest o tym przekonana, a 27% odpowiada „ani w dobrym, ani w złym”. Tylko 3% Bydgoszczan sądzi, że miasto zdecydowanie zmierza w złym kierunku.

Priorytetowe kierunki rozwoju? Około 87% mieszkańców uważa, iż miastu najbardziej potrzeba drogi S-10, aczkolwiek 74% Bydgoszczan popiera nauczanie medycyny na Politechnice Bydgoskiej. Ponad 59% wskazuje na stworzenie prężnej metropolii bydgoskiej, a tylko 55% na kontynuację budowy terminala intermodalnego Emilianowo. Budowę S-10 wskazało 90% mężczyzn, 91% młodych ludzi (18-39 lat) i 89% osób z wykształceniem wyższym.

Jakie **inwestycje** mieszkańcy uważają za **preferowane**? Najwięcej (15% badanych) wskazało na kontynuację budowy obwodnicy, remonty dróg i chodników. Wielu Bydgoszczan (13%) optuje za wprowadzeniem rozwiązań ułatwiających poruszanie się samochodem (korki). Trzecim z najważniejszych przedsięwzięć (wg 9%) jest usprawnienie komunikacji miejskiej – dalsza modernizacja taboru, nowa siatka połączeń. Pozostałe inwestycje zyskały uznanie nie więcej niż 7% respondentów. Natomiast aż 29% osób nie miało żadnego zdania.

Kolejne pytanie dotyczyło oceny różnych aspektów funkcjonowania miasta.

Jak ocenia Pan/i poszczególne dziedziny życia w Bydgoszczy?

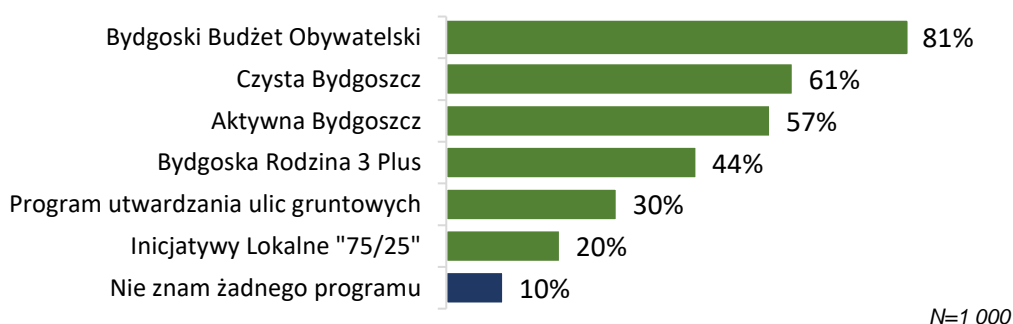

Najbardziej pozytywnie Bydgoszczanie postrzegają stan zieleni miejskiej (69% opinii) i wywóz śmieci (68%). Podobnie wysoko (63% odpowiedzi) wypada ocena oferty kulturalnej i lista imprez sportowo-rekreacyjnych (62%). Prawie połowa osób (48%) stosunkowo dobrze postrzega komunikację publiczną. Najślabiej oceniana jest dostępność i ceny miejsc do parkowania – zdecydowanie źle ocenia je aż 23% badanych mieszkańców. Stan zieleni wysoko oceniają kobiety (73%), osoby młodsze 18-39 lat (71%) i dobrze wykształcone (73%).

W porównaniu do pierwszego badania bardzo wyraźnie zmienił się odbiór funkcjonowania komunikacji miejskiej. Dwa lata temu tylko 23% Bydgoszczan było z niej zadowolonych (teraz 48%). Jednocześnie z 34 do 21% spadł odsetek mieszkańców mających zastrzeżenia do MZK.

Inna część badania ankietowego skupiała na **aktywności obywatelskiej mieszkańców Bydgoszczy** – ich odpowiedzi wiązały się z celem Strategii: I.1. Społeczeństwo obywatelskie. Najbardziej rozpoznawalnym programem miejskim jest Bydgoski Budżet Obywatelski – jest znany wśród 81% Bydgoszczan – ten wynik jest prawie niezmienny we wszystkich poprzednich fazach badania. Nieco mniej znanym jest program i portal Czysta Bydgoszcz – ich znajomość deklaruje 61% respondentów. Stosunkowo dużą rozpoznawalnością cieszą się także portal i aplikacja „Aktywna Bydgoszcz” oraz jej sztandarowy projekt – „Rowerowa Stolica Polski”. Rozpoznaje je i kojarzy 57% mieszkańców. Z programem „Bydgoska Rodzina 3 Plus” zetknęła się prawie połowa (44%) badanych. Natomiast program „Utwardzanie dróg gruntowych” jest znany tylko 30% Bydgoszczan.

Czy zna Pan/i programy realizowane przez miasto?

W porównaniu do pierwszego badania lekko spadła rozpoznawalność **BBO** (z 86 do 81%), ale nadal jest najczęściej kojarzonym z bydgoskimi programami miejskimi. Spadek dotknął także inne programy. W przypadku programu „Bydgoska Rodzina 3 Plus” z 56 do 44%, Programu utwardzania ulic gruntowych z 46 do 30%. Natomiast wzrosła znajomość „Inicjatyw Lokalnych 25/75” – 2 lata temu było 14% – obecnie kojarzy je 20% Bydgoszczan.

Mimo, że Budżet Obywatelski jest najbardziej znanym z bydgoskich programów, to 60% respondentów nie wzięło aktywnego udziału w ostatnim głosowaniu nad proponowanymi przez mieszkańców projektami. Czym tłumaczą swój brak aktywności? Najczęstszą wymówką były: brak czasu – 41% ankietowanych, niewiedza o możliwości głosowania – 31% lub brak projektów w bezpośrednim sąsiedztwie miejsca zamieszkania – 9,0%. W głosowaniu BBO częściej swój udział deklarowali: mężczyźni (42%), osoby w wieku średnim 40-59 lat (46%) oraz osoby lepiej wykształcone (45%).

A jak Bydgoszczanie postrzegają **konsultacje społeczne**? Są one mniej popularne niż wspomniany powyżej BBO. Udział w nich deklaruje tylko 26% respondentów. A jak tłumaczą swój brak zainteresowania nimi pozostali badani? Wielu Bydgoszczan (43%) nie wiedziało nic o konsultacjach, 34% mówiło o braku takiej potrzeby, a 24% badanych zabrakło czasu by skorzystać z tej formy wyrażania swej opinii.

Podobnie często uczestniczyły w nich, zarówno kobiety (27%) jak i mężczyźni (26%). Częściej są to osoby w wieku produkcyjnym (29%) niż w emerytalnym (22%). Dominują wśród nich osoby, które posiadają średnie (28%) lub wyższe wykształcenie (26%).

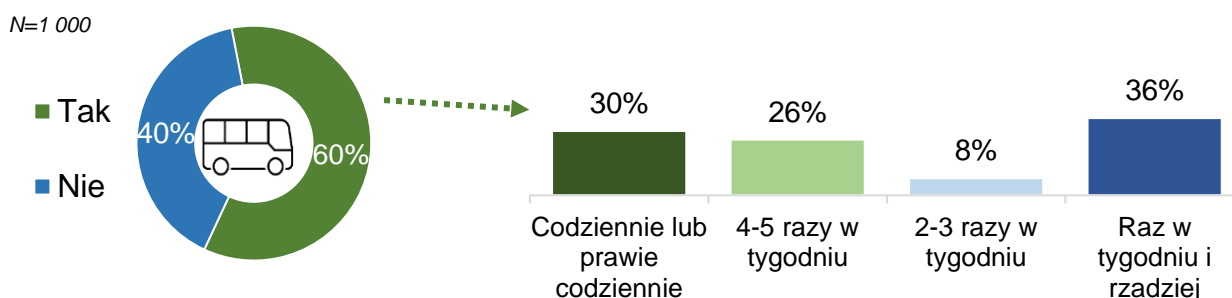
W porównaniu do badania z XI 2022 r., negatywnie można ocenić zmiany aktywności obywatelskiej Bydgoszczan. Początkowo około 57% badanych potwierdziło brak swego udziału w konsultacjach społecznych – obecnie jest ich 68%. Dwa lata temu najczęstszym powodem był brak czasu (46%), a obecnie do 43% Bydgoszczan nie dotarła żadna informacja o tych konsultacjach.

Opisane powyżej zagadnienia pokazują zróżnicowany poziom zaangażowania mieszkańców w kwestie, które ich żywotnie i bezpośrednio dotyczą. Badanie ankietowe IBRIS potwierdza, że Bydgoszczanie mogą i powinni w większym stopniu aktywnie uczestniczyć w tych działaniach, dzięki którym mają wpływ na to jak się rozwija nasze miasto.

Ankieta dotyczyła także zagadnień transportowych oraz **bydgoskiej komunikacji miejskiej**. Prezentowane opinie mieszkańców są więc powiązane wyraźnie z celem Strategii: V.1. Zrównoważony i spójny system transportowy. Respondenci stosunkowo chętnie korzystają z komunikacji publicznej. Pierwsze badanie (XI 2022 r.) wykazało, że zdecydowana większość bydgoszczan (69%) korzysta z tej formy transportu w mieście. Czwarta edycja badania (XII 2024 r.) odnotowała niewielki spadek odsetka – do poziomu 60%. Zmianie uległa jednak struktura częstotliwości korzystania z transportu publicznego. Odsetek osób korzystających co najmniej 4-5 razy w tygodniu wzrósł z 51% do 56%. Jednocześnie wyraźnie spadł udział Bydgoszczan korzystających z komunikacji publicznej 2-3 razy w tygodniu, z 12% do 8%.

W porównaniu do badania z XI 2022 r., można odnotować kilka ciekawych zmian. Pomimo spadku udziału osób korzystających z komunikacji publicznej codziennie (z 44 do 30%), nastąpił duży wzrost udziału osób korzystających z niej 4-5 razy w tygodniu – z początkowych 7 do 26%. Oznacza to wzrost udziału osób regularnie jeżdżących bydgoskimi tramwajami oraz autobusami – na przestrzeni ostatnich 2 lat – z 51 do 56%.

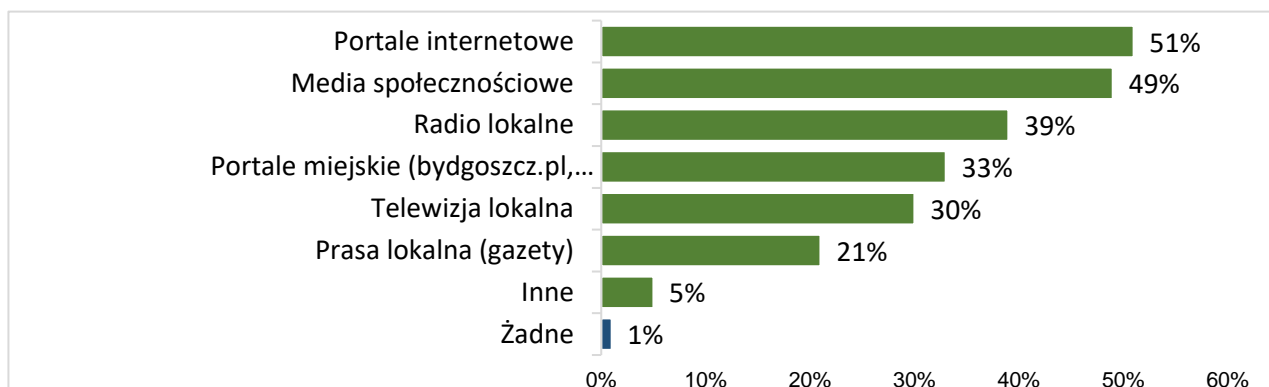
Czy korzysta Pan/i z komunikacji publicznej? Jak często korzysta Pan/i z komunikacji publicznej?

Interesująco wygląda struktura respondentów deklarujących korzystanie z transportu publicznego. Nieco częściej są to kobiety (67%) niż mężczyźni (53%). Nieco częściej ten rodzaj przemieszczania się po mieście wybierają osoby z podstawowym/zawodowym (61%) oraz wyższym wykształceniem (64%) – niż osoby z wykształceniem średnim/policealnym (57%). Najwyższy odsetek Bydgoszczan deklarujących korzystanie z komunikacji publicznej (67%) był w grupie wiekowej 60+. Ten udział seniorów może ulec dalszemu wzrostowi, m.in. dzięki sukcesywnej polityce unowocześniania taboru tramwajowego. W ciągu ostatnich kilkunastu miesięcy – do połowy 2025 r. – dostarczono 40 kolejnych pojazdów z bydgoskiej PESY. W ten sposób większość floty tramwajów (75 pojazdów) stanowią teraz bydgoskie SWINGi w 2 wersjach: krótszej, 3- i dłuższej, 5-członowej.

Czy Bydgoszczanie mają poczucie, że są **dobrze informowani o funkcjonowaniu miasta**? Pod takim zdaniem podpisuje się 42% dorosłych mieszkańców, a jednocześnie tyle samo Bydgoszczan (42%) uważa, że są informowani na przeciętnym poziomie. Jednocześnie co szósta osoba (16%) sądzi, że jest zbyt słabo informowana. W porównaniu do pierwszego badania nieznacznie spadł (z 47 do 42%) odsetek Bydgoszczan, którzy czują się dobrze poinformowani o życiu miasta. Jednocześnie wzrósł (z 35 do 42%) udział osób poinformowanych wystarczająco. Cieszyć może także wyraźny spadek (z 10 do 6%) odsetka respondentów, którzy czują się informowani w bardzo małym stopniu.

Jakie są nasze **źródła informacji o wydarzeniach w Bydgoszczy**? Najczęściej są nimi portale internetowe (51%) oraz media społecznościowe (49%). Duże znaczenie dla 39% mają bydgoskie rozgłośnie radiowe.

W porównaniu do badania z XI 2022 r., udział respondentów, dla których pierwszym źródłem informacji są portale internetowe zmniejszył się znacząco (z 71 do 51%). Być może jest to związane z coraz bardziej problematyczną wiarygodnością takich źródeł. Z drugiej strony lekko wzrósł (z 45 do 49%) odsetek mieszkańców, którzy bazują głównie na mediach społecznościowych. Jednocześnie wzrost zaufania słuchaczy (z 26 do 39%) odnotowały lokalne rozgłośnie radiowe.

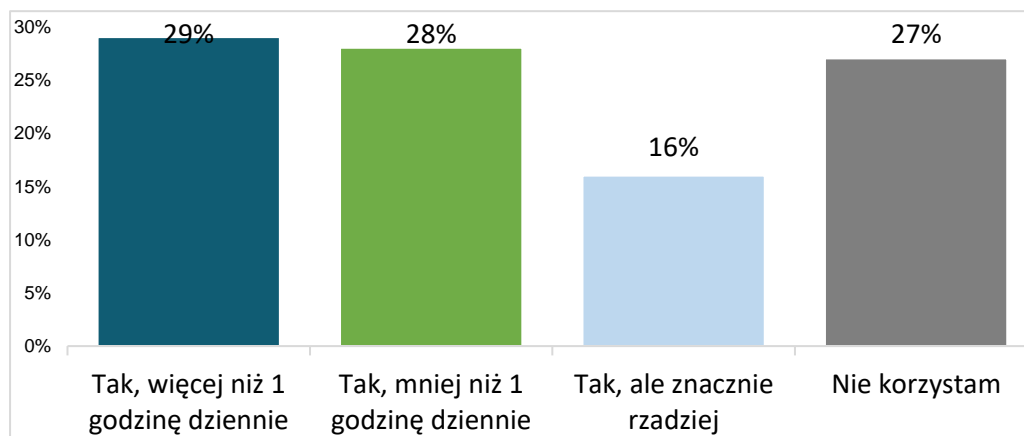
W porównaniu do badania z XI 2022 r., nieco wzrósł (z 29 do 33%) poziom zainteresowania publikacją oraz **portalem „Bydgoszcz informuje”**. W przypadku telewizji – TVP3 Bydgoszcz – odnotowano niewielki spadek zainteresowania, z 35 do 30%.

Które z **portali bydgoskich gazet** są najchętniej odwiedzane? Bydgoszczanie najchętniej – wybierają „Ekspress Bydgoski” (24%) oraz „Wyborcza.pl” (21%). Nieco mniej internautów (16%) odwiedza portal „Gazeta Pomorska”. W przypadku portalu „**Express Bydgoski**” korzysta 26% mężczyzn, 27% osób posiadających wyższe wykształcenie, a w 28% są to Bydgoszczanie w wieku od 18 do 39 lat. Portal „**Gazety Pomorskiej**” jest równie często odwiedzany przez obie płcie (po 15%), osoby, które posiadają wykształcenie średnie (16%) lub są w wieku 40-59 lat (18%). W odniesieniu do portalu „**Wyborcza.pl**” równie często robią to mężczyźni i kobiety (po 21%), częściej osoby ze średnim wykształceniem (23%) i młodzi bydgoszczanie (18-39 lat) – 31% osób.

Czy respondenci chętnie oglądają **serwisy informacyjne TVP3 Bydgoszcz**? W porównaniu do pierwszego badania (XI 2022 r.) odsetek mieszkańców oglądających lokalną telewizję codziennie spadł z 17 do 8%. Co ósmy korzysta z tego źródła informacji kilka razy w tygodniu.

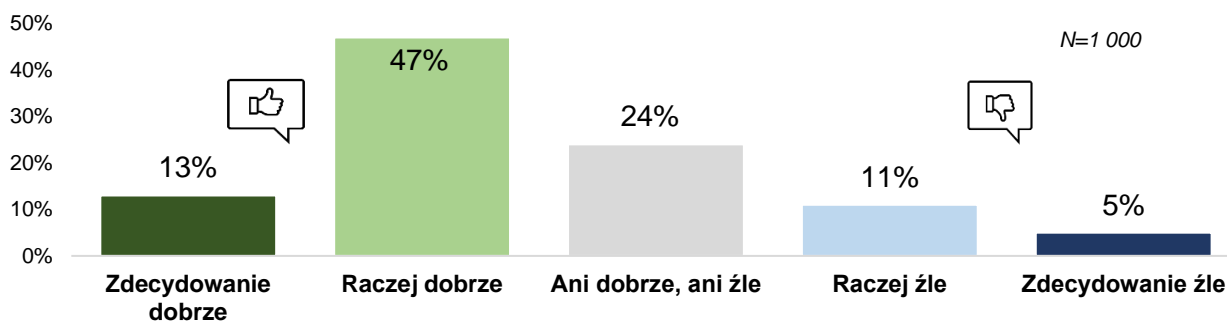
Codziennie z **Internetu korzysta** 89% dorosłych Bydgoszczan, nieco rzadziej czyni to 5% respondentów – natomiast 6% w ogóle nie korzysta z tego rodzaju mediów. Częściej są to mężczyźni (92%) niż kobiety (87%).

Czy korzysta Pani/Pan z Facebooka?

W porównaniu do pierwszego badania **odsetek Bydgoszczan korzystających z Facebooka** codziennie, dłużej niż 1 godzinę, prawie się nie zmienił (z 28 do 29%). Wzrasta natomiast odsetek korzystających krócej niż 60 minut dziennie – z początkowych 34 do 44%. Widać także tendencję spadkową wśród Bydgoszczan, którzy w ogóle nie korzystają z tej formy komunikacji (z 38 do 27%). Jednocześnie, obecnie wszyscy młodzi Bydgoszczanie (18-39 lat) deklarują codzienne korzystanie z Internetu.

Jak Bydgoszczanie oceniają **działalność Prezydenta Miasta** w ostatnim okresie? Zdecydowana większość ocenia ją pozytywnie.

Dobrze działania Prezydenta postrzega: 66% kobiet, 69% osób w wieku 18-39 lat oraz 66% osób z wykształceniem średnim lub policealnym.

W porównaniu do pierwszego badania odsetek zadowolonych respondentów wzrósł o 7 p. proc. (z 53 do 60%). Minimalnie obniżył się udział opinii przeciwnych – początkowo było to 17%, teraz wynosi on 16%.

Jednocześnie 72% badanych podziela opinię, iż Prezydent Miasta w swych działaniach dobrze realizuje interesy Bydgoszczy. Przeciwnego zdania jest 22% respondentów. Swoje zadowolenie okazuje: 74% kobiet, 76% młodych (18-39 lat) Bydgoszczan oraz 73% osób z wykształceniem średnim lub policealnym.

Ponadto 66% odpowiedzi potwierdza opinię, że Prezydent w podejmowanych przez siebie decyzjach bierze pod uwagę głosy mieszkańców. Przeciwnego zdania jest 26% badanych Bydgoszczan. W porównaniu do badania z XI 2022 r. udział pozytywnych opinii wzrósł o 17 p. proc. (z początkowych 49% do 66%). Natomiast odsetek negatywnych oscyluje na poziomie 25%.

Podsumowanie badania z grudnia 2024 r. (zagadnienia związane pośrednio z celami Strategii):

- ✓ Zadowolenie z poziomu życia w Bydgoszczy wzrasta – aktualnie 64% badanych wyraża satysfakcję, i jest to odsetek o 7 p. proc. wyższy niż w dwóch poprzednich pomiarach. Jednocześnie badani coraz częściej spodziewają się poprawy jakości życia – aktualnie jest 45% wszystkich odpowiedzi. Ponadto ponad połowa (53%) Bydgoszczan jest zadowolona z jakości życia w Polsce.
- ✓ Według mieszkańców, najważniejszymi zagadnieniami wymagającymi rozwiązania w Bydgoszczy są usprawnienia komunikacji miejskiej (28% odpowiedzi), poprawa stanu nawierzchni ulic i chodników (16%) oraz utrudnienia w ruchu pojazdów, korki (12%).
- ✓ Zdecydowana większość Bydgoszczan (59%) uważa, iż rozwój miasta zmierza w dobrym kierunku.
- ✓ Do priorytetów rozwoju mieszkańcy najczęściej zaliczają: potrzebę budowy drogi ekspresowej S-10 (87% odpowiedzi), wsparcie nauczania medycyny na Politechnice Bydgoskiej (74%) i tworzenie prężnej Metropolii Bydgoskiej (59%).
- ✓ Mieszkańcy wskazali najbardziej preferowane inwestycje: kontynuacja budowy obwodnicy, remonty dróg i chodników (15% odpowiedzi), rozwiązania ułatwiające ruch pojazdów w mieście (13%) oraz usprawnienie komunikacji miejskiej (9%).

- ✓ Do najlepiej ocenianych sfer funkcjonowania miasta, Bydgoszczanie zaliczyli: stan zieleni miejskiej (69% dobrych ocen), wywóz śmieci (68%), oferta imprez kulturalnych (63%) oraz propozycje imprez sportowo-rekreacyjnych (62%).
- ✓ Najlepiej rozpoznawalnymi programami miejskimi są: Bydgoski Budżet Obywatelski (81% odpowiedzi), Czysta Bydgoszcz (61%) i Aktywna Bydgoszcz (57%). Inne programy są mniej znane (wskazania <45%).
- ✓ W Bydgoskim Budżecie Obywatelskim głosowało 40% respondentów. Pozostałe osoby nie brały udziału głównie ze względu na brak czasu (41%) lub brak wiedzy o takiej możliwości (31%).
- ✓ Z kolei w konsultacjach społecznych biorą udział nieliczni Bydgoszczanie – jedynie 26% w ciągu ostatnich 3 lat (deklaratywnie). Głównym powodem braku zaangażowania jest niski poziom wiedzy na ten temat (43% nie wzięło udziału, gdyż nie dotarła do nich informacja o konsultacjach). Ważnymi czynnikami są też brak potrzeby udziału w konsultacjach (34% odpowiedzi) lub brak czasu (24% badanych).
- ✓ Bydgoska komunikacja miejska jest często chwalona, ale posiada też swoje mankamenty. Pomimo tego korzysta z niej 60% Bydgoszczan. Ponad połowa badanych (56%) podróżuje tramwajami i autobusami, co najmniej 4-5 razy tygodniowo.
- ✓ Badani prawie 3 razy częściej deklarują, że są dobrze poinformowani o życiu miasta niż to, że wiedzą zbyt mało (42% vs 16%). Głównym źródłem informacji o Bydgoszczy jest Internet (portale informacyjne – 51%, media społecznościowe – 49%, portale miejskie – 33%) oraz bydgoskie rozgłośnie radiowe – 39%.
- ✓ Korzystając z bydgoskiej prasy codziennej, mieszkańcy często odwiedzają ich portale internetowe, np.: „Express Bydgoski – 24% odpowiedzi, Wyborcza.pl – 21% oraz Gazeta Pomorska – 16%.
- ✓ Codziennie z zasobów Internetu korzysta 89% dorosłych Bydgoszczan, około 5% czyni to nieregularnie, natomiast 6% badanych nie korzysta z tego rodzaju mediów.
- ✓ Ocena działalności Prezydenta Miasta Bydgoszczy Rafała Bruskiego jest w przeważającym stopniu pozytywna (60% vs 16%).
- ✓ Zdaniem zdecydowanej większości Bydgoszczan (72% odpowiedzi), Prezydent Miasta w swych działaniach przede wszystkim bierze pod uwagę i realizuje interesy oraz cele Bydgoszczy – przeciwnego zdania jest 22% ankietowanych.
- ✓ W opinii 66% badanych, Prezydent Miasta bierze pod uwagę opinie mieszkańców podczas podejmowania decyzji. Przeciwnego zdania jest 26% respondentów.

Porównanie wyników badań bydgoskich maturzystów z lat 2020/2021 i 2024/2025

Badania ankietowe przeprowadzone w formie elektronicznej wśród uczniów klas maturalnych bydgoskich szkół średnich:

- w roku szkolnym 2020/2021 od 16 do 30 kwietnia 2021 r., objęto nim 169 uczniów z ośmiu bydgoskich placówek oświatowych – trzech liceów i pięciu techników,
- w roku szkolnym 2024/2025 od 11 marca do 11 kwietnia 2025 r., objęto nim 519 uczniów z dziewięciu liceów ogólnokształcących i 12 techników.

Celem badania było poznanie planów młodzieży dotyczących dalszej edukacji i kariery zawodowej, opinii o rynku pracy, planów migracyjnych oraz jakości życia w Bydgoszczy.

Z badań wynika, że:

- spadło zainteresowanie migracją za granicę,
- nastąpił wzrost zainteresowania bydgoskimi uczelniami,
- wzrosła popularność sektora publicznego na rynku pracy,
- zwiększyło się zainteresowanie zawodami kreatywnymi,
- po ukończeniu szkoły średniej większość uczniów zamierza uczyć się i pracować jednocześnie,
- Bydgoszcz, jako miasto do życia, jest pozytywnie oceniana przez większość młodzieży.

Orientacja w sytuacji na rynku pracy

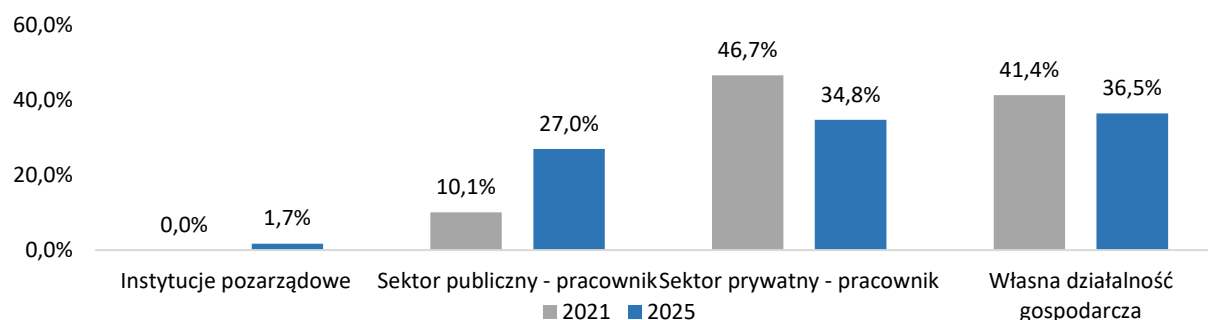
W obu okresach badawczych ponad połowa uczniów nie potrafiła ocenić sytuacji na lokalnym rynku pracy, co świadczy o tym, że młodzież ma brak orientacji w tym temacie.

Najlepiej rozpoznawanymi instytucjami rynku pracy w 2025 r. były Powiatowy Urząd Pracy oraz szkolni doradcy zawodowi, z kolei w 2021 r. Powiatowy Urząd Pracy i agencje zatrudnienia. W ciągu kilku lat nabrała na znaczeniu działalność szkolnych doradców zawodowych, którzy do szkół zostali obligatoryjnie wprowadzeni w 2018 r. i stali się rozpoznawalni wśród uczniów.

Sektor prywatny czy publiczny

Zarówno w 2021 r., jak i w 2025 r. najwięcej uczniów planowało ścieżkę zawodową poprzez prowadzenie własnej działalności gospodarczej, w dalszej kolejności zatrudnienie w sektorze prywatnym. W 2025 r. wyraźnie zmalała jednak grupa osób deklarujących chęć prowadzenia własnej działalności gospodarczej (z 41,4% w 2021 r. do 36,5% w 2025 r.) oraz chęć zatrudnienia w sektorze prywatnym (z 46,7% w 2021 r. do 34,8% w 2025 r.). Zauważalnie za to wzrosła popularność sektora publicznego. Zdecydowanie większa grupa niż w 2021 r. zamierzała pracować w tym sektorze. W 2021 r. było to 10%, w 2025 r. już 27% osób.

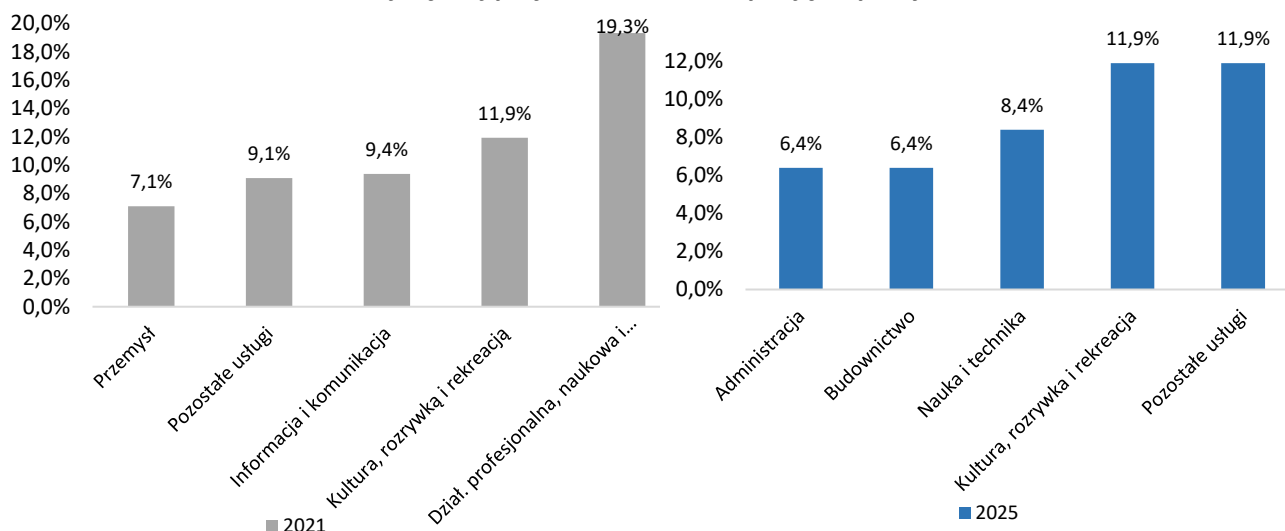
Plany zawodowe: „W jakim sektorze w przyszłości chciał(a)byś podjąć pracę?”

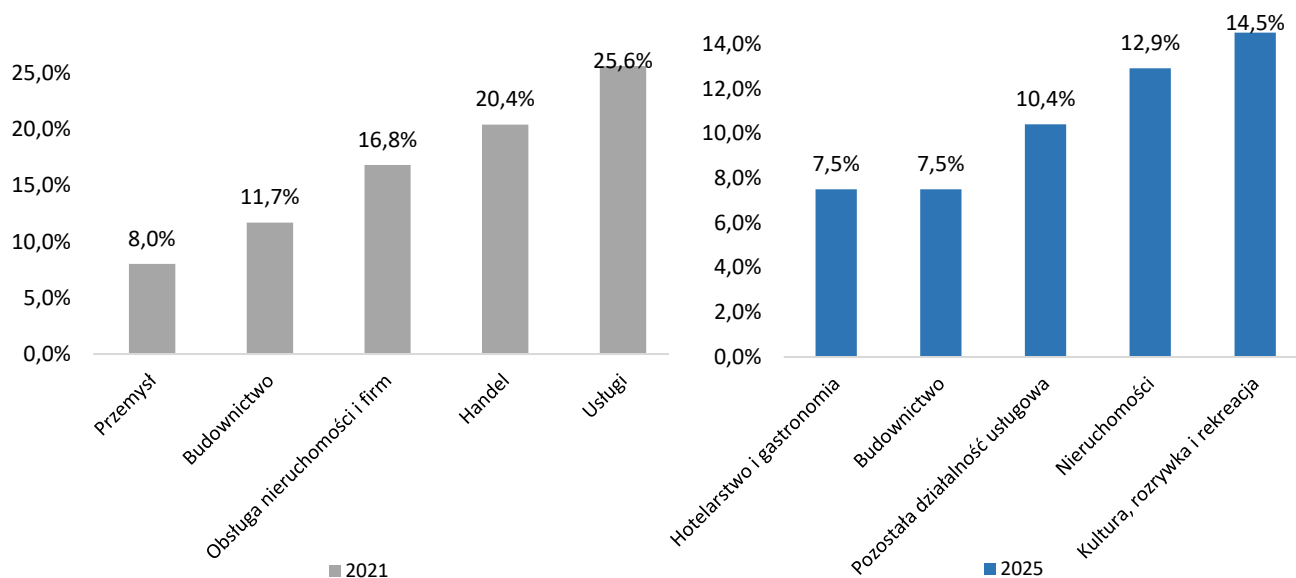
Branże preferowane przez młodzież

W 2025 r. zwiększyło się zainteresowanie zawodami kreatywnymi. Kultura, rozrywka i rekreacja to najpopularniejsza branża, w której młodzi ludzie zamierzali podjąć pracę w 2025 r. Także w tej dziedzinie najwięcej osób chciałoby prowadzić własną działalność gospodarczą. W 2021 r. większość młodzieży chciała pracować w dziedzinie działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej, a w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej dominowały usługi.

Najczęściej preferowane branże podjęcia pracy

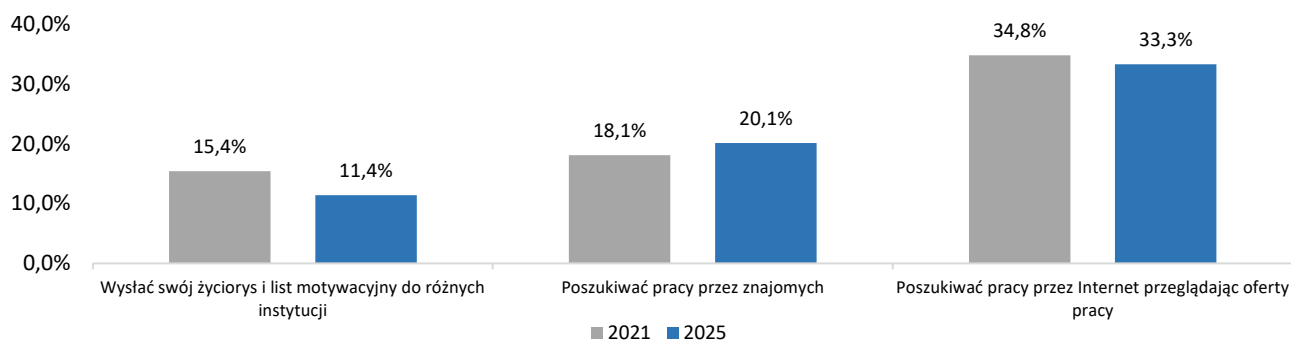
Najczęściej preferowane branże do prowadzenia własnej działalności gospodarczej

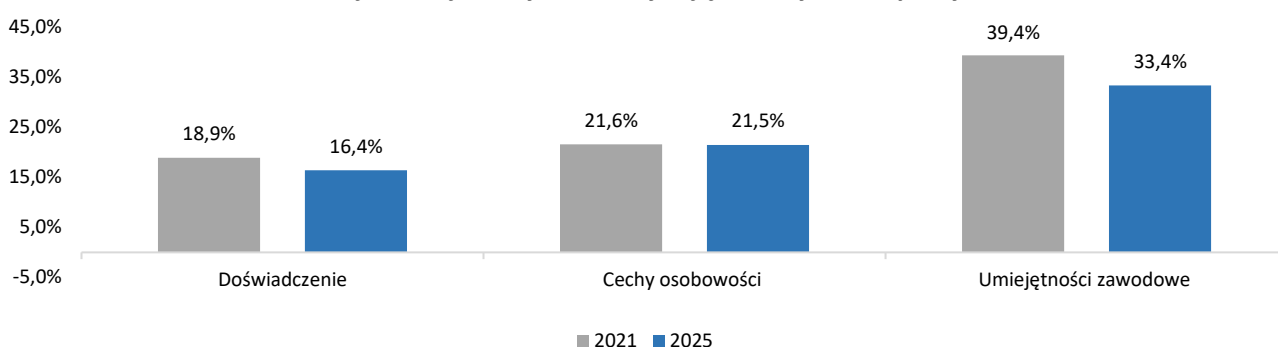
Poszukiwanie pracy i oczekiwania z nią związane

Z ankiet wynika, że w ciągu kilku lat nie zmieniły się sposoby poszukiwania pracy wśród uczniów. Dominowało przeglądanie ofert w Internecie, kontakt przez znajomych lub rodzinę oraz wysyłanie CV i listów motywacyjnych. Najistotniejszymi czynnikami sprzyjającymi zatrudnieniu wskazywanymi przez młodzież w analizowanych okresach to niezmiennie: umiejętności zawodowe, cechy osobowości, doświadczenie. Ankieterzy w obu badaniach identycznie też podawali, że w związku z planowaniem przyszłości zawodowej potrzebują informacji o warunkach pracy i płacy w wybranym zawodzie, perspektywach zawodów na rynku pracy, a także o szkołach i kursach przygotowujących do zawodu.

Najpopularniejsze sposoby poszukiwania pracy

Najważniejsze czynniki decydujące o uzyskaniu pracy

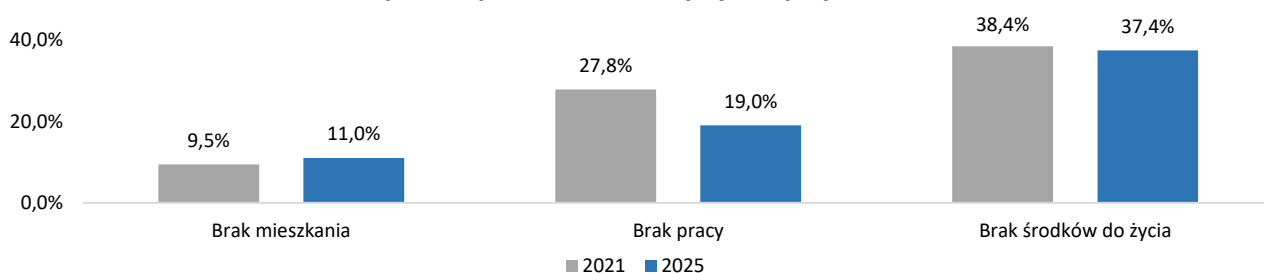
Preferowaną formą zatrudnienia pozostała umowa o pracę. Nie zmieniły się też najważniejsze czynniki brane pod uwagę przy planowaniu przyszłości, to przede wszystkim dobre zarobki i wysoki status społeczny oraz interesująca praca.

Zupełnie podobnie prezentowały się oczekiwania związane z zarobkami. W 2021 r. większość - 49,7% chciała zarabiać od 2 000 zł do 3 000 zł netto (przy płacy minimalnej wynoszącej 2 061,67 zł). Podobnie w 2025 r. 49,5% ankietowanych chciałoby zarabiać od 3 600 zł do 4 600 zł netto (przy płacy minimalnej netto wynoszącej 3 510,92 zł). Na płacę poniżej minimalnej w 2021 r. godziło się 7,1%, podobnie w 2025 r. – 8%.

Obawy o przyszłość

Jeśli chodzi o obawy, jakie wskazali młodzi ludzie w badaniu – to z obu edycji ankiet wynika, że najbardziej niepokoił ich brak środków do życia i brak pracy. W 2025 r. do najczęściej wymienianych obaw o przyszłość doszedł lęk o brak mieszkania. W tym względzie zaszła zmiana w stosunku do badania z 2021 r. – gdzie stosunkowo duża grupa młodzieży zadeklarowała brak jakichkolwiek obaw o przyszłość (22,5% osób – 3. miejsce pod względem ilości udzielonych odpowiedzi). Na tej podstawie można wnioskować, że doszło do zmiany postaw i obecnie zwiększył się poziom lęku o przyszłość wśród uczniów.

Najważniejsze determinanty lęku o przyszłość

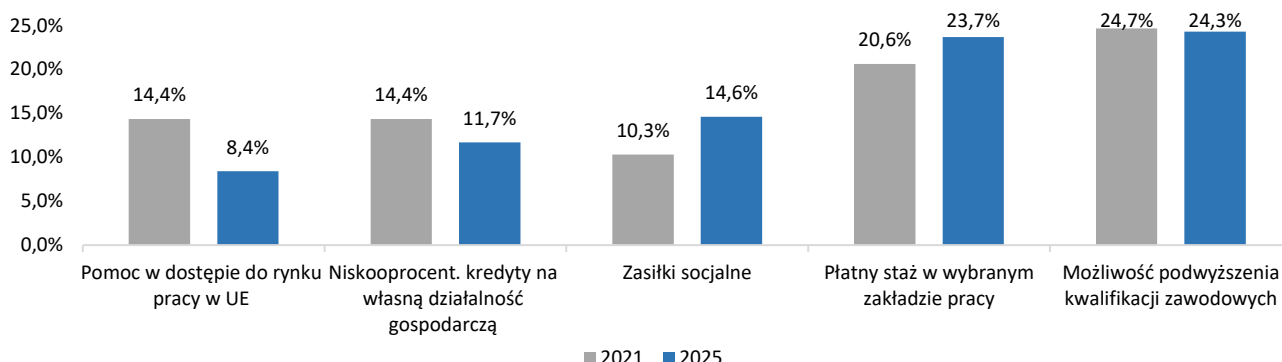

Zakres oczekiwanego wsparcia

W analizowanych okresach młodzież oczekiwała wsparcia od miasta w zdobywaniu doświadczenia zawodowego przede wszystkim poprzez możliwość podwyższania kwalifikacji zawodowych oraz odbycia płatnych

staży. W dalszej kolejności można już zauważyć zmianę hierarchii potrzeb. W 2021 r. na 3. i 4. miejscu wskazano pomoc w dostępie do rynku pracy w UE i niskooprocentowane kredyty, natomiast w 2025 r. – zasiłki socjalne i niskooprocentowane kredyty. Wyraźnie spadło zainteresowanie pracą za granicą.

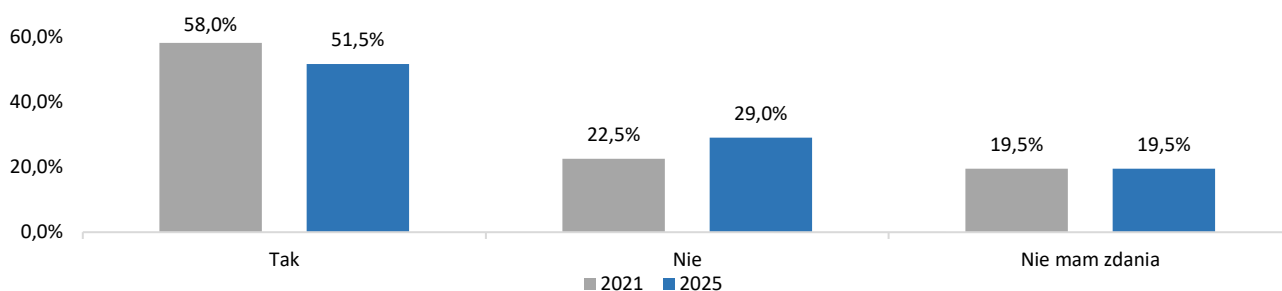
Najważniejsze oczekiwane formy wsparcia

Ocena wartości wykształcenia i plany związane z nauką i pracą

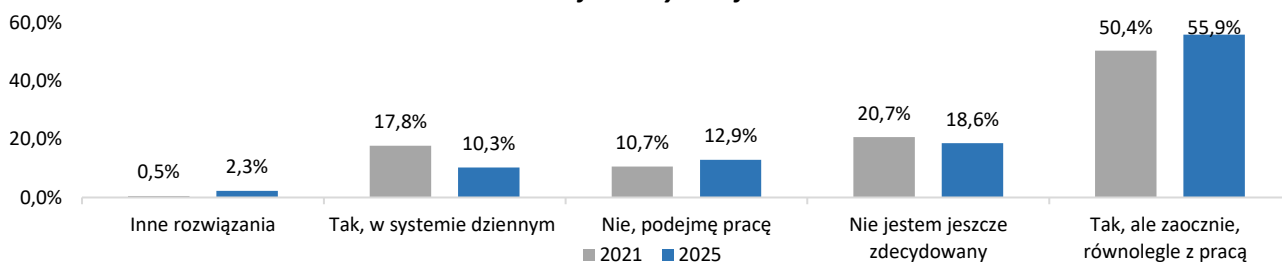
W obu badaniach większość uczniów uważała, że zdobywane wykształcenie daje im możliwość podjęcia pracy, z tym, że w 2025 r. była to nieznaczna większość – zaledwie 51,5%, a spora część ankietowanych – 29% była przeciwnego zdania. W 2021 r. wyniki prezentowały się bardziej optymistycznie – 58% było przekonanych o wartości nauki jako gwarantującej szansę na zatrudnienie, a 22,5% uważało inaczej.

Ocena przydatności zdobywanego wykształcenia na rynku pracy

Po ukończeniu szkoły średniej, większość uczniów w obu ankietach deklarowała, że zamierza jednocześnie uczyć się i pracować, z tym, że w 2025 r. tych osób było więcej (55,9% wobec 50,4% w 2021 r.). W 2025 r. więcej też było osób twierdzących, że chcą tylko pracować niż osób, które deklarowały, że chcą się tylko uczyć (12,9% do 10,3%). W 2021 r. było odwrotnie (10,7% do 17,8%). Oznacza to, że zmniejsza się liczba osób chcących tylko i wyłącznie kontynuować naukę. Liczba tych osób zmalała w 2025 r. w porównaniu do roku 2021 r. i to zarówno w grupie licealistów, jak i uczniów techników.

Deklaracja kontynuacji nauki

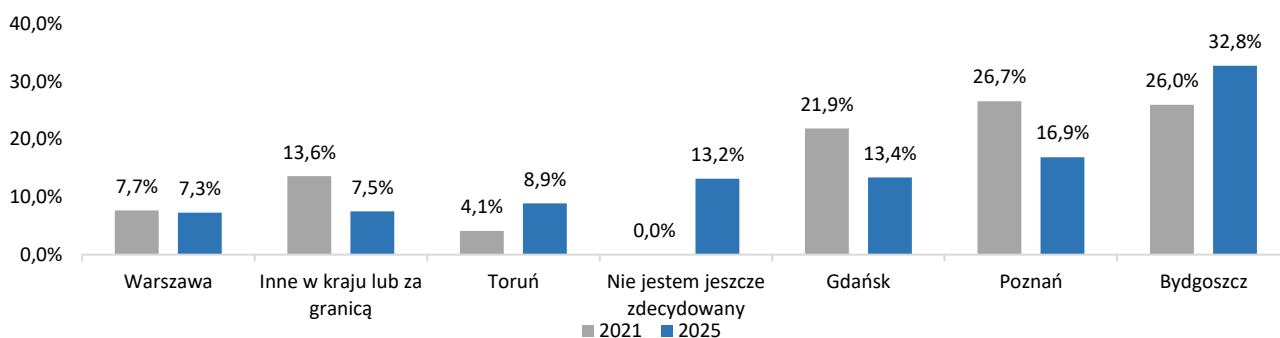

Wybór uczelni, wzrost konkurencyjności Bydgoszczy

Nadal w większości uczniowie planowali kontynuację nauki głównie na uczelniach publicznych, jednak w 2025 r. wzrosła liczba chcących studiować na uczelniach niepublicznych (z 4,1% w 2021 r. do 7,2% w 2025 r.). Popularność prywatnych uczelni zdecydowanie rośnie.

Bydgoszcz, Poznań i Gdańsk to trzy najczęściej wskazane lokalizacje preferowanych przez młodzież uczelni. W 2025 r. zwiększyła się jednak konkurencyjność Bydgoszczy jako ponadregionalnego ośrodka akademickiego. Miasto stało się najczęściej wskazywaną lokalizacją do studiowania. W 2021 r. przed Bydgoszczą znajdował się Poznań.

Deklaracja kontynuacji nauki - miasto

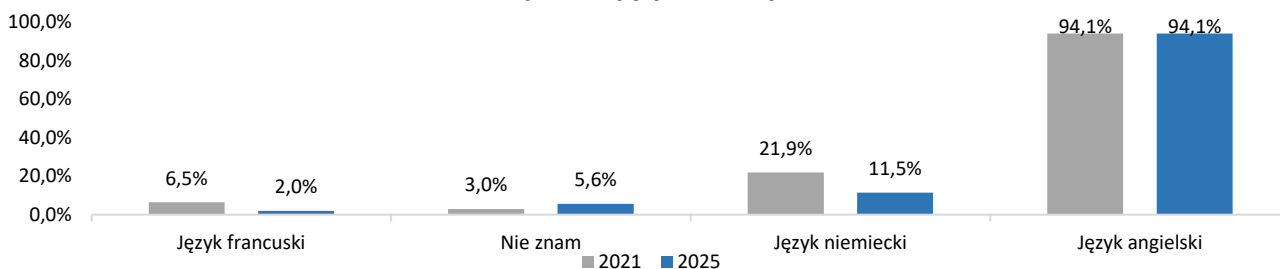
Doświadczenie zawodowe

Zdecydowana liczba uczniów biorących udział w ankietach zdobyła doświadczenie zawodowe. Zarówno w 2021 r., jak w 2025 r. było to około 70% ankietowanych. Przeważająca większość uczniów nigdy nie pracowała za granicą.

Umiejętności językowe

Z przeprowadzonych badań wynika, że młodzież w Bydgoszczy dobrze posługuje się przede wszystkim językiem angielskim. Znajomość języka angielskiego w stopniu komunikatywnym deklarowało ponad 90% uczniów. Drugim najczęściej wskazywanym językiem był niemiecki, który jednak był znacznie mniej popularny.

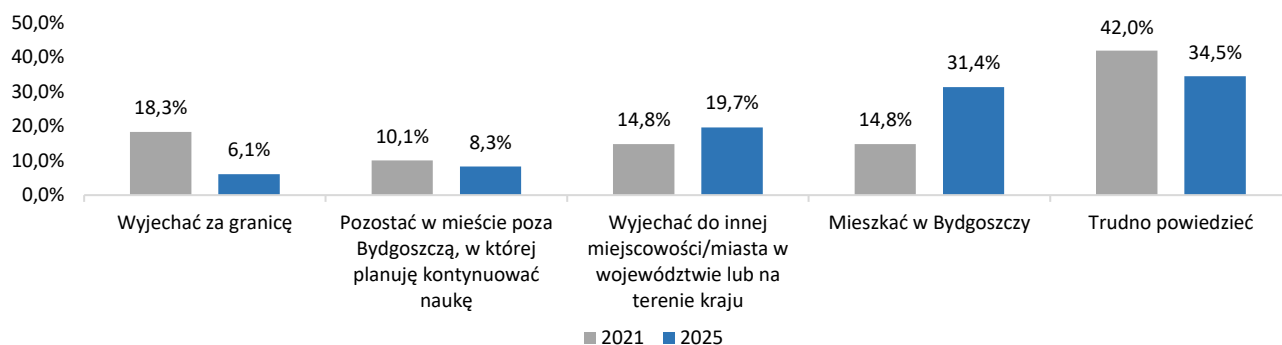
Znajomość języków obcych

Pozostanie czy wyjazd z miasta?

W 2025 r. stosunkowo duża część uczniów (31,4%) planowała pozostać w Bydgoszczy po ukończeniu nauki. To druga lokata zaraz po niepotrafiących sprecyzować planów w tym zakresie (34,5%). Jest to tendencja odwrotna niż w 2021 r., gdzie więcej osób zadeklarowało chęć wyjazdu za granicę (18,3%), niż pozostania (14,8%). W przeciągu kilku lat wyraźnie wzrosła u młodzieży wola pozostania w rodzimym mieście (z 14,8% do 31,4%), z kolei potrzeba wyjazdu za granicę istotnie zmalała (z 18,3% do 6,1%).

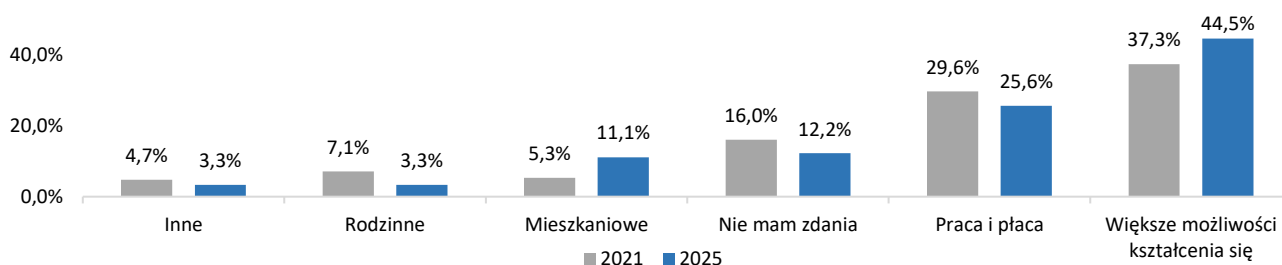
Plany migracyjne

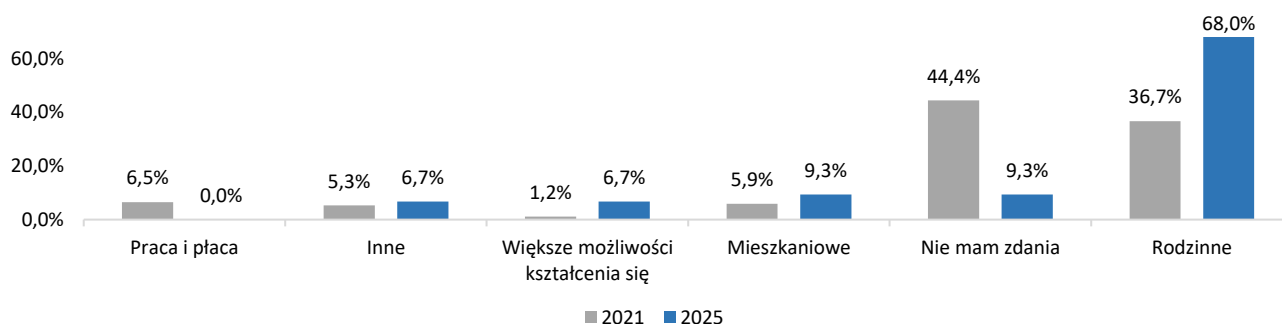
Nie zmieniły się główne powody deklarowanej chęci wyjazdu z Bydgoszczy. W obu ankietach uczniowie jako powód wymieniali pracę i płacę oraz większe możliwości kształcenia się.

Jednocześnie z badania wynika, że aktualnie znaczenie rodzimych uczelni wzrosło. W 2025 r. większa grupa niż w 2021 r., wskazała na możliwości kształcenia się w Bydgoszczy jako powód pozostania w mieście (6,7% w 2025 r. i 1,2% w 2021 r.).

Główne przyczyny wyjazdu z Bydgoszczy

Główne przyczyny pozostania w Bydgoszczy

Ocena Bydgoszczy przez młodych ludzi

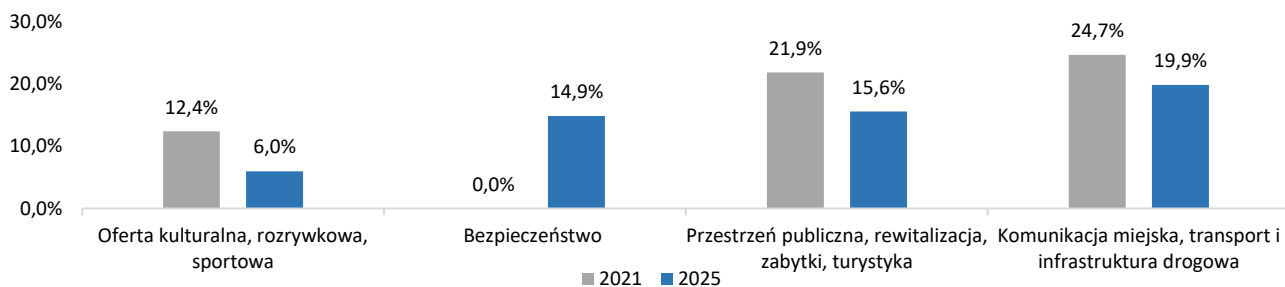
W 2025 r. zwiększył się odsetek osób pozytywnie oceniających Bydgoszcz w stosunku do 2021 r., przy czym w 2021 r. też było więcej zadowolonych niż niezadowolonych z warunków życia w mieście.

Zestawiając opinie uczniów w zakresie mocnych i słabych stron Bydgoszczy – w obu ankietach na pierwszym miejscu, zarówno wśród mocnych, jak i słabych stron, dominowały komunikacja miejska, transport i infrastruktura drogowa. Jako mocną stroną podkreślano dostępność i zasięg sieci, a jako słabą wskazywano zły stan techniczny i jakość usług.

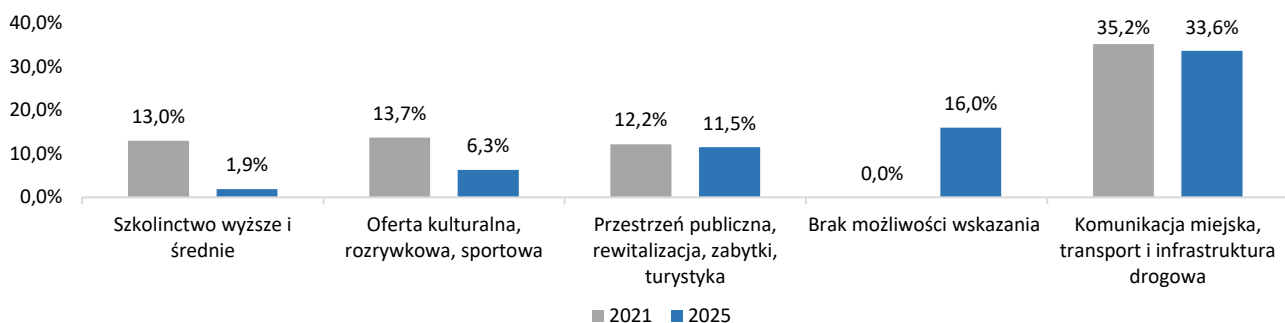
Wśród najczęściej wymienianych słabych stron Bydgoszczy w 2021 r. były niewystarczająca oferta kulturalna i niska ocena szkół. To zmieniło się w 2025 r., dziedziny te nie znalazły się już wśród najczęściej wskazywanych. Za to duży odsetek młodzieży (16% i 2. miejsce) twierdził, że w ogóle nie może wskazać słabych stron miasta, co z pewnością jest pozytywnym aspektem i świadczy o lepszym postrzeganiu Bydgoszczy. W dalszej kolejno-

ści – 3. miejsce w 2025 r. i 4. w 2021 r. – najwięcej negatywnych ocen otrzymała kategoria przestrzeń publiczna, rewitalizacja, zabytki i turystyka (odpowiednio 11,5% i 12,2%). Jednocześnie jednak właśnie ta kategoria znalazła się wśród najwyżej ocenianych mocnych stron Bydgoszczy – 2. miejsce zarówno w 2021 r., jak i w 2025 r. Co istotne, większy odsetek młodzieży postrzegał tę dziedzinę jako mocną stronę niż jako słabą. Nowością w 2025 r. było zwrócenie uwagi przez ankietowanych na bezpieczeństwo jako mocną stronę Bydgoszczy (3. miejsce wśród mocnych stron). To wskazanie nie pojawiło się w 2021 r.

Najmocniejsze strony Bydgoszczy

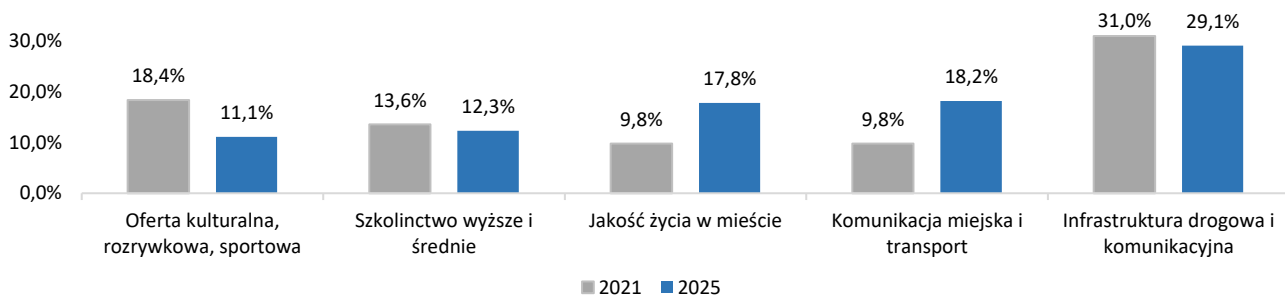
Najsłabsze strony Bydgoszczy

Potrzeby inwestycyjne w oczach młodzieży

Młodzież w obu badaniach była zgodna, co do tego, iż najbardziej priorytetowe w Bydgoszczy powinny być inwestycje w rozwój infrastruktury drogowej i komunikacyjnej. Jednak hierarchia pozostałych oczekiwań inwestycyjnych uczniów w omawianych latach uległa zmianie. I tak w 2021 r. na 2. miejscu wskazywali potrzebę inwestycji w ofertę kulturalną, rozrywkową i sportową. W 2025 r. potrzeba ta była wymieniana już na 5. miejscu wśród siedmiu widniejących w ankiecie. W związku z tym można uznać, że w tej dziedzinie nastąpił progres, zauważalny przez młodych mieszkańców Bydgoszczy. W 2025 r. uczniowie wskazali za to jako pilną, konieczność inwestycji w komunikację miejską i transport (2. miejsce) oraz jakość życia (3. miejsce). Dziedziny te w 2021 r. znajdowały się na dalszych miejscach listy potrzeb (odpowiednio 5. i 6. miejsce). Ciekawe jest to, że w obu badaniach na ostatnim miejscu w hierarchii potrzeb znajdowała się ochrona środowiska i ekologia.

Najważniejsze potrzeby inwestycyjne w mieście

Organizacja procesu wdrażania dokumentu *Bydgoszcz 2030. Strategia rozwoju*

Zasady systemu wdrażania i monitorowania Strategii zostały określone w samym dokumencie oraz zawarte w Zarządzeniu nr 560/2024 Prezydenta Miasta Bydgoszczy z dnia 4 października 2024 r. w sprawie wdrażania i monitorowania dokumentu pn. **Bydgoszcz 2030. Strategia rozwoju**.

System wdrażania i realizacji Strategii oparty jest na programach wdrożeniowych (strategiach, planach, programach branżowych i funkcjonalnych), zawierających szczegółowe rozwiązania, przedsięwzięcia i zadania, planowane do realizacji w okresie kilkuletnim. Wymóg posiadania przez Miasto części dokumentów wynika z obowiązku ustawowego. Nie obejmują one jednak wszystkich zagadnień objętych celami Strategii i koniecznych do wdrożenia zmian, dlatego potrzebne są dodatkowe programy. W Strategii rekomendowano listę programów wdrożeniowych, w większości były to programy funkcjonujące w momencie jej uchwalania.

Uchwalono nowe programy wdrożeniowe przewidziane w Strategii:

- *Strategia rozwoju elektromobilności dla Miasta Bydgoszczy do 2030 roku* (2020 r.),
- *Plan działań na rzecz zrównoważonej energii i klimatu dla Miasta Bydgoszczy do 2030 roku* (2021 r.),
- *Plan zrównoważonej mobilności miejskiej dla Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego (SUMP)* (2023 r.),
- *Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego 2030+* (2023 r.),
- *Program działań na rzecz równego traktowania dla Miasta Bydgoszczy na lata 2023-2028* (2023 r.),
- *Miejski program ochrony zdrowia psychicznego do 2030 roku* (2025 r.),
- *Strategia rozwoju ponadlokalnego dla Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego 2035+* (2025 r.).

Uchwalono aktualizacje i nowe edycje wcześniej obowiązujących programów wdrożeniowych:

- *Plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych* – dwie edycje: na lata 2021-2024 oraz na lata 2025-2028,
- *Programy polityki zdrowotnej na 2021, 2022 i 2023 rok*,
- *Program polityki zdrowotnej z zakresu wsparcia leczenia niepłodności metodą zapłodnienia pozaustrojowego – in vitro dla mieszkańców Miasta Bydgoszczy na lata 2023-2026*,
- *Program przeciwdziałania bezrobociu, promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy do 2030 r.*,
- *Program wspierania rodziny dla Miasta Bydgoszczy* – dwie edycje: na lata 2021-2023 i 2024-2026,
- *Program rozwoju pieczy zastępczej dla Miasta Bydgoszczy* – dwie edycje: na lata 2021-2023 i 2024-2026,
- *Program rozwoju edukacji Miasta Bydgoszczy na lata 2021-2030*,
- *Aktualizacja założeń do planu zaopatrzenia Bydgoszczy w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe do 2025 roku* – z 2021 r. i 2024 r.,
- *Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta Bydgoszczy na lata 2022-2030*,
- *Aktualizacja „Wieloletniego programu utwardzania ulic gruntowych zlokalizowanych na terenie miasta Bydgoszczy”* – z 2023 r.,
- *Plan adaptacji Miasta Bydgoszczy do zmian klimatu do 2030 r.* – aktualizacja z 2023 r. i 2024 r.,
- *Program przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doświadczających przemocy domowej dla Miasta Bydgoszczy na lata 2023-2027*,
- *Strategia rozwiązywania problemów społecznych dla Miasta Bydgoszczy na lata 2024-2030*,
- *Gminny Program Rewitalizacji Miasta Bydgoszczy 2023+* – aktualizacja z 2023 r. i 2024 r.,
- *Bydgoski program działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami na lata 2024-2030*,
- *Program ochrony środowiska dla miasta Bydgoszczy na lata 2024-2027 z perspektywą do 2031 roku*.

Uchwalono nowe programy spoza katalogu zaproponowanego w Strategii:

- Miejski program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii na lata 2023-2025 (2022 r.),
- Program współpracy Miasta Bydgoszczy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego (uchwalany co roku).

Nad innymi programami również prowadzono prace, jednak do końca 2025 r. nie zostały one przyjęte.

Podsumowanie przeglądu programów wdrożeniowych w okresie 2020-2025:

- Nastąpiło połączenie dwóch dokumentów: *Programu ochrony powietrza dla czterech stref województwa kujawsko-pomorskiego ze względu na przekroczenie wartości docelowych benzo(a)pirenu* oraz *Programu ochrony powietrza dla strefy aglomeracja bydgoska ze względu na przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10* w jeden dokument *Program ochrony powietrza w zakresie pyłu zawieszonego PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu dla strefy aglomeracja bydgoska – aktualizacja*.
- Wygaszony został *Plan gospodarki niskoemisyjnej dla miasta Bydgoszczy 2014-2020+*, którego funkcję przejął *Plan działań na rzecz zrównoważonej energii i klimatu dla miasta Bydgoszczy do 2030 r.*
- Po analizie realizacji dwóch dokumentów: *Bydgoska Rodzina 3+* oraz *Programu osłonowego dla Miasta Bydgoszczy w zakresie dożywiania „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024-2028* stwierdzono, że nie spełniają one kryteriów programu wdrożeniowego.
- Dwa planowane dokumenty: *Program cyfryzacji usług miejskich* oraz *Program bezpieczeństwa ruchu drogowego (Vision zero)* nie zostały formalnie uchwalone. Jednak przygotowane zostały plany działań, które są stopniowo wdrażane.
- Spośród 20 zaplanowanych nowych programów wdrożeniowych uchwalono pięć, a kolejne pięć znajduje się w końcowej fazie opracowania.
- Przyjęto łącznie 28 aktualizacji lub nowych edycji dokumentów.

Po kilku latach wdrażania Strategii, w procesie opracowania programów wdrożeniowych, nadal można zauważyć niedociągnięcia:

- ✓ powielanie schematów wcześniejszych dokumentów, co powoduje dużą różnorodność w konstrukcjach dokumentów i brak jednolitości bydgoskich dokumentów,
- ✓ braki w zakresie finansowania projektów oraz wskaźników realizacji programów,
- ✓ niedostateczna współpraca koordynatorów programów z innymi wydziałami lub jednostkami oraz brak analizy programów obowiązujących, co czasami prowadzi do braku spójności pomiędzy dokumentami,
- ✓ niska jakość programów zleconych do przygotowania firmom zewnętrznym,
- ✓ rozbieżność czasowa dokumentów powiązanych,
- ✓ brak integracji programów i ścisłego powiązania sprawozdawczości z *Raportem o stanie miasta*.

Jednak zauważalna jest stopniowa poprawa procesu przygotowania i jakości dokumentów.

Analiza programów wdrożeniowych pozwala na następujące wnioski:

- ✓ Uchwalone powinny zostać kolejne edycje dokumentów wynikające z obowiązków ustawowych, w tym:
 - *Gminny program opieki nad zabytkami dla Miasta Bydgoszczy,*
 - *Miejski program zapobiegania przestępczości oraz porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli.*
- ✓ Ze względu na zmieniające się uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne, należy na bieżąco analizować konieczność aktualizacji programów lub tworzenia nowych dokumentów.
- ✓ Konieczna jest ścisła współpraca koordynatorów programów wdrożeniowych z Wydziałem Funduszy Europejskich oraz innymi komórkami organizacyjnymi Urzędu Miasta – od samego początku opracowywania dokumentów, a nie dopiero na etapie konsultacji gotowych projektów dokumentów.

- ✓ W celu uniknięcia przerw w realizacji działań strategicznych konieczne jest, aby kolejne edycje programów wdrożeniowych były opracowywane z odpowiednim wyprzedzeniem.

Nie wszystkie przedsięwzięcia, których realizacja ma wpływ na osiągnięcie wyznaczonych celów, można ująć w programach. Niektóre zadania mogą stanowić odrębne, samodzielne projekty. Ponadto istotnym elementem wdrażania Strategii jest przygotowanie i stosowanie odpowiednich standardów, procedur i zasad postępowania, dotyczących m.in.: usług miejskich, zagospodarowania i kształtowania przyjaznych przestrzeni miejskich, współpracy z różnymi podmiotami czy gospodarowania miejskimi zasobami.

Obowiązujące programy wdrożeniowe dokumentu *Bydgoszcz 2030. Strategia rozwoju*

Obszar I – SPRAWNE I EFEKTYWNE ZARZĄDZANIE MIASTEM

Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego 2030+
https://www.bydgoszcz.pl/fileadmin/multimedia/WSPOLNE/ZIT_BydOF_Materialy_robocze/Dokumenty_Strategiczne/Strategia_ZIT_BydOF.pdf

Obszar II – AKTYWNI, OTWARCI I KOMPETENTNI OBYWATELE

Program rozwoju edukacji Miasta Bydgoszczy na lata 2021-2030 – uchwała nr XLV/963/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 27.10.2021 r.

https://prawomiejskowe.pl/UrządMiastaBydgoszczy/document/775402/Uchwała-XLV_963_21

Program działań na rzecz równego traktowania dla Miasta Bydgoszczy na lata 2023-2028 – uchwała nr LXXII/1508/23 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 25.10.2023 r.

https://prawomiejskowe.pl/UrządMiastaBydgoszczy/document/991825/Uchwała-LXXII_1508_23

Obszar III – PRZYJAZNE WARUNKI ŻYCIA

Strategia rozwoju kultury Miasta Bydgoszczy na lata 2017-2026 – uchwała nr XLIII/883/17 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 26.04.2017 r.

https://prawomiejskowe.pl/UrządMiastaBydgoszczy/document/262646/Uchwała-XLIII_883_17

Miejski program zapobiegania przestępczości oraz ochrony bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego – uchwała nr X/195/03 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 25.06.2003 r.

https://www.strategia.bydgoszcz.pl/fileadmin/%40strategia.bydgoszcz.pl/Inne/15.07.2024_Miejski_program_zapobiegania_przestepczosci_oraz_ochrony_bezpieczenstwa_obywateli_i_porzadku_publicznego/Miejski_program_zapobiegania_przestepczosci.pdf

Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta Bydgoszczy na lata 2022-2030 – uchwała nr XLVIII/1016/21 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 15.12.2021 r.

https://prawomiejskowe.pl/UrządMiastaBydgoszczy/document/793530/Uchwała-XLVIII_1016_21

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Bydgoszczy 2023+ – uchwała nr LXXVIII/1635/24 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 27.03.2024 r.

https://prawomiejskowe.pl/UrządMiastaBydgoszczy/document/1044232/Uchwała-LXXVIII_1635_24

Strategia rozwiązywania problemów społecznych dla Miasta Bydgoszczy na lata 2024-2030 – uchwała nr LXXIV/1544/23 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 13.12.2023 r.

https://prawomiejskowe.pl/UrządMiastaBydgoszczy/document/1008732/Uchwała-LXXIV_1544_23

Program wspierania rodziny dla Miasta Bydgoszczy na lata 2024-2026 – uchwała nr IV/14/2024 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 22.05.2024 r.

https://prawomiejskowe.pl/UrządMiastaBydgoszczy/document/1058213/Uchwała-IV_14_2024

Program przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej dla Miasta Bydgoszczy na lata 2023-2027 – uchwała nr LXXIII/1516/23 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 22.11.2023 r.

https://prawomiejskowe.pl/UrządMiastaBydgoszczy/document/1000156/Uchwała-LXXIII_1516_23

Program aktywności lokalnej Miasta Bydgoszczy na lata 2018-2025 – uchwała nr LIX/1284/18 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 25.04.2018 r.

https://prawomiejskowe.pl/UrządMiastaBydgoszczy/document/488629/Uchwała-LIX_1284_18

Program rozwoju pieczy zastępczej dla Miasta Bydgoszczy na lata 2024-2026 – uchwała nr IV/15/2024 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 22.05.2024 r.

https://prawomiejscowe.pl/UrządMiastaBydgoszczy/document/1058214/Uchwała-IV_15_2024

Bydgoski program działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami na lata 2024-2030 – uchwała nr LXXIV/1552/23 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 13.12.2023 r.

https://prawomiejscowe.pl/UrządMiastaBydgoszczy/document/1008744/Uchwała-LXXIV_1552_23

Obszar IV – ZDROWE I BEZPIECZNE ŚRODOWISKO

Program ochrony środowiska dla miasta Bydgoszczy na lata 2024-2027 z perspektywą do 2031 roku – uchwała nr XI/118/2024 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 27.11.2024 r.

https://prawomiejscowe.pl/UrządMiastaBydgoszczy/document/1122878/Uchwała-XI_118_2024

Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla Miasta Bydgoszczy – uchwała nr XXVI/336/08 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 13.02.2008 r.

<https://bip.um.bydgoszcz.pl/artukul/1481/6159/program-usuwania-wyrobow-zawierajacych-azbest-dla-miasta-bydgoszczy>

Strategia rozwoju elektromobilności dla Miasta Bydgoszczy do 2030 roku – uchwała nr XXXI/720/20 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 25.11.2020 r.

https://prawomiejscowe.pl/UrządMiastaBydgoszczy/document/680172/Uchwała-XXXI_720_20

Program ochrony powietrza w zakresie pyłu zawieszonego PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu dla strefy aglomeracja bydgoska – aktualizacja – uchwała nr LIX/806/23 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26.06.2023 r.

https://edzienniki.bydgoszcz.uw.gov.pl/WDU_C/2023/4383/oryginal/akt.pdf

Plan działań na rzecz zrównoważonej energii i klimatu dla Miasta Bydgoszczy do 2030 roku SECAP – uchwała nr LXXII/1486/23 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 25.10.2023 r.

https://prawomiejscowe.pl/UrządMiastaBydgoszczy/document/991796/Uchwała-LXXII_1486_23

Plan adaptacji Miasta Bydgoszczy do zmian klimatu do roku 2030 – uchwała nr LXXII/1482/23 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 25.10.2023 r.

https://prawomiejscowe.pl/UrządMiastaBydgoszczy/document/991784/Uchwała-LXXII_1482_23

Założenia do planu zaopatrzenia Bydgoszczy w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe do 2025 roku – uchwała nr X/102/2024 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 30.10.2024 r.

https://prawomiejscowe.pl/UrządMiastaBydgoszczy/document/1112216/Uchwała-X_102_2024

Plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych na lata 2025-2028 – uchwała nr XV/214/2025 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 26.03.2025 r.

https://prawomiejscowe.pl/UrządMiastaBydgoszczy/document/1171533/Uchwała-XV_214_2025

Obszar V – NOWOCZESNY TRANSPORT I KOMUNIKACJA

Plan zrównoważonej mobilności miejskiej dla Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego (SUMP BydOF) – uchwała nr LXIX/1396/23 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 24.05.2023 r.

https://prawomiejscowe.pl/UrządMiastaBydgoszczy/document/947362/Uchwała-LXIX_1396_23

Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla miasta Bydgoszczy (Plan Transportowy) – uchwała nr XLVI/968/13 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 25.09.2013r.

<https://bip.zdmikp.bydgoszcz.pl/attachments/article/151/plan.pdf>

Wieloletni program utwardzania ulic gruntowych zlokalizowanych na terenie miasta Bydgoszczy – uchwała nr LXVI/1345/23 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 29.03.2023 r.

https://prawomiejscowe.pl/UrządMiastaBydgoszczy/document/934389/Uchwała-LXVI_1345_23

Program ochrony środowiska przed hałasem dla miasta Bydgoszczy – uchwała nr LXI/1355/18 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 20.06.2018 r.

https://prawomiejscowe.pl/UrządMiastaBydgoszczy/document/497356/Uchwała-LXI_1355_18

Obszar VI – NOWOCZESNA GOSPODARKA

Program przeciwdziałania bezrobociu, promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy do 2030 roku – uchwała nr XXXII/742/20 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 16.12.2020 r.

https://prawomiejscowe.pl/UrządMiastaBydgoszczy/document/684756/Uchwała-XXXII_742_20

Kryterium: TRAFNOŚĆ

W Strategii określono 12 celów strategicznych oraz 30 przypisanych im celów operacyjnych. Przeprowadzone badanie ewaluacyjne wykazało, że wszystkie cele pozostają aktualne, opierają się na zidentyfikowanych potencjałach oraz adekwatnie odpowiadają na bieżące wyzwania rozwojowe Bydgoszczy.

Na etapie opracowywania Strategii zidentyfikowano szereg wyzwań rozwojowych, które posłużyły jako podstawa do wyznaczenia celów kierunkowych i operacyjnych. Wszystkie wyzwania określone w trakcie prac nad strategią pozostają nadal aktualne. Jednocześnie zidentyfikowano nowe wyzwania, związane m.in. z bezpieczeństwem międzynarodowym, w tym z niestabilną sytuacją geopolityczną oraz ryzykiem zagrożeń militarnych w regionie, ze wzrostem znaczenia bezpieczeństwa publicznego i cyberbezpieczeństwa, rosnącą liczbą mieszkańców o szczególnych potrzebach, w tym osób z niepełnosprawnościami, seniorów oraz osób doświadczających kryzysów zdrowia psychicznego.

Nie tracą aktualności również atuty Bydgoszczy wskazane w Strategii, stanowiące fundament realizacji celów. Należy do nich dodać ulokowanie w Bydgoszczy jednostek organizacyjnych Paktu Północnoatlantyckiego: Centrum Szkolenia Sił Połączonych NATO, Grupa Integracyjna Sił NATO, Batalion Łączności NATO, Centrum Eksperckie Policji Wojskowych NATO, Zespół Wsparcia Teleinformatycznego NATO, Centrum Analiz, Szkolenia i Edukacji NATO-Ukraina. W obecnej sytuacji geopolitycznej stanowi to jeden z najsilniejszych atutów strategicznych miasta, zarówno w wymiarze międzynarodowym, gospodarczym jak i wizerunkowym.

Zgodność z obowiązującymi przepisami prawnymi

Dokument *Bydgoszcz 2030. Strategia rozwoju* został uchwalony w maju 2020 r., w okresie, w którym nie obowiązywały ustawowe wytyczne dotyczące przygotowania oraz zakresu treści strategii rozwoju gminy. Ustawa z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw, która weszła w życie w listopadzie 2020 r., uregulowała kwestie dotyczące strategii rozwoju gminy i powiatu. W ustawie o samorządzie gminnym określono zakres oraz procedurę przygotowania dokumentów. Jednym z wprowadzonych wymogów, było ujęcie w strategii modelu funkcjonalno-przestrzennego gminy. Natomiast, samo opracowanie strategii rozwoju gminy, zostało wpisane jako zadanie fakultatywne. Strategie powstałe przed wejściem w życie ustawy, pozostały dokumentami obowiązującymi.

Kolejne zmiany w systemie prawnym dotyczące łączenia planowania społeczno-gospodarczego z planowaniem przestrzennym, wprowadziły wymóg opracowania strategii rozwoju gminy. Ustawodawca dopuszcza jednak odstępnie od tego obowiązku w przypadku gdy gmina objęta jest strategią rozwoju ponadlokalnego. Ustawą z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw, gminy zostały zobligowane od 1 lipca 2026 r., do opracowania strategii rozwoju zawierającej m.in. model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej. Jednocześnie ww. ustawa wprowadziła obowiązek opracowania planu ogólnego, dokumentu o randze prawa miejscowego. Plan ogólny opracowuje się uwzględniając politykę przestrzenną gminy określaną w strategii rozwoju gminy lub strategii rozwoju ponadlokalnego. Wymóg ten nie jest obligatoryjny do połowy 2026 r., jednak brak strategii przygotowanej według nowych wytycznych byłby znaczącym utrudnieniem w przygotowaniu planu. Dodatkowo brak strategii byłby utrudnieniem w przygotowaniu nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, ze względu na brak ustaleń dotyczących kształtowania polityki przestrzennej. Osadzona w przepisach strategia rozwoju gminy znalazła się zatem w systemie dokumentów strategicznych, które stanowią oparcie dla dokumentów planistycznych polityki przestrzennej.

W myśl ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (art. 9 ust. 5) oraz ustawy o samorządzie gminnym (art. 10e), dokument *Bydgoszcz 2030. Strategia rozwoju* nie jest strategią rozwoju gminy. Jak wskazano powyżej, istnieje możliwość odstąpienia przez gminę od opracowania strategii, jeżeli obszar gminy jest objęty strategią rozwoju ponadlokalnego (art. 10e ust. 1a ustawy o samorządzie gminnym). W listopadzie i grudniu 2025 r. gminy i powiaty Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego podjęły uchwały w sprawie przyjęcia **Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego 2035+**.

Zmiany uwarunkowań zewnętrznych

Prace nad przygotowaniem Strategii rozpoczęto w 2017 r., a podstawą do wyznaczenia celów rozwojowych oraz kierunków interwencji były trendy sytuacji społeczno-gospodarczej z lat 2015-2019, kształtujące się jednak w zupełnie innych niż obecnie uwarunkowaniach. Okres wdrażania Strategii był czasem dynamicznych i wielokierunkowych zmian uwarunkowań funkcjonowania miasta.

W Strategii wskazano zagrożenia, których wystąpienie/nasilenie będzie miało negatywny wpływ na wdrażanie dokumentu. Wśród wymienionych zagrożeń, w ostatnich latach z dużym nasileniem wystąpiły:

- ✓ konsekwencje społeczne i ekonomiczne niekorzystnej sytuacji demograficznej,
- ✓ pogłębiająca się polaryzacja poglądów społecznych i politycznych w polskim społeczeństwie, utrudniająca dialog i współpracę,
- ✓ programy kształcenia ograniczające szerokie wykształcenie ogólne i niesprzyjające przygotowaniu do obywatelskiego funkcjonowania w społeczeństwie,
- ✓ niestabilność krajowych regulacji prawnych,
- ✓ niekorzystne skutki zmian klimatu.

Natomiast nikt, na etapie pracy nad dokumentem, nie przewidział wybuchu pełnoskalowej wojny wywołanej agresją Rosji na Ukrainę oraz prowadzonej przez Rosję wojny hybrydowej w stosunku do Polski i innych państw europejskich. Rzeczywistość okazała się bardziej dynamiczna i nieprzewidywalna niż zapowiadano na początku XXI wieku. Do dotychczasowych zmian i zagrożeń doszło jeszcze bezpośrednio zagrożenie zbrojną agresją Rosji.

Lata 2020-2025 przyniosły Bydgoszczy okres wyraźnej niestabilności, wynikającej z nakładających się zmian demograficznych, gospodarczych, społecznych, środowiskowych, infrastrukturalnych, prawnych oraz politycznych. Były to procesy zarówno globalne, jak i krajowe. Zachodziły one równolegle i wpływały zarówno na warunki życia mieszkańców, jak i na zdolność operacyjną samorządu, jego finanse, inwestycje i funkcjonowanie usług publicznych. Choć część zjawisk miała charakter krótkotrwały, wiele z nich wywołało trwałe zmiany w funkcjonowaniu miasta. Można powiedzieć, że obecnie funkcjonujemy w innej rzeczywistości niż pięć lat temu. Do istotnych czynników, które wystąpiły w latach 2020-2025, a obecnie wpływają na funkcjonowanie miasta, należy zaliczyć:

- ✓ **Pandemia koronawirusa Covid-19.** Najważniejszym czynnikiem wpływającym na sytuację Bydgoszczy w latach 2020-2022 była pandemia Covid-19. Ograniczenia sanitarne, zamknięcie części branż oraz spadek mobilności społecznej doprowadziły do zmniejszenia aktywności gospodarczej w skali ogólnopolskiej, co bezpośrednio wpłynęło na kondycję finansową samorządu. Spadły wpływy z podatku PIT, a część lokalnych podmiotów gospodarczych, zwłaszcza z sektora usług, musiała ograniczyć działalność lub ją zawiesić. Jednocześnie miasto zostało zmuszone do zwiększenia wydatków na ochronę zdrowia, edukację (w tym wdrożenie nauczania zdalnego), pomoc społeczną oraz wsparcie przedsiębiorców. Pandemia wpłynęła na zmiany zachowań mieszkańców, które już z nami zostały m.in. praca zdalna. Zmieniły się także wzorce mobilności mieszkańców. Wzrost popularności pracy zdalnej po 2020 roku wpłynął na codzienne funkcjonowanie miasta — większą aktywność w dzielnicach mieszkaniowych, a mniejszą w centrum. Rosła również rola transportu rowerowego i miejskiego, co było zgodne z trendami europejskimi. Pandemia wymusiła też przyspieszenie transformacji cyfrowej. Największy negatywny wpływ wywarła na zdrowie mieszkańców (ponadwymiarowe zgony, pogorszenie stanu zdrowia ze względu na skutki Covid-19, jak również utrudnienia w dostępie do opieki zdrowotnej). Skutki pandemii będziemy odczuwać przez wiele lat.
- ✓ **Wojna w Ukrainie i lokalne skutki społeczne.** Bydgoszcz stała się ośrodkiem przyjmującym znaczną liczbę uchodźców. Według szacunków Unii Metropolii Polskich w kwietniu 2022 r. na terenie miasta przebywało

około 43,5 tys. Ukraińców. Zwiększyło to zapotrzebowanie na usługi publiczne — edukację, opiekę zdrowotną, pomoc społeczną oraz mieszkalnictwo. Równocześnie wojna wzmocniła znaczenie lokalnej infrastruktury krytycznej (zwłaszcza kolejowej, logistycznej i chemicznej), a występujące na terenie kraju incydenty z udziałem rosyjskich dronów podniosły wagę bezpieczeństwa energetycznego i operacyjnego. W latach 2022-2025 wojna w Ukrainie oraz zwiększona aktywność militarna i działania hybrydowe Rosji stworzyły środowisko podwyższonego napięcia bezpieczeństwa, które oddziaływało na Polskę zarówno bezpośrednio, jak i pośrednio. Bydgoszcz zwiększyła swoją rolę jako zaplecze logistyczne NATO, m.in. dzięki obecności Agencji Wsparcia i Zamówień NATO (AIH) oraz dowództwa JFTC. Wpływ na Bydgoszcz miał charakter wielowymiarowy — obejmował kwestie społeczne, ekonomiczne, infrastrukturalne oraz psychologiczne.

- ✓ **Trendy demograficzne.** Depopulacja i starzenie się społeczeństwa wywołują skutki obejmujące rosnące obciążenie usług zdrowotnych i opiekuńczych, presję na budżet miasta, zmniejszenie zasobów na rynku pracy oraz stopniowe kurczenie się lokalnej bazy podatkowej. Wieloletni trend spadku liczby ludności miasta jest wynikiem trzech równoległych procesów: ujemnego salda migracji wewnętrznych, niewielkiego dodatniego salda migracji zewnętrznych oraz niskiego poziomu urodzeń przy utrzymującym się wysokim wskaźniku zgonów (zgodnie z trendem ogólnopolskim). Ubytek ludności w latach 2020-2024 wyniósł 15 tys. osób (z 339 068 do 324 043 osób). Napływ uchodźców z Ukrainy częściowo zneutralizował te procesy, ale w dużej mierze był zjawiskiem przejściowym.
- ✓ **Automatyzacja i cyfryzacja.** Chociaż automatyzacja i cyfryzacja są częścią globalnego trendu, ich lokalny wpływ na Bydgoszcz kształtują przede wszystkim krajowe regulacje i struktura polskiej gospodarki. Przyspieszenie automatyzacji procesów produkcyjnych i usług po 2020 r. zmieniło strukturę zapotrzebowania na kompetencje zawodowe. Wzrastała rola umiejętności technicznych, cyfrowych i analitycznych, co wpływało zarówno na rynek pracy, jak i na sposób funkcjonowania usług publicznych. Wzrosło znaczenie technologii informatycznych w oświacie, administracji i transporcie. Bydgoszcz musi rozwijać systemy usług elektronicznych, zdalnej obsługi mieszkańców oraz inteligentnego zarządzania miastem.
- ✓ **Rynek pracy, bezrobocie i zmiana dynamiki inwestycji.** Lokalny rynek pracy reagował łagodnie na globalne zmiany, co wynika ze struktury gospodarki opartej na logistyce, usługach i przemyśle lekkim. Bydgoszcz reaguje na wstrząsy gospodarcze łagodniej i wolniej niż duże centra ekonomiczne, ale powrót do równowagi trwa tu dłużej. Lokalny rynek pracy wykazuje większą stabilność, lecz także mniejszą dynamikę wzrostu po okresach kryzysowych. Niski poziom bezrobocia oraz migracje młodych ludzi mogą prowadzić do niedoboru pracowników w niektórych branżach. Braki na rynku pracy dotychczas niwelowane były przede wszystkim przez pracowników z Ukrainy.
- ✓ **Niestabilność w finansowaniu samorządów.** Reformy podatkowe wprowadzone po 2020 r., w tym obniżki podatku PIT oraz rozwiązania w ramach Polskiego Ładu, znacząco ograniczyły dochody własne miast i zwiększyły ich zależność od transferów centralnych. W przypadku Bydgoszczy przełożyło się to na mniejszą elastyczność budżetową i konieczność ostrożniejszego planowania inwestycji. Wzrost kosztów bieżących spowodowany inflacją, niestabilnością cen energii oraz rosnącymi wydatkami obowiązkowymi dodatkowo zawęził przestrzeń finansową miasta. W tym kontekście rating Bydgoszczy, który w 2022 r. został obniżony przez agencję Fitch z „A-” do „BBB+”, odzwierciedlał zwiększoną presję na finanse samorządu. W kolejnych latach ocena została utrzymana, a w 2025 r. ponownie podniesiona do „A-”, co wskazuje na stopniową stabilizację finansów miasta po okresie największych zmian systemowych. Poprawa sytuacji po wyborach parlamentarnych jest widoczna. Jednak zmiany ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego nie są jeszcze zadawalające dla strony samorządowej i najprawdopodobniej w niedługiej perspektywie wprowadzone zostaną kolejne zmiany ustawy.
- ✓ **Europejski Zielony Ład i regulacje środowiskowe.** Miasto mierzy się z coraz bardziej odczuwalnymi skutkami zmian klimatu: długotrwałe susze, fale upałów, gwałtowne opady. W skali globalnej i krajowej rośnie

znaczenie polityk klimatycznych, co w latach 2020-2025 przekładało się na obowiązki samorządów w zakresie ograniczania emisji, poprawy jakości powietrza, rozwijania OZE i przeciwdziałania negatywnym skutkom zmian klimatu. Unijne regulacje dotyczące emisji, transportu, odpadów i ciepłownictwa tworzyły zarówno presję kosztową, jak i szanse inwestycyjne. Wymogi modernizacyjne zwiększały obciążenie finansowe samorządu, ale jednocześnie otwierały dostęp do znaczących funduszy europejskich, szczególnie w obszarze transportu publicznego, efektywności energetycznej i rewitalizacji. Coraz częściej miasto mierzy się z problemami hydrologicznymi — suszami i gwałtownymi opadami — co rodzi konieczność zwiększania retencji i modernizacji systemów odwodnieniowych.

- ✓ **Inflacja i warunki ekonomiczne.** Sytuację gospodarczą w latach 2022-2023 zdominowała wysoka inflacja. Inflacja stała się jednym z kluczowych czynników wpływających na sytuację mieszkańców. Po 2021 r. jej tempo należało do jednego z najwyższych w UE, co bezpośrednio obniżało realną siłę nabywczą gospodarstw domowych. Wzrost cen obejmował zarówno podstawowe artykuły, jak i koszty usług, co wpływało na lokalny handel, konsumpcję oraz wydatki miejskie (m.in. transport, oświetlenie, utrzymanie instytucji publicznych). Rosnące ceny energii, paliw, materiałów budowlanych i usług spowodowały gwałtowny wzrost kosztów bieżących samorządu. Jednocześnie inflacja wpłynęła na wzrost kosztów wielu realizowanych przez samorzady inwestycji, także w trakcie ich trwania, co miało wpływ na zmiany harmonogramów realizacyjnych. Długotrwałym skutkiem jest także presja płacowa, również w sektorze publicznym.
- ✓ **Kryzys mieszkaniowy i koszty kredytów.** W latach 2022-2023 wysokie stopy procentowe i wzrost stawek WIBOR drastycznie obniżyły zdolność kredytową rodzin, co w połączeniu z rosnącymi cenami najmu i kupna mieszkań ograniczało mobilność społeczną mieszkańców.
- ✓ **Ogólnoswiatowy kryzys energetyczny.** Kryzys, w dużej mierze spowodowany wojną w Ukrainie, okazał się bardzo dotkliwy ze względu na wzrastające ceny nośników energii. Rządowe programy wsparcia mieszkańców bezpośrednio realizowane były przez samorzady, które były również zaangażowane w sprzedaż węgla w ramach zakupu preferencyjnego dla gospodarstw domowych. Wahające się w sposób niekontrolowany ceny energii elektrycznej i ciepła oraz zagrożenia w dostawie energii wymusiły poważne jej oszczędności w samorządach.
- ✓ **Duże inwestycje państwowe i regionalne wpływające na Bydgoszcz.** Znaczącym elementem otoczenia zewnętrznego były inwestycje infrastrukturalne realizowane na poziomie krajowym i regionalnym. Modernizacja linii kolejowych, zwłaszcza trasy E65, przyczyniła się do poprawy dostępności transportowej Bydgoszczy. Postępowała także realizacja ekspresowych tras S5 oraz S10, co wzmacniało pozycję miasta jako regionalnego węzła komunikacyjnego. Rozwojowi ulegał też Port Lotniczy Bydgoszcz, który w latach 2020-2025 zwiększał udział połączeń czarterowych oraz współpracę z przewoźnikami niskokosztowymi. Prowadzone były też działania związane z budową terminala intermodalnego w Emilianowie.
- ✓ **Reforma planowania przestrzennego i społeczno-gospodarczego.** Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw wprowadziła przepisy będące kolejnym etapem konsolidacji planowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego w postaci obowiązkowej strategii zwierającej model funkcjonalno-przestrzenny gminy. Wprowadziła także do obrotu prawnego plan ogólny, który jest aktem prawa miejscowego.

W latach 2023-2025 na szczeblu rządowym prowadzone były prace nad *Koncepcją Rozwoju Kraju 2050*, *Strategią Rozwoju Kraju 2035* oraz ustawą o zrównoważonym rozwoju miast. Projekt ŚSRK 2035 wyznacza następujące cele:

Cel 1: Łagodzenie zmian demograficznych i adaptacja do nich.

Cel 2: Tworzenie warunków dla konkurencyjnej i sprawiedliwej gospodarki, z poszanowaniem dla środowiska i klimatu.

Cel 3: Wzmocnienie bezpieczeństwa, odporności i sprawności państwa.

Cel horyzontalny: Zrównoważony rozwój terytorialny oparty na policentrycznej sieci osadniczej Instrumentem wsparcia w ramach celu horyzontalnego mają być związki rozwojowe, wskazane w przygotowywanej ustawie o zrównoważonym rozwoju miast.

W ramach policentrycznego systemu rozwoju kraju, Bydgoszcz została zakwalifikowana do grupy tworzących się metropolii krajowych. Jest to krzywdzące dla naszego miasta, ponieważ Bydgoszcz już obecnie jest ukształtowana metropolią krajową. Wśród potencjałów miasta, które wskazują na jego metropolitalność, należy wyróżnić:

Obronność, polska stolica NATO.

Bydgoszcz jest drugim, co do liczebności garnizonem Wojska Polskiego oraz siedzibą podległego Ministrowi Obrony Narodowej Inspektoratu Wsparcia Sił Zbrojnych. Miasto jest liderem pod względem liczby ulokowanych jednostek organizacyjnych Paktu Północnoatlantyckiego – jest ich sześć: Centrum Szkolenia Sił Połączonych NATO, Grupa Integracyjna Sił NATO, Batalion Łączności NATO, Centrum Eksperymentalnej Policji Wojskowych NATO, Zespół Wsparcia Teleinformatycznego NATO, Centrum Analiz, Szkolenia i Edukacji NATO-Ukraina. Ponadto funkcjonuje tu Centrum Doktryny i Szkolenia Sił Zbrojnych oraz 10 Wojskowy Szpital Kliniczny świadczący żołnierzom specjalistyczną opiekę, zarówno w czasie pokoju, jak i w zakresie leczenia ofiar konfliktów zbrojnych.

Miasto charakteryzuje także silny sektor przemysłu zbrojeniowego o znaczeniu międzynarodowym. Bydgoskie firmy, liderzy tego sektora, realizują zadania na rzecz polskiej armii i armii sprzymierzonych, dysponując jednymi z najwyższych i najszerzych uprawnień w zakresie bezpieczeństwa przemysłowego i ochrony informacji niejawnych. Do firm w tym sektorze należą: WZL 2 S.A., BELMA S.A., TELDAT (jedyna polska firma z zakresu wojskowego ICT), Zakłady Chemiczne „Nitro-Chem” S.A.

Ochrona zdrowia — wysoko wyspecjalizowane szpitale (kliniczne i specjalistyczne w wielu dziedzinach), badania i wdrożenia w zakresie medycyny oraz szkolnictwo medyczne na bazie Collegium Medicum w Bydgoszczy i Politechniki Bydgoskiej.

Bydgoszcz jest jedynym w województwie ośrodkiem kształcącym przyszłych lekarzy i to na dwóch uczelniach: Collegium Medicum i Politechnice Bydgoskiej, prowadzących trzy szpitale kliniczne. W Bydgoszczy pracuje siedmiu konsultantów krajowych. Realizowanych jest wiele projektów badawczych w zakresie medycyny – szacuje się, że Collegium Medicum realizuje ok. 30-40% badań UMK, który jest uczelnią badawczą. Prace badawcze wspomagane są przez Politechnikę Bydgoską. Jako efekt tej współpracy, można wskazać powstanie egzoszkieletu - przełomowej formy rehabilitacji.

Bydgoskie szpitale należą do najlepszych placówek w kraju, uzyskując wysokie pozycje w różnych rankingach, np. „Liderzy zarządzania – najlepiej zarządzane szpitale publiczne” – w swoich kategoriach 2. pozycję uzyskał Wojewódzki Szpital Dziecięcy, a 3. Wielospecjalistyczny Szpital Miejski oraz Centrum Onkologii. Wśród miast zrzeszonych w UMP Bydgoszcz zajmuje 4. miejsce pod względem liczby łóżek na 1 000 mieszkańców. Miasto jest znaczącym ośrodkiem o randze krajowej i międzynarodowej dla wielu usług, realizując wysokospecjalistyczne procedury przy zastosowaniu najnowocześniejszych technologii. W Centrum Onkologii działa pierwsze w kraju Centrum Chirurgii Robotycznej dysponujące trzema systemami robotycznymi da Vinci.

Kultura ze specjalizacją w zakresie muzyki.

Bydgoszcz posiada pełną ofertę kulturalną zarówno w zakresie infrastruktury, działających instytucji jak i realizowanych projektów i wydarzeń. Jednak najsilniejszą dziedziną w tym obszarze jest muzyka. Znajdujące się w mieście opera i filharmonia są jedynymi tego typu instytucjami muzycznymi w województwie. Miasto jest także jednym z ośmiu ośrodków w kraju, w których funkcjonuje uczelnia muzyczna. O wysokiej jakości kształcenia świadczy fakt, iż absolwentami bydgoskiej Akademii Muzycznej są światowej sławy muzycy, przede wszystkim wirtuozi fortepianu, m.in. Rafał Blechacz, Paweł Wakarecy, Szymon Nehring,

Krzysztof Książek, Krzysztof Herdzin. Akademia przyciąga studentów, także zagranicznych, doskonałą kadrą pedagogiczną, w tym m.in. Katarzyną Popową-Zydroń, Piotrem Biskupskim, Rafałem Blechaczem. Bydgoszcz jest miejscem międzynarodowych wydarzeń muzycznych, m.in.: Bydgoski Festiwal Muzyczny, Bydgoski Festiwal Operowy, Międzynarodowy Konkurs Młodych Pianistów „Arthur Rubinstein in memoriam”, Międzynarodowy Konkurs Pianistyczny im. Ignacego Jana Paderewskiego, Bydgoskie Impresje Muzyczne, Międzynarodowy Festiwal Muzyki Współczesnej i Sztuk Wizualnych Mózg Festival. Wkrótce zakończą się dwie wyjątkowe inwestycje. Opera Nova jest rozbudowywana o tzw. czwarty krąg – nowe przestrzenie do prezentacji artystycznych. Natomiast Akademia Muzyczna zyska nowy kampus – na trzech hektarach powstaje muzyczne miasteczko uniwersyteckie.

W dowód uznania dla dotychczasowych osiągnięć i potencjału kulturowego Miasta, szczególnie rozwoju kultury muzycznej, w 2023 r. Bydgoszcz znalazła się w prestiżowym gronie **Sieci Miast Kreatywnych UNESCO w kategorii Miasto Muzyki**. Cele Sieci realizowane są na poziomie miast członkowskich oraz na poziomie międzynarodowym. W ramach programu realizowanych jest sześć międzynarodowych interdyscyplinarnych projektów o charakterze artystycznym, edukacyjnym i naukowym.

Gospodarka, specjalizacje Bydgoszczy w obszarze gospodarki.

Hub przemysłowy. Bydgoszcz to silny i wciąż rozwijający się w oparciu o nowoczesne technologie sektor produkcyjny. Najważniejsze branże lokalnej gospodarki to: narzędziowa i przetwórstwa tworzyw polimerowych, elektromaszynowa, środków transportu (PESA), zbrojeniowa, telekomunikacyjna, elektroniczna czy spożywcza, które z sukcesem operują na europejskich i światowych rynkach. Na wyróżnienie zasługuje branża narzędziowa, przetwórstwa tworzyw polimerowych oraz chemiczna, obejmująca prawie 900 podmiotów. **Bydgoski Klaster Przemysłowy Dolina Narzędziowa, który skupia firmy z tej branży oraz instytucje okołobiznesowe, należy do grupy Krajowych Klastrów Kluczowych.** Wsparciem dla przemysłu jest jedno z najlepszych w kraju szkolnictwo zawodowe różnych szczebli. W Bydgoszczy funkcjonuje jedyna w województwie uczelnia techniczna – Politechnika Bydgoska, która dostarcza wykwalifikowaną kadrę i jest zapleczem naukowo-badawczym dla bydgoskiej gospodarki.

Hub technologiczny (silny sektor IT, cyberbezpieczeństwo). W Bydgoszczy działa ok. 60 centrów usług BPO, SSC, IT, R&D, a liczba miejsc pracy w tym sektorze przekracza już 12 500, z czego ponad **80% generują usługi IT (w tym 10% R&D)**, tworząc silną specjalizację i plasując miasto w ścisłej czołówce lokalizacji wybieranych przez globalne firmy technologiczne (Atos, Eviden, Nokia, Asseco czy Sii). Bydgoscy specjaliści mają znaczący wkład w realizację prestiżowych projektów, np. obsługa IT Igrzysk Olimpijskich (Tokio 2020). Miasto odgrywa kluczową rolę w kształtowaniu cyberbezpieczeństwa w Polsce, będąc siedzibą istotnych instytucji wojskowych, akademickich oraz firm technologicznych. Bydgoszcz skupia ponad 1 000 specjalistów z zakresu cyberbezpieczeństwa. Lokalną specjalizację IT w Bydgoszczy potwierdzają raporty Związku Liderów Sektora Usług Biznesowych (ABSL). Z ich najnowszego raportu wynika, że Bydgoszcz znajduje się na 8. miejscu w Polsce pod względem liczby pracowników zatrudnionych w centrach IT świadczących usługi w językach obcych. Jednak, w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców, Bydgoszcz i Kraków plasują się na 2. pozycji tuż za Wrocławiem.

Hub logistyczno-magazynowy. Strategiczne położenie Bydgoszczy, centralne umiejscowienie na mapie Polski pomiędzy Gdańskiem, Poznaniem i Łodzią (maks. 2 godz. jazdy samochodem) oraz dobre skomunikowanie we wszystkich kierunkach powoduje, że Bydgoszcz jest atrakcyjnym miejscem lokalizacji centrów logistycznych. Miasto oferuje ok. 1 mln m² nowoczesnych powierzchni magazynowych. Dedykowana oferta inwestycyjna sprawia, że inwestują tu międzynarodowi deweloperzy: Panattoni, ID Logistics, Jas FBG, Fortress, Waima czy 7R, realizujący duże projekty logistyczne.

Hub komunikacyjny. Miasto, węzeł logistyczny sieci TENT, jest doskonałym miejscem do lokalizacji inwestycji (ok. 600 ha wolnych terenów inwestycyjnych). Potencjały komunikacyjne to: Międzynarodowy Port Lotniczy położony 3,5 km od centrum Bydgoszczy, bliskość autostrady A1 i lokalizacja przy drogach ekspresowych S5

i S10, bydgoski węzeł kolejowy łączący Trójmiasto (porty morskie) z południem kraju (linie kolejowe nr 131 i 201) oraz połączenie z Warszawą (linia kolejowa nr 18), skrzyżowanie międzynarodowych dróg wodnych E40 i E70.

Administracja.

Bydgoszcz jest najsilniejszym ośrodkiem administracyjnym województwa kujawsko-pomorskiego. Jedną z przesłanek metropolitalności jest pełnienie przez Miasto ponadlokalnych funkcji administracyjnych. Miasto będąc stolicą województwa kujawsko-pomorskiego jest siedzibą wojewody, większości zlokalizowanych na terenie województwa urzędów administracji rządowej oraz organów nadzoru i kontroli państwowej, a także władzy sądowniczej. Bydgoszcz to silny ośrodek prawniczy. Sprzyja temu rozwój nauk prawnych na bydgoskich uczelniach – Akademii Kujawsko-Pomorskiej i Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego. Obie uczelnie, w dziedzinie nauk prawnych posiadają uprawnienia do nadawania stopnia doktora i doktora habilitowanego.

Nauka/akademickość.

Bydgoszcz jest największym ośrodkiem akademickim województwa (ponad 30 tys. studentów, w tym ok. 7% to studenci zagraniczni). Jest wieloprofilowym ośrodkiem akademickim oferującym usługi w zakresie edukacji, dydaktyki, badań, innowacji, doradztwa, partnerstwa biznesowego. Trzy bydgoskie uczelnie posiadają prawo do prowadzenia szkoły doktorskiej. Bydgoszcz jest jedynym w regionie ośrodkiem akademickim prowadzącym kształcenie na kierunku lekarskim, realizowanym przez dwie uczelnie wyższe. Funkcjonuje tu jedyna w regionie uczelnia techniczna oraz Akademia Muzyczna.

Bydgoszcz to ośrodek naukowy realizujący różnorodne projekty badawcze, w tym o znaczeniu międzynarodowym, często w partnerstwie z ośrodkami z zagranicy. Politechnika Bydgoska realizuje projekty badawczo-wdrożeniowe nie tylko na rzecz gospodarki regionalnej. Umiejędzynarodowienie to jeden z najważniejszych kierunków rozwoju bydgoskich uczelni. Uczelnie rozwijają współpracę poprzez międzynarodowe projekty badawcze, wymianę doświadczeń, wdrożenia na skalę światową czy organizację różnorodnych wydarzeń.

W ramach prac nad *Koncepcją Rozwoju Kraju 2050*, na zlecenie MFiPR, grono ekspertów dokonało analizy trendów globalnych. Wyniki prac zostały przedstawione w **Załączniku 1 do KRK 2050 Trendy rozwojowe w perspektywie 2050 roku**. Wskazane zostały megatrendy, które w największym stopniu wpływają i będą wpływać na Polskę. Megatrendy to wieloletnie procesy zachodzące w skali globalnej, które są motorem zmian o szerokim zasięgu. Zmiany zachodzą w różnych obszarach i na różnych płaszczyznach. Są to:

- Wyłanianie się nowej gospodarki,
- Przyspieszenie technologiczne,
- Wzrost globalnych problemów społecznych,
- Wzrost dynamiki zmian środowiskowych,
- Reorganizacja przestrzeni,
- Transformacja globalnego porządku.

MEGATREND: WYŁANIANIE SIĘ NOWEJ GOSPODARKI

Przez stosunkowo długi czas struktura gospodarki światowej oraz rozmieszczenie jej centrów i relacje między nimi utrzymywały się w utrwalonym wcześniej kształcie. Obecnie największą światową gospodarką pozostaje USA, w ostatnich latach zwiększająca swoją przewagę nad Unią Europejską. W 2022 r., wśród 20 największych gospodarek świata znalazło się też osiem państw europejskich. Sytuacja jest jednak znacznie bardziej dynamiczna niż kiedyś. Przeniesieniu ulegają ekonomiczne środki ciężkości, co obrazuje fakt, że wśród 20 najszybciej rozwijających się gospodarek na świecie, tylko trzy stanowią gospodarki europejskie.

Na kształt dzisiejszej gospodarki w znaczącym stopniu wpływa jej transformacja technologiczna. Technologie przełomowe, takie jak sztuczna inteligencja oraz procesy robotyzacji, cyfryzacji i automatyzacji pracy mają istotne konsekwencje gospodarcze, ale także społeczne. W związku z tempem i charakterem zmian, transformacją technologiczną i energetyczną na świecie na znaczeniu zyskują inne niż PKB lub uzupełniające go,

wskaźniki poziomu jakości życia. Na znaczeniu zyskuje także transformacja energetyczna. Postępować będzie rozwój technologii związanych ze zwiększeniem efektywności wykorzystania energii oraz jej tzw. czystym pochodzeniem. Przyspieszenie zwiększania zdolności absorpcji i popytu gospodarki na takie rozwiązania będzie pokłosiem trwającej debaty i podejmowanych działań na rzecz ograniczenia zmian klimatu. Turbulencje energetyczne w gospodarce skłaniają jednocześnie do zastanowienia się nad tym, jak transformacja gospodarki przełoży się na konkurencyjność poszczególnych państw i na zmiany w relacjach gospodarczych między nimi, czego przykładem mogą być trudności na rynku energetycznym po ataku Rosji na Ukrainę oraz konflikt na Bliskim Wschodzie. Wśród istotnych zmian wpływających na kształt współczesnej gospodarki są też zmiany łańcuchów dostaw. Zaczęto zwracać uwagę na potrzebę budowania łańcuchów dostaw o ograniczonym zasięgu przestrzennym, co uniezależnia producentów i odbiorców od zewnętrznych wahań i zwiększa stabilność ich funkcjonowania. Skracanie łańcuchów dostaw i ich regionalizacja stanowi przestrzeń do wzmocnienia znaczenia Polski i polskiej gospodarki na arenie międzynarodowej, a także zwiększenia aktywności polskich eksporterów gotowych do konkurencyjności w obszarze innowacji w ujęciu globalnym.

MEGATREND: PRZYSPIESZENIE TECHNOLOGICZNE

Postęp i innowacje technologiczne od dawna stanowią istotny element budowania pozycji konkurencyjnej krajów i regionów. Jest to szczególnie widoczne w przypadku działalności podmiotów gospodarczych opartych na wiedzy, która silnie związana jest z innowacjami i nowymi technologiami. W ostatnich latach zjawiska te zyskują jeszcze większe znaczenie. Obecna dynamika tych zjawisk określana jest mianem tzw. turboprzyspieszenia i konwergencji technologii. Zmiany technologiczne są istotne nie tylko ze względu na tę wysoką dynamikę, ale też ich wielowymiarowy wpływ na inne zjawiska. Przyspieszenie technologiczne wskazywane jest przez wielu ekspertów i instytucje jako główny czynnik zachodzących procesów społecznych, gospodarczych, środowiskowych oraz przestrzennych. Jednym z przejawów przyspieszenia technologicznego jest rozpowszechnianie się internetu rzeczy i coraz bardziej zaawansowanej sztucznej inteligencji.

Kolejnym trendem istotnym z punktu widzenia transformacji technologicznej jest wzrost znaczenia biotechnologii. Podobnie jak w przypadku internetu rzeczy i sztucznej inteligencji rozwój biotechnologii pociąga za sobą wielorakie skutki. Innowacje w tym zakresie mogą przynieść pozytywne skutki, takie jak zwiększenie produktywności rolnictwa, skuteczniejsza ochrona przyrody czy rozwój medycyny. Niekontrolowane działania w tym zakresie stwarzać mogą poważne zagrożenia związane z przypadkowym kreowaniem groźnych patogenów czy nieregulowanymi prawnie badaniami. Niewłaściwe wykorzystanie osiągnięć biotechnologii stwarza także zagrożenie militarne.

Napięta sytuacja i spory w światowej geopolityce powodują, że kwestia cyberbezpieczeństwa staje się priorytetem z punktu widzenia bezpieczeństwa państwa i obywateli. W skali świata widoczny jest coroczny znaczący wzrost liczby cyberprzestępstw i incydentów związanych z cyberzagroženiami. W związku z ciągle zwiększającą się aktywnością ludzi i sztucznej inteligencji w Internecie i przenoszeniem do świata wirtualnego coraz liczniejszych aspektów życia należy zakładać, że liczba incydentów narażających cyberbezpieczeństwo także dalej będzie rosła.

MEGATREND: WZROST GLOBALNYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Na niniejszy megatrend składa się wiele różnorodnych i wzajemnie powiązanych zjawisk. Z jednej strony obserwowany jest wzrost liczby ludności na świecie, z drugiej strony populacje Europy i Polski zmniejszają się, a prognozy demograficzne wskazują na dalszy spadek liczby ludności. Do tego należy dodać zjawisko starzenia się społeczeństw i związaną z nim lukę demograficzną, które mają istotny wpływ na modele gospodarcze poszczególnych krajów (np. wydatki na opiekę zdrowotną i długoterminową oraz zmiany w systemach emerytalnych). Dodatkowo oczekiwany wzrost długości życia wraz z nowymi technologiami i biotechnologiami przyczynia się do pogłębiania tego zjawiska. Równoległe do tego nasilają się procesy migracyjne (zmiany klimatu, konflikty zbrojne, niedostatek i głód) oraz zjawisko wzrostu nierówności społecznych, które dotyka

różnych grup społecznych. Kolejnym elementem megatrendu jest rozwój nowego modelu edukacji na poziomie podstawowym i ponadpodstawowym, która będzie się kształtowała pod wpływem różnych trendów światowych (np. technologicznych), oczekiwań rodziców i uczniów czy potrzeb bardzo szybko zmieniającego się rynku pracy (w tym pojawianiem się zawodów dotąd nieistniejących).

MEGATREND: WZROST DYNAMIKI ZMIAN ŚRODOWISKOWYCH

Obserwowane antropogeniczne zmiany klimatu nasilają się, a ich skutki będą się potęgowały, także w sytuacji redukcji wszelkich emisji gazów cieplarnianych pochodzących z działalności człowieka. Każda z ostatnich czterech dekad była cieplejsza od poprzedniej. Wzrost temperatury prowadzi do topnienia lodowców i wiecznej zmarzliny oraz podnoszenia się poziomu oceanów. Główną przyczyną zmian klimatu jest rosnąca globalnie emisja gazów cieplarnianych do atmosfery. Wzrost emisji ma miejsce na wszystkich kontynentach, ale przede wszystkim w krajach G20. Emisje w Europie i Polsce w przeliczeniu na mieszkańca są wyższe od średniej krajów G20. Wzrost stężenia gazów cieplarnianych spowodowany jest przede wszystkim spalaniem paliw kopalnych w różnych sektorach, wylesianiem, intensywnym rolnictwem oraz osuszaniem torfowisk (akumulujących globalnie nawet dwa razy więcej węgla niż lasy).

Rozwój demograficzny w skali świata prowadzi do zwiększenia zapotrzebowania na żywność, a tym samym do intensywnego wykorzystania powierzchni ziemi, gleb i wody. Systematycznie rośnie zużycie nawozów sztucznych, przyczyniając się do zanieczyszczenia gleb i eutrofizacji wód. Utrata gleb i ich funkcji przyrodniczych następuje także w wyniku urbanizacji. Przekształcenie pokrywy glebowej przyczynia się do intensyfikacji zmian klimatu. Degradacja gleb torfowych powoduje wzrost emisji gazów cieplarnianych i przyczynia się do obniżenia zdolności ich pochłaniania. Wody powierzchniowe i podziemne są zanieczyszczone przez niedostatecznie oczyszczone ścieki. W skali świata około 80% ścieków przemysłowych i komunalnych nie jest oczyszczana. Zaledwie około 70% globalnej populacji ma dostęp do wody pitnej odpowiedniej jakości. W wyniku działalności człowieka degradacji uległa znaczna część obszarów podmokłych i terenów zalewowych rzek.

W ciągu ostatnich 50 lat potroiło się światowe wydobycie surowców, przy czym od 2000 r. wzrost wydobycia przyspieszył. Ilość powstających na świecie odpadów, w tym odpadów komunalnych, stale rośnie – tylko nielicznym krajom udało się oddzielić wytwarzanie odpadów od wzrostu gospodarczego. W skali globalnej powstające odpady i procesy ich zagospodarowania przyczyniają się do zmian klimatu i stanowią jedno z największych źródeł zanieczyszczenia oceanów (szczególny problem stanowią odpady z tworzyw sztucznych). Najszybciej rosnącym strumieniem odpadów są odpady zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego. Różnorodność biologiczna tworzy podstawę świadczeń ekosystemów, które są niezastąpione w kształtowaniu dobrobytu człowieka. Badania prowadzone na poziomie globalnym wskazują na alarmujące trendy spadkowe różnorodności biologicznej na wszystkich jej poziomach (ekosystemowym, gatunkowym, genetycznym) we wszystkich regionach świata. Wynikają one z negatywnych oddziaływań czynników bezpośrednich, takich jak: zmiany w użytkowaniu gruntów, mórz i oceanów, nadmierna eksploatacja zasobów naturalnych, zmiany klimatu, zanieczyszczeń gleb, wód i powietrza oraz inwazja gatunków obcych.

MEGATREND: REORGANIZACJA PRZESTRZENI

Zagospodarowanie powierzchni ziemi ulega nieustannym zmianom. Rolnictwo, leśnictwo i rozwój miast najbardziej wpływają na strukturę użytkowania ziemi i jej zmiany. Liczba mieszkańców miast stale rośnie. Ludność miejska niemal podwoiła się w ciągu ostatnich 30 lat. Od 2007 r. ludność miejska przewyższa liczebnie ludność zamieszkującą na obszarach wiejskich. W Europie około 75% populacji mieszka w miastach. W ślad za tempem wzrostu liczby ludności w krajach słabiej rozwiniętych obserwowany jest dużo szybszy rozwój miast i przyrost ludności miejskiej. Urbanizacja na świecie przebiega w różny sposób i z różną dynamiką. W krajach wysoko rozwiniętych, w których tempo urbanizacji jest spowolnione, obserwuje się odpływ ludności z centrów miast i osiedlanie się na przedmieściach. W krajach słabo rozwiniętych intensywny i żywiołowy

napływ ludności do miast przerasta często ich chłonność. W efekcie powstają dzielnice biedy (slumsy, fawele) o bardzo niskim standardzie życia – z prowizoryczną zabudową, bez utwardzonych dróg, kanalizacji, pozbawione dostępu do bieżącej wody. Nie wszystkie miasta rozrastają się i notują wzrost liczby ludności. Konflikty zbrojne, niesprzyjające warunki naturalne, migracje, niski przyrost naturalny kształtują procesy depopulacyjne. W latach 2010-2021 w 30 państwach świata, w tym w Polsce, zanotowano zmniejszenie liczby ludności. Przewiduje się, że zjawisko depopulacji będzie się pogłębiać, do 2050 r. problem będzie dotyczył 61 państw. Rosnąca liczba ludności świata, zwiększająca się urbanizacja oraz rozwój sektorów pozarolniczych skutkuje zajmowaniem coraz większej ilości terenów pod zabudowę i infrastrukturę. Pod osadnictwo zajmowane są tereny rolne oraz przyrodnicze, w tym tereny zalewowe i mokradła. Rośnie powierzchnia zasklepionych gruntów, co bardzo ogranicza magazynowanie wody, produkcję żywności, powierzchnię i ciągłość siedlisk różnych gatunków. Dochodzi do fragmentacji krajobrazu oraz zmniejszenia różnorodności biologicznej.

Systematycznie zmniejsza się powierzchnia lasów na świecie – od 2001 r. do 2023 r. lesistość zmniejszyła się o 12%, co odpowiada utracie 488 mln ha lasów. Lasy znikają głównie z powodu wycinki w celu pozyskania nowych terenów rolniczych, przede wszystkim pod plantacje oleju palmowego i soi. Najwięcej lasów jest wycinanych w Azji Południowo-Wschodniej, w Ameryce Północnej oraz na obszarach tropikalnych. Lasy są również wycinane w Europie, choć na mniejszą skalę. Skala wycinki lasów w Europie ma tendencję wzrostową. Najwięcej drzew wycina się w Estonii, Portugalii, Hiszpanii i Polsce. Zmniejsza się również areał użytków zielonych, które są przede wszystkim przekształcane w pola uprawne lub lasy. Rosnące zapotrzebowanie na żywność prowadzi do coraz większego wykorzystania gleb. Systematycznie są pozyskiwane i zajmowane nowe tereny pod grunty orne. Jednocześnie występuje proces pustynnienia. Rocznie ubywa ok. 50 000 km² gleb. W krajach wysoko rozwiniętych występuje zjawisko porzucania gruntów rolnych. Dotyczy to przede wszystkim peryferyjnych obszarów, z których młodsze pokolenie migruje do miast. W efekcie areał gruntów ornych na świecie ma niewielką tendencję wzrostową. Bagna to najszybciej zanikające ekosystemy – rocznie ubywa 1,6% bagien. Bagna torfowe są osuszane m.in. pod tereny rolnicze lub eksploatowane na potrzeby energetyczne, rolnicze i ogrodnicze. Obecnie na świecie najbardziej intensywnie osusza się torfowiska w Indonezji i Malezji. W Europie większość torfowisk została osuszona w XX wieku. Świadomość znaczenia bagien w kontekście zmian klimatu rośnie.

MEGATREND: TRANSFORMACJA GLOBALNEGO PORZĄDKU

Wojna w Ukrainie i nakładane przez większość krajów sankcje na Rosję spowodowały przewidywany już przed rosyjską agresją proces dążenia do nowego układu sił politycznych Rosji w kierunku Chin. Następuje konsolidacja krajów zachodu (skupionych w NATO i UE), a Chiny mogą odgrywać w tym momencie rolę przeciwwagi. Centrum gospodarcze i handlowe świata przenosi się do Azji, gdzie dynamicznie rozwijają się nie tylko Chiny, ale też Japonia, Korea Południowa, państwa Azji Południowo-Wschodniej oraz tzw. wschodnioazjatyckie tygrysy gospodarcze takie jak Singapur i Tajwan. Wymienione państwa odniosły sukces gospodarczy na podstawie zupełnie innych modeli niż demokracja liberalna. Przesunięcie nastąpiło też w sferze instytucjonalnej – oprócz grupy najbardziej rozwiniętych państw świata, utworzono grupę G20, czyli państwa grupy G7 plus wyżej wymienione wschodzące rynki, a równocześnie powstała grupa BRICS, czyli Brazylia, Rosja, Indie, Chiny i Republika Południowej Afryki. Dodatkowo ostatnie lata pokazały, że Chiny i inne państwa azjatyckie stają się dla USA i UE wyzwaniem już nie tylko gospodarczym i handlowym, ale też technologicznym. Gospodarka Chin jest gospodarką szybko rosnącą, za którą dynamicznie podążają kraje takie jak: Indie, Indonezja i państwa Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN).

Stan demokracji ulega zmianie. Zmiany w systemach demokratycznych, choć ciężkie do uchwycenia, są już coraz bardziej widoczne. Przeprowadzone przez organizację Freedom House badanie stanu demokracji w krajach Europy Środkowo-Wschodniej i Eurazji wskazują na znaczące negatywne trendy. Łącznie przebadano 29 krajów, w tym w 24 pogorszyły się wyniki w zakresie stanu demokracji. Warto podkreślić, iż kraje,

w których system demokratyczny działa bez zakłóceń, charakteryzują się jednocześnie wysokim poziomem stabilności politycznej, efektywności rządu oraz wolności obywateli. W grupie państw, które charakteryzują się najwyższym poziomem stabilności politycznej, połowa stanowi obszary położone w Europie, a wartości wskaźnika w ostatnim dziesięcioleciu utrzymywały się na stałym poziomie. Duży udział w tej grupie zajmują także państwa-miasta i państwa wyspiarskie (choć niekoniecznie o ustroju demokratycznym). Wskaźnik stabilności politycznej w Polsce w ostatnim dziesięcioleciu uległ znacznemu spadkowi. Polska plasuje się dopiero na 60. miejscu rankingu. Funkcjonujące na świecie systemy społeczno-polityczne, w tym demokracja i jej odmiany, w coraz większym stopniu wykorzystują postęp technologiczny i inżynierię społeczną do kierowania zachowaniami swoich obywateli, np. tzw. Chiny 5.0 stają się symbolem osiągnięcia technologicznej władzy nad obywatelami w celu utrzymania i umocnienia pozycji rządzących. Na jaw wychodzą słabości demokracji, która nie potrafi właściwie zapobiec różnego rodzaju patologiom politycznym, społecznym i gospodarczym.

Kolejnym elementem megatrendu jest wzrost napięć międzynarodowych. Biorąc pod uwagę wojnę w Ukrainie może on dotyczyć Polski w sposób bardziej bezpośredni niż się spodziewano. W 2025 r. wg Globalnego Indeksu Pokoju w Europie znajduje się 7 z 10 najbardziej pokojowych krajów na świecie. Polska uplasowała się na 36. miejscu w tym rankingu. Największa liczba konfliktów zbrojnych ma miejsce w regionach Bliskiego Wschodu i Afryki, a zidentyfikowany w 2014 r. konflikt w Ukrainie określony jest jako pogarszający się.

Aktualność i adekwatność elementów dokumentu *Bydgoszcz 2030. Strategia rozwoju*

Wizja Miasta została ujęta w uniwersalny sposób, pozostaje ona aktualna i możliwa do osiągnięcia w perspektywie 2030 roku:

Bydgoszcz w 2030 roku będzie miastem, w którym każda mieszkanka i każdy mieszkaniec znajdzie odpowiednie warunki rozwoju, to miasto zapewniające Bydgoszczankom i Bydgoszczanom najlepsze rozwiązania na każdym etapie życia – dobre miejsce do życia.

Na etapie tworzenia Strategii sformułowano szereg wyzwań, które stały się podstawą wyznaczenia celów rozwojowych, strategicznych i operacyjnych. Są to:

- ✓ **Nowoczesny, dostosowany do potrzeb współczesności i przyszłości system kształcenia.**
- ✓ **Rozwój bydgoskich uczelni oraz wzrost ich udziału w życiu miasta.**
- ✓ **Wzrost aktywności zawodowej i pozazawodowej Bydgoszczan.**
- ✓ **Umocnienie pozycji Bydgoszczy w sieci polskich i europejskich metropolii.**
- ✓ **Poprawa jakości przestrzeni publicznych.**
- ✓ **Zahamowanie spadku liczby ludności.**
- ✓ **Rozwój konkurencyjnej i innowacyjnej gospodarki.**
- ✓ **Poprawa jakości środowiska przyrodniczego.**
- ✓ **Dostosowanie miasta do zmian klimatu oraz ograniczenie jego wpływu na dalsze zmiany.**
- ✓ **Poprawa dostępności dóbr i usług w mieście dla osób z ograniczeniami.**

Wyzwania zidentyfikowane na etapie tworzenia Strategii są wciąż aktualne. W okresie wdrażania Strategii nasiliły się wyzwania wynikające ze zmian klimatycznych, które coraz bardziej oddziałują na funkcjonowanie miasta oraz jakość życia jego mieszkańców. Jednocześnie pogłębiły się wyzwania wynikające z procesów niezależnych od polityk lokalnych, w tym niekorzystnych trendów demograficznych, takich jak spadek liczby ludności oraz jej długofalowych skutków społeczno-gospodarczych.

Obok wcześniej zidentyfikowanych wyzwań, pojawiły się nowe, wymagające uwzględnienia w dalszych działaniach strategicznych. Należą do nich w szczególności zagrożenia związane z:

- ✓ bezpieczeństwem międzynarodowym, w tym z niestabilną sytuacją geopolityczną oraz ryzykiem zagrożeń militarnych w regionie, a także ze wzrostem znaczenia bezpieczeństwa publicznego i cyberbezpieczeństwa,
- ✓ wykorzystaniem w rozwoju i funkcjonowaniu miasta technologii informacyjnych, rozwojem technologii cyfrowych, przy jednoczesnym zwiększeniu zależności systemów miejskich od rozwiązań informatycznych. Wiąże się to z nowymi zagrożeniami, ale jednocześnie stwarza możliwości, które wymagają świadomego i odpowiedzialnego wykorzystania w procesach zarządzania miastem oraz świadczenia usług publicznych.
- ✓ rosnącą liczbą mieszkańców o szczególnych potrzebach, w tym osób z niepełnosprawnościami, seniorów oraz osób doświadczających kryzysów zdrowia psychicznego. Zjawisko to przekłada się na zwiększone zapotrzebowanie na dostępne, zintegrowane i wysokiej jakości usługi społeczne, zdrowotne oraz opiekuńcze, a także na konieczność dalszego dostosowywania infrastruktury miejskiej, przestrzeni publicznych i oferty instytucjonalnej do zasad dostępności i włączenia społecznego.

Uwzględnienie powyższych uwarunkowań w zarządzaniu strategicznym jest niezbędne dla zapewnienia odporności miasta na zmiany zewnętrzne, zwiększania poziomu bezpieczeństwa mieszkańców oraz utrzymania ciągłości i jakości usług publicznych w warunkach dynamicznie zmieniającego się otoczenia zewnętrznego.

W dokumencie *Bydgoszcz 2030. Strategia Rozwoju* wskazano następujące cele:

Cele kierunkowe	Cele operacyjne	Wpływ Miasta na osiągnięcie celu
OBSZAR I. SPRAWNE I EFEKTYWNE ZARZĄDZANIE MIASTEM		
CEL I.1. Społeczeństwo obywatelskie	I.1.1. Powszechność udziału mieszkańców w wyborach różnych szczebli	
	I.1.2. Aktywny udział mieszkańców w decyzjach dotyczących funkcjonowania miasta	
CEL I.2. Miasto sprawnie zarządzane	I.2.1. Wysoka jakość usług publicznych opartych na kapitale ludzkim i nowoczesnych technologiach	
	I.2.2. Mocne powiązania funkcjonalne w ramach bydgoskiego obszaru metropolitalnego	
	I.2.3. Bydgoszcz znaczącym krajowym i europejskim ośrodkiem metropolitalnym	
OBSZAR II. AKTYWNI, OTWARCI I KOMPETENTNI OBYWATELE		
CEL II.1. Bydgoszczanie rozwijający swoje talenty i wykorzystujący swoje umiejętności	II.1.1. Wysoki poziom edukacji na wszystkich etapach kształcenia	
	II.1.2. Dogodne warunki do wszechstronnego rozwoju i ustawicznego kształcenia mieszkańców	
CEL II.2. Otwarci i zaangażowani mieszkańcy	II.2.1. Silne i aktywne organizacje społeczne	
	II.2.2. Otwartość społeczności bydgoskiej na osoby z różnych kręgów kulturowych i społecznych	
OBSZAR III. PRZYJAZNE WARUNKI ŻYCIA		
CEL III.1. Aktywny i zdrowy styl życia	III.1.1. Zintegrowana opieka zdrowotna	
	III.1.2. Bogata oferta sportowo-rekreacyjna sprzyjająca aktywności mieszkańców	
	III.1.3. Szeroki udział mieszkańców w życiu kulturalnym miasta	
CEL III.2. Przyjazne warunki zamieszkania	III.2.1. Wysoki poziom bezpieczeństwa mieszkańców	
	III.2.2. Dobry standard budynków mieszkalnych	
	III.2.3. Przyjazne dla wszystkich mieszkańców rozwiązania funkcjonalne infrastruktury publicznej	
CEL III.3. Miasto wrażliwe społecznie	III.3.1. Wsparcie dla osób potrzebujących i zagrożonych wykluczeniem społecznym	
	III.3.2. Wspieranie aktywizacji zawodowej	
OBSZAR IV. ZDROWE I BEZPIECZNE ŚRODOWISKO		
CEL IV.1. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska	IV.1.1. Ład przestrzenny	
	IV.1.2. Czyste powietrze	
	IV.1.3. Ochrona klimatu i adaptacja do zmian klimatu	
	IV.1.4. Wysoka jakość środowiska i zachowanie jego zasobów	
OBSZAR V. NOWOCZESNY TRANSPORT I KOMUNIKACJA		
CEL V.1. Zrównoważony i spójny system transportowy	V.1.1. Przyjazne, ekologiczne, funkcjonalne i bezpieczne rozwiązania transportowe	
	V.1.2. Wewnętrzna i zewnętrzna dostępność transportowa bydgoskiego obszaru funkcjonalnego	

Cele kierunkowe	Cele operacyjne	Wpływ Miasta na osiągnięcie celu
CEL V.2. E-dostępność	V.2.1. Powszechność dostępu do infrastruktury komunikacyjno-informacyjnej	
OBSZAR VI. NOWOCZESNA GOSPODARKA		
CEL VI.1. Konkurencyjna gospodarka	VI.1.1. Atrakcyjne miejsca pracy	
	VI.1.2. Dogodne warunki dla rozwoju przedsiębiorczości	
	VI.1.3. Rozwój sieci współpracy na rzecz rozwoju gospodarki obszaru metropolitalnego	
	VI.1.4. Miasto atrakcyjne turystycznie	
CEL VI.2. Silny ośrodek naukowy – badania naukowe, transfer wiedzy i innowacji	VI.2.1. Wysoki status bydgoskich uczelni	
	VI.2.2. Efektywna współpraca nauki, biznesu i samorządu	

wylączny

duży

średni

mały

brak

Ikony obrazujące wpływ miasta na osiągnięcie celów Miasta mają charakter pogładowy. Nie służą do bezpośredniego określenia procentowego udziału Miasta w działaniach na rzecz realizacji celów. Wskazują natomiast konieczność współpracy różnych sektorów na rzecz ich osiągnięcia.

Cele i kierunki działań zawarte w dokumencie *Bydgoszcz 2030. Strategia rozwoju* wskazują spójność z obowiązującymi politykami i dokumentami strategicznymi wyższego rzędu. Należy wymienić przede wszystkim następujące dokumenty:

- Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego 2030,
- Krajową Politykę Miejską 2030,
- Strategię rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+,
- Program Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027,
- projektem Strategii Rozwoju Polski do 2035 roku,
- strategię Europejski Zielony Ład,
- Cele Zrównoważonego Rozwoju ONZ.

Przyczynia się to do spójności pełnionych ról oraz komplementarności kierunków rozwojowych.

Badanie ewaluacyjne wskazało, iż **cele i kierunki działań** Strategii pozostają aktualne w zakresie odpowiedzi na zidentyfikowane wyzwania rozwojowe. Jednocześnie zmiana uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych powoduje, że w ramach celów należałoby dokonać zmian w zakresie priorytetyzacji działań, co może powodować konieczność weryfikacji planowanych interwencji. Przykładem niech będzie cel III.2.1. *Wysoki poziom bezpieczeństwa mieszkańców*, zachowuje on pełną zasadność, jednak wymaga rozszerzenia kierunków działań o zagadnienia związane z zagrożeniami militarnymi oraz zwiększaniem odporności miasta na sytuacje kryzysowe. W odniesieniu do celów, dla których zidentyfikowano wysokie ryzyko nieosiągnięcia zakładanych rezultatów należałoby podjąć działania korygujące i prewencyjne. Jednocześnie kierunki działań określone w Strategii, ze względu na zmieniające się uwarunkowania społeczno-gospodarcze, prawne oraz zakres obowiązków samorządu, wymagają aktualizacji w celu dostosowania ich do bieżących potrzeb i możliwości realizacyjnych miasta.

System monitoringu można uznać za sprawnie funkcjonujący mechanizm rejestrowania postępów realizacji celów operacyjnych *Bydgoszcz 2030. Strategia rozwoju*. Jednak wystąpiły takie przypadki, w których pomiar wskaźników realizacji celów nie mógł być wykonany z niezależnych od samorządu czynników. Dotyczy to np. wskaźnika *Potencjał ekologiczny rzeki Brdy*, który nie mógł być zmierzony ze względu na brak wyników badań

jakości rzek dla punktów leżących w granicach miasta z lat 2019-2022, prowadzonych przez Inspekcję Ochrony Środowiska uzyskanych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Innym problemem, z jakim się spotkano było zaprzestanie publikacji danych przez gestorów danych, jak w przypadku *Liczy projektów obejmujących badania naukowe lub prace rozwojowe* publikowanych w Zintegrowanym Systemie Informacji o Szkolnictwie Wyższym i Nauce POL-on. W wielu przypadkach utrudnieniem w monitoringu było udostępnianie danych statystyki publicznej z rocznym opóźnieniem w stosunku do danych Urzędu Miasta. Poza tym wystąpiły trudności z analizą tendencji przez wprowadzanie zmian w metodyce ich pozyskiwania. W przypadku wskaźników, dotyczących *kadry medycznej* lub *pracujących* publikowanych przez Główny Urząd Statystyczny w danych za 2021 r. nastąpiło przejście na administracyjne źródła danych, co uniemożliwiło bezpośrednie porównanie wskaźnika z wartościami z lat poprzednich. Występują wskaźniki, które opisują jedynie wycinek rzeczywistości. Taka prawidłowość występuje na przykład przy danych dotyczących uczestnictwa w kulturze. Dane UM dotyczą publicznych instytucji kultury, natomiast dane Głównego Urzędu Statystycznego dają szerszy ogląd, ponieważ uwzględniają też informacje od podmiotów prywatnych, jednak ograniczone tylko do jednostek, które przesłały sprawozdanie do statystyki publicznej dlatego też nie uwzględniają wszystkich odbywających się w mieście wydarzeń artystycznych czy rozrywkowych. Ze względu na problemy z dostępem do porównywalnych danych powstały trudności z oceną rezultatów działań.

Oceniając **trafność wizji, obszarów rozwojowych i celów** można wskazać, że wymienione elementy dokumentu *Bydgoszcz 2030. Strategia rozwoju* zostały sformułowane poprawnie i trafnie. Odpowiadają one na wyzwania, z którymi mierzy się miasto w perspektywie lokalnej i globalnej. Szczególnie istotne było poświęcenie całego obszaru rozwojowego kwestiom środowiskowym i klimatycznym. Strategia na pierwszym miejscu w wizji i celach stawia Bydgoszczanki i Bydgoszczan jako jednostki nie tylko wymagające usług ze strony administracyjnej, ale także jako osoby mające realny wpływ na kształtowanie miasta. Analiza materiału ilościowego, jak i jakościowego dowiodła logiki i spójności zaproponowanej w Strategii koncepcji. Jednocześnie pozwoliła zidentyfikować obszary wymagające szczególnego zaakcentowania, w tym przede wszystkim kwestie bezpieczeństwa, które w obliczu aktualnej sytuacji międzynarodowej nabierają kluczowego znaczenia, a także zagadnień związanych z dynamicznie postępującą rewolucją technologiczną, wpływających na funkcjonowanie instytucji, gospodarki oraz społeczeństwa.

Podsumowanie

Zarządzanie strategiczne stanowi proces o charakterze ciągłym. Realizacja długookresowych celów rozwojowych określonych w Strategii jest uzależniona od właściwego doboru oraz skuteczności podejmowanych działań wdrożeniowych. Istotny wpływ na poziom ich osiągnięcia mają również uwarunkowania zewnętrzne, pozostające poza zakresem oddziaływania samorządu, w których funkcjonuje Miasto.

Wdrażanie dokumentu *Bydgoszcz 2030. Strategia rozwoju* w latach 2020-2024, można ocenić pozytywnie, pomimo wystąpienia licznych niekorzystnych zdarzeń, które miały miejsce od momentu uchwalenia dokumentu.

Wyznaczone cele są stopniowo realizowane i z dużym prawdopodobieństwem większość z nich może osiągnąć zakładane wielkości docelowe przyjętych wskaźników. Dla części z nich wielkości docelowe wskaźników już zostały osiągnięte (np. dostępność żłobków i przedszkoli oraz ograniczenia narażenia na hałas).

Na podstawie danych zaprezentowanych w raporcie oraz osiągniętych wartości wskaźników realizacji Strategii możliwe jest zidentyfikowanie kluczowych tendencji oraz zmian zachodzących w poszczególnych obszarach rozwojowych. Jednocześnie należy podkreślić, że cele oraz wartości docelowe wskaźników przyjętych do oceny realizacji Strategii zostały określone dla roku 2030.

Obszar I. Sprawne i efektywne zarządzanie miastem

- W 2024 r. agencja ratingowa Fitch Ratings potwierdziła długoterminowy rating kredytowy Miasta na poziomie „BBB+”, nadając mu perspektywę stabilną. Ocena ta odzwierciedlała stabilną sytuację finansową Miasta, przy jednoczesnym uwzględnieniu uwarunkowań makroekonomicznych oraz systemowych, wynikających z poziomu ratingu kredytowego Rzeczypospolitej Polskiej. Osiągnięcie do 2030 r. zakładanej najwyższej możliwej oceny ratingowej pozostaje w znacznym stopniu uzależnione od czynników zewnętrznych, w szczególności od poprawy ogólnej sytuacji gospodarczej kraju oraz wzrostu ratingu kredytowego Polski, a także od dalszego wzmacniania kondycji finansowej Miasta, obejmującego m.in. utrzymanie bezpiecznego poziomu zadłużenia, stabilnych dochodów bieżących oraz odpowiedniej nadwyżki operacyjnej. W 2025 r., agencja Fitch Ratings podniosła ocenę ratingową Miasta do poziomu „A-” z perspektywą stabilną. Podwyższenie ratingu potwierdza dobrą i stabilną sytuację finansową Miasta oraz sprzyja łatwiejszemu pozyskiwaniu środków na realizację zaplanowanych, długoterminowych inwestycji.
- W okresie pandemii istotnie został ograniczony zakres stosowanych narzędzi komunikacji z mieszkańcami, jednocześnie przyczyniając się do przyspieszenia procesów związanych z wdrażaniem i wykorzystaniem nowoczesnych technologii w obsłudze mieszkańców oraz w zarządzaniu Miastem.
- Rozszerzył się zakres współpracy w ramach Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz, zawierane były nowe porozumienia między jednostkami samorządowymi. Intensyfikacja powiązań możliwa jest m.in. dzięki ustanowieniu, na perspektywę finansową UE 2021-2027, Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla obszaru Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz. Opracowana została *Strategia Rozwoju Ponadlokalnego Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego 2035+*, która określiła zestaw kierunków i rodzajów działań, jakie w celu rozwiązywania wspólnych problemów mogą podjąć gminy i powiaty obszaru BydOF, dążąc do stworzenia warunków jego rozwoju.

Obszar II. Aktywni, otwarci i kompetentni obywatele

- Sytuacja epidemiczna, a następnie wojna w Ukrainie miały istotny wpływ na funkcjonowanie systemu edukacji. Szkoły oraz uczelnie stanęły przed wyzwaniem związanym z organizacją procesu kształcenia

w trybie zdalnym, a następnie z koniecznością zapewnienia edukacji dzieciom i młodzieży przybyłym z Ukrainy. Pomimo bezprecedensowych uwarunkowań, wyniki egzaminu ósmoklasisty oraz egzaminów maturalnych w szkołach funkcjonujących w Bydgoszczy utrzymywały się na porównywalnym poziomie.

- Liczba studentów (w tym studentów zagranicznych) wykazywała trend wzrostowy, co świadczy o rosnącej atrakcyjności bydgoskich uczelni oraz o skutecznych działaniach rekrutacyjnych i promocyjnych.
- O wysokim poziomie aktywności obywatelskiej mieszkańców świadczy rosnąca liczba działających w mieście organizacji pozarządowych, także tych funkcjonujących dłużej niż 3 lata.
- Otwartość społeczności bydgoskiej została w sposób szczególny zweryfikowana w okresie kryzysu uchodźczego w 2022 r. W odpowiedzi na napływ uchodźców z Ukrainy mieszkańcy i mieszkanki Bydgoszczy wykazali się znacznym zaangażowaniem społecznym oraz gotowością do niesienia pomocy, zarówno w wymiarze indywidualnym, jak i zorganizowanym. Działania wspierające obywateli Ukrainy były i są realizowane przy aktywnym udziale Miasta w ścisłej współpracy z organizacjami pozarządowymi.
- Spadła liczba wszczętych postępowań w zakresie przestępstw motywowanych przynależnością: narodową, etniczną, rasową, polityczną, wyznaniem lub bezwyznaniowością. Malejący trend może wynikać z poprawy poziomu tolerancji i integracji społecznej, większej skuteczności działań prewencyjnych i edukacyjnych, wzroście świadomości społecznej i akceptacji różnorodności.

Obszar III. Przyjazne warunki życia

- Pandemia Covid-19 uwydatniła potrzeby wzmocnienia systemu ochrony zdrowia. Wzrastała liczba osób (zarówno wśród dzieci, jak i dorosłych), u których stwierdzano choroby przewlekłe lub inne schorzenia wymagające systematycznej kontroli lekarskiej. Wzrost liczby lekarzy nie przełożył się jednak na poprawę dostępności usług leczniczych dla mieszkańców.
- Mieszkańcy Bydgoszczy aktywnie korzystali z bogatej i różnorodnej oferty sportowo-rekreacyjnej. Po spadku aktywności w okresie obowiązywania obostrzeń pandemicznych, widoczny był trend wzrostowy zarówno w liczbie osób ćwiczących w klubach sportowych, jak i wśród uczestników zawodów sportowych z kalendarza marki „Aktywna Bydgoszcz”. Jedynie liczba uczestników imprez sportowych dla dzieci i młodzieży organizowanych przez placówki oświatowe nie powróciła jeszcze do stanu sprzed pandemii.
- Podobne tendencje zaobserwowano w przypadku udziału mieszkańców w życiu kulturalnym miasta. Wzrastała liczba widzów w teatrach, słuchaczy w filharmonii, zwiedzających muzea, galerie i salony sztuki oraz liczba uczestników imprez w centrach, domach, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach.
- Oddano do użytku nowe obiekty kulturalne i sportowe. Trwała rozbudowa wiodących instytucji muzycznych i teatralnych, co mogło istotnie wpłynąć na wzrost aktywności mieszkańców.
- Odnotowano wzrost liczby przestępstw gospodarczych oraz drogowych. Jednocześnie zmniejszyła się liczba osób rannych w wypadkach drogowych, jednak nie udało się całkowicie wyeliminować wypadków ze skutkiem śmiertelnym.
- Zaobserwowano systematyczną poprawę wskaźników dotyczących dostępności mieszkań, co świadczy o stopniowym zwiększaniu podaży lokali oraz poprawie dostępności do zasobów mieszkaniowych. Jednocześnie utrzymuje się wysoki odsetek mieszkań komunalnych charakteryzujących się niskim standardem technicznym i użytkowym, co wskazuje na konieczność intensyfikacji działań modernizacyjnych. Niezbędne pozostaje podejmowanie dalszych, skoordynowanych działań ukierunkowanych na poprawę jakości przestrzeni zamieszkania, w szczególności w zakresie zwiększania dostępności terenów zielonych oraz rozwoju funkcjonalnej infrastruktury towarzyszącej, sprzyjającej poprawie komfortu życia mieszkańców.
- Stwierdzono spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej, co było związane z poprawą sytuacji na rynku pracy, w tym obniżeniem poziomu bezrobocia oraz zmniejszeniem liczby osób długotrwale bezrobotnych. Jednocześnie obserwuje się systematyczny wzrost zapotrzebowania na usługi opiekuńcze dla osób starszych i przewlekle chorych, wynikający z niekorzystnych trendów demograficznych.

- Liczba miejsc oferowanych przez bydgoskie żłobki i przedszkola zaspokaja potrzeby w tym zakresie.

Obszar IV. Zdrowe i bezpieczne środowisko

- Działania w zakresie gospodarki niskoemisyjnej przyniosły efekty w postaci poprawy jakości powietrza. W latach 2018-2023 strefa aglomeracja bydgoska była corocznie klasyfikowana do klasy C w ocenie ochrony zdrowia, głównie z powodu przekroczeń norm dla benzo(a)pirenu, a we wcześniejszych latach także pyłów PM10 i PM2,5. Choć średnioroczne stężenia pyłów często mieściły się w normach, w sezonach grzewczych występowały liczne przekroczenia dobowego stężenia PM10. Problem dotyczył zwłaszcza osiedli z indywidualnym ogrzewaniem budynków. W latach 2020, 2022 i 2023 liczba dni z przekroczeniem normy dobowej PM10 nie przekraczała dopuszczalnych 35 dni. W 2024 r. na żadnej ze stacji pomiarowych w Bydgoszczy nie odnotowano przekroczeń średniorocznych stężeń PM10, PM2,5 ani benzo(a)pirenu. Po raz pierwszy aglomeracja bydgoska została zakwalifikowana do klasy A w ocenie jakości powietrza pod kątem ochrony zdrowia.

Centralna Ewidencja Emisyjności Budynków potwierdza, iż w dalszym ciągu znaczna część mieszkań ogrzewanych była piecami na paliwo stałe. Potrzebna jest kontynuacja i rozszerzanie programów wymiany indywidualnych źródeł ciepła na niskoemisyjne i dalsze podłączanie budynków do sieci ciepłowniczej.

- Najpoważniejszym problemem ekologicznym na terenie miasta pozostają zdegradowane i skażone obszary po byłych Zakładach Chemicznych „Zachem”. W 2024 r. Rada Miasta Bydgoszczy podjęła uchwałę, na mocy której zadania związane z zagospodarowaniem i rekultywacją tych terenów powierzono Miejskim Wodociągom i Kanalizacji sp. z o.o. w Bydgoszczy. Kluczowym etapem planowanych działań jest przeprowadzenie szczegółowej oceny stanu środowiska oraz pozyskanie środków finansowych na realizację badań składowisk odpadów zlokalizowanych na obszarze po byłych Zakładach Chemicznych „Zachem”.
- Prowadzona gospodarka wodno-ściekowa skutkuje dostępem do dobrej jakości wody oraz odpowiednim zagospodarowaniem ścieków. Istotnym elementem gospodarki wodno-ściekowej są działania związane z zagospodarowaniem wód opadowych oraz przeciwdziałaniem skutkom zmian klimatu, takim jak susze i intensywne opady. W Bydgoszczy realizowane są projekty retencji wód opadowych oraz modernizacji infrastruktury technicznej. Kontynuacja inwestycji i działań adaptacyjnych jest kluczowa dla utrzymania wysokiego poziomu ochrony środowiska i jakości życia mieszkańców. W 2024 r. podpisana została umowa na dofinansowanie projektu „Bydgoszcz zielono-niebieska. Retencja i zagospodarowanie wód opadowych lub roztopowych” ze środków programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027. Realizacja zadań z zakresu gospodarki wodno-ściekowej wynikała z *Planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych*.
- Gospodarowanie odpadami realizowane było zgodnie z wymogami przepisów prawa, jednak rosnące wymagania co do poziomów recyklingu oraz zwrot w kierunku gospodarki obiegu zamkniętego wymagają wprowadzenia dalszych rozwiązań w systemie zagospodarowania odpadów.

Obszar V. Nowoczesny transport i komunikacja

- Realizacja przedsięwzięć na rzecz rozwoju infrastruktury transportowej oraz komunikacji publicznej miała wyraźnie pozytywny wpływ na mobilność mieszkańców, zwiększając dostępność i komfort przemieszczania się różnymi środkami transportu. Dane z badań zachowań transportowych wskazują, że do 2021 r. następował systematyczny wzrost udziału podróży realizowanych komunikacją publiczną oraz rowerem w ogólnej liczbie podróży niepieszych, co można interpretować jako efekt inwestycji w transport zbiorowy i infrastrukturę rowerową.

Jednocześnie brak analiz zachowań transportowych w latach 2022-2024 stanowi istotną lukę informacyjną, utrudniając ocenę trwałości obserwowanych trendów oraz wpływu nowszych działań inwestycyj-

nych i zmian społeczno-gospodarczych (np. po pandemii). Ogranicza to możliwość bieżącego dostosowywania polityki transportowej do aktualnych potrzeb mieszkańców i wskazuje na zasadność wznowienia regularnych badań, które pozwoliłyby na rzetelne monitorowanie efektywności podejmowanych działań.

- Mieszkańcy Bydgoszczy mają powszechny dostęp do Internetu, w tym do łączności o wysokiej przepustowości. Dostępność nowoczesnych usług cyfrowych sprzyja rozwojowi pracy zdalnej, edukacji online, e-usług publicznych oraz przedsiębiorczości, a także podnosi komfort życia mieszkańców i konkurencyjność miasta.

Obszar VI. Nowoczesna gospodarka

- Pomimo ostatnich kryzysów sytuacja gospodarcza Bydgoszczy pozostawała stabilna, czemu towarzyszył utrzymujący się trend wzrostowy liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON. Przeciętne wynagrodzenie w mieście rośnie szybciej niż średnio w pozostałych miastach wojewódzkich, osiągając w 2024 r. poziom 93,9% średniej dla stolic województw. Struktura branżowa gospodarki charakteryzowała się względną stabilnością, przy dominującym udziale sektora usług. Jednocześnie wyniki badań Głównego Urzędu Statystycznego wskazują na obniżenie skłonności do wprowadzania innowacji w przedsiębiorstwach przemysłowych. Rozwój sektora usług outsourcingowych sprzyjał systematycznemu zwiększaniu zasobów nowoczesnej powierzchni biurowej wysokiej klasy. W analizowanym okresie odnotowano również wzrost liczby podmiotów gospodarki narodowej na obszarze Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz oraz podejmowano działania na rzecz rozwoju współpracy międzygminnej, a także budowy sieci branżowych i klastrów.
- Po zniesieniu obostrzeń pandemicznych sektor turystyki w Bydgoszczy stopniowo odbudowywał się, czego wyrazem był wzrost zainteresowania miejską bazą noclegową. Ruch turystyczny powrócił do poziomów sprzed pandemii, jednak w przypadku turystów zagranicznych nie nastąpiło jeszcze pełne odtworzenie wcześniejszego popytu. Baza noclegowa koncentruje się w większych, nowoczesnych obiektach, a kluczową rolę odgrywają hotele wysokiej klasy, zapewniające wysoki standard usług. Miasto ma potencjał dalszego rozwoju turystyki poprzez promocję dla turystów zagranicznych oraz inwestycje w nowoczesne i komfortowe obiekty noclegowe.
- Ewaluacja jakości działalności naukowej bydgoskich uczelni wykazała wysoki poziom wielu dyscyplin, co umożliwia uczelniom prowadzenie szkół doktorskich i rozwój badań w wybranych obszarach. Mimo dobrych ocen nie przełożyło się to w pełni na wzrost efektów działalności badawczo-rozwojowej, w tym liczby patentów i praw własności przemysłowej. Odnotowano spadek liczby projektów badawczych zgłaszanych w systemach centralnych, co częściowo wynika z przebudowy systemów raportowania. W tym samym czasie rozwija się współpraca uczelni z sektorem biznesu poprzez tworzenie firm odpryskowych, wspierających komercjalizację wyników badań i transfer wiedzy. Najbardziej aktywne uczelnie skutecznie zwiększają liczbę spin-offów i spin-outów, co przyczynia się do wzrostu innowacyjności i powiązań gospodarczych regionu.

Lata 2020-2024 były dla Miasta okresem istotnych i wielowymiarowych zmian, charakteryzującym się podwyższonym poziomem niestabilności. Wynikała ona z jednoczesnego oddziaływania procesów demograficznych, gospodarczych, społecznych, środowiskowych, infrastrukturalnych, prawnych oraz politycznych, zachodzących zarówno w skali globalnej, jak i krajowej. Zjawiska te przenikały się i kumulowały, wywierając znaczący wpływ na warunki życia mieszkańców, a także na zdolność operacyjną samorządu, w tym jego sytuację finansową, możliwości inwestycyjne oraz funkcjonowanie usług publicznych. Choć część tych procesów miała charakter przejściowy, wiele z nich doprowadziło do trwałych zmian w sposobie funkcjonowania Miasta. Obecne uwarunkowania rozwojowe, społeczne i instytucjonalne istotnie różnią się od tych sprzed pięciu lat, co wymaga nowego spojrzenia na dotychczasowe założenia i narzędzia polityki miejskiej. Dodatkowym czynnikiem wpływającym na potrzebę rewizji założeń strategicznych są trwałe zmiany zachowań społecznych,

które nasiliły się w wyniku pandemii COVID-19. Obejmują one m.in. zmianę wzorców mobilności i zachowań transportowych, upowszechnienie pracy zdalnej oraz przeniesienie znacznej części aktywności społecznych, zawodowych i edukacyjnych do przestrzeni cyfrowej. Zjawiska te mają bezpośredni wpływ na funkcjonowanie przestrzeni miejskiej, zapotrzebowanie na infrastrukturę transportową i społeczną, a także na sposób korzystania z usług publicznych.

Skutkiem pandemii było również pogorszenie stanu psychicznego i fizycznego mieszkańców, wzrost problemów zdrowotnych oraz wystąpienie ponadwymiarowych zgonów, co dodatkowo pogłębiło niekorzystne trendy demograficzne. W rezultacie odnotowano znaczący spadek liczby ludności Miasta, wyraźnie przekraczający poziom prognozowany w dotychczasowych dokumentach planistycznych. Zjawisko to ma długofalowe konsekwencje dla rynku pracy, systemu edukacji, finansów publicznych oraz zdolności Miasta do utrzymania i rozwoju infrastruktury oraz usług publicznych.

Pomimo drastycznej zmiany uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych w jakich przyszło funkcjonować Miastu, wyzwania i cele określone w dokumencie *Bydgoszcz 2030. Strategia Rozwoju* w dalszym ciągu są aktualne, jednak zmieniająca się sytuacja wymaga pewnych korekt w zakresie priorytetów rozwojowych. W związku z tym konieczne staje się dostosowanie skali, harmonogramu oraz sposobu realizacji części działań do nowych uwarunkowań.

Główne wnioski wynikające z przeprowadzonego badania

- ✓ Wizja Bydgoszczy w 2030 roku pozostaje aktualna.
- ✓ Wskazane wyzwania i cele rozwojowe również są aktualne, jednak pojawiają się nowe zagrożenia i problemy, które wymagają podjęcia działań przez samorząd.
- ✓ Istotne w najbliższych latach będą wyzwania związane z bezpieczeństwem, zmianami demograficznymi, ochroną zasobów przyrodniczych, adaptacją i mitygacją zmian klimatycznych.
- ✓ Zrównoważony rozwój miasta wymaga bardziej horyzontalnego podejścia do planowania działań w ramach programów wdrożeniowych.
- ✓ Zmiany sytuacji społeczno-gospodarczej, pogłębianie się zjawisk kryzysowych, powstawanie nowych potrzeb mogą wymagać korekty dotychczasowych planów strategicznych.
- ✓ Wzmocnienia wymagają funkcje metropolitalne Bydgoszczy w obszarze kultury, edukacji, nauki, gospodarki oraz przestrzennego wymiaru powiązań środowiskowych i transportowych dla obszaru funkcjonalnego oraz regionu.
- ✓ Należy budować odporność miasta na negatywny wpływ czynników zewnętrznych poprzez możliwość szybkiego wprowadzania zmian.
- ✓ Niezbędne jest zwiększanie udziału mieszkańców oraz środowiska naukowego w planowaniu i programowaniu zrównoważonego rozwoju miasta.
- ✓ Prowadzenie sprawnej polityki przestrzennej po 2026 r. wymaga posiadania strategii rozwoju przygotowanej wg obowiązujących przepisów, rolę tę może pełnić *Strategia Rozwoju Ponadlokalnego Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego 2035+*

Wykaz skrótów i skrótowców

ADM	– Administracja Domów Miejskich „ADM” Sp. z o.o.
AM	– Akademia Muzyczna im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy
AP	– ang. Access Point - punkt dostępu
AR	– ang. Augmented Reality - rozszerzona rzeczywistość
BARR	– Bydgoska Agencja Rozwoju Regionalnego Sp. z o.o.
BBO	– Bydgoski Budżet Obywatelski
BCOPW	– Bydgoskie Centrum Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu
BCTW	– Bydgoskie Centrum Targowo-Wystawiennicze
BDL GUS	– Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego
BI	– ang. Business Intelligence - analityka biznesowa
BORPA	– Bydgoski Ośrodek Rehabilitacji, Terapii Uzależnień i Profilaktyki „BORPA”
BPPT	– Bydgoski Park Przemysłowo-Technologiczny Sp. z o.o.
BTBS	– Bydgoskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.
ByDOF	– Bydgoski Obszar Funkcjonalny
CATI	– telefoniczne standaryzowane wywiady kwestionariuszowe wspomagane komputerowo
CEEB	– Centralna Baza Emisyjności Budynków
CM UMK	– Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
CNG	– ang. compressed natural gas - sprężony gaz ziemny
CPK	– Centralny Port Komunikacyjny
CV	– łac. curriculum vitae - życiorys zawodowy
DK	– droga krajowa
DPS	– Dom Pomocy Społecznej
EDD	– Europejskie Dni Dziedzictwa
ePUAP	– Elektroniczna Platforma Usług Administracji Publicznej
ERP	– ang. Enterprise Resource Planning - planowanie zasobów przedsiębiorstwa
FENIKS	– Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko
GPR	– Gminny Program Rewitalizacji
GUS	– Główny Urząd Statystyczny
IAAF	– ang. International Association of Athletics Federations – Międzynarodowe Stowarzyszenie Federacji Lekkoatletycznych
IBRiS	– Instytut Badań Rynkowych i Społecznych
ICT	– ang. Information & Communications Technology - technologie informacyjno-komunikacyjne
IDR	– ang. Issuer Default Rating - podstawowy długoterminowy rating podmiotu
IoT	– ang. Internet of Things - internet rzeczy
ITS	– ang. Intelligent Transportation System - Inteligentne Systemy Transportowe
JFTC	– ang. Joint Force Training Centre - Centrum Szkolenia Sił Połączonych
JST	– jednostka samorządu terytorialnego
KDP	– Koleje Dużych Prędkości
kk	– kodeks karny
KMP	– Komenda Miejska Policji w Bydgoszczy
K-PCKZ	– Kujawsko-Pomorskie Centrum Kształcenia Zawodowego
KPEC	– Komunalne Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o.
KPSW	– Kujawsko-Pomorska Szkoła Wyższa w Bydgoszczy
KRS	– Krajowy Rejestr Sądowy
LAN	– ang. local area network – lokalna sieć komputerowa
L _{DWN}	– długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB), wyznaczony w ciągu wszystkich dób w roku
LO	– Liceum Ogólnokształcące
LPKiW	– Leśny Park Kultury i Wypoczynku
MCK	– Miejskie Centrum Kultury
MDK	– Młodzieżowy Dom Kultury
MOEN	– Miejski Ośrodek Edukacji Nauczycieli
MOPS	– Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bydgoszczy
MPG	– Miejska Pracownia Geodezyjna

MPU	– Miejska Pracownia Urbanistyczna
mpzp	– miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego
MŚP	– małe i średnie przedsiębiorstwa
MWIK	– Miejskie Wodociągi i Kanalizacja w Bydgoszczy - sp. z o.o.
MZK	– Miejskie Zakłady Komunikacyjne Sp. z o.o.
NFOŚiGW	– Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
NFZ	– Narodowy Fundusz Zdrowia
NGO	– ang. non-government organization - organizacja pozarządowa
ONZ	– Organizacja Narodów Zjednoczonych
OPP	– organizacja pożytku publicznego
PBS	– Pracownia Badań Społecznych Sp. z o.o.
PBS	– Politechnika Bydgoska im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich
PFRON	– Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
PGE	– Polska Grupa Energetyczna S.A.
PGNiG	– Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.
PGW	– Państwowe Gospodarstwo Wodne
PIT	– ang. Personal Income Tax - podatek dochodowy od osób fizycznych
PKD	– Polska Klasyfikacja Działalności
PKO	– Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski S.A.
PKP PLK	– Polskie Koleje Państwowe Polskie Linie Kolejowe S.A.
POIiŚ	– Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020
POP	– Program Ochrony Powietrza
POT	– Polska Organizacja Turystyczna
PPP	– partnerstwo publiczno-prywatne
PSSE	– Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna
RDOŚ	– Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy
REGON	– Krajowy Rejestr Urzędowy Podmiotów Gospodarki Narodowej
RPO WK-P	– Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020
SCWEW	– Specjalistyczne Centra Wspierające Edukację Włączającą
SECAP	– ang. Sustainable Energy and Climate Action Plan - Plan działań na rzecz zrównoważonej energii i klimatu
SMB	– Stowarzyszenie Metropolia Bydgoszcz
SP	– Szkoła Podstawowa
SPP	– Strefa Płatnego Parkowania
SUMP	– ang. Sustainable Urban Mobility Plan - Plan Zrównoważonej Mobilności Miejskiej
ŚTP	– Światowy Tydzień Przedsiębiorczości
TEN-T	– ang. Trans-European Transport Networks - Transeuropejska Sieć Transportowa
UE	– Unia Europejska
UKW	– Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy
UMB	– Urząd Miasta Bydgoszczy
UMK	– Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
UNESCO	– ang. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization - Organizacja Narodów Zjednoczonych ds. Oświaty, Nauki i Kultury
VR	– ang. Virtual Reality - wirtualna rzeczywistość
WF	– wychowanie fizyczne
WFOŚiGW	– Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WGK	– Wydział Gospodarki Komunalnej
WHO	– ang. World Health Organization - Światowa Organizacja Zdrowia
WK-P	– Województwo Kujawsko-Pomorskie
WSB	– Wyższa Szkoła Bankowa
WSG	– Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy
WTZ	– Warsztaty Terapii Zajęciowej
Z.Ch.	– Zakłady Chemiczne
ZDMiKP	– Zarząd Dróg Miejskich i Komunikacji Publicznej w Bydgoszczy
ZIT	– Zintegrowane Inwestycje Terytorialne
ZS	– Zespół Szkół